Moocaani iijɨ

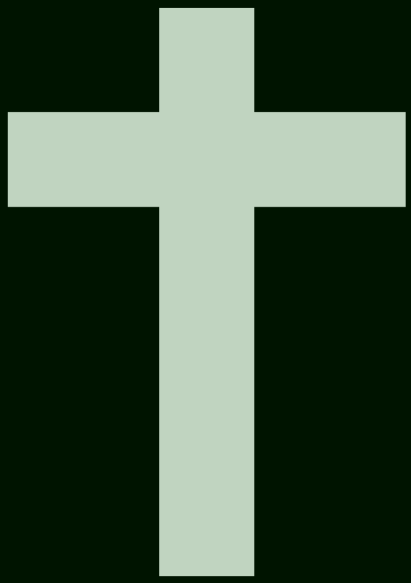

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɨ

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 61
SAN LUCAS 98
SAN JUAN 159
HECHOS 203
ROMANOS 256
1 CORINTIOS 280
2 CORINTIOS 304
GALATAS 320
EFESIOS 329
FILIPENSES 337
COLOSENSES 343
1 TESALONICENSES 349
2 TESALONICENSES 354
1 TIMOTEO 357
2 TIMOTEO 364
TITO 369
FILEMON 372
HEBREOS 374
SANTIAGO 393
1 SAN PEDRO AAME 400
2 SAN PEDRO AAME 407
1 SAN JUAN AAME 411
2 SAN JUAN AAME 417
3 SAN JUAN AAME 418
SAN JUDAS AAME 419
APOCALIPSIS 421

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David,
Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi
Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama
onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi
Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso
onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo
Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed
seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojiibo Davidco. Jaabo aivojiibo David taabau
Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon
onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia
onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram
onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco.
9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz
onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi
Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cu-
umiminaaco Babilonia jiinijevi asatyuudiihivi.
12 Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi
Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eli-
aquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco.
Jaabo seemevauhi Eliud onooboco.
15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan
onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria
Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamañoo Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci si-
ino igueenemeheje idiimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevaro,
bu israelmico babiloniami iguiinoniumoro aamocasiunovi. Jaamo nani-
vaminaaco iicaniicibadi. Babilonia jiinijevi satyuumo. Jaanoti bu siino
tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuuhi. Jaarugo
diibomahi iicautinaacaro seemene ijeebiifañoo icacuuhi Moocaani Gaija
mitya noojiri.

19 Jaanaa Jose aiji ijeebii imino iicahicaumaño imuguutiibo miyaminaaco
diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli lliivi diigoti gaajaciratino idugaave-
qui omoonijiruno,
20 esamaajeri icahicaubovi fucu tigafañodi Moocaani toomominaafi diibovi
ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototiiboro Mariaco diitaa-
bati gaayici oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesuti momoni. Jilli diibo momo icaji diibo cu-
umiminaaco iimititi ataajasujiibo iicamaño, nooboro.
22 Jilli icauno johono Moocaani ihiimaaminaafi Isaia onoobofeenedi un-
uuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro.
Jaano jino momo Emanuel onoono: Moocaani miihaivi gasecuhi,
eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudi, Moocaani toomominaafi diiboco unuubadi
mooniubo Mariaco mogaiti gaayiciubo.
25 Jaarugoma icautiibo iseemeneque iiciugoro Jesuti
omomoniutinohachuta.

2

Jiinijeo Maaimomi Jesuco Emeecivauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivi Judea jiinijevi. Jaasumi Herode
onoobo toojiinije aivojiibou.* Jaanaa Jerusale cuumivi gaseumo oriente
aamijiti asaaumo maaimomi gaseuhi.
2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomi aivojiibo ifiivoobo? Miiro miihai
orienteti imeeciri gaico maatyimemere jino masaahi diiboco mihimovamo,
noomoro.
3 Diito jilli unuunoco ihaivojiibo Herode uguubuuboro niji niji minifutuuhi,
bu paryi Jerusale cuumi miyaminaa icano.
4 Jaaboro ihaivojiibo paryiicino sacerdotemi aivojitoco ucuuhuvauboro, bu
Moise tajiibaco miyaminaaco ijiibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco
dilluubo: ¿Naa, conoovi fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavi fiivejiibo tolli nooboro Moocaani
iimaaminaafi caatiniuhi:
6 Iijoho Belen Juda jiinije cuumi, aivo obocigotirucuumi, bu toojiinijeo
aivojitoguiinovi diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocigusuhi. Miiro
difañoti aivojiibo fiiveji taacuumiminaa israelminaaco eteemejiibo,
noono, noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomico toovono ucuuhuvauboro
imino dilluuhi diitoco imeeciri gaico cofucu aatyimeunoco.
8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahi mofoo.
Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyimedi uco mijiibogo
uujoho bu tolliro imetequi, nooboro.
9 Jilli nooboro diitoco maaimomico ihaivojiibo ijiibuguuneri fuumo.
Jaanaaca diibo imeeciri gaico aamijiti aatyimeubo diito imega feehicauhi.
Jaanofeenevi jari imeeciri gai samañoviro minifutuuhi toosee iicaunohallivi.
10 Jaagai imeeciri gaico imaaimomi aatyimeumoro sihidi imo imo minifu-
tuumo.
11 Jaadi toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyimeuhi, bu seeji Mariaco
icano. Jaamoro tooseeguiino ememuiivuumoro tooseeque imuumo. Jaadi
isatyotaaco afaayiumoro tooseeque aciumo oro, insienso, mirra icanoco.

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro
afaguunegui, siijɨriro uumiumo ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani toomomɨnaafi
Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro seemeneque seejɨma
dɨɨcɨɨbo Egipto jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica jari ɨco onoonohachuta
Herode amɨɨsi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui, nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨɨcɨuboro fucufeenevɨro
fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.
15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno Moocaani ihi-
imaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco agaajacɨuboro si-
hidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ
guiinovɨ iicaumoco paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ
iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ diiboco unuusumi
paryɨ ifiivuusehejeque.
17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago
Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco
ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani
toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco
nuuhi:
20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro duhuumi Is-
rael jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel
jiinɨjejaago.
22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨɨbotɨ iicaunoco
Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma
iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo.
23 Jahɨgo ɨɨfutuudɨ Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno Moocaani
iimaamɨnaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocɨnɨji, unuuno.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitɨmɨnaafi saauhi Judeatɨ iicano sɨcaihɨgovɨ jɨɨbogooboro jillɨ
neehicauhi:
2 Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani aivojɨ iicajino fiitɨvucuuhi,
nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro
acaatɨnɨubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨno: Moocaani jɨɨhaico
mihimibachu; sano tɨcovoro jɨɨhaico meheetavo, onoono.
4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau
chahacamɨ, bajɨo iimɨ icanoro.
5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi Jerusale cuumitɨ. Paryɨ Judeao
jiinɨjemɨnaa, bu Jorda teehi fiitɨno iicano jiinɨjemɨnaa icamo diiboco ugu-
ubunɨcɨvamo.

6 Jaamo iimitico ijiibogonobuunati Jua diitoco Jorda onoohifaño
nitihicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomioto, saduceomioto icamo
diibojaa initiquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: ¡Ji-
inimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico ijiibogonoti mataajaji
ñihicuno Moocaani omoonijino ifiitivonoti?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amiihai eedeehifiico mejeevesuno
foovono ihifuvusuqui.
9 Jaamoro miihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihiimaadino. Miiro
jino amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti
Moocaani fiivusujirahi.
10 Miiro jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaabadi paryi
imohono iiminoco onoovatihehejeque miquitimoro ciijigaifaño mijigasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amiihai imitico mejeevesu-
cuuno jiibogobadi iicano. Jaanoti naha taabuunati asaabo amiihaico nitiji
Moocaani Gaijari, ciijigairi icano. Diibo tajanaanicivi mityahi. Jaamaño
uujoho aivo ifototihi diibo tihaipaajeque asatyejirunovi.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco
aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibee-
vanoco jigasujiibo ufucuro ajabaavejitino ciijigaifaño.

Jesuco Initiuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onoohijaago Jua iicauhigo diiboco
Jua initiqui.
14 Jaarunaaca Jua iticoni imuguutihi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha
iijoho nitijirahi milliti bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tolli icano, tolli Moocaani
atajiibanoco imino momoonique, nooboro.
16 Jaadi Jesuco initiubo iteehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi.
Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimiihubadi jeevaabo diibo-
halliviniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani Taseemene aivo
agaijiibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨji Ɨnisuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji diiboco
inisuqui.
2 Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano
machutiibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuuhi.
3 Jaaneguiiha ihiji Jesujaa asaauboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro:
Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiiji jiba guiisibaco tajiiba maahunoti
iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro Caatinihaame neehi: Ɨdiinoro
maahu sefari miyaminaafi icajitihi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo,
noono, nooboro.
5 Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihalliviniitovaunoco.
Jaaboro diiboco
caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiiji
juugati baavi casiniivo. Miiro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomomɨnaaco tajɨibaji ɨco iteemequi ihusenehallɨvɨ ɨco gaayɨcɨnɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ ditɨhaiño aivovotɨno iicaqui, noono, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨiro tollɨro noono Caatɨnɨhaamefaño: Moocaanico nɨsudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovobaɨ nijequevɨ. Jaaboro paryɨ diiboco ɨifusuubo fanoojiinɨjeneque paryɨ ihaivojɨnoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meecɨ, paryɨ jinooco ɨco uujoho acɨji, taaguiino ememuɨivooboro uco idiimohachiijɨ, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecɨvo, noono, nooboro.
11 Jaadɨ jari ihɨjɨ Jesuditɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaadɨ Moocaani toomomɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvovauhi.

Jesu Tɨconɨhi Ɨjɨibogoobo Galileavɨ.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua cɨvojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jiinɨjevɨ.
13 Jaaruubo Nazare cuumivɨ icautɨiboro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivɨ, Zabulon, Neftali icamɨsi jiinɨje onoohɨgo muuaijɨniri iicaucuumivɨ.
14 Tollɨ icauno, Moocaani iimaamɨnaafi Isaia acaatɨnɨuno imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinɨje, Neftali jiinɨje icano muuaijɨnidɨ iicano jɨihairi, Jordantɨ aamɨjɨjaagovɨ, Galilea iicahɨgo judiomɨ iicatɨmo iicahɨgo.
16 Cɨvono jiinɨjeguiino iicaumoco achɨcɨuno seseene. Jaabadɨro bu guijeve cɨvo jiinɨjeguiino iicaumoco sesee achɨcɨhi, nooboro.
17 Jaadɨ jari Jesu tɨconɨuhi miyamɨnaaco ɨjɨibogoobo: Amɨihai imitɨco mejeevesucu jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedɨmo Fiicɨmɨnaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaabo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ inahaboma icamɨsico. Saafi momou Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanotɨ saafi momou Andre onoobo. Jaamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño isinɨcuuhuneri muuaifaño fiicɨhicaumɨsi.
19 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa amɨisico miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinɨcuuhunoco ejeevesuumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
21 Bu jaano janaanɨcɨ Jesu siino sitɨsico atyɨmeuhi: Jacoobo onoobo, bu Jua icano iicamɨsi Zebedeo achimɨsico, imeenegafaño caanima iicaumɨsi isinɨcuuhunoco amaahunɨumɨsico.
22 Jaamɨsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumɨsiro diiboma fuumɨsi.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨibeguehi.
(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahɨgovadɨ Galilea jiinɨjeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jɨibogooboro. Moocaani aivojɨ jɨibogo iimino jɨibogoco jɨibogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditɨ guubucuumo paryɨicɨno Siria jiinɨjeri. Jaamoro diibojaa sɨvaumo paryɨicɨno fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimɨvatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idɨino isifañɨimehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi.

25 Jaaboco bucasihicaumo sihidɨ miyamɨnaa Galileaoto, bu Decapoli jiinɨje
cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinɨjeoteheje, bu Jordan
aamɨjɨjaagoteheje icamo.

5

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidɨ miyamɨnaa iicaumoco aatyɨmeuboro caamo ifabaɨ
nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi.
2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨɨno ɨɨdaasumaño. Jaamaño
niquejefaño mihicaji.
4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.
5 Imicani icamo, ijeebɨɨno ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque Moocaani aacɨguujeque
gaayɨcɨji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo
minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani ɨdaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico atyɨmeji.
9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco Moocaani: Taseeme,
eneejimo.
10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme.
Diitononeji niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa aivonoono onoomoro
ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidɨ jee-
vano ijaadaco magaayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani
iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva, ¿jinejeri
bu mɨhɨmuhunɨjirahi; jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ
magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro ifabaɨhallɨri iicacuumi toovono
icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi.
Jillɨro ofoovomañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere,
Moocaani niquejefaño iicaaboco iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogoco
icano finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno imiyacafetequi saahi.
18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje, jiinɨje icano iicanohachuta
tajɨɨbahaame naavutusutɨ sanooba gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino
iicanohachuta.
19 Jaamaño tajɨɨbatɨ sanoogayɨ ajashurunoco miyaano nootɨɨbo tollɨ
omoonɨɨbo, bu jaaboro sitaaco tollɨro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco
ufucu niquejefaño tollɨro jillɨ imɨhɨɨfoobotɨ noocafetejiibo. Jaanotɨ

imityagooboro imino omoonɨɨboro sitaaco tollɨro imoonɨqui ijɨɨbogoobo ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo iicabadɨro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ bu niquejefaño mefeejitɨhi.

Icajɨɨsuditɨ Jesu Ɨjɨɨbogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amɨɨhai muguubuhicacuuhi, amɨɨhai eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco: Gaicaaudino; cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.
22 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago ɨsɨfiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno onoomoco aivo isefa aivojɨto castigaji. Jaanotɨ bu inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo infierno cɨɨjɨgai ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitɨno idiicanoco edeesafotooboro,
24 siino uduumiiboro itɨconɨ dinahabojaagovɨhi difoo. Jaaboro diibo dimijɨɨvotoobo sajeebɨɨ minifototo. Jaadɨ jari duhuumiibo Moocaanico dimoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ ɨjɨɨbogomoro ɨco isisɨsuqui asatyohachiijɨ, dinahaboma jɨɨhaivɨro dimijɨɨvo. Ɨco dugaacumɨnaafico acɨtotɨɨbo iicaqui. Jaabo diibo sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨɨbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi sɨɨcɨje unuucuunoco: Sifigoma dicadino.
28 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emeecɨmo ijeebɨɨfañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ, toollɨɨco dɨɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
30 Jaanotɨ bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijiruno samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ aivo imijitɨruno faabohoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.*

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tollɨro bu sɨɨcɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihacɨqui, noono.
32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanɨhacho mogaico ajevahallɨtɨ icatɨno ejeevesuhachiijɨ diigoco ajeva imitɨco ɨcɨsuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuugoco ɨɨcɨɨbo diigofañodɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.

Jesu Moocaani Momofañodɨ Monoonɨcɨnohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

33 Tollɨro bu muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨjemɨnaaco unuunoco: Moocaani momofañodɨ unuucuunoco bañɨdino diibo ɨmefeenevɨ, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico neehi: Moocaani momofañodɨ mohoovɨcɨdino, niquejefañodɨ oovɨcɨmoro meneedino, toono Moocaani aivojɨ icaga iicahɨgo.

---

* **5:30** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

35 Tollɨro bu jiinɨjefañodɨ mohoovɨcɨdino, toojehallɨvɨ Moocaani itɨhaico
ificuunɨcɨje iicamaño; bu Jerusale cuumifañodɨ mohoovɨcɨdino, tuucuumi
Aivojɨɨbo Jesu cuumi iicamaño.
36 Tollɨro bu oovɨcɨɨboro: Tañigaɨ seseeteji, needino. Tollɨ eneeneri sajebaco
diinigaɨjeque seseetesujirahi, nacu bu cɨvutusujirahi jaanucuhu.
37 Jillɨ tɨcovonoro: Jɨɨhɨ, Chahano, monoo. Jaanotɨ janaanɨcɨvɨ mejeenesucu-
uno, toono ɨjɨtɨ asaacuuno.

Mɨɨno Mɨnaafico Magaijɨno.
(Lc 6.29-30)

38 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨje jillɨ unuunoco: Saafi aallɨɨco ifini-
caruhachiijɨ, bu diibo aallɨɨco finicarujirumo. Tollɨro iigaico igañɨɨsuruva, bu
diibo iigaico gañɨɨjirumo.
39 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Iimitɨɨboma mɨhɨɨbacasidino.
Ɨvɨnaaca jillɨro saatoho amɨɨhai ɨmetɨ agabacuhachiijɨ, saanaagohɨmeque bu
mahacɨ tollɨro bu igabacuqui.
40 Tollɨro bu cajaatyohacho ɨco ahaamɨmoro dicaamoojaco
udumɨtɨɨcɨgohachiijɨ, tollɨro bu disacoco daacɨ.
41 Jaanotɨ bu tollɨro saatoho, fiisetaco minoocɨ kilometro tɨcovovɨ satyequi
atajɨɨbahachiijɨ igueeneme kilometro tɨcovovɨ satyo.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco daacɨ, bu duvudu-
uvedino sita ɨco: Uco tooneguiiha presta, noomoro idillumeditɨ.

Dimɨnaaco Gaijɨ
(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tollɨro bu sɨɨcɨje unuunoco muguubucuuhi: Digataavomɨnaafico gaijɨ.
Jaaboro dimɨnaafico dɨɨhegue, unuunoco.
44 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai mɨnaafico magaijɨ,
Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico aivonoono onoomoro ɨdaasuno
omoonɨmohallɨvɨ.†
45 Jaachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo seemetɨ mihicaji. Mɨɨro diibo
inɨhɨbaco iinusuhicahi iimitɨmohallɨvɨ, bu iimimohallɨvɨ icano, bu tollɨro
niijabaco galluhicaabo iimihiijɨmohallɨvɨ, bu iimitɨ iijɨmɨnaahallɨvɨ icano.
46 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaijɨmocoro magaijɨhachiijɨ, ¿mɨllɨ bu ijaadaco
magaayɨcɨjirahi? Mɨɨro bu impuesto jaadusumɨnaa imitɨmo iicarumo tollɨro
moonɨnɨcɨhi.
47 Jaabadɨro bu dinahabocoro idilluhachiijɨ, ¿mɨnoodɨ imico toono edee-
tavono? Mɨɨro bu tollɨro Moocaanico agaajatɨmeheje tollɨro moonɨfihi.
48 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Imimo mihica oono amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadɨ.

6

Jesu Jɨɨbeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

1 Amɨɨhai imino momoonɨnoco miyamɨnaa ɨmega momoonɨdino; jillɨ
amɨɨhaico imityaguequiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ momoonɨhachiijɨ amɨɨhai
Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amɨɨhaico acɨjitɨhi.
2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri adaamususumi faacu-
umimɨnaacoro gaajasudino: Oono bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño, callene-
feenevɨ icano omoonɨfibadɨ. Jaamo jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa diitotɨ
imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jaa-
maño miyamɨnaa ɨco iimono toonorucu dijaada.

† **5:44** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco, imino mo-
moonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.

3 Jaanotɨ naha ɨɨjoho ɨɨdaasumoco siinoco adaacɨhachiijɨ, toovono daacɨ,
dimiyahuse omoonɨnoco dinanihuse gaajacɨtɨno iicaqui.
4 Jillɨ toovonoro deetavo, jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono
edeetavonoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco ihacɨqui.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaasumi bañɨsumɨnaafi iicabadɨ
mihicadino. Diibo imeguefihi julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihiimaabo,
bu callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa diiboco ihatyɨmequiguiiharo. Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaaducafutucuuno.
6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño
ɨdɨcafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima
ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco
aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.
7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje
samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo
icanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro
eesɨcɨnɨfimo.
8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midil-
lutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:
Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.
10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ,
oono niquejefaño iicabadɨ.
11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno
omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.
13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.*
Fɨne.
14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihim-
ibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco
imibachuji.
15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachucasitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani
niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.

16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno
miminiiyudino, oono bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi
amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Toono
ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi miyamɨnaa obocɨgoneriro.
17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi dihɨmeque nitɨɨbo imino
feedamaje,
18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro nique-
jefaño iicaabo Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo
ɨco toono jaadaco acɨji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque mititibaanɨdino, deeɨra
ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro
nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco.

20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefaño sihidɨ busumijeque mititibaanɨ, deeɨra
ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucutatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.
21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)

22-23 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ
iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco
iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ
mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)

24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico
ɨjɨɨhegueebere saafiicoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco,
Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari
mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro
mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafo-
totɨhi?
26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu
abasuno noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefaño
iicaabo† diitoco machuco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai
majaaducafetehi.
27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono
fanoovari nɨjɨ nɨjɨ mihicahicanotɨ?
28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono
deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.
29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma
icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu jaachiijɨ bajɨfaño
icano, cɨvohogo iquitɨcafotonoro cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafotono icarunoco
Moocaani imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi. Jaanegui amɨɨhaico
gaachehunoco jɨcujiibo, ajashucani amɨɨhai miyaavogo mihicano
miyamɨnaaco.
31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji?
¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo guiinehicahi. Jaanotɨ naha
amɨɨhai, amɨɨhai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi
amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo
iimogonocoro deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu gaayɨcɨji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ
momoonɨdino. Toono amɨɨhaitɨ cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma
ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

† **6:26** Moocaani

1 Sitaaco iimiti meneedino, jaachiiji amiihaico bu Moocaani amiihai imiti
needino.
2 Toono amiihai sitaaco meneehicabadiro bu amiihaico moonijiibo, bu
oono amiihai sitaaco mohoovicihicaneriro amiihaico oovicijiibo.
3 ¿Jaabo milli bu dinahabo aalliifaño iicano beevagayico daatyimejirahi,
dihaalliifaño bu iicatuuci cutuucico atyimetiiboro?
4 Jaabo iijoho dihaalliifaño cutuucima idiicaabo, ¿milli bu dinahaboco
neejirahi: Juugavi disaa oono dihaalliifaño iicano beevagayico ico icíqui,
nooboro?
5 ¡Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaalliifaño iicatuucico diici.
Jaadi jari imino adaatyimeebere dinahabo aalliifaño iicano beevagayico
diicíji.
6 Iiminoco imiyaavogotimo jicubadi iicamoco mahacidino, amiihaijaagovi
emecafotomoro amiihaico dedaahenidimo. Bu amiihai iimogonoco diito
iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amiihaico Moocaani ihacíqui. Miguiino, jaamo mahatyimehi.
Tolliro bu guhugati mocoova amiihaidi ifaayicíqui.
8 Miiro idilluubo gaayicifihi, bu iguiinoobo atyimefihi; bu guhugati
ocoovaaboco faayicifimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amiihaiti amiihai seemeneque maahuco idil-
lusumi guiisibaco mahacijirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro mahacijirumo?
11 Miiro amiihai mihimifitirumo iiminocoro amiihai seemeque
mahacinoco magaajahi. ¡Jaanegui imi amiihai Caani niquejefaño iicaabo
iiminoco aciji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amiihai sitaama imino mihica oono amiihaima diito imino
iicanoco mihimogobadi; Miiro tolli Moise tajiiba neehi, bu Moocaani
iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene Jiihai Aamiji.
(Lc 13.24)

13 Ijene jiihai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono guijevefaño asatyono
jiihai aamiji guiraahi, jiihai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro
sihidi miyaminaa feehicahi.
14 Jaanoti naha fiivojaa asatyono jiihai aamiji, bu fiivojaa asatyono jiihai
icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño miidimoro atyimehicahi.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amiihai ifiico magaihuini oono abañififimo uujoho Moocaanijaagodi
iimaahi eneehicamoti. Diito amiihaijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro.
Jaarumo fañooto jicumi sifiirafiimo.
16 Jaamoco magaajaci omoonínehejeti; miiro miijoho baacuco jaanoti
icitatihi, bu añaajeque jariimohoti icitatihi icano.
17 Miiro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihi. Jaabadiro bu iimitino
imohono iimitinocoro noovafihi.
18 Iimiho imoho iimitinoco noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noova-
jitirahi icano.
19 Jaano paryiicino iiminoco onoovatino imohonoco mihillumoro
ciijigaifaño mijigasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajaci omoonínotiro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, eneehicamo niquejefaño feejitɨhi. Ɨdɨɨmoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨhicamo feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, mɨɨhai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ magañɨɨhicahi, bu dimomofañodɨ mɨɨhai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro.
23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamañoo uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨɨbo, oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofañoo tooja acutuutɨhi, tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumañoo.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaanoo sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama iicaabo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ uco dimibachu taguihuvatɨ, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro. Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro foobo sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihuvatɨ idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifañoo jɨcafutuubaaca romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi:
6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo.

Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ miyaavogobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano. Jaamoro niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasɨɨvomoro machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro gañɨɨcafeteji tahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi buheecuji ɨɨjoho imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.
15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañɨivuugoro tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfaño iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ gavaracuubo, bu tollɨro iguihuvaumoco paryɨ buheesuubo.
17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jillɨ unuuno: Diibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa emecuvuunoco. Jaanegui tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatyequi.
19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro diiboco noovauhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.
20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, bu joomɨ ihi-icunoma icahi icano. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumañoo chahahi, nooboro.
21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaaototɨ diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa. Jaanotɨ jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafañoo jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallɨvɨ. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafañoo cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, mɨɨhaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani amɨɨhai miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañɨivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico ɨɨbaubo icano. Jaasumiro sano paryɨ sɨɨcutuuno.

27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coyomo miyamɨnaafi fɨne
jaanɨ jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfaño
iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamaño mɨɨhaiñooba toojɨri
feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadiivomɨsi: ¿Collɨhi mojaago saahi,
ɨɨjoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi mɨɨhaico ɨmegavɨro
ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi,
iimitɨno ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro ɨɨguumo;
31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico buhɨgovɨ
agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo faafaimɨfañoro mɨɨhaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.
Jaanegui diito iimitɨno ɨjɨmɨ diitɨsifañotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño fu-
uhi. Jaasumiro diito paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ muuaifaño aaifuumoro paryɨ
macanɨuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimɨ toomomɨnaa diito tollɨ iicaunoco aatyɨmeumoro
jinoomoro cuumijaago ufuumoro jɨɨbugutuuhi tollɨ ifaafaimɨ iicaunoco, bu
diitɨsi ɨjɨmɨma iicaumɨsi tollɨ iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryɨ Jesujaagovɨ asaaumoro diiboco galluumo,
ijiinɨjetɨ buhɨgovɨ ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ɨjɨcafutuuboro ufuubo ɨfutuuhi
onogoomuuaivɨ iicacuumi iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibojaago sɨvaumo saafiico idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijefaño
sɨucɨnɨuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuuhi:
Guihi, quehecuto, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajɨɨba caatɨnɨmɨnaatɨ saatoho uguubuumoro ijeebɨɨfañodɨ nuuhi:
¿Mɨllɨ jaanɨ Moocaanico imitɨno moonɨhi ihiimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhiica imitɨcani mehesamaaihi?
5 ¿Tɨhɨɨcani jana amɨɨhaidi, dihimitɨ imibachucafutucuuhi onoono,
gañɨɨvoobo dɨɨgo onoono?
6 Eneecau bu amɨɨhaico ɨɨfusuqui uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro, idɨɨno isifañɨɨuboco
nuubo: Gañɨɨvoobo dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro iijajaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo. Jaamoro Moocaanico
imuumo miyamɨnaafico tomityaco aacɨunohallɨvɨ.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañotɨ Jesu ufuubo, atyɨmeuhi Mateo onooboco, impuestoco
ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojɨcutɨ
disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañɨɨvuuboro diibo dojɨcutɨ fuuhi.

10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo gɨcɨnɨubo cojɨri, bu sihidɨ saatoho
impuesto jaadusumɨnaa, bu saatoho imitɨmɨnaa icamo asaaumoro Jesu
ijɨɨbogomɨnaama icaubo cojɨvɨ casɨɨcamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaaco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo
oono amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi machuhi impuesto jaadusumɨnaama, bu saa-
toho imitɨmɨnaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatɨmo,
taabumɨnaafico imogotatɨhi, iguihuvamoro taabumɨnaafico imeguefihi,
nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco magaa-
jato: Uujoho imeguehi sitaaco mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ imogotɨhi jeecɨvo
asimɨco magaicaaumoro mejeecɨvonoco. Mɨɨro: Uujoho imino icahi,
onoomoco cuuhuvaqui saatɨhi. Iimitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui,
nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitɨmɨnaafi jɨɨbogomɨnaa Jesujaago asaaumoro diiboco
dilluvauhi: ¿Jana mɨllɨtɨ mɨɨhai, bu fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo
mahaiganɨcɨnaaca dita aigahicatɨhi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovɨcɨuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava
jɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri machutɨmo icanɨcɨjirahi; diitofeeneri
aijɨ iicanohachuta? Jaanotɨ naha icajinehiica uujoho udumɨtɨɨcɨcafotodɨhivɨ
ɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Mɨɨro mɨɨhaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunɨtatɨhi
bobaryu fañovɨro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri
toopaaje janaanɨcɨvɨro guiraatejirahi.
17 Jaabadɨro bu mɨɨjoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi.
Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu
ihaivofaihu icano gañɨɨcafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificu-
tahi. Jaaneri fanoocɨro icafihi, nooboro. Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogonoco
mejeevesumoro bohono jɨɨbogoco meheetavequi.

Jairo Aicɨgai, Bu Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jillɨ Jesu nuunaaca judiomɨ aivojɨɨbo agaseuboro diibo ɨmegavɨ ajavu-
vuuboro diiboco nuuhi: Aicɨgai jaachiijɨro guijevecuuhi. Jaarunaaca ɨɨjoho
ofooboro diigohallɨvɨ dihuseque ificuuneri siino dojɨcuvɨro buheetejirugo,
nooboro.
19 Jaanegui Jesu agañɨɨvuuboro diiboma fuubo ijɨɨbogomɨnaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨnohachuta
tɨɨjeheri iicaugo ibujɨnaagotɨ asaaugoro Jesu gaachehujɨnibaco dudɨɨcɨvauhi.
21 Jillɨ igaachehujɨnibaco ududɨɨcɨneriro: Buheeji, noogoro eesamaaihicau-
mañO.
22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyɨmeuboro nuuhi: Quehe-
cuto gaha; imiyaavogomañO buheesucafetehi, nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojɨɨbo iijafañO ɨɨfutuubo atyɨmeuhi masimɨnaaco di-
igoco icɨɨqui iigaiyɨɨcɨumoco, bu miyamɨnaa ataacasimo ocoovadiicɨnɨnoco
icano aatyɨmeuboro
24 diitoco nuuhi: Jahisivɨ mihiino mɨɨro guijevetɨgo bagocaja jillɨro cɨgago,
nooboro.
Jaaneri diibeditɨ miyamɨnaa jejebacasiuhi.

25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivɨ ihiinusuuboro fañoojavɨ ufuuboro diigoco
ihusetɨ agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryɨ toojiinɨjeri gaajacafutuuhi diibo tollɨ omoonɨuno.

Jesu Buheesuhi Aatyɨmetɨmɨsico.

27 Jaabo toojatɨ ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimɨsiicɨ aatyɨmeutɨmɨsi bucasiuhi coovadiicɨnɨmɨsiro: Mɨsico dɨdaasugo David Iyaachi, noomɨsiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevɨ jɨcafutuubojaago fuumɨsi. Jaamɨsico dilluubo: ¿Nacuhu amɨɨsi mimiyaaveguehi toonoco omoonɨjirunoco? nooboro.
Jaanegui diitɨsi: Jɨɨhɨ Aivojɨɨbo, noomɨsiro iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitɨsi aallɨɨnoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Jaafa amɨɨsi miyaavogobadɨ icano, nooboro.
30 Jaasumiro diitɨsico ihaallɨɨno iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitɨsico faguuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumɨsiro jɨɨbuguumɨsi paryɨ toojiinɨjeri Jesu omoonɨunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatɨɨboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sɨvauhi Jesujaago ihiimaatɨɨbo iimitɨno ɨjɨma iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhɨ agañɨɨudɨ jari diibo ihiimaahicautɨɨbo jari iimaauhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ ajabafiituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyɨmeratatɨno jillɨ iicano, noomoro.
34 Jaarunofaño fariseomɨ neehicauhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi, diito aivojɨɨbo mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco Ɨdaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumivariro, bu imɨɨdɨ cuumineri icano ɨgooboro sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco ɨdaasuguubo, ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo: Miyanotɨro, imiyaavogotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño idudɨcamaajemɨnaa mɨɨdɨhi diitoco ɨɨcɨjirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui, nooboro.

10

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro imityaco acɨubo, iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igañɨɨhicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetɨsi.
3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeotɨ omomonɨubo,
4 bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsuminaaco Jɨɨbogovɨ Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminɨsuminaaco jillɨ nooboro galluuhi: Judiomɨ iicatɨmo jiinɨjejaago
mefeedino, bu tollɨro samaritanomɨ cuumico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyaminaa ovejamɨbadɨ ɨmɨtaumojaagovɨro mofoo.
7 Jahɨgo jɨɨbogomoro mofoo; Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheete-
sumoro mofoo, foojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitɨno
ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨmoro mofoo. Amɨɨhai jillɨ tɨcovono jino mityaco mag-
aayɨcɨhi; jaaneri momoonɨnoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nɨhɨbamɨco, bu cobrebaco icano masatyedino,
10 bu lleegucubaco jɨɨhaiguiiha masatyedino icano ɨvɨ ɨdɨɨjacoro masatyo
sajaacoro caamoojaco. Bu tɨhaipaajebaco, queseibaco icano masatyedino.
Mɨɨro dudɨcamaajeminaafi imachutaama icafihi.
11 Jaamo amɨɨhai cuumivɨ mɨhɨfutusumi, bu allɨo cuumivɨ mɨhɨfutusumi
icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucu-
umitɨ mofootɨnohachuta.
12 Jaajafaño mɨjɨcafotomoro sajeebɨɨ icaco imogomoro midillu.
13 Jaano toojaminaadi iimihachiijɨ diitedi mejeevesu toono sajeebɨɨ ica
dilluco. Jaanotɨ iimogotɨhachiijɨ toono sajeebɨɨ ica dilluco dojɨcuvɨro mɨhɨcɨ.
14 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaayɨcɨgotɨhachiijɨ, bu uguubugotɨhachiijɨ icano,
toojatɨ mihiinomoro tuucuumitɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaiñoguiino jiinɨco
diitojaagovɨ matatacu ɨɨbabadɨ iicano.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Jaadufucu iicadɨ aivo tuucuumi sihidɨ
jeevano aamɨcafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaanɨcɨvɨ.

Ɨjɨɨhevejineheje.

16 Memeecɨ, uujoho jino amɨɨhaico galluuhi oono ovejamɨ jɨcumɨfeeneri
iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mihimibaicɨnɨcu oono jiinimo iicanɨcɨbadɨ. Jaarumo
imimoro mihica nimɨɨhumɨ iicanɨcɨbadɨ.
17 Esɨcɨnɨno mihica, amɨɨhaico miyaminaa acɨji aivojɨto usenefañoo. Jaamoro
amɨɨhaico aamɨjimo sinagogajanofañovɨ.
18 Jaamoro amɨɨhaico satyejimo tajɨɨbaminaa ɨmegavɨ, bu imiya aivojɨto
ɨmegavɨ icano tahallɨtɨ. Jaamo uuditɨ mihiimaahi diito judiomɨ ɨmefeenevɨ,
bu judiomɨ iicatɨmo ɨmefeenevɨ icano.
19 Jaamo amɨɨhaico aivojɨto ɨmegavɨ aacɨsumi: ¿Mɨllɨ neeji? noomoro
gaihuɨba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidɨ Moocaani amɨɨhai
jeebɨɨfañoo mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amɨɨhai mihiimaajino icatɨno jillɨ amɨɨhai jeebɨɨfañotɨ amɨɨhai
Caani niquejefañoo iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadɨ nuubo mohɨmegavɨ
iicajinehejeditɨ
21 Miyaminaa inahabomɨcoro moonɨsuji, bu caanimɨ iseemequere
moonɨsuji. Jaabadɨro bu iseeme caanimɨjaagovɨ ɨsɨfiiratomoro
chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyaminaafi amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ: Jaaruno tollɨ
icarunofañoo ejenaauboro allɨbavɨ afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifañoo amɨɨhaico ubucasisumi siicuumijaagovɨ ma-
gaa. Jino miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo
saaji amɨɨhai paryɨ Israel jiinɨje cuumineri mofoomo tuucuumijeque mi-
himivotɨnaacaro.
24 Mɨɨro cajaanɨ ijɨɨbogominaafi allɨnohocɨvɨ jeevatatɨhi, bu
cojeecɨvominaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi.

25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijɨibogomɨnaafi tɨcovovɨ iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨibobadɨ iicacuuneri icano. Mɨiro iijamɨnaa aivojɨibo icaruuboco ɨjɨmɨ aivojɨibo neehicamo, imi fɨ jaana, ¿mɨllɨ iyotoco?

Mɨico Fɨne Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyamɨnaaco mihiguidino mɨiro chahano aivo otoovono agaajacɨratɨno, bu chahano afatanɨcɨnɨno gaajacɨratɨno iicano.
27 Jino cɨvohɨgo uujoho amɨihaico onoonoco amɨihai cuuje eseseehɨgovɨ monoo. Jaanotɨ bu toovono onoonoco amɨihai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvɨ mofoomoro.
28 Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebɨico gaicaaujitɨrumo. Jaanotɨ naha ɨdɨibocoro mihigui allɨo ifiico agaicaauboro, bu tollɨro ijeebɨico cɨijɨgaifaño iguijenɨjiruuboco.
29 Mɨiro miimɨsiicɨ jooɨmɨsico sajehegayɨriro manaajenɨcɨhi. Jaarumɨsitɨ saafiba guijevetatɨhi amɨihai Caani niquejefaño iicaabo onootɨmañohiica.
30 Mɨiro paryɨ amɨihai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari.
31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨiro amɨihai janaanɨcɨ majaaducafetehi ajashutɨrumo joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyamɨnaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uuditɨ imino ihiimaamoditɨ, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.
33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨi icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uujoho sajeebɨi icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.
35 Mɨiro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma moonɨcasisuvahi, bu iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.
36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨibo tatyahe iicajitɨhi, bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨibo tadyojɨcutɨ ofootɨibo tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨibogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu uco gaayɨcɨji. Jaamo uco agaayɨcɨmo, bu uco agalluuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco imino agaayɨcɨibo, Moocaani iimaamɨnaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino agaayɨcɨibo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco sɨicufaihutɨ iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

11

Jua Nitiminaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motihaiti miimisiicidimo iicaumo iminisuminaaco
ijiibeguehicaudi toonoti fuubo toojiinijeo cuuminovi jiibogooboro ifeequi.
2 Jaanaaca Jua civojafaño iicaumañoti guubuuhi Cristo imino mooniiboro
efeehicaunoco. Jaaboro saatohoti ijiibogominaati galluubo Jesuco
imeecitequi.
3 Diiboco idillutequi: ¿Naa iijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica
meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mijiibogoto ma-
hatyimeneque, muguubunoco icano.
5 Mijiibogo milli aatyimetimo aatyimeneque, iigotimo iguehi, ifoojohoma
iicamo iguihuvati imibachucafetehi, bu inohojino uguubutimo guubucuuhi,
iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti iidaasumo jiibogocafetehi taaja-
sujiibogoco.
6 Imicani icajiibo uuvi ejeevevetiibo.
7 Jaamo ufuunobuunati miyaminaaco Jesu Juaditi neehicauhi: ¿Jine-
jeque nacu amiihai memeecituuhi sicaihigo iicahigo? ¿Saafi noofaijicuco
guibuhuba iguibuhucinicibadi iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyaminaafi iminoonoco jiicinuboco? Miiro amiihairyo magaa-
jahi iminoono ijiicinimo aivojito iijanofaño icafihi.
9 Jii, ¿jinejeque nacu memeecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jiihi,
miyaano, Moocaani iimaaminaafi janaanicivi iicaaboco.
10 Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:
Uujoho tajiibogominaafico tahimegavi galluuhi, dihimega jiihaico iim-
ibachuqui.
11 Miyanotiro neehi, paryiicino miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua
Nitiminaafi janaanicivi aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi
ejeevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi.
12 Jua Nitiminaafi asaaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji imi-
nootineheje icahi, bu imityariro gaayicicguehicamo icano.
13 Miiro paryiicino Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajiiba icano aivojiti
iimaauhi Jua agaseunohachuta.
14 Jaanoco mimiyaavogohachiiji, miiro diibo Jua, jaadi Moocaani
iimaaminaafi Elia saajiibo unuubo.
15 Amiihai nohojima mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco oovicicji? Jii, jilli fine oovicihi oono
seeme anaajenicihasifaño acasiicamaaimoro abañamaaimo igataavominaaco
ocoovadiicinifibadi:
17 Amiihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mijiibaiminitihi, bu idaasu
masinoco amiihaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatihi, noomoro
icanicibadi jeevamo.
18 Miiro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutirahi, bu aivofaihuco adutirahi
icano. Jaaruuboco amiihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machu-
ubo, aduubo icano. Jaaboco amiihai uco: Machufifiibo, adufifiibo
imitiminaa, bu impuesto jaadusuminaa gataavominaafi icano, meneehicahi.
Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehi omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumiminaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuucuumijevɨ aivo sihidɨ ejeevano
aatyɨmerafitɨno mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije miyamɨnaa
iimitɨco ejeevesuutɨnoma iicaubo.
21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cu-
umi! Mɨɨro Tiro, Sidon icauno cuuminovɨ, amɨɨhaifeenevɨ eheetavo-
cafetehinɨno mitya iheetavocafuturuva, sɨɨcɨje imitɨco jeevesucuujirumo.
Jaamoro ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco ɨjɨcamaaimoro, bu baigu-
iijɨnoco ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo.
22 Jaarunofaño amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo
Tiro, Sidon icano miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji.
23 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi; ¿fɨne uujoho niquejefaño
gañɨɨyɨcɨcafeteji, noonoro deesɨcɨnɨhi? Jaarunofaño guiinovɨro
niitusucafeteji guijevemɨnaa iicahɨgovɨ. Mɨɨro Sodoma cuumivɨ ɨvɨ
eheetavocafutuuno aatyɨmerafitɨno mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi
jisumihachutahiica icajirahi.
24 Jino amɨɨhaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amɨɨhai Sodoma jiinɨjeo
miyamɨnaa janaanɨcɨ momoonɨcafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisɨ.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ɨco imehi, Moocaani niqueje Aivojɨɨbo,
bu jiinɨjeo Aivojɨɨbo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajamɨnaaditɨ, bu ji-
jeohesɨcɨnɨma iicamedit icano afatanɨnoco, jillɨ tɨcovo jeebɨɨba iicamocoro
dɨhɨfusuhi.
26 Jɨɨhɨ, Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
27 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotɨro aivo
mɨɨhaiñooba Illico gaajatɨhi. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro Caanico
mɨɨhaiñooba aivo gaajatɨhi. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi
imeguehi agaajasunoco.
28 Tajaa masaa oono paryɨɨcɨno amɨɨhai amɨɨhai dudɨcamaajeneri, amɨɨhai
fiisetaneri icano miniinovatomo, amɨɨhaico uujoho jaguisɨsuqui.
29 Magaayɨcɨ amɨɨhaico uujoho atajɨɨbanoco. Jaamoro uutɨ magaaja,
ajaabɨcɨfifinoco, bu tajeebɨɨ ɨsɨɨcunoco icano. Jaamo amɨɨhai jeebɨɨco ma-
jaguisɨsujinoco mahatyɨmehi.
30 Uujoho amɨɨhaico atajɨɨbano, sihidɨ jeevatɨhi isatyo, bu amɨɨhaihallɨvɨ
ificuuno aivo ijeevesutɨhi icano.

12

Ijɨɨbogomɨnaa Jaguisɨfucusumi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Noovataco Ɨcɨhi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodɨhivɨ Jesu jaguisɨfucu basutafeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaaca
ijɨɨbogomɨnaa ajeba aivuunegui tɨcovaumo trigo noovataco ɨɨcɨmoro
ifayɨɨnoco amachumo.
2 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro Jesuco nuuhi: Meecɨ, dijɨɨbogomɨnaa
jaguisɨfucu eheetavusutatɨnoco dudɨcamaajeque eetavehi, noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai aamefaño memeecɨhicatɨhi
safoono David inahabonɨmɨnaama aajebavausumi omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeecɨvo imimaahunoco,
mɨɨjoho amachutatɨrunoco diibo, bu igataavomɨnaa icamo amachu-
jitɨrunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ amachufinoco.

5 ¿Nacu bu Moise tajɨiba aamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi, sacerdotemɨ
Moocaani iijafaño jaguisɨfucu icarunaaca jaguisɨtɨmo iicanɨcɨnoco? Jaaruno
imitɨ iicatɨnoco.
6 Miɨro amɨihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanɨcɨvɨ
ejeevano.
7 Miɨro amɨihai magaajatɨhi Caatɨnɨhaame jino jillɨ eneejirunoco:
Uujoho imeguehi mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ asimɨco magaisiraicɨmoro
mejeecɨvonoco imogotɨhi, onoonoco. Miɨro toonoco magaajaruva oono mɨllɨ
imitɨco omoonɨtɨrumoco iimitɨ meneejitɨrahi.
8 Miɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo bu tollɨro jaguisɨfucuhallɨvɨ
mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuubo sinagogajafaño jɨcafutuuhi.
10 Jahɨgo icaubo saafi miyamɨnaafi ihuse ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco
siibadɨ iicanoco omoonɨnoco aatyɨmemere ɨifurumo toonohallɨtɨ diiboco
imoonɨqui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisɨfucusumi iguihu-
vaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amɨihaitɨ saatoho
amɨihai jooɨ oveja jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño ihacuturuva mofoomoro
mɨhɨcɨtejitɨrahi?
12 ¡Jaanotɨ miɨro miyamɨnaafi oveja janaanɨcɨ jaaducafetehi! Jaamaño
jaguisɨfucusumi imino momoonɨnoco meheetavejirahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui
diibo ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse
iicabadɨ.
14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo sihidɨ
miyamɨnaa bucasiuhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu buheesuuboro fee-
hicauhi.
16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco miɨco mɨjɨibeguedino, nooboro
diitoco faguehicauhi.
17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ unuuno imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨicɨibo. Jaaboco uujoho agaijɨiboro diiberi
imo imo iicaabo. Diibohallɨvɨ tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri
udugaacunoco cuumino miyamɨnaaco jɨibegueji.
19 Jaaruubo ñaaɨjitɨibo, coovadiinamaaijitɨibo icano. Miɨhaiñooba ihiimaaco
guubujitɨhi cuumino jɨihaiñovɨ.
20 Aivo gañɨicafetejitɨno buiga miɨvɨ iquisivuruno, bu jaabadɨro jabacaru-
rajitɨno cuugahuba jari ɨnɨfuturuno. Jarihiica iimi aivojɨco eheetavusuno-
hachuta.
21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diibocoro esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨino aatyɨmetɨibo, ihiimaatɨibo icano,
iimitɨno ɨjɨma iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyɨmecuubo, bu
iimaacuubo icano.
23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fɨne jaanɨ David
Iyaachi fɨne? noomoro.

24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
gañɨɨhicaabo, diito aivojɨɨbo Beelzebu mityariro, noomoro.
25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: Sahaivojɨ mi-
noocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icatɨnoro goovano
finɨjirumo. Jaabadɨro bu cuucuumihacho, bu sajamɨnaaro icano fahɨgovavɨ
idugaavuruva gueenene icajitɨrahi.
26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas ifiicoro buhɨgovɨ gañɨɨjirahi? Jaanotɨ jillɨ
imoonɨruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene icajirahi?
27 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi uujoho iimitɨno ɨjɨmɨco Beelzebu mityari
buhɨ agañɨɨno meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ iicahachiijɨ, mɨɨjoho nacu oono
amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco mityaco acɨhicahi diitoco buhɨ igañɨɨhicaqui? Jaa-
mañɔ bu diito tollɨro omoonɨmañɔ imino gaajaveechuno amɨɨhai guiraano
aivo mɨmɨtanoco.
28 Jaanotɨ naha uujoho imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi Moocaani Gaija
mityafeenedɨ. Jaamañɔ toono gaajasuhi Moocaani aivojɨ mitya amɨɨhaivɨ
agasecuunoco.
29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafañɔ ofooboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjirahi
ɨtɨconɨ diiboco sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha diiboco isisɨɨboro inehejeque
dumɨtɨɨcɨjiruubo.
30 Jaamañɔ tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa. Jaabadɨro bu tajaagovɨ mɨsɨvatɨmo
buhɨgovɨro magavaracusuhi.
31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨ fanoova imitɨco unuu-
runo buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨmo ihiimaano toono
naha aivono ufucuro buusurajitɨhi.
32 Jaabadɨro bu cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ
imitɨno ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihi-
imaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu siijehallɨvɨ icano.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

33 Mɨɨro iimino ɨmoho, iiminocoro noovanɨcɨhi. Jaabadɨro bu iimitɨho
iimitɨnocoro noovahi. Jaamañɔ ɨmohoco inoovatɨro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomɨ cuumi mihicamo! ¿Mɨllɨ bu iiminoco mihiimaajirahi,
imitɨmɨnaa mihicamo? Mɨɨro iijɨ iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfañɔ agahafɨcɨnɨnotɨ.
35 Mɨɨro iimino miyamɨnaafi iiminocoro iimaanɨcɨhi iimino ijeebɨɨfañɔ
iicanotɨ. Jaanotɨ bu iimitɨno miyamɨnaafi imitɨno iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfañɔ
iimitɨno iicamañɔ.
36 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ, famooro magaajaji
oono iminootɨno mihiimaahicanehejeque.
37 Mɨɨro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitɨɨbo
noocafeteji.

Imitɨno Miyamɨnaa Aatyɨmerafitɨno Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomɨoto, bu Moise tajɨɨba gaa-
jamɨnaaoto icamo: Gaajamɨnaafi, mɨɨhai mihimeguehi aatyɨmerafitɨno mity-
aco gaajabadɨ iicanoco edeetavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedɨ fɨne iimitɨno miyamɨnaa
saafiicoro imiyaavogotatɨmo dilluhi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajatabadɨ
iicanoco; Jaaruno gaajata acɨrajitɨhi, ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas
gaajata acɨcafeteji.

40 Miiro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebiifaño mifucucɨ, safucu cuujeo
fucuva, bu mifucucɨ, safucu fucuo fucuva icano iicaubadɨro, bu tollɨro uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨje ciidiifaño icaji mifucucɨ, safucu icano
cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu icano fucuo fucuva icano.
41 Jaadɨ Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino
jisumio miyamɨnaaco udugaacudɨ. Jaamoro diito ɨdaasuno iicajihɨ diitoco
oovɨcɨjimo; Miiro Ninive miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuumoro imino icauhi
Moocaani jiibogoco agalluunoco diitoco Jonas ɨjiibuguusumi. Miiro Jonas
janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.
42 Tollɨro bu ufucu tehesino jiinɨje aivojɨgo gañiiveji jaadusufucusumi jino
jisumio miyamɨnaa imitɨco emeecɨdɨ. Jaagoro diitoco ɨdaasuno iicajihɨgo
oovɨcɨjigo; Miiro diigo aivo tehesino jiinɨjetɨ saauhi, Salomon gaajaco ugu-
ubuvaugo. Miiro Salomon janaanɨcɨvɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitɨno Ɨjɨ Siino Uhuuminɨcɨno.
(Lc 11.24-26)

43 Miiro iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinooboro foonɨciibo ifihigaimañehejedɨ
ijaguisɨqui guiinooboro. Jaarunoco aatyɨmetiiboro siino esamaaifiibo:
44 Siino dojɨcuvɨro tahɨgotɨ asaahinɨhɨgo taajajaagovɨ uumiji, nooboro.
Jaabo dojɨcuvɨro agaseebe miyamɨnaafi jeebiico atyɨmefihi, iija sɨcaija, im-
ibachucɨnɨja, iguijaacɨnɨjabadɨ iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdiino
aivo diibo janaanɨcɨvɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamoro paryɨ sahɨ diibofaño
ofoomoro icatonɨcɨmo. Jaaneri diibo itɨconɨ iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno
minifetefihi. Jaabadɨ icajimo jito iimitɨno miyamɨnaa.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyamɨnaamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seejɨma
inahabomɨ. Jaamo diiboma ihiimaaqui omoonɨumo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jiibuguuhi: Diiseejɨ, bu dinahabomɨ icamo oono
jahisi icahi. Jaamo iima iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tollɨ nooboro ɨjiibuguuboco: ¿Miijoho
taaseejɨ, miijoho tañahabomɨ?
49 nooboro ijiibogomɨnaaco ɨtɨduuboro nuubo: Jito taaseejɨ, tañahabomɨ
icano.
50 Miiro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco
omoonɨmo, diito naha tañagomɨ, tañahabomɨ, taaseejɨ icano, nooboro.

13

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihatɨ ihiinuuboro muuaijɨnivɨ casiivutuuhi.
2 Jaanaa diibo cojɨvɨ sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu
meenegafaño ɨjɨcafutuuboro imuuaifaño casiivutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa
isiro fitafutuuhi, jiinɨgaibaahohallɨvɨ.
3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque jiibeguehicaubo siinovɨ oovɨciiboro jillɨ
nooboro: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomɨ
asaaumoro faayɨsujenɨuhi.
5 Jaanotɨ samañoono guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ.
Jaanoro goovano iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmaño.

6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri chuumucuuno abacocoovautɨmaño fiigatyuuno.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono toonohallɨvɨ ujusiuneri toono macanɨuhi.
8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi ciendɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi sesentadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi treintadɨgaiva icano.
9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ, nooboro.

Mɨllɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collɨhiica miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.
11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.
12 Mɨɨro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno dumɨtɨɨcɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi inohojɨma achahamobadɨ iicahicaneguiiha.
14 Jaamaño diitovɨ nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi.
Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.
15 Amɨɨhai jeebɨɨno ucuhufunuutucumaño, imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨɨno manihicɨnɨhi, ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨɨri gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨɨhai mihicahi amɨɨhai aallɨɨneri mahatyɨmemaño, bu amɨɨhai nohojɨneri muguubumaño icano.
17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu ajashutɨmo iimino miyamɨnaa icamo jino amɨɨhai mahatyɨmeneque atyɨmegueuhi, bu jino amɨɨhai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ eneejirunoco.
19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo johono abasuuno jɨɨhaifaño aacotonobadɨ jeevahi. Mɨɨro ɨjɨ asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨcuuhi ijeebɨɨfaño jɨɨbogoco abasucuurunoco.
20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨɨbogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayɨcɨmo.
21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno. Mɨɨro diitovɨ nɨsu agasesumi, bu tobogohallɨtɨ ɨjɨɨhevesumi icano toonoco jeeveyɨɨcɨfimo.
22 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨɨbogoco guubucuurumo sinehejejaagovɨro ijeebɨɨno iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamaño nɨhɨbamɨ diitoco bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨɨbogoco amacanɨsumaño diitofaño toonoco noovasutatɨno.
23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno, onoono jɨɨbogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono

ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono sesentadɨno onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ icano.*

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨɨbuguuhi siinovɨ ohoovɨcɨuboro: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cɨgaumaaca diibo mɨnaafi ɨjɨcafutuuboro iimitɨno ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu tollɨro toono iimitɨno ñaavahu fiivuuhi.
27 Jaanegui ijeecɨvomɨnaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucatɨ jana bu jino iimitɨno ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanɨhacho tamɨnaafi tollɨ moonɨhi, nooboro. Jaanegui ijeecɨvomɨnaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucɨtonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucɨhɨgo, bu itrigohiibaimaryo magaijucɨjirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoocɨro jusihi. Jaadɨ dudɨcamaajemɨnaaco tajɨɨbaji itɨconɨ toono iimitɨno ñaavahuco ihɨcɨqui, jaamoro faasɨhije isisɨqui cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco ɨɨcɨmoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovɨcɨɨboro nuuhi: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi ifaguifaño mostaza tooɨco abasuno iicanɨcɨbadɨ.
32 Mɨɨro jaagai paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ. Jaarugai ujusidɨ fahoova janaanɨcɨvɨ iminifotohoro ɨmohodɨho minifotonɨcɨhi. Jaaho aivo aajashutɨmaño joomɨ agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcɨhi, nooboro.

Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 13.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Niqueje aivojɨ jeevahi oono gaigo levaduraco minoocɨ, sano icano oovodɨno harinaco ɨɨcɨgoro toonoma acaɨsenɨno toosɨhima imino acaɨsecafotonɨcɨno iicabadɨ.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo.
35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro acaatɨnɨuno imiyacafetequi:
Siinovɨ ohoovɨcɨnofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitɨno Ñaavahuvɨ Ohoovɨcɨnoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubojaago ijɨɨbogomɨnaa ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico dɨɨbogo oono iimitɨno ñaavahu faguifaño iicanedɨtɨ, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.

---

* **13:23** Jino miyaavogoditɨ ɨjɨɨbogono.

38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino toogaiño, onoono
Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ iimitɨno ñaavahu onoono ɨjɨ
seemeditɨ iicamediti onoono.
39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco ɨɨcɨjino onoono
ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono ibasutaaco ɨɨcɨjimo Moocaani
toomomɨnaa.
40 Jaanotɨ oono iimitɨno ñaavahuco mɨhɨcɨmoro mɨjɨgasunɨcɨradɨ, bu tollɨro
ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino.
41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo itoomomɨnaaco tajɨɨbaji
ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco imitɨco ɨɨcɨsuhicamoco, bu imitɨco
omoonɨhicamoco icano.
42 Jaamoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo, ɨdaasuno iicaneri
igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo.
43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba iicanɨcɨradɨ
achɨcɨnɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi.
Jaanoco saafi miyamɨnaafi aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro
fatanɨnɨcɨhi. Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono
nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro
iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ iimiyɨco
guiinooboro ofoonɨcɨbadɨ.
46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque anaajeebere
tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨɨno
faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.
48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ
isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro
iimifiimoco jɨɨibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.
49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro
dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ.
50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu
igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.
52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi imino niqueje aivojɨ
jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi
fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque, bu
bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco agaajaabo
jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo.
54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño
jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi:

¿Cuucati jani gaajahinihi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanoonoco eetavehicahi?
55 Miiro jani imohobujene dudicamaajeminaafi achi, janoti seeji Maria icano. Janoti bu inahabomi Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.
56 Miiro bu inagomi miihaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.
57 Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicihicahi. Janoti idiimoro iicuumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicitihi, nooboro.
58 Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetavuutiibo diito diiboco imiyaavuguutineguiiha.

14

Jua Nitiminaafi Guijeveque Ijiibogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojiiboti icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditi.
2 Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuuheteebe guijeveti. Jaamaño jino sihidi ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Miiro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro civojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.
4 Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijeniujirahi. Jaaruubo miyaminaaco ñihicuguehicauhi; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti.
6 Jaanaa ifiivu ficabavi iifutusumi jiibaimoco Herode eheetavuuhigo Herodia aicigai diibo ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo.
7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodi unuuboro aciguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco.
8 Jaanegui diigo seeji diigoco afajiiniubadi, ufuugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.
9 Jilli unuuno diibo aivojiibo Herodeque sihidi idaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodi unuucuumaño, bu diibo cojiri iicaumo jaanoco uguubucuumaño icano, tajiibaubo ihaciqui.
10 Jaanegui tajiibaubo Jua nigaico iquiticiqui civojafaño icauboco.
11 Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituuhi.
12 Jaanoco ijiibogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifiico asatyumoro ciijeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco jiibugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihigovi tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyaminaa agaajaciumoro cuuminoti diiboco bucasiuhi isidi.
14 Jaanaa Jesu imeenegati ihiinuuhigo atyimeuhi sihidi miyaminaa iicaunoco. Jaaboro diitoco idaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa isivamoco buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijicuunegui ijiibogominaa diibojaa asaaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihiijicuuhi, bu miihaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyaminaaco galluucu ofoomoro cuuminoti maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.

16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨllɨ bu feejirumo amɨɨhai mahacɨ imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro jino sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro ihusefaño ɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨɨno.
21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨibogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro galluuhi ihɨmega oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima ihi-imaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhi-cauhi togahallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi, nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨibogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, miyaano ɨɨjoho idiicahachiijɨ taca, tajɨiba bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro tɨcovauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨɨguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨibo, uco taajasu! nooboro.
31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ iguiiyɨcɨuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi? nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafaño ɨjɨcafutuusumiro iguibuhuba llɨɨvɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuɨɨvuumoro nuuhi: Miyaano ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨɨfutuumo Genesare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco agaajacɨumoro paryɨ too-jiinɨjeri jɨibohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvamehe-jeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ igaachehujɨniba nijequegayɨco idudɨɨcɨtequi. Jaanoco paryɨ famooro ududɨɨcɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jerusale cuumitɨ asaaumoro Jesuco dilluvauhi:
2 ¿Mɨllɨtɨ dijɨibogomɨnaa moheedetemɨhai jeevamaaje iicabadɨ moonɨtɨhi? Mɨiro momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro ihuseneque nitamaaitɨmoro machuhicahi, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mɨllɨtɨ bu jana amɨihai Moocaani tajɨibaco mejeevesumoro amɨihai jeevamaajequere momoonɨhicahi?
4 Mɨiro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ icamoco bocɨgo. Jaanotɨ caanico, seejɨco icano imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.
5 Jaaruno icanaaca amɨihai meneehicahi jillɨ, mɨino caanico, bu mɨino seejɨco icano meneejirahi: Łco acɨjitɨhi: Mɨiro paryɨ tañehejeque uujoho Moocaanico ɨjɨbaicuuno, noomoro.
6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco acɨhicacuutɨhi. Jillɨ momoonɨmaño Moocaani tajɨibaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨihai jeevamaajequere moonɨmoro mihicamaño.
7 Amɨihai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨiro miyaanoco nuubo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:
8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨino uuditɨ tehesino icahi.
9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi. Jillɨ amɨihai jɨibogono, tɨcovono miyamɨnaa jɨibogonoro iicamaño, nooboro.
10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaaja:
11 Mɨiro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨijoho tollɨ onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutɨhoco paryɨ ibacoconomaryo agaijuyɨcɨiboro gañɨijiibo.
14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨinoma chahamo, bu sita ihaallɨinoma achahamoco sɨiguehicahi. Mɨiro ihaallɨinoma achahaabo sifiico isɨiguruva faamɨsicɨro ifahojɨfaño aquetejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨihaico dɨibogo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨihai tollɨro magaajatɨhi?
17 Mɨiro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ inoonɨcɨno.
18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, ijeebɨifañotɨ asaamaño.
19 Mɨiro ijeebɨifañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomɨco ɨicɨmoro ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨibogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco eetavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨibo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.

23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui ijɨibogomɨnaa
asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ
coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ
ɨmɨtamobadɨ iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨivovaugoro diiboco
nuuhi: ¡Aivojɨibo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco
udumɨtɨicɨmoro jɨcumɨco aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨibo; Jaarunofaño jɨcumɨ
machufihi iguiinotɨ ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa
ɨijoho idiimogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro
diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ.
Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro casɨivutuuhi.
30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo.
Jaamoro diibojaago sihidɨ sɨvahicauhi ɨigotɨmehejeque, bu ihaallɨino
aatyɨmetɨmehejeque, bu ihiimaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene
iicamehejeque icano, bu sihidɨ saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco
buheesuhicaubo.
31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihi-
imaauneri, bu imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri,
bu ɨiguehicautɨmehejeque ɨigucuuneri, bu ihaallɨino aatyɨmeutɨmeheje
aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios
icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.
(Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito
miyamɨnaaco ɨdaasuguehi. Mɨiro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo
uuma jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi
machutɨmoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jɨihaivɨ nacatejirahi,
nooboro.
33 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi
jino mɨihaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa iicamoco
mutuvasuqui? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨihai machutaano
icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨinoro
momaahugayɨno icahi, bu ajashuno motaavagayɨ iicanoro, noomoro.
35 Jaanegui tajɨibaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ icasɨicamaaiqui.
36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ, bu itaavagayɨ icanoco ihuse-
faño agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ toonoco
iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨuhi. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco
ananɨumo gahafusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨino jɨiibaiñooco.
38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu
seeme icamo oovorautɨhi.
39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ɨjɨcafutuuboro fuuhi Mag-
dala onoocuumi jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨibahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi Jesuco emeecituumo.
Jaamoro diiboco ɨifurumo iimitɨnofaño igañɨisuqui dilluuhi: Mɨihaico niquejefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.
2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ niqueje tɨfaiño iicasumi amɨihai: Aiguejitɨno mɨiro oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.
3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imijitɨfucu, mɨiro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi, noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨihai magaajahi niquejeque memeecɨmoro aiguejino, bu aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaajatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavoneheje ɨjɨibugurunoco.
4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨinoro Jonas gaajataro ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨibogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨmɨnaa maahuco asatyujirumo.
6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
7 Jaanegui ijɨibogomɨnaa noocasiuhi: Añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨihai miyaavogo.
9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨineri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨihai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?
12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨmɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨibogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinɨjevɨ ɨifutuudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu mɨllɨ miyamɨnaa uuditɨ neehicamo? nooboro.
14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo, neehicahi, noomoro.
15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨijoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɨɨjoho Simon Jona
achi idiicaabo. Mɨɨro cajaanɨ miyamɨnaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨɨboro
Guihirubi niquejefaño iicaabo.
18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno.
Jaaba jiba guiisibahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya
icaruno guiinonɨjitɨhi.
19 Ɨco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji. Jaabo ɨɨjoho jiijehallɨvɨ isisɨno,
bu niquejefaño sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño
sinaayucafetejino, nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mɨɨhaiñoobaco
jɨɨbogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaajasuubo Jerusalevɨ ofooboco
quillahuto, bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco sihidɨ
ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu
icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨɨbauhi: Jaanova Moocaani
ɨco tollɨ moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uutɨ
buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho ɨjɨ idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco acasivusuno. Dihe-
samaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro
jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo
ifiico ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco
iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ ifiico
ɨmɨtasumo ifiico taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaru-
ubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno? ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne
miyamɨnaafi ijeebɨɨco itaajasuqui jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani ovosɨɨma, bu
itoomomɨnaama icano. Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo
omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ihaivojɨri asaaboco aatyɨmetɨmoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco,
bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo
acaamovobaɨ nijequevɨ.
2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno
minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi
nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.
3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma
iimaamɨsico.

---

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨibo, imicani jimañovɨ mihicano.
Idiimogohachiijɨ masɨi nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdiino meheetavequi, iidi
saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano
ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨibo. Diibo
onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijɨibogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ
iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨicɨuboro nuuhi: Magañiivo mi-
higuetedino, nooboro.
8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨihaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨiboro Jesu icauhi.
9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque
mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
iguijeveebe siino ubuheetedɨ, nooboro.
10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Mɨillɨtɨ jana bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia
ɨtɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨihɨ, miyaano Elia ɨtɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ
fanoovaaco imibachujiibo.
12 Jaarunofaño amɨihaico uujoho jino neehi Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco
gaajacɨhinɨtɨmo. Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo. Jaabadɨro
bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanotɨ ijɨibogomɨnaa esafutuuhi Jua Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨifutuumaaca saafi miyamɨnaafi asaauboro
Jesuguiino ememuɨivuuboro nuuhi:
15 Aivojɨibo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno icahicaabo imimañobatɨ
ochoomooboro, fiiva foova cɨijɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquete-
hicaabo icano.
16 Jaaboco jino dijɨibogomɨnaajaago sɨvarahi. Jaarumo diiboco
buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito
iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨihaico jaabɨcɨiboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨibauboro diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro
diibo isɨcafefi buheetecuuhi.
19 Jaadɨ ijɨibogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi:
¿Mɨillɨtɨ jana mɨihai diibo imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨitɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨihai miyaavogo aajashumaño.
Miyanotɨro amɨihaico neehi, amɨihai miyaavogo mostaza noovata
tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco meneejirahi: Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro.
Jaaneri sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba amɨihaidi sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano
miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨibogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro efeehicauhɨgo Jesu diitoco
nuuhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨinotɨ siino buheeteji,
nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

---

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨineriro buhɨ magañɨitahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijiibogomɨnaama Capernau cuumivɨ iifutuunaaca templojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Amiihai jiibogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitɨhi? noomoro.

25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.

Jaadɨ Pedro jaahe iifutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, iidi milli jiijiinɨje aivojɨto miico impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.

26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.

27 Jaarunofaño miihaiñooba miiditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo difiicɨgaico gañiito. Jaabo itɨconɨ uduuboco diicɨibo iijɨfañotɨ nɨhɨbajeque diicɨ. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

18

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijiibogomɨnaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaanɨ fɨne aivo imiyaabo icaji niqueje aivojɨfaño? noomoro.

2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevɨ ificuuboro nuuhi: Miyanotɨro amiihaico neehi, amiihai jeebiico bohonotɨ miminiiyumoro seemenebadɨ miminifototɨhachiijɨ niqueje aivojɨfaño mefeejitɨhi.

4 Miiro niqueje aivojɨfaño imiyaabo iicajiibo oono guiinovɨ ifiico iminiiyuuboro jiisee seemenebadɨ iminifotoobo.

5 Jaanotɨ bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodɨ agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi.

Imitɨfaño Mahaquetejiruno Ñɨhicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanotɨ seeme jino uco imiyaavogomoco imitɨco omoonɨsuvaaboco aivo imijiruno ajashutɨno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ uduujenɨmoro muuaifaño iniitusuno.

7 Jiinɨjemɨnaadi imitɨcani icano miyamɨnaaco imitɨfaño agañiisuno. Jaano jillɨ fahiijɨvaro icajino. Jaarunofaño ɨdaasucani icajiibo diibofeenedɨ imitɨ asaabo.

8 Jaaneguiiha dihuse, ditɨhai icano ɨco imitɨfaño agañiisuhachiijɨ quitɨcɨibo sihɨ gañii. Imijiruno iidi ditɨhaima, dihusema chahaabo fiivofaño ɨdiifotono. Jaanotɨ iidi imitɨno dihusenema, ditɨhaiñoma icano diicaabo ifinɨjitɨno ciijɨgaifaño agañiicafotono.

9 Jaanotɨ bu oono dihaalliɨ ɨco imitɨfaño agañiisuhachiijɨ toohaalliico buhudaruubo tehesino gañii. Imijiruno iidi sayiimaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨruno fahaalliicɨmaryo diicaabo ciijɨgaifaño agañiicafotono.*

Oveja Ɨmɨtaabovɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 15.3-7)

10 Tollɨro bu jito seemetɨ saatohobaco mɨtɨimejetasudino. Miiro jino amiihaico neehi: Miiro oono diitoco otoomomo Moocaani toomomɨnaa fahiijɨvaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo ɨmefeeneri icahicahi.

11 Miiro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi ɨmɨtacumoco taajasuqui.†

---

* **18:9** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

12 ¿Jinooco milli mehesicinihi amiihai? Saafi joomi ciendimo ovejami
iicamoti saafi imitaruva, ¿nacu fine saatoho noventa y nuevedimo aatyuvo-
moco tomañovi ejeevesuhiniiboro imitaaboco guiinetejitirahi?
13 Jaaboco aatyimeebere janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono
noventa y nuevedimo imitatimo janaanicivi.
14 Jaabadiro amiihai Caani niquejefaño iicaabo‡ imogotihi jitoti saseba
imitanoco.

Jilli Miino Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachiiji diiboma iiro ijeevadi
diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo ico uguubuhachiiji
diiboco dimijiicarucuuhi.
16 Jaanoti ico uguubutihachiiji sitati cuuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici,
saafi idiimo onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootihachiiji Moocaani iijaminaaco diibogo. Jaamo
onoonoco bu: Jii, onootihachiiji oono Moocaanico imiyaavogotiiboco mi-
hicaniicibadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico mehesiciniicibadi
icano.
18 Miyanotiro amiihaico neehi jino jiinijehallivi mafatyusutino, bu tolliro
niquejefaño fatyusurajitihi. Jaanoti bu jiinijehallivi mafatyusuno niqueje-
faño fatyusucafeteji.
19 Tolliro bu jino amiihaico neehi: Jino jiinijehallivi amiihaiti miimisiici
mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachiiji Gui-
hirubi niquejefaño iicaabo aciji.
20 Miiro miimisiici tamomofeenedi igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojiibo, tañahabo uco
imitino omooninoco, ¿minoodifoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse
juugahuseti mifooci idiino ticovovi? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodifoova icatino.
Janaanici setentadifoova sietedino.

Jeecivominaafi Imuguutihi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamaño niqueje aivoji jeevahi oono saafi aivojiibo ijeecivominaama
idudicamaajeque iimibachubadi.
24 Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca diibojaa sivaumo saafiico
ajashutino millones ticovovi edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojiibo tajiibauhi dii-
boco inaajequi paryi mogaima iseemema, bu paryi inehejema icano toonoco
ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecivominaafi ihaivojiiboguiino ememuiivuuboro
ihaivojiiboco neehicauhi: Aivojiibo, uco didaasugo ico paryi faneeri jaaduji,
nooboro.
27 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco iidaasuguuboro idebeque perdonauhi.
Jaaboro diiboco sinaayuuhi.
28 Jaabo diibo ijeecivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyimeteuhi saafi
inahabonimminaafi diiboco miidino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti
agaayiciuboro sefano dusuuciubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonimminaafi iguiino ememuiivuuboro diiboco nuuhi:
Uco didaasugo ico paryi jaaduji, nooboro.
30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootiibo ufuuboro diiboco civojafaño jiihacuuhi
paryi diiboco ajaadutinohachuta.

‡ **18:14** Moocaani

31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro
ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imitɨcani
jeecɨvomɨnaafi. Łco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluunegui-
iha.
33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho
iicahinɨbadɨ, nooboro.
34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi diiboco cɨvojafaño ificusu-
uboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi nique-
jefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai nahaboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo
meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ. Jaabo ɨfutuuhi Judea
jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvaumoco buheesu-
ubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco dilluuhi ɨɨfurumo
iimitɨnofaño diiboco igañɨɨsuqui: ¿Nacu fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno
taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro itɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifi-
ico, bu gaigooco icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji mogaima
iminifetequi. Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji, nooboro.
6 Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi. Jillɨ iicamaño
miyamɨnaa dugaacucuujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨillɨtɨ janabuu Moise tajɨɨbauhi mɨɨno
taabaco jeevesuhaameque mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨɨmaño Moise tajɨɨbauhi
amɨɨhai taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨɨhaico neehi: Mogaico sifiima icatɨgoco ejeevesu-
uboro sifigooco ɨɨcɨɨbo ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco
ataabavaabo ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ icamaño,
¿collɨhiica bu mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi. Łdɨɨmoro
jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨɨro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨɨbo un-
uubadɨ icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi.
Jaanotɨ saatoho jillɨ taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamaño
jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨɨvaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro
Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijɨɨbogomɨnaa ɨɨbahicauhi iseemeque
diibojaa ɨsɨvamoco.

14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro
niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ
fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo
Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui?
nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimiibo neehi? Chahamo
imimo ɨdɨɨboro Moocaani imiibo. Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofaño ofoonoco idi-
imogohachiijɨ tajɨɨba onoobadɨ diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonɨdino, nani-
vadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino,
19 diicaanico, diiseejɨco icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro,
nooboro.
20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tonehejeque
imino moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme icahi? nooboro.
21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiijɨ, foobo
paryɨ dinehejeque naajeebe ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ
nɨihɨbamɨvaji. Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumaño.
22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaumaño.
23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi,
aivo sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfaño ofoono.
24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨɨno aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano
janaanɨcɨ aivo sitɨhɨɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono,
nooboro.
25 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro noocasi-
uhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨɨboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco
moonɨjitɨrahi. Ɨdɨɨboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi,
nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨro paryɨ mɨɨhai monehe-
jeque mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema
mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi
ufucu paryɨ fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvoodɨ, bu amɨɨhai tadyojɨcutɨ
masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji, paryɨ Israel cuumimɨnaaco
mudugaacuqui.
29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomɨco, in-
agomɨco, caanimɨco, seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque, bu ijiinɨjenehejeque
icano ejeevesumo toono jaada sihidɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨjimo, tollɨro bu
ifinɨjitɨno fiivoco gaayɨcɨjimo icano.
30 Jaanotɨ jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejeevamo iicarumo ufucu gui-
inovɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ
minifeteji.*

* **19:30** Griego iijɨri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

20

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui abajaabo omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨɨro ibasutaaco ihɨcɨsuqui fucuro fuubo dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo.
2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno amɨɨhaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi saatohoco tɨcovono goohasiri iicamoco.
4 Jaamoco nuubo: Amɨɨhai tollɨro tafaguifaño tabasutaaco mɨhɨcɨto. Imino amɨɨhaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.
5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨɨba. Jaadɨ bu siino fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi. Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ icacuuberi. Jaabo atyɨmeuhi saatoho tɨcovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collɨhi amɨɨhai jinoovɨ tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi? nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etɨ bu mɨɨjoho mɨɨhaico atajɨɨbatɨneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amɨɨhai bu tollɨro tafaguifaño mududɨcamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi dudɨcamaajemɨnaa aivojɨɨboco: Paryɨ famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojɨcutɨ asaamotɨ tɨconɨ. Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ dallɨ baanɨ, nooboro.
9 Jaaneguiiha tɨconɨubo ɨmohonofeenetɨ iicaaberi ufuumotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Mɨɨhai fɨne janaanɨcɨ magaayɨcɨji, noomoro. Jaarumo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
11 Jaanoco agaayɨcɨumoro iimaafivumo toono abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro daaduhi, mɨɨhai sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro, noomoro.
13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ asaaboco bu tonoodɨnoro ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho dimogotɨhi uujoho iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu sihidɨ ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicamoco ijeevadɨ asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, bu caatɨnɨmɨnaa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.

---

* **20:7** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhaico imino jaaduji, onoonoco. † **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco.

19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco idilluqui.
21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.
22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.‡
Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.
23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.§ Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.
24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.
25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.
27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.
28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨɨno ɨɨfuvusuutɨmɨsi gɨcɨnɨuhi. Jaamɨsi Jesu toonodɨ ufuunoco uguubuumɨsiro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi illɨɨvequi. Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo mahatyɨmeneque mihimeguehi, noomɨsiro.
34 Jaaneguiiha Jesu diitɨsico ɨdaasuguuboro ihaallɨɨnoco dudɨɨcɨuhi. Jaasumiro aatyɨmeumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

1 Jaamo ɨfuutuuhi Olivohono iicagajɨguiino iicacuumi Betfaje cuumivɨ
Jerusale cuumi fiitɨno. Jaamañotɨ Jesu galluuhi miimɨsiicɨ ijɨibogomɨnaatɨsico
jillɨ nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivɨ mahatyɨmeji burra duujecɨnɨgo
iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumɨsiro uudi mɨsɨva.
3 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨsico: ¿Mɨllɨ? onoohachiijɨ, Mohaivojɨibo
eneeneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jillɨ icauno johono Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jillɨ monoo: Meecɨ oono dihaivojɨibo dijaa saahi, oono
sɨicujeebɨiba icaabo, burrahallɨri gɨcɨnɨibo, burrogayɨhallɨri fiiseta,
burro seemenehallɨri, nooboro.
6 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaatɨsi ufuumɨsiro Jesu unuubadɨpi moonɨuhi.
7 Jaamɨsi iburraco sɨvauhi iseemenema. Jaagohallɨvɨ igaachehunoco ificu-
umoro Jesuco casɨihacuuhi.
8 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa iicaumo igaachehuneri jɨihaico jeebuuhi.
Jaanotɨ saatoho jaaɨneri jɨihaico jeebuuhicauhi.
9 Jaanaa ɨmegavɨ ufuumo, bu dojɨcutɨ asaaumo icano tɨcovauhi asaagomo:
¡Aivojɨibo David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojɨibo memeri asaabo!
¡Moocaanico mihimo! noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨifutuudɨ paryɨ tuucuumi miyamɨnaa
ñaaɨvuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mɨijoho fɨne ajaanɨ? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaamɨnaafi Galilea jiinɨje
cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño jɨcafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño
naajeteque eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyamɨnaa nɨhɨbamɨco ubu-
unanɨhicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimɨihumɨco anaajehicaumo
icaganoco gavaracuubo.
13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaan-
ima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amɨihai nanivamɨnaa iijatɨro mimini-
iyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyɨmetɨmeheje, ɨigotɨmeheje icano.
Jaamoco buheesuubo.
15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ ejeevanoco
Jesu omoonɨhicaunoco aatyɨmeumoro, bu templojafaño seeme coovadiina-
maaiuhi: ¡Aivojɨibo David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco
icano aatyɨmeumoro sihidɨ sɨfiiratuuhi.
16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ onoonoco? noomoro.
Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨihɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨihai Caatɨnɨhaamefaño
toonotɨ ollɨ onoonoco memeecɨtɨhi? Mɨiro jillɨ noono:
Ɨjoho deetavehi seeme, bu mɨfañoco aaduseheje imino cahacɨsu masico
imasivaqui, noonoro.
17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania cuumi-
jaago. Jaacuumivɨ cɨgaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.
19 Jaabo atyɨmeuhi higuerahoco jɨihaijɨniri icahoco. Jaahoco
meecɨturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha
Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitɨhi, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi.
20 Jaanoco aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaa sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.
21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootɨmo mihicahachiijɨ jino uujoho higuerahoco omoonɨbadɨ momoonɨji. Tollɨro bu jiibaɨco meneejirahi: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.
22 Jaabadɨro bu paryɨɨcɨno Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiijɨ magaayɨcɨji.

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadɨ Jesu templojafaño ufuuboro jɨɨbeguehicaunaaca diibojaago saaumo sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ɨɨjoho jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco acɨhi? noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amɨɨhaico tollɨro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ amɨɨhaico neeji comityari jillɨ omoonɨhicanoco.
25 ¿Mɨɨjoho nacu Juaco galluuhi initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
Jaaneguiiha sanomɨro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, mɨɨhaico: ¿Collɨhi janabuu mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
26 Jaanotɨ bu: Miyamɨnaa, munuuruva, mɨɨhaico miyamɨnaa moonɨjirahi. Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco, noomoro.
27 Jaamaño Jesuco: Magaajatɨhi, nuumo.
Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jɨɨ, jaaneguiiha bu uujoho amɨɨhaico neejitɨhi jineje mityari jillɨ omoonɨnoco, nooboro.

Saafi Seemenemɨsi Miimɨsiicɨ Icamɨsivɨ Ohoovɨcɨno.

28 Jaadɨ Jesu nuuhi: ¿Naa amɨɨhaidi jino mɨllɨ? Saafi seemenetɨsi miimɨsiicɨ icauhi. Jaamɨsitɨ saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco dɨɨcɨto, nooboro.
29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotɨhi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi ɨɨcɨtuubo.
30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tollɨro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutɨhi.
31 Jaaneguiiha amɨɨhaidi, ¿cajaanɨ fɨne caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Itɨconɨ unuubo, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo Moocaani aivojɨfaño jɨcamaaiji amɨɨhai ɨmegavɨro.
32 Mɨɨro Jua Nitɨmɨnaafi: Jillɨ imino mihica, nooboro amɨɨhaico ɨjɨɨbogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutɨhi. Jaanotɨ naha impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amɨɨhai mahatyɨmecuurumo amɨɨhai imitɨco mejeevesumoro mimiyaavuguutɨhi, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidɨ baacuco abasuuboro-hallɨdɨ cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamɨtahojɨco eetavuubo, bu torrehacɨco eetavuubo tohacɨtɨ toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudɨcamaajemɨnaaco ificuuboro sihɨ fuubo.
34 Jaadɨ toono onoovauno anaamucuudɨ iicojɨmɨnaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.
35 Jaarumoco tofagui dudɨcamaajemɨnaa diitoco agaayɨcɨumoro saafiico aamɨumo. Jaanotɨ saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamɨumo icano.
36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomomɨnaaco. Jaarumoco idudɨcamaajemɨnaa diitoco itɨconɨomoco omoonɨubadɨro moonɨuhi.
37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fɨne achico bocɨguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyɨmeumoro idudɨcamaajemɨnaa noocasiuhi: Jaanɨ paryɨ ibusumijeque agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ magaicaauqui. Jaamoro paryɨ jinoma mihicaqui, noomoro
39 diiboco agaayɨcɨumoro tofaguitɨ buhɨgovɨ asatyumoro gaicaaumo,
40 nooboro. Unuudɨ Jesu diitoco dilluuhi: Fɨne jaadɨ tofagui abajaabo asaadɨ, ¿mɨllɨ fɨne diitoco moonɨjiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Etɨ bu diitoco agaisiraicɨɨboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano tɨcovovɨ diiboco imañoco ihacɨhicaqui, noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amɨɨhai jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojɨɨbo eetavehi. Jaano mɨɨhaidi aivo sihidɨ jeevahi, noono Caatɨnɨhaamefaño.
43 Jaaneguiiha jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaiditɨ Moocaani ihaivojɨco dumɨtɨɨcɨjiibo. Jaaboro sitaaco acɨjiibo diibedi imino iicamoco.
44 Jaanotɨ bu oono guiisiba onoobatɨ neehi: Cajaatyohacho tobahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji. Jaanotɨ toba cajaatyohallɨvɨhacho aacotomoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro.* Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu omoonɨjinoco.
45 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo Jesu oovɨcɨnoco uguubuumoro gaajacɨumo diitediti tollɨ unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayɨcɨujirumo. Jaarumo miyamɨnaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ bu Jesu siino tɨcovauhi siinovɨ oovɨcɨɨboro diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
2 Niqueje aivojɨ jeevahi oono aivojɨɨbo illi taabava jɨɨbaimoco eheetavuubobadɨ.
3 Jaabo ijeecɨvomɨnaaco galluubo ɨmogaibɨco aacɨcuumoco ihɨcɨtequi. Jaarunofaño diito imuguutɨhi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jillɨ nooboro: Nooto diitoco machuta paryɨ eetavocɨnɨcuuhi. Tañiivɨmɨco gaisiraicɨsucuuhi, bu saatoho ɨdɨɨrɨbasuhicamehejeque icano. Jaano paryɨ imibaicɨnɨcuuhi ijɨɨbaimɨnɨvacuuqui, nooboro.
5 Jaarunoco diito ihɨmuhumɨnaa: Jii, nuutɨhi. Jillɨro sihɨgueheje foocɨnɨumo, saafi ifaguinojaago. Jaanotɨ saafi inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanotɨ sanodɨmo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco agaayɨcɨumoro ahaamɨumoro gaicaauhi.

---

* **21:44** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

7 Jaaneri ihaivojɨibo sihidɨro ɨsɨfiiratuuboro isoldaomɨco galluuhi diito gaicaaumɨnaaco agaisiraicɨmoro tuucuumije iijanoco ijɨgasuqui.
8 Jaadɨ ijeecɨvomɨnaaco nuubo: Paryɨ jino imibaicɨnɨcuuno mɨjɨibaimɨnɨqui. Jaarunofaño jaatyo ɨmuhumɨnaa imitɨmaño saatɨhi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedɨ imiya jɨihaiñeri mofoo mahatyɨmemeque jɨibogomoro jɨibaimovɨ isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaa miya jɨihaiñeri ufuumo igaiyɨicɨuhi paryɨ aatyɨmeudɨmoco imihusemehejeque, imitɨmehejeque icano. Jaaneri tooja sihidɨ gahafuuhi.
11 Jaadɨ ihaivojɨibo fuuhi ijɨibaimoco emeecɨtuubo. Jaabo atyɨmeuhi saafi-ico, jaaruubo jɨibaimo gaachehuco iimogotɨiboro jɨcafututɨiboco.
12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo juuga saahi jɨibaimo gaachehu-faño jɨcafototɨibo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨibo ijɨicavomɨnaaco nuuhi: Ajaanɨco magaayɨcɨmoro misisɨ itɨhaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhɨgo ɨcɨvohɨgo magañɨi. Tahɨgo ataajihɨgo, igaiñooco ojɨsujihɨgo icano.
14 Mɨiro sihidɨ cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ mɨidɨmoro ɨcɨcafeteji, nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi diibohallɨvɨ diiboco ɨifurumo imitɨno inuusuqui.
16 Jaamoro diitootot̃ɨ saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jɨibogomɨnaafi, mɨihai magaajahi ɨijoho miyaanoco eneehifinoco, bu tollɨro miyanotɨro ɨijoho Moocaanijaa ofoono jɨihaico dɨibeguehicahi miyamɨnaa ihiimaanoco jeecɨvotɨiboro. Miyamɨnaaco jillɨ jeebɨibatɨro, onootatɨmaño.
17 Jaaneguiiha jinootɨ mɨihaico dinoo: ¿Naa ɨidi imino romanomɨ aivojɨiboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu mɨllɨ? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitɨno eesamaaiumoro unuunoco agaajacu-uboro nuuhi: ¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo! ¿Collɨhi uco imitɨnofaño ma-gañɨisujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mɨhɨfusu, nooboro.

Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ ijaada iicajeque.
20 Jaajeque emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Mɨijoho ɨme nacu jihɨme, bu jino imomo icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨibo ɨme, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ diibono iicanoco. Jaanotɨ Moocaanico mahacɨ Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro diiboco ejeevesu-umoro fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamo saduceomɨ uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaa-maño Jesuco jillɨ nuumo:
24 Jɨibogomɨnaafi, Moise tajɨibauhi: Saafi ataabavaabo seemevatɨiboro ochoomohachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨicɨiboro diigoma iseemevaqui ina-habobuuna, nooboro.

25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumo. Jaamotɨ itɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.
26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro paryɨ famooro saafigomaryo imivocafutuhi.
27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne, paryɨ diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi icano.
30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu iseemeque tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefaño iicamobadɨro jeevacujimo.
31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefaño Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo:
32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafiituuhi ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubuumoro igaivuuhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano, noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano, nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco
42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi Cristoditɨ? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.
43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo ditɨhaiguiino dimɨnaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David iicaruubohacho diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ mɨɨhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ijɨibogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nuuhi:
2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨibaco magaajasuhicano
mityama mihicahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi.
3 Jaaneguiiha amɨihai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito
onoonoco paryɨ momoonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino
mihica, nuurumo imitɨno icahicahi.
4 Mɨiro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ ficuhicamo miyamɨnaa
imoonɨqui. Jaarumo diitoco ajashunogayɨ amusuhicatɨmo.
5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo. Mɨiro
imeguehicamo ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano satyehicamo
gaachehubaryunohallɨvɨ tajɨiba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu
gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino
acaamovonoonoco.
6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨibaimonofañoaivo iimimañejeri iicanoco, bu
sinagogajanofañoimiya icaganofañoɨgɨcɨnɨnoco icano.
7 Bu tollɨro cuuminofañodiitoco miyamɨnaa aivo bocɨgomoro idillunoco
imeguehicamo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.
8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨihai mihimeguedino amɨihaico miyamɨnaa: Gaajamɨnaa,
onoonoco. Mɨiro samɨnaaro amɨihai ɨdɨiboro amɨihai gaajamɨnaafi Cristo.
9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨihaiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨiboro amɨihai Caani
niquejefañoiicaabo.
10 Bu mihimeguedino amɨihaico saatoho: Aivojɨibo, onoonoco. Mɨiro
ɨdɨiboro amɨihai Aivojɨibo Cristo.
11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨihaifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.
12 Mɨiro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guiinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ
jeevatɨhi, onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.
13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨihai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji.
Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨiro amɨihai niqueje guhugaco cuhufono
mafabaacuhicahi sita tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨihai mɨjɨcafetehicatɨhi,
bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.
14 Ɨdaasucani amɨihai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji.
Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨiro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco
mudumɨtɨiciihicahi. Jaamoro jillɨ ɨifurumo Moocaanima gueenene
mihiimaahicahi. Jaamañoamɨihai aivo guiraano mahaamɨcafeteji.*
15 Ɨdaasucani amɨihai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji,
bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨihai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino
mɨhɨguehicahi saatohoco mɨhɨcɨmoro amɨihai iijɨco mɨjɨibeguequi. Jaamoco
mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨihai imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi
cɨijɨgaifañoifeequi.
16 Ɨdaasucani amɨihai mihicaji agaajatɨno jɨibogomɨnaa, aatyɨmetɨmo
sɨigomɨnaabadɨ mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ:
Aivo miyaano, onoono, toono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ:
Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
17 Gaajatɨcanimo, amɨihai aallɨinoma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono
nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?

---

* **23:14** Sahaamefañotoversiculoco ficuutɨmo.

18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfaño iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
19 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨcɨ ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?
20 Mɨɨro tojɨcɨcɨfañodɨ: Miyaano, onoobo, bu tojɨcɨcɨfaño iicanomaryo bu neehi.
21 Jaabadɨro bu templojafañodɨ: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodɨ bu neehi.
22 Jaabadɨro bu niquejefañodɨ: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivojɨ icagafañodɨ neehi, bu togafaño ɨgɨcɨnɨɨbo Moocaanifañodɨ neehi.
23 Jaamaño ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani onoobadɨ diiboco paryɨ mahacɨhicahi mentahiibai aamenegayɨmaryo, bu anisiibai aamenegayɨmaryo, bu cominohiibai aamenegayɨmaryo icano. Jaarumo tajɨɨbatɨ aivo imiyaano onoonobadɨ momoonɨhicatɨhi. Jaano jino toono imi ica, ɨdaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonɨjirahi sanoocoro momoonɨnoguiinodɨ siino jeevesutɨmo.
24 Amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo saatohoco mɨsɨɨguehicamo jootobaco magañɨɨmoro guiraaruubo camelloma mafaayɨhicahi amɨɨhai jeebɨɨfaño.
25 Ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allɨcoro minitɨhicahi. Jaarumo amɨɨhai jeebɨɨfaño sano nanivariro magahafɨcɨnɨhi, fanoova imogori magahafɨcɨnɨhi, icano.
26 Fariseomɨ amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo amɨɨhai jeebɨɨnoco minitɨ itɨconɨ oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu amɨɨhai allɨomo imiteji.
27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino imibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu gahafɨcɨnɨhi.
28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano imitɨro gahafɨcɨnɨhi icano.
29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.
30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva jino Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.
31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo iyaachimɨhai mihicanoco magaajasuhi.
32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.
33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjinotɨ?
34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco, jɨɨbogomɨnaaco icano. Jaamoco amɨɨhai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicuumitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.

35 Jaamaño amɨɨhaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisir-
aicɨuno tɨɨjoho jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico
iguijenɨunovɨ. Mɨɨro amɨɨhai diiboco magaicaauhi templojafaño iimimaño,
jeecɨvomaño icanofeeneo situvɨ.
36 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio
miyamɨnaahallɨvɨ minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco
agaicaauficuumi, bu Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco
guiisibaneri mahaamɨfihi. Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucu-
umi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino
iigaiyɨɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.
38 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonedi fiiveteji.
39 Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco:
Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifinɨsucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañotɨ ihiinuuboro ifeequi moonɨubojaago
ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco ɨfusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeecɨ paryɨ tonehejeque. Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallɨdɨ, sibahallɨdɨ
icano. Paryɨ faneeri finɨjino, nooboro.

Jiinɨje Ifinɨjino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨvɨ. Jahɨgo Jesu gɨcɨnɨubojaago
ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mɨɨhaico
ɨdɨɨbogonoco ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨ magaajaji ɨɨjoho siino
asaajinoco, bu jiinɨje ifinɨjinoco icano? noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhaico
bañɨdino.
5 Ajashujitɨmo tamomofañodɨ asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro
sihidɨ miyamɨnaaco bañɨjimo.
6 Bu mɨnaano icaji juuga, jahɨgo icano. Jaarunotɨ mihiguetedino, mɨɨro tollɨ
icajino. Jaaruno toono jiinɨje ifinɨjino icatɨno.
7 Tusumi siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, bu siicuumioto siicu-
umiotoma moonɨcasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidɨ guihuvano icaji.
Jaabadɨro bu jiinɨje maryɨbaji fahɨgovavɨ.
8 Jaano jino ɨdaasuhiica ɨtɨcovajino.
9 Jaasumi amɨɨhaico acɨjimo ɨdaasuno momoonɨcafetequi, bu amɨɨhaico
gaicaaujimo. Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro
jɨɨhevecasijimo, bu fahɨgovavɨ inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨɨhai Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro
ajashutɨno miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevɨ ɨɨfotoobo
taajaji.

14 Jaanoti jino aivoji jiibogo iimibogo fanoojiinijeriro jiibogocafeteji. Jaadi
jari jiinije finiji.
15 Miiro Moocaani iimaaminaafi Daniel caatiniuhi: Jaadi idicuno imitino
omooniiboro ifinisujiibediti. Jaano iimimañovi iifutucuunoco mahatyimedi
jihaamefaño onoonoco mihiifinicihicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovi magaa.
17 Jaanoti bu amiihai iijahalliri mihicamo fañoojavi mefeedino siinoco
mihiciqui. Toonotiro magaacu.
18 Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino amiihai gaachehuco
mihicivamo.
19 Jaanoti idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu mifañotio
seehejema iicamo icano. ¿Milli bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amiihai magaajifucu jiinijafucu
icadino, bu jaguisifucu icadino icano.
21 Miiro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro acha-
hanicino, bu siino ufucuro achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitihi gueenene iicaruva tusumi
iicajimoti miihaiñooba ataajajitiruneguiiha. Jaanoti diibo iicicuumo gaijirari
toono idaasuno gueenene icasujitiibo.
23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi
Cristo, onoodi: Miyaano, meneedino.
24 Miiro saajimo bañiminaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho
Moocaani iimaaminaafi, noomoro. Jaamoro sihidi ejeevanehejeque
iifusujimo miyaminaaco ibañiqui, bu tolliro Moocaani iicimoco bañijirumo
icano.
25 Tooneguiiha jino amiihaico imegaviro nuucuuhi.
26 Jaaneguiiha amiihaico: Memeeci johono sicaihigoti saabo, onoodi
memeecitedino. Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodi
mimiyaaveguedino.
27 Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji; oono
sisi anamebano aamijiti nijequevi aachicinicibadi icajino. Jaanoco faaboho
miyaminaafi atyimeji.
28 Miiro chuumuhu iicahigo añimi igaivefihi. Jaabadi niinofucuuvi
imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajiibo Cristo Miyaminaafibadi Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobuunatiro cuujeo nihiba
jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitihi, bu meeciri niquejefañoti aifeji,
bu niquejefaño iicano sefano maryibaji.
30 Jaadi naha jarihiica iifuvusujino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
asaajino. Jaaneri paryi bu jiinije cuuminominaa ataacasimoro atyimejimo
uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidi mityano,
ovosiino asaanoco.
31 Jaaboro tatyoomominaaco galluuji paryiicino fanoojiinijeti tatya
iicamoco miriicu sefano ojidi iigaiyiiciqui.
32 Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaaja; miiro ficaba ifiiticusumi bo-
hono aamevafiho. Jaanoti magaajanicihi ficaba ifiiticunoco.
33 Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magaajacu finifucu ifiiticunoco.
34 Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jilli icajino tusumio miyaminaa
guijevetinaacaro.
35 Niqueje, bu jiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitihi.

36 Jaaruno jiinɨje ifinɨjifucuco mɨɨhaiñooba ajashuno gaajatɨhi Moocaani
toomomɨnaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano,
Ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco gaajahi.
37 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨro icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo asaano.
38 Mɨɨro toodɨhivɨ johono nɨfaiba chahaunaacahiica miyamɨnaa machu-
moro, adumoro, bu taabavamoro, illemɨhaico tajenɨmoro icano icahicauhi.
Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi;
39 Jaamo gaajacɨutɨmoco nɨfaiba macanɨsuuhi famoocoro. Jaabadɨreji bu
tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaadɨ icajino.
40 Jaasumi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi bajɨfaño iicaji. Jaamɨsitɨ saafi imiyaaveg-
uehicatɨɨbo satyocafeteji diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ
saafi imiyaavogoobo fitafeteji.
41 Jaabadɨro bu miimɨfeecɨ icaji acaasumɨfe. Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveg-
uehicatɨgo satyocafeteji diigoco sihidɨ ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo
imiyaavogogo fitafeteji.
42 Jaaneguiiha amɨɨhai mehesɨcɨnɨmoro motoomo gaajaratɨno cusumiha-
cho Aivojɨɨbo saaji.
43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo, nanivamɨnaafi fucu toonotɨ
icaaberi asaajinoco igaajaruva cɨgatɨɨbo icajiruubo iijaco afaayɨcɨmoro
nanitɨmo iicaqui.
44 Jaabadɨro bu amɨɨhai mihimibaicɨnɨ. Mɨɨro mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco ihaivojɨɨbo iijamɨnaaco
tuumusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco ihacɨqui.
46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨɨbo onoonoco imino omoonɨɨbovɨ
ihaivojɨɨbo agaseebe.
47 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, diiboco ihaivojɨɨbo ficuji paryɨ inehejema
iijamɨnaa toomomɨnaafitɨ.
48 Jaanotɨ saafi imitɨɨbo: Tahaivojɨɨbo goovajitɨno asaano, nooboro.
49 Saatohoco ahaamɨɨboro jillɨ tɨcovono guiriicavomɨnaama aaduuboro,
amachuuboro icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨɨbo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji, bu oono bañɨmɨnaaco
omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo bagocajamɨ
icɨɨjɨgaimeecunoco ɨɨcɨumoro fuuhi taabava jɨɨbaimojaago ataabavaaboco
inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi. Jaanotɨ sahusedɨfigova
imino imibaivuuhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino icɨɨjɨgaimeecunoco ifañonɨqui
satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi,
bu botellanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutɨmaño diitoco cɨgara aivu-
uneguiiha cɨgacuumo.

6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo
taabavamɨnaafi mutuumutucu! noomoro.
7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro icɨɨjɨgaimeecunoco
nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono iimibaivuufiguehejeque
nuuhi: Mɨɨhaico amɨɨhai cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ mahacɨ. Jino
mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicuuhi, noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano, mɨɨhaidi
ɨɨfetejitɨruno, bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano. Amɨɨhairyo mofoomoro
amɨɨhaiñotɨ manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo cɨɨjɨgaifaihutɨ inaajequi ufu-
unobuujɨnaago taabavamɨnaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo too-
jafaño jɨcafutuuhi igaasequi. Jaadɨ iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojɨɨbo, aivojɨɨbo,
mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro uujoho amɨɨhaico gaa-
jatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cɨgatɨmo mehesɨcɨnɨ, gaa-
jaratɨno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ ifeequi
ijeecɨvomɨnaaco ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco ificusuubadɨ.
15 Diitotɨ saafiico cinco mildɨjeva acɨubo. Jaanotɨ sifiico acɨubo dos
mildɨjeva. Jaanotɨ saafiico mildɨjeva acɨubo. Diitoco itɨcovoocɨvɨ acɨubo
isefadɨno sahaje. Jaaboro fuucuubo.
16 Jaanobuuna cinco mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tooneri naajeteque eetavu-
uhi. Jaaneri ɨɨcɨubo siino tonoodɨnoro.
17 Jaabadɨro bu dos mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tollɨ omoonɨuboro, bu
tonoodɨnoro siino gaayɨcɨuhi.
18 Jaanotɨ mildɨjevaaco agaayɨcɨubo ufuuboro jiinɨjeque eseediuboro
ihaivojɨɨbo nɨhɨbamɨco ficuuhi.
19 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ siino diito aivojɨɨbo gaseuhi. Jaaboro
diitoma toonoco imibachuvaubo.
20 Tɨconɨubo oono cinco mildɨjeva aacɨubotɨ. Jaabo ihaivojɨɨboco acɨuhi
diez mildɨjevaaco: Aivojɨɨbo, uco daacɨuhi cinco mildɨjeva. Jaaneri jino siino
tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino moonɨhi. Ɨɨjoho aivo
imino jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco
siino janaanɨcɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunatɨ gaseubo dos mildɨjeva bu agaayɨcɨubo. Jaabo nuuhi
ihaivojɨɨboco: Aivojɨɨbo, uco dos mildɨjeva daacɨuhi. Jino jaaneri siino
tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo nuuhi: Aivo imino moonɨhi. Ɨɨjoho aivo imino
jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco siino
sihidɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanotɨ mildɨjeva agaayɨcɨubo agaseuboro ihaivojɨɨboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho sihidɨ edeevanoco uujoho gaajahi. Mɨɨro ɨɨjoho sihinɨcɨhi
abasutɨruhɨgotɨ, bu tollɨro nɨhɨbamɨco dɨɨcɨnɨcɨhi ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ
icano.
25 Jaamaño ɨco ɨñɨhicugooboro dinɨhɨbamɨco jiinɨjefaño cɨɨjehinɨhi. Jaano
jino paryɨ faneeri dinɨhɨbamɨ, nooboro.

26 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco iimusuuhi: Ɨɨjoho agaiquiibo idiimitɨno
jeecɨvomɨnaafi, ɨɨro gaajacuuhi uujoho abasutɨruhɨgotɨ isihinɨcɨnoco, bu
ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnɨcɨnoco icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco dusisutɨhi? Jaabo uujoho asaadɨ
toonohallɨvɨ janaanɨcɨvɨ siino agaayɨcɨjirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ mudumɨtɨɨcɨ inɨhɨbamɨco. Jaamoro
oono diez mildɨjevama iicaaboco mahacɨ.
29 Mɨɨro sihidɨ iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨjiibo sihidɨ icanoma
iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaabotɨ oono mɨɨdɨno iicarunoco dumɨtɨɨcɨjiibo.
30 Jaanotɨ ajaanɨ imitɨno jeecɨvomɨnaafico magaayɨcɨmoro buhɨgo
ɨcɨvohɨgovɨ magañɨɨ. Tahɨgo ataaboro igaiñooco oojɨsujihɨgo, nooboro.

Jiinɨjemɨnaaco Udugaacujino.

31 Jaadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani toomomɨnaama
Aivojɨɨbotɨ iicavaabo asaaboro tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ casɨɨveji.
32 Jaadɨ paryɨ jiinɨjemɨnaa tahɨmefeenevɨ igaiveji. Jaamoco uujoho
dugaacuji, oono ovejamɨ toomomɨnaafi ovejamɨco cabramɨditɨ sihɨgovɨ
udugaacunɨcɨbadɨ.
33 Jaaboro tahovejamɨco tamiyanaagonovɨ ficuji. Jaanotɨ cabramɨco
tañaninaagonovɨ ficuji.
34 Jaadɨ uujoho Aivojɨɨbo neeji tamiyanaagotoco: Juugavɨ masaa. Amɨɨhai
Guihirubi amɨɨhaico imino omoonɨmo jino tahaivojɨfaño mɨjɨcafoto sɨɨcɨje
jiinɨje ifiivuunotɨro amɨɨhaidi eheetavuunofaño.
35 Mɨɨro ajebavauboco uco machutaatɨ mahacɨuhi, bu adufirari iicauboco
mihisuuhi, bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifeeneri iicausumi uco amɨɨhai ii-
jafaño magaayɨcɨuhi,
36 bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehunɨuhi, bu iguihu-
vauboco uco memeecɨtuuhi, bu cɨvojafaño iicauboco uco memeecɨtuuhi
icano, nooboro.
37 Jaadɨ uco iimimo dilluji: Aivojɨɨbo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco
ɨco mɨɨhai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ɨco mɨɨhai
mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadɨ idiicauboco ɨco mɨɨhai moojafaño
magaayɨcɨuhi? ¿Bu cusumi ɨco sɨcaibo diicaaboco magaachehunɨuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ɨco guihuvauboco mahatyɨmeumoro mabaauhi? ¿Bu
cusumi ɨco cɨvojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojɨɨbo diitoco jillɨ iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico
neehi: Imiyaavogomoco* sihidɨ jeevatɨrumoco tollɨ momoonɨumaño, uco
tollɨ momoonɨuhi, nooboro.
41 Jaadɨ bu tañaninaagonovɨ iicamoco neeji: Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto
imitɨno monoocɨnɨcumo cɨɨjɨgaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryɨ
ihɨjɨmɨguiiha icano eheetavunofaño.
42 Mɨɨro ajebavauboco uco mamachusuutɨhi. Adufirama icauboco uco
mihisuutɨhi.
43 Bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifañodɨ ɨɨguusumi uco amɨɨhai iijafaño ma-
jaahevesutɨhi. Bu agaachehuvautɨɨboco uco gaachehutɨ mahacɨutɨhi. Bu
iguihuvauboco, bu cɨvojafaño iicauboco icano uco mabaautɨhi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojɨɨbo, ¿cusumi nacu ɨco ajebama di-
icaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicuumioobobadɨ diicaaboco, bu
gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño diicaaboco icano
mahatyɨmeuhi? noomoro.

---

* **25:40** tañahabomɨco.

45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi: Imiyaavogomoco sihidi ejeevatimoco tolli momooniutimaño, uco tolli momooniutihi, nooboro.
46 Jaamo diito ifinijitino ciijigaifaño feeji. Jaanoti iimifiimo feeji ifinijitino fiivofaño.

26

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jilli unuunoco paryi iimivuudi ijiibogominaaco nuubo:
2 Amiihairyo magaajacuhi jino mifucucirucu Pascua jiibaimo iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuuboco acijimo, uco imohovi itetecuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, bu judiomi quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemi aivojiibo iijatyigaba goohasivi.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañimoro, agaayicimoro igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Jiibaimofeenevi tolli momoonijitihi miyaminaa mojaago isifiiratomoro ñaaivedino, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo iijafaño iifutuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefaño ifacicifaihu sihidi ijaadama iicano gatyuuci icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi casiivuubo nigaihallivi tofaihuco tucaruugo.
8 Jaanoco ijiibogominaa atyimeuhi. Jaamoro isifiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collihi jinooco bañamaaihi?
9 Ajashutino nihibamiri manaajemere iidaasufiimoco mahacitanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi diigoco mihiibahi? Imino uco moonigo.
11 Miiro fahiijivaro iidaasumo amiihai mihicaji. Jaanoti uujoho fahiijivaro amiihaima icajitihi.
12 Jaamo jino tahallivi facicifaihuco utucaruneri tafiico imibachugo ciihojifaño icicafetejino imegavi.
13 Miyanotiro amiihaico neehi, fahigova jino taajasu jiibogoco faajiinijeri ijiibogohigo jino diigo omoonino jiibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijiibogominaati saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoma ihiimaatuubo.
15 Jaaboro jilli diitoco nuubo: ¿Minoodino uco majaaduji, Jesuco amiihaico aacihachiiji? nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadijeva nihibamico.
16 Jaasumitiro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefaño aaciujifucuco.

Aivojiibo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jiibaimo iticovaufucu Jesujaago ijiibogominaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amɨɨhairyo
magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi:
Tahoovovɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua
machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro Jesu unuubadɨ moonɨuhi. Jaamoro
toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesu docedɨmo ijɨɨbogomɨnaama mesavɨ casɨɨvuuhi.
21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi, amɨɨhaitɨ
saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
22 Jaaneri diito sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu
fɨne uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco
acɨji.
24 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ
feehi. Jaarunaaca ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo imijiruno diibedi
fiivuutɨɨbo icaruva, nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aacɨujiibo nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujeheji?
nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro, Moocaanico graci-
aco aacɨudɨ tohɨcaco iquisicɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo: Ɨfaaji, jino tafiico
mamachu, nooboro.
27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro
diitoco acɨuhi: Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu.
28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino
tatyɨɨjoho gañɨɨcafetehi ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano.
29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amɨɨhaima
johono Moocaani aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago.
31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ amɨɨhai uco mejeevesumoro
mofoocɨnɨji. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaauji.
Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.
33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho
ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañiinofucu
catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo
jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaru-
ubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco
nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta,
nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi
ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨɨdaasuvuubo.

38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidiro tajeebiifaño idaasu icahi miguijeve-
jibadi. Jaaneguiiha jino mihica uuma cigatimo mubuhee, nooboro.
39 Jaadi Jesu janaanicivi ufuuboro jiinijehallivi ajavuvuuboro Moocaan-
ima iimaauhi: Guihi, idiimogohachiiji uco taajasu jino idaasuno iica-
jinoti.* Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadiro
icano, nooboro.
40 Jaadi ijiibogominaa iicauhigo asaaubo cigamovi gaseuhi. Jaaboro Pe-
droco nuubo: ¿Collihi jaabo uuma sano nihiba oovo ticovovi buheetihi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa iji amiihaico inisunofaño ma-
haquetedino. Miyanotiro amiihai jeebii imino iicanoco imogorahi. Jaaruno-
faño amiihai alliо ifi niinovahi,
42 nooboro siino fuubo dojicuviro Moocaanima ihiimaatuubo. Jilli
nooboro: Guihi, uujoho idaasuno iicanoco idiimogohachiiji eti idiimogobadi
moni, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijiibogominaa cigamoco atyimeuhi aivo sihidi
cigarari icacuutineguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino
tolliro nooboro.
45 Jaadi bu siino ijiibogominaa iicauhi ufuuboro diitoco nuuhi: Ivi jisumi
micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
imitiminaa usefaño aacicafetejino.
46 Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu mee oono uco aacivaabo
fiiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

47 Jaanaaca tolli iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijiibogominaa docedimo
iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidi miyaminaa niisuganoma, cud-
aahenema icano; sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto icamo agallu-
umo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiiciiboro
dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro masatyo, nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, Jiibogominaafi?
nooboro Jesuco niniiciuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañi, jinejefiri saahi? nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayiciumoro Jesuco sisiuhi isatyequi.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonimiminaati saafi iniisugaco iguiiyiciuboro sacer-
dotemi aivojiibo jeecivominaafi nijimeehuco buiyaacuuhi.
52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño diihacu. Miiro
oono niisugari omoonicasimo, bu niisugari guijeveji.
53 ¿Nacu iijoho gaajatihi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiijigayiro tajaa
galluujiruubo itoomominaati aivo ajashutimo fahuseeci motihaiti miihaici
idiino dihaivaco?
54 Jaano tolli iicaruva, ¿milli bu Caatinihaamefaño jilli icajiibo onoono
miyaavejirahi? nooboro.
55 Jaadi Jesu diito miyaminaaco nuuhi: ¿Milli jaamo amiihai tatyicovodi
masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nanivaminaafico magaayiciqui
mihicaniciibadi? Miiro fafucuvaviro amiihaifeenevi uujoho templojafaño
casiivooboro jiibeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayicihicatihi.
56 Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño Moocaani
iimaaminaa acaatiniuno imiyaavequi, nooboro.

---

* **26:39** Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.

Jaasumiro ijɨibogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨibo Caifas onoobo ɨmefeenevɨ satyuuhi. Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo iigaicɨnɨuhɨgo.
58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨibo goohasivɨ: ¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo? nooboro tehesinotɨ ɨifɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ casɨivutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ imiyafagomɨnaa icamo guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨibogonotɨ diiboco igaicaausuqui.
60 Jaarunofaño tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ sɨcamañooco jɨibeguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi diibohallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨibuguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco fɨnɨsuji. Jaaboro siino boojatɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨinotɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.
62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨibo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.
63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemɨ aivojɨibo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedɨ miyaanocoro mɨihaico dinoo, ¿naa miya ɨijoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.
64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, uujoho diibo, ɨijoho toono onoobadɨ. Tollɨro bu amɨihaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ gɨcɨnɨiboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨibo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaaniditɨ aivo imitɨno iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amɨihairyo muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco.
66 ¿Nacu mɨllɨ amɨihaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo,
67 noomoro Jesuco ihɨmefaño ɨjɨirebamaaiumoro ganɨicɨumo. Jaanotɨ bu saatoho diiboco ihɨmefaño agabejenɨumoro nuuhi:
68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨijoho ɨco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ aivojɨibo jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho toono diimaahi, nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo, noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ɨijoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ jeevahi, noomoro.

74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro, uujoho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨino tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨiboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨibo Poncio Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco guijevefaño ificuunoco aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco icano jillɨ nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño aacɨmaño, nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨihaidi? Toono diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracuuhi. Jaadɨ ufuuboro gaibaɨri icodaahetɨ uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨɨcɨumoro nuuhi: Jino nɨhɨbamɨco Moocaaniguiiha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, tomañovɨ siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño, noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo treintadɨjeva inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojɨibo atajɨibabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨibo Pilato ɨmegavɨ ɨifutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ɨɨjoho oono judiomɨ Aivojɨibo idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, tollɨ icano toono ɨɨjoho onoobadɨ, nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ imitɨno ɨjɨibeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco? nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo Pilato sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨiro aivojɨibo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico sinaayujibuuhi miyamɨnaa idilluuboco.

16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo
iimitɨɨbo.
17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mi-
himeguehi, amɨɨhai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo
onooboco? nooboro.
18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨɨheveumoro diibo usefaño aacɨunoco agaa-
jacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai saato-
hoco galluuhi jillɨ noogoro: Millɨ moonɨdineheje diibo iimino miyamɨnaafico,
fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo
miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ, monoo,
noomoro.
21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ cajaanɨco isi-
naayunoco mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa millɨ moonɨji oono
imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨɨbo?
nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo
añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨɨbaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño
ihuseneque nitamaaiubo diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ
iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ
jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ
diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago.
Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.
28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨɨhacuumo
gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo januutuno aafeneque
chaahimɨgatɨ eheetavuumoro, bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohuse-
faño ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨɨvomoro diiboco dejecuhicauhi:
¡Imicani ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba
icacheuco ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨɨhacuumo. Jaadɨ
ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon
onooboco. Jaamoro diiboco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Gol-
gota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco
inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.

35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi Jesu
gaachehuhallɨvɨ: ¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*
36 Jaamoro ifiitɨno casɨɨcamaaiumo diiboco otoomomo.
37 Jaamoro ijɨɨbogoco ihɨmohobujetɨ iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU
JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafi-
ico imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ icano.
39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracu-
moro ɨɨbajirubadɨ iicano iinigaɨcoro garya garya moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨɨjoho oono templojaco acallajaruuboro siino
dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo? ¡Eneecata ɨɨro
difiico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ, toono caamotɨ
niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu fariseomɨ, bu
judiomɨ quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova?
Eneecata miyaano Israel Aivojɨɨbo iicahachiijɨ, toono ihɨmohotɨ iniitequi
maatyɨmemere diiboco mimiyaaveguequi.
43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro
diiboco taajasuvahi iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari magaajaji miyaano Moocaani
Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufocovɨ etetecuumɨsi diiboco
ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi gadɨcɨɨbatɨ. Jaano seseeteuhi
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani?
nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeecɨ johono
Moocaani iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco. Jaaboro
toosɨhico vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro toosɨhico ɨmei nije-
quevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino, jaafa Elia saahi diiboco
ataajasuvaabo mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.
51 Jaano tɨcovovɨ temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehujetuno feemene
iicano gallivuuhi feenedɨ caamotɨ sano guiinovɨ. Bu jiinɨje sefano
maryɨbauhi. Jaaneri guiisihacɨno dujavanamaaiuhi.
52 Bu tollɨro cɨɨhojɨno faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavugu-
umo iguijevecɨnɨumo ajashutɨmo siino buheeteuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunatɨ icɨɨhojɨnofañotɨ ihiinuumoro iim-
icuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahɨ sihidɨ miyamɨnaa diitoco
aatyɨmeumoro gaajauhi.
54 Jaanotɨ bu ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ihamocasimɨnaama Jesuco utu-
umuumo jiinɨje amaryɨbaunoco, bu sanehejeque icano aatyɨmeumoro si-
hidɨro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotɨro, jahi jaanɨ Moocaani Achi,
noomoro.

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

55 Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro iifiniciumo Galileati
Jesu dojicuti asaaumo diiboco jeecivomoro.
56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamisi
seeji Maria onoogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Ficiiuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jaanaaca mihiijicuudi saaubo sihidi inihibamima iicaubo Jose onoobo
Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo.
58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha
Pilato tajiibauhi diiboco ihaciqui.
59 Jaadi Jesu ifiico Jose iiciuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi.
60 Jaaboro iciihoji bohoji guiisigajifaño eheetavusuhojifaño jiihacuuhi.
Jaaboro tohojico guiisibatyigabari amaniniuboro fuuhi.
61 Jaanaaca tohoji ticovo icaumife Maria Magdalena onoogo, bu saafigo
Maria icamife giciniuhi sinaagobaiti tohojico ihiifiniciumife.

Jesu Ciihoji Imega Amocasiminaa Teemehi.

62 Jaano seseevedi, Pascua jiibaimoguiiha iimibaivuunobuunati, sacer-
dotemi aivojito, bu fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.
63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojiibo, mehesafetehi oono tobañifiiboba
ubuheeusumi: Ochoomodi mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, un-
uunoco.
64 Jaaneguiiha tajiiba iciihojico cuhufono imooniqui mifucuci safucu
idiino ticovovi ijiibogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Si-
ino buheetecuubo, noomoro miyaminaaco jiibeguedimo. Jaanoti tolli
omoonihachiiji tobañi aivo iticoniono janaanicivi jeevajirahi, noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomominaaco mihiciimoro
amiihairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojico cuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaa-
jataaco ficuumo tohojico ofoboociuba iguiisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi
itoomominaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

1 Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno seseevedi fucu-
gayiro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife fuuhi iciihojico
emeecituumife.
2 Jaanaaca sefano jiinije maryibauhi Moocaani toomominaafi niquejefañoti
iniituuneri. Jaaboro tohoji imegavi agaseuboro tohoji guiisibaco
buhigovi iiciuboro tobahallivi casiivuuhi.
3 Jaabohalli aricuuhi sisi anamebano aricubadi, bu igaachehu seseene
seseeuhi cuugaihallibadi.
4 Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo aatyimeumoro sihidiro
igutuumoro iñihicuri uchuumucumobadi minifutuuhi.
5 Jaaboro Moocaani toomominaafi diitifeque nuuhi: Mihiguetejirahana
uujoho gaajahi amiife Jesu etetecucafetehiniiboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi. Eneecau bu jino
diiboco ificuhinimañooco memeeciva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomifere ijiibogominaaco mijiibogoto jilli
noomifere: Guijevefañoti siino buheetecuubo. Jaaboro amiihai imega
siigucuubo Galileavi. Tahigo diiboco mahatyimeji. Jinooco amiifeque neequi
saahi, nooboro.

8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ igutuumɨfere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco imuuhi.
10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere tañahabomɨco mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amocasimɨnaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo.
13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨɨhai fucufeene mɨcɨganaaca ijɨɨbogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro.
14 Jaanoco aivojɨɨbo uguubuuboro amɨɨhaijaago ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨɨhai diiboma mihiimaaji amɨɨhaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi. Jaabadɨ judiomɨ jɨɨbeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Atajɨɨbano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi ɨdɨɨmurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadɨ miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ iijɨco niquejefaño, jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro tajɨɨbogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco minitɨ Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu Igaija momofeenedɨ icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨɨbogo amɨɨhaico paryɨ uujoho ɨjɨɨbeguehicanoco imino imoonɨqui. Jaamoro imino magaaja uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jillɨ tɨcovauno Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
2 Mɨɨro jillɨ Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaafi Isaia caatɨnɨcuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihɨme galluuhi tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨme jɨɨhaico iimibachuqui, nooboro.
3 Jaanaa guubuvusuuno sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨuno: Mihimibachu Mohaivojɨɨbo jɨɨhaico sano tɨcovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatɨnɨuhi.
4 Jillɨ saaubo Jua sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaaco nitɨɨboro. Jaabo neehicauhi: Minitɨsuquimaje jaamoro amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu, amɨɨhai imitɨ ibuuqui, nooboro.
5 Jaanegui Judeao jiinɨjeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco uguubunɨcɨtomo. Jaamoco iimitɨco ɨjɨɨbeguehicauno bujɨnagotɨ diitoco Jua nitɨhicauhi Jorda onoohifaño.
6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanotɨ iniivɨgai meeheu jillɨ asi meehe. Jaabo chahacamɨcoro duuhicauhi, bu bajɨo iimɨcoro nejeecuhicaubo icano.
7 Jaabo jɨɨbeguehicauhi jillɨ nooboro: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨ sihidɨ imityaabo diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño diiboguiino ɨdɨjɨɨvooboro itɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi.
8 Uujohonaha, amɨɨhaico miyaano nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ diibo amɨɨhaico Moocaani Gaijari nitɨji, nooboro.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivɨ Jesu fuuhi Nazare cuumitɨ Galilea jiinɨjeri iicacuumitɨ. Jaaboco Jua nitɨuhi Jorda onoohifaño.
10 Jaabo Jesu iteehifañotɨ ihiinuubo atyɨmeuhi niqueje afaayɨcafutuunoco. Jaanofeenedɨ nimɨihubadɨ jeevaabo Moocaani Gaija ihallɨvɨ niitovauhi.
11 Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho agaijɨɨbo taseemene, ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.
12 Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaa achahauhɨgovɨ.
13 Jaabo Jesu tahɨgo icauhi sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva asimɨfeeneri. Jaaboco Satanas nɨsuuhi. Jaanobuunatɨ Moocaani toomonɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvehicauhi.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunatɨ Juaco cɨvojafañ ificuunotɨro Jesu Galileavɨ fuuhi jɨɨbogooboro taajasu jɨɨbogoco Moocaani aivojɨ iijɨco.
15 Jaabo jillɨ neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino jɨɨbogoco, nooboro.
16 Jaabo Galilea muuaijɨnidɨ ɨgooboro ufuuhɨgo atyɨmeubo Simon, inahabo Andre icamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumañ muuaifañ isinɨcuuhuri sinɨhicaumɨsico.
17 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa, amɨɨsico miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.

18 Jaanegui tusumiro isinɨcuuhunoco ejeevesumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
19 Jaadɨ toonotɨ janaanɨcɨvɨ afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamɨsi Sevedeo achimɨsico tollɨro imeenegafaño isinɨcuuhuco amaahunɨumɨsico atyɨmeteuhi.
20 Jaamɨsico bu tollɨro coovaubo. Jaanegui caanico idudɨcamaajemɨnaama imeenegafaño ejeevesuumɨsiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Lc 4.31-37)

21 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuudɨ, judiomɨ jaguisɨsumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jɨɨbeguehicauhi.
22 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ eetyehicauhi diibo jɨɨbegueri diitoco aivojɨɨbo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri, caatɨnɨmɨnaa ɨjɨɨbogonɨcɨbadɨ iicatɨneri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitɨno ɨjɨma iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuuhi:
24 Ɨɨjoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ɨco gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi ɨɨjoho mɨɨhaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mɨɨhaico finɨsuqui asaabo? nooboro.
25 Jaanegui Jesu diibo iimitɨno ɨjɨco ihɨɨbauboro nuuhi: Llɨɨvɨ diica. Jaaboro diibotɨ diino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ diiboco baavɨ agañɨɨboro ifiico vɨvɨ vɨvɨ iminiiyuuboro sefano agaihivuuboro diibotɨ iinuuhi.
27 Jaaneri famooro miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jɨɨbogo? Jaanɨ iijɨ aivo sefahi aivo ɨjɨmɨ iicarumoco atajɨɨbanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno parɨ Galilea jiinɨjeri goovano gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadɨ sinagogajatɨ iinuudɨ Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamɨsima Simon, bu inahabo Andre icamɨsi iijafañо.
30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidɨ guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jɨɨbuguumo diigo iguihuvaunoco.
31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañɨɨyɨcɨuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadɨ diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuuhi.
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadɨ iijɨcuuvɨ nɨhɨba jabaavucuunaaca sɨvahicaumo diibojaa parɨ iguihuvamoco, bu emeimɨvatomejeque icano.
33 Jaanaa parɨ miyamɨnaa asaauneri guhugavɨ gahafuuhi.
34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadɨro bu emeimɨvatomoco imeimɨco buhɨ gañɨɨhicaubo. Jaamo imeimɨ iimaajirumo iimaahicautɨhi diiboco agaajahicaumañо.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Lc 4.42-44)

35 Cuujetavɨro Jesu agañɨɨvuuboro fuuhi tuucuumitɨ sɨcaihɨgovɨ Moocaanima ihiimaaqui.
36 Jaaboco Simon, inahabonɨmɨnaa icano guiinutuuhi.

37 Jaamo diiboco aatyɨmeudɨ nuuhi: Famooro miyamɨnaa ɨco guiineri
icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masɨɨgo siicuumijaago ifiitɨcuumijaago tahɨ
tollɨro jɨɨbeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu paryɨ Galilea jiinɨjeri sinagogajafaño jɨɨbogooboro feehicauhi
ɨjɨmɨco gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino
ememuɨɨvuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.
41 Jaanegui Jesu diiboco ɨɨdaasuguuboro ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi,
buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.
43 Jaadɨ Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jillɨ nooboro:
44 Mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino. Jillɨ ofooboro sacerdoteque dɨhɨfusuto. Bu
jaaboro ɨco iimibachuno jeecɨvoco asimɨco ficuuto Moise atajɨɨbaubadɨ toono
jɨɨbogobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ɨɨjoho
ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogooboro feehicauhi diiboco
Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodɨ ɨgucutɨɨbo, jillɨ
buhɨgueejere miyamɨnaa achahahɨguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa
fahɨgovatɨ saahicaumo diiboco emeecɨvamo.

2

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunatɨ siino Jesu Capernau cuumivɨ fuuhi goovajɨsutɨnotɨ.
Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.
2 Jaanegui miyamɨnaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo
gatyuucɨ. Jaamoco iimaaco jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedɨmo diibojaa sɨvauhi ihiibɨmoro idɨɨno isifañɨɨboco.
4 Jaarumo miyamɨnaa agahafɨcɨnɨuneri Jesuvɨ ɨɨfutuutɨmo. Jaanegui
caamotɨ tooja niibahucuco afaayɨcɨumoro Jesujaago diiboco nitusuumo
icɨgaiijema.
5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajacɨɨboro Jesu nuuhi iguihu-
vaaboco: Guihi, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatɨnɨmɨnaa onoomo ɨgɨcɨnɨmañotɨ ijeebɨɨfañodɨ
esamaaiuhi:
7 ¿Collɨhi jaanɨ jillɨ imitɨcani iimaahi? ¿Mɨɨjoho nacu imitɨco buusujirahi?
Ɨdɨɨboro naha Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi tollɨ amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ
mehesamaaihi? Tɨhɨcani jana iguihuvaaboco: Dihimitɨ imibachucafutucu-
uhi, onoono; gañɨɨvoobo dicɨgaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehallɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨ im-
ibachu mityama iicanoco, nooboro,
11 idɨɨno isifañɨɨuboco nuubo: Ɨco neehi: Gañɨɨvo, jaaboro dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo fuucu diijajaago, nooboro.
12 Jaasumiro diibo agañɨɨvuuboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro fuucuuhi
ɨɨfɨnɨcɨmofeenedɨ. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
Moocaanico imehicaumo: Mahatyɨmetatɨhi aivo jillɨ iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa
saahicauhi. Jaamoco jiibeguehicaubo.
14 Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco
ajaadusuhicajafaño giciniuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño ijiibogominaama amachuubo
giciniunaaca sihidi impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi.
Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano.
16 Jaanaa fariseo caatinimiinaa iicamo Jesuma diito amachunoco
aatyimeumoro ijiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo amiihai jiibogominaafi,
impuesto jaadusuminaama, bu saatoho iimitiminaama icano acasiivooboro
machuhi, aduhi icano? noomoro.
17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico
imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihi. Jaabadiro
uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinitihi. Iimifiitimeguiiha
saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jiibogominaa, bu fariseomi jiibogominaa icamo machutimo
aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana
fariseomi, Jua icamo jiibogominaa aaiganaa dita aigatihi? noomoro.
19 Jaanegui Jesu oovicuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro
ijiibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo
iicanohachuta? Miiro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo.
20 Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajiibogominaati udumitiicino. Jaadi
jari idaasuno iicaneri aigajimo.
21 ¿Miiro miijoho eedeechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti
imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaaniciro
guiraatejirahi.
22 Jaabadiro bu, ¿miijoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi? Jaanoti
ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco
bujutafaño mificutahi, nooboro.*

Ijiibogominaa Trigo Noovataco Icihi Jaguisifucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi igooboro feehicauhi.
Jaanaa ijiibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi.
24 Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijiibogominaa olli
moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.
25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatihi amiihai,
johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachuusumi diitoco
ajeba aivusuneguiiha omooniunoco? Miiro Moocaani iija tabernaculo-
jafaño David ufuuboro Moocaani jeecivo maahunoco machuuhi miijoho
amachutatirunoco, Aviata onoobo sacerdotemi aivojiibo iicaujiibo icau-
naaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saatohoro sacerdotemi
amachufirunoco, nooboro.
27 Jaadi bu siino Jesu nuuhi: Miiro jaguisifucu miyaminaadi eetavocafutu-
uhi. Jaanoti miyaminaa jaguisifucudi eetavocafutuutihi.

---

* **2:22** Jilli Jesu nuuhi eedeejiibogoco mejeevesumoro bohono jiibogocoro meheetavequi.

28 Jaamaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨibo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafañо fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.
2 Jaaboco ɨifɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo? noomoro ɨifurumo diibohallɨvɨ ijɨibeguequi.
3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve! nooboro.
4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi.
5 Jaanegui diito jeebɨino cuhuferi ɨidaasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi.
6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨibogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ ejee-vanoonoco omoonɨhicaunoco uguubumoro.
9 Jaanegui ijɨibogomɨnaaco nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha momeenegaco mihimibaicɨnɨ, nooboro.
10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ubuheesuhicaunegui sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo diiboco idudɨicɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.
11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehi-cauhi. Jaamoro gaihivehicaumo: Ɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatɨ Jesu ifabaɨvɨ fuuhi. Jahɨgo iimuguudɨmoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saaumo.
14 Jaamoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco ɨcɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jɨibogoco ijɨibeguequi icano.
15 Jaamoco iijɨco acɨubo ɨjɨmɨco igañɨihicaqui.*
16 Jaamo jinoodɨmou fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamɨsico momonɨubo Boaneegemɨsitɨ, sisiseememɨsi eneejirunoco.
18 Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon cananista, bu
19 Juda Iscariote diiboco aacɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidɨ miyamɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijɨibogomɨnaama ajashuno jinejebaco machuhicacutɨhi.

---

* **3:15** Sahaamefañо janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco ɨɨcɨvamo, jillɨ jeegavoobo eneehicauneguiiha.
22 Jaabadɨro bu caatɨnɨmɨnaa Jerusaletɨ asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ɨjɨmɨ aivojɨɨboma. Jaamañoo diibo mitya iijɨri ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuhicaabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicauhi: ¿Mɨillɨ jaabo Satanas bu ifiicoro buhɨ gañɨɨjirahi?
24 Mɨɨro saafi aivojɨfañoo minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva sanomɨro finɨsucasijirahi. Jaamañoo tohaivojɨ gueenene icajitɨrahi.
25 Jaabadɨro bu sajaotoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icajitɨrumo.
26 Jaabadɨro Satanas iinoro ifiimaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨillɨ bu gueenene icajiruubo? Iinoro ifiico finɨsujiruubo.
27 Jaabadɨro ¿mɨɨjoho esefaabo iijafañoo ofoomoro inehejeque ɨcɨjitɨrahi abajaaboco sisɨtɨmoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisɨdɨ ɨcɨjirumo.
28 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨɨcɨno imitɨno ihiimaaruno buusucafeteji.
29 Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ imitɨno ihiimaaboco toono aivo buusuracujitɨhi ufucuro. Jillɨ tohimitɨnoma iicacujiibo, nooboro.
30 Jillɨ diitoco nuubo, diiboco ɨjɨma icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)
31 Jaanobuunatɨ Jesujaa seejɨ, inahabomɨ icamo asaaumoro jahisitɨro diiboco cuuhuvasuuhi.
32 Jaanegui Jesuhallɨdɨ emecucɨnɨumo diiboco nuuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo ɨco jahisitɨ cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho gaharubi? ¿Mɨɨjoho tañahabomɨ? nooboro
34 ihallɨdɨ emecucɨnɨumoco emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jino tacojɨri iicamo gaharubimɨ, tañahabomɨ icano.
35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijɨco omoonɨmo tañahabomɨ, gaharubimɨ, tañagomɨ icano iicajimo, nooboro.

4

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)
1 Jaadɨ siino Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafañoo ɨjɨcafutuuboro diitotɨ tehesijɨsuno ufuuboro casɨɨvutuuhi. Jaanotɨ diito ijɨnivɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨro icauhi.
2 Jaaboro diitoco sihidɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi
3 jillɨ nooboro: Jinoco muguubu: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo abasuuno samañoono jɨɨhaifañoo acutuuhi. Jaanoco joomɨ asaaumoro machujeuhi.
5 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro goovano iinucuuno ijiinɨje miyaadɨ efeemeutɨmañoo.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri aryɨvucuuno, chuumucuuno icano abacocoovautɨmañoo.
7 Jaanotɨ samañoogahaije aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano toono ihallɨvɨ ujusiuno toono ihiinuurunoco macanɨsuuhi. Jaamañoo noovautɨno.
8 Jaanotɨ samañoono acutuuhi imino jiinɨjevɨ. Jaano ihiinuunoro jusicuuno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje ciendɨgaiva noovacuuhi icano.

9 Jaaboro neehicaubo dinohojɨma idiicaabo jinoco guubu, nooboro.
10 Jaanobuunatɨ iinoro iicacuudɨ ijɨibogomɨnaama iicaumo diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ toono eneejiruno? noomoro.
11 Jaanegui nuubo: Amɨihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco. Jaanotɨ buhɨ iicamoco jillɨ siinovɨ oovɨcɨiboro neehicahi.
12 Jaamo emeecɨrumo atyɨmetɨmo iicaqui, bu guubucurumo guubutɨmo iicaqui. Mɨiro uguubumoro iimitɨco jeevesujirumo. Jaamoco bu iimitɨ buusucafetejirahi, nooboro.
13 Jaadɨ bu ijɨibogomɨnaaco nuubo: ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi jino jillɨ ohoovɨcɨnoco? ¿Jaana mɨllɨ magaajaji paryɨ toonoco?
14 Mɨiro basumɨnaafi, oono Moocaani iijɨco ɨjɨibogoobo abasuubo.
15 Mɨiro jino jɨihaifaño aacotono onoono; mɨiro saatoho jeebɨifa abasucuurunoco ɨjɨibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨifañotɨ dumɨtɨicɨcuuhi.
16 Jaabadɨro bu oono guiisihallɨvɨ abasuuno onoono; mɨiro saatoho uguubusumiro imo imo gaayɨcɨfimo.
17 Jaaruno imino abacocoovatɨmaño gueenene icatatɨno nɨsuhifiivɨ agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo.
18 Jaanotɨ sano jarɨimɨhoonofeenevɨ aacutuuno tobogoco gaayɨcɨcuurumo
19 jiije busumije jaagovɨro ijeebɨino nɨjɨ nɨjɨ iicamaño, bu iimitɨnocoro iimogomaño icano sanooro toono diito jeebɨifaño agahafonoguiinodɨ toono miyaajɨ iicarujɨco fiivusutɨmo. Jaamaño noovasutɨmo.
20 Jaanotɨ jino imino jiinɨjevɨ abasuuno onoono; oono miyanotɨro agaayɨcɨmoro imino omoonɨmofaño fiivono jaanoro noovacuuno saatohofaño treintadɨno, saatohofaño sesentadɨno, bu saatohofaño ciendɨno icano.

Cɨijɨgaimecuvɨ Ohoovɨcɨno; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)

21 Jaadɨ bu nuubo: Cɨijɨgaimecuco mɨnɨfutusumoro baavɨ guirihilluguiino, bu cɨgaiijeguiino icano mificutatɨhi. ¿Ɨvɨnaaca mɨnɨfutusumoro caamovɨ mificutahi foovono ihɨfuvusuqui, etɨ?
22 Jaabadɨ mɨiro chahano afatanɨcɨnɨno atyɨmeratɨno iicajino. Bu tollɨro chahano agaajaratɨno gaajacafototɨno iicajino.
23 Jaanegui jinooco amɨihai nohojɨma mihicaamo muguubu, nooboro.
24 Jaadɨ bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Mɨiro oono amɨihai mohoovɨcɨhicaneriro ufucu amɨihaico Moocaani oovɨcɨji. Jaaboro oono uguubumoco janaanɨcɨ acɨjiibo.
25 Tollɨro bu iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨvɨ acɨjiibo. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco mɨidɨno iicarunoco dumɨtɨicɨjiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovɨ Ohoovɨcɨno.

26 Jaadɨ bu tollɨro neehicaubo: Jiibadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi; miyamɨnaafi jiinɨjefaño siino toogaico abasuuboro cɨgatoobo,
27 bu seseevedɨ agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai mɨllɨ acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacɨtɨnaaca.
28 Jiinɨje toohoco fiivusuhi itɨconɨ ifahooco. Jaadɨ ideecanoco. Bu jaadɨ ifagaiño ifallahifaño gahafonɨcɨhi.
29 Jaano ifagaiño ujusicuudɨ ɨcɨnɨcɨcuumo niisugari ihɨcɨfucu agasecusumi.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadɨ bu neehicaubo: ¿Jinejebadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi? ¿Jinejevɨ fɨne
mohoovɨcɨji?
31 Fɨne mostaza noovata tooɨco jiinɨjefaño mabasunɨcɨyɨbadɨ jeevano. Mɨɨro
tooyɨ aivo jiinɨjehallɨri iicano noovata ajashuyɨgaiyɨ.
32 Jaaruho abasucafutucuudɨ jusifihi guiraaho tyɨgaba. Jaahoro
coohafeene lliicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomɨ iicuvajirahi.
33 Jillɨ nooboro Jesu jɨɨbeguehicauhi miyabogoco siinovɨ oovɨcɨɨboro diito
agaajajidɨnoro.
34 Tɨcovono nootɨɨbo, jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicaubo. Jaanotɨ naha
ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ paryɨ imino jɨɨbeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨ onago muuaivɨ
mafatyequi, nooboro.✡
36 Jaadɨ imiyamɨnaaco agalluudɨ Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma
bu sagaaje diito dojɨcutɨ fuuhi.
37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivɨ ɨcɨuhi. Jaano sihidɨ
tyuucai iicauneri diito meenegafaño nɨfaihu gahafehicauhi.
38 Jaanaa Jesu dojɨcuogavɨ iinigaɨ jeebutahaallɨvɨ cɨgahicauhi. Jaaboco
aaicusuumoro nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque?
noomoro.
39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ɨbauhi. Jaadɨ bu muuaico nuubo:
¡Llɨɨvɨcu toonovɨro sɨɨcuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba llɨɨvɨcuuhi. Jaanoro
paryɨ imino sɨɨcutucuuno.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Collɨhi sihidɨ mihiguetehi? ¿Nacu
Moocaanico mimiyaavogotɨhi? nooboro.
41 Jaaneri sihidɨ diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ jino
guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

5

Gadarenomɨoobo.
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadɨ fuumo onagoo muuaivɨ Gadarenomɨ jiinɨjejaago.
2 Jaabo Jesu imeenegafañotɨ iinuubaacaro cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ
emeimɨvatuubo diibojaa saauhi.
3 Jaabo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco mɨɨhaiñooba
jɨgaiñehineri duujenɨcutɨhi.
4 Fiiva foova ihuseneque, itɨhaiñoco icano jɨgaiñehineri sisɨcuurumo.
Jaarunoco ihusenehonoco dubaicɨubo, bu itɨhaiñonoco ɨdɨdaheje moonɨubo
icano. Jaaboco mɨɨhaiñooba guiinonɨcutɨhi.
5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajɨneri cɨɨhojɨnohallɨdɨ
coovadiicɨnɨɨboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallɨco guiisibaneri tujaacuuboro
feehicauhi.
6 Jaabo Jesuco tehesinotɨro aatyɨmeuboro diibojaago ijinafatyuuboro igui-
ino memuɨɨvutuuhi.
7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ɨɨjoho Jesu caamovohɨgo
iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodɨ ɨco neehi: Łdaasuno uco moonɨdino,
nooboro.
8 Jillɨ nuubo ɨmegavɨro Jesu diiboco: Diinucu idiimitɨno ɨjɨ, eneehicaunegui-
iha.
9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.

✡ **4:35** Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Mɨɨhaico jiicuumitɨ buhɨ galluudino,
nooboro.
11 Jaanaa ifagajɨ fiitɨno sihidɨ faafaimɨ amachumo icauhi.
12 Jaanegui paryɨ famooro ihɨjɨmɨ Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico jaatyo faafaimɨjaa
gallu diitofaño mefeequi, noomoro.
13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahɨ mofoo, nooboro. Jaanegui tohɨdicu ɨjɨmɨ
diibo Gadarenomɨnaafitɨ ihiinoomoro ifaafaimɨfaño fuuhi dos mildɨmofaño.
Jaamo ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro macanɨuhi.
14 Jaanotɨ diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu buhɨgueeje
iicajaajefaño icano jɨɨbogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecɨvaumo
jineje fɨne onoomañoo.
15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyɨmeuhi meimɨ cuumima iicaubo gɨcɨnɨɨbo
gaachehufaño jɨɨcɨnɨɨboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco
aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo.
16 Jaamoco toonoco aatyɨmeumo jɨɨbuguuhi ihɨjɨmɨma iicauboco
omoonɨunoco, bu ifaafaimɨco omoonɨunoco icano.
17 Jaanegui Jesuco ijiinɨjetɨ galluumo: Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jɨcafutuuboco ihɨjɨmɨma
iicaubo neehicauhi: Ɨɨma saahi, nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro
diyotoco dɨɨbogo guiraano Aivojɨɨbo Moocaani ɨco ɨɨdaasugooboro
ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro paryɨ Decapoli cuumineri jɨɨbogooboro feehicauhi
Jesu diiboco ubuheesuunoco. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi.
21 Jaadɨ siino Jesu meenegari onagoo muuaivɨ fatyuuhi. Jahɨgo sihidɨ
miyamɨnaa iicojɨvɨ igaivuuhi muuaijɨniri icaubo cojɨvɨ.✡
22 Jaanaa sinagogaja aivojɨɨbo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro iguiino ememuɨɨvutuuboro nuuhi:
23 Aicɨgai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudɨɨcɨto ubuheeteguere
iicaqui, nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyamɨnaa sihidɨ ubucasiumo ijene
ñeñejeruhicauhi.
25 Jaamofeenedɨ saafigo gaigo tɨɨjeheri fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno
iicaucuugo.
26 Jaago fiivaamo taabumɨnaa ataaburunofaño buheetɨgofañovɨro feehi-
caugo. Paryɨ inɨhɨbamɨco ajaaduhicauhɨgo finɨsucuugo.
27 Jaago Jesutɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuugoro miyamɨnaafeenedɨ asaaugoro
ibujɨnaagotɨ igaachehuco dudɨɨcɨvauhi.
28 Jillɨ igaachehuco ududɨɨcɨneriro buheeji, noogoro esamaaihicaumañoo.
29 Jaasumiro itɨɨjoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanotɨ gaajacɨugo ubuheetecu-
unoco.
30 Jaasumiro Jesu gaajacɨuhi ififañotɨ imitya mihiinobadɨ iicaunoco.
Jaanegui imiyamɨnaajaagovɨ ɨɨmeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mɨɨjoho
tagaachehuco dudɨɨcɨhi? nooboro.
31 Jaarunaa ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Miyamɨnaa oono ɨco
ɨjɨmatajerunoco daatyɨmehi. Jaanegui ¿mɨllɨ: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? neehi?
noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahɨgovaco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi ihatyɨmequi: ¿Mɨɨjoho fɨne
dudɨɨcɨhi? onoomañoo.
33 Jaanegui diigo sihidɨ vɨvɨ vɨvɨ iigutuugoro ubuheeteunoco agaajacɨugoro
diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro paryɨ imino jɨɨbuguugo.

✡ **5:21** Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñiba ico dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha
sajeebii fuucu, diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.
35 Jilli iimaaubaacaro sinagogaja aivojiibo iijati saatoho jilli noomoro
saauhi: Daicigai guijevecuuhi. Fine Mojiibogominaafico acasivusuno,
noomoro.
36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojiiboco nuuhi: Diguetejira-
hana, jilli miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro miihaiñooba diiboma ufuunoco imuguutiibo idiimomaryo Pe-
dro, Jacoobo, Jua Jacoobo nahabo icamomaryo fuubo.
38 Jaamo isinagogaja aivojiibo iijavi iifutuuhi atyimeuhi gañuhusuno
omooniunoco, miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano.
39 Jaanegui Jesu ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani
gañuhusuno misiramaaihi? ¿Collihi mataacasihi? Guijevetigo. Jilli cigago
bagocaja, nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryiicino
famoocoro jahisivi ihiinusuuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu
diiboma asaaumo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo.
41 Jaaboro diigoco ihuseti agaayicuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi.
nooboro. Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuuhi. Jaago tusumi fahuseeci
motihaiti mificabaci idiino ficabava icacuuhi. Jaaneri miyaminaa sihidi
igutuuhi.
43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Miico mijiibeguedino, nooboro. Jaaboro
tajiibaubo: Tobagocajaco mamachusu, nooboro.

6

Jesu Nazarevi Icahi.
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jaadi Jesu toonoti ufuuboro ijiinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma
ijiibogominaa fuuhi.
2 Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo ijiibogoobo sinagoga-
jafaño. Jaanoco sihidi miyaminaa uguubumo sihidi ajabafiituumoro neehi-
cauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque? ¿Milli fine diibo igaajaco
gaayicuhi? Mee jino agaajaratinehejeque mooniibo, noomoro.
3 Miiro du jaani imohobujene dudicamaajeminaafi Maria achi, Jacoobo,
Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino inagomi miihaifeeneri icahi,
noomoro diiboti sifiiratehicaumo.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafico fahigovaoto
bociguefihi. Jaanoti ijiinijeoto, iyoto, iijaoto icano bocigotatihi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, miidimocoro iguihuvaumoti
buheesuubo ihuseque ihalli ificuuneri.
6 Jaamo imiyaavuguutineri sihidi eetyehicaubo. Jaanobuunati Jesu ifiiti
cuumijeri feehicauhi jiibogooboro.
7 Jaadi coovaubo ijiibogominaaco fahuseeci motihaiti miimisiici idiimoco.✡
Jaaboro diitoco galluubo miimisiicisaajeri. Jaaboro iimitino ijimico buhi
igavaracuqui mityaco aaciuboro
8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jiihaivi idiinocoro quese-
ico masatyo. Jaanoti lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano
masatyedino amiihai niivigai meehevi.

✡ **6:7** Mt 12.5-15; Lc 9.1-6

9 Bu saapaajequere tɨhaipaajeque mɨjɨcafoto, bu michehucɨ mɨjɨcafetedino
saachehumaryo mofoo.
10 Jaamo coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño
icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
11 Jaanotɨ comañovɨ acho amɨɨhaico agaayɨcɨtɨhachiijɨ, uguubutɨhachiijɨ
icano toonotɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco toonovɨ matat-
acu jei diito iimitɨco ijɨɨbeguequi, nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyamɨnaaco jɨɨbogomoro feehicauhi iimitɨco
ijeevesuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ buhɨ gañɨɨhicaumo iimitɨno ɨjɨmɨco, bu iguihuvamoco
dɨɨrɨbari ejeesumoro buheesuhicaumo icano.
14 Jaanaaca toojiinɨjeo aivojɨɨbo Herode* guubuuhi Jesuditɨ fahɨgovadɨ
ɨjɨɨbocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino
ubuheeteebe. Jaamaño sihidɨ mityama icaabo, noomoro.
15 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi Elia,
noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa iicaubadɨ
iicaabo, noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaɨco
iquitɨcɨsuubo dojɨcuvɨro siino ubuheeteebe, nooboro.
17 Mɨɨro Herodia noojɨri Herode atajɨɨbauneguiiha Juaco isisɨmoro
cɨvojanɨumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco ɨcɨubo.
18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitɨno dinahabo taabama idiicano, neehi-
cauhi.
19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ɨjɨɨhegueguere gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebɨɨ ɨtɨcovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi.
Jaanotɨ iigotooboro diiboco mɨllɨ moonɨhicautɨhi. Diibo onoonoco gaa-
jatɨruubo jillɨ imino guubunɨcɨhicaubo.
21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvɨ ɨfutuuhi. Mɨɨro Herode
ifiivu ficabavɨ ɨɨfutufucu iicauneguiiha jɨɨbaimoco eetavuuhi. Jaaboro
imiyamɨnaaco cuuhuvaubo ihamocasimɨnaa aivojɨtoco, bu Galilea jiinɨje
bocɨfimoco, bu tajɨɨbamɨnaaco icano diitoma imachuqui.
22 Jaanaa Herodia aicɨgai ufuugoro diito ɨmefeenevɨ gaaseteuhi. Jaanoco
Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo
Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ɨco acɨqui.
23 Miyanotɨro Moocaani momofeenedɨ ɨco neehi: Paryɨ uco idillunoco ɨco
acɨji, paryɨ tabusumije icarunotɨfeenedɨ, nooboro.
24 Jaanegui ufuugoro seejɨco nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.
Jaanegui seejɨ nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco dillu, noogoro.
25 Jaanegui tobagocaja ihaivojɨɨbojaa goovanogayɨ ufuugoro diiboco nuu-
tuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco uco adaacɨnoco,
noogoro.
26 Jaaneri Herode sihidɨ ɨdaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani mo-
mofeenedɨ unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano
diigoco unuunoco bañɨsugutɨɨbo.
27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasimɨnaafico atajɨɨbauboro galluuhi
Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco isɨvaqui.
28 Jaanegui ihamocasimɨnaafi ufuuboro cɨvojafaño icaubo nigaɨco iq-
uitɨcɨuboro butajefa sɨvaaubo. Jaayɨco tobagocajaco acɨubo, bu jaayɨco diigo
seejɨco acɨtuuhi icano.

* **6:14** (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

29 Jaanoco Jua jɨibogomɨnaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico ɨicɨjeumoro cɨihojɨfaño ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildɨmoco, Aivo Ajashutɨmoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadɨ Jesujaa iminɨsumɨnaa iigaivuumoro diiboco jɨibeguehicauhi paryɨ omoonɨuno ɨjɨibuguno iicanoco.
31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masɨi majaguisɨtequi sihɨgo sɨcaihɨgovɨ, nooboro. Mɨiro diitojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba chahahicauhi.
32 Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaamaryo meenegari sihɨgo sɨcaihɨgovɨ fuuhi.
33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyɨmeuhi. Jaamoro Jesumɨ iicaunoco agaajacɨumoro faacuumivaoto isidɨ diito dojɨcutɨ jinoocɨnɨuhi. Jaamo ihɨmegaro tomañovɨ ɨfutuumo.
34 Jaanaa Jesu imeenegafañotɨ iinuubo sihidɨ miyamɨnaaco atyɨmeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidɨ ɨdaasuguuhi ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamobadɨ iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidɨ diitoco jɨibeguehicauhi.
35 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihiijɨcuuhi. Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨihaiñooba iijano chahahi.
36 Jaaneguiiha gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu ifiitɨjajejaago icano ofoomoro machutatɨ inaajequi. Mɨiro imachutama chahamo, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryɨ diitoco mamachusuqui? noomoro.
38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨihaima maahuno icahi? Ene, memeecɨto, nooboro.
Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsi icano, noomoro.
39 Jaanegui famoocoro tajɨibaubo saatoho simañovɨ, saatoho simañovɨ icano icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ.
40 Jaanegui casɨicamaaiumo ciendɨmova saaje, cincuentadɨmova saaje icano.
41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi ihusefaño sahusedɨno imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨiboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iibacuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaama ihɨfequi. Jaadɨ bu itaavaabomɨsico tollɨro ɨifuumo paryɨ famoomaryo.
42 Jaanoco amachuumoro paryɨ tuvaumo.
43 Jaano atyuuvoco ananɨumo jɨiibaiñoco gahafusuuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨino, bu itaavaabomɨsi atyuuvo icanoco.
44 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou gaifiimɨ.

Muuaihallɨdɨ Jesu Ɨigono.
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco galluuhi ihɨmega imeenegari onagoo muuaivɨ Betsaida cuumijaagovɨ ifatyequi miyamɨnaaco diibo ifitacuunohachuta.
46 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro ifagajɨjaago fuubo Moocaanima ihiimaaqui.
47 Jaanaa cɨvucuhɨ ijɨibogomɨnaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuuhi. Jaanotɨ diibo inoro tahɨ isi icauhi.
48 Jaabo atyɨmeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihɨgovɨro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavɨ diitojaago saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaabo diitoco fatyuujirahi.

49-50 Jaabo nɨfaihuhallɨdɨ asaaunoco paryɨ famooro aatyɨmeumoro gaibacasiuhi: Fɨne ɨjɨ, noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jɨcafutuubo imeenegafaño.
51 Jaasumiro iguibuhuba sɨɨcutuuhi. Jaaneri diito sihidɨro eetyeuhi.
52 Jillɨ bu gaajacurumo esɨcɨnɨutɨhi maahunoco iguiraatusuunoco, jillɨ diitoco ijeebɨɨno ucuhufunuutumaño.

Genesarevɨ Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivɨ afatyuudɨ ɨɨfutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivɨ.
54 Jaamo imeenegafañotɨ iinuumaacaro Jesuco miyamɨnaa gaajacɨuhi.
55 Jaamoro faacuumivariro jinoocɨnɨumo. Jaamoro tɨcovaumo iguihuvamoco cɨgaiijeneri acañɨmo Jesu tahɨ icahi onoohɨgo.
56 Jaabo fahɨgovadɨ ofoohɨgo imɨɨdɨcuumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhɨ iicajajeri icano ofoohɨgo goohasinofaño iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi: Jillɨ digaachehujɨnibaco dudɨɨcɨsu, noomoro. Jaamo paryɨ diibo gaachehujɨnibaco ududɨɨcɨmo buheetehicauhi.

7

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨno.
(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaletɨ asaaumo fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaaoto icamo Jesujaa igaivuuhi.
2 Jaamo atyɨmeuhi Jesu jɨɨbogomɨnaa mɨhɨniva usejeri nitamaaitɨmo amachuunoco.
3 Mɨɨro jaamo fariseomɨ, bu paryɨ judiomɨ icamo sɨɨcɨjemɨnaa jeevamaajequere ɨsɨvamoro itɨconɨ iminehihiica initamaaitɨsumi machutatɨmo.
4 Jaamo bu naajete asijaagotɨ asaamo itɨconɨ initamaaitɨsumihiica machutatɨmo. Mɨɨro jillɨ sɨɨcɨjemɨnaa jeevamaajequere sɨvamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aarɨcuhilluneje icano nitɨnejequere moonɨmo.
5 Jaamaño fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi dijɨɨbogomɨnaa amiyato jeevamaajebadɨ moonɨtɨmo mɨhɨniva usejeri machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amɨɨhaitɨ Isaia caatɨnɨuhi amɨɨhai bañɨsumɨnaa mihicamoco. Jillɨ caatɨnɨubo:
Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨɨno uuditɨ tehesino icahi.
7 Jillɨ iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañɨsuquimaaimo. Jillɨ amɨɨhai jɨɨbogono, tɨcovo miyamɨnaa jɨɨbogonoro. Jaarunoco Moocaani tajɨɨbajɨ, meneehicahi, nooboro.
8 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani tajɨɨbajɨco mejeevesumoro miyamɨnaa iijɨcoro magaayɨcɨhi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitɨnehejequere aivo guiraano meheetavehicahi, nuubo Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jillɨ toono amɨɨhai jeevamaajequere mɨsɨvamoro Moocaani tajɨɨbaco uufocovɨ mejeevesuhi.
10 Mɨɨro Moise nuuhi: Gaijɨ diicaanico, diiseejɨco icano. Jaanotɨ caanico, seejɨco icano imitɨno onooboco miyanotɨro guijevesu, nooboro.
11 Jaanotɨ amɨɨhai monoonɨcɨhi miyamɨnaaco: Amɨɨhai caanimɨco monootahi: Ɨco amusujitɨhi, paryɨ uuma iicano Corban, noomoro Moocaanico ɨjɨbaicuuno eneejiruno.

12 Jillɨ amɨɨhai monoomaño caanico, seejɨco icano mahamususuhicatɨhi.
13 Jaamaño amɨɨhai Moocaani iijɨco majabatusuhi amɨɨhai jeevamaaje-
quere sifiitɨ, sifiitɨ icano mafatyusumaño. Jaamo jiibadɨje iicanehejequere
guiraano aivo meheetavehicahi, nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco
muguubunɨcɨ. Jaamoro magaaja:✡
15 Chahano aivo isitɨ miyamɨnaafaño ofoonoro diitoco ɨmɨhɨninɨjiruno.
Jaanotɨ naha ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
16 Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.*
17 Jaadɨ imiyamɨnaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa
toonotɨ dilluhi.
18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai esɨcɨnɨbama
machahahi? ¿Nacu magaajatɨhi? Mɨɨro oono paryɨ isitɨ miyamɨnaafaño
ofoono diitoco mɨhɨninɨtɨhi
19 ihesamaajefaño ofootɨmaño. Mɨɨro jillɨ iibafañodɨ ofoonoro
miyamɨnaafañotɨ iinonɨcɨhi. Jillɨ neehicaubo, paryɨ machuta mɨhɨnivatɨhi
eneejirunoco.
20 Jaanotɨ naha: Miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ ihiinono miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
21 Mɨɨro miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ saanɨcɨno iimitɨnoono esamaajene, aje-
vaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje,
22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje,
paryɨ imitɨneheje, bañɨfiirano, fanoova imitɨ imoyɨɨcɨneheje, sɨcamaño
jɨɨbocasineheje, iino allɨtɨro jɨɨheveneheje, quehe quehe icaneheje,
ihesɨcɨnɨbama achahaneheje icano.
23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨcɨhi,
nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.† Jahɨ saja iijafaño jɨcafutuubo:
Mɨɨhaiñooba uco gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa tahɨ diibo iicaunoco gaa-
jacɨumo.
25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ guubuuhi. Jaanegui
diibojaa ufuugoro diiboguiino memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano jiinɨjemɨnaagou.
Jaago Jesujaa asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañotɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ amachumoro
tuvahi imijitɨruno iseeme machutaaco mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno,
nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo. Jaarunaaca iseeme
suuvɨco guiinotɨ jɨcumɨ machufihi, noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fuucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ
iinucuuhi, nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque icɨgaiijefaño icagoco
diigotɨ ihɨjɨ ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon jiinɨjefeenedɨ fatyu-
uhi, bu Decapoli cuuminofeenedɨ icano. Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea
muuaijɨnivɨ.
32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano ihiimaauboco.
Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ ificuqui.

✡ **7:14** Mt 12.10-20 * **7:16** Sahaamefaño ficuutɨmo: Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, onoonoco. † **7:24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco ihusegaiñeri
guryiinɨuhi. Jaadɨ ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro hebreo iijɨri:
Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba ɨmɨtauno sina-
futuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo.
36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.
Jaarunaaca afaguurunofaño janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo.
37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ fanoovaco imino
moonɨɨbo, uguubutɨmejeque guubusuubo, ihiimaatɨmejeque iimaasuubo
icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.
(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama cha-
hauhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
2 Ɨdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino uuma icacuumo.
Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi.
3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ ajebari nacate-
jirumo. Mɨɨro diitotɨ saatoho tehesinotɨ saahinɨhi, nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ bu mamachusujirahi jino
mɨɨhaiñooba iijano achahɨgo mihicamo? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai maahuno icahi?
nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mihɨcacɨ ɨdɨɨno, noomoro.
6 Jaanegui tajɨɨbaubo miyamɨnaa baavɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro
imaahunoco ihusefaño agaayɨcɨuboro Moocaanima tohɨcajehallɨvɨ
iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco
diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
7 Jaabadɨro bu mɨɨdɨno taavatɨ iicaumoco Jesu tollɨro Moocaanima ihi-
imaauboro diitoco acɨuhi imiyamɨnaama ihɨfequi.
8 Jaanoco famooro amachuumo sihidɨ tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco
nanɨumo gahafusuuhi sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno.
9 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo janaanɨcɨ iicaumo. Jaadɨ jari diitoco
Jesu galluuhi.
10 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaama meenegafaño ɨjɨcafutuumoro fuuhi Damanuta
jiinɨjevɨ.

Fariseomɨ Niquejeo Jɨɨbogoco Dilluhi.
(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomɨ asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jillɨ
ɨfurumo ɨnɨsumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco mɨɨhaico
dɨhɨfusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebɨɨfañodɨ sefano ajaguisɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi jisumio
miyamɨnaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi:
Jimiyamɨnaaco niquejeo mitya ɨɨfusurajitɨhi, nooboro
13 diito ifariseomɨco ejeevesuuboro siino meenegafa ɨjɨcafutuuboro ona-
goo muuaivɨ ijɨɨbogomɨnaama fatyuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mt 16.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutɨmo. Sahɨcagayɨro imaahuhɨca
diitoma imeenegafaño icauhi.
15 Jahɨ diitoco Jesu nuuhi: Magaihuɨnɨ icɨgusuno mihica fariseomɨ, Herode
icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
16 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sanomɨro noocasihicauhi: Fɨne añɨmɨnaa
maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
17 Onoocasinoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma
machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi?
Cuhufocani amɨɨhai jeebɨino fɨne.
18 Amɨɨhai aallɨɨnoma mihicarumo mahatyɨmetɨhi, monohojɨvarumo
muguubutɨhi. Jaana mehesɨcɨnɨtɨhi sahusedɨno maahunoco cinco
mildɨmoma ɨɨfuusumi.
19 ¿Nacu mɨnoodɨɨbaiva ihatyuuvoco mananɨuhi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨino, noomoro.
20 Jaadɨ bu nuubo: Jaana sahuse juugahusetɨ miibaicɨco cuatro mildɨmoma
ɨɨfuusumi. ¿Nacu mɨnoodɨɨbaivaco mananɨumo magahafusuuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨino, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesɨcɨnɨtɨhi, nooboro.

Jesu Betsaidavɨ Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunatɨ Betsaidavɨ ɨɨfutuumo. Jahɨ Jesujaa aatyɨmetɨɨboco
sɨvaumo: Diiboco dudɨɨcɨ, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diiboco ihusetɨ agaayɨcɨuboro tuucuumigayɨtɨ buhɨgovɨ
satyuuhi. Jaaboro ihaallɨɨcɨco ijɨɨreri amaisuuboro ihuseque ihallɨvɨ ficuuhi.
Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, mɨɨvɨgayɨ daatyɨmehi? nooboro.
24 Jaanegui diibo emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaaco ɨmohonobadɨ jeeva-
moco atyɨmehi. Jaarumo ɨguehi, nooboro.
25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨɨhallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino
emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco ihaallɨɨ imitucuuhi. Foovono paryɨ imino
atyɨmecuubo.
26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino,
nooboro.

Pedro Jɨɨbeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cesarea de Filipo cuumino-
jaago jahɨ jɨɨhaivɨ dilluubo ijɨɨbogomɨnaaco: ¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ miyamɨnaa
neehicamo? nooboro.
28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi. Jaanotɨ saatoho:
Elia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani
iimaamɨnaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.
29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨɨhai, mɨɨjoho uujoho iicanoco me-
neehicahi? nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨɨjoho Cristo, nooboro.
30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨɨbuguubo. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo guiraajino ɨdaasuno iicano. Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ aivojɨtotɨ,
caatɨnɨmɨnaa icamo guiraano uco jɨɨheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo.
Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ ijeevadɨ Jesuco
asatyuuboro tɨconɨurahi ɨɨbaabo.

33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijɨibogomɨnaaco emeecɨuboro Pedroco ɨibauhi: ¡Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨijoho Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ jeevatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
34 Jesu ijɨibogomɨnaa, bu miyamɨnaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaanoco idiimogoobo difiico guiinodɨ ficu. Jaaboro ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨibo tadyojɨcutɨ disaa.*
35 Mɨiro ifiico agaijɨibo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taajɨguiinodɨ, bu tajɨibogo iijɨguiinodɨ icano ifiico imɨtasuubo, ifiico taajasuji.
36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo ijeebɨico imɨtasuruva?
37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo ijeebɨico itaajasuqui?
38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano jisumio miyamɨnaa jino Moocaani jeevesumɨnaafeenevɨ unucufeveebetɨ, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojɨri itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro neehicauhi.

9

1 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨihaico neehi: Jineeri jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama asaanoco aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨifusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.
3 Igaachehu arɨcuno minifutuuhi seseene nitɨmɨnaatɨ cajaatyoba aivo tollɨ eseseetesujitɨrubadɨ.
4 Jaabovɨ Elia, Moise icamɨsi jafeveuhi. Jaamɨsi diiboma iimaahicauhi.
5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, Imicani jineeri mihicano. Masɨi migaacɨ, saga icano nɨjeganoco mɨnɨjeganɨqui ɨidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro.
6 Jaaneri diito ijɨibogomɨnaa sihidɨ igutuumoro mɨllɨ eneejiruno achahauneguiiha Pedro tollɨ nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallɨvɨ iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ taseemene agaijɨibo. Jaabo onoonoco imino muguubunɨcɨ, unuuno.
8 Jaanegui emeecɨurumo mɨihaiñoobaco atyɨmecuutɨhi ɨdɨibocoro Jesuco atyɨmeumo.
9 Jaadɨ tobaɨ nijequetɨ iniituudɨ Jesu diitoco nuuhi: Mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino mahatyɨmeneque jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mɨico jɨibuguutɨmo, jillɨ sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Jineje fɨne oono guijevefeenetɨ siino ubuheetejino onoono? noomoro.
11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ jaana caatɨnɨmɨnaa: Elia itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jɨihɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachujiibo. ¿Mɨllɨ nacu Caatɨnɨhaamefaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ noono? Mɨiro ɨdaasuno icajiibo, jɨihevecafetejiibo icano noono.

---

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dɨcɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

13 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Miyaano Elia saahinɨcuuhi. Jaaruuboco
iimogobadɨ moonɨumo diibotɨ Caatɨnɨhaamefaño: Jillɨ icajiibo unuucuubadɨ,
nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ ɨfutuumo saatoho ijɨibogomɨnaa iicauhɨgo. Jaamo atyɨmeuhi sihidɨ
miyamɨnaa diito uufequeri iicaunoco, tollɨro bu caatɨnɨmɨnaa icauhi diitoma
ejenaaucasimo.
15 Jaanaa Jesuco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro
diibojaa jinoocɨnɨuhi idillutuumo.
16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.
17 Jaanegui diitofeenetɨ saafi iimusuuhi: Jɨibogomɨnaafi, dijaa
taseemeneque sɨvahi iimitɨno ɨjɨma iicaabo, diiboco iimaasuhicatɨhi.
18 Jillɨ fahiijɨvaro diiboco agaayɨcɨiboro baavɨ gañɨihicahi. Jaaboro dii-
boco iijɨtɨ jɨvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojɨsusuhicaabo. Jaadɨ diiboco
sifañɨsuhicaabo. Jaanegui dijɨibogomɨnaaco tajɨibacurahi ihɨjɨco diibotɨ buhɨ
igañɨiqui. Jaarumo fiivototɨhi agañɨinoco, nooboro.
19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ, jeedɨ fɨne amɨihai miyaavogoma machahano
miyamɨnaa mihicamo. ¿Mɨhachuta fɨne, amɨihaima icaji? ¿Mɨhachuta fɨne,
amɨihaico jaabɨcɨji? Ene juugavɨ sɨva tosɨcafefico, nooboro.
20 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaarunaa ihɨjɨ Jesuco aatyɨmeuboro
tosɨcafefico vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨubo. Jaaneri baavɨ cavirinamaaiboro acutuubo
iijɨtɨ jɨvaasecunoco gañɨiboro.
21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mɨhachuta jillɨ icacuubo? nooboro.
Jaanegui caani nuuhi: Seemenetɨro.
22 Fiiva foova ihɨjɨ diiboco cɨijɨgaifaño, nɨfaihufaño icano gañɨisuhicahi,
ɨfuruubo diiboco igaicaauqui. Jaanegui mɨihaico dɨdaasugoobo mɨllɨhacho
mɨihaidi moonɨ, nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etɨ naha imiyaavogohachiijɨ. Imiyaavogob-
edi fanoova sihidɨ jeevatɨhi, nooboro.
24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jɨihɨ, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanɨcɨ
miyaaveguequi, nooboro.
25 Jaanaa Jesu miyamɨnaa sihidɨ iigaivuunoco aatyɨmeuboro tohimitɨ ɨjɨco
ɨbauhi jillɨ nooboro: Idiimaasutɨno ɨjɨ, uguubusutɨno ɨjɨ, ɨco uujoho tajɨibahi
dihiino diibotɨ. Jaaboro siino diibofaño dɨcafutucuudino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ agaihivuuboro diiboco siino vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨuhi. Jaadɨ dii-
botɨ iinuubo miguijevecubadɨ diiboco omoonɨhinɨuboro. Jaanoco guiraamo
saatoho: Guijevecuubo, neehicauhi.
27 Jaarunaa Jesu ihusetɨ agaayɨcɨuboro diiboco gañiiyɨcɨuhi. Jaaneri diibo
julleeveuhi.
28 Jaadɨ Jesu iijafa ɨjɨcafutuuhɨgo ijɨibogomɨnaa ijeevadɨ diiboco dilluuhi:
¿Mɨllɨtɨ jana mɨihai magañɨitɨhi tohimitɨ ɨjɨco? noomoro.
29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ɨjɨmɨ tɨcovono iinotatɨhi. Jillɨ Moocaan-
ima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadɨ toonotɨ ufuumo Galileafañodɨ fatyuuhi. Jaamoco mɨihaiñooba
agaajacɨnoco Jesu imuguutɨhi,

* **9:29** Sahaamefaño noono: Jillɨ machutɨmo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

31 ijɨibogomɨnaaco ɨjɨibuguumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji. Jaaboco uco
guijenɨjimo. Jaaruuboco uco iguijenɨcuruubo mifucucɨ, safucu icano
nijequetɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco ɨjɨibugurunoco gaajahicautɨmo, bu idilluqui omoonɨrumo
iguihicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨifutuuhɨ jaahe iicacudɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco
dilluuhi: ¿Jinejeque jana jɨihaivɨ amɨihai ihiimaacasimoro masaahicahi?
nooboro.
34 Jaarunaa diito iimusutɨhi: ¿Cajaanɨji fɨne aivo mɨihaitɨ imiyaabo?
noomoro jɨihaivɨ ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasɨivuuboro fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicau-
moco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanɨhacho amɨihaitɨ imiyaabotɨ iicagoobo,
famooguiinovɨ iminifotooboro famoocoro ijeecɨvequi,
36 nooboro seemeneque ɨicɨuboro diitofeenevɨ ficuuhi. Jaaboro tooseeque
ihiibɨcɨuboro diitoco nuuhi:
37 Cajaanɨhacho tamomoco imiyaavogomaño jiibadɨ seemeneque
agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi. Jaamo bu uco agalluuboco tollɨro gaayɨcɨhi, nuubo
ijɨibogomɨnaaco.

Momɨnaafi Iicatɨibo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, meecɨ, saafiico mɨihai
mahatyɨmehi dimemeri iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ agavaracuuboco. Jaaruuboco
mɨihai mɨhɨibahi, mɨihaima ɨigotɨneguiiha, nooboro.
39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨhɨibajirahana. Mɨiro saafi tamomofañodɨ
niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditɨ imitɨno iimaajitɨibehiica.
40 Mɨiro mojaagodɨ iicaabo momɨnaafi iicatɨibo.
41 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨihaico Cristooto mihicaneguiiha nɨfaihuco
aacɨmo miyanotɨro toono jaadaco gaayɨcɨji.

Imitɨfaño Agañɨisujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanotɨ cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomotɨ
saseeque imitɨfaño agañɨisumoco aivo imijiruno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ
mudujenɨmoro muuaifaño magañɨino.
43 Jaanegui dihuse ɨco imitɨfaño agañɨisuhachi quitɨcɨibo buhɨ gañɨi. Mɨiro
imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨrumo
fahuseecɨma diicaabo cɨijɨgaifaño ofoono tahɨ ufucuro icɨijɨgai ajabaave-
jitɨhɨgo,
44 bu jɨijoho icarumo echeemejitɨhɨgo icano.
45 Jaanotɨ bu ditɨhai ɨco imitɨfaño agañɨisuhachi quitɨcɨibo gañɨi. Mɨiro
imijiruno satɨhaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ fatɨhaicɨma
idiicaabo cɨijɨgaifaño gañɨicafetejirahi.
46 Tahɨgo jɨijoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨijɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo
icano.
47 Jaanotɨ bu dihaallɨi ɨco imitɨfaño agañɨisuhachi buhudaruubo gañɨi.†
Imijiruno Moocaani aivojɨfaño sahɨimaryo diicaabo ofoono. Jaanotɨ
faayɨcɨmaryo diicaabo cɨijɨgaifaño gañɨicafetejirahi.

† **9:47** Jino jillɨ imitɨco deetavedino eneejiruno.

48 Tahɨ jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo
icano.
49 Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi ɨmuhunɨcafetejimo.‡
50 Imiruno ɨmuhu jaaruno iimo afatyucuudɨ, ¿jinejeri dojɨcuvɨro mihimu-
tusujirahi? Jaanegui amɨɨhai imoma mihica. Jaamoro fahɨgova sabadɨro
sajeebɨɨ mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinɨjeri, Bu Perea Jiinɨjeri Icano Ɨguehi.
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadɨ Jesu Capernautɨ ihiinuudɨ fuubo Judea jiinɨjevɨ Jorda onegueehi
iicano jiinɨjevɨ. Jahɨ siino miyamɨnaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco
jɨɨbeguehicaubo iicahicaubadɨ.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigoomɨco Ejeevesufinoditɨ.
(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomɨtɨ saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi
ɨɨfurumo diiboco igaayɨcɨqui: ¿Naa fɨne imijiruno aijɨ mogaico ejeevesuno?
noomoro.
3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Mɨllɨ nacu Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi?
nooboro.
4 Jaanegui nuumo: Mɨɨro Moise tajɨɨbauhi jeevesuhaameque mahacɨmoro
amɨɨhai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro amɨɨhaico Moise tollɨ tajɨɨbauhi amɨɨhai
cuhufojeebɨɨco aatyɨmeuboro.
6 Jaanotɨ itɨconɨ Moocaani paryɨ fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano
fiivusuubo.
7 Jillɨ iicamañoo gaifi caanico, seejɨco icano jeevesunɨcɨhi mogaima
iminifetequi.
8 Jaamɨsi saafiibadɨro icanɨcɨcuuhi. Jaamañoo miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi-
irucu.
9 Jillɨ iicamañoo Moocaani agataacucuunoco miyamɨnaa mudugaacucu-
udino, nooboro.
10 Jaadɨ jaahe iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaa siino diiboco toonoditɨ dilluuhi.
11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo
itɨconɨogohallɨvɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.
12 Jaabadɨro bu gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiico atajevago tollɨro ajeva
imitɨco ɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sɨvaumo Jesujaago diitoco idudɨɨcɨqui. Jaarunaaca
ijɨɨbogomɨnaa toseejeque ɨsɨvaumoco ɨɨbahicauhi.
14 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro sɨfiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa
tajaa seeme saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro Moocaani aivojɨ diito seemebadɨ
iicamono.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino seemene iicabadɨ Moocaani aivojɨco
agaayɨcɨtɨɨbo ufucu feejitɨhi Moocaani aivojɨfañoo, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibɨcɨɨboro ihallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro
diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

‡ **9:49** Sahaamefañoo noono: Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi imibachucafetefihi.

17 Jaamañotɨ Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyamɨnaafi itɨcovodɨ ijinafatyu-
uboro iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi,
¿jinejeque fɨne, uujoho moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨillɨtɨ uco idiimiibo neehi? ¿Mɨɨjoho, nacu,
iimiibo? Ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani iimiibo.
19 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbajɨco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino,
nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, bañɨsudino, diicaanimɨsico
gaijɨ, nooboro.
20 Jaanegui diibo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, seemenetɨro paryɨ toonoco uujoho
imino moonɨnɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeecɨuboro diiboco gaijɨuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu
aivo dihɨmega iicano; paryɨ dinehejeque naajete. Jaaboro ɨɨdaasumoco
daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ nɨhɨbamɨvaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa,
nooboro.*
22 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuuboro, ɨdaasuno fuubo sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo inɨhɨbamɨco gaijɨuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeecɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¡Aivo
sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono! nooboro.
24 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sihidɨro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco
nuuhi: ¡Taseeme, tɨhɨɨcani Moocaani aivojɨfaño ofoono!†
25 Mɨɨro sihidɨ jeevajitɨruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano
janaanɨcɨ aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño
ofoono, nooboro.
26 Jaaneri imi janaanɨcɨ ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo
fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaadi aivo sihidɨ
jeevano. Jaanotɨ Moocaanidi sihidɨ jeevatɨno. Mɨɨro diibedi jineje ɨtɨhɨɨnoba
chahahi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Mɨɨro mɨɨhai paryɨ mubusumijeque
mejeevesuhinɨmoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi,
cajaatyohacho iijaco, inahabomɨco, inagomɨco, seejɨco, caanico, iseemeque,
ijiinɨjeque icano taguiinodɨ, bu tahallɨtɨ taajasujɨɨbogoguiinodɨ icano
ejeevesumo gaayɨcɨji jino jiijiinɨjehallɨvɨ ciendɨfova janaanɨcɨ iijanoco,
inahabomɨhaico, inagomɨhaico, seejɨco, seemeque, jiinɨjeque icano ɨdaasuno
omoonɨnofeenetɨ, bu jaadɨ ufucu asaajino niquejevɨ ifinɨjitɨno fiivoma
icajimo icano.
31 Jaanotɨ guiraamo jisumi sihidɨ ejeevamo iicarumo guiinovɨ minifeteji.
Jaanotɨ guiraamo jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ
minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijevejinoco Siino Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jɨɨhairi icacuumo Jerusalejaagovɨ ufuumo. Jaanaaca Jesu
ijɨɨbogomɨnaaco ɨmegavɨ sɨɨguehicauhi. Jaamo diito sihidɨ jabafiituumo.
Jaarunaa saatoho diibo dojɨcutɨ ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo
Jesu siino diitoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco ijeevadɨ
ocoovauboro tɨcovauhi ɨjɨɨbuguubo diibo ɨdaasuno iicaujinoco.

---

* **10:21** Sahaamefaño noono: Diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa. † **10:24** Sahaamefaño noono: ¡Tɨhɨɨcani sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono! ‡ **10:31** Griego iijɨri noono: Jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

33 Jillɨ nooboro: Memeecɨ, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahɨgo uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, caatɨnɨmɨnaa use-
faño icano acɨcafeteji. Jaamo uco guijevefaño ohoovɨcɨmoro sihɨgootoco
acɨjimo.
34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamɨjimo, jɨɨrebamaaijimo icano. Jaadɨ
uco guijenɨjimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijeve-
fañotɨ siino buheeteji, nooboro.
35 Jaanaa Zebedeo achimɨsi Jacoobo, Jua icamɨsi Jesujaa asaaumɨsiro
diiboco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mihimeguehi ɨco midillunoco mɨsico
adaacɨnoco, noomɨsiro.✡
36 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Mɨillɨ amɨɨsico uujoho omoonɨnoco mi-
himeguehi? nooboro.
37 Jaanegui nuumɨsi: Mihimeguehi mɨsico dihaivojɨfaño acasɨɨacunoco
saafiico dinaninaagonovɨ, saafiico dimiyanaagonovɨ icano, noomɨsiro.
38 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Jillɨ aivo amɨɨsi toono magaajatɨnoco midil-
luhi. ¿Nacu amɨɨhai uujoho ɨdaasuno iicajihillutɨ mahadujirahi? ¿Bu ɨdaasuno
iicajifaihuri uujoho initɨcafotofaihuri minitɨcafetejirahi? nooboro.§
39 Jaanegui: Jɨɨhɨ, nuumɨsi.
Jaarunaa Jesu diitɨsico nuuhi: Miyaano fɨne uujoho aaduhilluonotɨ ma-
haduji, bu uujoho initɨcafetejibadɨ minitɨcafeteji icano.
40 Jaanotɨ naha oono tañaninaagonovɨ, bu tamiyanaagonovɨ icano
macasɨɨvejinoco uujoho acɨjitɨrahi. Jaanotɨ jaatyo ɨdɨɨmeguiiharo
iimibachucɨnɨnoco diito gaayɨcɨji, nooboro.
41 Jaanoco saatoho ijɨɨbogomɨnaa uguubumoro Jacoobomɨsijaago
sɨfiiratuuhi.
42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi
jiinɨjemɨnaa aivojɨto ijiinɨjeque atajɨɨbafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo
imityafimo imityari miyamɨnaaco guiinonɨfihi.
43 Jaabadɨ amɨɨhaifaño tollɨ icajitɨno. Jaanotɨ amɨɨhaifañotɨ sihidɨ ejee-
vaabotɨ iicaqui, jillɨ saatoho jeecɨbomɨnaafitɨ miminifoto.
44 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicagoobo paryɨ
amɨɨhai jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
45 Jaabadɨ mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo, uco ijeecɨvequi
saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro miyamɨnaahallɨvɨ tafiico aacɨnofeenedɨ
guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyɨmesuhi.
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jaanobuunatɨ ɨɨfutuumo Jerico cuumivɨ. Jaacuumitɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaa,
bu sihidɨ miyamɨnaa icamoma tuucuumitɨ fuunaaca Bartimeo onoobo
ajashuno aatyɨmeutɨɨbo Timeo achi jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajacɨuboro tɨcovaubo sefano
ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illɨɨvequi, noomoro ɨɨbauhi.
Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedɨ
dɨdaasugo! nooboro.
49 Jaanegui Jesu ugucɨɨvuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.
Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo
ɨco coovaabo, noomoro.

✡ **10:35** Mt 22.20-28 § **10:38** Jillɨ eneejiruno: ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi?

50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi.
51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.
52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomañoo, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyɨmecuuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ jɨɨhairi fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifañoo Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1-2 Jaadɨ Jerusale fiitɨno ɨɨfutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jɨnivɨ Olivohono iicagajɨ tɨcovovɨ. Jaamañotɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ miimɨsiicɨco galluuhi: Mofoo, oono motɨcovo iicacuumijaago. Jahɨ mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberihi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro juu mɨsɨva.
3 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba amɨɨsico: ¿Collɨhi misinɨɨhi? onoohachi, monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeteuhi burrogayɨco guhugajɨnivɨ jahisivɨ jɨɨhaifañoo duujecɨnɨɨboco. Jaamɨsiro diiboco sinaayumɨsi.
5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonɨhi? ¿Collɨhi muburroco misinɨɨhi? noomoro.
6 Jaanegui diitɨsi diitoco Jesu unuubadɨ nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo.
7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu ihallɨ casɨɨvuuhi.
8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ saatohosa ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.
9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo.
10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano. ¡Tollɨro niquejefa Hosana Moocaanico masahago! noomoro.
11 Jaabo Jesu tuucuumifañoo ufuuboro Moocaani iijafañoo jɨcafutuubo. Jaadɨ fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ ijɨɨbogomɨnaama Betaniavɨ mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.✡
13 Jaanaa tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui meecɨtuubo: Fɨne inoovatama icano, onoomañoo. Jaarunaa chahauno, jillɨ botɨ aamenereu noovautɨho onoovafisumi iicautɨmañoo.
14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitɨhi, nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafañoo ufuuboro toojafañoo naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro bu nɨhɨbamɨco uhuumisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu tollɨro nimɨɨhumɨco anaajehicaumo icaganoco moonɨubo icano.
16 Jaaboro imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco.

✡ **11:12** Mt 22.18-19

17 Jaadɨ jillɨ nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño
noono: Taaja Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro.
Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro dii-
boco toonohallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, mɨllɨtɨ momoonɨji?
noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo ɨjɨɨbegueneri
ajabafiitehicaunoma iicaumo.
19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.
(Mt 21.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi tohigueraho
ibacoconomaryo uchuumucunoco.
21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi,
mee oono higuerahoco ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo.
23 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ
eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo
ijeebɨɨfañodɨ guucɨbatɨmo jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ
onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji,
noomoro midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino.
25 Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mi-
hicahachiijɨ diitoma mihimibachucasihachiijɨ niquejefaño iicaabo amɨɨhai
Caani amɨɨhai imitɨco buusuji.
26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo
amɨɨhai imitɨco buusujitɨhi, nooboro.*
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.✡ Jaadɨ Jesu templojafañodɨ ɨgooboro
feehicaunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomaño quillahuto
icamo diibojaa asaaumoro
28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ
moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco jillɨ moonɨqui aacɨneri? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨɨhaico dil-
luji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ, amɨɨhaico neeji comityari uujoho jino
omoonɨnoco.
30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu
miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihiimusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du mɨɨhaico:
¿Jaanoco bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
32 Jaanotɨ bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro,
noocasiumo miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨɨro paryɨ famooro miyamɨnaa
Juaco miyaano Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha.
33 Jaamoro: Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.
Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho
amɨɨhaico jillɨtɨ moonɨhi eneejiruno, nooboro.

12

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

---

* **11:26** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo. ✡ **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

1 Jaadɨ Jesu tɨconɨuhi siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbuguubo: Saafi miyamɨnaafi
baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallɨdɨ mecunɨuhi, bu ifafaihuco
ɨɨcɨjinoco eetavuubo, bu tollɨro tofaguifeenetɨ torrehacɨco eetavuubo tohacɨ
nijequetɨ toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco tofaguico
utuumusuhinɨuboro sihɨ tehesino fuubo.
2 Jaano ibaacu onoovacudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diito tofagui
dudɨcamaajemɨnaajaago: Tamañoco dɨɨcɨto, nooboro.
3 Jaaruuboco diito agaayɨcɨumoro ahaamɨhicaudɨ botɨɨboco dojɨcuvɨro gal-
luumo.
4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tollɨro iinigaɨtɨ agafucuhicau-
moro diiboco aivonoono eneehicaumoro botɨɨboco galluuhi.
5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha
bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumotɨ saatohoco aamɨumo, jaanotɨ
saatohoco gaisiraicɨumo icano.
6 Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijɨubo. Jaaboco
niinoonoro galluubo achico: Fɨne bocɨguejimo, nooboro.
7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ
miguijenɨqui. Jaadɨji mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro diiboco
agaayɨcɨumoro guijenɨumo. Jaamoro diiboco toonotɨ buhɨgovɨ gañɨɨumo,
nooboro
9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fɨne mɨllɨ tofagui abajaabo diitoco moonɨjirahi?
Mɨɨro asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro ifaguico
sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjirahi.
10 ¿Nacu memeecɨtɨhiica Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco?
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imi guiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaaruno-
faño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño.
Jaaboro aivo imimaño ficuubo.
11 Jinooco Aivojɨɨbo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mɨɨhaidi sihidɨ jeevahi,
noono Caatɨnɨhaamefaño, nooboro.
12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayɨcɨqui moonɨumo diitoco eneejirunoco
siinovɨ oovɨcɨɨboro onoonoco agaajacɨumoro. Jaarumo miyamɨnaaco iiguiu-
moro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.
13 Jaanobuunatɨ Jesujaa galluumo fariseomɨoto, Herodianomɨoto iicamoco
ɨɨfurumo diiboco mɨllɨhacho onoonotɨ igaayɨcɨqui.✡
14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨjoho miyamɨnaa
onoonoco jeecɨvotɨɨbo miyaabo idiicanoco mɨɨhai magaajahi, bu paryɨ
miyamɨnaa sabadɨro desɨcɨnɨfinoco magaajahi icano. Jaamaño Moocaani
jɨɨhaico miyanotɨro dɨɨbeguehicahi. ¿Naa ɨɨdi imino Cesar ajaadusunoco
majaaduno? ¿Nacu majaadujitɨhi? noomoro.
15 Jaarunaa ibañɨfiira jeebɨɨco agaajacɨuboro diitoco nuubo: ¿Collɨhi uco
mɨnɨsuhi? Ene sajeetɨ nɨhɨbajetɨ mɨsɨva meecɨqui, nooboro.
16 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaajeque emeecɨuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu
mɨɨjoho ɨmene jino, bu jino imomono icano? nooboro.
Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.
17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ
Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro. Jaaneri sihidɨro eetyehi-
caumo.
18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomɨ iguijevecumo siino buheetejitɨhi
onoonɨcɨmo asaaumoro diiboco dilluvauhi:✡

✡ **12:13** Mt 22.15-22; Lc 22.20-26 ✡ **12:18** Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

19 Jiibogominaafi, Moise miihaidi jilli caatiniuhi: Saafi nahabo mogai
seemevatigo cojiti iguijevehachiiji inahabo ifibaijigoco iiciiboro inahabobu-
una eseemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise.
20 Miiro saatohoti sano nahabomiro icauhi sahuse juugahuseti miimisiici
idiimo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatiiboro guijeveuhi.
21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro
seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu alliviioobo. Jaaruubo bu tolliro
icauhi.
22 Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevautihi.
Jaano nijequeti bu tolliro diigo guijeveuhi.
23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji? fine famooro
diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jilli amiihai mitihiivehi
Caatinihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatimaño.
25 Miiro guijeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo taabavacasicu-
jitihi niquejefaño iicamo toomominaabadiro icacuujimo.
26 ¿Nacu toono guijeveminaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco
amiihai memeecitihiica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho
ijigaunofeeneti? Miiro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo
Aivojiibo, nooboro.
27 Jaamaño Moocaani guijeve aivojiibo icatino. Moocaani ubuheeme
Aivojiiboro. Jaamaño aivo amiihai jilliro guiraano mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatinimiinaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubu-
uboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo:
¿Cono aivo tajiibati aivo obocino? nooboro.
29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; muguubu Israel
idiiboro saafiiro Mohaivojiibo Moocaani.
30 Jaabo Moocaani Dihaivojiiboco gaiji pary dijeebiimaryo, pary difiima-
ryo, pary dihesamaajemaryo, bu pary disefamaryo icano. Jino aivo imiya
tajiibaji.
31 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico
agaijibadiro, onoono. Chahano satajiiba aivo jino janaaniici iicano, nooboro.
32 Jaanoma iicaubo icaatinimiinaafi diiboco iimusuhi: Jiihi jiibogominaafi,
miyaanoco aivono neehi, saafiiro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo
janaaniici iicaabo.
33 Jaaboco magaijino pary mojeebiimaryo, mohesamaajemaryo,
mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro
asimico agaicaaumoro jeecivonoco ifajicicivi ificuuniciino tolli imino.
Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaaniciv,
nooboro.
34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jii,
tehesitihi iijoho Moocaani aivojiti, nooboro. Jaanotiro miihaiñooba siino
diiboma dillamaaicuutihi igutumaño.

¿Miijoho Iyaachi Fine Cristo?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafaño ijiibogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo
caatinimiinaa Cristoco David iyaachi neehicahi?
36 Miiro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedi ihiimaausumi nuuhi:

Mohaivojɨibo Moocaani Tahaivojɨibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨivo, dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nooboro.
37 ¿Mɨillɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojɨibo, unuuno icanaaca? nooboro.
Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa iicaumo imono guubunɨcɨhicauhi.
38 Jaabo Jesu diitoco ijɨibogoobo neehicauhi: Icɨgusuno mihica caatɨnɨmɨnaatɨ, oono caamovonoono gaachehunoma ɨigomoco, goohasinofeenevɨ aivo imino idillunoco iimoyɨicɨfimotɨ.✡
39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvica-maaifimotɨ, bu machusumi iimimañejevɨro iicafimotɨ.
40 Bu fibaijɨto gaigoomɨ iijanoco udumɨtɨicɨmoro ɨfurumo, toonoco utuvu-usumo caamovono Moocaanima iimaanɨcɨmo sitaaco ibañɨqui. Jaamaño guiraajino aivo cɨijɨgaifaño ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.
41 Jaanobuunatɨ safoono Jesu Moocaani iijafaño nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno ɨmega ɨgɨcɨnɨmañotɨ ɨifɨnɨcɨhicauhi miyamɨnaa tobafa nɨhɨbamɨco ɨjɨcumoco. Jaamo saatoho sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje guiraano jɨcuhicauhi.
42 Jaanaa saafigo ɨdaasuno fibaijɨgo agaseugoro tobafa mijeegayɨicɨco jɨihacuvauhi mɨidɨno ijaada iicajecɨco.
43 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro ijɨibogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi: Ajaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova nɨhɨbamɨco tobafa ɨjɨcumo janaanɨcɨvɨ aivo ficuuhi.
44 Mɨiro paryɨ aacɨmo diitoma ucuujɨvaachutɨnotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ paryɨ acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinɨsucafetejinoco.
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañotɨ inuuboco saafi ijɨibogomɨnaafi nuuhi: Meecɨ mojɨibogomɨnaafi, bañɨfiira guiisibano bañɨfiira iijanotyɨgaba, nooboro.
2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyɨmehi jino iijanotyɨgabajeque. Jaaruno toonovɨ iguiisibano siibahallɨvɨ, siibahallɨvɨ icano atyuuvotɨno paryɨ sahɨ callajaavejino, nooboro.
3-4 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago tooja Moocaani iija oonegueehivɨ. Jaanaaca Jesu gɨcɨnɨuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi: Mihimeguehi mɨihaico ɨdɨibogonoco cusu ɨijoho onoono iicaji. ¿Mɨillɨtɨ mag-aajacɨji paryɨ toneheje ɨtɨcovanoco? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esɨcɨnɨno mihica mɨihaiñooba amɨihaico bañɨdino.
6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
7 Jaabadɨro bu mɨnaano jɨibogonotɨ muguubusumi, ɨmucugai ñɨhicunejetɨ muguubusumi icano mihiguetejirahana, tollɨ icajino. Jaaruno toono inije-queevacuujino icatɨno.
8 Mɨiro siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, sihaivojɨ sihaivojɨma moonɨcasiji. Jaasumi fahɨgovavɨ jiinɨje maryɨbaji, ajebano iicaji icano. Jino ɨdaasu iicajino ɨtɨcovano.
9 Jaasumi amɨihai ifiico magaihuɨnɨ amɨihaico aivojɨto iigaivomoco acɨjimo. Jaamo amɨihai uco mimiyaavogomo tajɨibamɨnaa aivojɨteje ɨmefeenevɨ masatyocafeteji. Jaamo uutɨ diitoco mɨjɨibeguehi.

✡ **12:38** Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

10 Miiro jiinije ifinicuujino imegavi taajasujiibogo paryi faajiinijeriro
jiibogocafeteji.
11 Jaasumi amiihaico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine
meneeji? noomoro mehesamaaijirahana. Tolli iicacuudi Moocaani amiihai
jeebiifaño ificuunocoro monoo. Amiihairyo mihiimaano icajitino jilli
Moocaani Gaija amiihaifañoti iimaaji.
12 Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui aciji. Jaabadiro bu caaniro
iseemenequeji iseemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita
igaicaauqui icano.
13 Jaasumi faaboho amiihaico jiiheveji tamomohalliti. Jaarunaa tolli
icarunofa ejenaaubo taajaji.
14 Miiro Moocaani iimaajiibogominaafi caatiniuhi: Johono imitino
iidicunoco omooniiboro ifinisufinoti jaano templojafaño iicamaño
iimimañeri iicacuutinoco mahatyimecuudi, aameque mihiifinicihicamo
magaaja. Jaadi Judeao jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaacini.
15 Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiiji miniitomoro
fañovi mijicafetedino siinobaco mihiciqui.
16 Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo amiihai gaachehuco mihiciqui
jaahevi muhuumidino.
17 Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu
imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo?
18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo
mihicahi.
19 Tusumiji sihidi aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque
Moocaani ifiivusuunotiro aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu
atyimeracuujitihi.
20 Jaafucujeque Mohaivojiibo ibaaresutiruva tusumi iicajimoti
miihaiñooba taajajitirahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadimo
diibo iiciumo toono idaasunoti itaajaqui.
21 Jaanoti amiihaico saatoho: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi Cristo,
onoohachiiji: Miyaano meneedino.
22 Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani
iimaajiibogominaabadi icamo. Jaamo sihidi ejeevanoonoco eetavejimo
niqueje mitya iijinobadi iicanehejeque iifurumo miyaminaaco ibañiqui, bu
Moocaanita iicacuurumoco ijishitihachiiji bañijimo.
23 Jaanegui amiihai mityano mihimibaicinicu amiihaico jino uujoho
imegaviro jiibugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono iidaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba
achicicujitihi, bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicano mitya
maryibaji icano.
26 Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuu-
faifeenedi sihidi mityama, tahaivojima icano asaanoco.
27 Jaaboro uujoho tatyoomominaaco atajiibamo tañanitamoco igaiyiicijimo
fahigovati jiinijejinibaaciti, niquejejinibaaciti icano.
28 Jaanegui oono higuerahotiro magaaja miiro igacano afaivunusumiro
ihaamene ruutuniciihi. Jaanoti ficaba ifiiticunoco magaajaniciihi.
29 Jaabadi amiihai magaaja paryi fanooro jino uujoho onoono iicanoco
mahatyimecudi mehesicinicu jiinije ifinijino ifiiticunoco.

30 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ jineheje icaji miyamɨnaa toonoco
aatyɨmejimo guijevetɨmaacaro.
31 Niqueje, bu jiinɨje icano fatyeji. Jaanotɨ jino uujoho onoono sɨcamañovɨ
fatyejitɨhi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mɨɨhaiñooba gaajatɨhi. Moocaani
toomomɨnaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo
gaajatɨhi icano ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amɨɨhai mihimibaicɨnɨcu toomomoro magaajatɨhi ihoovofucu
cusumihacho iicajinoco.
34 Saafi tehesino ifeequi iicojɨmɨnaaco idudɨcamaajeque aacɨɨboro
iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro, diibo iicanɨcɨbadɨ uujoho
feejihiica.
35 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu magaajatɨhi aivojɨɨbo cusumihacho agase-
jinoco ijɨcuuvɨbahacho, fucufeenevɨbahacho, catava ojɨɨberibachacho, fu-
curobahacho.
36 Jaanegui mihimocɨsu amɨɨhaico imimañobatɨ asaaboro mɨcɨgamoco
atyɨmevadiibo.
37 Jino amɨɨhaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicɨnɨcu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijɨcutaama
achahano maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemɨ
aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho ɨɨfurumo sɨcamañooco
abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco igaicaauqui.
2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo
iicaqui, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo
imachuqui acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavota-
paajefaño facɨcɨfaihu nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma.
Jaagoro toopaajeque agasucuugoro ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaru-
ugo.
4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi
oono facɨcɨfaihu bañamaaiquifetehi?
5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ manaajemere ɨɨdaasufiimoco
mahacɨtanoco, noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi? Imino
uudi moonɨgo.
7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino
momoonɨ. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi.
8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño
ɨcɨɨcafetejino ɨmegavɨ.
9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova jino taajasujɨɨbogoco
faajiinɨjeri ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ
diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨimoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma ihi-
imaaboro Jesuco diito usefaño ihacɨqui.
11 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi. Jaamoro
nɨhɨbamɨco diiboco acɨguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito
usefaño ihacɨqui moonɨhicauhi.

Aivojɨibo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jɨibaimo tɨcovacuuhi, bu
Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijɨibogomɨnaa
dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo
machuhi? noomoro.
13 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨ miimɨsiicɨco agalluuboro nuubo: Cuumifaño
mofoo. Jahɨ mahatyɨmeji gaifi ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Diiboma
mofoo.
14 Jaabo ɨjɨcafotojaoboco monoo: Mohaivojɨibo jillɨ neehi: ¿Comecufaño
tajɨibogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo.
15 Jaadɨ amɨihaico ɨifusujiibo guiraamecu caamovohɨ iicamecu
imibachucɨnɨcumecuco. Jahɨ Pascua machutaaco meheetavo mɨihaidi,
nooboro.
16 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨsi ufuumɨsi tuucuumivɨ ɨfutuuhi. Jaamɨsi
atyɨmeteuhi Jesu unuubadɨ iicanoco. Jaamɨsiro tomañovɨ Ipascua
machutaaco eetavucuumɨsi.
17 Jaadɨ jarihiica iijɨcuuvɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨimoma gasevauhi.
18 Jaamo amachumo gɨcɨnɨumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro
amɨihaico neehi: Jino amɨihai uuma mamachumootɨ saafi uco acɨji
igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidɨ ɨidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uu-
joho icatɨno, etɨ? noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amɨihai fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨino mihicamotɨ saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo
diibeji.
21 Jaaruno jillɨ Caatɨnɨhaamefaño uutɨ onoobadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨibo. Aivo iimi-
jiruno diibedi fiivuutɨibo iicauruva, nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graci-
aco acɨuhi. Jaadɨ iquisicɨuboro diitoco acɨubo: Ɨfaaji, mamachu. Jino tafi,
taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadɨ adutahilluco gaayɨcɨubo. Jaanoco tollɨro graciaco aacɨuboro ɨfuuhi.
24 Jaanoco famooro aaduudɨ nuubo: Jino tatyɨijoho, jino bohono iimaaco
imiyacarunoro ajashutɨnohallɨvɨ agañɨicafotono.
25 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Siino aducujitɨhi jino vinofaihutɨ jari bofai-
hutɨ Moocaani aivojɨ iicadɨhivɨ aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadɨ Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagajɨ
onoohɨgo.

27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ amɨɨhai uco mejeevesuji.* Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejamɨ
fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
28 Jaaruubo siino ubuheetenebuunatɨ amɨɨhai ɨmega Galileavɨ feeji, nuubo
Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ɨco jeevesurumaaca uujoho ɨco
jeevesujitɨhi, nooboro.
30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino fucu
mifoocɨ catava ojɨtɨibaacaro mifoocɨ, safo icano uco agaajaruubo uco tuuna-
maaiji, nooboro.†
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijeveji. Jaaruubo
ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovɨ Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

32 Jaadɨ gaseumo Getsemani onoomañovɨ. Jahɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi:
Jinovɨ mɨgɨcɨnɨ uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.
33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadɨ tɨcovaubo sihidɨ
ɨɨdaasuvuuboro ataafiraruhifico.
34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebɨɨ sihidɨ uco ɨdaasuhi miguijevejibadɨ
esɨcɨnɨhi. Jinoovɨro mifitafotomoro mihica cɨgatɨmo mubuhee, nooboro Jesu
janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono
ɨdaasuno iicaujineri ɨdaasuno icatɨibo iicaqui.
36 Jaabo Moocaanima iimaabo jillɨ neehicauhi: Guihi, fanoova ɨɨdi sihidɨ
jeevatɨhi. Jaanegui jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho
iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨ icano, nooboro.
37 Jaadɨ ijɨibogomɨnaajaa asaaubo cɨgaumoco aatyɨmevauboro Pedroco
nuuhi: ¿Simon, nacu cɨgahi? ¿Jillɨ sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ aivo buheetɨhi?
38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amɨɨhaico ɨnɨsunofaño
jaamo aacototɨmo mihicahi. Miyaano amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogo-
rahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadɨ siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima iimaatuubo siino tollɨro
nooboro.
40 Jaadɨ siino asaaubo tollɨro cɨgaumoco atyɨmevauhi, sano cɨgararo
ihaallɨino iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esɨcɨnɨhicautɨmo.
41 Jaadɨ siino asaauboro diitoco nuubo: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu.
Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño
aacɨcafetejino.
42 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨɨgucu, mee oono uco aacɨvaabo
fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ
icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidɨ saaumo miyamɨnaa ni-
isuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa,
quillahuto icamo diitoco agalluumo.

---

* **14:27** Sahaamefaño janaanɨcɨvɨ jillɨ ficuumo; Jifucu, onoonoco. † **14:30** Sahaamefaño ficuutɨmo: mifoocɨ ojɨtɨibaacaro, onoonoco. ‡ **14:36** Griego iijɨri: Jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

44 Jaabo diibo acɨmɨnaafi iicaabo Juda diitoco imino jɨɨbuguuhi diito igaa-
jaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono
misisɨmoro masatyo, nooboro.
45 Jaadɨ agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco
nɨnɨɨcɨuhi.
46 Jaasumiro Jesuco gaayɨcɨumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumotɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.
48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨɨhai tatyɨcovodɨ masaahi
niisuganoma, cudaahenema icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui mihi-
canɨcɨbadɨ?
49 Mɨɨro fafucuvaacɨvɨro amɨɨhaifeenevɨ Moocaani iijafaño icahicahi
jɨɨbogooboro. Jaaruuboco du magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunofaño jaafa tollɨ
icano johono Caatɨnɨhaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Sɨcafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesu dojɨcutɨ fuuhi gaachehubaryuriro
minɨcɨnɨɨbo. Jaaboco gaayɨcɨurumo.
52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhinɨuboro sɨcaibo gaaubo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemɨ aivojɨɨbo imiyaabo ɨmegavɨ. Jahɨ
paryɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaicamaaiuhi.
54 Jaanaaca Pedro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro ufuubo sacerdotemɨ miya
aivojɨɨbo goohasifeeneri casɨɨvuuhi sacerdote toomomɨnaama cɨɨjɨgaitɨ
efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, paryɨ fagomɨnaa icamo guiinehicaurahi
sɨcamañooco Jesuhallɨvɨ ibañɨqui diiboco toonohallɨtɨ iguijenɨsuqui. Jaarumo
atyɨmehicautɨhi.
56 Fiivaamo sɨcamañooco diibohallɨvɨ neehicaurumo. Jaarumo sabadɨro
neehicautɨhi.
57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallɨvɨ sɨcamañooco bañɨuhi:
58 Mɨɨhai muguubuhi jillɨ diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimɨ
usetɨo eetavotajaco acallajanɨɨboro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨro boojatɨ
boobanɨji useri eheetavoratɨjaco onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jɨɨbogo sabadɨro iicatɨmaño miyaavehicautɨhi.
60 Jaanegui isacerdotemɨ aivojɨɨbo famoofeenetɨ agañiivuuboro Jesuco dillu-
uhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? ¿Jinejeque nacu jino ɨɨtɨ dihallɨvɨ ijɨɨbocasimo?
nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutɨɨbo. Jillɨ llɨɨvɨ moonɨcɨnɨhicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemɨ aivojɨɨbo dilluuhi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho
Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo
jinootɨ mohɨmegavɨ mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco, bu ufucu niqueje aimuu-
faifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ
ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collɨhiica bu sita diibohallɨ onoonoco
mihimoyɨɨcɨcuujirahi?
64 Mee, amɨɨhairyo muguubucuuhi Moocaaniditɨ aivo imitɨno
ihiimaanoco; ¿Naa mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.

Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨrebamaaimoro ihɨmeque afabaacumoro ganɨɨcɨhicaumo. Eneecata miya ɨɨjoho Moocaani jɨɨbogomɨnaafi idiicahachiijɨ gaajacɨ: ¿Naa mɨɨjoho ɨco ganɨɨcɨhi? noomoro. Jaabadɨro bu toomomɨnaa diiboco aamɨhicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago agaseugoro
67 cɨɨjɨgaijɨniri efeemeebe iicauboco aatyɨmeugoro diiboco gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨhicaugoro nuugo: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Nazareooboma ɨdɨguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatɨhi, bu ¿jinejetɨhacho fɨne toono uco neehi? nooboro iinehinɨubo jahisitɨ ɨjɨcafetefi uuga ɨmegavɨ. Jaanaacaro catava ojɨcuuhi.
69 Jaanobuunatɨ bu siino diigo diiboco emeecɨugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaanɨ diitoobo, noogoro.
70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.
Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ɨɨjoho diitotɨobo Galileaoobo idiicamaño, noomoro.§
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momofañodɨ oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diibotɨ toono mihiimaaboco, nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifoocɨ ojɨubo. Jaanotɨ jari Pedro Jesu diiboco catava mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro siino mifoocɨ, safo ɨdɨɨno uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacuubo tusumiro.

15

Jesu Pilato Ɨmega
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo.
2 Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono jɨɨbeguehicauhi.
4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? Eneecau, meecɨ mɨoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco, nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa idilluuboco sinaayuhicauhi.
7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo.
8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui.

§ **14:70** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Diitobadɨ idiimaaño, onoonoco.

9 Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco
amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato agaa-
jauboro diitoco tollɨ nuubo.
11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi: Barrabacoro
midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ Aivojɨɨbo
amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunaa diito siino janaanɨcɨvɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco iimuguuboro
Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivɨgai meeheri ahaamɨsuhicaudɨ
ihamocasimɨnaaco acɨubo diiboco itetecuqui.
16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi aivojɨɨbo iijafa poetorio
onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ ihamocasimɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro gachicohai
deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨɨhacuumo.
17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavu-
moro diiboco javucaruumo.
18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomɨ Aivojɨɨbo!
19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo jɨɨrebamaaimoro igui-
ino ememuɨɨvomoro diiboco mihimobadɨ dejecujicaumo.
20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco ɨjɨɨhacuuchehuco
ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco ɨjɨɨhacuumoro diiboco satyucuumo
itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.
(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamɨsi caani
buhɨgotɨ isitɨ asaaubo tomañodɨ fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve
ɨmohobujeque satyusuumo.
22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovɨ, nigaɨpaajebaɨ enee-
jiruno.
23 Jahɨgo diiboco isuurumo facɨcɨfaihuma vinoco ificuumoro. Jaarunoco
Jesu adutɨuhi.
24 Jaadɨ diiboco etetecucuudɨ ihamocasimɨnaa diibo gaachehunoco
sanomɨro itɨcovoocɨvɨ ɨfocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanɨ
cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotɨrehiica nɨhɨba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve
ɨmohovɨ.
26 Jaamoro toonohallɨtɨ diiboco omoonɨunoco iguijeve ɨmohovɨ inigaɨhallɨtɨ
acaatɨnɨumoro ficuumo: JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨBO, onoonoco.
27 Jaabo uufocovɨ bu tollɨro miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico tetecuumo saafi-
ico imiyanaagonovɨ, sifiico inaninaagonovɨ icano.
28 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨno nijequevauhi; iimitɨfimofeenedɨ
oovocafutuubo, onoocɨnɨno.*

---

* **15:28** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

29 Jaanaa tomañodɨ afatyumo Jesuco ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano inigaɨnocoro garya, garya omoonɨhicaumoro neehicauhi: Ajaanɨvahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo.
30 Eneecata ɨɨro difiico taajasu, toono diguijeve ɨmohotɨ iniitoobo, noomoro.
31-32 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoova. Miyaano ɨɨjoho Cristo Israel Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ jisu diguijeve ɨmohotɨ niito, maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadɨro bu diiboma etetecucɨnɨmɨsi diiboco gubuubusuhicauhi.
33 Jaanaa gadɨcɨɨba paryɨ jiinɨje cɨvono iijɨuhi. Jaano jari sano iijɨcuuvɨ ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaabovɨ seseeveuhi.
34 Jaasumi toonotɨ nɨhɨba icauberi Jesu hebreo iijɨri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
36 Jaanegui diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco iimitɨno aivofaihufaño ichimayaacuuboro ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyɨmequi, nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyɨgaba agaihivuuboro chuumucuuhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofobooɨcɨnɨu chehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi sanoodɨnoocɨro nijequetɨ sano baavɨ.
39 Jaanaa ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo Jesu ɨmega julleecɨnɨunaa uchuumuunoco aatyɨmeuboro: Miyanotɨro jahi jaanɨ Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadɨro bu tomañeri gaigoomɨ iicaumo tehesinotɨro ɨɨfɨnɨcɨhicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamɨsi seejɨ.
41 Jaamo igaigoomɨ Galileari iicahicausumi Jesuco jeecɨvomoro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo. Jaabadɨro bu sihidɨ tomañeri saafigova icauhi Jerusalevɨ diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijɨcuunaa imibaivofucusumi judiomɨ jaguisɨfucu ɨmegavɨ iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagomɨnaatɨ imiyaabo iicaubo Moocaani aivojɨco tollɨro eteemehicaubo asaauboro iguitɨɨbo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi.
44 Jaaneri Pilato sihidɨ Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasimɨnaa aivojɨɨboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomaño.
45 Jaanoco diibo ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acɨsuuhi.
46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mibocɨuhi. Jaaboro guiisigajɨfaño seedicɨnɨhojɨfaño ɨcɨuboro iguhugaco guiisibatyɨgabari fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seejɨ icamɨfe atyɨmeuhi ɨcɨunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaano judiomɨ jaguisɨfucu sabado iicafucu afatyuno seseevedɨ Maria
Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seejɨ icamo facɨcɨfaihunoco
anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi.
2 Jaamoro fucugayɨro jaguisɨ afatyuno seseevedɨ tohojɨvɨ ɨfutuumo nɨhɨba
iinucuuberi.
3 ¿Mɨɨjoho mɨɨhaima iguiisibaco tohojɨ ɨmegatɨ faayɨcɨji? noocasimoro.
4 Meecɨrumaaca tobatyɨgaba iicahicaumañeri icacutɨhi.
5 Jaadɨ tohojɨfa ɨjɨcafutuumo atyɨmeuhi sɨcafefi seseechehu
caamovochehufa jɨɨcɨnɨɨbo imiyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco. Jaaneri sihidɨ
igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amɨɨhai Jesu Nazareoobo
etetecucafetehinɨɨboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri.
Eneecau, memeecɨ jino diiboco ificuhinɨmañooco.
7 Jaanegui mofoomoro ijɨɨbogomɨnaa, Pedro iicamoco mɨjɨɨbogoto amɨɨhai
ɨmegavɨ Galileavɨ fuucuubo tahɨ diiboco mahatyɨmeji amɨɨhaico unuubadɨ,
nooboro.
8 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro tohojɨtɨ gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbuguutɨmo sihidɨ iiguiumañoo.

*Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi.**
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨɨhai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuheeteubo tɨconɨuhi
Maria Magdalena onoogovɨ ajafeveubo diigotɨ sahuse juugahusetɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco ɨjɨmɨco agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri iicamoco
jɨɨbugutuuhi.
11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyɨmeuno iicanoco guubucuurumo
miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨɨbogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 24.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ miimɨsiicɨ sihɨ buhɨgo
ufuumɨsivɨ.
13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho ijɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuumɨsi.
Jaarumɨsico tollɨro miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi
icamo machumovɨ. Jaabo diitoco icuhufojeebɨɨhallɨtɨ buheetecuuboco
aatyɨmeumo ɨjɨɨbuguunoco imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨɨbaubo.
15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco
fanoo miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo.
16 Jaanoco imiyaavogooboro initɨsuquimaaibo taajaji. Jaanotɨ imiyaavo-
gotɨɨbo taajajitɨhi.
17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ iicano icaji; tamemeri
buhɨ ɨjɨmɨco gavaracujimo, bojɨɨjeri iimaajimo,
18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco aadurumo mɨllɨ icajitɨhi.
Jaabadɨro iguihuvamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano,
nooboro.

Jesu Niquejefañoo Feehi.
(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

---

* **16:8** Sahaamefañoo 9-20 versiculonoco ficucuutɨmo. Jimañovɨro ɨfotono.

19 Aivojɨɨbo Jesu jillɨ ijɨɨbogomɨnaama ihiimaahicauno nijequetɨ gañiivuubo
niquejefaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinɨjeri jɨɨbogomoro fuuhi.
Jaamoco diiboro Ihaivojɨɨbo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi
niqueje mitya iijɨ sihidɨ ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ, mofeenevɨ iicauno
jɨɨbogoco.
2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi tanootɨ nijequevɨ. Jaamo
bu tollɨro tobogotɨ ijɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatɨnɨhi
tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ɨco miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi tollɨro icaubo sac-
erdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ iicaubo. Jaabo taaba Elizabe
onoogo Aaron iyaachimɨhai cuumimɨnaago.
6 Jaamɨsi sabadɨro Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahicaumɨsi. Jaamɨsi
imino icahicaumɨsi Moocaani atajɨɨbauboro unuubadɨ. Jaamañoo mɨɨhaiñooba
diitɨsico mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumañoo, aivo bu
famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumañoo icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto Moocaanico
ejeecɨvefifucu iicauno.
9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje iicanɨcɨbadɨ omoonɨjifucu Zacariavɨ
ɨfutucuuhi templojafa ofooboro Aivojɨɨbo Moocaani ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco
ijɨgasuqui.
10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ miyamɨnaa jahisi icauhi Moocaanima
ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi Zacariavɨ jafeveuhi fañoojavɨ aimogu-
iijɨnoco ɨjɨgasufino cojɨvɨ momiyanaagonovɨ.
12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi sihidɨ iigutuuboro.
13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino,
Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tollɨro diitaaba Elizabe
seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ momonɨji.
14 Jaaneri sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu saatoho sihidɨ imo imo icaji diibo
ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro jeevajiibo. Jaabo fanoova
aivofaihunoco adujitɨɨbo. Jaabofa Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨji seejɨ jeebɨɨfañoo
icaabomaryo.
16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco sihidɨ uumisujiibo dojɨcuvɨro Ihaivojɨɨbo
Moocaanijaagovɨ.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino ɨmegavɨ. Jaabo icaji Moocaani
iimaamɨnaafi Elia imityama icaubadɨ. Jaaneri caanimɨco iseemema sajeebɨɨ
ificuqui, bu tollɨro iicajɨɨsufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jillɨ imibachu-
jiibo miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui, nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaanoco uujoho imino gaajaji?
Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho Gabriel
Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco galluuhi ɨco jɨɨbeguequi jino
imino jɨɨbogoco.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo idiicamaño dihiimaa ɨco buuji. Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequeevajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo, esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano iinutɨneguiiha.
22 Jaaruubo tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ gaajacɨumo toojafaño Zacaria gaijaco aatyɨmeunoco. Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro jɨɨbeguehicaubo ihiimaacuutɨmaño.
23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu afatyunobuunatɨ fuucuubo iijafaño.
24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe oovago iicacunegui sihɨ iijatɨ fuucuutɨgo sahuse nɨhɨbavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:
25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ uudi omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba icano nigacɨtɨ Moocaani siino galluuhi itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje cuumi Nazare onoocuumivɨ,
27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria onoogoco imeecɨtequi. Jaago Jose onoobo David iyaachimɨhai cuumimɨnaafico itajevaqui icacuugo.
28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi ɨjɨcafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ɨco Moocaani agaijɨgo? Jaabo Aivojɨɨbo Moocaani ɨɨma icahi. Moocaani famoogaigoomɨ allɨnoocɨvɨ ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collɨhi fɨne ollɨ uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ɨco agaijɨnoco daatyɨmecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesutɨ momonɨji.
32 Jaabo sihidɨ jeevaji. Jaabo caamovohɨ iicaabo Moocaani Achi noocɨnɨji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojɨɨbotɨ iheedeebe Davidco iicaubadɨ.
33 Jaabo israelmɨ cuumico tajɨɨbaji. Jaano ufucuro finɨjitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Millɨ jaano icajirahi uujehehiicaduhu tajevatɨhi? noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallɨvɨ niiteji. Jaaneri caamovohɨ iicaabo Moocaani mitya ɨco mibaacuji aimuufaibadɨ. Jaamaño ɨɨtɨ seemene ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo.
36 Jaabadɨro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba ɨdɨɨno icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje ɨtɨhɨɨno, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojɨɨbo Moocaani jɨjovogo. Uco onoobadɨ jaafa Moocaani uco moonɨhi, noogoro.
Jaanotɨro Moocaani toomomɨnaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunatɨ Maria fuuhi goovano Judea gajɨhallɨ iicaucuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ɨjɨcafutuugoro Elizabeque dillutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebɨɨfaño iseemene maryɨbauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi.

42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ɨco guiraano imino moonɨhi, famoova
gaigoomɨhallɨnoocɨvɨ tollɨro diseemeneque imino moonɨɨbo.
43 ¿Mɨllɨ jaago sihidɨ ejeevatɨgoco Tahaivojɨɨbo seejɨ uco baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebɨɨfaño
maryɨbahi.
45 Imicani ɨɨjoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojɨɨbo eneehinɨbadɨ
ɨɨma icajino, noogoro.
46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebɨɨma Moocaanico imehi.
47 Tollɨro imo imo icahi Moocaani Tatyaajasumɨnaafivɨ,
48 Moocaani uujoho ɨɨdaasugo ijɨjovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitɨro
paryɨɨcɨno miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco omoonɨmaño. Jaabo
Moocaani momo iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijɨmoco fahiijɨvaro ɨdaasugoobo.
51 Sihidɨ jeevanoco moonɨɨbo. Guiinonɨɨbo ifiicoro: Mityahi, noomoro
iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨɨno sɨɨcuno iicamoco
sihidɨ ejeevamotɨ ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidɨ sinehejeri gahafusuubo.
Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco sɨcaihusejema galluubo.
54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetɨɨbo diitoco
ɨɨdaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ, noogoro.
56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano.
Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico
seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo fuuhi diigoma imo
imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano
nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui. Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ
momonɨujirahi caani Zacaria momoco.
60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ chahamo saatoho tollɨ
imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutɨneguiihahica ihuseneri caani
omomonɨnoco igaajaqui.
63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro caatɨnɨuhi: Jua imomo,
onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro
tɨcovaubo Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ jabafiituuhi. Jaanoco paryɨ Judea
jiinɨje gajɨneri jɨɨbocasiumo.
66 Jaanoco paryɨ uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomɨro dillu-
casihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne jusijisee? noomoro Aivojɨɨbo Moocaani miyanotɨro
tooseeque imino omoonɨuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahafɨcɨnɨɨbo iimaauhi Moocaani
diibo jeebɨɨfaño ificuunoco nuuhi:

68 Jaafa imocinɨibo israelmɨ Aivojɨibo Moocaani. Mɨihai diibo cuumiminaa
mihicamojaa asaaboro mɨihaico taajasuubo.
69 Mɨihaico acɨibo sihidɨ jeevaabo Motaajasuminaafico ijeecivominaafi David
iyaachimihaifañotɨ.
70 Tollɨ nuubo iimimo ihiimaaminaafeenedɨ sɨicɨjetɨro:
71 Mɨihaico mominaafañotɨ, ataajasujinoco, bu paryɨ mɨihaico ɨjɨiheguemetɨ
icano,
72 tollɨrovaha bu moheedetemihaihivico: Ɨidaasugueji, nooboro imino un-
uunoco ajabajeevetɨnoco.
73 Jillɨ mootadi Abrahamco miyanotɨro Moocaani nuuhi:
74 Mɨihaico mominaatɨ ataajasujinoco, diiboco mejeecivequi ñɨhicugotɨmo,
75 imino ijeevadɨ mofiino diibedi icaqui jiijehallɨvɨ mihicanohachuta.
76 Jaanotɨ ɨijoho, taseemene, Moocaani caamovohɨgo iicaabo iimaaminaafi,
noocinɨji. Jaamaño feeji Mohaivojɨibo ɨmega ijɨihaico iimibachuuboro,
77 iicuumiminaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijɨfañodɨ ɨidaasugooboro mɨihaico acɨhi Cristoco. Diibo
asaajifucuco meteemehi, imitɨfucu niija iicafucu nɨhɨbaco motoomonicibadɨ.
79 Jaabo seseeque sɨvaji cɨvohɨgo iicamedi, guijeve cɨvoguiino iicamedi icano.
Tollɨro bu mohɨgoco sɨigueji sajeebɨi iicano jɨihairi, nooboro.
80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadɨro bu Moocaani iimogobadɨ ijeebɨi
sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunatɨ sɨcaihɨgovɨ icahicaubo. Jaadɨ jari Israel
cuumiminaavɨ ifiico jafenɨubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivojɨibo Augusto onoobo tajɨibauhi paryɨ jiinɨje miyaminaaco
iheevequi.
2 Jillɨ ohoovonoco ticonɨumo, iticonɨ Cirenio onoobo Siria aivojɨibotɨ icau-
naaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahɨ imomonoco icaatɨnɨqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinɨjetɨ Nazare cuumiri iicaumañotɨ Judea
jiinɨjevɨ Belen cuumijaagovɨ, tuucuumivɨ David ifiivuuhɨgo, Jose diibo
iyaachimihai cuumioobo iicaumaño.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatɨnɨsutuumɨsi Mariama,
diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.
6 Jaamɨsi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi.
7 Jaago iticonɨoseeque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimi-
bocɨugoro faijɨ iibañeri ejeebunohallɨvɨ tooseeque sɨucaruuhi miyaminaa
ɨcɨgafija diitɨsivɨ ɨifutucutɨmaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumitɨ sihɨgovɨ icahicaumo fiitɨjɨisuno joomɨ toomominaa
fucuhachuta cɨgatɨmo icahicauhi ihovejamico otoomomo.
9 Jaamovɨ imimañobatɨ Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro
Aivojɨibo Moocaani imi diitohallɨdɨ aricuno achɨciuhi. Jaaneri sihidɨ iguiumo.
10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino,
amɨihaidi imibogoco sɨvahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.
11 Jaachiijɨ fiivoobo amɨihaidi David cuumivɨ Taajasuminaafi Aivojɨibo
Cristo.
12 Jaano gaajabadɨ iicanoco mahatyɨmeji seemeneque gaachehubaryuneri
minɨcinɨsee faijɨ iibañeri ejeebunohalliri sɨucinɨseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani toomomɨnaa niquejeoto diibo cojɨvɨ
jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mihimo! Jaanotɨ jiinɨjehallɨvɨ
gaifiimɨ diibo onoobadɨ imino iicamo sajeebɨɨ iicajino, noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ ijoomɨ toomomɨnaa sanomɨro
noocasiuhi: Masɨɨgo Belenjaago jino iicanoco memeecɨtequi Aivojɨɨbo
itoomomɨnaafeenedɨ mɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose, Maria, bu seemene
faijɨɨhuri ejeebunohallɨvɨ sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo Moocaani toomomɨnaafi diitoco
tooseetɨ ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ guubunɨcɨhicauhi toonoco esamaaig-
oro.
20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro uumicuuhi. Moocaanico
agaijɨmoro, imehicauhi uguubuunotɨ aatyɨmeunoma iicamo, diitoco
ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ toosee meehe
nigacɨco quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro tooseeque momonɨumɨsi Jesutɨ Moocaani
toomomɨnaafi Maria oovautɨgocoro unuumomoco.
22 Jaanobuunatɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ ifiico iimibachufucuva iifinɨudɨ
tooseeque satyuumɨsi Jerusale cuumijaago Aivojɨɨbo Moocaanidiro ificu-
uqui.
23 Jillɨ moonɨumɨsi Moocaani tajɨɨba jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨneguiiha:
Paryɨ gaifiimɨ itɨconɨ ifiivomo Moocaanidi ijeevadɨ ficucafeteji, eneegui-
iha.
24 Jaaneguiiha fuumɨsi Moocaani tajɨɨba onoobadɨ, iicanoco jeecɨvo asimɨco
ficutuumɨsi: Namuduucumɨsi iicahachiijɨ, nimɨihumɨsi iicahachiijɨ onoobadɨ
iicanoco.
25 Jaasumivɨ icahicaubo Jerusalevɨ Simeon onoobo imihusene
miyamɨnaafi. Jaabo Moocaanico ejeecɨvoobo teemehicauhi Israel
cuumimɨnaa ataajajinoco.
26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jɨɨbuguuhi:
Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyɨmetɨnohachuta iguijevejitɨnoco.
27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojɨri. Jaanaa Jesuco
caanimɨsi satyuuhi templojafaño tajɨɨba onoobadɨ imoonɨqui.
28 Jaaseeque Simeon ihiibɨcɨuboro Moocaanico imuuhi jillɨ nooboro:
29 Aivojɨɨbo, ɨvɨ sajeebɨɨ jaafa chuumucuuhi. Daatyɨmesucuuhi uujoho di-
jeecɨvomɨnaafico unuunoco:
30 tahaallɨɨri imino atyɨmecuuhi taajasumɨnaafico
31 paryɨɨcɨno miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ificuuboco.
32 Diibo seseehachɨcɨ. Jaabo israelmɨ iicatɨrumoco achɨcɨjiibo, iicuumimɨnaa
israelmɨco cahacɨsusujiibo, nooboro.
33 Jillɨ tooseetɨ eneeneri caanimɨsi Jose, Maria icamɨsi sihidɨ jabafiitehi-
cauhi.
34 Jaadɨ Simeon caanimɨsico imino unuuboro, seejɨ Mariaco nuuhi: Meecɨ
jiisee seemene icahi diibofeenedɨ Israel cuumimɨnaatɨ sanoodɨmo aaifomo
finɨji. Jaanotɨ saatoho taajaji. Jaabo jɨɨbogobadɨ iicaabo. Jaaboco sihidɨ
saatoho jɨɨheguejimo.

35 Jillɨ gaajacafetejino paryɨ famoova ijeebɨɨnofaño esamaaino. Jaanotɨji ɨɨdi paryɨ toono aamɨgari dijeebɨɨco miquitɨcɨbadɨ jeevajino, nooboro.
36 Jaanaa bu tollɨro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicɨgai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahusetɨ mificabacɨ ɨdɨɨnoro aijɨma icaugo.
37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava icacuugo fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ iinehicautɨgo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.
38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro Moocaanico itɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo Jesuditɨ ɨjɨɨbuguugo paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ uumicuumo dojɨcuvɨro Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumijaago.
40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque sihidɨ Moocaani imino moonɨhicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ Jerusalejaa feehicauhi Pascua jɨɨbaimofiiri.
42 Jaanaa Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ iicacuudɨ famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijɨvaro tojɨɨbaimojaa ofoonɨcɨbadɨ.
43 Jaanaa tobaimo ifinɨcuunobuunatɨ uumicuumaaca Jesu Jerusalevɨro fitafutuuhi seejɨmɨsi gaajacɨutɨnaaca.
44 Fɨne miyamɨnaafeenedɨ saabo, noomɨsiro safucuhachuta saaumɨsi. Jaadɨ guiinuurumɨsi iyotofañodɨ, agaajamehejefañodɨ icano.
45 Jaaruumɨsi aatyɨmeutɨneguiiha dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumɨsi, tahɨ diiboco iguiinutuumɨsi.
46 Jaamɨsi mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ jari atyɨmeumɨsi templojafaño, Moise tajɨɨba gaajamɨnaafeeneri gɨcɨnɨba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunɨcɨɨboro dilluhicaubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidɨro jabafiitehicauhi, sihidɨ diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimɨsi aatyɨmeumɨsiro sihidɨ guucɨbauhi. Jaanegui seejɨ nuuhi: Besha, ¿collɨhi mɨsico jillɨ moonɨhi? Diicaani, uujoho icano gaihuɨnɨmɨsiro ɨco miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Collɨhi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatɨhi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautɨmɨsi diitɨsico diibo unuunoco.
51 Jaadɨ diitɨsima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitɨsima imino icahicauhi. Jaarunoco seejɨ llɨɨvɨ ijeebɨɨfaño ficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiitɨ, ihesamaajetɨ icano. Jaaboco Moocaani, tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa icano gaijɨhicauhi.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Jɨɨbeguehi Sɨcaihɨgotɨ.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiiboti icacu-
unaaca, Poncio Pilato Judea aivojiiboti icauhi. Jaanoti Herode onoobo*
Galilea aivojiiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije
aivojiiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoobo Abilinia jiinije aivojiiboti icauhi.
2 Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo
imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijiibogoco aciuhi
sicaihigovi.
3 Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoohijinidi miyaminaaco:
Minitisuquimaje. Jaamoro amiihai eedeehifiico mejeevesucu amiihai imitico
ibuusuqui, nooboro.
4 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:
Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojiibo
jiihaico; ticovoji meheetavo.
5 Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano
sanoticovoro moonicafeteji. Jiihaiño ciryu ciryu iicajiije ticuvusucafeteji.
Iimitijije imibachucafeteji.
6 Jaanoco paryi jiinijeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifiico initisuqui asaamoco neehicauhi:
¡Amiihai jiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico jiibeguehi
iñihicuno ifiitivonoti magaaqui?
8 Jaanegui imino mihica, amiihaiti, amiihai eedeehifiico mejeevesuno,
foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Miihai Abraham
iyaachimihai, noomoro. Amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Moocaani
fiivusujirahi Abraham iyaachimiti.
9 Jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco
onoovaho quiticafeteji ciijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo
ciijigaifaño jigasucafeteji, nooboro.
10 Jaanegui miyaminaa diiboco dilluuhi: ¿Milli jana momoonijirahi?
noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoo-
jama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro
machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mihifocasi, nooboro.
12 Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi
initisuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jiibogominaafi, ¿milli jana
miihai momoonji? noomoro.
13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajiibafaño onoonobadi majaadusu. Jaanoti
toono janaanici miyaminaaco majaadusudino, nooboro.
14 Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa miihai milli
momoonji? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitino momoonimoro, sicamañohallititi saa-
tohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitiiicidino. Jilli
amiihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.
15 Jaanaa miyaminaa esamaaihicauhi siicujeebiije teemehicauhi: Fine Jua
diiburucu Cristo, noomoro.
16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amiihaico nifaihuri
nitihi. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gaijari, ciijigairi icano initijiibo. Diibo
tajanaanici sihidi mityahi diibobadi uujoho jeevatihi. Jaamaño conovaha bu
diibo tihaipaaje duujeque sinaayujirunova.

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

17 Ihusefaño ibususba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui
ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ iimee-
hunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.
18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi
iimino jɨɨbogoco.
19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo Herodia onoogo
inahabo Felipe taabaco udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno
omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.
20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco
cɨvojafaño ficuubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu
nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima ihiimaau-
naaca niqueje faayacafutuuhi.
22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨihubadɨ
jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho Agaijɨɨbo
Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ
idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo.
Jaabo Jose Eli seemeneu.
24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui.
Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo
caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo
caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda.
27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo
caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo
caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo
caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo
caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo
caaniu Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu
Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo
caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo
caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo
caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo.
36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo
caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo
caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.

38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan
Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumañoo.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififañoo gahafɨcɨnɨɨbo Jordan onoohifañotɨ uumi-
uhi. Jaaboco Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jinejebaco
amachutɨɨboco ɨjɨ nɨsuuhi. Jaadɨ jari diiboco ajeba aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba
guiisibaco dinoo, maahutɨ ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefañoo noono: Miyamɨnaafi
sano maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono,
nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ. Jaaboro diiboco
ɨɨfusuubo goovanogayɨ paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨcoo uujoho acɨji paryɨ jino mityaco. Jaabo
tuucuumijeque tajɨɨbahi uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho acɨji
uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimooboro edeecɨvohachiijɨ
paryɨ diinejeji, nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Satanas,
Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaanicoro diimo. Jaaboro
saafiicoro diiboco deecɨvo, noono, nooboro.
9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro tem-
ploja niibahucuvɨ caamo diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani
Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Ɨcoo ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ nanigaivatɨɨbo diic-
ahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame neehi: Di-
haivojɨɨbo Moocaanico nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui diibotɨ buhɨgovɨ
minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya ififañoo gatyuucɨ
icaabo. Jaabotɨ paryɨ toojiinɨjemɨnaa jɨɨbocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofañoo jɨɨbogooboro feehicauhi.
Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro
judiomɨ jaguisɨfucu sinagogajafañoo jɨcafutuubo, ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ.
Jaaboro julleeveubo Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo. Jaahaameque
faayɨcɨubo jillɨ noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨɨbo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino jɨɨbogoco
ɨɨdaasufiimoco acɨqui. Uco galluubo ijeebɨɨno ɨɨdaasufiimoco

buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taajasubogoco jɨɨbeguequi, aatyɨmetɨmo aallɨɨnoco faayɨqui, ɨɨdaasuno omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨɨbo imino omoonɨjisumico jɨɨbeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusumɨnaafico aacɨuboro casɨɨvuuhi. Paryɨ toojafañoo iicaumo imino diiboco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨɨhai ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafiituuhi ovosɨɨno iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jose achi icatɨno? noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨɨhai uco meneeji onoonɨcɨbadɨ: Taabumɨnaafi idiicaabo tahɨ ɨɨro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvɨ omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ moonɨ, meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi Israel cuumivɨ; Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi aiguutɨno mificabacɨ, saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco galluutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitɨno iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.
27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel jiinɨjevɨ foojohori iguihuvaumo Moocaani iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaarumotɨ saafiiba buheesurautɨhi ɨdɨɨboro Naaman onoobo Siria jiinɨjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagogajafañoo iicaumo sihidɨ sɨfiiratuuhi.
29 Jaamo agañɨɨvuumoro Jesuco tuucuumitɨ buhɨgovɨ gañɨɨuhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagajɨ nijequevɨ togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨɨqui togajɨhallɨvɨ tuucuumi iicaugajɨfañoo.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje cuumivɨ. Jahɨ jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco jaguisɨfucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojɨɨbo iijɨbadɨ icaneri ɨjɨɨbeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafañoo icaubo saafi iimitɨno ɨjɨma iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:
34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi ɨɨjoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mɨɨhaico finɨsuqui? Ɨco uujoho gaajahi. Ɨɨjoho idiimiibo Moocaani, nooboro.
35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Llɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.
Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaruubo diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi ɨjɨmɨco. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa
Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma
iimaaumo diigohallɨvɨ.
39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco ɨɨbaubo. Jaaneri
iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa
sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicaumo.
41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno ɨjɨmɨ ihiinomoro
gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo iicanoco diito
ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucuumitɨ buhɨgovɨ. Jaaruuboco
miyamɨnaa iguiinuumo diibovɨ ɨfutuuhi. Jaamoro diiboco gaijɨurumo
footɨɨbo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicuumijeque acɨji Moocaani
aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jɨɨbogooboro.

5

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri. Jaanaa miyamɨnaa sihidɨ
gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani jɨɨbogoco ugu-
ubunoco iimugumaño.
2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ meenegaacɨco jiinɨgaibaahojɨniri icanoco.
Jaanaa togaje abajato fiicɨmɨnaa ihiinuumoro isinɨcuuhunoco nitɨhicauhi.
3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro
tajɨɨbaubo tehesijɨsuno imeenegaco ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ Jesu ifagafaño
acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo tahɨgotɨ.
4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo
janaanɨcɨ amachimañovɨ. Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo taavaco
dɨɨcɨhi, nooboro.
5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai fucuhachuta
dudɨcamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho
eneenegui gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma
6 gañɨɨumo. Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi. Jaaneri isinɨcuuhu gallica-
maaiuhi.
7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco
ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi taavari.
Jaaneri togaacɨ niituurahi.
8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro
diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro
9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutuumaño. Bu tollɨro famooro
igutuuhi.

10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi
Simon gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa
fiicɨmɨnaafitɨ diicaji, nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo
Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo.
Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro dii-
boco nuuhi: Aivojɨɨbo, idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi.
Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.
14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco
nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono
ɨco iimibachuno jaadabadɨ iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto
Moise atajɨɨbaunobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui
ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa si-
hidɨ miyamɨnaa igaivehicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ
ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima iimaahi-
cauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno
gɨcɨnɨumo saatoho fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea, Judea,
Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo. Jaamofeenevɨ Moocaani mitya
ɨfusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ idɨɨno isifañɨɨuboco cɨgaiijeri
ihiibɨmoro fañoojavɨ ɨjɨɨhacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ miyamɨnaama
etetecɨnɨunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayɨcɨumoro
iguihuvauboco icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo miyamɨnaa uufocodɨ.
Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuubo:
Miyamɨnaafi, dihimitɨ ɨco buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi
esamaaiumo: ¿Mɨɨjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico ihiimaari imitɨno
omoonɨɨbo? ¿Mɨɨjoho imitɨco buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco
buusujirahi, noomoro.
22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai
tollɨ mehesamaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨɨrunoco dihimitɨ imibachucafutucuuhi neehi, tollɨro bu
gañɨɨvoobo, dɨɨgo onoono.
24 Jaaneguiiha amɨɨhaico gaajasuji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro.
Jaadɨ nuubo idɨɨno isifañɨɨuboco: Ɨco neehi, gañɨɨvo. Jaaboro dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo, fuucu diijajaago, nooboro.

25 Jaasumiro idɨino isifañɨɨubo gañɨivuuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaboro icɨgaiijeque toonohallɨvɨ ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨɨcɨuboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidɨ iigutuumoro nuumo: Jaachiijɨ mahatyɨmehi aivo ajabafiiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto jaadusumɨnaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutuubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro toonovɨ ejeevesuuboro.
29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafañɔ guiraajɨɨbaimoco. Jaanaa sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi diitoma, bu sihidɨ saatoho miyamɨnaa icano.
30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jesu jɨɨbogomɨnaaditɨ imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro imoyɨɨcɨfihi taabumɨnaafico.
32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua jɨɨbogomɨnaa, fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana mɨllɨtɨ dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava jɨɨbaimovɨ oovɨcɨhi. ¿Nacu amɨɨhai taabava jɨɨbaimojaa mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi.
35 Jaanotɨ icajinehiica diitedɨtɨ uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi eedeechehuco imaahunɨqui. Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ imijitɨrahi.
37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota eedeejutafañɔ mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafañɔ mificutahi. Jaano fanoocɨro imino ficucafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jɨɨbogomɨnaa Ɨcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

1 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basutaanofeenedɨ ɨgooboro feehicauhi.
Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro feehicauhi. Jaamoro ifa-
gaañooco ihuseneri iquichecɨmoro ifagaañooco machuhicauhi.
2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco dilluuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai
mududɨcamaaihi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai magaajatɨhiica
aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma
omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo maahunoco ɨɨcɨuboro machu-
ubo, jaaboro bu tollɨro acɨubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico
ejeecɨvucuuno maahunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano mehesɨcɨnɨhi. Miyaano
tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi,
nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro tɨcovauhi
miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamɨnaafi imiyanaagohuse
ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Jesuco: ¿Naa
jaguisɨfucusumi buheesujiibo? noomoro siibadɨ iicanohallɨtɨ diibohallɨvɨ
ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nu-
ubo: Gañiivoobo joono diitofeenevɨ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo
agañiivuuboro feenevɨ julleeveuhi.
9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi
jaguisɨfucusumi momoonɨqui iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Mubuheesunoco,
nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse ifi-
igatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.
11 Jaaneri saatoho sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi:
¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? noomoro Jesuditɨ.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi
fucuhachuta cɨgatɨɨbo Moocaanima ihiimaaboro.
13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨɨbogomɨnaaco. Jaamotɨ
ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco. Jaamoco momonɨubo
minɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre
onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo
cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Mt 4.23-25)

17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño
ijɨɨbogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa
icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano

muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo, bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨɨcɨqui moonɨhicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)

20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨɨhai Moocaanico mihimogomo mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨɨhai Moocaani aivojɨfaño mihicaji.
21 Imicani amɨɨhai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.
Imicani amɨɨhai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.
22 Imicani amɨɨhai mihicahi miyamɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevesumi, buhɨ amɨɨhaico agañɨɨsumi, amɨɨhaiditɨ imitɨno ihiimaasumi, amɨɨhai momoco iimitɨnobadɨ ɨjɨɨhevesumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amɨɨhai jaadama niquejefaño mihicajineguiiha. Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨɨhai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.
Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.
26 Ɨdaasucani amɨɨhaiji, amɨɨhaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono ihiimaasumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ jɨɨbogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨɨhai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ. Imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.
28 Imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico imitɨno onoomohallɨvɨ.
29 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico, amɨɨhai ɨme saanaago ɨmetɨ agabavacuhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ saatoho amɨɨhai caamoojaco udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai sacoco mahacɨ isatyequi.
30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco dihiimaasucuudino.
31 Amɨɨhaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro, imino momoonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro siinoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.
35 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ, sinehejeque diitoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono jaada mɨhɨcɨqui, nootɨmo. Jaachiijɨji guiraajino amɨɨhaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohɨ iicaabo

seemetɨ mihicahi. Jaabo diibo tollɨro imino moonɨɨbo famoocoro, bu
aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco, iimitɨmeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amɨɨhai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨɨhai tahe Moocaani iicabadɨ.

Amɨɨhai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani
amɨɨhaico tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino, jaachiijɨ Moocaani
amɨɨhai imitɨco neejitɨhi. Sifiima mɨhɨɨbacasinoco imino mihimibachucasi
amɨɨhai imitɨco Moocaani ibuusuqui.
38 Sitaaco siinoco mahacɨ. Jaaneguiiha amɨɨhaico bu Moocaani tollɨ acɨji;
illeegucufaño imino oovɨcɨɨboro, imino gatyuucɨ cuhufono cabɨɨcɨɨboro tete-
cuuboro. Jaanotɨ amɨɨhai sitaaco mohoovobadɨro Moocaani amɨɨhaico eeveji,
39 nooboro Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨɨma achahaaboco bu sifi
ihaallɨɨma achahaabo sɨɨguejirahi? ¿Nacu famɨsicɨro ifapaajefaño aquetete-
jitɨrahi?
40 Jaabadɨro cajaatyo miyamɨnaa ijɨɨbogomɨnaafi janaanɨcɨ jeevatatɨhi. Jari
ɨjɨɨbogonoco iimivucuudɨ ijɨɨbogomɨnaafibadɨ jeevajirahi.
41 ¿Mɨllɨ jaabo dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨcoro adaatyɨmeebe,
dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨhi?
42 ¿Mɨllɨ jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ɨco dihaallɨɨfaño
iicano beevagayɨco ɨcɨqui, neejirahi dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco
daatyɨmetɨɨbo? Tajeebɨɨ imihi, nooboro sitaaco abañɨfiibo, itɨconɨ di-
haallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino daatyɨmeji dinahabo aallɨɨfaño
iicano beevagayɨco. Jaadɨ diiboco adaamusuubo gañɨɨji.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho ɨmoho iimiho iimitɨnoco onoovaho. Jaabadɨro chahaho
iimitɨho iiminoco onoovaho.
44 Jaamaño inoovatatɨro siyomo ɨmohonoco magaajatahi. Jarɨɨmɨho
añaajebaco noovajitɨrahi. Tollɨro sisimɨcoohai baacuhico noovajitɨrahi.
45 Jaabadɨ iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebɨɨfaño iicamaño.
Jaabadɨro iimitɨɨbo imitɨno iimaanɨcɨhi, ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño. Jaa-
maño iijɨri ihiimaano ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ saahi.

Iija Tano Eetavovɨ Oovɨcɨno.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collɨhi amɨɨhai uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, monoomoro uujoho onoonoco
meheetavehicatɨhi?
47 Amɨɨhaico neeji: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubu-
uboro uujoho atajɨɨbanoco eheetavoobo?
48 Fɨne saafi miyamɨnaafi iijaco eheetavuubobadɨ itɨconɨ seediubo faicu-
vano. Jaadɨ tanooco nicuubo guiisibanohallɨvɨ. Jaanobuunatɨ teehi amachi-
tuuno inɨfaihu sefano toojaco ɨcɨhinɨurahi. Jaaruno toojaco maryɨbasuutɨhi,
guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
49 Jaanotɨ uco guubucuruubo uujoho atajɨɨbarunoco omoonɨtɨɨbo jillɨ jee-
vahi; tɨcovono iijaco jiinɨgaibaahohallɨvɨ cahajɨno ificuubobadɨ jeevahi. Jaaja
teehi amachituuneri inɨfaihu toojaco sefano ɨɨcɨhinɨuneri tooja acutuuhi.
Jaaneri tooja paryɨ imivocafutuuhi ifinɨja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaahicaunobuunatɨ fuucuubo Capernau
cuumivɨ.
2 Jahɨ icaubo aivojɨɨbo romanomɨoobo. Jaabo icojɨmɨnaafico sihidɨ
agaijɨubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojɨɨbo Jesutɨ ihiimaaunoco uguubuuboro judiomɨfeenetɨ iquil-
lahutoco galluubo Jesuco ijɨɨbeguetequi asaaboro diibo jeecɨvomɨnaafico
ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro tɨcovauhi diiboco onoomo: Romano aivojɨɨboco
daamusu, aivo imihuseebe
5 muucuumico aivo gaijɨɨbo. Jaaboro mɨɨhaidi sinagogajaco
eetavusuhinɨɨbo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitɨvucunaa romano aivojɨɨbo saa-
toho inahabonɨmɨnaaco galluuhi Jesuco ineetequi: Ɨɨjoho Aivojɨɨbo, jaafa
icacuuno sihidɨ jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno.
7 Cono bu uuro dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova. Jaaneguiiha saatɨɨboro
tahɨgotɨro dinoo. Jaaneri tacojɨmɨnaafi buheeji.
8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino icahi. Jaabadɨro bu amo-
casimɨnaahallɨvɨ uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saatohoco: Difoo, un-
uusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saatohoco: Disaa, unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro
tacojɨmɨnaafico: Siinoco deetavo, unuusumi eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ
sihidɨ asaaumoco emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa
icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi
icojɨmɨnaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo
ijɨɨbogomɨnaa, sihidɨ miyamɨnaa icamo.
12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨɨtequi asatyu-
moco fibaijɨgo seemene ɨdɨɨboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ
tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨɨcɨtuubo.
Jaasumiro tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco
nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi: ¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨɨvuuhi. Jaaboro iimaacu-
ubo. Jaaboco Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ
jeevaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨɨhaivɨ jafevehi, noomoro. Bu nee-
hicauhi: Moocaani saahi iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu
omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨɨbugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui
diitotɨ miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Jaanotɨ diibo iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi
mɨɨhaico galluuhi ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.

21 Jaamo diito diibovɨ ɨɨfutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco iguihuvanotɨ, iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨɨnoco imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico mɨjɨɨbogo mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨɨboro imiyaavogoobo, nooboro.
24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu miyamɨnaaco Jua Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi: ¿Jinejeque amɨɨhai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba ejebehinɨnobadɨ iicatɨɨboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi iminoono gaachehunofaño jɨɨcɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno. Amɨɨhairyo magaajahi iminoonofaño ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, saafi janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iim-
ibachuqui.
28 Amɨɨhaico neehi: Paryɨɨcɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo Moocaani aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.
29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨɨba miyaano iicaunoco.
30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonɨujirunoco.
31 Jaanoma iicaubo Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?
32 Jɨɨhɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨji oono seeme goohasinovɨ acasɨɨvomo abañamaaimoro igataavomɨnaaco ocoovadiinamaainɨcɨmobadɨ jeevamo: Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mihimogotɨhi magaaseneque, noomo. Jaanegui ɨɨdaasujɨɨjeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotɨhi, noomo.
33 Jaabadɨ iicano Jua Nitɨmɨnaafi saauhi machutɨɨboro aigafiibo, aivofaihuco adutɨɨbo icano. Jaaboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
34 Jaanobuunatɨ saahi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusumɨnaa, imitɨmɨnaa icamo gataavomɨnaafi uco meneehicahi.
35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacɨcafetehi diiboco agaajamofañodɨ, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomɨoobo Simon Iijafaño.

36 Jaanaa saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui casɨɨvuuhi.
37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitɨno iicahicaugo Jesu Simon fariseomɨoobo iijajaa amachutuunoco agaajacɨugoro saaugo, alabastro paaje gatyuucɨ dɨɨrɨba imono facɨcɨsucɨnɨfaihuma.

38 Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco
ihaallii tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque
niniicihicaugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo.
39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomioobo aatyimeuboro
esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo
miijoho diiboco coyomo miyaminaago ududiicinoco miiro diigo imitino
iicafino gaigo, nooboro ijeebiifañodi.
40 Jaanegui Jesu ifariseomiooboco nuuhi: Simon eneecau ico siinoco nee-
qui, nooboro.
Jaanegui ifariseomioobo iimusuuhi: Dinoo, jiibogominaafi, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debe-
hicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi
cincuentadi aameva iicano.
42 Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco
jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaani fine diitisiti janaanici diiboco
gaijihi? nooboro.
43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano edebeuru-
ubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, jahi,
44 nooboro diigoco emeeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi
jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitihi tatyihaico
nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyihaico ihaallii tofaihuri nitihi. Jaagoro
imeebaiguiri filluugo.
45 Uco niniicitihi. Jaanoti diigo agasenetiro suufenitihi tatyihaico ininiicigo.
46 Uco deesutihi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diiriba facicinoco
tatyihaico jeesuhi.
47 Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuuneguiiha uco sihidi
agaijinofeenedi gaajacafotono. Jaanoti saafiico ajashunoco uujoho ubuusu-
ubo ajashuno uco gaijihi, nooboro.
48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igicinimañoti ticovauhi
onoocasiumo: ¿Miijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomañoo,
sajeebii fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

1 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jiibogooboro acihicauhi
Moocaani aivoji iiji co. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo
iminisuminaa.
2 Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco
iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo
Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano
iimitino ijimi ihiinuugo;
3 tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo
icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo.
Jaamo sihidi iigaivuumoma iimaahicaubo siinovi oovicijboro nuuhi:

5 Saafi basumɨnaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jɨɨhaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomɨ asaaumoro machuuhi.
6 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarɨɨmɨ macanɨsuuhi toonohallɨvɨ ujusiuneri.
8 Jaanotɨ samañoono aifuuhi iimino jiinɨjevɨ. Jaano ifiivuuno sihidɨ noovauhi ciendɨgaiva tɨcovovɨ.
Jillɨ nooboro Jesu sefano nuuhi: Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu, nooboro.

Jesu Jɨɨbuguuhi Millɨtɨ Tollɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)
9 Jaanegui diiboco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Millɨ eneejirunoco tollɨ dohoovɨcɨhi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico imino Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco gaajasuhicahi. Jaanotɨ sitaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecɨrumo aatyɨmetɨmobadɨ iicaqui. Bu oovɨcɨhi jaamo uguubucuurumo guubutɨmobadɨ iicaqui.

Jesu Jɨɨbuguuhi Jillɨ Eneejirunoco Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)
11 Jillɨ eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iijɨ, eneejiruno.
12 Jɨɨhaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨhi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayɨcɨrumo imino abacocoovatɨmaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco ɨjɨ ɨnɨsusumi ejeevesumoro dojɨcuvɨro minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatɨno toonoco macanɨsuno sinehejejaagoro ijeebɨɨ iicamaño nɨhɨbamɨ imiguiiharo, jiinɨjemɨnaa iimogono jaagovɨro ijeebɨɨ iicamaño noovasutɨmo, eneejiruno.
15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨɨma iicamo imino uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)
16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi, cɨgaiijeguiino ficutatɨhi icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi.
17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano, jisumi agaajaratɨno ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)
19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi. Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño.
20 Jaanegui saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Lliicaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijiibogominaama jicafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masiigo onagoojinivi, nooboro.

23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano icituhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.

24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojiibogominaafi, Mojiibogominaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco iibauhi. Jaasumiro illiivuunoro paryi siicutuuno.

25 Jaanegui ijiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jana amiihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.

Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomiro: ¿Miijoho fine jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajiibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomioobo Ƒjimima Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevi iifutuumo gadarenomi jiinijevi Galilea jiinije cojivi.

27 Jaabo Jesu imeenegati isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo, siicijetiro ififaño ijimima iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutiibo, jaahe icacuutiibo ciihojino iicahigo iicaaboro feehicaubo.

28 Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguiino memuiivuubo gaibaciniiboro, sefano nuuhi: ¿Colliihi tajaa saahi, iijoho Jesu Moocaani caamovohi iicaabo Achi? Ƒco Moocaanifañodi neehi: Ƒdaasuno uco moonidino, nooboro.

29 Jilli nuubo Jesu ihijico: Diiboti dihiino, nooboro, atajiibahicauneguiiha. Fiiva foova ihiji diiboco gaayicihicauhi. Jaaneguiiha miyaminaa diiboco agaayicimoro jigaiñehiri sisiuhi ihusene, itihaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaiciuboro ihiji diiboco gaasuhicauhi sihiguehejevi.

30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Miijoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jilli nuubo diibofaño sihidi iimitino ijimi ijicafutuumaño. Jaamo ihijimi Jesuco dilluuhi;

31 Moocaani eheetavuuhoji ijimico igañiiqui iguiraahojifaño diitoco gañiitiibo iicaqui.

32 Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluuhi ifaafaimifaño ijicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.

33 Jaasumiro diiboti ihiinuumoro ifaafaimifaño jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi ifagajiti imuuaifaño aaifuumoro paryi macaniumo.

34 Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhi iicameheje icamoco jiibogomoro.

35 Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu iicauhigo iifutuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufaño jiicinii bo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi.

36 Jaanoco aatyimeumo diitoco jiibuguuhi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco.

37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa tɨcovauhi Jesuco agalluumo ijiinɨjetɨ
ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ iiguiumoro. Jaanegui Jesu meene-
gafaño jɨcafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi.
Jaarunaa Jesu diiboco tajɨɨbauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryɨ dɨɨbogo Moocaani ɨco
omoonɨnoco, nooboro.
Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨɨbogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨɨfutuuboco miyamɨnaa imo imo gaayɨcɨuhi,
paryɨ diiboco eteemehicaumaño.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo. Jaabo Jesuguiino
ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.
42 Ɨdɨɨgoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno icacuurugo iguijeve-
cuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidɨ miyamɨnaa ufuumo diiboco
ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ tɨcovovɨ
icacuugo tɨɨjeheri.* Jaarugo buheehicautɨhi.
44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ asaaugoro igaachehujɨnibaco dudɨɨcɨugo. Jaa-
sumiro diigoco itɨɨjoho llɨɨvɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomɨ
icamo nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco;
¿mɨllɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨɨcɨhi gaajacɨhi tamityari saatoho
ubuheeteneque, nooboro.
47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha sihidɨ vɨvɨvɨvɨ iigutuugoro saauhi.
Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jɨɨbuguugo mɨllɨtɨ
ududɨɨcɨunoco, jaasumiro ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogo-
maño. Sajeebɨɨ fuucu, nooboro.
49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saafi asaauboro
Jairoco noovauhi: Daicɨgai guijevecuuhi; Jɨɨbogomɨnaafico dihiimaasucu-
udino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jillɨ miyaavogo,
daicɨgai buheeji, nooboro.
51 Toojavɨ ɨɨfutuudɨ mɨɨhaiñoobaco año satyuutɨɨbo ɨdɨɨmoro Pedro, Jacoobo,
Jua, diigo caanimɨsi icamomaryo año fuubo.
52 Jaanaa añoojavɨ saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeve-
uneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago,
nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nuuhi: Bagocaja,
gañiivo, nooboro.
55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajɨɨbauhi
diigoco ihobajaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi:
Mɨɨhaiñoobaco mahatyɨmeneque mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

9

Jesu Galluuhi Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiimo Ijiibogominaaco.
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici idiimo ijiibogominaaco
igaiyiiciuhi. Jaaboro imitya, bu iiji icanoco aciubo fanoohimiti ijimihalliviı
diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivoji jiibogoco ijiibeguequi, iguihuvamoco
ibuheesuqui icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco,
lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano. Caamoojaco miijaaci
masatyedino. Sajaamaryo mofoo.
4 Coojaavihacho mihifotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino.
Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino.
5 Jaanoti amiihaico agaayicitimañoti mihiinomoro amiihai
tihaipaajeguiino jiinico diitojaa matatacu diitohalliviı toono jiibogobadi
iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijiibogominaa fuuhi fahigovadi taajasujiibogoco jiibogomoro,
iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

7 Jaasumi aivojiibo Herode guubuuhi Jesu omoonihicaunoco. Jaaneri si-
hidi eesamaaihicauhigo iinigai mitauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitiminaafi
siino buheetehi, noomoro.
8 Jaanoti saatoho neehicauhi: Moocaani iimaaminaafi Elia jafevehi,
noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Siicijeototi Moocaani iimaaminaafi
buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quiticisuuhi Jua nigaico. Jaanegui
jana, ¿miijoho jaani diibediti ijiibocasinoco uguubuubo? nooboro Herode
atyimeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildimoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminisuminaa uhuumiumo Jesuco jiibuguuhi imino moonimoro
efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cuumi fiitino.
11 Jaanoco miyaminaa agaajaciumoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu
agaayiciuboro Moocaani aivoji iijico jiibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco
buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijicuudi Jesujaago saaumo fahuseeci motihaiti
miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco
galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachuqui iijano iicahigo jimañovi jinejeba
chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amiihairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Miihaima chahano, idiinoro sahuse maahugayino,
bu miimisiici taavaabomisigayiici, ¿milli fine mofoomoro machutaati manaa-
jeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimirou cinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu
seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu ijiibogominaaco nuuhi: Monoo
icasiicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tolli omooniuneri famooro casiicamaaiuhi.
16 Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayiciuboro
niquejejaagoco emeeciuboro toonohalliviı Moocaanima iimaaubo. Jaadi
iquisicuuboro ijiibogominaaco aciubo miyaminaaco diito ihaciqui.

17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadɨ
ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ
ɨdɨɨnoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudɨ ijɨibogomɨnaaco dillu-
ubo: ¿Nacu mɨijohova uujoho iicanoco neehicamo miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ
saatoho: Elia neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨicɨjeototɨ
Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco menee-
hicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨjoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mɨihaiñoobaco jɨibogotɨmo iicaqui,
nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ɨdaasuno icaji quillahuto, sac-
erdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨiheveji. Jaamoro gaicaausujimo.
Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo
difi gaijɨco ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro isaaqui ifiico ɨdaasuno
omoonɨsujinoco iguitɨibo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨibo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taaguiinodɨ ifiico
ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨiro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaru-
ubo ijeebɨico ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno?
26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano unucufeveebetɨ,
tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri,
itoomomɨnaama aivojɨibobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jino mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani
aivojɨco aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨfusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi ifagajɨjaago Moocaanima
ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme siibadɨ minifutuuhi
igaachehu sisesee minifutuuhi arɨcuno.
30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi Moise, Elia icamɨsi diiboma
iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi iimaahicauhi Jesu
Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara aivuurunaa cɨgatɨmo icahi-
cauhi. Jaamo atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.
33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi:
Mojɨibogomɨnaafi, Imicani jimaño mihicano. Masɨi mɨnɨjeganɨqui migaacɨ,
saga icano nɨjeganotɨ; ɨidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro.
Jillɨ onoonoco esɨcɨnɨtɨibo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ igutu-
umo ihaimuufaifaño iicauneri.

35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañoti unuunoco: Jaani taseemene
agaijiibo. Diibo onoonoco muguubunici.
36 Tolli unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atyimeumo. Jaarunoco
diito miico jiibogotimo lliivi icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sicafefi Ɨjima Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedi Jesu Pedromima togajiti niituunaaca sihidi miyaminaa
Jesujaa saauhi.
38 Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: Jiibogominaafi, taseemeneque
meeci, idiiboro uudi iicaaboco.
39 Jaaboco iji agaayiciiboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijiri
jivaasecuco iinusuhicahi idaasuno omooniiboro suufenihicatiibo.
40 Dijiibogominaaco nuucuurahi buhi igañiiqui. Jaaruuboco inisurunofaño
iinotiibo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨi jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito
iimitimo, ¿mihachuta fine amiihaico jaabiciiboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavi daachico siva, nuuhi.
42 Jaanegui isivaabo Jesuvi fiitivuunaaca ihiji diiboco jiinijehallivi
agañiiuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihijico iibauhi. Jaaboro
isicafefico ubuheesuuboro caanico aciubo.
43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidi ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omooniuneri eetyeunaaca nuubo ijiibogominaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijiibogominaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco
diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijiibeguequi idillujirumo
ñihicuguehicauhi.

¿Cajaani Fine Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijiibogominaa jenaaucasihicauhi cajaani fine diitoti imiyaaboti
iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajaciuhi diito tolli eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque
iiciuboro iicojivi ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jiisee seemeneque agaayicimo, uco
gaayiciihi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro gaayiciihi uco agalluuboco. Jaanoti
paryi amiihaifeeneti sihidi ejeevatiibo, diibo janaanici jeevahi.

Mominaafi Iicatiibo Mojaagodi Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, miihai mahatyimehi
saafiico dimomofañodi ijico agañiiboco. Jaaruuboco mihiibahi miihaima
iigotineguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mihiibajirahana. Mominaafi iicatiibo
mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨibahi Jacoobo, Bu Jua Icamisico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiiticuudi quehecuno iminifutuuboro
Jerusalejaagovi fuubo.
52 Jaaboro ihimega jiibogominaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiinijeo
cuumijaago diibo imega iifetejimañoco iimibachuqui.

53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ agaayɨcɨuno
Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo,
¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ cɨɨjɨgaico magalluunoco diitoco
ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨɨbauhi.†
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi
fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro
joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañigaɨco
conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica,
nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo
iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco
dɨɨbogo, nooboro.
61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taa-
jamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco
esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro
ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.
2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano naamucuuhi.
Jaarunaa toono dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro sihidɨ miyamɨnaa
teemehi Moocaanico agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu,
dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme
jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco, tɨhaipaaje siipaajebaco
masatyedino. Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica jiijaaoto, noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro
midilluno diitoma icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amɨɨhaico
aacɨnehejeque. Jillɨ dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ,
siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro ma-
machu amɨɨhaico aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo:
Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro.

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco.
† **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

10 Jaanoti cuucuumivihacho mihifotomoco agaayicitimañovi jahisi mihi-
inomoro monoo:
11 Amiihai cuumio jiini motihaipaajeguiino ijivonoco matatacuhi amiihai
mihimitimo jiibogobadi icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivoji amiihaiti
ifiiticurunoco.
12 Amiihaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi
janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji iijoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji iijoho Betsaida cu-
umi! icano. Ɨivi iicabadi aatyimeratatinoco Tiro cuumivi, Sidon cuumivi
icano mooniruva siicije iimiti ifiico ejeevesumoro, iifusujirumo idaasuvono
gaachehuco ijicamaaimoro, baiguiijiri ejeemere icano.
14 Jaanoti amiihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno
iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanicivi.
15 Jaanoti iijoho Capernau cuumi: Fine uujoho niquejefaño
gañiiyicicafeteji, neehi. Jaarunaa guiinoviro gañiicafeteji guijeveminaa
iicahigo, nooboro ijiibogominaaco nuubo:
16 Amiihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti amiihaico agaayiciti mo, uco
gaayiciti hi. Uco agaayiciti mo tolliro uco agalluuboco gaayiciti hi.

Jiibogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojiibo
iimitino ijimi icarumomaryo miihaico mityagomo dimomofeenedi,
noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiihi, iifiniciinaaca Satanas niquejefañoti
aquetehi sisi anamebaniicibadi.
19 Uujoho amiihaico mityaco aci hi jiinimomi, juuvemi icamohalliviv
miquicuqui. Tolliro paryi iji mityaco miguiinoniqui jaarumo milli icatimo
mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdiinoro amiihai momo niquejefaño
iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidi imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro
Moocaanico nuubo: Guihi, imino iijoho niqueje Aivojiibo, jiinijeo Aivojiibo
idiicaabo. Jinooco agaajafiimoti, eesiciniimoti icano afataniiboro seemebadi
iicamoco dihifusuhi. Jiihi Guihi, iijoho tolli idiimogobadi.
22 Guihirubi uco paryi fanoovaco aci hi. Miijoho gaajati hi Illico. Ɨdiiboro
Caani gaajahi. Jaabadiro miijoho gaajati hi Caanico. Ɨdiiboro Illi gaajahi.
Jaaboco Illi miyaminaaco gaajasujirahi,
23 nooboro ijiibogominaaco emeeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo
amiihai mahatyimeneque aatyimeme.
24 Amiihaico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu aivojito icamo
atyimeguehicauhi jino amiihai mahatyimeneque. Jaarumo atyimeuti hi.
Guubuguehicaumo jino amiihai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Iimihuseebe Samaritanoobovi Ohoovicino.

25 Jaanaaca saafi Moise tajiiba jiibogominaafi agañiivuuboro fuuhi Jesuma
ihiimaatuubo. Jaabo iifuruubo diiboco inisuubo dilluuhi: Jiibogominaafi,
¿milli fine moonijirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.
26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Milli naa nacu Moise tajiibaco caatiniuhi? ¿Milli
nacu meeci hicahi? nooboro.

27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨibo Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima, dijeebɨima, disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ difiitɨno iicamoco difibadɨro, nooboro.
28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, imino neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma diicaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuɨinɨuboro siino nuubo: ¿Mɨijoho nacu tafiitɨno iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu oovɨcɨiboro nuuhi: Safoono saafi miyamɨnaafi fuuhi Jerusaletɨ Jericojaago ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro inehejeque ɨcɨumo paryɨ igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.
31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro emeecɨuboro fatyuuhi.
32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri saauhi. Jaaboco tollɨro tehesinotɨro emeecɨuboro fatyuubo.
33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufuubo diiboco emeecɨuboro ɨdaasuvuuhi.
34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo dɨirɨbari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro satyuubo ɨcɨgatonɨcɨjafaño. Jaaboro diiboco toojafaño tuumuubo.
35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ toojaooboco acɨubo mijeecɨ nɨhɨbajeecɨco. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ agañɨihachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ, nooboro.
36 Jillɨ oovɨcɨiboro Jesu Moise tajɨiba jɨibogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nanivamɨnaafi ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨidi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ aamusuubo? nooboro.
37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨidaasuguubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨijoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafañо.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafañо gaayɨcɨuhi.
39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasɨivuugoro guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.
40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, ¿nacu daatyɨmetɨhi uuro dudɨcamaainaaca tañago tɨcovono iicanoco? Tajɨiba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.
41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudɨcamaajejaagovɨro idiicamañо dijeebɨi ɨco mɨtahi.
42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayɨcɨhi mɨijoho diigotɨ udumɨtɨiɨcɨjitɨnoco, nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨibuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ. Jaanoco iimivuudɨ saafi ijɨibogomɨnaafi nuuhi: Aivojɨibo, mɨihaico dɨibogo Moocaanima mihiimaaqui Jua ijɨibogomɨnaaco ɨjɨibuguubadɨ, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:

Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica: Moocaani niquejefaño idi-
icaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi. Jaafa dihaivojɨ
saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno
omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ. Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofaño
gañɨɨsudino, nooboro.†
5 Jaaboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mohoovɨcɨqui; Amɨɨhaitɨ saafi
inahabonɨmɨnaafima icahi: Jaabo fucufeenevɨ iijajaa ofooboro neetehi:
Tañahabo uco daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca icano maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacɨjiruno acha-
haneguiiha, nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨɨvɨ diica; cuhufono guhuga
fabaacɨnɨhi, taseemema mɨcɨgacuuhi. ¿Mɨllɨ bu ɨco agañɨivooboro acɨjirahi?
nooboro.
8 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañɨivonoco
imogotɨruubo. Jaaruubo jillɨ agañɨivooboro paryɨ idilluunoco diiboco acɨjiibo
siino dillutɨɨbo iicaqui.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨɨhaico Moocaani acɨji.
Bu tollɨro miguiinohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu iguhugatɨ mocoova amɨɨhaico
ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi. Jaabadɨro
guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne guiisibaco
acɨjirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fɨne jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?
13 Jaamo amɨɨhai mihimitɨrumo, iiminoco amɨɨhai seemeque mahacɨjirahi.
Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco,
nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨɨuhi saafi miyamɨnaafico iimaasutɨɨbo
iicauboco. Jaabo ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri
sihidɨ miyamɨnaa jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ
aivojɨɨbo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejeevano nique-
jeonoco.
17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojɨɨbo
miyamɨnaa ijeevadɨ saaje udugaacamaaimoro sanomɨro imonɨcasiruva di-
ibo aivojɨ finɨjirahi. Tollɨro saajaaoto sanomɨro igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene
icajirahi? Jillɨ neehi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu mityari buhɨ uujoho ɨjɨmɨco
agañɨɨno uco meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañɨɨhachiijɨ, ¿nacu mɨɨjoho mityari
amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi? Jaamaño diito amɨɨhaico
gaajasuhi amɨɨhai sɨcamañooco mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨɨboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi. Jaanotɨ
magaaja amɨɨhaivɨ Moocaani aivojɨ agasecuunoco.

---

* **11:2** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco otoomoobo iicasumi ineheje imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro diiboco iguiinonɨɨboro ihañɨjɨɨnoco dumɨtɨɨcɨhi toonovɨ equehecutehicanoco. Jaadɨ inehejeque ɨɨcɨɨboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨɨbo tamɨnaafi, bu tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨtɨɨbo jillɨro fahɨgovavɨ gavaracusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo foonɨcɨhi, ifiigaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨɨbo: Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨɨco iija imino imibachucɨnɨja imino iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.
26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno aivo diibo janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨɨfaño ɨjɨcafotomoro icafihi. Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicani icago ɨco eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.
28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Ɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo ihiimaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco. Jaaruno ɨɨfusurajitɨhi; ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨɨfusuta iicaubadɨreji.
30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ icaji.
31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi jiinɨjeo aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨɨhaifeeneri Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo icahi.
32 Jaabadɨro Ninive cuumimɨnaa niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyamɨnaaco guiinonɨji. Mɨɨro Ninive cuumimɨnaa imitɨco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ɨjɨɨbuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino amɨɨhaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro otoovohɨgo ficutatɨhi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque ihatyɨmequi.
34 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo.
35 Jaanegui deesɨcɨnɨ: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebɨɨfaño iimitɨno icadino.
36 Jaanotɨ paryɨ dififaño imino, imitɨno aivo achahahachiijɨ, paryɨ difi imino ɨɨfuvusujino cɨɨjɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcɨnɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨnɨmɨnaa Icamoco Ɨibauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi fariseomɨoobo Jesuco
coovauhi iijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casɨɨvuuhi
imachuqui.
38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu diito tajɨɨba onoobadɨ
ihuseque nitamaaitɨɨbo amachuunotɨ.
39 Jaarunaa Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Amɨɨhai fariseomɨ minitɨhi guirihilluno,
butajene icano allɨcoro. Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨhi
imitɨno momoonɨmoro mananivahicanehejeri.
40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi allɨonoco eheetavuubo tollɨro
fañoonoco eheetavuunoco?
41 Jaanegui amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanotɨ ɨɨdaasufiimedi mahacɨ. Jaadɨ jari
paryɨ amɨɨhai ifi imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Amɨɨhai Moocaanidi fahuseecɨtɨ
sahaame mahacɨhi menta aametɨ, ruda aametɨ, paryɨ basuta mamachufine-
hejetɨ icano. Jaarumo sitaaco imino momoonɨtɨhi Moocaanico magaijɨtɨhi.
Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro momoonɨjirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi
imiyaano icaganocoro mihimoyɨɨcɨfihi. Tollɨro jɨɨhaiñofaño imino amɨɨhaico
idillunoco mihimoyɨɨcɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo: Mojeebɨɨ imihi,
noomoro sitaaco mabañɨfiimo! Cɨɨhojɨ toovono iicahojɨbadɨ mihicamo. Jaa-
hojɨhallɨdɨ miyamɨnaa toojɨco gaajatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨɨgonɨcɨbadɨ mihicamo,
nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨmɨnaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico enee-
jiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa mihicaji!
Amɨɨhai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi mɨɨhaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco.
Jaamoro amɨɨhai jillɨ usegai sagaibari mududɨɨcɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai mihicaji! Moocaani iimaamɨnaa cɨɨhojɨnohallɨco
mɨsumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amɨɨhai
eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨɨhojɨnoco.
48 Jaamo tollɨ momoonɨmo amɨɨhaihallɨvɨro mɨjɨɨbeguehi amɨɨhai
eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ mihicanoco; Mɨɨro diito gaicaauhi. Jaamo
cɨɨhojɨnoco amɨɨhai meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji Moocaani iimaamɨnaa,
Moocaani minɨsumɨnaa icamoco. Jaamotɨ saatohoco gaicaaujimo, saatohoco
ɨdaasuno moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaa tɨɨjoho jaadaco
ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito agaisiraicɨumo tɨɨjoho jaadaco,
51 Abel tɨɨjohotɨ itɨconɨɨbo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico
ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu situvɨ agaicaaubo tɨɨjohovɨ
nijequeenɨjiibo. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jisumio miyamɨnaaco Moocaani
ihiimaamɨnaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.
52 ¡Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji caatɨnɨmɨnaa! Tuhugari ofoomoro
agaajajiruno llaveque mafaatanɨmoro mɨjɨcafototɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco
mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ
diibojaa ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi fanoovaco idillumo.
54 Ɨɨfurumo diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ aivojɨto ɨmega diibohallɨvɨ imitɨno
ijɨɨbeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ juurisu-
taguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano. Jaabadɨro chahano
otoovono, gaajaratɨno iicano.
3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje seseehɨgo guubuvusuji.
Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayɨ mihi-
imaaruno, coovano noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico
agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ mɨllɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo.
5 Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui iguijenɨnobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco
cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.
6 Mɨɨro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨɨcɨriro manaajenɨcɨhi. Diito iicaru-
motɨ Moocaani jabajeevetɨhi.
7 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari. Jaanegui
mihiguijirahana, mɨɨro amɨɨhai sihidɨ joomɨ guiraarumo janaanɨcɨ mag-
aijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo, onoomoco, uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ:
Miyaabo, neeji.
9 Jaanotɨ uco utuunamaaimoco tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
tuunamaaiji Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ.
10 Tollɨro cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno
ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno
ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu niquejevɨ icano.
11 Amɨɨhaico sinagogajafaño fagomɨnaa aivojɨto icanojaago asatyusumi;
¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? ¿Mɨllɨ fɨne neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino.
12 Tollɨ mihicasumi Moocaani Gaija jɨɨbegueji mɨllɨ mihiimusujinoco,
nooboro.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyamɨnaafeenetɨ Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tañahaboco
dinoo guihirubihɨɨvɨ nehejetɨ uco feenedɨ ihacɨqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho uco amɨɨhaihallɨvɨ ficuuhi
fagomɨnaatɨ nɨhɨbamɨ dugaacumɨnaafitɨ? nooboro.
15 Siino nuubo: Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ. Jaamoro sihidɨ sinehejeque
mihimoyɨɨcɨdino; Miyamɨnaafi ifi sihidɨ sinehejema iicanotɨ saatɨhi, nooboro.
16 Diitoco jillɨ oovɨcɨubo: Icaubo saafi sihidɨ sinehejema iicaubo. Jaabo
ijiinɨjeque abasuuno sihidɨ noovauhi.
17 Jaanoco aatyɨmeuboro esamaaiubo: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji? Chahano aivo
tabasuta noovaco ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadɨ nuubo: Gaajacuuhi omoonɨjinoco.
Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji.
Jaaboro tojaajefaño paryɨ tabasuta noovataco ficuji paryɨ tañeheje icanoco.

19 Jaaboro tajeebɨɨco neeji: Tajeebɨɨ, sihidɨ sinehejema diicahi ajashutɨno
ficabano tɨcovovɨ. Jaanegui daguisɨ, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica,
nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ɨjoho agaajatɨno miyamɨnaafi,
jaachiijɨo fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿mɨɨdiji fɨne toono paryɨ ificuuno?
nuubo Moocaani.
21 Jillɨ icafiibo miyamɨnaafi sihidɨ sinehejeque ifiguiiharo ititibanɨɨbo.
Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ ɨdaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Amɨɨhaico neehi, gaihuɨba mihi-
cadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetɨmo mihicaqui? ¿Jinejeque mɨjɨcafeteji?
noomoro gaachehutɨ mehesamaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanɨcɨ jaaducafetehi.
24 Memeecɨ uuhimɨco abasumoro ɨcɨtatɨrumo imachuta iijanoma cha-
harumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ
janaanɨcɨvɨ amɨɨhai majaaducafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fɨne gaihuɨba iicaneri ifiico janaanɨcɨ medio metro
tɨcovovɨ caamuvutusujirahi?
26 Jino tɨhɨɨtɨruunoco momoonɨjitɨrumo. ¿Collɨhi sinehejeque mehe-
samaaimoro gaihuɨba mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno jaadihunoco
eetavotɨruno imino ujusinoco. Jaanotɨ aivojɨɨbo Salomon aivo sihidɨ jeevano
iminoonoma icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ
omoonɨɨbo safucu jahisi icano sifucu cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasufirunoco. Jaanegui
amɨɨhai miyamɨnaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collɨhi mimiyaavogotɨhɨ?
Jaabo ñaavahu janaanɨcɨ amɨɨhaico imino jɨcujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuɨba
mihicadino.
30 Mɨɨro imiyaavogotɨmo ɨdɨɨnoro jiinɨjeonehejequere guiinefiihi. Jaanotɨ
amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehe-
jeri mucuujɨvaachunoco.
31 Jaanegui itɨconɨ Moocaani aivojɨco miguiino. Jaadɨ jari paryɨ tonehe-
jeque bu magaayɨcɨji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amɨɨhai agaijɨmo amɨɨhai mahajashurahi. Jaarumoco
Moocaani ihaivojɨco aacɨnoco imeguehi.
33 Amɨɨhai nehejeque manaajemere ɨɨdaasumoco mahacɨ; jillɨ meheetavo
unuucujitɨno lleegucuco niquejefaño ifinɨjitɨnonehejeque mificu tahɨ nani-
vamɨnaa achahahɨgo amɨɨhai nehejeque deeɨra ifinɨsutɨhɨgo.
34 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ tollɨro amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amɨɨhai cɨɨjɨgai mecunoco mɨnɨfutusumoro.
36 Ihaivojɨɨbo ataabatoobo agaseebeque iguhugatɨ ocoovasumiro
ifaayɨcɨqui iicojɨmɨnaafi otoomonɨcɨbadɨ.
37 Imicani icajimo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaa diiboco toomomovɨ agas-
esumi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ihaivojɨɨboro iimibaivooboro diitoco
casɨɨhacuji, jaaboro imachutaaco diitoma ɨɨfejiibo imachuqui.

---

* **12:30** Moocaani

38 Jaamovɨ diibo fucufeenevɨ, cuujetavɨ icano toomomovɨ agasehachiijɨ
imicani icajimo tollɨ iicano jeecɨvomɨnaa.
39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivamɨnaafi asaanoco igaa-
jaruva cɨgatɨɨbo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faayɨcɨsujitɨruubo diibo nehe-
jeque nanitɨɨbo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amɨɨhai mihimibaivomoro motoomo mehesɨcɨnɨtɨnaaca uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, jino odoovɨcɨno mɨɨhaidiro
nacu fameediro? nooboro.
42 Jaanegui Aivojɨɨbo nuuhi: Cajaanɨhacho ihaivojɨɨbo cojɨmɨnaafi imino
iicaabo agaajaaboco iijamɨnaaco otoomooboro machutaaco ihacɨqui ificu-
ubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojɨɨbo agasesumi imino moonɨɨboco
aatyɨmevasumi.
44 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Diiboco ihaivojɨɨbo paryɨ inehejehallɨvɨ
aivojɨɨbotɨ ficuji.
45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨɨfaño esamaaiboro: Fɨne tahaivojɨɨbo goovajitɨno
agasene, nooboro saatoho ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno
omoonɨɨboro, tɨcovono amachuuboro, aaduuboro iguiriicavoobo.
46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho ihaivojɨɨbo gaseji. Jaaboro dii-
boco sihidɨro ahaamɨɨboro ficujiibo saatoho iimitɨmoco omoonɨbadɨ iicaqui.
47 Jaanotɨ ihaivojɨɨbo atajɨɨbanoco gaajacuruubo iimibaivooboro
omoonɨtɨɨbo sihidɨro aamɨcafeteji guiraano.
48 Jaanotɨ saafi gaajatɨɨbo imitɨnoco omoonɨhachiijɨ mɨɨdɨno aamɨcafeteji.
Mɨɨro Moocaanitɨ guiraano agaayɨcɨhinɨɨboco, bu guiraajino idilluno.
Jaabadɨro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico ɨnɨfutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro
ɨjɨgacuunoco!
50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji. ¡Guiraacani ɨdaasuno icahi
toono afatyotɨnohachuta!
51 ¿Nacu fɨne amɨɨhai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro
mehesɨcɨnɨhi? Jaarunaa amɨɨhaico: Chahano, neehi. Jillɨ uujoho
miyamɨnaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo dugaaveji miimɨsiicɨ,
saafi icamo miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu miimɨsiicɨ, dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo-
hallɨvɨ.
53 Caani illima moonɨcasiji, bu illi caanima moonɨcasiji icano. Tollɨro
seejɨ illehallɨvɨ, bu ille seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu
ibaabohallɨvɨ iiyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ oestejaagotɨ
niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ icafiino.
55 Jaanotɨ surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonɨcɨhi.
Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano
magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ diiboma imino diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

13

Amɨɨhai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨɨbuguumo Pilato Galilea gaifiimɨco agaisiraicɨuboro Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaisiraicɨumo tɨɨjohoma diito tɨɨjohoco acahɨɨsenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi?
3 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨɨhai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro mehesamaaihi?
5 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautɨho.
7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, saficaba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.
8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahi jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji.
9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨɨbeguehicauhi.
11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo, iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri sanotɨcovoro julleevecutɨgo.
12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu, nooboro
13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro tɨcovauhi Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨɨbo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juugahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨɨhaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.
15 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi icarunaaca amɨɨhai joomɨco misinɨɨmoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuutomo.

16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno
ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayu-
jitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨɨheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa
saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco
aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ
fɨne oovɨcɨji?
19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno
ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo
ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?
21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro
ificuuno paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocuumijevɨ
jɨɨbogooboro feehicauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa mɨɨdɨmoro taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi. Jaanegui amɨɨhaico
neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amɨɨhai jahisi
mihicamo, mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo
amɨɨhaico iimusuji: ¿Mɨɨjoho amɨɨhai? Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Ɨɨma mɨɨhai mamachuhi-
cauhi, mahaduhicauhi icano tollɨro ɨɨjoho muucuumijefaño dɨɨbeguehicauhi,
noomoro.
27 Jaarunaa amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi, amɨɨhaico uu-
joho gaajatɨhi uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino
miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco mohojɨsuji. Abra-
ham, Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño
icamoco maatyɨmemere amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo mihicajimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani aivojɨfaño
acasɨɨvomoro imachuqui.
30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ
ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho
tusumi guiinovɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode
imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno. † **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono. ‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo:
Jaachiiji, civohogo icano imitino ijimico buhi gavaracuji, iguihuvamoco
buheesuji icano. Jaabo civohogo seseevedi imiveji.
33 Jaaruubo ofoohigo feeji jaachiiji, bu civohogo, bu seseevedi icano. Milliti
bu Moocaani iimaaminaafi Jerusaleti buhigovi guijevejirahi.
34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amiihai Moocaani iimaaminaaco maga-
isiraicifiihi, tolliro Moocaani amiihaijaago jiibogominaaco agalluumoco gui-
isibaneri mahaamifiihicahi. Jaanoti uujoho imeguehicahi fahiijivaro tuucu-
umi seemeque tajaagovi iigaiyiicinoco oono catava iseemeque ijijecuguiino
ificuunicibadi. Jaarunoco amiihai mihimeguehicatihi.
35 Eneecau bu magaaja amiihai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amiihaico
neehi: Uco siino mahatyimecuujitihi jari johono uco: Imicani Aivojiibo
momofeenedi asaabo, meneejifucu agasetinohachuta, nooboro.

14

Jesu Iciidiihallivi Nifaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisisumi Jesu fariseomi aivojiibo iijafaño fuuhi imachuqui.
Jaaboco saatoho fariseomi iifinicihicauhi.
2 Jaanaa Jesu imega iciidiihallivi nifaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.
3 Jaanegui Jesu fariseomi, Moise tajiiba jiibogominaa icamoco dillu-
uhi: ¿Fine jaguisisumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesu-
jitirahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutihi. Jaanegui iguihuvauboco iiciuboro buheesu-
uhi. Jaaboro diiboco agalluuboro
5 ifariseomico nuuhi: ¿Cajaatyo fine amiihaiti amiihai jooi ifapaajefaño
aacotooboco mihicijitirahi jaguisifucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco milli iimusuutimo.

Taabava Jiibaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu iifinicinaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejeviro
casiicamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovicifeenedi diitoco faguuhi:
8 Saafi ico taabava jiibaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovi casiivedino,
fine gasejiruubo sifi dijanaanici iicaabo.
9 Jaanegui amiisico ucuuhuvaabo asaaboro ico neejirahi: Jahigovi diica
tomañovi jaani icasiivequi, nooboro. Jaanegui iijoho unucufeveebere diito
alliba vi feejirahi.
10 Tolli icatino, ico ucuuhuvasumi ofoobo alliba vi casiivo. Jaachiiji
fañoojaoobo asaaboro ico neeji: Tañahabo, jahi imiyagahallivi casiivoto,
nooboro. Jillitii jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro.
11 Jaabadi uujoho mityahi onoobo guiinovi ficucafeteji. Jaanoti miyaabo
icaruubo mityahi onootiibo miyaaboti ficucafeteji, nooboro.
12 Jaadi bu fañoojaooboco nuubo: Jiibaimofaño machutaaco
edeetavusumi digataavominaacoro, dinahabomico, diyotoco, difiitino
iica inihibamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ico coovajirahi.
Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco diicicuujirahi.
13 Tolli icatino; jiibaimoco edeetavusumi iidaasufiimoco, ifiino
imitimehejeque, iigotimehejeque, aatyimetimehejeque icamocoro cuuhuva.
14 Jaadi jari imo imo diicaji ico diito jaadujitirahi. Jaaruno jaadaco gaayiciji
ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jiibaimovi Ohoovicino.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo
Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta
jɨɨbaimoco. Jaaboro tajɨɨbauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui.
17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhu-
vaumoco ijɨɨbeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui,
nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque
naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi.
Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi:
Feejitɨhi, nooboro.
21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨɨboco jɨɨbogovauhi
paryɨɨcɨno. Jaaneri ihaivojɨɨbo ɨsɨfiiratuuboro, ijeecɨvomɨnaafico nuubo:
Goovano difoo cuumi jɨɨhaiñeri. Jaaboro sɨva ɨɨdaasufiimoco, ifiino
iimitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icano, nooboro.
22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, onoobadɨ moonɨcuuhi.
Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.
23 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhɨgueeje
jɨɨhaiñofaño iicamehejeque dɨɨcɨto taaja igahafequi.
24 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo tamachutaatɨ
ajashuno itɨɨvejitɨhi, nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro
diitojaa ɨɨmeveuboro nuuhi:
26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico,
iseemeque, inahabomɨco, inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨɨhevetɨɨbo
tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saa-
jitɨhi.
28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ
ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨɨfetejidɨno iicaruva eetave-
jiruubo.
29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesu-
ruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:
30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.
31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi
imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa
asaaboco guiinonɨjirahi?
32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaac-
aro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.
33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ
saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨllɨ bu siino imitejiruno?
35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano.
Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)

1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.
2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨiboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:
4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨiboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?
5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.
6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨiboco atyɨmecuuhi, nooboro.
7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨibo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.

8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco ɨnɨigoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?
9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.
10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨibo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨifiiibovɨ Ohoovɨcɨno.

11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.
12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque diitɨsima dugaacuuhi.
13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨiubo.
14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨicuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.
15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.
16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.
17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ atyuuvonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.
18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ icacuutɨhi. Jillɨ didudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro
20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨiciubo.

21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhi. Uujoho iimitɨmaño uco diseemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.
22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco: Goovano iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu, tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano.
23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco meheetavequi.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.
25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaaubo guubuuhi agaaseme amasivanoco.
26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.
27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro.
28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui.
29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba diniivɨmɨtɨ saafigayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.
30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi, nooboro.
31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma diicanɨcɨhi. Jaamaño paryɨ tañeheje diino.
32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo, guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.
2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ iicanoco ɨɨditɨ guubuhi? nooboro dididudɨcamaajetɨ paryɨ uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuujitɨhi, nooboro.
3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne icaji jisumi tahaivojɨɨbo tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ? Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nɨhɨbamɨco idillunoco.
4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito uco iijafaño tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco, nooboro
5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.
6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ deetavo cincuentadɨnoro oono aametɨ, nooboro.
7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendɨno tɨcovo tiyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo tiyɨvaro, nooboro.

8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja toomomɨnaafi gaajaabo
aivono ɨfuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa
gaajahi jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri gataavomɨnaatɨ
mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨɨdɨ amɨɨhaico diito ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno
iijanofaño igaayɨcɨqui.
10 Mɨɨdɨrunoma imino omoonɨɨbo, tollɨro iguiraanoma imino moonɨhi.
Jaanotɨ ajashurunoma imitɨno omoonɨɨbo, iguiraanoma tollɨro imitɨno
moonɨhi.
11 Jaamaño jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno momoonɨmoco, ¿mɨɨjoho
bu amɨɨhaico imiyaanehejeque acɨjirahi?
12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno momoonɨhicamoco, ¿mɨɨjoho bu
amɨɨhaico acɨjirahi amɨɨhaiñotɨro iicaqui?
13 Chahaabo jeecɨvomɨnaafi miimɨsiicɨ aivojɨtɨsico ejeecɨvoobo, saafiico
ɨjɨɨhegueebere, saafiicoro gaijɨjiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditɨ
imitɨno esamaaijiruubo. Jaabadɨro Moocaani, bu nɨhɨbamɨ icanoco sano
mejeecɨvejitɨrahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomɨ nɨhɨbamɨma imoyɨɨcɨmɨnaa iicamaño jillɨ unuunoco
paryɨ uguubuumoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amɨɨhai miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iminobadɨ
mihicahi. Jaarunaa Moocaani amɨɨhai jeebɨɨco gaajahi; miyamɨnaa sihidɨ
jeevahibadɨ eesɨcɨnɨnoco Moocaani jɨɨheguehi.

Moise Tajɨɨba, Moocaani Aivojɨ Icano.

16 Sɨɨcɨjetɨ Moise tajɨɨba, Moocaani iimaamɨnaa icano icahicauhi, Jua
ifiivutɨnohachuta. Toonotɨro iimi Moocaani aivojɨ iijɨ jɨɨbogocafetehi.
Jaamofeenedɨ famooro sefacɨnɨhi ijɨcafetequi.
17 Tɨhɨɨno niqueje, bu jiinɨje icano ifinɨno. Jaano janaanɨcɨ jeevano tajɨɨbatɨ
sasitugayɨ afatyejiruno.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesunoditɨ.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyamɨnaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco
eetavehi. Jaabadɨro ejeevesucɨnɨgoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo iminoono
gaachehunofaño jɨcamaaihicauhi ovosɨɨnoono. Jaaboro fafucuvaacɨvɨro
jɨɨbaimoco sihidɨ ovosɨɨnoono. Jaanaa tollɨro icaubo saafi
20 ɨɨdaasuubo sihidɨ icɨɨnisinoma icaabo baavɨ gɨcɨnɨhicaubo inɨhɨbamɨma
iicaabo guhugavɨ.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inɨhɨbamɨma iicaabo machuta
usuuvɨneri. Jaaboco jɨcumɨ asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque cɨɨumo. Jaaboco Moocaani
toomomɨnaa satyuuhi icojɨvɨ. Jaanaa tollɨro bu inɨhɨbamɨma iicaubo
guijeveuhi. Jaaboco cɨɨumo.
23 Jaabo inɨhɨbamɨma iicaubo ɨdaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihɨgo.
Jaabo tahɨgotɨ caamoco emeecɨubo atyɨmeuhi Abrahamco Lazaro iicojɨri
icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco dɨdaasugo. Jaaboro
Lazaroco tajɨɨba ofooboro ihusegai nijequeque nɨfaihufaño amatyusuuboro
tañejeba nijequeque isɨɨcusuvaqui. Jino cɨɨjɨgaifaño sihidɨ ɨdaasuno icahi,
nooboro.

25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinɨjehallɨri
idiicahinɨsumi imino diicahinɨhi. Jaanotɨ Lazaro ɨdaasuno icauhi. Jaaruubo
jisumi juuga jacusucɨnɨhi. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdaasuno diicahi.
26 Jaanomaryo bu amɨɨhai mɨɨhaitɨ sɨcaisitu oonaagonovɨ mihicahi. Jaa-
maño juugatɨ tahɨ efeejirumo. ¿Mɨllɨ bu feejirahi tahɨgotɨoto? ¿Mɨllɨ bu juugavɨ
fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca Guihi Abraham,
ɨco neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi iijajaago,
28 ofooboro sahusedɨmo tañahabomɨco ijɨɨbeguetequi. Jaanotɨ juuga jino
ɨɨdaasumañovɨ tollɨro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatɨnɨuhaamene,
Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jɨɨhɨ, guihi Abraham, jaarunaa
saatoho iguijevecuumotɨ diitoco ijɨɨbogoturuva iimitɨco jeevesujirumo,
nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaamɨnaa
icamoco uguubutɨhachiijɨ, tollɨro bu saatoho iguijevecuumotɨ ifuuruva gu-
ubujitɨrumo, nooboro.

17

Iimitɨnofaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadɨ Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icamo iimitɨno, miyamɨnaaco
imitɨnofaño agañɨɨsuno. Jaarunaa ɨdaasucani icajiibo sitaaco imitɨnofaño
agañɨɨsuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyɨgabari icodaahetɨ muduujenɨmoro
muuaifaño magañɨɨno. Jaano janaanɨcɨ ɨdaasuno icajiruubo seemeneque
imitɨnofaño agañɨɨsuubo.
3 Mehesɨcɨnɨ amɨɨhai nahabo amɨɨhaico imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboco
mɨhɨɨba. Jaabo iimitɨco ejeevesuhachiijɨ diiboma mihimibachucasi.
4 Safucuro sahuse juugahusetɨ mifoocɨ icano imitɨno omoonɨɨboro, bu
tonoodɨfovaro dijaa asaaboro siino tollɨ icacuujitɨhi onoohachiijɨ, imino
diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminɨsumɨnaa Aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico daamusu
janaanɨcɨ mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo mostaza
noovata toogaidɨno iicahachiijɨ jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinootɨ
gaijuuvoho muuaifeenevɨ dulleevete munuuruva, amɨɨhaico tooho: Jii, nee-
jirahi.

Jeecɨvomɨnaafi Omoonɨfino.

7 Amɨɨhaitɨ cajaanɨhacho ijeecɨvomɨnaafima iicaruva ududɨcamaaihicaabo
faguifañotɨ agaseebeque: ¿Nacu saacu, casɨɨvoobo, machucu, meneejirahi?
8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco
dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji,
daaduji icano, meneejirahi.
9 ¿Nacu dijeecɨvomɨnaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco
daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno.
10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ
mɨɨhai mɨhɨɨfono jeecɨvomɨnaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje
icanofeenedɨ.
12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ
gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivau-
moro sefano nuumo:
13 Jesu jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco
mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaan-
ico imooboro sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco
ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo
mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo?
18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño
buheetecuuhi, nooboro.

Mɨllɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji?
noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco
mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno.
21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri
icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahɨ icacuuno, noomoro.
Diito dojɨcutɨ mefeedino.
24 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji: Oono sisi nique-
jeguiinodɨ saanaagojetɨ siinaagojevɨ anamebanɨcɨbadɨ.
25 Jaaruubo itɨconɨ sihidɨ ɨdaasuno icaji, jisumiomiyamɨnaa uco jɨɨheveji
icano.
26 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨ icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo asaajino ɨmega.
27 Mɨɨro miyamɨnaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo,
iseemeque tajenɨhicaumo icano. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi.
Jaanaaca sihidɨ niija aaiguuneri paryɨ saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadɨro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhi-
caumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumitɨ ufuunobuunatɨ niquejefañotɨ aifuuno
cɨɨjɨgaima guiisibano ɨjɨgauno. Jaaneri paryɨ tuucuumi miyamɨnaa gui-
jeveuhi.
30 Tollɨreji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ajafeveedɨ.
31 Tusumi saatoho iijahallɨri mihicahachiijɨ miniitomoro iijafañotɨ amɨɨhai
nehejeque mɨhɨcɨtedino. Jaanotɨ saatoho buhɨgo mihicahachiijɨ amɨɨhai
iijajaago muhuumidino.
32 Lot taabatɨ mehesafoto.
33 Mɨɨro ifiico ɨdaasuno omoonɨnotɨ ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
ifiico Moocaanijaagodɨ ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

34 Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi
imiyaavogotiibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui.
Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji.
35 Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveg-
uehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti
saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji.
36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi
jeevesucafeteji, nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiibo, conoovi fine tolli
icajino? noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi, nooboro. Jaabadi
niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

1 Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.
2 Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico
iñihicuguutiibo. Tolliro miihaiñoobaco gaijihicautiibo.
3 Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi
iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.
4 Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautiibo. Jaanofeene esafutu-
uboro nuubo: Moocaanico ñihicugotihi, miihaiñoobaco gaijitihi icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui
diigohalliti icaji siino saicino saacuutigo iicaqui tajeebiico uco niji niji
moonidigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojiibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi.
7 ¿Nacu jaabadi Moocaani iicimo diibovi iidaasuvomo fucuhachuta, cuu-
jehachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine
diitoco tuumusujiruubo?
8 Amiihaico neehi: Tuumusutiibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine
uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiinijevi asaadi fine miyaavogoco
atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

9 Saatoho: Miihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itiisuhicaunoma iicaubo
jilli ohoovicuboro nuubo:
10 Safoono miimisiici gaifiimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui.
Saafiu fariseomioobo. Jaanotiu saafi impuesto jaadusuminaafi.
11 Jaanaaca ifariseomioobo julleeciniiboro Moocaanima ihiimaaubo jilli
neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi
icatihi, sitaaco imitino moonitatihi, gaigoomima icatatihi, jaani impuesto
jaadusuminaafibadi icatihi,
12 sajaguisivi mifooci machutiibo icafihi, uujoho paryi agaananoti
fahuseeciti sano ico acifihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo nique-
jejaagoco meecitiibo, jilli iciidii ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani
uujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

14 Jaanoti amiihaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebii imicuubo. Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayicicutihi. Jilli iicamaño: Uujoho sihidi jeevahi, onoono guiinovi ficucafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onootiiboco sihidi jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudiiciqui. Jaanoco ijiibogominaa aatyimeumoro isivaumoco iibahicaumo.
16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadi iicamedi Moocaani aivoji icahi.
17 Miyanotiro amiihaico neehi: Moocaani aivojico seemene iicabadi agaayicitiibo, tahi ufucu feejitihi, nooboro.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojiibo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jiibogominaafi, ¿milli fine mooniji ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Ɨdiiboro saafiiro iimiibo Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajiibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañooco diibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gaiji, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifihi, nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.
23 Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuubo sihidi inihibamima iicaumaño.
24 Diibo iidaasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihiino sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono.
25 Tihiijitiruno camello januutu ojiri afatyono. Jaanoti sihidi jeevano sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi itihiino Moocaanidi tihiitihi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojiibo miihai paryi monehejeque mejeevesumoro iima mihiguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amiihaico neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojiguiinodi ejeevesumo jiijehallivi janaanici gaayiciji. Tolliro ufucu niquejefaño ifinijitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadi Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco ijiibogominaaco ijeevadi ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryi Moocaani iimaaminaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti acaatiniunobadi iicaqui.
32 Jaaboco uco sihigo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitino onoomoro jiirebamaaijimo,
33 ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati guijevefeeneti siino buheeteji, nooboro.

34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨɨbo jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano? nooboro.
37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi illɨɨvequi, noomoro. Jaarunaa janaanɨcɨvɨro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨɨbauhi diiboco ihɨcɨtequi. Jaanegui ɨɨcɨjeuboco Jesu nuuhi:
41 ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo nuuhi: Aivojɨɨbo, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogomaño buheesu-cafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fuubo Moocaanico imooboro. Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifaño icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusumɨnaa aivojɨɨbo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ iicamaño, sihidɨ miyamɨnaa iicauneri icano.
4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi.
5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco emeecɨuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafañoɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayɨcɨubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno neehicaumo: Imitɨmɨnaafi iijafaño Jesu ɨfetehi, noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ Aivojɨɨbo, tañehejetɨ feenedɨ ɨɨdaasufiimoco acɨji. Jaanotɨ saatehedɨtɨ abañɨɨboro ananihica-hachiijɨ, igueenemehejedɨno tɨcovovɨ janaanɨcɨ acɨji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavɨ jaachiijɨ taajasu gasehi jaanɨ tollɨro Abraham iyaachi iicamaño.
10 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi imɨtahinɨmoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecɨdɨno Nɨhɨbajenevɨ Ohoovɨcɨno.

11 Jaamo miyamɨnaa Jesu jillɨ onoonoco guubunɨcɨhicaumo. Jaanegui jillɨ oovɨcɨubo Jerusaletɨ ifiitɨcuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi: Fɨne jisumiro Moocaani aivojɨ gaseji, noomoro.
12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadɨ obocɨfiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinɨjevɨ tahɨ diiboco aivojɨɨbotɨ ificuudɨ dojɨcuvɨro ihuumiqui, aivojɨɨbotɨ iicaqui.

13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecidimoco ijeecivominaaco coovaubo. Jaaboro
diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque
meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinije miyaminaa jiiheguehicauhi. Jaamoro diibo dojicuti
saatohoma jiibogoco galluumo: Mihimogotihi diibo mohaivojiiboti iicanoco,
noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojiiboti ficuumo. Jaadi diibo siino ijiinijevi uumi-
ubo. Jaadi cuuhuvaubo ijeecivominaaco nihibamico aaciumoco minoodino
agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui iticoniioobo asaauboro diiboco nuuhi: Aivojiibo, dinihibami
fahuseecidino janaanici gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojiibo diiboco nuuhi: Aivo imino, iijoho aivo iimino
jeecivominaafi ajashurunohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci cuumi-
vahallivi aivojiiboti ficuji, nooboro.
18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojiibo, dinihibami sahusedino
janaanici gaanahi, nooboro.
19 Jaaboco tolliro iimusuubo: Ijoho sahuse cuumivahallivi aivojiiboti di-
icaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojiibo, jino dinihibami filluchehufaño
ificuhinino;
21 Ico ñihicuguehi sihidi edeevaneguiiha. Jaabo iijoho ificutimañoti diiciihi
abasutirumañoti inoovataco diiciihi, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojiibo diiboco nuuhi: Imitino jeecivominaafi dihiimaatiro
ico mooniji, iiro gaajacuuhi uujoho sihidi ejeevaaboro ificuutimañoti iiciinoco
abasutimañoti onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿colliihi jana tañihibamico bancojafaño ficuuhinitihi uujoho
uhuumiibo tañihibami agaananoco fanooro agaayiicijirunaaca? nooboro.
24 Iicojiri iicaumoco nuubo: Diibediti inihibamico mudumitiici. Jaamoro
fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojiibo, diiboma fahuseecidino icacu-
uno, noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojiibo diitoco nuuhi: Amiihaico neehi: Iicanoma
iicaaboco siino janaanici aciji. Jaanoti iinoma achahaaboti paryi iicaruno-
gayico dumitiiciji.
27 Jaanoti uujoho aivojiiboti iicanoco iimeguehinitimo taminaaco juuga
misivamoro tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiiticuunaaca tolliro Olivohono
iicagaji fiitino iicacuudi miimisiici ijiibogominaatisiti agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiiticuumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi ma-
hatyimeji burrogayi duujecinii boco miihaiñooba diiberi iigotiiboco. Jaaboco
misinaayumisiro misiva.
31 Amiisico cajaatyohacho: ¿Colliihi momoonihi? onoohachiiji, monoo:
Mohaivojiibo eneeneguiiha, noomisiro.
32 Jaanegui diitisi ufuumisi atyimeteuhi paryi Jesu unuubadi.
33 Jaamisi iburrogayico siniumisico abajato nuuhi: ¿Colliihi moburroco
misiniihi? noomoro.
34 Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivojiibo eneeneguiiha, noomisiro.
35 Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohallivi ificu-
umoro Jesuco diibohallivi casiihacuumo.

36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo
jɨɨhaifañoo.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavo-
gomɨnaa diibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano onoomo Moocaanico
iimomo sihidɨ ejeevanoco aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Nique-
jefañoo sajeebɨɨ! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofañoo iicaumo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
didojɨcutɨ asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito illɨɨvuruva guiisibano
coovadiinamaaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ
diicajirahi. Jaaruno ɨɨdi otoovomañoo daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuvejifucu dihallɨdɨ
emecuvomoro fahɨgovatɨ ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco gaisiraicɨjimo. Jaamoro
sababa dihallɨvɨ guiisibaco jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco agaa-
jacɨtɨmañoo, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañoo ufuuboro tɨcovaubo toojafañoo anaajemeque
isivɨ agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono: Taaja Moocaan-
ima iimaajareji, noono. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi,
nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco templojafañoo jɨɨbogooboro
icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto
icamo diiboco iguijenɨqui ituma ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo paryɨ
miyamɨnaa diibo onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañoo.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañoo icaubo miyamɨnaaco taajasubogoco
ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, quillahuto
icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho iijɨtɨ jillɨ moonɨhi;
mɨɨjoho ɨco eneeneguiiha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico dilluji, uco mihi-
imusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui? ¿Moocaani, nacu
miyamɨnaa? nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne meneeji? Moocaani
tajɨɨbari munuuruva du: ¿Collɨhi jaanoco mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico nee-
jiruubo.
6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨɨbari munuuruva, mɨɨhaico paryɨ miyamɨnaa gui-
isibaneri gaicaaujirahi, miyanotɨro Jua Moocaanifañodɨ ihiimaahicaunoco
imiyaavogomoro.

7 Jaamoro nuumo: Magaajatɨhi. ¿Mɨɨjohohacho fɨne Juaco miyamɨnaaco initɨjinoco tajɨɨbauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨ, tollɨro amɨɨhaico uujoho neejitɨhi mɨɨjoho tajɨɨbari omoonɨnoco, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaauboro jillɨ oovɨcɨuhi: Saafi miyamɨnaafi baacuco sihidɨ basuuhi. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco toonoco utuumusuuboro. Sihɨ tehesino fuubo tahɨ gueenene iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diitojaago imañoonotɨ diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamɨhicaumoro botɨɨboco dojɨcuvɨro diibojaa galluumo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tollɨro ɨdicuno, unuumoro aamɨumo. Jaamoro botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiitɨ galluubo. Jaaruuboco ɨtɨhɨvasuumoro buhɨgovɨ gañɨɨumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji? Agaijɨɨbo taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyɨmemere fɨne bocɨguejimo, nooboro.
14 Jaaboco aatyɨmeumoro noocasiumo: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ miguijenɨqui. Jaadɨ jari mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro.
15 Jaamoro tomañotɨ sihɨgovɨ asatyumoro diiboco guijenɨumo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco mɨllɨ fɨne tofagui abajaabo diitoco fɨne moonɨji?
16 Asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro toonoco sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tollɨ moonɨdino! noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeecɨuboro nuuhi: ¿Nacu, mɨllɨ eneejiruno jino Caatɨnɨhaamefaño icahi? Jillɨ du noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsuumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono Caatɨnɨhaamefaño.
18 Jaabahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji ɨdɨdaaheje. Jaanotɨ cajaatyohallɨvɨ toba aacotohachiijɨ diitoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro. Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu omoonɨjinoco.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo gaayɨcɨujirahi diitotɨ onoobo siinovɨ ohoovɨcɨɨboro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyamɨnaatɨ iguiuhi.
20 Jaamoro saatohotɨ galluumo iimimobadɨ asaamoro diibo siibadɨ onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojɨɨbo usefaño ihacɨtequi.
21 Toonegui diito diiboco jillɨ dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco ɨdɨɨbeguehicanoco; paryɨ miyamɨnaaco sabadɨro edeesɨcɨnɨɨboro Moocaani jɨɨhaitɨ imino dɨɨbeguehi.
22 Mɨɨhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitɨhi? noomoro.
23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi uco mabañɨhi?

24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu. ¿Nacu mɨɨjoho ɨme jana jino, jino
imomo acaatɨnɨcɨnɨno icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ
Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro.
26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨcɨutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ un-
uutɨmaño. Jaamoro sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri. Jaamoro
llɨɨvɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi
onoonɨcɨmo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo:
28 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai
seemevatɨgo cojɨtɨ iiguijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma
iseemevaqui inahaboco ibuunanɨqui, nooboro.
29 Safoono icaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo saafi
seemere. Jaamotɨ ihamiyaabo itɨconɨ taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi
seemevatɨɨboro.
30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. Jaaruubo tollɨro
seemevatɨɨboro guijeveuhi.
31 Jaanegui jaano allɨvɨoobo diigoco ɨcɨurahi. Jaabadɨro famooro diigoma
icauhi. Jaarumotɨ saafiiba seemevatɨmoro paryɨ guijeveumo.
32 Jaanobuunatɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.
33 Jaamotɨ buheetefucu, ¿cajaanɨ taabaji fɨne? Famooro diigoco ataabavac-
uumotɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinɨjehallɨvɨ miyamɨnaa taabavacasihi.
35 Jaanotɨ ufucu ubuheetemere siijiinɨjevɨ Moocaani eneeneri iimihuse-
maño ɨɨfotomo tahɨ taabavajitɨhi, iseemeque tajenɨjitɨmo icano.
36 Siino tahɨgo iguijevecuujitɨmaño Moocaani toomomɨnaabadɨro icacuu-
jimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo.
37 Moise tollɨro mɨɨhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco
Caatɨnɨhaamefaño ɨmohogayɨ ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨɨbo
Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨɨbo icatɨno ubuheeme Aivojɨɨbo.
Jaabo Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi,
jɨɨbogomɨnaafi,
40 noomoro siino diiboco dillucuutɨmo.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?
42 Mɨɨro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ
casɨɨvo,
43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco:
Aivojɨɨbo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa guubunɨcɨunaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco
nuuhi:

46 Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono gaachehunoma iigonoco
iimoyiicifiimoti. Bu tolliro imoyiicifimo naajetehasinovi diitoco iminoco
sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño
iimimañehejequere juvicamaaifimo.
47 Tolliro fibaijito iijanoco udumitiicifiimo. Jaamo iifurumo gueenene
Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañiqui. Jaamo guiraajino
ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

21

Fibaijigo Aacino.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidi inihibamima iicameheje
Moocaanico aacimo ificufiinofaño ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo mijeegayiicico ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Jaamo idaasuno
fibaijigo paryi famoova janaanici acihi.
4 Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuuvucuunoti acihi. Jaanoti diigo
ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guiisibano
eheetavocininoti, tolliro fañoojaco Moocaanico ejeecivomo iminoono
iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryi jino amiihai mihiifinicinoco ifinisujino, sababa guiis-
iba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifinijino Jiibogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jiibogominaafi, ¿cusumi fine tolli icajino?
¿Milliti fine magaajaji toono iticovacuunoco? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, amiihaico sita bañidino, guiraa-
jimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro.
Jaarumo dojicuti mefeedino.
9 Jaamo minaati, sanomiro omoonicasinoti icano muguubusumi mi-
higuetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifinicuujino icatino,
10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma
moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji.
11 Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi gui-
huvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.
12 Jaano jilli iicajino imega iticoni amiihaico agaayicimoro idaasuno
moonijimo amiihaico satyejimo sinagogajanofaño imitino imooniqui
amiihaico icivojaaniimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti.
13 Jaamo imefeenevi tamomoco mijiibegueji.
14 Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehe-
samaaidino.
15 Tusumi jari amiihaico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri amiihai minaa
amiihai iijico jenaaujitihi amiihaico guiinonijitimo.
16 Jaarunaa amiihaico, amiihai caanimi, amiihai nahabomi, amiihai yoto,
amiihai gataavominaa icamo amiihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco
amiihaiti saatohoco gaisiraicisujimo.
17 Paryi jiinijeminaa amiihaico jiiheveji tamomohalliti.
18 Jaarumo milli mihicajitihi.

19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.
20 Jerusale cuumihallɨdɨ mɨnaa emecucɨnɨnoco mahatyɨmecuudɨ magaa-
jacu tuucuumi ifinɨcuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaa. Jaanotɨ Jerusale
cuumiri mihicamo tuucuumitɨ buhɨgovɨ mofoo. Jaanotɨ tuucuumitɨ buhɨgovɨ
mihicamo tuucuumijaa masaadino,
22 Caatɨnɨhaamefaño ɨdaasujino onoobadɨ tusumi icajino ɨdaasufucuno.
23 Ɨdaasucani icajimo tusumi gaigoomɨ oovato iicamo, mɨfañotɨoseejema
iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasu iicajimaño jiinɨje miyamɨnaaco
ñɨhicuno ahaamɨjineri.
24 Jaanotɨ saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanotɨ saatohoco fahɨgova
jiinɨjenevɨ ɨcɨvojaanɨmoro satyejimo, tollɨro Jerusale cuumico siijiinɨje
miyamɨnaa jiinɨjehallɨdɨ quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesuno-
hachutahiica.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadɨ niquejeguiinodɨ jɨibogo icaji cuujeo nɨhɨbavɨ, fucuo nɨhɨbavɨ,
meecɨrɨvɨ icano; jiinɨjehallɨvɨ paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihesamaaje mɨtaji sihidɨ
igotocɨnɨjimo muuai ñɨhicuno ojɨneri, ityuucai ñɨhicuno ojɨneri icano.
26 Jaamo miyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ iicajinoco eesamaaimoro iñɨhicuri
choomocɨnɨjimo, niquejeomitya icaruno maryɨbaji.
27 Jaadɨ jari mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuu-
faifeenedɨ mityama, aivojɨma icano asaanoco.
28 Jineheje jillɨ iicacuudɨ caamoco memeecɨcu mataajasucafutucuujinegui-
iha,
29 nooboro jillɨ oovɨcɨubo: Memeecɨ higuerahoco tollɨro paryɨ ɨmohonoco;
30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi, amɨihairyo magaajafihi ficaba
ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu Moocaani aivojɨ
ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Paryɨ jino iicanoco tusumioto aatyɨmeme
guijevejitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
34 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, iimitɨnofeenedɨ amɨihai jeebɨi cuhufetedino,
guirihicavono jiinɨje busumije imoyɨicɨ icano guiinodɨ tufucu amɨihaivɨ
mehesɨcɨnɨtɨnaaca gasedino,
35 amɨihaihallɨvɨ tacuraba gaajacɨratɨno aacotonɨcɨbadɨ. Jillɨ tufucu gaseji
fahɨgova jiinɨjehallɨri iicamohallɨvɨ.
36 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu. Jaamoro fahiijɨvaro Moocaanima mihiimaa,
paryɨ jino iicajinotɨ mataajaji. Jaamo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
ɨmefeenevɨ mɨhɨfeteji, nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jɨibeguehicaubo. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ
Olivohono iicagajɨjaago ofooboro tahɨ icahicaubo.
38 Jaanaa miyamɨnaa fucugayɨro templojafaño gasehicauhi diiboco igu-
ubunɨcɨqui.

22

Jesuco Iguijenɨqui Omoonɨno.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijɨcutama achahano maahunoco amachufino Pascua jɨibaimo
fiitɨcuunaaca,

2 sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo moonɨhicauhi: ¿Mɨlliti fɨne magaicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyamɨnaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jɨcafutuuhi Juda Iscariote jeebɨɨfaño Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamoobofaño.
4 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihacɨqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nɨhɨbamɨco acɨguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro tɨcovaubo iguiinuubo, ¿mɨllɨ fɨne diiboco diitoco acɨji, miyamɨnaa chahanaaca? nooboro.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jɨɨbaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamɨsico: Pascua machutaaco mohɨme mihimibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitɨsi dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi mihimibachunoco? noomɨsiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivɨ mɨhɨfotoodɨ saafiico mahatyɨmeji ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Jaabo dojɨcutɨ mofoo iijafaño.
11 Jaamɨsiro toojao aivojɨɨboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: ¿Comecufaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomɨsiro.
12 Jaadɨ amɨɨsico ɨɨfusujiibo iguiraamecu, caamovohɨ iicamecu, imibachucɨnɨcumecuco. Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumɨsi paryɨ Jesu unuubadɨ icanoco aatyɨmeumɨsiro toonovɨ Pascua machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidɨ Jesu iminɨsumɨnaama casɨɨvuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amɨɨhaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujino ɨmega.
16 Amɨɨhaico neehi: Siino Pascua jɨɨbaimo machuco machucuujitɨhi. Jari siino Moocaani aivojɨfaño meheetavoodɨ,
17 nooboro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ nuubo: Jinooco mɨhɨcɨmoro mɨhɨfocasi
18 amɨɨhaico neehi: Jisumitɨro siino aducujitɨhi baacufaihuco Moocaani aivojɨ agasetɨnohachuta, nooboro.
19 Jaadɨ imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitoco acɨubo jillɨ nooboro: Jino tafi amɨɨhaihallɨvɨ aacɨcafetejino jillɨ momoonɨ. Jaamo uco jabajeevetɨmo mihicahi, nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunatɨ tollɨro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuuhi: Jihillu bohono iijɨ iicajinoco tatyɨɨjeheri eetavono tatyɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨ agañɨɨcafotono.*
21 Jaarunaa jino amɨɨhaitɨ uco aacɨjiibo igaicaauqui tacojɨri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uuditɨ unuucuubadɨ feehi. Jaarunaa ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo, nooboro.
23 Jaanegui tɨcovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanɨ fɨne aacɨjiibo? noomoro.

¿Cajaanɨji Fɨne Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Cajaanɨji mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro.

---

* **22:20** Sahaamefaño samañovɨro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutɨmo.

25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomɨ iicatɨmo aivojɨto ɨdaasugotɨmo sefano tajɨɨbanɨcɨhi. Jaamo diito aivojɨtoco imihusefiimo, noonɨcɨmo.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jaanotɨ siibadɨro amɨɨhai mihicaji, amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicaqui jillɨ saatoho jeecɨvomɨnaafitɨ miminifeteji. Jaabadɨro atajɨɨbaabo jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
27 ¿Nacu, mɨɨjoho imiyaabo, acasɨɨvooboro amachufiibo, nacu ejeecɨvefiibo? ¿Etɨ acasɨɨvefiibo? Jaarunaa uujoho amɨɨhaifeeneri icahi jeecɨvomɨnaafibadɨ.
28 Amɨɨhai uuma mihicafihi uco ɨnɨsunehejefañodɨ.
29 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aivojɨco acɨji uco guihirubi aacɨhinɨbadɨ.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahɨgo tahaivojɨfaño. Jaamoro aivojɨɨbo icagafaño macasɨɨvomoro matajɨɨbahi Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icanohallɨvɨ, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojɨɨbo: Simon, Simon, mehesɨcɨnɨ jino Satanas amɨɨhaico idillunoco siinoco agañunɨcɨbadɨ ɨdaasuno amɨɨhaico igañucuqui.
32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallɨvɨ iimaahi dimiyaavogo ɨɨtɨ finɨtɨno iicaqui. Jaabo ɨɨjoho siino imiyaavogodɨ dinahabomɨco quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo imibaicɨnɨcuuhi ɨɨma cɨvojafaño feequi, ɨɨma guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ɨco neehi: Jisumiro catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Ɨdaasuno Iicajino.

35 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico dureecuma, nɨhɨbamɨma, lleegucuma, tɨhaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amɨɨhaidi cuujɨvaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanotɨ jisumi tollɨ icatɨno dureecuma, nɨhɨbamɨ lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanotɨ aamɨgama machahaabo amɨɨhai caamoojaco manaajemere aamɨgatɨ mɨhɨcɨ.
37 Amɨɨhaico neehi: Uutɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono icaji: Iimitɨmofeenevɨ ficucafetejiibo, onoono, paryɨ uuditɨ onoono tollɨ icaji, nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo, miigaacɨma mihicahi, noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Toonovɨrucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovɨ Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tollɨro meecɨ Heb 5.7-8)

39 Jaadɨ Jesu toonotɨ fuuhi Olivohono iicagajɨjaago iicanɨcɨbadɨ. Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadɨ Jesu diitotɨ sihɨgovɨ fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuɨɨvuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jillɨ nooboro: Guihi, idiimogohachiijɨ jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.

† **22:42** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ saauhi diiboco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidɨro ɨidaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinɨjehallɨvɨ aquetehicauhi tɨijoho ocooyɨnobadɨ.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunotɨ agañiivuuboro ijɨibogomɨnaajaago fuuhi. Jaamo ihɨdaasuri cɨgacuumoco atyɨmeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collɨhi mɨcɨgahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi. Jaamoco sɨiguubo Juda onoobo Jesu jɨibogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi diiboco inɨnɨicɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨicɨiboro Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojɨibo, aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico omoonɨubo buiyaacuuhi imiyanaago nɨjɨmeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenɨcu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco ududɨicɨuneri buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto, quillahuto icamo igaiyɨicɨqui asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ amɨihai masaahi aamɨganoma, cudaahenema icano nanivamɨnaafico mihicanɨcɨbadɨ.
53 Amɨihaifeeneri fahiijɨvaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunaa jisumi amɨihai imitɨmɨnaa tollɨ momoonɨnɨcɨhi jino ɨcɨvono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo sacerdotemɨ aivojɨibo iijajaago. Jaabo dojɨcutɨ Pedro tehesinotɨ ɨifɨnɨcɨiboro feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojɨibo iija goohasifeenevɨ cɨijɨgaico eebasuumoro casɨicamaaiumo. Jaamofeenevɨ tollɨro Pedro casɨivuuhi.
56 Jaaboco jeecɨvomɨnaago cɨijɨgaijɨnivɨ gɨcɨnɨiboco gueenene ɨhɨifɨnɨcɨugoro nuuhi: Jaanɨ tollɨro diiboma iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tollɨro saafi diiboco aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tollɨro diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatɨhi, nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco jenaauhi jillɨ nooboro: Jaanɨ miyaano diiboma iicahicahinɨibo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatɨhi ɨijoho toono onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi.
61 Jaanegui Aivojɨibo Jesu Pedrojaagovɨ iminifutuuboro diiboco meecɨubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojɨibo Jesu diiboco: Jaachiijɨ catava ojɨtɨnaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco.
62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

‡ **22:43** Sahaamefaño toversiculonoco ficuutɨmo.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamɨuhi.
64 Ihaallɨɨnoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque gabacuhicauhi: Gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco aamɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨɨbahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagomɨnaa ɨmegavɨ. Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ, nuuruva nacu mimiyaaveguejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani imityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mɨɨhairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨɨhai mahatyɨmehi, muucuumico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**

6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.
7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.
10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco iguijenɨsuqui mityano iimaahicauhi.

---

§ **22:68** Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo.

* **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amɨɨhai ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo magaajacuuhi diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro monoonoco aatyɨmetɨnoco.
15 Jaabadɨro bu Herode iimitɨnobaaco aatyɨmetɨɨbo siino tajaa sɨvasuuhi magaaja mɨllɨtɨ bu miguijenɨjirahi.
16 Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuujirahi miyamɨnaaco imono iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijenɨ! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco aivojɨtohallɨvɨ añaaɨsuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyamɨnaama iimaauruubo.
21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! ¡Tetecu! noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? Diibovɨ atyɨmetɨhi iimitɨnoco toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco. Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Ɨmohobujehallɨvɨ itetecuqui diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño diito iijɨ diibohallɨvɨ fatyuumo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ imoonɨqui.
25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco añaaɨsuunotɨ, agaicaaunotɨ icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadɨ imoonɨqui.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhɨgotɨ asaauboco agaayɨcɨumoro iguijeve ɨmohobujeque iibɨsuumo Jesu dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaamofeenedɨ sihidɨ gaigoomɨ taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo ɨdaasuri.
28 Jaamoco Jesu emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomɨ, uuri mataajirahana. Amɨɨhaihallɨvɨro mataa, amɨɨhai seemehallɨvɨ icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibamɨ, eseemevatatɨno jeebɨɨno, iisutɨno mɨfañoono icano, meneejifucu.
30 Jaasumi miyamɨnaa tɨcovaji onoomo: Ifagajɨno mohallɨvɨ daacoto, ifabaɨno mohallɨvɨ fabaavo, noomoro.

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

31 Jaamo imihuseemeque jillɨ omoonɨno ɨdaasurahi. Jaarunofañɔ fɨne imitɨnoco eheetavomoco janaanɨcɨ ɨdaasuno moonɨji, nooboro‡
32 Jaamo bu, tollɨro satyuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico Jesuma sano igaicaauqui.
33 Jaamo ɨfutuuhi nigaɨpaajebaɨ onoomañɔvɨ. Jaamoro tomañɔvɨ Jesuco tetecuumo. Tollɨro nanivamɨnaatɨsico imiyanaagonovɨ saafi, inaninaagonovɨ saafi icano tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallɨvɨ jino omoonɨno jaadabadɨ iicanoco ficuudino, jillɨ gaajatɨmo omoonɨmañɔ, nooboro.
Jaanaaca amocasimɨnaa Jesu gaachehuhallɨvɨ suerteque eetavuumo: ¿Naa mɨɨjoho ɨcɨji? onoomañɔ. Jaadɨ ɨfocasiumo.
35 Jaanaa miyamɨnaa diiboco ihaivojɨtoma ɨhɨɨfɨnɨcɨmoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani ɨɨcɨubo iicahachiijɨ, noomoro.
36 Tollɨro amocasimɨnaa edejecumoro diibovɨ ifiitɨvomoro ɨdicuno vinoco diiboco isuurahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ, ɨɨro difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaɨhallɨvɨ ficuumo acaatɨnɨumoro§ JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivamɨnaafi saanaagonovɨ etetecucɨnɨubo Jesuco ɨɨbahicauhi: Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ ɨɨro difiico taajasu, tollɨro bu mɨsico taajasu, nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco ɨɨbauhi: ¿Aivo ɨɨjoho Moocaanico ñɨhicugotɨhi, tobadɨro ɨco omoonɨnoco gaajatɨɨbo?
41 Mɨsico naha jino miyaanohallɨtɨ jillɨ moonɨmo, miyaano imitɨno momoonɨuno jaadaco mɨhɨcɨhi. Jaanotɨ diibo aivo imitɨno moonɨtɨruubo, nooboro.
42 Jaadɨ Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojɨvɨ ɨdɨɨfotoodɨ uco desafoto, nooboro.
43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaachiijɨro ɨɨjoho uuma diicaji imimañɔvɨ Moocaanico imiyaavogomo ofoomañɔvɨ, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadɨcɨɨba mihicacuuhi. Jaarunaa paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi; jaano jari ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi seseeteuhi.
45 Jaano ɨcɨvutuusumi nɨhɨba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehubaryu tyɨgaba feenedɨ gallivuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefañɔ tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro chuumucuubo.
47 Jaanoco romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo tonehejeque aatyɨmeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaanɨ imihuseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tollɨro miyamɨnaa aatyɨmeumoro fuuhi icɨɨdɨgameehuco aamɨmoro, sihidɨ ɨdaasuneguiiha.
49 Jaanotɨ paryɨ Jesu gataavomɨnaa, tollɨro gaigoomɨ Galileatɨ diibo dojɨcutɨ asaaumo icamo icauhi tehesinotɨ tonehejeque ɨhɨɨfɨnɨcɨumo.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

‡ **23:31** Griego iijɨri: ɨmoho buheeruhoco jillɨ omoonɨno. Jaanegui fɨne mɨllɨjiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefañɔ janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: griego iijɨri, latin iijɨri, hebreo iijɨri icano, onoonoco.

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatiibo Jose Arimatea cu-
umioobo onoobo Judea jiinijeri iicacuumi. Jaabo judiomi fagominaatioobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi
fagominaa omooniunofaño icautiibo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.
53 Jaadi Jesu ifiico ihimohoti iniitusuuboro gaachehuri iimibociuboro
ciihoji guiisigajifaño eseediuhojifaño ciiubo bohoji miihaiñooba
iciirautihojifaño.
54 Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileati asaaumo ufuumoro Jesuco iciiunoco
meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici diiribano icanoco
iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisifucu jaguisiumo Moise tajiiba onoobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civonotiro fuuhi Jesu ciihojijaago
ifacicinoco iimibachuunoma*
2 Jaamo iifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi icacu-
ubaco.
3 Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojiibo Jesu ifiico atyimecuutihi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi
miimisiici gaifiimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño
jicucuucinimisico.
5 Jaamisiti iigutuumoro guiinovi jiinijehallivi javucamaaiumo. Jaamoco
diitisi nuuhi: ¿Collihi amiihai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco
miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi
amiihaico unuunoco:
7 Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco
imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji,
unuunoco, noomisiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo iciihojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jiibogovauhi Jesu
minisuminaaco fahuseeci motihaiti saafi idiimoco, tolliro paryi saatohoco
icano.
10 Jaanoco Jesu minisuminaaco jiibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu
Juana, bu Maria Jacoobo seeji, bu saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro
miyaavuguutimo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu ciihojijaago. Jaaboro
idijiivuuboro toojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehu uufo-
cori acaunoco. Jaaneri ajabafiituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jiihaijaago.
(Mr 16.12-13)

13 Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti
once kilometrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.

---

* **24:1** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

15 Jaamɨsiro ihiimaamɨsiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu
diitɨsijaa asaauboro diitɨsima fuuhi.
16 Jaaboco atyɨmecuurumɨsi gaajahicautɨhi Jesu iicanoco.
17 Jaanegui Jesu diitɨsico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jɨɨhairi mo-
foomɨsi? ¿Collɨhi ɨdaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitɨsitɨ Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryɨ miyamɨnaa gaajahi
Jerusalevɨ jisumiro iicahinɨnoco. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdɨɨboro tuucuumiri diicaru-
ubo gaajatɨhi.
19 Jaanegui diitɨsico nuubo: ¿Nacu mɨllɨ icahinɨno? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumɨsi: Etɨ bu Jesu Nazareooboco omoonɨhinɨnoco;
Jaabuu Moocaani iimaamɨnaafi, paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Moocaani
ɨmefeenevɨ ihiimaanotɨ, bu paryɨ omoonɨhicahinɨnotɨ icano sihidɨ ejee-
vahinɨɨboco.
20 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, mohaivojɨto icamo diiboco
agaayɨcɨhinɨmoro acɨhinɨhi: Imino diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo.
21 Jaanotɨ mɨɨhai meteemehicaurahi Israel jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui.
Jaarunaa paryɨ tollɨ omoonɨnobuunatɨ jino mifucucɨ, safucu icano mihicacu-
uhi.
22 Jaarunaaca mɨɨhaitɨ saatoho gaigoomɨ fucuro diibo cɨɨhojɨco emeecɨjeme
mɨɨhaico igutusuhi,
23 toojɨfaño diibo ifiico aatyɨmetɨneguiiha mɨɨhaico jɨɨbogovahi Moocaani
toomomɨnaaco aatyɨmeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mɨɨhaico
ɨjɨɨbegueneri.
24 Jaaneguiiha mɨɨhaitɨ saatoho toojɨco emeecɨjeme gaigoomɨ onoobadɨ
icanoco atyɨmehi. Jaarumo Jesuco atyɨmetɨhi, noomɨsiro.

25 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¡Gaajatɨcanimɨsi, fɨne amɨɨsi goovatɨcani
mimiyaaveguehi Moocaani iimaamɨnaa unuunoco!
26 ¿Nacu itɨconɨ jinehejeri ɨdaasuno icajitɨruubo Cristo ihaivojɨfaño efeejino
ɨmega? nooboro.
27 Tɨconɨubo paryɨ Caatɨnɨhaamefaño diibeditɨ onoonehejeque diitɨsico
ɨjɨɨbogoobo Moise aameneti ɨtɨconɨubo paryɨ Moocaani iimaamɨnaa
aamenevɨ imivusuubo.
28 Jaamo tuucuumivɨ ɨɨfutucuuneguiiha Jesu sanotɨcovoro fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitɨsi diiboco fiitɨhicauhi: Mɨsima jinoovɨro fitafoto mi-
hiijɨcuuhi cɨvucuuno, noomɨsiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitɨsima iicaqui.
30 Jaadɨ imachuqui diitɨsima acasɨɨvuuboro imaahuco agaayɨcɨuboro
toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitɨsico acɨubo.
31 Jaasumi jari diitɨsico ihaallɨɨno imino faayacafutuuhi. Jaadɨ jari diiboco
gaajacɨumɨsi. Jaarunaa diitɨsi ɨmefeenevɨ cuucahacho minifutuubo.
32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi: ¿Etɨ miyaano mojeebɨɨno imono
icahicahinɨhi jɨɨhairi masaasumi Caatɨnɨhaamefaño onoonehejeque mɨsico
jɨɨbogooboro asaahicasumi? noomɨsiro.
33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi Jerusalejaago. Jaamɨsi
atyɨmeuhi Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi icamo saatoho
igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco.
34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo siino buheetecuuhi. Jaaboco
Simon atyɨmecuuhi, noomoro.

35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨɨbuguuhi jɨɨhaivɨ diitɨsima iicaunoco, diitɨsima
maahunoco iquisicuhinɨsumi diiboco agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨibogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebɨi mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne ɨjɨco mahatyɨmehi, noomoro.
38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¿Collɨhi uco amɨihai jeebɨifañotɨ mimiyaavogotɨhi?
39 Eneecau tahuseneque, tatyɨhaiñooco icano memeecɨ, uujoho diiboro. Uco mududɨicɨmoro, memeecɨ; ɨjɨ ihuucuma, ibacɨma icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyɨmebadɨ, nooboro
40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨifusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutɨmoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo†
43 Jaanoco agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨihaima iicausumi amɨihaico nuuhi: Uuditɨ Moise aamefaño, Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨibegueji Jerusaletɨ mɨtɨconɨmo amɨihai eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨihai imitɨco ibu-usuqui.
48 Jaamo amɨihai maatyɨmemere jinooco mɨjɨibeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨihaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicuumitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco mag-aayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Betania cuumi fiitɨno. Jaaboro diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefaño.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo.
53 Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocaanico imomoro. Fɨne.

† **24:42** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo
toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi.
3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo
diibofeenedɨ eheetavuutɨno iicano✡
4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnɨno iicauno.
5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.
6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.
7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubeditɨ ijɨɨbeguequi. Jaabo
ɨjɨɨbogonofeenedɨ miyamɨnaa imiyaaveguequi.
8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ
iicaqui agalluubo.
9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ
gasefivucuuhi.
10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi.
Jaabofeenedɨ Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa
diiboco gaajautɨhi.
11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi.
12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco
ficuubo Moocaani seemetɨ iicaqui.
13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi
iimoyɨɨcɨnotɨ icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.
14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro
mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai
mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani Seemene iicaabo imico.
15 Mɨɨro diibeditɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho unuubo
taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumañoo,
nooboro.
16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo
imino aacɨnoco siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano.
17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano icano
Jesucristofeenedɨ saahi.
18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifañoo iicaabo,
diibo mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco
icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui.
20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.
21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu Moocaani
iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.
Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi asaa-
jiibo? noomoro.
Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

✡ **1:3** Heb 1.2; Col 1.16-17

22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo, oono mɨɨhaico agalluumoco mɨjɨɨbeguequi mɨllɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi, noomoro.
23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sɨcaihɨgovɨ ocoovadiicɨnɨɨbo: Aivojɨɨbedi jɨɨhaico sanotɨcovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuubadɨ, nooboro.
24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomɨ agalluumo.
25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatɨɨbo, bu Elia idiicatɨɨbo, bu johono Moocaani iimaamɨnaafi idiicatɨɨbo icano, ¿collɨhi jana nitɨhicahi? noomoro.
26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nɨfaihuriro nitɨhi. Jaanotɨ amɨɨhaifeeneri iicaabo saafi amɨɨhai magaajatɨɨbo.
27 Jaabo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo, diibovɨ uujoho ɨfototɨhi. Jaamaño diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi, nooboro.
28 Paryɨ jino jillɨ icauhi Betabara onoomañovɨ, Jordan onoohi onegueehivɨ Jua initɨhicauhɨgo.

Jesu Guijevefeenedɨ Mohimitɨ Buusucafetehi.

29 Jaano sifucutɨ Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyɨmeuboro nuuhi: Memeecɨ jaanɨ Moocaani Cordero, iguijevefeenedɨ jiinɨjemɨnaa imitɨco ubu-usujiibo.
30 Johono uujoho diibotɨ ihiimaaubo: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuumaño.
31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahinɨtɨhi. Jaanotɨ naha uujoho nɨfaihuri nitɨɨboro saahi Israel cuumimɨnaa diiboco igaajaqui, nooboro.
32 Jaadɨ bu siino nuubo: Uujoho atyɨmehi Moocaani Gaijaco nimɨihubadɨ jeevaabo diibohallɨvɨ niquejefañotɨ iniitooboro iicanoco.
33 Jaaruuboco uujoho gaajahicatɨhi mɨɨjoho diibo iicanoco; jillɨ naha uco nɨfaihuri nitɨqui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanɨhallɨvɨhacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari initɨjiibo, nooboro nuuhi.
34 Jaaboco atyɨmecuuhi. Jaamaño uujoho jɨɨbeguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Itɨconɨoto Jesu Jɨɨbogomɨnaa.

35 Jaano seseevedɨ siino Jua tomañeri icauhi miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsima.
36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Memeecɨ ajaanɨ Moocaani Cordero, nooboro.
37 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaatɨsi uguubuumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojɨcuco emeecɨuboro, diibo dojɨcutɨ ufuunoco aatyɨmeuboro diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.
Jaanegui nuumɨsi: ¿Jɨɨbogomɨnaafi, cuuca diicafihi? noomɨsiro.
39 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Juu masaa. Jaamɨsiro memeecɨva, nooboro.
Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeuhi diibo iicahicauhɨgoco. Jaamɨsiro mi-hiijɨcuuneguiiha tufucu diiboma icaumɨsi.
40 Jaamɨsi diitɨsi Juatɨ uguubuumɨsiro Jesuma ufuumɨsitɨ saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo.
41 Jaabo Andre jinejeque moonɨtɨɨboro inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meecɨ mahatyɨmecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaanitɨ asaabo ihaivojɨɨsucuqui, eneejiruno.
42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhɨgo. Jaaboco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Ɨɨjoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitɨro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono jillɨ momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamɨsico.

43 Jaano seseevedɨ Jesu imuguuhi Galilea jiinɨjevɨ ufuunoco. Jaabo Felipeque aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tollɨro Andre, Pedro icamɨsi icahicauhi.
45 Jaabo Felipe Natanaeque ɨɨcɨjeuboro nuuhi: Mɨɨhai mahatyɨmecuuhi, diibeditɨ Moise itajɨɨba aamefaño acaatɨnɨuboco. Tollɨro Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ acaatɨnɨɨboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.
46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumitɨ iimino saajirahi? nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeecɨtequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelmɨnaafi abañɨfitatɨɨbo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Mɨlltɨ uco gaajahi? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨro ɨco uujoho atyɨmehi Felipe ɨco coovatɨnaacaro higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi ɨɨjoho Moocaani Achi, ɨɨjoho israelmɨ aivojɨɨbo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jillɨ ɨɨjoho uco miyaaveguehi, ɨco higuerahoguiino diicaaboco atyɨmehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanɨcɨ icanehejeque daatyɨmeji, nooboro.
51 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mahatyɨmeji niqueje faayɨcɨnɨnotɨ Moocaani toomomɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubohallɨvɨ iniitocɨnɨmoro bu caamovɨ foocɨnɨmoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jɨɨbaimo.

1 Jaanobuunatɨ mifucucɨ, safucu icano taabava jɨɨbaimo icauhi Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ. Jahɨ Jesu seejɨ diitofaño icauhi.
2 Jahɨ tollɨro Jesuco ijɨɨbogomɨnaama cuuhuvaumo tobaimovɨ.
3 Jaanaa diito aduta vino ifinɨcuunegui Jesuco seejɨ nuuhi: Vino finɨcuuhi, noogoro.
4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collɨhi jaanoco uco neehi? Toonovɨhi ɨfototɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecɨvomɨnaaco: Paryɨ diibo amɨɨhaico onoonoco momoonɨ, noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahusetɨ sañu icano ɨcɨñuuno. Tuñuujefaño judiomɨ iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iimibachuqui nɨfaihunoco ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fɨne ɨɨfetehicauno ochenta o cien litrodɨno nɨfaihu.
7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ jino ɨcɨñuunoco nɨfaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jɨti jɨti gahafusuuhi.
8 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Fɨne ɨvɨ jisumi mɨɨdɨno mɨhɨcɨmoro mahacɨto ijɨɨbaimo toomomɨnaafico, nooboro.
Jaanegui tollɨ moonɨumo.
9 Jaafaihuco ijɨɨbaimo toomomɨnaafi nɨsuuhi vinotɨ minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautɨɨbo cuucatɨ ɨɨcɨunoco; ɨdɨɨmoro diito ijeecɨvomɨnaa toonoco gaajauhi diito inɨfaihuco ɨɨcɨumaño. Jaanegui ijɨɨbaimo toomomɨnaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:
10 Itɨconɨ famoova iimi vinoco ɨfefihi. Jaanoco ijɨɨbaimo guiraano aaducuunobuunatɨ iimijɨɨsutɨnoco ɨɨfefimo. Jaanotɨ ɨɨjoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.

11 Jino aivo itɨconɨ Jesu sihidɨ ejeevanoco omoonɨuno Cana cuumivɨ Galilea
jiinɨjevɨ, imityaco ɨɨfusuubo. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa diiboco miyaavuguuhi.
12 Jaanobuunatɨ seejɨ, inahabomɨ, ijɨɨbogomɨnaa icamoma fuubo Capernau
cuumijaagovɨ jahɨ icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiomɨ jɨɨbaimo Pascua ifiitɨcuuneguiiha Jesu Jerusale cuumi-
jaagovɨ fuuhi.
14 Jahɨ atyɨmeubo templojafaño bueymɨco, ovejamɨco, nimɨihumɨco
icano anaajemeque. Tollɨro miyamɨnaama nɨhɨbamɨco acafaryuuacumo
gɨcɨnɨmoco atyɨmeubo.
15 Jaanoco aatyɨmeuboro Jesu gaaibaɨco gaicɨɨtatɨ eheetavuuboro tooneri
diitoco isi gañɨɨubo, ihovejamɨ, ibueymɨ icamoma. Tollɨro nɨhɨbamɨco
acafaryuuacuhicaumo nɨhɨbamɨco baavɨ fufucuubo, jaaboro imesanoco
gavaracuubo icano.
16 Jaaboro bu nimɨihumɨco anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinotɨ buhɨgovɨ
mɨɨcɨ! ¡Guihirubi iijaco naajetajatɨ meheetavedino! nooboro.
17 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Caatɨnɨhaamefaño: Diijaco agaijɨno uco
finɨsuhi, onoonoco.
18 Jaanegui judiomɨ diiboco dilluuhi: Eneecata mɨɨhaico siibadɨ iicanoco
dɨhɨfusu toonotɨ magaajaqui: Jɨɨ, ollɨ iicaneguiiha jahi ollɨ moonɨɨbo menee-
qui, noomoro.
19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryɨ magavaracu, jaajaco
siino uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino boobanɨji, nooboro.
20 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdɨno ficabava nijequetɨ
jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco mɨllɨ ɨɨjoho mifucucɨ, safucu icanotɨ deetavej-
rahi? noomoro.
21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.
22 Jaamaño Jesu iguijeveunofeenetɨ ubuheeteusumi ijɨɨbogomɨnaa tollɨ di-
ibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatɨnɨhaame onoonoco, bu Jesu iijɨco
icano diitoco ɨjɨɨbuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jɨɨbaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidɨ miyamɨnaa dii-
boco miyaaveguehicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨnoco aatyɨmemere.
24 Jaarumovɨ Jesu jeevamaaihicautɨhi famoovaaco agaajahicaumaño.
25 Mɨɨhaiñooba diiboco jɨɨbeguehicautɨhi: Diito jillɨ jeevahi, noomoro
miyamɨnaaco diiboro agaajahicaumaño ijeebɨɨfaño iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomɨoobo Nicodemo onoobo judiomɨ aivojɨtoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai
magaajahi ɨco Moocaani mɨɨhaico dɨɨbeguequi agalluunoco. Chahamo
mɨɨjoho sihidɨ ejeevanoco ɨɨjoho omoonɨbadɨ iicanoco omoonɨmo Moocaani
diiboma iicatɨruva, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, siino dojɨcuvɨro
ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo miyamɨnaafi uju-
sicuubo siino dojɨcuvɨro fiivejirahi? ¿Mɨllɨ jaabo siino seejɨ jeebɨɨfaño
ɨjɨcafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.

5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi; nɨfaihuri, Moocaani
Gaijari icano ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
6 Miyamɨnaafiditɨ ifiivoobo miyamɨnaafi. Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ ifi-
ivomo Moocaani Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemetɨ iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ɨco onoonotɨ.
8 Mɨɨro guibuhuba iimogohɨgotɨ asaanoco ɨɨjoho guubufihi. Jaaruubo gaa-
jatɨhi conootɨ asaanoro conoovɨ ɨɨfotonoco. Jaabadɨ jeevamo paryɨ Moocaani
Gaijari ifiivomo, mɨllɨ ifiivonoco mɨllɨ miyamɨnaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Mɨllɨ fɨne jino? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevaabo israelmɨnaa
jɨɨbogomɨnaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatɨhi?
11 Miyanotɨro ɨco neehi: Mɨɨhai mihiimaahi magaajanoco. Jaamo mɨɨhai
mɨjɨɨbeguehi mahatyɨmeneque. Jaarunoco amɨɨhai mimiyaaveguehicatɨhi
mɨɨhai monoonoco.
12 Jiinɨjeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatɨhi. Jaanequi:
¿Fɨne mɨllɨjiru niquejeonoco jɨɨbuguruva?
13 Mɨɨhaiñooba niquejefaño footɨhi ɨdɨɨboro tahɨgotɨ iniitehinɨɨbo: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niquejefaño iicaabo.
14 Mɨɨro Moise sɨcaihɨgovɨ jiinimoco caamovɨ agañɨɨyɨcɨubadɨ; tollɨro
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo caamovɨ guijeve ɨmohobujehallɨvɨ
gañɨɨyɨcɨcafeteji.
15 Jaaboco paryɨ imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi*

Moocaani Jiinɨje Miyamɨnaaco Agaijɨno.

16 Mɨɨro Moocaani sihidɨ jiinɨje miyamɨnaaco agaijɨɨboro ɨdɨɨboro iicaabo
Illico acɨuhi. Jaaboco paryɨ imiyaavogomo mɨtajitɨhi. Jaamo ifinɨjitɨno
fiivoma icaji.
17 Mɨɨro Moocaani jiijehallɨvɨ Illico galluutɨhi jiinɨje miyamɨnaaco
cɨɨjɨgaifaño igañɨɨsuqui. Jillɨ galluubo diibofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaa
itaajaqui.
18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cɨɨjɨgaifaño ɨfetejitɨhi. Jaanotɨ
imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi ɨdɨɨboro Moocaani Achi
iicaaboco imiyaavogotɨmaño.
19 Jaamo imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi. Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ
aachɨcɨnɨɨbo asaauboco imogotɨmo ɨcɨvonocoro imuguumo imitɨcoro
omoonɨhicaumaño.
20 Mɨɨro famooro iimitɨnoco omoonɨmo aachɨcɨnoco jɨɨheguehi. Jaamaño
aachɨcɨnɨnojaagovɨ fiitɨvotɨmo, iimitɨnoco omoonɨno foovoɨɨvotɨno iicaqui.
21 Jaanotɨ miyaanoco iimogomo aachɨcɨnɨjaagovɨ fiitɨvehi diito
omoonɨnofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditɨ Onoono.

22 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi ijɨɨbogomɨnaama Judea jiinɨjevɨ. Jaabo toonovɨ
gueenene icaubo miyamɨnaaco initɨubo.
23 Jaabadɨro Jua nitɨhicauhi Enonvɨ Salim cuumi fiitɨno, tomañovɨ sihidɨ
nɨfaihu iicaumaño. Jaabojaa miyamɨnaa ofoomoco nitɨhicaubo.
24 Jillɨ icaumo Jua ɨcɨvojaanɨrautɨsumi.
25 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa jenaaucasiuhi judiomɨma ifiino
imibachuhallɨvɨ.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: finɨtɨmo icaji, onoonoco.

26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojiibogominaafi, meeci iima oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diiboti miihaico idiibuguubo. Jaabojaago sihidi miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihaciticuva.
28 Miiro amiihairyo uco muguubuhinicuuhi: Uujoho Cristo icatihi jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco.
29 Miiro taabava jiibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icaniciibo. Jaabadi jisumi uujoho sihidi imo imo icahi.
30 Jaabo diibo jisumitiro janaaniciv bocitoobaaca uujoho jilli guiinoviro minifeteji, nooboro.

Caamoti Asaabo.

31 Caamoti asaabo fanoohallivi ro icahi. Jaanoti jiinijeoobo jilli jiinijeminaafi. Jaabo jiinijenehejequere iimaaniciihi. Jaanoti niquejefañoti asaabo famoohallivi ro icahi.
32 Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco miihaiñooba miyaaveguehicatihi.
33 Jaanoti saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jiibeguehi.
34 Moocaani agalluubo Moocaani iijico jiibeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finitino aci hi.
35 Moocaani Illico gaiji hi. Jaabo usefaño Moocaani pary fanooco ficuuhi.
36 Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi. Jaanoti Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani omoonijinofañoro icacuuhi.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

1 Jaanaa fariseomi guubuuhi Jua janaanici Jesu ijiibogominaama iicaabo initihicaunoco.
2 Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idiimoro ijiibogominaa nitihicauhi.
3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinijefeenedi ufuunoco.
5 Jaabo ufuubo ifutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinije cuumivi Jacob illi Joseque ijiinijeque aaciumaño fiitino.
6 Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob oji onoohoji. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucuunegui tohoji cojivi casiivuubo, fine gadiciiba nihiba icacuuberi.
7-8 Jaanaa ijiibogominaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo gaigo saauhi toojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro.
9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo iijoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluuhi? noogoro. Jilli nuugo judiomi samaritanomima iimogocasihicautimaño.
10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Iijoho Moocaani aacinoco gaajaruva, bu miijoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; iijoho uco dilluruva ico uujoho buheenifaihuco acijirahi, nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojiibo, nacu jinejeri jaabo inifaihuco diiicijirahi aivo faicuvahoji? ¿Conooti jaabo toono buheenifaihuco diiicijirahi?

12 Mɨɨro jino moheedeebe Jacob mɨɨhaidi jihojɨco ficuuhi, diibo iseeme, paryɨ ijoomɨ icano toojɨtɨ aaduhicauhojɨco. ¿Nacu jaabo ɨɨjoho diibo janaanɨcɨ deevahi? noogoro.

13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryɨ jihojɨ nɨfaihutɨ aadumoco siino adufira aiveji.

14 Jaanotɨ uujoho aacɨno nɨfaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucuujitɨhi. Uujoho aacɨno nɨfaihu diitofañotɨ finɨtɨno niivaji ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui, nooboro.

15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uco tofaihutɨ daacɨ uco adufira aivotɨno iicaqui, bu siino jihojɨjaago nɨfaihufiiri saatɨgo icaqui, noogoro.

16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadɨ siino disaa, nooboro.

17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatɨhi, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatɨhi onoogo.

18 Mɨɨro sahusedɨmoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje icatɨɨbo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.

19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojɨɨbo ɨɨjoho baacho Moocaani iimaamɨnaafi.

20 Mɨɨro moheedeete samaritanomɨ Moocaanico jigajɨhallɨvɨ imejiibuuhi. Jaarunaa amɨɨhai judiomɨ Jerusalevɨ Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.

21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amɨɨhai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajɨjaago footɨmo, bu Jerusale cuumijaago footɨmo icano.

22 Mɨɨro amɨɨhai samaritanomɨ magaajatɨɨboco mihimehi. Jaanotɨ mɨɨhai magaajaaboco mihimefihi; Mɨɨro judiomɨtɨ taajasu saahi.

23 Jaanotɨ safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotɨro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Mɨɨro tollɨ iimomoco Moocaani imeguehi.

24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.

25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco. Jaabo asaadɨ mɨɨhaico paryɨ fanoocoro jɨɨbeguejiibo, noogoro.

26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ɨɨma ihiimaabo, nooboro.

27 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma ihiimaauneri. Jaarumo diiboco dilluutɨhi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasihi? nuutɨmo.

28 Jaanegui diigo ihɨcɨñuco ejeevesuhinɨugoro fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro miyamɨnaaco jɨɨbugutuuhi.

29 Eneecauhu masaamoro memeecɨva saafi gaifi, paryɨ omoonɨhicanoco uco onooboco. ¿Naa fɨne diibo Cristo icatɨɨbo? noogoro.

30 Jaanegui diito tuucuumitɨ asaaumoro fuuhi diibojaago.

31 Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, machu, noomoro.

32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amɨɨhaima magaajatɨno, nooboro.

33 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne mɨɨjoho diibedi machutaaco sɨvahi? noomoro.

34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ oono uco agalluubo onoobadɨ eetavono, idudɨcamaajeque iimivono.

35 Mɨɨro amɨɨhai meneehi: Icanehiica minɨhɨbacɨ, minɨhɨbacɨ ɨdɨɨno basuta
ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho neehi: Memeecɨ basu-
taaco, oono paryɨ tɨfaicuuhi ihɨcɨcafetequi.
36 Mɨɨro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco gaayɨcɨfihi. Jaabo basuta
noovaco ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui.
Jaaneri abasuubo, bu toonoco ɨɨcɨɨbo icano sano imo imo iicaqui.
37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco sifi ɨcɨnɨcɨhi,
onoono.
38 Jaanegui uujoho amɨɨhaico tajɨɨbahi mɨhɨcɨqui amɨɨhai maba-
suhinɨtɨnoco; sita abasuhinɨnoco amɨɨhai mequeheevehi ididɨcamaajeque,
nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavuguuhi diigo
ɨjɨɨbuguunotɨ paryɨ uujoho omoonɨhicano uco noobo unuunotɨ.
40 Jaanegui samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco fiitɨuhi diitoma
iicaqui. Jaanegui Jesu mifucucɨ toonovɨ diitoma icauhi.
41 Jaamoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.
42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ɨɨjoho eneeneriro mimiyaavogocuutɨhi:
Mɨɨhairyo muguubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo
jiinɨjemɨnaa taajasumɨnaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojɨɨbo Seemeneque.

43 Toonotɨ mifucucɨ iicaunotɨ fuubo Galilea jiinɨjejaagovɨ.
44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ bocɨgoratɨhi,
nooboro.
45 Jaadɨ Galileavɨ agaseuboco tomañoto imino gaayɨcɨuhi. Diito tollɨro bu
fuumo Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimojaago. Jaamo atyɨmeuhi tahɨ tobaimovɨ Jesu
fanoovaco omoonɨunoco.
46 Jaadɨ Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovɨ Galilea jiinɨjevɨ toonovɨ
nɨfaihuco aivofaihutɨ iminiiyumañovɨ. Jaanaa Capernauvɨ icaubo saafi
aivojɨɨbo. Jaabo seemene guihuvauhi.
47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeatɨ Galileavɨ agaseunoco. Jaanegui diibojaa
ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo
iniinovacuuneguiiha.
48 Jaanegui Jesu nuuhi: Botɨ siibadɨ iicanehejeque omoonɨnoco ma-
hatyɨmetɨhachiijɨ mimiyaaveguejitɨhi, nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo goovano masɨɨgo taseemene
guijevetɨnaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui
diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi.
51 Jaabo iijatɨ fiitɨcuuboco ididɨcamaajemɨnaa asaaumoro jɨɨbogovauhi:
Diseemene buheecuuhi, noomoro.
52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootɨ nɨhɨba iicaaberi buheehinɨɨbo?
nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iijɨ dɨjɨɨveeberi iguihuva diiboco bu-
uhinɨhi, noomoro.
53 Jaanotɨ caani gaajauhi toonotɨ nɨhɨba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene
buheehi, eneehinɨnoco. Jaanoma iicaubo paryɨ iyotoma Jesuco miyaavugu-
uhi.
54 Jino Jesu sihidɨ ejeevanoco Galileavɨ itɨconɨ omoonɨunoco allɨnɨuhi
Judeatɨ Galileavɨ siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Ɨgotɨɨboco.

1 Toonobuunatɨ judiomɨ eetavuuhi jɨɨbaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi
Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo Jerusalevɨ ovejamɨ guhuga onoohuga fiitɨno icano jɨcooba nicu-
taaba hebreomɨ iijɨri Betesda onooba. Jaabaatɨ icano sahusedɨno iguhugano.
3 Jaahugaje goohasinovɨ sihidɨ iguihuvafiimo icahicauhi aatyɨmetɨmo,
idɨino iimitɨmo, ifiino isifañɨineri ɨigotɨmeheje icamo. Jaamo teemehicauhi
toba nɨfaihu amaryɨbanoco.
4 Mɨiro tobajaago Moocaani toomomɨnaafi niitehicauhi safohosa jaaboro
inɨfaihuco maryɨcuvahicauhi. Jaasumiro tobafañɔ ɨmegavɨro aacotoobo
buheehicauhi, jillɨ fanoova guihuva*
5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodɨno ficabano tɨcovovɨ iguihuvacu-
ubo.
6 Jaabo sɨucɨnɨuboco Jesu aatyɨmeuboro gaajacɨuhi aivo gueenene iicacu-
unoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.
7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨibo, mɨijoho bu uco tobafañɔ jɨihacujirahi
toba amaryɨbasumi fahiijɨvaro tobafañɔ feequi moonɨnaacaro sita
tahɨmegaro feehicahi, nooboro.
8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicɨgaiijeque dɨicɨibo fuucu,
nooboro.
9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icɨgaiijeque ɨicɨuboro ɨgucuubo.
Jaafucuu judiomɨ jaguisɨfucuu.
10 Jaanegui judiomɨ Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiijɨ jino jaguisɨfucu.
Jaanegui dicɨgaiijeque satyejitɨhi, noomoro.
11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Mɨiro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi:
Dicɨgaiijeque dɨicɨibo fuucu, nooboro.
12 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨijoho diibo ɨco dicɨgaiijeque dɨicɨibo dɨigo onoobo?
noomoro.
13 Jaarunofañɔ diibo gaajautɨhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidɨ
miyamɨnaa iicaumo cojɨtɨ Jesu sihɨgovɨ ufucuumañɔ.
14 Jaanobuunatɨ Jesu diiboco siino templojafañɔ aatyɨmeuboro nuuhi:
Meecɨ, jisumi jino ɨijoho ubuheecunoco; siino imitɨno diicacuujirahana
janaanɨcɨ iicano siino dijaa saadino, nooboro.
15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomɨco jɨibugutuubo Jesujaahi diiboco
ubuheesuunoco.
16 Jaanoma iicaumo judiomɨ Jesuco imitɨno moonɨhicauhi, diibo
jaguisɨfucuvɨ tollɨ omoonɨhicaumañɔ.
17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudɨcamaaihi. Jaano
tɨcovovɨ bu uujoho dudɨcamaaihi, nooboro.
18 Jaanoma iicamo judiomɨ janaanɨcɨ imeguehicauhi diiboco
agaicaaunoco. Mɨiro toono jaguisɨfucucoro diitobadɨ teemehicautɨibo, tollɨro
bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifiico Moocaanibadɨ moonɨhicaubo
icano.

Moocaani Achi Mitya Iijɨ.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi:
Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebɨitɨro moonɨtɨhi. Mɨiro Caani
omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu tollɨro Illi moonɨhi.
20 Mɨiro Moocaani Illico agaijɨmañɔ fanoova moonɨnoco diiboco ɨfusuhi.
Mɨiro imi janaanɨcɨ ejeevanoco ɨifusujiibehiica. Jaaneri amɨihai majabafiiteji.
21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacɨbadɨro bu
Illi iimogomoco fiivoco acɨji.

---

* **5:4** Sahaamefañɔ toonoono versiculonoco ficuutɨmo.

22 Miiro Moocaani miihaiñoobaco iimitico nootihi. Jaaruubo paryi toono
imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitico iimibachuqui;
23 Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro. Jaanoti Illico
obocigotimo, tolliro bu Caanico bocigotihi diiboco agalluuboco.
24 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco agalluhiniiboco imiyaavo-
gomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifiniijitino fiivoma icacuuhi. Jaamo
ciijigaifaño fuucuujitihi; Jilliro guijeveti fiivofañovi fatyucuubo.
25 Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihi-
cacuuhi; iimitifaño miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi iijico ugu-
ubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji.
26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco aciibo
tolliro Illi sitaaco fiivoco ihaciqui.
27 Tolliro bu mitya iijico aciibo miyaminaafañoti iimitino, iimino icanoco
idugaacuqui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iicamaño.
28 Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryiicino ciihojinofaño
iicamo ihiimaaco uguubujino.
29 Jaamo iiminoco omooniumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanoti
iimitinoco omooniumo buheeteji ciijigaifaño ifeequi.

Cristoti Ijiibogono.

30 Miiro uujoho aivo, uuro tajeebiitiro mooniijitirahi. Jaamaño uujoho
iimitinoco dugaacuhi uco atajiibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano
tajeebiiti uuro iimogonoco omoonitimaño. Jilli Guihirubi uco agalluhiniibo
iimogonocoro mooniihi.
31 Uujoho uuro tafiitiro jiibuguruva tajiibogo saatehedi ibocima chahaji-
rahi.
32 Jaanoti sifi uuditi jiibeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditi diibo
onoono miyaano iicanoco.
33 Miiro amiihai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi.
Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.
34 Jaarunofaño uujoho gaayicitihi miyaminaafi ijiibogonoco. Jaarunoco
uujoho jilli Juati amiihaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.
35 Miiro Jua ciijigaimecu ijiganoro aachiciibadi jeevauhi. Jaabo
aachiciniunofaño amiihai jihachutagayiro imo imo mihicauhi.
36 Jaaruno toono Jua ijiibuguuno janaaniciivi uujoho onoono jeevahi.
Miiro Moocaani uco agalluubo atajiibaunoco omooniino. Toonoro tahalliivi
jiibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.
37 Tolliro bu Guihirubi uco agalluubo uuti jiibeguehi. Jaaruuboco amiihai
safooba mahatyimetatihi, bu ihiimaaco safooba muguubutatihi icano.
38 Tolliro bu diibo iiji amiihaifaño chahahi; Diibo agalluuhiniiboco amiihai
mimiyaavogotimaño.
39 Miiro Caatinihaameque imino amiihai mihiifiniciihicahi fiivo ifiico
toohaamefaño mahatyimeneque mihimogomoro. Jaano miiro toohaame
uuditi ijiibuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotihi fiivoma mihicajiruneguiiha.
41 Uujoho miyaminaa cahacisuco gaayicitihi.
42 Jaabadiro uujoho gaajahi amiihai Moocaanico magaijitinoco.
43 Miiro uujoho Guihirubi memeri saahinihi; Jaaruuboco uco mag-
aayicitihi. Jaanoti sifi jilli ijeebiitiro asaaboco naha amiihai magaayicijirahi.
44 ¿Milli jaamo mimiyaaveguejirahi sanomiro fahigovavi miyaminaa
imihicacoro magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiinodi idiiboro iicaabo
Moocaaniti asaano imihicaco miguiinotihi.

45 Jaanegui uuditi mehesamaaidino: Caani imefeenevi miihaico imitino
neejiibo, noomoro. Icaabo amiihai imitico eneejiibo Moise. Jaabo
tajiibafeenedi mataajibadi mehesicinirahi.
46 Miiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliro mimiyaaveguejirahi.
Miiro diibo uuti caatiniuhi.
47 Jaabo acaatiniunoco mimiyaavogotimo, ¿milli bu taajico mimiyaavegue-
jirahi?

6

Cinco Mildimoco Amachusuno.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba momoro bu
Tiberia onoomuuai.
2 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi sihidi ejeevanoco
omooniiboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyimehicauneguiiha.
3 Jaanegui Jesu ifabaihallivi ufuuboro ijiibogominaama casiivuubo.
4 Jaasumi fiiticuuno judiomi jiibaimo Pascua iicaujino.
5 Jaanaa Jesu emeeciubo atyimeuhi sihidi miyaminaa idojicuti asaaunoco.
Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucati fine machutaaco manaajejirahi jito
imachuqui? nooboro.
6 Jilli Felipeque nuubo jilli diiboco inisuubo, ¿milli fine neejiibo? onoomaño
jilli omoonijinoco imino agaajacuuboro.
7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fine doscientos denario ticovovi manaajejirahi,
machutaaco. Jaaruno famoovíro ajashuno iifetejitirahi, nooboro.
8 Jaanegui ijiibogominaati saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi:
9 Jineeri icase sase sahusedino sebada maahuno, bu miimisiici tavaabomisi
icanoma iicase. ¿Milli jaano tonoodino jinoodimo miyaminaavi ifetejirahi?
nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasiicamaaiqui, nooboro. Jaa-
mañeri sihidi ñaavahu icauhi. Jaanohallivi casiicamaaiumo cinco mildino
gaifiimi.
11 Jaadi Jesu imaahunoco iiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro,
toonoco ijiibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi
giciniumoma. Tolliro bu itaavaco iifuumo iimuguudineheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudi Jesu nuuhi, ijiibogominaaco: Paryi
manaani ihatyuuvoco gañiicafototino iicaqui, nooboro.
13 Jaanoco ananiumo gahafusuuhi, jiiibaiñoco fahuseeci, siino miibaici
icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunoti aatyuvuunoco.
14 Jaano Jesu sihidi ejeevano iifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito
nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiinijehallivi asaaujiibo,
noomoro.
15 Jaamoro Jesuco iiciumoro satyuujirumo aivojiiboti iheetavequi. Jaanoco
agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaihuhallidi Iguehi.
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijicuudi ijiibogominaa muuaijaago fuuhi.
17 Jaamoro meenegafaño ijicamaaiumoro fuumo onegueehi Capernau-
jaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutihi.
18 Jaanaa imuuaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaauno.
19 Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idiino kilometronohachuta
icacuumaaca Jesu saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaaboco aatyimeumoro
sihidi igutuumo.

20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.
21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafañо gaayɨcɨuhi. Jaadɨ goovano ɨɨfutuumo ufuuhɨgo.

Miyamɨnaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedɨ toonegueehivɨ miyamɨnaa ifitafutuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafañо Jesu ijɨɨbogomɨnaama footɨnaaca diito iinoro fuumo.
23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumitɨ asaauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aacɨunobuunatɨ maahunoco amachuuno fiitɨno.
24 Jaamañovɨ Jesu, ijɨɨbogomɨnaa icano achahaunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro toono imeenenefañо ɨjɨcamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacɨneguiiha Diiboco Fiivo Maahutɨ Momonɨmo.

25 Jaaboco onogoo muuaivɨ aatyɨmeumoro nuumo: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cusumi gasehinɨhi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jillɨ mamachuhinɨmo mutuvahinɨneguiiha uco miguiinehi. Jillɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehinɨnoco mimiyaaveneguiiha icatɨno.
27 Jaanegui ifinɨno machutaguiiha mududɨcamaaidino, ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno machutaguiiharo mududɨcamaaje. Toonoco uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amɨɨhaico aacɨjino. Toonotɨ uujoho Moocaanitɨ asaanoco miyamɨnaa igaajaqui, bu uuvɨ Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.
28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Mɨillɨ jaanegui momoonɨji Moocaani iijɨco meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amɨɨhai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidɨ ejeevanoco mɨɨhaico dɨhɨfusu maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi?
31 Mɨɨro moheedeetemɨhai machuuhi mana onoonoco sɨcaihɨgovɨ iicausumi, oono Caatɨnɨhaamefañо: Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadɨ, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moise amɨɨhaico niqueje maahuco acɨtɨhi, Guihirubi amɨɨhaico jino miya maahu niqueje maahuco acɨhi.
33 Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañotɨ iniitoobo jiinɨjemɨnaaco fiivoco aacɨɨbo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, fahiijɨvaro mɨɨhaico toono maahuco daacɨhiica, noomoro.
35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitɨhi icano.
36 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco mahatyɨmecuurumo uco mimiyaaveguehicatɨhi.
37 Mɨɨro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno tajaa saaji, tollɨro bu tajaa asaamoco uujoho buhɨ gañɨɨjitɨhi.
38 Uujoho niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco moonɨqui icatɨno, jillɨ uco agalluuhinɨɨbo iimogobadɨ moonɨqui saahinɨhi.
39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ diibo uco aacɨmoco saatohobaco jeevesutɨɨbo paryɨ famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji.

40 Jaano jino uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ famooro miyamɨnaa
Moocaani Seemeneque aatyɨmemere imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma
iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu
niquejefañotɨ iniituubo, unuuneguiiha
42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose achi icatɨɨbo? ¿Mɨɨro caani, seejɨ
icamoco mɨɨhai magaajahi? ¿Mɨllɨ jaabo: Uujoho niquejefañotɨ niitehi, nee-
hicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨɨhai dejecufiraco.
44 Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo tajaa
isɨvatɨruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu.
45 Mɨɨro, Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono: Moocaani
famoocoro jɨɨbegueji, noonoro. Jaabadɨ famooro Moocaanico uguubuumoro
diibotɨ agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨɨboro uujoho Moocaanitɨ asaaubo
Moocaanico atyɨmehi.
47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinɨjitɨno
fiivoma icaji.
48 Uujoho fiivo maahu.
49 Mɨɨro amɨɨhai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuurumo chuumuuhi.
50 Jaanotɨ naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ amachumo
guijevetɨmo iicaqui.
51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ iniitehinɨɨbo.
Jaamo uco agaayɨcɨmo ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacɨno
taahucu. Jaanoco uujoho jiinɨjemɨnaahallɨvɨ aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo: ¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ
mɨɨhaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.
53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco muduutɨhachiijɨ, bu itɨɨjohoco ma-
hadutɨhachiijɨ icano fiivoma mihicajitɨhi.
54 Jaanotɨ taahucuco amachuubo, tatyɨɨjohoco aaduubo icano ifinɨjitɨno
fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.
55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨɨjoho miya adufaihu icano.
56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨɨjohoco aadumo icano uuma icahi.
Jaamoma bu uujoho tollɨro icahi.
57 Mɨɨro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano.
Jaabadɨro uco amachuubo uuri icaji.
58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨɨhai caanimɨhai manaaco amachu-
umo iguijeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno fi-
ivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ɨjɨɨbuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihi-
imaa sihidɨ jeevahi. ¿Mɨɨjoho fɨne gaayɨcɨjirahi? noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨɨbogomɨnaa onoocasiunoco agaajacɨuboro nuubo: ¿Jaano
nacu amɨɨhaico imitɨno moonɨhi?
62 ¿Mɨllɨjiru fɨne imi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco caamo itɨconɨ
iicauhɨgo ofooboco mahatyɨmeruva?
63 Mɨɨro Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ muuhucu jillɨ
jihovono. Jaanotɨ naha jino uujoho ihiimaano amɨɨhai jeebɨɨco ifinɨjitɨno
fiivoco aacɨjino.

64 Jaarunofaño icamo amɨihaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo, nooboro. Mɨiro
Jesu ɨmegavɨro gaajacuuhi imiyaaveguejitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui
aacɨujiiboco icano.
65 Jaamaño nuubo: Toonegui amɨihaico neehinɨhi: Mɨihaiñooba tajaa saa-
jitɨrahi Guihirubi tajaa isɨvatɨruva, nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo diibeditɨ
udugaavuumoro diiboma fuucuutɨmo.
67 Jaanegui Jesu saatoho ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icano
iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amɨihai tollɨro diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨibo, mɨijaago bu mɨihai
mefeejirahi? Mɨiro ɨima icano ifinɨjitɨno fiivo iimaa.
69 Mɨiro mɨihai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro magaajahi ɨijoho Cristo
Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.
70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi.
Jaamo amɨihaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo
iicaubo Jesucristoco iguijenɨqui aacɨujiibo.

7

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

1 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro Judea
jiinɨjevɨ ofoonoco imeguehicautɨibo judiomɨ diiboco tahɨ agaicaauguunegui-
iha.
2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨibaimo iicaujino; tusumi judiomɨ
nɨjeganofañoro icanɨcɨmo.
3 Jaaneguiiha Jesuco inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo
didojɨcutɨ ofoonɨcɨmo edeetavonoco ihatyɨmequi.
4 Mɨiro mɨihaiñooba miyamɨnaaco ifiico igaajasuqui omoonɨmo toovono
moonɨtatɨhi, tollɨ bu omoonɨibo famoo ɨmefeenevɨro moonɨhica, noomoro.
5 Jillɨ nuumo inahabomɨ icarumo diiboco imiyaaveguehicautɨmaño.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvɨhiica uujoho ɨifototɨhiica. Jaanotɨ
amɨihaidi naha fafucuvaro imihi.
7 Mɨiro amɨihaico jiinɨjemɨnaa jɨiheguetɨhi. Jaanotɨ uco jɨihegueme diito
imitɨco onoonohallɨtɨ.
8 Amɨihairyo tobaimojaago mofoo. Jaanotɨ uujoho tobaimovɨ footɨhiica
tahoovofucuvɨhiica uujoho ɨfototɨhi, nooboro.
9 Diitoco tollɨ unuuboro fitafutuubo Galileavɨ.

Jesu Fuuhi Nɨjegano Jɨibaimovɨ.

10 Jaadɨ inahabomɨ tobaimojaa ufuunobuunatɨ, Jesu tollɨro bu
fuuhi. Jaaruubo foovono fuutɨibo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco
aatyɨmeujiruneguiiha.
11 Jaaboco judiomɨ tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fɨne
iicaabo? noomoro.
12 Jaabeditɨ sihidɨ miyamɨnaa mɨrɨbacasihicauhi. Saatoho neehicauhi:
Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨibo
miyamɨnaaco bañɨhicaabo, noomoro.
13 Jaarumo mɨihaiñooba foovono diibeditɨ iimaahicautɨhi judiomɨ ñɨhicutɨ.
14 Jaanaa ijɨibaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jɨcafutuuhi. Jaaboro
tɨcovaubo ɨjɨibuguubo.
15 Jaaneri judiomɨ sihidɨ eheetyemere neehicauhi: ¿Mɨillɨ jaabo sihidɨ
fanoovaco gaajahi aamenefaño icautɨruubo? noomoro.

16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebɨɨtɨro jɨɨbogotɨhi uco
agalluuhinɨɨbo jɨɨbogoco uujoho jɨɨbeguehi.
17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonɨgomo, gaajaji Moocaani
jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonoco nacu tajeebɨɨtɨro uujoho onoono iicanoco.
18 Jaanotɨ ijeebɨɨtɨro ihiimaabo diiboco miyamɨnaa obocɨgonoco imegue-
fihi. Jaanotɨ diiboco agalluhinɨɨboco obocɨgoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabo-
faño bañɨfiira chahahi.
19 Mɨɨro amɨɨhaico Moise tajɨɨbaco acɨuhi. Jaarunoco amɨɨhaitɨ saatohoba
imino moonɨtɨhi. ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyamɨnaa iimusuuhi: Ɨɨjoho ɨjɨma diicahi. ¿Mɨɨjoho nacu ɨco
gaicaaujirahi? noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisɨfucusumi omoonɨhinɨneri
famooro meheetyehinɨhi.
22 Mɨɨro Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi amɨɨhai meehe nigacɨ quitɨcɨco.
Jaarunoco diibo tɨconɨutɨhi omoonɨubo, amɨɨhai eedeetemɨhai toonoco
tɨconɨuhi eheetavuumo. Jaanoco amɨɨhai jaguisɨfucusumi meheetavonɨcɨhi.
23 Jaano Moise tajɨɨba gañɨɨcafototɨno iicaqui momoonɨmoro
jaguisɨfucusumi gaifi seemene meeheque miquitɨcɨnɨcɨhi. ¿Jaamo collɨhi
tajaa mɨsɨfiiratehi jaguisɨfucusumi saafi miyamɨnaafico faabohocoro
ubuheesuhinɨnohallɨtɨ?
24 Imino meecɨtɨmoro saatohoditɨ mihiimaadino. Jari imino magaajaadɨ
mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fɨne Jaanɨ Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨco iguijenɨqui
iguiinehicaabo icatɨɨbo?
26 Memeecɨ ono famoofeenevɨro iimaaruuboco mɨɨhaiñooba mɨllɨ
moonɨtɨhi: ¿Naa fɨne jisumi aivojɨto gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco?
27 Jaanotɨ mɨɨhai magaajahi tahɨgotɨ diibo asaahɨgoco. Jaanotɨ Cristo asaadɨ
mɨɨhaiñooba gaajajitɨhi cuucatɨ diibo asaanoco, noomoro.
28 Jaanegui Jesu templojafaño ɨjɨɨbuguumañotɨ sefano nuubo: Uco naha
amɨɨhai magaajahi tahɨgotɨ asaahɨgoco. Jaaruubo uujoho tajeebɨɨtɨro saatɨhi.
Jaabo uco agalluuhinɨɨbo miyaabo iicaaboco amɨɨhai magaajatɨhi.
29 Jaanotɨ uujoho diiboco gaajahi diibotɨ asaahinɨmaño. Mɨɨro diibo uco
galluuhinɨhi, nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayɨcɨujirahi diiboco icɨvojaanɨqui. Jaarunofaño
mɨɨhaiñooba diiboco gaayɨcɨutɨhi ihoovofucuvɨ ɨɨfutuutɨmaño.
31 Jaarunofaño sihidɨ diitotɨ saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro
nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadɨ jaanɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehicano janaanɨcɨ
eetavejiruubo fɨne? noomoro.

Fariseomɨ Sisɨmɨnaaco Galluuhi Jesuco Igaayɨcɨqui.

32 Jaanoco fariseomɨ guubuuhi miyamɨnaa toonotɨ ɨmɨrɨbacasiunoco.
Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨto, fariseomɨ icamo sisɨmɨnaaco galluuhi Je-
suco igaayɨcɨqui.
33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amɨɨhaima icaji. Jaadɨ
dojɨcuvɨro feeji uco agalluubojaago.
34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo
amɨɨhai mɨhɨfetejitɨmaño uco mahatyɨmejitɨhi.
35 Jaanegui judiomɨ sanomɨro noocasiuhi: ¿Cuuca fɨne jaabo ofooboco
mahatyɨmejitɨhi? ¿Nacu fɨne griegomɨfeenevɨ judiomɨ agavaracɨnɨmojaago
feejiibo griegomɨco ijɨɨbeguequi?

36 ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco oono mɨɨhaico noobo: Uco miguiinejirahi.
Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo mɨhɨfetejitɨmañoo, noobo?
noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nɨfaihubadɨ Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jɨɨbaimofucu Jesu agañiivuuboro sefano nuuhi:
Saatoho adufirari mihicahachiijɨ tajaa masaamoro, mahaduva.
38 Uco imiyaavogoobo, Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨ: Dijeebɨɨfañotɨ fiivo
muuai nɨfaihu cuuji, nooboro.
39 Jillɨ Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayɨcɨjinoco. Tusum-
ihiica Moocaani Gaija niituutɨhiica Jesu niquejefañoo ufuutɨmañehiica.

Miyamɨnaa Dugaavocasiuhi.

40 Jillɨ Jesu unuunoco diitofeenetɨ saatoho uguubuumoro nuuhi:
Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo, noomoro.
41 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Cristo, noomoro. Jaanotɨ saatoho
neehicauhi: ¿Nacu Galileatɨ Cristo saajirahi?
42 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono: Cristo saaji, Aivojɨɨbo David yotofañotɨ
tollɨro Belen allɨo cuumijefañotɨ David iicauhɨgotɨ saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyamɨnaa fahɨgova dugaavocasiuhi Jesuhallɨtɨ.
44 Jaanegui diitotɨ saatoho diiboco igaayɨcɨqui moonɨurahi. Jaarumo saato-
hoba mɨllɨ diiboco moonɨutɨhi.

Aivojɨto Jesuco Miyaavogotɨhi.

45 Jaanaa isisɨmɨnaa tahɨgotɨ siino saauhi. Jaamoco sacerdotemɨ aivojɨto
fariseomɨ icamo nuuhi: ¿Collɨhi jana jaaboco mɨsɨvatɨhi? noomoro.
46 Jaanegui isisɨmɨnaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadɨ
ihiimaamo! noomoro.
47 Jaanegui fariseomɨ diitoco nuuhi: ¿Tollɨro bu nacu amɨɨhai diibo
abañɨnoco mimiyaaveguehi?
48 ¿Nacu amɨɨhaidi saatoho aivojɨtotɨ, fariseomɨtɨ icano miyaaveguehi?
Imiyaavogotɨmo duhu.
49 Jaanotɨ jito miyamɨnaa tajɨɨbaco agaajatɨmo jillɨ cɨɨjɨgaifañoo efeejimo,
noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu
emeecɨjeubo, nuuhi:
51 ¿Nacu mɨɨhai tajɨɨba saafi miyamɨnaafico: Iimitɨ, neejirahi, itɨconɨ diibo
omoonɨnoco gaajacɨtɨmoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ɨɨjoho Galileaoobo? Eneecau,
imino Caatɨnɨhaameque dɨhɨɨfɨnɨcɨ Galileatɨ Moocaani iimaamɨnaa saatatɨhi,
noomoro
53 ijeevadɨ sahaje iijanojaa foocɨnɨumo.

8

Gaifiimɨma Iicafifigo.

1 Jaanotɨ Jesu fuuhi Olivohono iicagajɨjaago.
2 Jaano seseevedɨ fucuro Jesu siino templojafañoo saauhi. Jaabojaago sihidɨ
miyamɨnaa saauhi. Jaamoco acasɨɨvuuboro tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo.
3 Jaanaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibojaa sɨvauhi gaigooco
gaifiimɨma iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevɨ ificuumoro
4 nuumo: Aivojɨɨbo Jesu, jaamo aijɨ icanaaca, sifiima faguifañoo icagoco
mahatyɨmehi.
5 Mɨɨro Moise itajɨɨbafañoo jillɨ mɨɨhaico neehi: Tollɨ iicagoco guiisiri ma-
haamɨmoro magaicaau, nooboro. ¿Jana ɨɨjoho mɨllɨ neehi? noomoro.

6 Jillɨ nuumo diiboco ɨnɨsuumo, ɨɨfurumo toonohallɨtɨ diiboco icɨvojaanɨqui.
Jaanegui Jesu jiinɨjehallɨvɨ ɨdɨjɨɨvuuboro tɨcovaubo ihusegairi jiinɨjeque
acaatɨnɨubo.
7 Jaarunaa suufenɨtɨmo diiboco idilluhicaunegui, agañɨɨvuuboro diitoco
nuuhi: Eneecata amɨɨhaitɨ saatoho imitɨma machahamo mɨtɨconɨ diigoco
guiisibari mahaamɨmo,
8 nooboro siino ɨdɨjɨɨvuuboro ijiinɨjeque caatɨnɨhicauhi.
9 Jillɨ unuunoco uguubuumoro tollɨro diito iimitɨma iicaunoco ijeebɨɨfañodɨ
agaajaumoro ihamiyatotɨ tɨcovaumo safiisari ofoocɨnɨumo. Jaanaa Jesu diigo
icanoro covovacafutuuhi tomañovɨ.
10 Jaadɨ Jesu agañɨɨvuudɨ mɨɨhaiñoobaco atyɨmecuutɨɨbo, ɨdɨɨgoro diigo
toonovɨ ifitafutuugoco aatyɨmeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallɨvɨ
imitɨno ihiimaahicamo? ¿Mɨɨro saatohoba ɨco mɨllɨ moonɨtɨhi? nooboro.
11 Jaanegui nuugo: Aivojɨɨbo, saatohoba mɨllɨ uco moonɨtɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo mɨllɨ ɨco moonɨtɨhi.
Fuucu. Jaagoro siino imitɨno diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyamɨnaa Jeebɨɨnoco Aachɨcɨnɨɨbo.

12 Jaadɨ siino Jesu ihiimaauboro miyamɨnaaco nuubo: Uujoho jiinɨjemɨnaa
jeebɨɨco aachɨcɨnɨɨbo, tadyojɨcutɨ asaabo cɨvohɨ icajitɨhi. Jaano ifinɨjitɨno
fiivoco aacɨno foovoma icajiibo.
13 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Ɨɨjoho difiitɨro dɨɨbeguehicahi. Jaano
dijɨɨbogo ibocɨma chahahi, noomoro.
14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahallɨvɨro
ɨjɨɨbuguruno tajɨɨbogo ibocɨma icahi, uujoho asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco
icano agaajamaño. Jaanotɨ amɨɨhai magaajatɨhi uujoho tahɨgotɨ
asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano.
15 Jaamo amɨɨhai miyamɨnaa imitɨco meneehi jiinɨjemɨnaa tajɨɨbafeenedɨ.
Jaanotɨ uujoho mɨɨhaiñoobaco dugaacutɨhi.
16 Jaanotɨ dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiiro uujoho
icatɨhi, Guihirubi uco agalluuhinɨɨboma mihicamaño.
17 Mɨɨro amɨɨhai tajɨɨba aamefaño noocɨnɨno: Miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogono ibocɨma
icahi, noonoro.
18 Mɨɨro uujoho tafiitɨro jɨɨbeguehi, tollɨro bu Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo
utɨ jɨɨbeguehi icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amɨɨhai magaajatɨhi, bu tollɨro Gui-
hirubico magaajatɨhi icano. Jaanotɨ uco magaajaruva tollɨro Guihirubico
magaajajirahi, nooboro.
20 Jillɨ Jesu nuuhi templojafaño ɨjɨɨbuguubo nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno cojɨvɨ.
Jaaruuboco mɨɨhaiñooba gaayɨcɨutɨhi, ihoovovɨ ɨɨfutuutɨmaño.
21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyɨmetɨmoro amɨɨhai
imitɨmaryo miguijeveji. Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi, nuubo.
22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo. Jaamaño:
Uujoho ofoohɨ mefeejitɨhi, noobo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo. Amɨɨhai
jiijemɨnaa. Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi.
24 Jaamaño amɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨɨro uco
mimiyaavogotɨhachiijɨ amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.
25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico neehicacuuhi.

26 Sihidɨ icano amɨɨhaico eneejino, amɨɨhaitɨ udugaacujino icano. Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diibotɨ uguubuunoco jiinɨjemɨnaaco jɨɨbeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaaniditɨ ihiimaahicaunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco guijeve ɨmohobujehallɨvɨ magañɨiyɨcɨdɨ magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tollɨro bu tajeebɨɨtɨro uujoho omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro Guihirubi uco ɨjɨɨbeguehicanocoro omoonɨhicanoco icano.
29 Uco agalluuhinɨɨbo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutɨhi, diibo iimogonocoro omoonɨhicamaño, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu nuuhi: Taajɨco jeevesutɨmo mihicahachiijɨ miyaano tajɨɨbogomɨnaa mihicaji.
32 Jaachiijɨ magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨɨhaico imitɨfañotɨ sinaayuji, nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihicamo sita jɨjovoto mihicatatɨhi. ¿Millɨtɨ jaabo mɨɨhaico ɨɨjoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ famooro imitɨco omoonɨmo, imitɨ jɨjovoto.
35 Jaamaño jɨjovoobotɨ iicaabo ihaivojɨɨbo seemefañodɨ icatatɨhi. Jaanotɨ iseemene diitofañodɨ icanɨcɨhi.
36 Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amɨɨhaico isinaayuhachiijɨ miyanotɨro jɨjovoto mihicacuujitɨhi.
37 Uujoho gaajarahi amɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco muguubutɨmoro.
38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨɨbogobadɨ. Jaanotɨ amɨɨhai momoonɨhicahi amɨɨhaico amɨɨhai caani ɨjɨɨbogobadɨ, nooboro.

Diito Caani, Ɨjɨ.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai caani Abraham, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨɨhai caani Abraham iicaruva diibo omoonɨubadɨ momoonɨjirahi.
40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollɨ iicanoco Abraham safooba moonɨutɨhi. Mɨɨro amɨɨhaico miyaanoco jɨɨbeguehicahi Moocaani uco unuubadɨ.
41 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai caani omoonɨnɨcɨbadɨ momoonɨhicahi, nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨɨhai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro mɨɨhai caani Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai caani Moocaani iicaruva uco magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagotɨ saahinɨhi, tajeebɨɨtɨro uujoho saahinɨtɨhi diibo uco agalluuhinɨnegui saahinɨhi.
43 ¿Collɨhi jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi tajɨɨbogoco mihimeguehicatɨhi muguubunoco?
44 Amɨɨhai caani Ɨjɨ. Jaabo onoobadɨ momoonɨnoco mihimeguehicahi. Mɨɨro diibo sɨɨcɨjetɨro imoyɨɨcɨɨbo miyamɨnaaco agaicaaunoco, imoyɨɨcɨtatɨɨbo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani iicamaño bañɨfifiibo.
45 Jaanotɨ uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatɨhi.
46 ¿Nacu mɨɨjoho amɨɨhaitɨ saatoho ɨfusujirahi tafifa sanogayɨba imitɨ iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collɨhi uco mimiyaaveguehicatɨhi?

47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijiico guubuniciihi. Jaanoti amiihai
Moocaanita mihicatimaño Moocaani iijiico muguubugotihi, nooboro.

Cristo Sahiijitiro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomi iimusuuhi: Aivo miyaano iijoho samariaoobo idi-
icanoco ico monoono. Jaabo ijima diicahi, noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ijima icatihi, uujoho Guihirubico
bociguehi. Jaaruuboco uco amiihai mobociigotihi.
50 Jaaruubo uujoho tafi bociigoco guiinotihi, iicaabo saafi uco obociigonoco
iguiinooboro udugaacuubo.
51 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Taajico imimiyaavogomo
ifiniijitino guijevefaño feejitihi, nooboro.
52 Jaanegui diiboco judiomi iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi ijima
idiicanoco. Miiro Abraham, bu paryi Moocaani iimaaminaa icamo paryi
guijeveuhi. ¿Milli jaabo iijoho neehi: Taajico uguubumo guijevetimo icaji?
nooboro.
53 ¿Nacu iijoho mootadi Abraham janaaniici deevahi? Jaaruubo du gui-
jeveuhi, bu paryi Moocaani iimaaminaa icaurumo guijeveuhi. ¿Jaanoti
miijoho iijoho idiicaabo guijevetiibo diicaji? noomoro.
54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bociigoruva, uuro
obociigono jaaducafetejitirahi. Guihirubi uco bociguehi diiboco amiihai
Moocaani monoobo.
55 Jaaruuboco amiihai magaajatihi. Jaanoti uujoho naha gaajahi. Jaanoti:
Uujoho diiboco gaajatihi, nuuruva amiihaibadi bañififijirahi. Miyanotiro
uujoho diiboco agaajamaño diibo iijico moonihi.
56 Miiro Abraham amiihai tyadi imo imo icauhi uco aatyimegueuboro.
Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: ¿Milli jaabo cincuentadino ficabano
diicatiibo, Abrahamco daatyimeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi:
Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco iciumo diiboco ihaamiqui. Jaarunaa Jesu templo-
jafaño afataniivuuboro diitofeenedi ihiinehiniuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaalliino Isicautiiboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiiboco.
2 Jaabediti ijiibogominaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojiibogominaafi, miijoho
imitico omooniumaño, jaani atyimetiibo fiivuuhi, caanimisi nacu diibo?
noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omooniumaño
icatino. Jilli Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno.
4 Miiro cuuje iicanohachuta uco agalluuhiniibo dudicamaajeque eetavehi.
Jaanoti mihiijicuudi miihaiñooba dudicamaaitacuutatihi.
5 Miiro jino jiinijehallíri iicanohachuta uujoho jiinijeminaaco achicinihi,
6 nooboro jiinijehallivi ijiireuboro toonoco jiinima illiheeniuboro ijiiniri
aatyimeutiibo alliinoco nicuubo.
7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro.
Jaaba jicooba momo hebreo iijiri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahigoti
atyimecuubo saauhi.

8 Jaanegui ifiitɨnomɨnaa itɨconɨ atyɨmetɨɨbo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨ oono acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo icatɨɨbo? noomoro.
9 Jaanotɨ saatoho: Jɨɨhɨ, diibo, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Sifi diibobadɨ ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.
10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Mɨllɨ jaano ɨco dihaallɨɨno faayacafetehi? noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinɨco ijɨɨrema eetavooboro uco tahaallɨɨnoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jɨcoobafaño nitɨto, eneenegui ofooboro nitɨjehinɨhi. Jaaneri tahaallɨɨno uco faayacafetehinɨhi, nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatɨhi, nuuhi.

Fariseomɨ Dilluuhi Diiboco.
13 Jaadɨ diibo aatyɨmehicautɨɨboco satyuumo fariseomɨ ɨmegavɨ.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinɨbari ihaallɨɨnoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu jaguisɨfucuu.
15 Jaaboco siino fariseomɨ dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco dihaallɨɨno faayacafetehinɨhi? noomoro.
Jaanegui nuubo: Jiinɨbari uco tahaallɨɨnoco nicuhinɨɨbo. Jaanoco initamaainɨneri atyɨmehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomɨtɨ saatoho nuuhi: Diibo Moocaanitɨ saatɨhi. Jaamaño jaguisɨfucuco imino toomotɨɨbo, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨmɨnaafi iicaruva jino sihidɨ ejeevano mityaco eetavejitɨruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodɨmo dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino aallɨɨvautɨɨboco nuumo: Jaanotɨ ɨɨjoho, ¿mɨllɨ neehi dihaallɨɨnoco afaayɨcɨhinɨɨbeditɨ? noomoro.
Jaanegui nuubo: Etɨ, Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomɨ miyaavuguutɨhi diibo ihaallɨɨnoco afaayɨcɨunoco icano. Jaamoro caanimɨsico cuuhuvaumo igaajaqui.
19 Jaadɨ diitɨsico dilluumo: ¿Naa jaanɨ amɨɨsi seemene aallɨɨvatɨɨbo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Mɨllɨ bu jaabo oono ihaallɨɨnoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimɨsi nuuhi: Jɨɨhɨ, magaajahi diibo moseemene aallɨɨvatɨɨbo ifiivuunoco.
21 Jaaruno magaajatɨhi fɨne mɨllɨhacho tahɨ atyɨmeebe, bu tollɨro magaajatɨhi mɨɨjohohacho fɨne diiboco ubuheesuhinɨnoco. Tahɨ diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tahɨ mɨllɨhacho amɨɨhaico jɨɨbeguejiibo, noomɨsiro.
22 Jillɨ caanimɨsi nuuhi, judiomɨco iiguiumɨsiro, judiomɨ cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañotɨ magañɨɨji, noomoro ifitacucasiuno ñɨhicutɨ.
23 Jillɨtɨ caanimɨsi: Amiyaaburucu tahɨ diiboco midillu, nuuhi.
24 Jaanegui siino coovaumo ihaallɨɨnoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotɨ diibo imitɨmɨnaafi iicanoco mɨɨhai magaajahi, noomoro.
25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahɨ fɨne imitɨmɨnaafi uujoho gaajatɨhi. Ɨdɨɨnocoro gaajahi uujoho aatyɨmeutɨruubo jisumi aatyɨmeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ dihaallɨɨnoco omoonɨhinɨneri daatyɨmehi? noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico jɨɨbugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotɨmoro bu ¿collɨhi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amɨɨhai tollɨro diibo jɨɨbogomɨnaatɨ mihicajirahi? nooboro.

28 Jaanegui diiboco ɨibaumoro nuumo: Ɨɨjohonaa diibo jɨibogomɨnaafi.
Jaanotɨ mɨihai Moise jɨibogomɨnaa.
29 Mɨihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaaunoco. Jaanotɨ magaa-
jatɨhi diibo cuucatɨobo iicanoco, noomoro.
30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jeevahi,
cuucatɨobohacho diibo iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco tahaallɨinoco
atyɨmesuubo.
31 Mɨiro mɨihairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani uguubunɨcɨtɨnoco.
Jaanotɨ diibojaagodɨ iicamoro, diibo iimogobadɨ omoonɨmoco icano gu-
ubunɨcɨibo.
32 Sɨicɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba ifiivonotɨro aatyɨmetɨiboco
atyɨmesumo onoonoco.
33 Jaanɨ Moocaanitɨ isaatɨruva mɨllɨba moonɨjitɨruubo, nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ imitɨma ifiivuubo, mɨihaico
dɨibeguejira? noomoro diiboco gañɨiumo sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨibobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañɨiunoco. Jaaboco atyɨmeuboro nu-
ubo: ¿Ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨibo, uco dɨibogo mɨijoho diibo
miyaaveguequi, nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨiro daatyɨmecuuhi. Jino uujoho diibo ɨima
ihiimaabo, nooboro.
38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨivuuboro nuuhi: Miyaaveguehi,
aivojɨibo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi dugaacuguiiha,
atyɨmetɨmo ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme, atyɨmecuutɨmo iicaqui,
nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo unuunoco
uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mɨihai tollɨro mahatyɨmetɨmo?
noomoro.
41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨihai aallɨino ihɨfuvusutɨruva
amɨihai imitɨma machahajirahi. Jaanotɨ: Mahatyɨmehi, monoomaño amɨihai
imitɨma mihicahi, nooboro.

10

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Ovejamɨ mecufaño iguhugari jɨcafototɨiboro
sinaagonodɨro ofoobo nanivamɨnaafi.
2 Jaanotɨ tomecufaño iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito toomomɨnaafi.
3 Jaabedi iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi. Jaahugari
ɨjɨcafotooboco ihovejamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi. Jaamoco itɨcovocɨvɨ
imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo.
4 Jaadɨ jahisivɨ famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨcɨibo. Jaabo dojɨcutɨ
ihovejamɨ foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro.
5 Jaanotɨ agaajatɨibo dojɨcutɨ footatɨmo. Jillɨro gaafimo diibeditɨ diibo
iimaaco agaajatɨmaño, nooboro.
6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacɨutɨhi mɨllɨ
eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Uujoho ovejamɨ guhuga.
8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ nanivamɨnaa. Jaamo iimaaco ovejamɨ
gaajautɨhi.
9 Uujoho guhuga, tafañodɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanɨcɨbadɨ
tomecufaño ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinɨsuquiro
icano. Jaanotɨ uujoho saahinɨhi fiivoma mihicaqui, sihidɨ janaanɨcɨ toonoma
mihicaqui.
11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Mɨɨro miya toomomɨnaafi iicaabo ihove-
jamɨhallɨvɨ ifiico acɨnɨcɨhi.
12 Jaanotɨ ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago asaanoco
aatyɨmeebere ihovejamɨco ejeevesuhinɨɨboro iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmaño.
Jaanobuuna ijɨcu asaaboro diitoco buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi.
13 Jaabo diibo diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo ududɨcamaaimaño.
Jaamaño diitoco jeecɨvotatɨɨbo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi.
Jaabadɨro bu diito uco gaajahi taatya iicamaño.
15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano.
Jaamaño tahovejamɨhallɨvɨ uujoho tafiico acɨhi.
16 Tollɨro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto iicatɨmo. Jaamoco
tollɨro sɨvaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo
toomomɨnaafi saafiiro icaqui,
17 uco Guihirubi gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨɨboro, siino ubuheeteji-
maño.
18 Mɨɨjoho uco guijenɨjitɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo
iguijeveruubo siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamaño. Jillɨ moonɨqui
Guihirubi uco tajɨɨbauhi, nooboro.
19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi.
20 Jaabotɨ sihidɨ saatoho neehicauhi: Ɨjɨma icaabo jillɨ jeegavucuubo.
¿Collɨhi jaaboco muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjɨma iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ
ihaallɨɨno aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨɨbaimoco templojaco Moocaanicoro
ijeecɨvehicaqui ificuuno jɨɨbaimoco jɨɨnijadɨɨhivɨ.
23 Jaasumi Jesu templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro
feehicauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta
jaabo mɨɨhaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ
mɨɨhaico foovono dɨɨbugucu, noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehicacuurahi. Jaarunoco
mimiyaaveguehicatɨhi; Mɨɨro Guihirubi atajɨɨbabadɨ uujoho omoonɨno toono
foovono uutɨ jɨɨbeguehi.
26 Jaarunoco amɨɨhai mimiyaavogotɨhi, tahovejamɨoto mihicatɨmaño,
amɨɨhaico eneehinɨcubadɨ.
27 Mɨɨro tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho
gaajahi. Jaamaño tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo.
28 Jaamoco uujoho ifinɨjitɨno fiivoco acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi.
Jaamoco mɨɨhaiñooba tahusefañotɨ dumɨtɨɨcɨjitɨhi.

29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨnoocɨvɨro sihidɨ ejeevamaño.
Jaamoco bu cajaatyooba Guihirubi usefañotɨ dumɨtɨɨcɨjitɨrahi.
30 Jaamɨsi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumɨsi saafiiro mihicahi,
nooboro.
31 Jaanegui judiomɨ siino guiisibanoco ɨcɨuhi diiboco ihaamɨqui.
32 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro sihidɨ iminehejeque amɨɨhai
ɨmefeenevɨ eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohallɨtɨ uco maga-
icaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Imino omoonɨhicanohallɨtɨ ɨco mo-
moonɨgotɨhi; Moocaaniditɨ imitɨno diimaahi miyamɨnaafi idiicaabo: Uujoho
Moocaanibadɨ jeevahi, onoonohallɨtɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatɨnɨhaamefaño Moocaani jillɨ neehi:
Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
35 Mɨɨro jaanoco famooro amɨɨhai magaajahi, Caatɨnɨhaamefaño onoono
gañɨɨcafototɨno iicafinoco. Jaamaño mɨɨro Moocaani iijɨco agaayɨcɨumoco
Moocaani nuuhi: Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
36 Jaabadɨ Moocaani ijeevadɨ ɨɨcɨuboro agalluubeditɨ: ¿Mɨllɨ Moocaanidit-
imitɨno iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditɨ?
37 Jaabo Moocaani omoonɨnoco uujoho omoonɨtɨhachiijɨ uco mimiyaaveg-
uedino.
38 Jaanotɨ omoonɨhachiijɨ uco mimiyaavogotɨrumo toonoco mimiyaavogo.
Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafiiro mihicanoco,
nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayɨcɨujirumo. Jaarunofaño diito use-
fañotɨ Jesu taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivɨ itɨconɨ Jua tomañovɨ
initɨhicauhɨgo. Jaaboro tahɨ icahicaubo.
41 Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo.
Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafihicauhi:
Miyaano Jua sihidɨ ejeevanoco moonɨhicautɨhi. Jaanotɨ diibeditɨ Jua
eneehicaubadɨ paryɨ aivo miyaano, noomoro
42 sihidɨ saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

1 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri
icahicaumɨfe Maria, bu inago Marta icamɨfe.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo
Maria Aivojɨɨbo Jesuco facɨcɨfaihuri ejeesuugoro itɨhaiñoco imeebaiguiri ifil-
luhicaugo.
3 Jaamɨfe Jesujaago jɨɨbogoco galluuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho agaijɨhicaabo gui-
huvahi, noomɨfere.
4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatɨno; jillɨ
Moocaani mitya toonofeenedɨ ihɨfusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani
Seemene toonofeenedɨ imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromɨco gaijɨhicauhi.
6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucucɨ siino
tomañovɨro icauhi.
7 Jaanobuunatɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨgo siino Judea jiinɨjejaagovɨ,
nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tahɨgo du ɨco judiomɨ
gaicaauhinɨrahi. ¿Jahɨgo bu siino feeji? noomoro.

9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nɨhɨba oovo fahuseecɨ motɨhaitɨ minoocɨ icano icatɨhi? Cuuje mɨhɨgomo mananigaivatatɨhi nɨhɨba foovono aachɨcɨnɨmañо.
10 Jaanotɨ fucu ɨɨgoobo nanigaivafihi, fucu eseseetɨmañо, nooboro.
11 Jaanobuunatɨ diitoco nuubo: Mogataavomɨnaafi Lazaro ɨcɨgaabo aaicotɨhiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: Aivojɨibo, ɨcɨgahicadɨ bu jei aique-jiibo, noomoro.
13 Tollɨ Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tollɨ nuubo. Jaanoco diito esɨcɨnɨuhi: Miya cɨgacoro fɨne noobo, noomoro.
14 Jaadɨ jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.
15 Jaano amɨihaidi aivo imino uujoho tahɨ iicatɨno. Jaaneguiiha masɨigo diibojaago. Jaamo amɨihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomɨ Jesu jɨibogomɨnaaco nuuhi: Masɨigo, tollɨro bu mɨihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco ɨcɨiuno mifucucɨ, mifucucɨ icanobuunatɨ.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaletɨ minoocɨ, siinotɨfeenedɨ icano kilometronohachuta.
19 Jahɨgo sihidɨ judiomɨ Martamɨfejaago fuuhi inahabo iguijeveunotɨ diitɨfeque ijacusuqui.
20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutu-ugo. Jaanotɨ Maria jaahere fitafutuuhi.
21 Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojɨibo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevehinɨjitɨrahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryɨ idillunoco ɨco aacɨjinoco, noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jɨihɨ, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvɨ siino ubuheetejinoco, noogoro.
25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji.
26 Jino paryɨ iicamo uco imiyaavogomo, ifinɨjitɨno guijevefañо icajitɨhi, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.
27 Jaanegui nuugo: Jɨihɨ, Aivojɨibo, uujoho miyaaveguehi ɨɨjoho Cristo Moocaani Achi jiinɨjehallɨvɨ asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cɨihojɨhallɨvɨ Taauhi.

28 Jillɨ unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jɨibogomɨnaafi gasecuuhi. Jaabo ɨco coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ɨifutuutɨhiica Marta diiboco aatyɨmeumañovɨro fitafutuubo.
31 Jaanoco judiomɨ diitɨfeque ijacusuqui asaaumo iijafañо iicaumo atyɨmeuhi Maria goovano agañiivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Icɨihojɨjaago foogo tahɨ itaatequi, noomoro idojɨcutɨ fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvɨ ɨifutuugoro diiboguiino ememuɨivuugoro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevejitɨrahi, noogoro.

33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tollɨro judiomɨ diigoco anahabonɨumo taamoro asaaunoco icano aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ isinafutuuneguiiha,
34 diitoco dilluubo: ¿Conoovɨ mɨcɨɨhinɨhi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, saabo juuga meecɨva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumoro judiomɨ nuuhi: Memeecɨ sihidɨ fɨne diiboco gaijɨhicaubo, noomoro.
37 Jaanotɨ saatoho nuuhi: ¿Jaanɨ aatyɨmeutɨɨboco atyɨmesuubo, jineeri iicahinɨruva Lazaroco iguijevetɨ fɨne buheesuhinɨjitɨruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

38 Jaanaa Jesu siino aivo ɨɨdaasuvuuboro icɨɨhojɨ ɨmegavɨ fiitɨvuuhi. Jahojɨ ifaagajɨguiinojaagovɨ eseediumoro guiisibari ihɨmegaco afabaacɨhɨgo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhɨgovɨ magañɨɨ, nooboro.
Jaarunaa Marta diiboɨvɨ nago nuuhi: Aivojɨɨbo, aivo fɨne usucuuno mifucucɨ, mifucucɨ icano icacuuno, noogoro.
40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ɨco nootɨhi: Imiyaavogohachiijɨ Moocaani mityaco daatyɨmeji ɨco duhu neehi? nooboro.
41 Jaanegui icɨɨhojɨ ɨmegatɨ iguiisibaco gañɨɨumo. Jaadɨ Jesu niquejeque emeecɨuboro nuuhi: Guihi, ɨco graciaco acɨhi uco uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijɨvaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyamɨnaa iicamedi neehi; uco ɨɨjoho agalluuhinɨnoco imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo:
43 ¡Lazaro, isivɨ dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itɨhaiño, ihusene icano minɨcɨnɨɨbo. Tollɨro bu ihɨme ijeevadɨobaryuri minɨcɨnɨɨbo. Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiomɨ Mariamɨfema asaaumo aatyɨmeumoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo.
46 Jaarunaa sanoodɨmo fariseomɨjaago ufuumoro diitoco jɨɨbuguumo Jesu omoonɨunoco.
47 Jaanegui fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo fagomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? Aivo sihidɨ ejeevanoonoco moonɨhicaabo.
48 Mɨɨro diiboco mɨllɨ momoonɨtɨhachiijɨ famooro diiboco miyaaveguеji. Jaachiijɨ romanomɨ asaamoro Moocaani iijaco finɨsuvajimo, bu tollɨro moojiinɨje miyamɨnaaco finɨsujimo icano, noomoro.
49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaubo diitoco nuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi.
50 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi saafiiro famoohallɨvɨro iguijevejirunoco faacuumimɨnaaro mifinɨjirumohallɨvɨ? nooboro.
51 Ijeebɨɨtɨro tollɨ nuutɨɨbo; tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumaño Moocaani diibo jeebɨɨfaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumimɨnaahallɨvɨ iguijeveujinoco ɨmegavɨro jɨɨbuguubo.
52 Jillɨ tuucuumimɨnaahallɨvɨro icautɨno, tollɨro bu Moocaani seeme fahɨgova iicamoco iigaiyɨɨcɨqui.
53 Jaamaño tusumitɨro esafutuumo Jesuco iguijenɨujinoco.

54 Jillɨtɨ Jesu foovono ɨgucuutɨhi judiomɨfeenedɨ jillɨro toonotɨ fuucu-
ubo sɨcaihɨgovɨ toonotɨ fiitɨno iicaucuumi Efrain onoocuumijaagovɨ. Jahɨ
ijɨɨbogomɨnaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiitɨcuuno Pascua judiomɨ jɨɨbaimo iicaujino. Jaacuumitɨ sihidɨ
saatoho Jerusalevɨ fuuhi ɨmegavɨro ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iim-
ibachuqui.
56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihi-
cauhi: ¿Mɨillɨ mehesɨcɨnɨhi, fɨne saajiibo? ¿Nacu fɨne jino jɨɨbaimovɨ saajitɨɨbo?
noomoro.
57 Jaanaa fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo miyamɨnaaco tajɨɨbauhi.
Saatohotɨ Jesuco mahatyɨmehachiijɨ mɨɨhaico mɨjɨɨbogo, magaayɨcɨmoro dii-
boco mɨcɨvojaanɨcɨqui, noomoro.

12

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Jaanaaca Pascua jɨɨbaimoco eheetavuujino sahuse juugahusetɨ safucu
icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavɨ tuucuumivɨ Lazaro iguijeveuboco
ubuheesuubo iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ɨfehicauhi. Jaanotɨ
Lazaro amachumofeeneri icahicauhi Jesuma.
3 Jaanaaca Maria sɨvauhi sano libra tɨcovovɨ nardo onoono facɨcɨfaihuco
aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tɨhaiñoco ejeesu-
ugoro imeebaiguiri filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacɨcɨfaihu usuri.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco
aacɨujiibo:
5 ¿Collɨhi jana jino facɨcɨfaihuco trescientos denariori anaajemere
ɨɨdaasufiimoco acɨtɨmo bañamaaihi? nooboro.
6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nanivamɨnaafi iicau-
maño. Jaaboco diito inɨhɨbamɨ lleegucuco utuumusuunotɨ nanihicaubo.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨɨhojɨ ɨmegavɨ uco jillɨ
moonɨgo.
8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo icaji. Jaanotɨ uujoho
amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro
tahɨ fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo icatɨno, tollɨro bu Lazaroco Jesu ubuheete-
suuboco ihatyɨmequi.
10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto Lazarohallɨvɨ iimaacasiuhi, tollɨro bu dii-
boco igaicaauqui.
11 Diibotɨ sihidɨ saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro udugaaca-
maaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ɨjɨcafotono.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ fuuhi. Jaamo,
jaano seseevedɨ guubuumo Jesu tuucuumivɨ agaseujinoco.
13 Jaamoro ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaacutuumo sahago-
moro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo;
Israel miyamɨnaa aivojɨibo, noomoro.
14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro diibohallɨvɨ casɨɨvuubo.
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meeci oono dihaivojiibo burrogayihalliri
giciniiboro saahi, noonoro onoobadi.
16 Jaarunoco ijiibogominaa gaajautihi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuu-
nati gaajaciumo Caatinihaamefaño onoociniubadi omooniunoti.
17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyimeumo jiibeguehicauhi Jesu
omooniuboro ubuheetesunoco.
18 Jaanoma icamo miyaminaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidi ejee-
vano mityaco omooniunoco uguubuumoro.
19 Jaanoma iicamo fariseomi noocasiuhi: Mahatyimecuhi fine jino
miihairyo milliba momoonitinoco. Memeeci paryi miyaminaa diibo dojicuti
ofoonoco, noomoro.

Griegomi Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevi Pascua jiibaimovi Moocaanico iimequi
ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomioto.
21 Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojiibo, miihai mi-
himeguehi Jesuco mahatyimeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cu-
umioobo Galilea jiinijeri iicaucuumioobo.
22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jiibugutuuhi. Jaadi famisiciro
ufuumisiro Jesuco jiibugutuuhi.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuuhi, uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo sihidi jeevanofaño iicajifucu.
24 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Trigo noovatayi jiinijehallivi
aacotoyiro jiinijefaño ofooyi chuumucuyibadi icahi. Jaaruyi ihiinoyiro
janaanici guiraano noovafihi. Jaanoti abasuratiyi sayiiro icafihi. ¿Milli bu
guiraatejiruyi?
25 Jaabadi ifiico agaijiibo ifiico mitasuji. Jaanoti jiijehallivi ifiico agaijitiibo
ifinijitino fiivoguiiha ficuuhi.
26 Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo uco ijeecivequi. Jaamo uco
ejeecivomo uujoho icahigo tolliro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco
ejeecivomoco Guihirubi bocigusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.

27 Jisumi uco tajeebii gaihuiba icahi. ¿Jaanoco milli fine uujoho neeji? ¿Fine
Guihi uco jilli iicajinoti taajasu, neeji? Eti du, tooneguiiha uujoho saahinihi.
28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacisu, nuubo. Jaasumiro niquejefañoti
guubuvusuuno: Cahacisucuuhi, bu siino cahacisujihica, unuuno.
29 Jaanaa iicojiri miyaminaa iicaumo niquejefañoti unuunoco uguubu-
umoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Moocaani toomominaafi
iimaahi, neehicauhi.
30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañoti Moocaani iimaatihi,
amiihaiguiiha ihiimaano.
31 Jisumi jino jiinijehallivi imiti jaadaco acicafeteji, bu jisumi jino Łji jiije
aivojiibo icahicaabo buhi gañiicafeteji.
32 Jaabo uujoho guijeve imohobujehallivi jiinijehalliti agañiivoodi, paryi
famoocoro tajaagovi sivaji, nooboro.
33 Jilli neehicaubo coguijeveri fine iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.
34 Jaanegui imiyaminaa iimusuuhi: Miiro miihai muguubuhicahi
tajiibahaamefaño: Cristo asaadi guijevetiibo icaji, onoonoco. Jaano
icanaaca, ¿milli jaabo iijoho neehicahi: Miyaminaafibadi Ifiivuubo guijeve
imohobujehallivi gañiiyicisucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, miijoho diibo
Miyaminaafibadi Ifiivuubo? noomoro.

35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai feenerihiica gueenejisuno icajino seseene aachicinino. Jaanegui mihigo amiihaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta, amiihaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi iigomo gaajatihi ihimega ofoohigoco.
36 Jaanegui amiihaifeeneri sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachicinino miyaminaa mihicahi, nooboro. Jilli Jesu ihiimaahicaudi ufuuboro diiteditі fataniivutuuhi.

Judiomi Imiyaavogotino.

37 Diitofeenevi Jesu ajashutino sihidi ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautimo.
38 Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumañо. Miiro noono:
Aivojiibo, ¿miijoho nacu mojiibogoco miyaaveguehi? ¿Miico fine Moocaani imityaco ifusuhi? noonoro.
39 Jillіti miyaaveguehicautimo. Jaaboro bu Isaia caatiniuhi:
40 Diito aalliinoco Moocaani jabaiyiitusuuhi; tolliro ijeebiinoco cuhufutusuubo ihaalliineri atyimetimo iicaqui, tolliro bu ijeebiiri esicinitimo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.
41 Jilli nooboro Isaia Jesuditi iimaauhi Jesu aivojico aatyimeuboro.
42 Jaarunofañо sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo foovono neehicautihi fariseomi ñihicuti diitoco sinagogajati gañiitimo iicaqui.
43 Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obocigonoco imogotimo iicaumañо.

Jesu Iiji Miyaminaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotihi tolliro uco agalluuboco miyaaveguehi.
45 Tolliro bu uco atyimeme uco agalluuboco atyimehi.
46 Uujoho seseene aachicinii bo jiinijehallivi saahinihi uco imiyaavogomo civohi icatimo iicaqui.
47 Jaanoti taajico guubucuurumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitihi. Uujoho jiinijehallivi saahinitihi jiinije miyaminaaco ciijigaifañо gañiisuqui, jilli taajasuqui saahinihi.
48 Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu ciijigaifañо gañiisuji.
49 Uujoho tajeebiitiro iimaahicatihi Guihirubi uco agalluhiniibo atajiibahinibadi iimaahicahi, jiibeguehicahi icano.
50 Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajiiba ifinijitino fiivoco aacino. Jaamañо uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadi, nooboro.

13

Jesu Ijiibogominaa Tihaiñoco Nitihi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jiibaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiijehallіti Caanijaagovi ufuujino oovovi iifutucuunoco. Jaabo ita jiinijehalliri iicamoco gaijihicaubo. Jaaboro iifusuubo diitoco sihidi agaijino finitino iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca iji Juda Iscariote Simon achi eesamaajefañо jiihacucuuhi Jesuco aaciujinoco.
3 Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefañо aaciunoco agaajauboro, bu tolliro Moocaaniti asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro.

4 Amachuumañoti agañiivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifil-
lubaryuri ifeeneebeque isiyaavuuboro
5 nifaihuco butajefaño ificuuboro ijiibogominaa tihaiñoco nitihicaubo.
Jaaboro ifillubaryuri isiyicinuneri filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedroví iifutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi:
Aivojiibo, ¿milli jaabo iijoho uco tatyihaiñoco nitiji? nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omoonínoco jisumihiica iijoho
gaajatihi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.
8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyihaiñoco iijoho uco
nitijitihi, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ico inititihachiiji tajaagodi diicajitihi,
nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojiibo, tatyihaiñocorota nitidino, tollirota
bu tahusene, tañigai icanoco niti, nooboro.
10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatihi
itihaiñocoro nitifihi imihinivatimaño. Jaabadi amiihai mimihinivatihi.
Jaarumo famooro icatino, nooboro.
11 Tolli nuubo diiboco aaciujiiboco agaajaumaño, famooro mimihinivatihi,
nuubo.
12 Jaadi diito tihaiñoco Jesu initihicaudi siino igaachehuco ijicafutuuboro
casiivuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho amiihaico
omoonínoco?
13 Miiro amiihai uco meneehicahi jiibogominaafi, aivojiibo icano. Eti,
miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamaño.
14 Jaaruubo amiihai tihaiñoco initibadi, bu amiihai sanoomiro amiihai
tihaiñoco fahigovavi minitícasihicaji.
15 Miiro amiihaico jiibeguehicacuuhi. Jaamo uujoho omoonihicabadi mo-
moonihicahi.
16 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Chahaabo saafi jeecivominaafi
ihaivojiibo janaaniciví iicaabo. Tolliro bu chahaabo siinojaa agalluubo
diiboco agalluubo janaaníci iicaabo.
17 Jinoco magaajamoro jilli momoonihachiiji miyanotiro imino mihicaji.
18 Fameeditiro amiihaiditi iimaatihi. Uuro gaajahi amiihaico uujoho
iicihinimoco. Jaarunofaño, jaafa tolli icano, Caatinihaamefaño onoono
imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Taminaafiti minifetehi,
onoono.
19 Jaanegui amiihaico imegaviro jino neehi. Jaamo tolli iicacuudi magaa-
jamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco.
20 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho agalluuboco
agaayicimo, uco bu tolliro gaayicihi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro bu uco
agalluuhiniiboco gaayicihi, nooboro.

Jesu Jiibeguehi Juda Diiboco Aaciinoco.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jilli Jesu unuuboro gaajaciuhi ifi ijeebiifaño gaihuiba iicaunoco. Jaaboro
foovono nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Amiihaiti saafi uco
aciji, nooboro.
22 Jaanegui ijiibogominaa fahigova meecicasiuhi: ¿Cajaaniti fine noobo?
noomoro.
23 Jaanaa saafiico ijiibogominaati Jesu agaijihicaubo diibovi fitociniuhi.
24 Jaaboco Simon Pedro ihaalliiri tajiibauhi Jesuco idilluqui cajaaniditi Jesu
tolli unuunoco igaajaqui.

25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ ifiitɨvuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojɨɨbo,
cajaanɨ diibo? nooboro.
26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro
acɨji, nooboro imaahuco amatyusuuboro acɨubo Juda Iscariote Simon achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨɨfaño jɨcafutuuhi.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco jisumiro moonɨcu, nooboro.
28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ unuunoco.
29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegucuma
iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jɨɨbaimovɨ
mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco siinotɨ ihacɨqui noobo
baacho, noomoro.
30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca mihiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨɨba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ Moocaani bocɨ
cahacɨsucafeteji.
32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani bocɨco ɨɨfusumaño
Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco jisumiro ɨɨfusucuujiibo.
33 Taseeme amɨɨhaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco miguiinejirahi.
Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Uujoho ofoohɨgo
amɨɨhai mefeejitɨhi.
34 Jaanegui amɨɨhaico bohono tajɨɨbaco uujoho acɨhi. Fahɨgova magaijɨcasi.
Amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ fahɨgova magaijɨcasi.
35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa gaajaji miyaano amɨɨhai
tajɨɨbogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, cuuca feeji? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojɨcutɨ ɨɨjoho fee-
jitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.
37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo jisumi didojɨcutɨ
feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho tahallɨvɨ daacɨjirahi?
Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco
ɨɨjoho tuunamaaiji mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

1 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu
tollɨro uco mimiyaavogo.
2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidɨ icahi; tollɨ iicatɨruva
amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi amɨɨhai ɨmega amɨɨhai
mihicajimañehejeque imibachuqui.
3 Jaabo jino ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iimibachuudɨ siino saaji;
amɨɨhaico ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji.
4 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu tahɨ ofoono
jɨɨhaico magaajahi icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi ɨɨjoho efeejihɨgoco;
¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico? nooboro.

6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho
Fiivo icano. Łdɨɨnoro tafeenedɨ Moocaanivɨ mɨhɨfetejirahi.
7 Uco magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitɨro
magaajacuuhi mahatyɨmecumaño.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota dɨhɨfusu: Moocaan-
ico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mihicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahicacuuhi. ¿Jaaru-
uboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro uco aatyɨmeme bu Guihiru-
bico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco: Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?
10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi
tafaño iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro
eneehicano icatɨno. Guihirubi tafaño iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.
11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco.
Jaabadɨro bu siibadɨ omoonɨhicanotɨ uco mimiyaavogo.
12 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tollɨro
moonɨji uujoho omoonɨhicanoco. Jaabo imi janaanɨcɨ moonɨjiibo uujoho
jimaño icacutɨɨbo Guihirubijaago efeejimaño.
13 Jaamo amɨɨhai paryɨ tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho acɨji
uujoho Illifañodɨ Moocaani sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa igaajaqui.
14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho acɨji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jɨɨbeguehi.

15 Uco magaijɨhachiijɨ tatyajɨɨbaco imino momoonɨ.
16 Jaadɨ uujoho Guihirubico dilluji amɨɨhaijaago Igaija, miya Gaija
iicaaboco igalluuqui, amɨɨhaico ijacusuqui. Jaabo amɨɨhaima fahiijɨvaro
icaji.
17 Jaaruuboco jiinɨjemɨnaa gaayɨcɨjitɨrahi diiboco aatyɨmetɨmoro agaa-
jatɨmaño. Jaanotɨ amɨɨhai diiboco magaajacuuhi amɨɨhaima diibo iicamaño.
Jaabo amɨɨhaifaño fahiijɨvaro icajiibo.
18 Amɨɨhaico jeevesujitɨhi jɨjovonotɨ mihicaqui; siino saaji amɨɨhaijaago.
19 Fiitɨcuuno miyamɨnaa uco aatyɨmecuujitɨno: Jaanotɨ amɨɨhai uco ma-
hatyɨmeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji.
20 Jaasumi amɨɨhai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadɨro bu
amɨɨhai tafaño mihicaji bu, uujoho amɨɨhaifaño icaji icano.
21 Jaanotɨ tatyajɨɨbaco imiyaavogooboro imino omoonɨɨbo, uco agaijɨɨbo.
Jaabo uco agaijɨɨboco Guihirubi gaijɨji, tollɨro bu uujoho gaijɨji icano, uujoho
diitoma iicanoco igaajaqui.
22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatɨɨbo nuuhi:
¿Aivojɨɨbo, mɨllɨ jaabo mɨɨhaicoro difiico agaajasuuboro jiinɨjemɨnaaco difiico
gaajasujitɨhi? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijɨɨbo taajɨco moonɨhi. Jaaboco
Guihirubi gaijɨhi. Jaabojaago masaamɨsiro diiboma sano mihicaji.
24 Jaanotɨ uco agaijɨtɨɨbo, taajɨco moonɨtɨhi. Jaano jino uujoho amɨɨhaico
ɨjɨɨbeguehicabogo tabogoro icatɨno Guihirubi uco agalluuhinɨɨbobogo.
25 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi, jino amɨɨhaima iicanohachuta.
26 Jaarunaa tafañodɨ Moocaani Igaijaco agalluubo amɨɨhaico fanoovaco
jɨɨbegueji, tollɨro paryɨ amɨɨhaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.
27 Mɨɨro jino amɨɨhaico fitacuhi sajeebɨɨ mihicaqui. Tasajeebɨɨ ifiico
amɨɨhaico acɨhi. Jaaruno jiinɨjemɨnaa isajeebɨɨco aacɨbadɨ uujoho acɨjitɨhi.
Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ gaihuɨba mihicadino, bu mihiguidino icano.

28 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico eneehinɨnoco: Uujoho feeji. Jaaboro amɨɨhaijaago siino saaji, nooboro eneehinɨnoco. Miyaano uco magaijɨruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Mɨɨro Guihirubi tajanaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi.
29 Jaanoco amɨɨhaico ɨmegavɨro neehi, tollɨ iicacuudɨ jaamo mimiyaaveguehi.
30 Gueenene amɨɨhaima iimaacuujitɨhi, jiije aivojɨɨbo ɨjɨ asaacumaño. Jaaruubo tahallɨvɨ mityama chahahi.
31 Uco Guihirubi atajɨɨbaubadɨ jino uujoho moonɨhi, jiinɨjemɨnaa igaajaqui uujoho Guihirubico agaijɨnoco, nooboro diitoco: Magañɨivucu, jinootɨ mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

1 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai abajaabobadɨ iicaabo Guihirubi.
2 Mɨɨro baacu coohai aafene iimitɨhaafejeque iquitɨmoro agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro uco gaayɨcɨcurumo imitɨno iicamoro taajɨco iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji. Jaanotɨ iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ Guihirubi imibachuji janaanɨcɨ siino iguiraatusuqui.
3 Jaanotɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ.
4 Jaanegui uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta aafe ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji uutɨ mihicatɨhachiijɨ.
5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba momoonɨjitɨrahi.
6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ. Jaano ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨno nɨfetefihi.
7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ mihimogonoco midillu amɨɨhaico acɨqui.
8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji. Jaachiijɨ amɨɨhai miyaanoro tajɨɨbogomɨnaa mihicahi.
9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho gaijɨhi. Jaanegui amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihica.
10 Tatyajɨɨbaco imino momoonɨhachiijɨ amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihicaji; Uujoho Guihirubi tajɨɨbaco imino omoonɨmaño diibo uco agaijɨnofaño iicabadɨ.
11 Jillɨ amɨɨhaico neehi, tahimohica amɨɨhaima iicaqui. Jaaneri jaamo imo imo mihicahi.
12 Jaano jino amɨɨhaico uujoho atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi, amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ.
13 Janaanɨcɨ aivo gaijɨma mihicano; mɨɨno gataavomɨnaafihallɨvɨ mofiico mahacɨno.
14 Jaabadɨ amɨɨhai tañahabomɨ mihicaji, uujoho amɨɨhaico atajɨɨbanoco momoonɨhachiijɨ.
15 Amɨɨhaico tajeecɨvomɨnaa nuucuujitɨhi, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi gaajatatɨhi ihaivojɨɨbo omoonɨnoco. Jaaneguiiha jino amɨɨhaico tañahabomɨ neehi; paryɨ Guihirubitɨ agaajahinɨnoco amɨɨhaico agaajasumaño.

16 Amɨɨhai uco mɨhɨcɨutɨhi. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaaboro
amɨɨhaico ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidɨ miguiraatusuqui. Jaanoco
suufenɨtɨmo mihica; Jaamo tamomofeenedɨ Moocaanico siinoco midillunoco
amɨɨhaico ihacɨqui.
17 Jino amɨɨhaico atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi.

Jiinɨjemɨnaa Amɨɨhaico Jɨɨheveji.

18 Jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevehachiijɨ magaaja, amɨɨhai ɨmegaro uco
ɨjɨɨheveneque.
19 Amɨɨhai jiinɨjemɨnaa mihicaruva amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa gaijɨjirahi.
Jaanotɨ uujoho jiinɨjemɨnaafeenetɨ amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaamaño jiinɨjemɨnaa
amɨɨhaico jɨɨhevehi, jiinɨjemɨnaa mihicacuutɨmaño.
20 Mehesafoto amɨɨhaico eneehinɨnoco, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo
janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi. Uco icaruno ɨjɨɨheveme, imi amɨɨhaico jɨɨheveji.
Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco imino momoonɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaiño
ficucafeteji.
21 Jillɨ tahallɨtɨ amɨɨhaico moonɨjimo, uco agalluuboco agaajatɨmañoo.
22 Uujoho saahinɨtɨruva, bu diitoco jɨɨbeguehicatɨruva icano iimitɨco gaa-
jajitɨrumo. Jaanotɨ jisumi mɨllɨba eneejiruno chahacuhi iimitɨco agaajasu-
cumañoo.
23 Mɨɨro uco ɨjɨɨhegueme, bu tollɨro Guihirubico jɨɨheguehi.
24 Uujoho diitofeenevɨ mɨɨhaiñooba eheetavotɨnoco sihidɨ ejeevanoco ee-
tavehicatɨruva iimitɨma chahajirumo. Jaanotɨ toono sihidɨ ejeevanoco
atyɨmehicacuurumo uco jɨɨhevehi, bu Guihirubico jɨɨheveme icano.
25 Jaaruno tɨcovono icatɨno jillɨ diito tajɨɨba aamefañoo onoono imiyaavequi
iicano: Sɨcamañohallɨtɨ uco jɨɨheveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusumɨnaafico uujoho Guihirubifañodɨ agalluubo miyaano
Gaija asaadɨ, diibo uutɨ iimaaji.
27 Jaasumi tollɨro amɨɨhai uuditɨ mɨjɨɨbegueji, itɨconɨtɨro uuma mihicahica-
mañoo.

16

1 Jillɨ amɨɨhaico neehi jinejeba amɨɨhaico dugaacusutɨno iicaqui.
2 Amɨɨhaico gañɨɨjimo sinagogajanofañotɨ. Tollɨro bu icajino cajaatyoha-
cho amɨɨhaitɨ iguijenɨmo esamaaiji: Jillɨ omoonɨneri Moocaanidi fɨne imino
moonɨhi, noomoro omoonɨmo.
3 Jillɨ moonɨjimo Guihirubico agaajatɨmañoo, uco agaajatɨmañoo icano.
4 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajahi uujoho
toonoco amɨɨhaico eneehinɨcuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jillɨ itɨconɨ amɨɨhaico nuutɨhi, amɨɨhaima icaumañoo.
5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amɨɨhaitɨ saatohoba
midillujitɨhi: ¿Cuuca feeji? noomoro.
6 Jaarunaa itɨconɨ tollɨ amɨɨhaico unuuneri mɨhɨdaasuvuuhi.
7 Jaarunaa miyaanoco amɨɨhaico neehi: Aivo amɨɨhaidi imino uujoho
ofoono. Jaanotɨ footɨruva Jacusumɨnaafi amɨɨhaijaa saajitɨrahi. Jaanotɨ
ofooboro amɨɨhaijaa galluuji.
8 Jaadɨ diibo asaadɨ jiinɨjemɨnaaco gaajasujiibo imitɨmɨnaa iicanoco, bu
tollɨro ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.
9 Jaabo: Diito imitɨmɨnaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotɨmañoo.
10 Tollɨro bu gaajasujiibo ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, uujoho Guihirubi
iicahɨgo ofoomañoo. Jaaboco amɨɨhai siino uco mahatyɨmecujitɨhi.

11 Tollɨro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojɨɨbo
iicaabo ɨjɨco cɨɨjɨgaifañɔ igañɨɨqui ificucuumañɔ icano.
12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amɨɨhai magaaja-
jitɨrahi.
13 Jaanotɨ miyaano Gaija asaadɨ amɨɨhaico miyanotɨro jɨɨbeguejiibo.
Jaaruno ijeebɨɨtɨro jɨɨbeguejitɨɨbo Moocaani onoonoco jɨɨbeguejiibo, tollɨro
bu amɨɨhaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.
14 Diibo uco bocɨgusuji taañɔ iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryɨ taañɔ. Jaamañɔ uujoho neehi: Moocaani Gaija
taañɔ iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo, nooboro.

Ɨdaasunɔ Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amɨɨhai uco siino atyɨmecutɨmo mihicano. Jaarunobuunatɨ
goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaago efeejimañɔ, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨ saatoho noocasiuhi: ¿Mɨllɨ fɨne enee-
jirunoco mɨɨhaico noobo: Goovacujino uco atyɨmecutɨmo mihicano, siino bu
goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaa efeejimañɔ? onoono
18 neehicaumo: ¿Mɨllɨ eneejiruno goovajɨɨsujitɨno, bu goovajɨɨsujino
onoono? Magaajatɨhi ihiimaanoco, noomoro.
19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajacɨuboro diitoco nuubo:
Sanomɨro midillucasihi, uujoho goovajɨɨsujino uco atyɨmecuutɨmo mihicano,
bu toonobuunatɨ goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji onoonotɨ.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mataacasimoro ɨdaasuno mi-
hicaji. Jaaneri jiije miyamɨnaa imo imo icaji. Jaaruno amɨɨhai ɨdaasu imo
icatɨ minifeteji.
21 Mɨɨro gaigo eseemevajisumi ɨdaasuno minifotogo ihaivofucuvɨ
ɨɨfotomañɔ. Jaarugo eseemevacuunobuunatɨ ihaivoco esɨcɨnɨcuutatɨgo
jiinɨjehallɨvɨ sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamañɔ.
22 Jaabadɨ amɨɨhai jisumi mɨhɨdaasuvehi. Jaarunaaca amɨɨhai siino uco
mahatyɨmeneri amɨɨhai jeebɨɨno sihidɨ imo imo minifeteji. Jaano imo icaco
mɨɨhaiñooba amɨɨhaiditɨ udumɨtɨɨcɨjitɨno.
23 Jaasumi uco siino midillucujitɨhi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Gui-
hirubi amɨɨhaico acɨji fanoovaco tamomofeenedɨ midillunoco.
24 Jisumihiica amɨɨhai jinejebaco midillutɨhiica tamomofeenedɨ: Midillu.
Jaamo magaayɨcɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Jesu Jiinɨjeque Guiinonɨuhi.

25 Jillɨ amɨɨhaico neehi siinovɨ oovɨcɨɨboro. Jaarunofañɔ tufucu gaseji siino
amɨɨhaico siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbugucuujitɨno. Jillɨ foovonoro amɨɨhaico
Guihirubitɨ ɨjɨɨbugucujino.
26 Jaasumi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico uujoho dilluji amɨɨhaico nootɨhi:
27 Guihirubiro amɨɨhaico gaijɨhi, uco amɨɨhai magaijɨmañɔ, tollɨro bu uu-
joho Moocaanitɨ asaahinɨnoco mimiyaavogomañɔ icano.
28 Uujoho Guihirubitɨ ihiinehinɨɨboro jiijehallɨvɨ saahinɨhi. Jaaruubo siino
jiinɨjeque ejeevesuuboro dojɨcuvɨro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.
29 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi
siinovɨ oovɨcɨtɨɨbo.
30 Jisumi naha jari magaajacuuhi ɨɨjoho fanoovaco agaajanoco. Jaa-
mañɔ mɨɨhaiñooba ɨco dillucujitɨrahi, bu mɨɨhai imino magaajacuuhi ɨɨjoho
Moocaanitɨ asaahinɨnoco, noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveg-
uehi?

32 Tufucu jino gasecuji; fɨne tusu mihicacuuhi, jino amɨɨhai fahɨgovavɨ
safiisa amɨɨhai naagonovɨ magavaranamaaijino tacojɨtɨ uco mejeevesumoro.
Jaaruubo uujoho uuro icajitɨhi Guihirubi uuma icaji.
33 Jillɨ amɨɨhaico neehicahi. Jaamo uuvɨ sajeebɨɨ mihicahi. Jiinɨjehallɨvɨ
sihidɨ ɨdaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehesɨcɨnɨ, uujoho jiinɨjeque
guiinonɨcuuhi, nooboro.

17

Jesu Ijɨɨbogomɨnaahallɨvɨ Moocaanima Iimaahi.

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ, niquejeque emeecɨuboro, nuuhi: Guihihi,
tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacɨsu, tollɨro bu Daachi ɨco icahacɨsuqui.
2 Ɨɨjoho Daachico diijɨco daacɨhi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ. Jaamo paryɨ ɨɨjoho
uco adaacɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨqui.
3 Jaano jino ifinɨjitɨno fiivo, ɨdɨɨboro ɨɨjoho miyaabo Moocaani idiicanoco
agaajano, bu tollɨro Jesucristoco ɨɨjoho agalluuhinɨɨboco agaajano icano.
4 Uujoho ɨco jiinɨjehallɨvɨ bocɨgusuhi; imivucuuhi uco atajɨɨbahinɨnoco
omoonɨhicaabo.
5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojɨvɨ bocɨgusu jiinɨje fiivuutɨnaacaro dicojɨvɨ
uco obocɨgusuubadɨ.
6 Jiinɨjemɨnaatɨ ɨdɨɨcɨɨboro uco adacɨmoco dimomoco gaajasucuuhi. Dita
iicahinɨmoco uco daacɨhinɨhi. Jaamo imino diijɨco ficuhi.
7 Jisumi gaajacuumo paryɨ uco adaacɨhinɨno ɨɨtɨ asaanoco.
8 Diijɨco uco adaacɨhinɨnoco diitoco acɨhicacuuhi. Jaanoco agaayɨcɨmoro
gaajacuumo miyaanoro uujoho ɨɨtɨ asaahinɨnoco. Jaamoro miyaavogomo
miyaanoro ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
9 Jaamohallɨvɨ ɨco dilluhi, Famoohallɨvɨro jiinɨjemɨnaahallɨvɨ ɨco dillutɨhi,
dita iicamoco uco adaacɨhinɨmohallɨvɨro dilluhi.
10 Mɨɨro paryɨ taaño iicano diino, tollɨro bu diino iicano taaño icano.
Jaamofañodɨ uujoho cahacɨsucafetehi.
11 Jaaruubo uujoho jiinɨjehallɨvɨ icacuujitɨhi. Jaanotɨ diito jiinɨjehallɨri
icaji. Jaanotɨ uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, ɨɨjoho idiimiibo, uco
adaacɨhinɨmoco dimityari toomo, saafiibadɨro diito iicaqui ɨɨma mɨsi saafiiro
mihicabadɨ.
12 Uujoho jiinɨjehallɨri iicahinɨsumi diitoco teemehicahinɨhi dimityari
uco adaacɨhinɨmoco imino teemehinɨhi. Jaamaño saafiiba diitotɨ mɨtatɨhi;
ɨdɨɨboro johono ɨmɨtacuubo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jillɨ neehi jino jiinɨjehallɨri
iicanohachutahiica tahimohicari diito tollɨro imo imo iicaqui.
14 Mɨɨro diijɨco uujoho diitoco acɨcuuhi. Jaarumoco jiinɨjemɨnaa diitoco
gaayɨcɨtɨhi jiinɨjeoto iicatɨmaño, uujoho bu jiinɨjemɨnaafi iicatɨmaño icano.
15 Jaanegui diitoco jiinɨjehallɨtɨ dɨɨcɨqui ɨco dillutɨhi. Diitoco ɨjɨtɨ
dɨhɨɨfɨnɨcɨquiro ɨco dilluhi.
16 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa icacuutɨmo uujoho jiinɨjemɨnaafi iicatɨbadɨro.
17 Jaamoco ɨɨguiiharo ijeevadɨ ficu miyaanofeenedɨ, dijɨɨbogo aivo
miyaano.
18 Ɨɨjoho uco jiinɨjemɨnaafeenevɨ agalluuhinɨbadɨro, bu uujoho diitoco
jiinɨjemɨnaafeenevɨ galluuhi.
19 Jaamaño uujoho diitofañodɨ uuro tafiico ɨɨdiro ijeevadɨ ficuuhi. Tollɨro bu
diito ɨɨdiro ijeevadɨ ificucafetequi miyaanofeenedɨ.
20 Diitohallɨvɨro ɨco dillutɨhi, tollɨro bu diito jɨɨbogofeenedɨ uco imiyaaveg-
uejimohallɨvɨ ɨco dilluhi,

21 sano famooro saafiibadɨro mɨsima iicaqui; Guihi, ɨɨjoho uuma, bu uujoho
ɨɨma icano mihicabadɨ iicaqui, jiinɨjemɨnaa imiyaaveguequi ɨɨjoho uco agal-
luuhinɨnoco.
22 Diitoco acɨcuuhi, uco adaacɨhinɨno bocɨyomonoco, sanobadɨro iicaqui
ɨɨma mɨsi sanooro mihicabadɨ icano.
23 Uujoho diitofaño, ɨɨjoho tafaño icano mihicaqui diito sanobadɨro
iminifetequi. Jaanofañodɨ jiinɨjemɨnaa igaajaqui ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco,
bu diitoco agaijɨnoco, bu uco agaijɨnoco icano igaajaqui.
24 Guihi, imeguehi uco adaacɨhinɨmo uujoho iicahɨgo tollɨro iicano
uco bocɨco adaacɨhinɨnoco ihatyɨmequi, jiinɨje fiivuutɨnaacaro uco ɨɨjoho
agaijɨumaño.
25 Guihi, miyaano, ɨco jiinɨjemɨnaa agaajatɨmo. Jaanotɨ uujoho ɨco gaajahi,
tollɨro bu jito gaajacuuhi ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
26 Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaanɨcɨhiica gaaja-
suji ɨɨjoho uco agaijɨno diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayɨcɨno.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jillɨ unuuboro Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cedro onoohigayɨ onegueehi
iicaubajɨgayɨ tuhiguiino diitoma fuubo.
2 Tollɨro bu Juda diiboco aacɨujiibo tomañoco gaajauhi fahiijɨvaro Jesu
tobajɨjaago ijɨɨbogomɨnaama efeehicaumaño.
3 Jaanegui amocasimɨnaa, temploja toomomɨnaa icamoco fariseomɨ, sac-
erdotemɨ aivojɨto icamo agalluumoco Juda ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi
ihaamɨganoma, iniisuganoma, cuugahuneri, cɨɨjɨgaimecuneri icano.
4 Jaanoco Jesu paryɨ gaajacuuhi diiboco omoonɨujinoco. Jaaboro ɨmegavɨro
diitoco nuubo: ¿Mɨɨco amɨɨhai miguiinehi? nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Etɨ du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño
icaubo Juda Jesuco igaayɨcɨqui diitoco ɨsɨɨguubo.
6 Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujɨnaagovɨro aifuumo
jiinɨjehallɨvɨ.
7 Jaadɨ Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨco miguiinehi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco
miguiinohachiijɨ taca jitoco mejeecɨvedino, nooboro.
9 Jillɨ nuubo: Uco adaacɨhinɨmotɨ saafiiba mɨtatɨhi, unuuno imiyaavequi.
10 Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañotɨ iguiiyɨcɨuboro saafiico
buiyaacuuhi, jahɨ saafi Malco onoobo sacerdotemɨ aivojɨibo jeecɨvomɨnaafi
nɨjɨmeehuco quitɨcɨsuuhi imiyanaagomeehuco.
11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojɨcuvɨro dɨɨhacu. ¿Nacu
ɨɨjoho gaajatɨhi ɨdaasuno iicaqui uco Guihirubi atajɨibanoco? Jaanoco bu,
¿mɨllɨ jaabo uujoho: Chahano, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemɨ Aivojɨibo Ɨmegavɨ Asatyuno.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasimɨnaa, diito aivojɨiboma, bu judiomɨ sisɨmɨnaa
icamo Jesuco agaayɨcɨumoro sisɨuhi.
13 Jaamoro tɨconɨumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo
tusumi Caifas sacerdotemɨ aivojɨibotɨ iicaumaño.

14 Jaabo diibo Caifas judiomiko afajiiniubo: Imino saafiiro faacuumi-
halliviro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojicuti fuumisi ijiibogominaatisi, Simon Pedro, bu saafi icano.
Jaabo saafiu sacerdotemi aivojiiboco agaajacuubo. Jaamaño diibo Jesuma
jicafutuuhi sacerdotemi aivojiibo goohasifaño.
16 Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemi
aivojiiboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimaauboro
Pedroco fañovi jiihacuuhi.
17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu iijoho tolliro diibo jiibogominaafi
idiicaabo? noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.
18 Jaanaa isiicuneguiiha ciijigaico eebasuumoro feemehicaumo
jeecivominaa, sisiminaa icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icauhi
efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemi aivojiibo Jesuco dilluhicauhi ijiibogominaaditi,
ijiibogoti icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi.
Fahiijivaro miyaminaa imefeenevi sinagogajanofaño, templojafaño icano.
Fahiijivaro jiibeguehicahi famooro judiomi iigaivoniicijahajefaño uujoho
toovono iimaahicatihi.
21 ¿Collihi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco
uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.
22 Jesu jilli diiboco unuunegui, saafi sisiminaafi Jesuco ihimeti gabacuuhi:
¿Nacu tolli iijoho aivo diimusuhi sacerdotemi aivojiiboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitino ihiimaahachiiji, eneecata
dinoo. ¿Cono nacu imitino onoono? ¿Collihi jaabo uco daamihi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemi aivojiibo Caifasjaago
galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleeciniiboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo:
¿Nacu iijoho diibo jiibogominaaobo diicatihi? noomoro.
Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatihi, nooboro.
26 Jaanegui sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivo-
hono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinihi? nooboro. Miiro Pedro
diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticiubo.
27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuuhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.
(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomañohaivojiibo iijajaago.
Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomi toojafaño jicafutuutimo
ijeevamaje onoobadi imitiri ijeebiico imihininiumoro Pascua machuco
amachuujitiruneguiiha.
29 Jaanegui aivojiibo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehalliti diiboco
misivahi? nooboro.
30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatiruva ico mahacijitirahi,
noomoro.

31 Jaanegui diitoco nuubo: Amɨɨhairyo masatyomoro amɨɨhai tajɨɨba onoobadɨ momoonɨ, nooboro.
Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhai judiomɨ, mɨɨhaiñoobaco mɨllɨtɨ magaicaaujitɨrahi, noomoro.
32 Jillɨ miyaavuuno, Jesu jillɨ guijeveji, nooboro eneehicauno.
33 Jadɨ siino Pilato fañoojavɨ ɨjɨcafutuuboro tahɨ Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Ɨɨjoho naa judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebɨɨtɨro nacu tollɨ uco dilluhi? ¿Nacu sita uuditɨ ɨco tollɨ neehi? nooboro.
35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomɨoobo? Chaha, siicuumioobo. Mɨɨro diijiinɨjemɨnaaro, sacerdotemɨ aivojɨtoma ɨco uco acɨhi. ¿Jinejeque jana moonɨhi? nooboro.
36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojɨ icatɨhi. Jijeono tahaivojɨ iicaruva tajeecɨvomɨnaa tahallɨtɨ icajirahi judiomɨ usefaño uco acɨtɨmo iicaqui. Jaanotɨ tahaivojɨ jijeono icatɨhi, nooboro.
37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ɨɨjoho aivojɨɨbo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿Ɨɨjoho du etɨ, uco aivojɨɨbo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifiivehinɨɨbo jiijehallɨvɨ saahinɨhi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryɨ agaajamo uujoho onoonoco guubunɨcɨhi, nooboro.
38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovɨ uujoho iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro.
39 Mɨɨro amɨɨhai amɨɨhai jeevamaajefi uujoho Pascua jɨɨbaimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco isinaayunoco? nooboro.
40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitɨhi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivamɨnaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco ɨɨcɨuboro aamɨsuuhi.
2 Jadɨ amocasimɨnaa januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ eheetavuumoro iinigaɨvɨ diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jɨɨhacuumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨɨbo Diica! noomoro, diiboco ihɨmefaño ganɨɨcɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ, eneecau diiboco isivɨ sɨvaqui, jaamo magaajahi diibovɨ iimitɨnobaco uujoho aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu tɨfaihɨba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, bu isisɨmɨnaa icamo aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro metetecu. Jaanotɨ uujoho diibovɨ iimitɨco atyɨmetɨhi, nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhaima icano tajɨɨba jaano onoobadɨ guijevejiibo imoonɨqui ijeebɨɨtɨro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatɨobo ɨɨjoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.

10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi? ¿Nacu gaajatɨhi ɨco
etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama chahajirahi ɨco
Moocaani ihacɨtɨruva. Jaamaño ɨco uco aacɨɨbo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma
icahi, nooboro.
12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonɨhicauhi.
Jaarunaa judiomɨ sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachiijɨ aivojɨɨbo
Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi! Mɨɨro: Uujoho aivojɨɨbo, onoomo Ce-
sarmɨnaafitɨ minifetehi, noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco isivɨ ɨsɨvauboro
casɨɨvuubo ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano hebreomɨ iijɨri Gabata, onoono guiisi-
bano nicuta eneejiruno.
14 Jaasumi Pascua jɨɨbaimo iicaujino fiitɨcuuhi gadɨcɨɨbarucuu iicauno.
Jaaboro Pilato judiomɨco nuuhi: ¡Jaanɨ amɨɨhai Aivojɨɨbo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijeveebe! ¡Jaafa gui-
jeveebe! ¡Tetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨɨhai Aivojɨɨboco jaabo tetecuji? nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨɨbo Cesar uufocovɨ
sifi mohaivojɨɨbo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco ɨɨcɨumoro
satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨɨcɨhinɨɨboro nigaɨpaajebaɨ
onoomañovɨ. Jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨvɨ.
18 Jaamañovɨ diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco tetecuumo icano.
Jaamɨsifeenevɨ Jesuco ficuumo.
19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve ɨmohobujevɨ ficusuuhi:
JESU NAZAREOOBO JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO onoonoco.
20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi. Jesuco etetecu-
umaño tuucuumitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono imomo caatɨnɨcɨnɨuhi hebreo
iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri icano.
21 Jaanegui judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Judiomɨ Aivojɨɨbo
nooboro, caatɨnɨdino. Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨɨbo uujoho, eneehicaabo nooboro,
caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro icacuujino,
nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu gaachehuco
dugaacuumo sano nahabovacasidɨno. Jaamoro sanohosa itɨcovovɨ
ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja falluuratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ
nɨɨcɨnɨujaco ɨɨcɨumoro
24 noocasiumo: Jichehuco masɨɨ ɨfocasitɨmoro tochehuhallɨvɨ suerteque
meheetavequi: ¿Naa cajaanɨ tochehuco ɨcɨji, noomoro. Jillɨ moonɨumo
Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ɨfocasiumo.
Jaamoro tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadɨ jillɨ
ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria
onoogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano.
26 Jaanaa Jesu seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo
ijɨɨbogomɨnaafico ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha,
diiburucuji daachibadɨ ɨɨma iicajiibo, nooboro.

27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨɨbogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨɨma
iicajigo, nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨɨbogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro nu-
uhi: Adujirahi, nooboro Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
29 Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu ɨɨdicufaihu.
Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho
aafeque ɨɨcɨumoro tootaataco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo iijɨfaño
cabuyaacuumo.
30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ɨvɨ paryɨ imivocafutucuuno, nooboro.
Jaadɨ acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨɨbaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu
iicauneguiiha judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco. Mɨɨro
diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba aivo eheetavorahicautɨmaño. Jaanegui Pilatoco
dilluumo saatohoco itajɨɨbaqui idɨɨnoco agafaryucumoro diitoco toonotɨ
sihɨgovɨ ificuuqui.
32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico idɨɨnoco gafaryucuumo. Jaadɨ
bu tollɨro saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ etetecucɨnɨumɨsico.
33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨɨfutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo
idɨɨnoco gafaryucuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi. Jaa-
sumiro diibofañotɨ iinuuno tɨɨjoho, nɨfaihu icano.
35 Jaanoco aatyɨmeubo miyaanocoro jɨɨbeguehi. Jaabo gaajahi toono
miyaano iicanoco. Jaamo amɨɨhai tollɨro bu mimiyaaveguehi.
36 Jillɨ icauno Caatɨnɨhaamefañoʼ Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono
imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefaño noono: Cafatyɨcarucɨnɨɨboco ma-
hatyɨmeji, noonoro.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo ju-
diomɨ ñɨhicutɨ toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihɨcɨqui.
Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaajeubo. Jaabo
guiraano facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe
iicaneri eetavuuhi.
40 Jaamɨsiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro Jesu ifiico minɨuhi,
judiomɨ jeevamaaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ.
41 Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri bohojɨ cɨɨhojɨ
icauhi mɨɨhaiñoobaco tohojɨfaño ɨcɨɨutɨhojɨ.
42 Jaahojɨfaño Jesu ifiico cɨɨumɨsi tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumaño judiomɨ
jaguisɨfucu ɨtɨcovacuuneguiiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Magdalena onoogo Jesu
cɨɨhojɨjaa fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro. Jaago atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacu-
uba iguiisiba sihɨgovɨ aacaubaco.
2 Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi
icamɨsijaa ijinafatyuugoro diitɨsico nuuhi: Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuucaha-
cho satyucuumo. Jaanoco magaajatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo? noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago
4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ ɨfutuuhi.
5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro emeecɨubo atyɨmeuhi iminɨtaacoro.
Jaaruubo tohojɨfañо fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ. Jaabo tohojɨfañо
ɨjɨcafutuubo atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro acaacɨnɨunoco.
7 Tollɨro bu Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu ijeevadɨ
acaaubaryuco atyɨmeubo.
8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfañо, itɨconɨ tohojɨvɨ agaseubo.
Jaabo toonoco aatyɨmeuboro miyaavuguuhi.
9 Jaarumɨsi gaajautɨmɨsihiica Caatɨnɨhaamefañо: Jesu iguijeveebe siino
buheeteji, onoonoco.
10 Jaadɨ Pedromɨsi siino dojɨcuvɨro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafeveuhi.
(Mr 16.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohojɨ ɨmega taagoro. Jaago taagoro
dɨjɨɨvuugo tohojɨfañoco emeecɨugo.
12 Jaago atyɨmeuhi miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsico seseechehuno-
fañо icamɨsi gɨcɨnɨuhi saafi Jesu nigaɨ iicaunaagonovɨ, jaanotɨ saafi itɨhai
iicaunaagonovɨ icano icaumɨsico.
13 Jaamɨsi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ɨɨjoho taahi? noomɨsiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojɨɨboco asatyomoro ificuuneri?
noogoro
14 ibujɨnaagoco emeecɨugo Jesuco atyɨmeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco
gaajautɨhi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mɨɨco guiinehi? nooboro.
Jaanegui diigo tobajɨgayɨ toomomɨnaaficoro eesɨcɨnɨumañо nuugo:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho baacho asatyooboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dɨɨbogo
ɨɨcɨɨtogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeecɨugoro hebreomɨ iijɨri nuuhi: Raboni,
noogoro; Jɨɨbogomɨnaafi, eneejiruno.
17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudɨɨcɨdino; uujoho caamo Guihiru-
bijaago footɨhiica. Jillɨro foogo tañahabomɨco dɨɨbogoto: Guihirubi, bu tollɨro
amɨɨhaitɨ amɨɨhai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago
feehi. Jillɨ noogoro dɨɨbogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijɨɨbogomɨnaajaago Jesuco
aatyɨmeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ɨjɨɨbugutuugo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro iijɨcuuvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaicɨnɨuhi samecufañoro judiomɨ
ñɨhicutɨ iguhuganoco cuhufono ofobooɨumoro icauhi. Jahɨ Jesu
ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨ mihica,
nooboro.

20 Tollɨ unuuboro diitoco ɨɨfusuubo ihuseneque etetecuunopaajeneque, bu imecuhutɨ ahaamɨupaajeque icano. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa imo imo minifutuuhi Ihaivojɨɨboco aatyɨmeumoro.
21 Jaadɨ siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebɨɨma mihica; Guihirubi uco agalluubadɨro bu uujoho amɨɨhaico galluuhi,
22 nooboro diitohallɨvɨ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayɨcɨ Moocaani Gaijaco, nooboro.
23 Jaamo cajaatyocohacho iimitɨco mubuusumo iimitɨma chahacuji. Jaanotɨ mubuusutɨmo imitɨ buusuracujitɨhi, nooboro.

Tomas Miyaavogotɨ.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovɨ ajafeveusumi.
25 Jaaboco saatoho ijɨɨbogomɨnaa jɨɨbuguuhi: Aivojɨɨboco mahatyɨmehi, noomoro.
Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyɨmeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ɨjɨɨhacutɨnohachuta, bu tollɨro imecuhutɨ diiboco ahaamɨupaajefaño ɨjɨɨhacutɨnohachuta miyaaveguejitɨhi, nooboro.
26 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ siino ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano cuhufono foboocɨnɨrunaa Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨma amɨɨhai mihica, nooboro.
27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji ɨvɨ jisumi dihusegaico jinofaño dɨɨhacu. Jaaboro jino tahuseneque meecɨ, bu juugavɨ saabo jino tamecuhufaño dihuseque dɨɨhacu. Jaaboro mabañɨhi nootɨɨbo, miyaavogo, nooboro.
28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojɨɨbo Moocaani! nooboro.
29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyɨmeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyɨmetɨrumo imiyaavogomo, nooboro.
30 Tollɨro bu Jesu sihidɨ ejeevanoonoco ijɨɨbogomɨnaa ɨmefeenevɨ guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryɨ caatɨnɨcɨnɨtɨno.
31 Jaanotɨ jinoocoro caatɨnɨumo amɨɨhai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodɨ diibovɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨɨbogomɨnaavɨ.

1 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia muuaijɨnivɨ. Jillɨ diitovɨ jafeveubo.
2 Jaamo samañeriro icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi icamoco
3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiicɨteji, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Tollɨro mɨɨhai ɨɨma masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba ɨcɨutɨmo.
4 Jaanaa seseevecuunaaca Jesu diitovɨ jafeveuhi jiinɨgaibaahovɨ. Jaaruboco ijɨɨbogomɨnaa gaajacɨutɨhi diibo iicaunoco.
5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sɨcafe, naa saafiiba mɨhɨcɨtɨhi? nooboro.
Jaanegui: Chahano, nuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai sinɨcuuhuco amɨɨhai meenegatɨ momiyanaagonovɨ magañɨɨ. Jaamo mɨhɨcɨhi, nooboro. Jaanegui tahɨgovɨ agañɨɨumo isinɨcuuhuco guiiyɨcɨcuutɨhi itaava bocɨri sihidɨ ɨjɨvusuumaño.

7 Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaafico agaijɨhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojɨibo jahi! nooboro.
Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.
8 Jaanaa sanoodɨmo ijɨibogomɨnaa isinɨcuuhuco meenegari guicɨmoro ijɨnijaagovɨ sɨvaumo ijɨnitɨ cien metrohachutaro iicaumaño.
9 Jaamo isivɨ ihiinuumo atyɨmeuhi cɨijɨgaihallɨri taavaabo gaarucɨnɨibo aacaaboco maahuma.
10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mɨhɨcɨmotɨ juu mɨsɨva, nooboro.
11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinɨcuuhuco isivɨ guiiyɨcɨubo sihidɨ queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdɨmo icaurumoma isinɨcuuhu gallivuutɨhi.
12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.
Jaaruuboco ijɨibogomɨnaatɨ saafiiba dilluutɨhi: ¿Mɨijoho ɨijoho? noomoro Ihaivojɨibo iicaunoco agaajaumaño.
13 Jaadɨ Jesu asaauboro itaavaaboco ɨicɨuboro diitoco acɨubo, bu tollɨro imaahuco acɨubo icano.
14 Toonoma mifoocɨ, safo icano icacuuno Jesu ijɨibogomɨnaavɨ ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheeteunobuunatɨ.

Jesu Simon Pedroco Atajɨibauno.

15 Jaamo amachuunobuunatɨ Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi jino janaanɨcɨvɨ? nooboro.
Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jɨihɨ, Aivojɨibo, ɨiro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomɨnaafi ihoveja seemeque ojoobɨnɨcɨbadɨ oono uco imiyaavogomoco dɨibeguehica, nooboro.
16 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.
Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jɨihɨ, Aivojɨibo, ɨiro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamɨco otoomonɨcɨbadɨ, nooboro.
17 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.
Jaaneri Pedro ɨdaasuvuuhi diiboco mifoocɨ, safo icano: ¿Uco gaijɨhi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojɨibo, ɨiro paryɨ gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dɨibeguehica ovejamɨco ojoobɨnɨcɨbadɨ.
18 Miyanotɨro, miyanotɨro ɨco neehi: Sɨcafefi idiicausumi digaachehuco ɨdɨcafotooboro idiimogohɨgovɨ feehicauhi. Jaanotɨ amiyaabo idiicacuudɨ dihuseque gañiiyɨcɨiboco ɨco sita digaachehuco jɨihacuji. Jaamoro ɨco satyejimo idiimogotɨruhɨgovɨ, nooboro.
19 Jillɨ nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocɨco agaajasuujinoco. Jaadɨ diiboco nuubo: ¡Tadyojɨcutɨ disaa! nooboro.

Ijɨibogomɨnaafico Agaijɨhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo ijɨibogomɨnaafi idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ ifituuvuuboro: ¿Aivojɨibo, cajaanɨ ɨco aacɨjiibo? nooboro idilluubo.
21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨibo, jana jaanɨji mɨllɨ? nooboro.
22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiijɨ icajiibo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno ɨidi mɨllɨ icatɨhi? Jaanotɨ ɨijoho tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.

23 Jillɨ diiboco unuunoco inahabomɨ jɨɨbocasiuhi: Diibo jɨɨbogomɨnaafi fɨne
guijevejitɨhi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitɨɨbo nuutɨhi. Iimogo-
hachiijɨ siino uhuuminohachuta icajiibo. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? nuubo.
24 Jaabo diibo jɨɨbogomɨnaafi jinooco jɨɨbeguehicahi. Jaaboro caatɨnɨubo.
Jaanoco mɨɨhai magaajahi diibo ɨjɨɨbogono miyaano iicanoco.
25 Tollɨro bu sihidɨ saneheje Jesu omoonɨhicauno icarahi. Jaanehejeque
sanohosari paryɨ icaatɨnɨruva uujoho onoono fɨne paryɨ jiinɨjehallɨri iicano
aamenevɨ ɨɨfetejitɨruno.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi Jesu jiinɨjehallɨvɨ
iicaunohachuta omoonɨuboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco ocoovauboro Igai-
jafañodɨ diitoco imino jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo cuarentadɨ
fucuva tɨcovovɨ diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco
jɨɨbeguehicauhi Moocaani aivojɨtɨ.
4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo enee-
hinɨnoco amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ.
5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai goovajino
Moocaani Gaijari minitɨcafotono, nooboro.
6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojɨɨbo, ¿jaanegui
jisumi Israel aivojɨco siino dojɨcuvɨro gasesuji? noomoro.
7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi tusumico ɨdɨɨboro
Moocaani tufucuco omoonɨjiibo gaajahi?
8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitoodɨ mityaco magaayɨcɨji. Jaadɨ
uutɨ mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihicabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ, paryɨ
jiinɨjejɨnibaacɨdɨ icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuufaifeenedɨ nique-
jefaño. Jaaboco atyɨmecuutɨmo.
10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
seseechehunofa jɨɨcɨnɨumɨsico.
11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi?
Diiboro jaanɨ Jesu jino niquejefa mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji
jiinɨjehallɨtɨ jino ofoobadɨro, noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono iicagajɨtɨ fiitɨno
jaguisɨfucuvɨ judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta.
13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ fuumo caamovɨ
iicamecufaño iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua,
Andre, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon
cananistamɨoobo, Juda Jacoobo nahabo icamo.
14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihiimaaqui Jesu na-
habomɨ, seejɨ Maria, bu sihidɨ saatoho gaigoomɨ icamo.
15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuucuuno
miyaavucuuhi Davidfeenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Jesuco miyamɨnaa
usefaño aacɨjiibo, unuuno.✡
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo.

✡ **1:16** Mt 22.3-10

18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque naajeumo.
Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamotɨ iinigaɨjaagotɨ acutuubo. Jaaneri
paryɨ iiba isi aifuuhi.
19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nɨhɨbamɨri
anaajeumañoco Alcedamatɨ momoonɨumo tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco.
20 Jaamaño Salmohaamefaño jillɨ noono: Jaafa iija sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba
toojafa iicacuutɨqui. Jaabadɨro simañovɨ noono: Sifiirucu idudɨcamaajeque
gaayɨcɨji, noonoro.
21 Jaabadɨro mofeeneri icamo saatoho gaifiimɨ Mohaivojɨɨbo Jesu mɨɨhaima
iicausumi,
22 Jua diiboco initɨunotɨ niquejefa ufuunohachuta iicaumotɨ. Jaanegui ca-
jaanɨhacho saafi diitotɨ mɨɨhaijaa iminifetequi Mohaivojɨɨbo ubuheeteunoco
ijɨɨbeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicɨtɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo onoobo, Matia
icamɨsico.
24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ noomoro: Moocaani
ɨɨjoho famoojeebɨɨco agaajaabo. Mɨɨhaico gaajasu, ¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco
dɨɨcɨhi
25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda imitɨnoco omoonɨubo inaagonovɨ
fuuhi, noomoro.
26 Jaamoro suerteque agañɨɨuno Matiavɨ ɨfutuuhi. Jaabo tusumiro diito
fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi iicaumofa minifutuuhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.
(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunatɨ Pentecostefucu agaseusumi famooro samañovɨro
igaicɨnɨuhi.
2 Jaanaa sefano guibuhubabadɨ niquejefañotɨ guubuvusuuno ifajafañovɨ
diito ɨcɨnɨuhɨgo.
3 Jaasumiro famoovahallɨvɨ niituuno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevano.
4 Jaamo Moocaani Gaijari paryɨ gahafuuhi. Jaamoro sijɨɨjeri iimaaumo
Moocaani Gaija ihiimaasubadɨ.
5 Jaasumi Jerusalevɨ icaumo judio gaifiimɨ. Jaamo judio iijɨco imino
imiyaaveguehicaumo fahɨgova jiinɨjetɨ agaseumo
6 toonoco uguubuumoro sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaamo sihidɨro
eetyeuhi faaboho iijɨneri ihiimaaunoco saafi sifi iijɨri, bu saafi sifi iijɨri icano
ihiimaaunoco uguubuumoro.
7 Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:
8 ¿Mɨllɨ jaamo galileamɨnaa iicarumo moojɨneri iimaamoco muguubuuhi
muucuumi iijɨri ihiimaanoco?
9 Jimañovɨ icamo Partia miyamɨnaa, Media jiinɨjeo miyamɨnaa,
Elam jiinɨjeo miyamɨnaa, Mesopotamia jiinɨjemɨnaa, judeamɨnaa,
capadociamɨnaa, Ponto jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa,
10 frigiamɨnaa, panfiliamɨnaa, Egipto jiinɨjemɨnaa, Africa cuumino Cirene
janaanɨcɨ iicacuumijemɨnaa, bu tollɨro romamɨnaa icahi, saatoho judiomɨ,
jaanotɨ saatoho judiomɨ jɨɨbogoco agaayɨcɨcuumo.
11 Tollɨro bu icamo Creta miyamɨnaa, Arabia miyamɨnaa icano. Jaarumo
paryɨ faajɨvari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityatɨ ihiimaanoco,
noomoro.
12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidɨ esamaaimoro dillucasihicauhi:
¿Mɨllɨ fɨne jino iicano? noomoro.

13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jillɨ guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamoma ujulleeveeboro sefano nuuhi: Judea miyamɨnaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro.

15 Jito miyamɨnaa guiriicavotɨmo amɨɨhai monoobadɨ mɨɨhaiñooba fucuro guiriicavotatɨhi.

16 Jino Moocaani iimaamɨnaafi Joel, jillɨ unuucuuno:

17 Moocaani neehi: Niinosumi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ Tagaijaco niitusuji. Moseeme ufucu jillɨ iicajinoco jɨɨbegueji. Sɨcafe atyɨmeji Moocaani Gaija ɨɨfusunoco. Quillahuto tɨgaji.

18 Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecɨvomɨnaahallɨvɨ ufucu iicajinoco ijɨɨbeguequi.

19 Caamo niquejefañoɨfusuji jabafiiranoco, baavɨ jiinɨjehallɨvɨ ɨfusuji toono jɨɨbogoco, tɨɨjoho, cɨɨjɨgai, aimuufaiguiihu icano.

20 Cuujeo nɨhɨba cɨveteji, fucuo nɨhɨba tɨɨjohobadɨ minifeteji, Moocaani fucu ɨñɨhicufucu ɨmegavɨ.

21 Jaasumi paryɨ Moocaanico idillumo taajaji.

22 Muguubu jino onoonoco amɨɨhai Israel gaifiimɨ: Moocaani Jesu Nazareooboco miyaabotɨ ɨfusuhinɨcuhi amɨɨhai ɨmefeenevɨ jabafiirano mityanoco eetavonofeenedɨ amɨɨhaico ɨɨfusucuunoco magaajacubadɨ.

23 Jaarunofañoɨ diiboco magaayɨcɨumoro mahacɨuhi Moocaani sɨɨcɨjetɨro unuucuubadɨ masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro ɨmoho bujevɨ metetecuusuhi iimitɨno gaifiimɨ useri.

24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivotɨ ataajasuubo. Jaamañoɨ diiboco guijeve gaayɨcɨutɨhi.

25 Mɨɨro aivojɨɨbo David Jesutɨ iimaaubo nuuhi:

Aivojɨɨboco uujoho fahiijɨvaro atyɨmehicauhi tahɨmefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovɨ icahi jineje uco maryɨbasutɨno iicaqui.

26 Jaaneri uco tajeebɨɨ imo imo minifetehi. Taajɨri imo imo iimaahi. Jaabadɨro tafi sajeebɨɨ jaguisɨji.

27 Jaabo ɨɨjoho tajeebɨɨco iguijevehicamo iicahɨ deevesujitɨhi. Dihimi jeecɨvomɨnaafi agaijɨɨbo ifiico tuucɨsusujitɨhi.

28 Uco dɨɨbeguehi fiivojaa asatyono jɨɨhaico. Jaaboro uco dihɨme ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.

29 Fañɨ, jaanegui jino amɨɨhaico foovono neehi: Moheedeebe David iguijeveubo cɨɨhojɨ jino mofeeneri icahi.

30 Jaabo David Moocaani iimaamɨnaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco miyanotɨro ufucu saafi Cristo diiyaachi mɨɨhaitɨ dihaivojɨfañoɨ acasɨɨvejiibo unuucuunoco.

31 Jaabo sɨɨcɨjetɨro mahatyɨmecubadɨ gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamañoɨ nuubo Cristotɨ: Tajeebɨɨco deevesujitɨhi iguijevehicamo iicahɨgo tafiico tuucɨsusujitɨhi, nuubo.

32 Jaabo jaanɨ Jesuco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi. Jaanoco paryɨ mɨɨhai magaajahi.

33 Jaaboco Moocaani agañɨɨyɨcɨuboro imiyanaagonovɨ ficuuhi. Jaabo Caanitɨ Igaijaco gaayɨcɨuhi Caani unuubadɨ. Jaabotɨ jino jisumi muguubuno, mahatyɨmene icano saahi.

34 Jaabo David niquejefa eguejeutɨhi. Jaaruubo jillɨ nuuhi:

Moocaani Mohaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,

35 dimɨnaaco ditɨhaiguiino ificuunohachuta, nooboro.

36 Jaanoco paryɨ Israel cuumimɨnaa imino magaaja, jaanɨ diibo Cristoco amɨɨhai metetecuuboco Moocaani Aivojɨɨbotɨ ificuunoco, nooboro.
37 Jillɨ onoonoco uguubuumoro ɨdaasuvuumo ijeebɨɨfaño. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajɨɨbogomɨnaaco icano: Fañɨ, ¿mɨillɨ jaanegui mihicaji? noomoro.
38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani ɨmefeenevɨ amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristo momofeenedɨ minitɨsuquimaaje amɨɨhai imitɨco ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amɨɨhaico Igaijaco acɨji.
39 Jaano jino iimaa amɨɨhaidi, ufucu icaji amɨɨhai seemedi icano, tollɨro bu fahɨgova tehesino iicamedi, paryɨɨcɨno Aivojɨɨbo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.
40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨɨnɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa iimitɨmofañotɨ, nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨɨbogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildɨmo Cristojaagovɨ minifutuuhi.
42 Jaamoco minɨsumɨnaa ɨjɨɨbogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ igaivehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque omoonɨhicauneri.
44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi. Jaamoro inehejeque ɨfocasihicauhi.
45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco ucuujɨvaachudɨno saje ɨfocasihicaumo.
46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadɨro imo imo ijeebɨɨno iicamoro.
47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamojaagovɨ Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Ɨgotɨɨboco Ɨgusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨɨgotɨɨboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja guhuga ɨmegavɨ diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨɨhuga iicahuga ɨmegavɨ toojafaño ofoomoco nɨhɨbamɨco idilluqui.
3 Jaabo Pedromɨsi toojafaño ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nɨhɨbamɨco dilluubo.
4 Jaaboco diitɨsi emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨɨfɨnɨcɨ, nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨɨfɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nɨhɨbamɨco acɨjimɨsi, nooboro.
6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nɨhɨbamɨma chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ɨco acɨji Nazareoobo Jesucristo momofeenedɨ gañiivoobo, dɨɨgo,
7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro caamo gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imituuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo. Jaaboro diitɨsima toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo.
9 Jaaboco famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro Moocaanico iimehicauboco.

10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo famooro diiboco agaa-
jacuumaño ovosɨɨhuga imomo iicahuga ɨmega acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco
idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovɨ.

11 Jaabo Pedromɨsico jeevesutɨɨbo diitɨsima feehicauhi. Jaaneri sihidɨ
miyamɨnaa eheetyeumoro goovano sihidɨ gahafuumo Salomon Portal-
mañovɨ.
12 Jaanoco Pedro aatyɨmeuboro miyamɨnaaco nuuhi: Israel gaifiimɨ,
¿collɨhi mɨsico majabafiihi mɨsiro jaanɨco momityari mubuheesumɨsiro
mɨhɨgusu ɨvɨbadɨ mohiimihiijɨri mihica ɨvɨbadɨ?
13 Tollɨ icatɨno diiboro Moocaani, sɨɨcɨje moheedeebe Abraham, Isaac, Jacob
icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanɨcɨ miyaabotɨ miniiyuubo
amɨɨhai magaayɨcɨumoro amɨɨhai aivojɨtoco mahacɨuboco. Jaaboco Pilato
sinaayuujirunaa amɨɨhai mihimugutɨhi.
14 Jaabo iimitɨma iicatɨɨbo Iimiiboco mɨjɨɨheguemere iimitɨɨbocoro
gaicaaumɨnaafico misinaayusuumoro,
15 fiivoco aacɨɨboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ
buheetesuhi. Jaanoco mɨɨhai imino magaajahi.
16 Jino ɨɨgoobo Jesu momoco imiyaaveguenerі buheeteebe amɨɨhai ma-
hatyɨmehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi
jino amɨɨhai mahatyɨmebadɨ.
17 Jaarunoco fañɨ, uujoho gaajacuuhi famooro amɨɨhai aivojɨtoma maga-
icaauhi esɨcɨnɨtɨmo.
18 Moocaani jillɨ sɨɨcɨje paryɨ iimaamɨnaafañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi
Cristo ɨdaasuno iicaujinoco.
19 Jaanegui amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovɨ
masaa amɨɨhai imitɨ ibuuqui. Jaadɨ Aivojɨɨbo amɨɨhaidi galluji buheefucuco
20 Jesuco agalluunofeenedɨ sahiijɨtɨro amɨɨhaidi Cristo unuucuuboco.
21 Jaarunaa Jesucristo gueenene niquejefañо icajiibo Moocaani paryɨ
fanoovaco iimibachunohachuta ihiimaamɨnaa sɨɨcɨje iicaumofeenedɨ unuu-
cuubadɨ.
22 Mɨɨro Moise nuuhi: Aivojɨɨbo Moocaani galluuji ihiimaamɨnaafiico
uubadɨ iicaabotɨ amɨɨhai nahabomɨfañotɨ. Jaabo Moocaani agalluujiibo
amɨɨhaico paryɨ onoonoco muguubu.
23 Jaaboco uguubutɨdɨmoco Israel cuumitɨ udugaacumoro paryɨ finɨsuji,
nooboro.
24 Mɨɨro famooro Moocaani iimaamɨnaa Samuel iicaunotɨ jisumivɨ iicamo
paryɨ jillɨ iicajinoco jɨɨbuguuhi.
25 Amɨɨhai jaamo Moocaani iimaamɨnaa iyaachimɨhai mihicamo.
Jaamañо mootadi Abrahamco Moocaani unuunofañо amɨɨhai mihicahi.
Mɨɨro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryɨ jiinɨjemɨnaa
diiyaachimɨhaifeenedɨ imino icaji, nooboro.
26 Mɨɨro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro itɨconɨ amɨɨhaijaa
galluubo amɨɨhaico imino imoonɨqui. Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco
mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromɨsico Cɨvojaanɨmo.

1 Pedromɨsi jillɨ miyamɨnaaco jɨɨbeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemɨ
temploja toomomɨnaafi aivojɨɨboma, saduceomɨma icano.

2 Jaamoro sihidɨ sɨfiiratuumo Pedro, Jua icamɨsi miyamɨnaaco: Jesu ubuheeteunotɨ ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomɨsiro ɨjɨɨbeguehicaunotɨ.
3 Jaamoro diitɨsico agaayɨcɨumoro cɨvojafa ficuumo seseevedɨ iinusuqui mihiijɨcuuneguiiha.
4 Jaamɨsico uguubuumotɨ sihidɨ saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifiimɨcoro ihoovo fɨne cinco mildɨmo ɨfutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevɨ igaivuumo judiomɨ aivojɨto, iquillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo.
6 Jaamoma bu tollɨro icaubo Anas sacerdotemɨ aivojɨɨbo, tollɨro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryɨ saatoho diibo yoto icano.
7 Jaamoro Pedromɨsico ucuuhuvaumoro ifeenevɨ ificuumoro diitɨsico dilluumo: ¿Mɨɨjoho iijɨtɨ, mɨɨjoho momofeenedɨ icano jillɨ amɨɨsi momoonɨhi? noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebɨɨfaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumimɨnaa aivojɨto, quillahuto icamo
9 ɨɨgotɨɨboco fɨne mubuheesuhinɨnoco mɨsico midilluhi diibo ubuheehinɨnoco magaajaqui.
10 Jaanoco amɨɨhai ɨmefeenevɨ mɨjɨɨbegueji paryɨ Israel miyamɨnaa igaajaqui. Mɨɨro jaanɨ amɨɨhaifeeneri ujulleecɨnɨɨbo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedɨ amɨɨhai metetecuuboco Moocaani guijevefañotɨ ubuheetesuubofeenedɨ.
11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amɨɨhai iijano eetavomɨnaa mɨtɨhɨsumoro magañɨɨubo aivo iimimañovɨ iminifutucuubo.
12 Jaamaño sififeenedɨ taaja chahahi; niquejeguiinovɨ simomo miyamɨnaafeenevɨ chahahi tomomofeenedɨ mataajajimomo, noomɨsiro.
13 Jaamɨsi igototɨmɨsi Moocaanitɨ ihiimaaunoco uguubuumoro, bu aamenefaño icautɨrumɨsi sihidɨ agaajaunoco iicaneri aivojɨto eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco.
14 Jaanomaryo ɨɨgotɨɨboco ubuheesuubo diitɨsifeeneri julleecɨnɨuhi. Jaamaño mɨllɨ nuutɨmo.
15 Jaamoro Pedromɨsico ifeenetɨ galluumo diitɨsi ofoonobuuna iinoro toonotɨ iimaacasiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Mɨllɨ jaamɨsico momoonɨji? Famooro Jerusale miyamɨnaa gaajacuhi sihidɨ ejeevano mityaco diitɨsi omoonɨnoco. Jaanoco ¿mɨllɨ bu mutuunamaaijirahi?
17 Jaarunofaño paryɨ miyamɨnaafaño tobogo ɨfetedino masɨɨ diitɨsico mɨhɨɨbaqui. Jisumitɨro diibo Jesu momofañodɨ miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguedino. Musuufenɨtɨhachiijɨ amɨɨsico momoonɨji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitɨsico ocoovaumoro nuumo: Jisumitɨro saatohobaco mɨjɨɨbugucudino miyamɨnaaco diibo Jesu momofañodɨ, noomoro.
19 Jaarunaa Pedromɨsi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyamɨnaa iijɨco: Jii, monoomoro, Moocaani iijɨco magañɨɨno?
20 ¿Mɨllɨ bu jɨɨbogotɨmɨsi mihicajirahi mahatyɨmeumɨsiro muguubuunoco? noomɨsiro.
21 Jaanegui aivojɨto diitɨsico sihidɨ ɨhɨɨbaumoro tɨcovono suufenɨuhi mɨllɨtɨ bu diitɨsico moonɨjirumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi diitɨsi omoonɨhicaunotɨ.
22 Jaabo diitɨsi ubuheesuubo ficabano icauhi miimɨsiicɨ tɨcovovɨ.

Miyaavogomɨnaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahaboniminaajaago. Jaamisiro di-
itoco jiibuguumisi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo diitisico unuunoco.
24 Jaanoco uguubuumoro sabadiro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani
Mohaivojiibo, iijoho paryi niquejeque, jiinijeque, muuaico icano fanooco
ifiivusuubo.
25 Iijoho Digaijafeenedi mootadi dijeecivominaafi Davidfeenedi nuuhi:
¿Collihi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyaminaa
sicamañooco esamaaihi?
26 Jiinijeminaa aivojito gañiivehi, bu cuumiminaa aivojito sahi igaivehi
Moocaanihallivi, bu Cristohallivi icano, nuubo David.
27 Jaano miyaano. Miiro Herode,* Poncio Pilato icamisi jiicuumivi
igaivuuhi siicuumijeotoma, israelmima icano iimiibo daachi Jesuco iijoho
Moocaani ijeevadi ificuubohallivi.
28 Jaamo tolli mooniumo iijoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jilli icajiibo,
nooboro unuucuubadi diiboco moonjumo.
29 Jaaneguiiha iijoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecivominaaco
omoonigonoco meeci. Jaaboro miihaico daamusu igototimo diijico
miyaminaaco mijiibeguequi, bu
30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu iifusuco
ajabafiiranehejeque momoonjqui iimiibo daachi Jesu momofeenedi,
noomoro.
31 Jilli iimaaumoro lliivimaacaro tomaño diito iigaicinjumaño sefano
maryibauhi. Jaasumiro paryi famoojeebiifañoro Moocaani Gaija gahafuuhi.
Jaamoro nucufeguetimo Moocaani jiibogoco jiibeguehicaumo.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeebiino sabadiro icahicauhi, bu
sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno
fameedirehicau.
33 Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco
jiibeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti cuujivaachutimo icahi-
cauhi.
34 Diitofeene siinoti ucuujivaachuboba chahahicauhi. Iijanoma
ijiinijenema iicadimo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco
acivahicauhi.
35 Jaanoco ifocasihicaumo ucuujivaachudineheje.
36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomoniubo ja-
cusuminaafi eneejiruno Levitaminaafi Chipre onoochugaivi ifiivuubo.
37 Jaabo ijiinijeque anaajeuno nihibamico isivauboro minisuminaaco
acivauhi.

5

Ananiamisi Imiti.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinijeque anaa-
jeumisiro
2 samañooco iiciumisiro samañoonoco minisuminaajaago satyuuhi fanooro
iicahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collihi Satanas dijeebiifaño
jicafetehi Moocaani Gaijaco ibañisuqui? ¿Jaaboro diijiinijeque anaajene
nihibamico samañoonoco diiciqui?

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meeci Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

4 ¿Nacu diije jiinɨje icahinɨtɨhi? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inɨhɨbamɨ.
¿Collɨhi dijeebɨɨfaño deesamaaihi tollɨ omoonɨnoco? Miyamɨnaaco bañɨsutɨhi.
Moocaanico bañɨsuhi, nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavɨ aacutuuboro chuumuubo.
Jaanoco paryɨ miyamɨnaa agaajaumoro sihidɨ iguiumo.
6 Jaaboco sɨcafe iminɨumoro satyuuhi icɨɨqui.
7 Jaanobuunatɨ minoocɨ, sano ɨdɨino nɨhɨba oovobuunatɨ mogai fuuhi aijɨ
tollɨ iicaunoco gaajatɨgo.
8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dɨibogo, ¿naa miya tonoodɨneri amɨisi jiinɨjeque
manaajehinɨhi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jɨihɨ, tonoodɨneri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collɨhi sabadɨro mihicamɨsiro Moocaani Gaijaco
mɨnɨsujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque ɨicɨɨjeme. Jaamo tollɨro ɨco
cɨɨteji, nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sɨcafe
fañoagaseumo atyɨmeuhi diigo chuumucuugoco. Jaagoco asatyumoro itaje
cojɨvɨ cɨɨjeumo.
11 Jaanoco Moocaani iijamɨnaa, bu sihidɨ miyamɨnaa icano agaajaumoro
sihidɨ iguiumo.

Mityaco Omoonɨno.

12 Jaamo minɨsumɨnaafeenedɨ sihidɨ ejeevano ɨɨfusu ajabafiirano
moonɨcafetehicauhi miyamɨnaafeenevɨ. Jaamoro igaivehicaumo Salomon
Portal onoomañovɨ.
13 Jaarunaa saatohoba minɨsumɨnaavɨ fiitɨvehicautɨhi. Jaarumo famooro
miyamɨnaa diitoco gaijɨhicauhi.
14 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa Moocaanico miyaaveguehicauhi gaifiimɨ, gai-
goomɨ icano.
15 Jaamoro iguihuvamehejeque jɨihaiñojɨninovɨ ficuhicaumo
cɨgaiijenefaño, sɨucɨnɨtajefaño icano Pedro tomañodɨ afatyoobo ɨjɨ ihallɨdɨ
afatyeneri ibuheequi.
16 Jaabadɨro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehe-
jeque, emeimɨvatomehejeque icano ɨsɨvaumo. Jaamoco paryɨ buheesuhi-
caumo.

Pedroco Sacerdotemɨ Aivojɨto Jɨihevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemɨ aivojɨiboma saduceomɨoto iicamo diitoco
sihidɨ jɨiheveuhi.
18 Jaamoro minɨsumɨnaaco agaayɨcɨumoro cɨvojafaño ficuumo.
19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco afaayɨuboro di-
itoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mu-
julleevetemere miyamɨnaaco mɨjɨibogo Cristo fiivoco aacɨnoco, nooboro.
21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro miyamɨnaaco
jɨibeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨibo diiboma iicaumoma, igaiyɨicɨumo
fagomɨnaaco, paryɨ Israel cuumimɨnaa quillahutoco icamoco. Jaamoro
jɨibogomɨnaaco cuuhuvaumo cɨvojafañotɨ isɨvaqui.
22 Jaanegui sisɨmɨnaa ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro ijɨibogoma
saauhi.
23 Cɨvoja cuhufono fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari paryɨ itoomomɨnaa
icarahi icano. Jaadɨ mafaayɨcɨmoro fañoco memeecɨrumo mɨihaiñoobaco
mahatyɨmetɨhi, noomoro.

24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, temploja toomomɨnaa aivojɨɨbo, paryɨɨcɨno sacerdotemɨ icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji? noomoro.

25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amɨɨhai cɨvojafaño mificuhinɨmo Moocaani iijafaño icahi miyamɨnaaco jɨɨbogomo, nooboro.

26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨɨbo isisɨmɨnaama ufuuboro diitoco sɨvauhi, millɨ moonɨtɨɨbo, miyamɨnaaco iiguimoro diitohallɨtɨ guiisiri diitoco ahaamɨujiruneguiiha.

27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo nuuhi:

28 Amɨɨhaico du aivo imino mafaguuhi tomomotɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨɨhai jɨɨbegueri. Jaamoro mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨɨjohoco agañɨɨumoro agaicaaunoco, nooboro.

29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Mɨllɨ bu Moocaani iijɨco magañɨɨmoro miyamɨnaa iijɨco: Jii, meneejirahi? noomoro.

30 Mɨɨro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amɨɨhai magaicaaumoro ɨmohobujevɨ metetecuuboco.

31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovɨ ficuuhi Aivojɨɨbotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa diibofeenedɨ iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui.

32 Jaano gaajamɨnaa mɨɨhai tollɨro Moocaani Gaija gaajamɨnaafi. Jaaboco Moocaani acɨhi diiboco imiyaavogomoco.

33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidɨ diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.

34 Jaarunaa diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoobo Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa aivojɨɨbo paryɨ miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo diitofeenetɨ ujulleeveuboro iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo jihachutagayɨ.

35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ jito gaifiimɨco momoonɨjinoco.

36 Eneecau bu mehesafoto amɨɨhai, mɨɨro safoono Teuda onoobo agañɨɨvuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova. Jaarumo paryɨ finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.

37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu gañɨɨvuubo Juda galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ tollɨro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo gavaranamaaiuhi.

38 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro millɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa iijɨcoro omoonɨno iicahachiijɨ finɨjino.

39 Jaanotɨ Moocaani iijɨ iicahachiijɨ amɨɨhai mifinɨsujitɨhi. Mehesɨcɨnɨ, Moocaanimaryo momoonɨcasidino, nooboro.

40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minɨsumɨnaaco ucuuhuvaumoro jillɨ diitoco aamɨuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro diitoco suufenɨuhi.

41 Jaamo minɨsumɨnaa aivojɨtofeenetɨ imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijɨɨboro imitɨno covamomovaumo Cristo momohallɨtɨ.

42 Jaamoro fafucuvaacɨvɨro suufenɨtɨmo jɨɨbogomoro iimaahicaumo Jesucristotɨ Moocaani iijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomiti Ficuumo.
(1 Ti 3.8-13)

1 Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho
griegomi iijiri ihiimaamo judiomi iijiri iimaamoditi isifiiratuumoro noocasi-
uhi: Mofibaijitoco imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motihaiti miimisiici idiimo minisuminaa iicaumo, paryi
miyaavogominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: Imijitiruno miihai Moocaani
iijico mijiibogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino.
3 Jaaneguiiha fañi, amiihaifeeneti iimihusemeti mihici sahuse juugahuseti
miimisiici idiino Moocaani Gaija ijeebiifaño agahaficinimoti. Jaamoro
toonofa mificu ijeecivequi.
4 Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiibegueji Moocaani iijico,
noomoro.
5 Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebiifaño
miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniiboco, bu Felipeque, Procoroco,
Nicanoroco, Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomi iijico
agaayiciuboco icano.
6 Jaamoco sivaumo minisuminaajaago. Jaamohalliv ihuseneque ificu-
umoro Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iiji janaaniciviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalevi
sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi
Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

8 Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño
Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cirenemina,
bu alejandriaminaa, Cilicia jiinijemina, Asia jiinijemina icamo ticovauhi
Estebama ejenaaucasiumo.
10 Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco
aacineri ihiimaahicaumaño.
11 Jaanoma iicamo iimitimoco tajiibaumo ibañiqui: Miihai muguubuuhi
Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi.
12 Jilliti Estebahallivi miyaminaaco sifiiratusumo quillahutoco,
caatinimiminaaco icano. Jaamoro asaaumoro diiboco agaayiciumoro
satyuumo fagominaa imega.
13 Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuuhi sicamañooco ibañiqui: Jaani aivo
suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiibati icano iminootino
ihiimaabo.
14 Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro miihaico
Moise atajiibauno mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco muguubuhi,
noomoro.
15 Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeciumo atyimeuhi ihimeque
Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

7

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Iimaahi.

1 Jaanegui sacerdotemi aivojiibo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryi
jino diito onoono? nooboro.

2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amiihai agaijino nahabomi, bu amiihai
caanimihai icamo, uco muguubu. Miiro Moocaani ihaivojima buhugaavu-
uhi Mootadi Abrahamvi Mesopotamia jiinijeri iicausumi Haran jiinijevi
fuutibaacaro.
3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinijeque deevesu paryi diyotoma. Jaaboro difo
ico uujoho ijiibeguejino jiinijejaagovi, nooboro.
4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinijeti. Jaaboro icatuubo Haran
jiinijevi jahi caani chuumuuhi. Jaadi Moocaani Abrahamco sivauhi jino
jiinijevi jino amiihai jisu mihicajevi.
5 Jaaruuboco jinejebati aciutiibo jiinijebaco itihaico ificujirumañobaco.
Jaaruubo diiboco aciguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro.
Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca
6 Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimihai sita jiinijehallivi icaji
sitafeenevi. Jaamoco jijuvusujimo. Jaamoro imitino moonijimo cuatro
cientodi ficabava ticovovi, nooboro.
7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinijeminaaco uujoho mooniji di-
itoco ijijuvusu jiinijeque. Jaadi tahigoti asaamoro uco jeecivejimo jimañovi,
nooboro.
8 Moocaani iijico aciuhi Abrahamco iimeeheque iquiticiqui Moocaani
unuubadi. Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque
quiticiubo juugahuseti mifucuci, safucu icanoti. Jaabadiro bu Isaac mooniuhi
Jacobco eseemevausumi. Jaabadiro Jacob mooniuhi iseemeque Israel cu-
umiva motihaiti miicuumicidimo iicajimo caanimihaico.
9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jiiheveuhi.
Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinijevi satyuumo. Jaaruuboma
Moocaani icauhi.
10 Jaaboro diiboco ihidaasuti ataajasuuboro sihidi diiboco gaajati aciuhi.
Jaanoma iicaubo Egipto aivojiibo diiboco sihidi agaijiuboro Egipto aivojiiboti
ficuuhi, tolliro bu iija aivojiiboti ficuuhi icano.
11 Jaanobuunati paryi ajeba icauhi Egipto jiinijevi, Canaan jiinijevi icano.
Jaaneri moheedetemihai idaasuno machutabama chahauhi.
12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovi machutaaco ucuuhuniuno iicaunoco.
Jaaboro iseemeque tahi galluubo moheedetemihai iicaumoco jilliti fuumo
tahigo aivo iticoni.
13 Jaanohallivi ufuumovi Jose inahabomivi ihimeque imino jafeniuhi.
Jaanoti jari Egipto aivojiibo gaajauhi Jose yotoco.
14 Jaanobuunati Jose caanico cuuhuvauhi paryi famooro iyotoma setenta
y cincodimoma.
15 Jilliti Jacob icatuuhi Egipto jiinijevi jahigo guijeveubo. Jahi tolliro mo-
heedete paryi guijeveuhi.
16 Jaamo bacinoco buunati asatyumoro ciituumo Siquem onoomañovi
Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeuciihojifaño.
17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitivucuudi Egiptovi Israel cu-
umi sihidiro ifiivuumo guiraatucuuhi.
18 Jaasumi Egiptovi bohaivojiibo icauhi Joseque agaajautiibo.
19 Jaabo muucuumiotoco abañiuboro idaasuno mooniuhi moheedeteque
atajiibaubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.
20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosiiuhi. Jaaboco caanimi
jaahe tuumuuhi minihibaci, sanihiba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojiibo aicigai aatyimeugoro iiciuboco
fiivusuuhi iseemenebadi.

22 Jaamaño Moiseque egiptomɨnaa paryɨ agaajanoco jɨɨbuguumo. Jaamaño
mityano ihiimaaboro icahicaubo.
23 Jaabo cuarentadɨ ficabava iicacuudɨ imogooboro fuubo iyoto
israelmɨnaaco emeecɨtoobo.
24 Jahɨ jaabo atyɨmeuhi saafi egiptomɨnaafi Israel cuumiooboco ɨdaasuno
omoonɨunoco. Jaabohallɨtɨ Moise ijaadaco ihɨcɨqui diiboco gaicaauhi.
25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelmɨnaa fɨne gaajacuumo uujo-
hofeenedɨ Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaa-
jacɨutɨhi.
26 Jaano seseevedɨ Moise atyɨmeuhi samɨsi Israel cuumiotɨsi
omoonɨcasiunoco. Jaamɨsico faguubo: ¿Collɨhi jaamɨsi samɨsiro
mahamocasihi musuufenɨcasi? nooboro.
27 Jaanegui inahaboco ahaamɨubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi:
¿Mɨɨjoho ɨco mohallɨvɨ aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano ficuuhi?
28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iijɨ egipcioco agaicaauhinɨbadɨ? nooboro.
29 Jillɨ diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia
jiinɨjevɨ. Jahɨ miseecɨco gaifiimɨsico seemevaubo siicuumifeenevɨ.
30 Jaabovɨ cuarentadɨ ficabavabuunatɨ sɨcaihɨgovɨ Sinai gajɨ fiitɨno
Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi cɨɨjɨgaiguiihu ɨmohogayɨhallɨdɨ
jɨganofeenedɨ.
31 Jaanoco aatyɨmeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino
ihatyɨmequi ifiitɨvuubo guubuuhi Moocaani icooco:
32 Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco
ejeecɨvuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidɨ veveveve igutuuboro
meecɨutɨhi.
33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditɨhaipaajeque dujuuvo jino uujoho
Moocaani iicamaño imino jiinɨje.
34 Uujoho atyɨmecuuhi taacuumimɨnaa ɨdaasuno Egiptovɨ iicanoco
ɨdaasuno acanɨfonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui.
Jaanegui difo ɨco Egiptovɨ galluuhi, nooboro.
35 Moiseque diito ɨtɨhɨsuumoro: ¿Mɨɨjoho ɨco aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ
icano mohallɨvɨ ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojɨɨbotɨ,
taajasumɨnaafitɨ, Moocaani toomomɨnaafi ɨmohogayɨhallɨdɨ cɨɨjɨgaiguiihu
jɨganoco aatyɨmeunofeenedɨ.
36 Jaabo Moise Egiptotɨ moheedeteque iinusuuhi sihidɨ ejeevano mityaco
Egipto jiinɨjevɨ Tɨfai Muuaifeenevɨ omoonɨuboro. Tollɨro sɨcaihɨgofeenevɨ
cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ moonɨubo.
37 Jaabo diiboro Moise israelmɨco nuuhi: Moocaani galluuji amɨɨhaidi
iimaamɨnaafico amɨɨhai nahabomɨfeenetɨ uco iicabadɨ. Jaaboco: Jii, meneeji,
nooboro.
38 Jaabo Moise sɨcaihɨgofeenevɨ igaiyɨɨcɨumofeeneri iicaubo. Sinai gajɨvɨ
Moocaani toomomɨnaafi diiboma ihiimaaubo moheedetefeeneri iicaubo.
Jaabo fiivo iimaaco mɨɨhaidi agaayɨcɨubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootɨmo Moocaanico imuguutɨmo.
Jaamoro ijeebɨɨnofañodɨ imuguumo Egiptovɨ dojɨcuvɨro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mɨɨhaidi diosmɨco edee-
tavonoco mohɨmega isɨɨguequi. Magaajatɨhi mɨllɨhacho Moise mɨɨhaico
Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvahinɨɨbo icahi,
41 noomoro oroco ɨɨcɨumoro niivɨgai seemenetɨ eheetavuumoro asimɨco
gaisiraicɨumo ihɨjɨnɨta jeecɨvotɨ. Jaamoro diibohallɨvɨ imo imo icaumo ihuse
eetavotahallɨvɨ.

42 Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhigovi minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo meeciricoro jeecivusuubo. Jilli Moocaani iimaaminaa aamefaño noocinino:
¿Nacu amiihai Israel miyaminaa uco mejeecivequi asimico magaisiraiciuhi cuarentadi ficabava ticovovi sicaihigovi?
43 Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, magaayiciuhi. Tolliro Refan onoobo meecirigaico magaayiciuhi amiihairyo mihijininehejeque mejeecivehicauhi. Jaanoma iicaabo uujoho amiihaico amiihai jiinijeti sihi tehesino gañiiji Babilonia janaanicivi, nooboro.
44 Miiro moheedete Egipto jiinijeti agaaumo Moocaani unuuneguiiha ijiinijejaagovi imevaurumo sicaisituviro icahicaumo iigomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajiiba guiisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja eetavociniuhi Moocaani Moiseque iifusuuboro: Jilli jei deetavo, unuubadi.
45 Jaajaco moheedete gaayiciuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jiinijeneque udumitiiciituusumi juvivuumo. Moocaani diito imegati agaasuumo jiinijeque. Jilli iicaunaa David fiivuuhi.
46 Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedeebe Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo Moocaani toojafaño iicaqui.
47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco.
48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa userio eetavotajafaño icatihi. Ihiimaaminaafi unuubadi:
49 Niqueje tagicinita jiinije tatyihai jaguisisuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañovi uujoho jaguisiji?
50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryi fanoovaco eetavehinitihi? nooboro.
51 Jaano icanaaca amiihai aivo jihovoto, amiihai Moocaanico agaajatimobadi, cuhufono aivo amiihai jeebii, amiihai nohojino, amiihai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amiihai caanimihai iicaubadiro amiihai momoonihicahi.
52 ¿Cojiibogominaafico nacu amiihai edeete idaasuno mooniutihi? Diito gaisiraiciuhi siiicijetiro diibo Iimiibo asaaujinoco ijiibuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amiihai mahaciboro magaicaausuhi.
53 Amiihai Moocaani toomominaafeenedi tajiibaco magaayicihinirumo miyaano meneehicatihi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijeniumo.

54 Jilli diibo unuunoco uguubuumoro sihidi isifiiratumoro igaiñooco ojisuumo Estebajaago.
55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahaficiniibo caamo niquejeque emeeciubo Moocaani imi aricuco atyimeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeciniiboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci! Niqueje afaayacafotonoco atyimehi Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovi icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohojinoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuhi.
58 Jaamoro diiboco itigabaacuumoro tuucuumiti buhigovi satyuumo. Jaamoro saafi sicafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri aamiumo.
59 Jaabo diiboco aamimaaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojiibo Jesu, tagaijaco gaayici, nooboro.

---

* **7:44** Toono jiibogogayi Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovi ficuuhi imino igaajaqui.

60 Jaadɨ ememuɨɨvuuboro sefano gaihivuubo: Aivojɨɨbo, jino imitɨco diitohallɨvɨ ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogomɨnaaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)

1 Jaamo diiboco agaicaaumofañodɨ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro tɨcovacuumo Cristoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨumo Jerusalevɨ.
Jaanotɨ gaacɨnɨumo fahɨgovavɨ Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano ɨdɨɨmoro minɨsumɨnaa fitafutuuhi.
2 Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimɨ ɨcɨumoro sihidɨ taaumo.
3 Jaano tɨcovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodɨ feehicaubo gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco ɨɨcɨɨboro cɨvojafaño isatyequi.

Moocaani Iijɨco Samariavɨ Jɨɨbogomo.

4 Jaanaa Jerusaletɨ ofoocɨnɨumo Moocaani iijɨco jɨɨbogomoro fahɨgovadɨ feehicauhi.
5 Felipe Samaria jiinɨjeri iicacuumivɨ ufuuboro tuucuumivɨ Cristotɨ jɨɨbeguehicaubo.
6 Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa igaivomoro guubunɨcɨhicaumo Felipe ɨjɨɨbogonoco, sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨnoco atyɨmemere icano.
7 Bu sihidɨ ɨjɨmɨma iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi gaibacɨnɨmoro, bu ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmehejeque buheesuhicaubo, itɨhaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano.
8 Jillɨtɨ tuucuumio miyamɨnaa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tollɨro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumɨnaafi itɨconɨ ihapichuco omoonɨɨboro Samaria miyamɨnaaco abañɨhicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.
10 Jillɨtɨ famooro diiboco guubunɨcɨhicauhi ihaivojɨtejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaanɨ aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sɨɨcɨjetɨro ihapichuri diitoco abañɨhicaumaño.
12 Jaarunaa Moocaani jɨɨbogoco Cristotɨ Felipe diitoco ɨjɨɨbuguunegui gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo imiyaavuguumoro nitɨsuquimaaiuhi.
13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco, bu ɨɨfusunoco icano omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico galluumo.
15 Jaamɨsi tahɨ ɨɨfutuudɨ Moocaanima iimaaumɨsi Samaria miyamɨnaa Moocaani iijɨco imiyaavuguumohallɨvɨ, Moocaani Gaijaco diito igaayɨcɨqui.
16 Tusumihiica saatohoba diitotɨ Moocaani Gaijaco gaayɨcɨutɨhiica; jillɨro nitɨsuquimaaiumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ.
17 Jaadɨ Pedromɨsi diitohallɨvɨ ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayɨcɨumo.
18 Jaanoco Simon apichumɨnaafi minɨsumɨnaa miyamɨnaahallɨvɨ ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyɨmeuboro nɨhɨbamɨco acɨguubo:
19 Uco mahacɨ toono mityaco, tollɨro uujoho tahuseque saatohohallɨvɨ ificuumo Moocaani Gaijaco igaayɨcɨhicaqui, nooboro.

20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryɨ dinɨhɨbamɨma ɨɨjoho finɨ; Moocaani
aacɨnoco nɨhɨbamɨri magaayɨcɨhi, neehi fɨne.
21 Ɨɨdi jino icatɨno jinofaño ɨɨjoho diicatɨhi. Moocaani ɨmefeene dijeebɨɨ
tɨcovotɨhi.
22 Toono dihimitɨco deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebɨɨfaño
edeesamañoco ɨco buusujirubeheje.
23 Mɨɨro uujoho ɨco ɨɨfɨnɨcɨhi aivo sihidɨ dihimitɨ faafañofañoidiicanoco, aivo
imitɨfaño cuhufono isisɨcɨnɨcuunoco, nooboro.
24 Jaanegui Simon apichumɨnaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallɨvɨ mihi-
imaa. Toono uco monoonofañoɨdaasuno icadino, nooboro.
25 Jaadɨ Pedromɨsi Jesutɨ, Moocaani iijɨtɨ icano ihiimaahicaudɨ
jɨɨbeguehicaumɨsi taajasuhiijɨco Samaria jiinɨje cuuminovɨ. Jaadɨ dojɨcuvɨro
uumiumɨsi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinɨjemɨnaafima.

26 Jaanobuunatɨ Felipeque Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Gañiivoobo,
difo gadɨcɨɨbahachuta Jerusaletɨ sɨcaihɨgo Gasa onoomañodɨ ofoocɨnɨjɨri,
nooboro.
27 Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyɨmeuhi gaigooco agaajatɨɨbo
etiopiaoboco; aivojɨgo tajɨɨbamɨnaafi Candace onoogo, etiopiamɨnaa
aivojɨgo, nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi Jerusalevɨ Moocaanima ihiimaaqui ufuubovɨ.
28 Jaabo dojɨcuvɨro ijiinɨjejaago uhuumiubo ijeejɨmɨ meenegafañoɨ
gɨcɨnɨɨboro ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque.
29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitɨvo diibovɨ, nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovɨ ifiitɨvuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubu-
uhi. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.
31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨɨjoho bu uco ɨjɨɨbegueneri gaajajirahi?
nooboro Felipeque iicojɨvɨ coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefañoonoonoco ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicaubo, jillɨ noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iq-
uitɨmoguiino iimaatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ diibo iimaautɨhi.
33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri. Ifiico agaicaaumoro jiinɨjehallɨtɨ
gañɨɨumo. ¿Jaabo iyaachimɨhaitɨ mɨɨjoho jɨɨbeguejirahi? onoonoco.
34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco dɨɨbogo. ¿Mɨɨditɨ jillɨ
iimaaubo Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ diiboco
ɨjɨɨbuguubo.
36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo Felipeque nuuhi:
Jimañoɨ nɨfaihu icahi fɨne uco nitɨjitɨrahi, nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨɨmaryo imiyaavogohachiijɨ,
nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi
iicanoco, nooboro.*
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi teehifa iniituudɨ
Felipe diiboco nitɨuhi.
39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi.
Jaaboco ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo imo fuucuubo ijɨɨhairi.
40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo. Jaabo fuuhi tuucuumi-
jeri taajasubogoco jɨɨbogooboro Cesareavɨ ɨɨfutuubo.

---

* **8:37** Sahaamefañoɨ toversiculoco ficuutɨmo.

9

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.
(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨɨbo Jesuco imiyaavogomoco gaicaau-
gooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨɨboro ihacɨqui Damasca sinagoga-
jamɨnaafico ihacɨteque. Jaaboro Jesu jɨɨbogo iijɨfañodɨ iicamoco gaigoomɨ,
gaifiimɨ icamoco isisɨɨboro Jerusalevɨ cɨvojafaño isatyequi.
3 Jaabo ufuubo Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ dii-
boco achɨcɨuno.
4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ diiboco un-
uunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? unuunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨɨjoho uco ubucasiibo.*
6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco diimeguehi?
nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahɨ ɨco
ijɨɨbeguequi omoonɨjinoco, noonoro.
7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco uguubuumoro
jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ emeecɨuruubo atyɨmecuutɨhi. Jaanegui
diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro Damascajaa satyuumo.
9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jinejebaco machutɨɨbo, adutɨɨbo,
atyɨmetɨɨbo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehi-
caubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨɨbo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨɨbo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨɨhai tɨcovojɨ onoojɨri.
Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima ihiimaaboco.
12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro ihuseque ifihallɨvɨ
ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨɨbo, famoova uco diibotɨ jɨɨbeguehicahi
paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno omoonɨhicanoco.
14 Toonegui saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ dimomoco
imiyaavogomoco isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ɨɨcɨcuubo si-
ijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ icamoco taajɨco ijɨɨbeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iicajinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo. Jaaboro
ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojɨɨbo Jesu ɨɨvɨ
jɨɨhaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨɨbo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyɨmehi,
jaabo Moocaani Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.
18 Jaasumiro Saulo aallɨɨfañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano. Jaa-
sumiro Saulo agañiivuuboro nitɨsuquimaaiubo.
19 Jaadɨ jari siino amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Dam-
ascavɨ Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨɨbeguehi.

---

* **9:5** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Ɨɨro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨɨboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro icanɨcɨbadɨ, nooboro, onoonoco.

20 Jaasumiti̇ro Saulo ji̇cafutuhi sinagogajanofaño i̇ji̇i̇bogoobo: Jesu
Moocaani Achi, nooboro.
21 Jaanoco parẏi̇ uguubuumo ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaani̇
icati̇i̇bo Jerusalevi̇ Jesu momoco imiyaavogomoco i̇daasuno omooni̇hicaubo
icati̇no? Mi̇i̇ro tooneguiiha juu saahini̇i̇bo jimañootoco isisi̇i̇boro sacerdotemi̇
aivoji̇tojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano ji̇i̇beguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo
Damascavi̇ iicamo judiomi̇co ihiimaari mi̇tasuhicaubo.

Saulo Judiomi̇ti̇ Taajahi.

23 Jaanobuunati̇ goovacuuti̇noti̇ sanoomi̇ro judiomi̇ iimaacasiuhi Sauloco
igaicaauqui.
24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco ca-
sicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajaci̇uhi.
25 Jaanegui miyaavogomi̇naa ji̇iibaifaño diiboco i̇ji̇i̇hacuumoro fucu tuucu-
umi mecuhalli̇di̇ baavi̇ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadi̇ Saulo Jerusalevi̇ i̇i̇futuudi̇ tomaño miyaavogomi̇naama igataavequi
mooni̇uruubo. Jaarunaaca diiboco ñi̇hicuguumo: Fi̇ne miyaavogomi̇naafi
icati̇i̇behiica, noomoro.
27 Jaarunaa Bernabe diiboco mini̇sumi̇naajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco
ji̇i̇buguubo Saulo ji̇i̇haivi̇ Cristoco aatẏi̇meuboro uguubuunoco, Damascavi̇
Cristoti̇ ñi̇hicugoti̇i̇bo i̇ji̇i̇beguehicaunoco icano.
28 Jaadi̇ jari Saulo Jerusalevi̇ ifitafutuudi̇ diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñi̇hicugoti̇i̇bo Jesucristoti̇ iimaahicaubo. Judiomi̇, griego iiji̇ri
ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco
gaicaauguumo.
30 Jaanoco inahabomi̇ agaajaci̇umoro Sauloco satyuumo Cesareavi̇. Jaa-
mañoti̇ diiboco Tarsovi̇ galluumo.
31 Jaamaño faacuumivavi̇ miyaavogomi̇naa famooro imino icacuuhi,
judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi
Moocaani ñi̇hicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro
feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

32 Jaasumi Pedro inahabomi̇co meeci̇i̇boro efeehicaubo i̇futuuhi Lidavi̇,
tomañeri iicamoco emeeci̇tuubo.
33 Jahi̇ atẏi̇meubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahuseti̇ mi-
ficabaci̇, saficaba icano ti̇covovi̇ i̇goti̇i̇bo iicahicauboco. Jaabo ici̇gaiijefañoro
si̇uci̇ni̇i̇boco.
34 Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo i̇co buheesuhi, gañiivoobo
dici̇gaiijeque dimibachu, nooboro.
Jaasumiro Enea gañiivuuhi.
35 Jaanoco parẏi̇ lidami̇naa, saromi̇naa icamo aatẏi̇meumoro iheedehiiji̇co
ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

36 Jaasumi Jope cuumivi̇ icaugo Cristo miyaavogomi̇naago Tabita imomo
iicagoco griegomi̇ iiji̇ri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyami̇naaco
mooni̇hicauhi i̇i̇daasumehejeque sinehejeque aci̇hicaugo.
37 Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro
caamo iicamecufaño ficuumo.
38 Jaanaa Jope cuumiti̇ fiiti̇uhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco
miyaavogomi̇naa uguubuumoro miimi̇siici̇co galluumo diibojaago
iji̇i̇beguetequi: Jopevi̇ goovano disaa, noomoro.

39 Jaanegui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ɨɨfutuudɨ Dorca ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo. Jaabohallɨdɨ paryɨ fibaijɨto gaigoomɨ meecɨguuhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ɨfusuhicaumo.
40 Jaanegui Pedro paryɨ famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadɨ ememuɨɨvuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeecɨuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.
Jaasumiro emeecɨugo Pedroco aatyɨmeugoro casɨɨvuuhi.
41 Jaanegui ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨubo. Jaaboro inahabomɨ, bu fibaijɨto icamoco ocoovauboro ɨɨfusuubo buheecuugoco.
42 Jaanoco paryɨ Jope cuumimɨnaa uguubumoro saatoho sihidɨ Cristoco miyaavuguuhi.
43 Jaadɨ Pedro tuucuumivɨ gueenene icauhi asimɨmeehene imibachumɨnaafi Simon onoobo iijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

1 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomɨ Amocasimɨnaa onoomo aivojɨɨbo.
2 Jaabo paryɨ iijamɨnaama Moocaani ñɨhicufaño icahicauhi. Jaabo sihidɨ nɨhɨbamɨco acɨhicaubo judiomɨguiiha ɨɨdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicɨno Moocaanima iimaahicaubo.
3 Jaanaa safucu ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba iicaaberi gaijafaño imino atyɨmeubo Moocaani toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.
4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo, judiomɨ ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano.
5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi.
6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.
7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio coovauhi saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu miimɨsiicɨ iicojɨmɨnaatɨsima.
8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.
9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ gadɨcɨɨba Moocaanima ihiimaaqui.
10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco atyɨmeubo,
11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevano fahɨgovatɨ duujecɨnɨno.
12 Jaanofaño faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiño iicameheje, faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano.
13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.
14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.
15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno.

17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Mɨllɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca
Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavɨ ɨfutuuhi.
18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi?
noomoro.
19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija
nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi.
20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨibo diitoma difo. Uujoho diitoco
agalluumo, nooboro.
21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco
nuubo: Uco amɨihai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨibo Cornelio agalluuneguiiha. Imi-
huseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomɨ agaijɨibo.
Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco
guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma
cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ
gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨifutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma igataavomɨnaaco
iigaiyɨicɨumoma diitoco utuumuuhɨgo.
25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨifutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro
iguiino memuɨivuubo Pedroco iimequi.
26 Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho tollɨro ɨibadɨro
miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
igaicɨnɨmoco.
28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨihairyo magaajahi sacerdotemɨ neefihi
imijitɨruno judiomɨoobo siicuuornelio iijavɨ ɨifutuuhi. Jaaboco Cornelio
idilluuboro iguiino memuɨivuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa
ofoono onoonɨcɨnoco. Jaarunofaño uco Moocaani jɨibeguehi sitaaco ɨdicumo
mɨhɨnivamo needino, nooboro.
29 Jaaneguiiha amɨihai uco mucuuhuvanoco mɨllɨ nootɨibo saahi. ¿Jaamo
jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi
jisumi nɨhɨba icaaberi jaahe machutɨibo iijɨcuuvɨ Moocaanima iimaanaaca
uuvɨ jafevehinɨibo gaifi arɨcuchehufa jɨicɨnɨibo.
31 Jaabo uco neehinɨhi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaa-
jacuubo ɨidaasumoco adaamusuhicanoco.
32 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi
asimeehene imibachumɨnaafi tollɨro Simon onoobo iija muuaijɨniri iicajafa
icaaboco. Jaabo asaadɨ ɨima iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ɨco ihɨcɨtequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui
jino famooro Moocaani ɨmefeene mihicahi. Moocaani ɨco atajɨibanoco mi-
himeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jɨibeguehi.

34 Jaanegui Pedro tɨconɨuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadɨro
miyamɨnaaco agaijɨnoco.
35 Sabadɨro agaayɨcɨnoco fahɨgova miyamɨnaatɨ diiboco ɨñɨhicugomoro
imino iicamoco.
36 Mɨiro Moocaani iimaauhi Israel cuumimɨnaaco sajeebɨi icano jɨibogoco
ɨjɨibuguubo Jesucristofeenedɨ. Jaabo diibo famoo Aivojɨibo.

37 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi paryɨ judiomɨ jiinɨjevɨ iicaunoco. Mɨɨro
Jua jɨɨbogooboro initɨhicaunobuunatɨ.
38 Galileavɨ jillɨ tɨcovauno Moocaani Jesu Nazareooboco Gaijaco imityama
acɨubo. Jaaneri feehicaubo imino moonɨɨboro iimitɨno ɨjɨma iicamoco taaja-
suuboro feehicaubo. Jillɨ moonɨɨboro feehicaubo Moocaani diiboma iicau-
maño.
39 Jaanoco mɨɨhai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryɨ Judea jiinɨjevɨ
icano omoonɨhicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro ɨmohobujevɨ tetecuumo.
40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabo
mɨɨhaivɨ jafeveuhi.
41 Jaaruno famoovɨro jafevetɨɨbo mɨɨhaivɨro jafeveubo mɨɨhaico itɨconɨtɨro
Moocaani toono gaajamɨnaatɨ ɨɨcɨumovɨ. Jaaboma mɨɨhai mamachumoro
mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunatɨ.
42 Jaabo mɨɨhaico galluuhi miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi Moocaani
diiboco iguijevemehallɨvɨ, ubuheemehallɨvɨ icano Aivojɨɨbotɨ ificuunoco
mɨjɨɨbeguequi icano.
43 Tollɨro famooro sɨɨcɨjetɨro Moocaani iimaamɨnaa Jesutɨ iimaauhi: Paryɨ
diiboco imiyaavogomo diibofeenedɨ taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomɨ Icatɨrumo Moocaani Gaijaco Gaayɨcɨhi.

44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryɨ diibo jɨɨbogoco
uguubunɨcɨumohallɨvɨ.
45 Jaaneri sihidɨ jabafiituumo judio miyaavogomɨnaa Pedroma asaaumo,
tollɨro judiomɨ icatɨrumoco, Moocaani Igaijaco aacɨuneri,
46 bu tollɨro sijɨɨjeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco ugu-
ubuumoro.
47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿mɨɨjoho bu collɨhi neejirahi nɨfaihuri
nitɨratɨmo iicaqui mɨɨhaibadɨro bu Moocaani Gaijaco agaayɨcɨcuumo?
nooboro.
48 Jaanegui tajɨɨbaubo diito initɨsuquimaaiqui Jesucristo momofeenedɨ.
Jaadɨ Pedroco ifiitɨunegui diitoma gueenejɨsuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minɨsumɨnaa, inahabomɨ icamo Judeari iicaumo guubu-
uhi tollɨro siicuumioto icarumo Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco.
2 Jaanaa Pedro Jerusalevɨ agaseuboco saatoho judiomɨ miyaavogomɨnaa
ɨtɨhɨɨsuumoro, nuuhi:
3 ¿Collɨhi judiomɨ icatɨmojaago edeeguejeebere diitoma machuhi?
noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jɨɨbuguuhi fanootɨro nijequevɨ tahɨ iicaunoco.
5 Jillɨ nooboro: Uujoho Jope cuumivɨ iicahinɨsumi Moocaanima ihi-
imaahinɨɨbo atyɨmehinɨhi gaijafaño gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevanoco
fahɨgovatɨ duujecɨnɨno niquejefañotɨ tajaa iniitonoco.
6 Jaanegui imino atyɨmequi emeecɨɨbo atyɨmehinɨhi fanoo asimɨ igueene-
meheje itɨhaiño iicamehejeque, ɨñɨhicufiimoco, jiinimomɨco, agahafomehe-
jeque icano.
7 Jaanaa niquejefañotɨ uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro
diitotɨ gaisiraicɨɨbo diidu, onoonoco.
8 Jaarunaa uujoho neehinɨhi: Chahano, Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi ji-
hovono ɨɨdicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañotɨ siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco
ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
10 Jaanoro mifoocɨ, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.

11 Jaanaaca miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨfutuuhi uujoho iicaujavɨ uco ɨɨcɨvamo
Cesarea cuumitɨ agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañɨgotɨɨbo difo, nooboro.
Jaanegui sahuse juugahusetɨ saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa
majaaheveuhi.
13 Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani toomomɨnaafico aatyɨmehinɨɨbo
ujulleeveebere diiboco eneehinɨnoco: Saatohotɨ Jope cuumivɨ gallu Simon
Pedro onooboco ihɨcɨtequi.
14 Jaabo ɨco jɨɨbegueji diijamɨnaama ataajajinoco, nooboro eneehinɨnoco.
15 Jaanegui uujoho ihiimaabo tɨcovahinɨnaacaro Moocaani Gaija diito-
hallɨvɨ niitehinɨhi itɨconɨ mɨɨhaihallɨvɨ iicaubadɨ.
16 Jaanotɨ uujoho esafetehinɨhi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nɨfaihuri
nitɨuhi. Jaanotɨ amɨɨhai minitɨcafeteji Moocaani Gaijari, unuunoco.
17 Mɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacɨcuubadɨro diitoco
aacɨcuunoco. Jaanegui uujoho miyamɨnaafiro, ¿mɨllɨ Moocaanico jenaauji-
rahi? nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomɨ uguubuumoro llɨɨvɨuhi. Jaamoro
Moocaanico imuumo: Jaanegui tollɨro Moocaani siicuumioto icarumo
iheedehifiico ejeevesumoco acɨhi ifinɨjitɨno ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivɨ Moocaani Iija Iicano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotɨro saatoho miyaavogomɨnaaco ɨdaasuno
omoonɨunotɨ sanoodɨmo gaacɨnɨuhi Feniciavɨ, Chiprevɨ, Antioquiavɨ icano.
Jahɨ jaamo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicauhi saatohocoro judiomɨco sitaaco
jɨɨbogotɨmo.
20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogomɨnaa Antioquia
cuumivɨ ɨɨfutuumo judiomɨ icatɨrumoco jɨɨbuguuhi Jesucristo Moocaani Achi
jɨɨbogoco.
21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidɨ saatoho iheede-
hiijɨco ejeevesuumoro Aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguumo.
22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijamɨnaa uguubuumoro Bern-
abeque galluumo Antioquiavɨ.
23 Jaabo Bernabe ɨɨfutuubo atyɨmeuhi Moocaani imihuseri diito imino
iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajɨɨnɨubo sefano ijeebɨɨco
omoonɨmoro Aivojɨɨbo Jesucristo iijɨfañoro iicaqui.
24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebɨɨfa icaabo sihidɨ
miyaavogoobo. Jaamaño sihidɨ miyamɨnaaco Jesucristodi ɨcɨhicaubo.
25 Jaanobuunatɨ Bernabe fuuhi Tarso cuumivɨ Sauloco ɨɨcɨtuubo. Jaaboro
Antioquiavɨ satyuubo.
26 Jahɨ Cristoco imiyaavuguumoma icaumɨsi saficaba Antioquiavɨ sihidɨ
miyamɨnaaco jɨɨbogomɨsiro. Jaamañovɨ itɨconɨ Antioquiavɨ momonɨumo
miyaavogomɨnaaco Cristotatɨ.
27 Jaasumi Moocaani iimaamɨnaa Jerusaletɨ fuumo Antioquiavɨ.
28 Jaanaa diitotɨ saafi Agabo onoobo inahabomɨfeenetɨ ujulleeveuboro
Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinɨjevɨro aivo sihidɨ ajeba
icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojɨɨbo Claudio onoobo atajɨɨbausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogomɨnaa esamaaiumoro
inahabomɨ Judeari iicaumoja nɨhɨbamɨco galluumo inehejema iicaudɨmo
aacɨunehejeque icano.
30 Tollɨro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nɨhɨbamɨco Bernabe,
Saulo icamɨsima.

12

Cristotaco Ɨdaasuno Moonɨmo.

1 Jaasumi aivojɨibo Herode* tɨconɨuhi Cristotaco ɨdaasuno omoonɨubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamɨgari gaicaausuubo.
3 Jaano judiomɨdi iimiunegui Herode Pedroco sisɨsuubo Pascua jɨibaimosumi.
4 Jaaboco isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedɨhaiva icamo toomomɨnaa teemehicauhi ifahaiva tɨcovovɨ igueenemehejedɨmova icamo. Jaaboco Pascuabuunatɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iinusuguubo.
5 Jaabo Pedro cɨvojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallɨvɨ suufenɨtɨmo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Cɨvojafañotɨ Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyamɨnaa ɨmega ihiinusuujino iijɨcuuvɨofucu Pedro miimɨsiicɨ soldaomɨsifeene cɨgahicauhi mihicɨ jɨgaiñehiicɨri sisɨcɨnɨibo tollɨro saatoho icɨvoja guhuga ɨmegaco teemehicauhi.
7 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi icɨvojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryɨ icɨvojafaño achɨcɨuhi. Jaadɨ Moocaani toomomɨnaafi Pedroco imecuhutɨ ganɨicɨuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.
Jaasumiro Pedrotɨ ijɨgaiñehi ihusetɨ acutuuhi.
8 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Diniivɨgai meeheque cuhufono siyaavoobo ditɨhaipaajeneque dɨcamaje, eneenegui Pedro jɨcamaaiuhi.
Jaadɨ siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
9 Jaanegui Pedro idojɨcutɨ saauhi: Fɨne jillɨ tɨgahi, nooboro itoomomɨnaafi omoonɨunoco.
10 Jaamɨsi tɨconɨuhi afatyumɨsi ɨmegari iicautoomomɨnaaco. Jaanohallɨvɨ iicaumoco icano afatyuudɨ ɨifutuumɨsi jɨgaiño guhuga jahisivɨ ɨifotocɨnɨhugavɨ jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinuumɨsiro jɨihairi fuumɨsi. Jaanaa itoomomɨnaafi diibotɨ imimañobatɨ sihɨ minifutuuhi.
11 Jaadɨ jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacɨhi miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomomɨnaafico galluuhi uco Herode usetɨ, judiomɨ omoonɨjirunotɨ icano itaajasuqui, nooboro.
12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seejɨ iijajaago. Jahɨ sihidɨ miyamɨnaa igaicɨnɨuhi Moocaanima ihiimaaumo.
13 Jaabo ɨifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onoogo iinuuhi: ¿Mɨijoho fɨne? noogoro emeecɨtogo.
14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayɨcɨutɨgoro jinafatyuugo ɨjɨibogotogo Pedro iguhuga ɨmegavɨ iicaunoco.
15 Jaanegui diigoco nuumo: Jillɨ fɨne degavehi, noomoro.
Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.
Jaanegui nuumo: Diibo icatɨno fɨne jillɨ diibo gaija, noomoro.
16 Jaarunaa Pedro suufenɨtɨibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayɨcɨumo diiboco aatyɨmeumoro jabafiituuhi.
17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi llɨivɨ iicaqui. Jaaboro diitoco jɨibuguubo Moocaani diiboco cɨvojafañotɨ ihiinusuunoco. Jaaboro jillɨ Jacooboco, saatoho monahabomɨco icano mɨjɨibogo, nooboro sihɨgovɨ fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudɨ icɨvoja toomomɨnaa ñaaɨvocasiuhi: ¿Mɨillɨ Pedro cuuca icahi? noomoro.

---

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo aatyɨmeutɨnegui diitoco: ¿Mɨllɨ jana taajaabo? nooboro itoomomɨnaaco gaisiraicɨsuubo. Jaaboro Herode Judeatɨ ufuuboro Cesarea cuumivɨ icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sɨfiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyamɨnaajaago. Jaanegui diito sabadɨro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Itɨconɨ Herode iija aivojɨibo Blasto onooboco nɨhɨbamɨco jaaduumo diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaabofeenedɨ Iherodeque dilluumo sajeebɨi iicaqui diibo jiinɨjetɨ machutaaco agaayɨcɨhicauneguiiha.

21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivojɨ gaachehuco ɨjɨcafutuuboro ihaivojɨ gɨcɨnɨtafa casɨivuubo. Jaaboro diito ɨmefeenevɨ iimaaubo.

22 Jaaneri miyamɨnaa coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyamɨnaafi icatɨibo Moocaaniro! noomoro.

23 Jaasumiro Moocaani toomomɨnaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayɨcɨumaño. Jaasumiro guijeveubo jɨijoho uduuneri.

24 Jaano tɨcovo Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi fahɨgovadɨ ɨjɨibegueneri.

25 Jaadɨ Bernabemɨsi idudɨcamaajeque imivuudɨ Jerusaletɨ dojɨcuvɨro uhuumiumɨsi Jua Marco onooboco satyuumɨsi.

13

Bernabe, Saulo Icamɨsi Tɨconɨhi Siicuumijaa Ofoomɨsi.

1 Jaanaa Moocaani iimaamɨnaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafaño. Jaamou diito jɨibogomɨnaa Bernabe, Simon Cɨvucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojɨibo Herode* cojɨvɨ ifiivuubo, Saulo icamo.

2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutɨmo iimaaqui. Jaamo machutɨmo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamɨsico ijeevadɨ uudi mudugaacu diitɨsico toono dudɨcamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

3 Jaanegui saatoho jɨibogomɨnaa machutɨmo Moocaanima ihiimaaunobuunatɨ ihuseneque diitɨsihallɨvɨ ificuumoro diitɨsico galluumo.

Jɨibogomɨnaa Chipre Chugaivɨ Jɨibeguehi.

4 Jaamɨsico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamɨsi fuuhi Seleucia cuumivɨ. Jaamañotɨ muuairi fuumɨsi Chipre chugaivɨ.

5 Jaamɨsi Salamina cuumivɨ ɨifutuudɨ judiomɨ sinagogajanofaño Moocaani iijɨco jɨibeguehicaumɨsi. Jaamɨsima Jua Marco onoobo fuuhi diitɨsico ihamusuqui.

6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivɨ ɨfutuuhi. Jahɨ atyɨmeumo judiomɨoobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañɨhicauhi: Uujoho Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.

7 Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojɨibo fanoovaco gaajaabo cojɨri icahicauhi. Jaabo ihaivojɨibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamɨsico Moocaani iijɨco iguubuqui.

8 Jaarunaa tomaaimo griego iijɨri Elimas onoobo diitɨsico jenaauhicauhi ihaivojɨibo imiyaavugujiruneguiiha.

9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebɨifaño gahafɨcɨnɨibo diiboco imino ɨhɨifɨnɨcɨuboro nuuhi:

---

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

10 ¡Bañɨfiiramɨnaafi ɨjɨ seemene idiicaabo, idiimitɨɨbo miyaano jɨɨhevemɨnaafi idiicaabo! Łtɨcovojɨ Moocaani jɨɨhaico, ¿collɨhi suufenɨtɨɨbo cɨryu cɨryu moonɨɨboro diicahicahi?
11 Jisu ɨco Moocaani use aamɨji dihaallɨɨ ɨco ijaabavequi. Jaabo nɨhɨba seseeque atyɨmetɨɨbo diicahi gueenene, nooboro.
Jaasumiro cɨvono diibedi minifutuuno aimuufaibadɨ. Jaaneri dudɨɨvɨ icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihusetɨ agaayɨcɨmoro diiboco isatyequi.
12 Jaanoco ihaivojɨɨbo aatyɨmeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomɨ Pisidia Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ Łfetehi.

13 Jaadɨ Pablomɨ ɨjɨcamaaimoro Pafo cuumitɨ ufuumo ɨfutuuhi Pergevɨ Panfilia jiinɨjevɨ. Jaamañovɨ Jua Marco onoobo diitɨsico ejeevesuuboro uumiuhi dojɨcuvɨro Jerusalevɨ.
14 Jaanobuunatɨ diitɨsi Pergetɨ fatyuuhi Antioquiavɨ Pisidia jiinɨjevɨ. Jahɨ judiomɨ jaguisɨsumi sinagogajafaño ufuumɨsiro casɨɨvutuumɨsi.
15 Jaadɨ Moise tajɨɨba aameneque, bu Moocaani iimaamɨnaa aameneque icano emeecɨudɨ sinagogaja aivojɨto atajɨɨbaunegui dilluumo: Fañɨ, fagojɨɨbogoma mihicahachiijɨ miyamɨnaadi jisu mihiimaa, noomoro.
16 Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyamɨnaa muguubu; amɨɨhai tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaa.
17 Moocaanico amɨɨhai Israel cuumimɨnaa mimiyaavogoobo moheedeeteque ɨcɨuhi. Jaaboro diitotɨ ajashutɨ cuumi eetavuubo siicuumifeenevɨ Egiptori iicausumi. Jaadɨ toojiinɨjetɨ imityari diitoco iinusuubo.
18 Jaadɨ Moocaani miimɨsiicɨ tɨcovovɨ ficabano sɨcaihɨgo diitoco jaabɨcɨuhi.
19 Jaaboro sahuse juugahusetɨ miicuumiicɨ icano jiinɨje miyamɨnaaco Canaan jiinɨjevɨ ifinɨsuuboro moheedeeteque ijiinɨjeneque acɨubo.
20 Jaadɨ cuatro ciento cincuentadɨ ficabavabuunatɨ diitoco fagomɨnaafeenedɨ tajɨɨbahicaubo. Jaanobuunatɨ Moocaani iimaamɨnaafi Samuel iicausumi
21 Moocaanico dilluumo aivojɨɨbotɨ diitoco ihacɨqui diitoco itajɨɨbahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco acɨuhi miimɨsiicɨ ficabanohachuta tɨcovovɨ aivojɨɨbotɨ Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.
22 Jaadɨ Moocaani Saulco ihaivojɨtɨ gañɨɨuhi. Jaaboro aivojɨɨbotɨ Davidco ficuubo. Jaabotɨ Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyɨmehi: Tajeebɨɨ onoobadɨ iicaaboco uujoho iimogobadɨ iicajiiboco, nooboro.
23 Jaabo David iyaachimɨhaioobou Jesu, Moocaani Israel cuumimɨnaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadɨ.
24 Jaabo Jua Jesu saautɨnaacaro jɨɨbeguehicauhi paryɨ Israel cuumimɨnaaco: Minitɨsuquimaaje amɨɨhai eedeehifiico mejeevesumoro, nooboro.
25 Jaabo Jua ijɨɨbogoco imivucuujino fiitɨno nuubo: Amɨɨhai uco diiborucu, noomoro mehesɨcɨnɨɨbo icatɨhi. Tabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo. Jaabovɨ ɨfototɨhi diibobadɨ sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.
26 Jaamo amɨɨhai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro amɨɨhaifeene siicuumioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨɨhaidi iicano jino taajasujɨɨbogo.
27 Mɨɨro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma Jesuco gaajautɨhi, Moocaani iimaamɨnaa aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi ɨɨfɨnɨcɨrumo gaajahicautɨmo.

Jaamoro diitoro Jesuco iguijeniguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo.
28 Toonohallıtı agaicaaujirunoco diibovı aatyımeutınegui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui.
29 Jaamoro diibotı aamefaño onoobadı iicacuusumi ihımohobujetı iniitusuumoro cıımo.
30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañotı buheetesuuhi.
31 Jaabo gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinıjetı Jerusale cuumivı ufuumovı. Jaamo diito jisumi diibotı miyamınaaco jııbeguehicahi.
32 Jaamo mııhai amııhaico mıjııbeguehicahi iimino jııbogoco Moocaani moheedeeteque unuunoco.
33 Mııhai diito iyaachimıhai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadı: Ełjoho taseemene jifucu uubadıro idiicaabo, noonoro.
34 Moocaani diiboco ifi tuucıtıno iicaqui ubuheetesuujinoco jillı nuubo. Jaabo ıco uujoho acıji Davidco unuunoco, nooboro.
35 Jaabadıro bu Sisalmovı noono: Agaijııbo dijeecıvomınaafi ifiico deevesujitıhi tuucıtıno iicaqui, noonoro.
36 Jaabo David isumiotoco imino moonıubo Moocaani onoobadı: Jaabo iguijeveuboco iheedete cojıvı cıımo. Jaabo tuucıuhi.
37 Jaanotı Moocaani ubuheetesuubo tuucıutıhi.
38 Jaanegui fañı, magaaja diibo Jesufeenedı imitı buusuco amııhaico mıjııbogonoco.
39 Mııro Moise tajııbaco omoonırumo taajatımo iicahicamo paryı Jesuco imiyaavogomo diibofañodı taajaji.
40 Jaanegui imino mehesıcını; Moocaani iimaamınaa jillı unuuno amııhaihallıvı icadino:
41 Memeecı amııhai dejecumınaa, majabafiitomoro mifinıcını uujoho Moocaani iicaabo amııhai mihicasumi sihidı ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amııhaico ıjııbogorunoco miyaano meneejitırahi, onoono.
42 Jaadı Pablomısi inahabonımınaama judiomı sinagogajatı ihiinuumoco judiomı iicatımo nuuhi: Sijaguisıvı jei mııhaico siino mıjııbogo, noomoro.
43 Jaadı Pablomısi jahisivı iinuucuumısi dojıcutı fuumo sihidı judiomıoto, siicuumio miyaavogomınaa icamo. Jaamoco diitısi fajıınıhicauhi: Moocaani imihiijıguiinoro mihica, sefano noomısiro.
44 Jaadı sifoo jaguisıvı fiitıcuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijıco iguubuqui.
45 Jaanegui judiomı sihidı miyamınaa ufuunoco aatyımeumoro diitohallıtı Pabloco jııheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaaumoro dejecuhicaumo.
46 Jaarunaa Pablomısi igototımısi nuuhi: Itıconı amııhai judiomıco Moocaani iijıco mıjııbeguejirahi. Jaarunoco magaayıcıtımoro ifinıjitıno ifiima mihicagotıhi. Jaanegui amııhai cojıtı siicuumiotojaagovırro mefeeji, noomısiro.
47 Jillı nooboro Moocaani mııhaico tajııbauhi:
Łco ficuuhi faajiinıjemınaahallıvı judiomı icatırumoco gaajasuqui. Amııhaifeenedı taajasujııbogoco jiinıjejınibaacıvı galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutuuhi. Jaamoro: Moocaani iijı aivo imihi, noomoro miyaavuguumo, paryı fiivo ifiima iicaqui ııcıcuudımo.
49 Jillı paryı toojiinıjevı Moocaani iijı jııbogocafutuuhi.

50 Jaarunaa judiomɨ iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomɨ obocɨfimoma,
tuucuumio gaifiimɨ obocɨfimo icamoma. Jaamoro tɨconɨuhi Pablomɨsico
ɨjɨɨhevemere ɨdaasuno omoonɨumo. Jaamoro diitɨsico toojiinɨjetɨ gañɨɨumo.
51 Jaanoma iicaumɨsi diitohallɨvɨ itɨhaipaaje jiinɨco tatacuumɨsi toono
jɨɨbogobadɨ iicano. Jaamɨsiro Iconio cuumijaa fuumɨsi.
52 Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija
ijeebɨɨnofaño iicaumaño.

14

Pablomɨsi Iconio Cuumivɨ.

1 Jaadɨ Iconiovɨ Pablo, Bernabe icamɨsi judiomɨ sinagogajafaño fuuhi.
Jaamɨsiro jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco sihidɨ miyaavuguumo judiomɨ
griegomɨoto icamo.
2 Jaarunaa saatoho judiomɨ imiyaavuguutɨmo siicuumiotoco esaayusuuhi
inahabomɨco ijɨɨhevequi.
3 Jaarunoco igototɨmɨsi tuucuumivɨ gueenene icaumɨsi Moocaanitɨ
jɨɨbogomɨsiro. Jaabo Moocaani iimihusetɨ ihiimaanoco miyaavugusuhicauhi
ɨɨfusunoco, sihidɨ ejeevanehejeque icano omoonɨhicanofeenedɨ.
4 Jaarunaa tuucuumio miyamɨnaa dugaacɨnɨuhi saatoho judiomɨjaagodɨ,
saatoho minɨsumɨnaajaagodɨ icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ, siicuumioto icano aivojɨtoma jɨcucasiuhi diitoco
ɨdaasuno omoonɨmoro guiisibaneri ihaamɨqui.
6 Jaanoco Pablomɨsi agaajacɨumɨsiro gaauhi Listra, Derbe icanovɨ, Licaonia
jiinɨje uufocono cuuminovɨ icano.
7 Jahɨ tollɨro taajasubogoco jɨɨbeguehicaumɨsi.

Listra Cuumivɨ Pabloco Guiisibaneri Aamɨmo.

8 Listra cuumivɨ icaubo saafi ifiivuunotɨro ɨgotɨɨbo iicaubo. Jaabo gɨcɨnɨuhi
ɨgotɨɨbo itɨhai iimiutɨneri.
9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunɨcɨhicauhi. Jaanegui Pablo diiboco
imino emeecɨubo gaajacɨuhi: Uujoho buheeji, nooboro imiyaavuguunoco.
10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano tɨcovoro ditɨhaihallɨvɨ dulleeve!
nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.
Jaaboro ɨgooboro fuubo.
11 Jaano Pablo omoonɨunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sefano coovadi-
ivuumo Licaonia iijɨri: ¡Diosmɨ, miyamɨnaa ifibadɨ ifiivotomoro mojaago
niitehi! noomoro.
12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanotɨ Pabloco Mercurio
neehicaumo, diibo ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi ɨmegari iicaja
abajaabo sɨvauhi niivɨmɨco deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamɨsico
sihidɨ miyamɨnaa diitɨsico iimomoro jeecɨvuujirumo iniivɨmɨco agaisir-
aicɨumoro.
14 Jaanoco iminɨsumɨnaatɨsi Bernabemɨsi agaajacɨudɨ igaachehunoco agal-
licumɨsiro jɨcafutuuhi miyamɨnaafeenedɨ coovadiicɨnɨmɨsiro:
15 Amɨɨhai, ¿collɨhi tollɨ momoonɨhi? Amɨɨhaibadɨro mɨsi miyamɨnaatɨsi,
tooneguiiha mɨsi masaahi. Tollɨ iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui.
Jaamo ɨdɨɨboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque,
jiinɨjeque, muuaiñoco icano paryɨ faabohoco ifiivusuubojaago.
16 Sɨɨcɨjenaha Moocaani paryɨ cuumimɨnaaco ficuuhi iimogobadɨ iicaqui.

17 Jaaruubo fahiijɨvaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino moonɨɨbo, niijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidɨnoco acɨɨbo imo imo mihicaqui.
18 Jillɨ noomɨsiro diitoco faguumɨsi. Jaarunofaño suufenɨutɨrumo iniivɨmɨco agaisiraicɨmo diitɨsico ijeecɨvequi.
19 Jaanaa gaseumo judiomɨ Antioquia, Iconio icanotɨ. Jaamo tomaño miyamɨnaaco diitɨsihallɨvɨ abañɨumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guiisibaneri aamɨuhi. Jaaboco: Fɨne guijevecuubo, noomoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ iguiiyɨcɨumoro gañɨɨjeuhi.
20 Jaabohallɨvɨ Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano seseevedɨ Bernabema Derbe cuumivɨ fuumɨsi.
21 Jaacuumivɨ taajasujɨibogoco jɨibeguehicaumɨsi. Jaadɨ sihidɨ Cristota iicacuudɨ dojɨcuvɨro uumiumɨsi Listra, Iconio, Antioquia icanovɨ.
22 Jaacuumijevɨ Cristota iicaumoco quehecutusuumɨsi. Jaamɨsiro fajɨinɨhicaumɨsi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojɨfaño mefeejimoco ɨdaasuno moonɨjimo, noomɨsiro.
23 Jaamɨsiro Moocaani iijanohallɨvɨ iquillahutotɨ ficuumɨsi. Jaadɨ machutɨmo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudɨmohallɨvɨ Moocaani iteemequi.

Pablomɨsi Siino Uumihi Siria Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ.

24 Jaanobuunatɨ fatyuumɨsi Pisidia jiinɨjefeenedɨ. Jaamɨsi ɨfutuuhi Panfilia jiinɨjevɨ.
25 Jaamɨsiro Perge cuumivɨ jɨibeguehicaumɨsi. Jaadɨ fuumɨsi Atalia cuumivɨ.
26 Toonotɨ ɨjɨcafutuumɨsiro muuairi fuumɨsi Antioquiavɨ itɨconɨ diitɨsico Moocaani imihiijɨfañodɨ idudɨcamaaiqui ificucuumivɨ. Jaanoco toono imivucuumɨsi.
27 Jaamɨsi Antioquiavɨ agaseudɨ igaiyɨicɨumɨsi paryɨ Cristotaco. Jaamɨsiro jɨibeguehicaumɨsi paryɨ Moocaani diitɨsima omoonɨhicaunoco judiomɨ icatɨrumedi Moocaani iguhugaco faayɨcɨuhi diito imiyaaveguequi.
28 Jaamañovɨ Pablomɨsi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevɨ Igaivuumo.

1 Jaasumi saatoho Judeatɨ Antioquiavɨ ufuumo inahabomɨco ɨjɨibogomo tɨconɨuhi: Mataajaqui itɨconɨ amɨihai meeheque miquitɨcɨji Moise atajɨibaubadɨ, noomoro.
2 Jaamoma Pablomɨsi sihidɨro idillucasiumɨsiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevɨ Pablomɨsico ficuumo saatoho icano Jerusalevɨ ifeequi minɨsumɨnaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.
3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinɨje, Samaria jiinɨje icanofeenedɨ. Jaamo inahabomɨco jɨibogomoro feehicauhi siicuumioto icarumo iheedehiijɨco ejeevesuumoro Moocaanico agaayɨcɨumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidɨ imo imo icaumo.
4 Jaanaa Pablomɨsi Jerusalevɨ ɨifutuumɨsico paryɨ Cristota, minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo imo imo diitɨsico gaayɨcɨuhi. Jaamoco diitɨsi jɨibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonɨhicaunoco.
5 Jaarunaa saatoho fariseomɨototɨ imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imijiruno tollɨro judiomɨ iicatɨrumo imiyaavogomo meeheneque miquitɨcɨno. Jaamoro mataajɨibano Moise atajɨibaubadɨ iicaqui, noomoro.

6 Jaanegui igaivuumo paryɨ minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui.
7 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasihicaunobuunatɨ Pedro agañɨɨvuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ uco Moocaani ɨcɨuhi amɨɨhaifeenetɨ, taajasujɨɨbogoco judiomɨ iicatɨrumoco jɨɨbeguequi jaamo imiyaaveguequi.
8 Jaabo Moocaani famoo jeebɨɨnocoro agaajaabo ɨfusuuhi tollɨro diito agaayɨcɨunoco Igaijaco aacɨunofeenedɨ mɨɨhaico iicaubadɨro.
9 Moocaani diitoco mɨɨhaifañotɨ guiinovɨ ficuutɨhi. Jaamo jeebɨɨnoco nitɨcuubo diiboco imiyaavuguumaño.
10 Jaamo ¿collɨhi amɨɨhai mimiyaavogotɨhi Moocaani omoonɨnoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallɨvɨ obocɨtajɨɨbaco mificuuhi, moheedeete, mɨɨhai icarumo meheetavejitɨrunoco.
11 Jaanoco diitobadɨro mɨɨhai mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihiijɨfeenedɨ.
12 Jaanegui famooro ɨllɨɨvuumoro Bernabemɨsi ɨjɨɨbogonoco guubunɨcɨumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitɨsifeenedɨ Moocaani omoonɨhicaunoco siicuumiotofeenevɨ.
13 Jaanoco ihiimaaunobuunatɨ Jacoobo nuuhi: Tañahabomɨ, uco muguubunɨcɨ, nooboro.
14 Simon Pedro mɨɨhaico jɨɨbeguehi, ɨtɨconɨɨbo Moocaani judiomɨ iicatɨrumotɨ iyototɨ ɨɨcɨnoco.
15 Mɨɨro jillɨ noono Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno:
16 Jinobuunatɨ uumiji. Jaaboro siino gañɨɨyɨcɨji aacutuuja David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eetaveji.
17 Jaano coovooto paryɨ Moocaanico iguiinequi paryɨ jiinɨjemɨnaa tamomoco ijeecɨvequi icano.
18 Jillɨ noobo Moocaani jinooco agaajasuubo sɨɨcɨjetɨro.
19 Jaanegui uujoho amɨɨhaico neehi: Judiomɨ iicatɨmoco gañuhusuno momoonɨdino iheedehiijɨco ejeevesucuumoro Moocaanijaagovɨro iicacuumoco.
20 Imicuujino aameque macaatɨnɨhaamefaño jillɨ meneeji: Ɨjɨnɨta jeecɨvoco deetavucuudino, saatohoba ataabavatɨmo buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino, bu asimɨco udusuucɨneri amacanɨsumehejeque duucuudimo, tɨɨjohoco aducuudimo. Jillɨ noomoro
21 faacuumivariro icamo sɨɨcɨjetɨro Moise tajɨɨbaco ɨjɨɨbeguehicamo sinagogajanofaño fahiijɨvaro jaguisɨfucuva tɨcovoocɨvɨ, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minɨsumɨnaa, quillahutomɨhai, paryɨ Moocaani iijamɨnaama ihiimaacasiumoro saatohotɨ ifeenetɨ ɨcɨuhi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo aivo diitofeenetɨ imiyaamɨsi iicamɨsico ɨcɨumo Pablo, Bernabe icamɨsima Antioquiavɨ igalluuqui.
23 Jaamoma aameque galluumo: Mɨɨhai minɨsumɨnaa, quillahuto, paryɨ monahabomɨ icamo moojɨco magalluuhi, monahabomɨ judiomɨ iicatɨrumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano jiinɨjeri iicamojaago.
24 Mɨɨhai muguubuhi jimañotɨ saatoho ofoomovaha amɨɨhaico ihiimaari gañuhusuno moonɨhicahi mɨɨhai matajɨɨbatɨmo. Jaamo amɨɨhaico mɨtasuhicahi: Amɨɨhai meeheque miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨɨbabadɨ mihica, eneehicamo.
25 Jaanoma mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ saatohotɨ mɨhɨcɨhi amɨɨhaijaa magalluuqui magaijɨno nahabomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima.
26 Jaamɨsi ñɨhicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momohallɨtɨ.

27 Jaanegui amɨɨhaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico. Jaamɨsi
amɨɨhaima ihiimaamɨsiro imino amɨɨhaico jɨɨbeguejimɨsi.
28 Jillɨ Moocaani Gaijadi imino, mɨɨhaidi imino icano janaanɨcɨ siinoco
amɨɨhaico matajɨɨbatɨhi. Jino ɨdɨɨnocoro amɨɨhaico meneehi:
29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro udusuucɨneri
amacanɨsumehejeque muduudino, tɨɨjohoco mahaduudino, saatohoba
ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino
momoonɨji. Tahɨ imino mihica, noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco iigaiyɨɨcɨumoro
toohaameque acɨuhi.
31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi
toohaamefaño diito ajacusunoco aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaamɨnaatɨsi icauhi. Jaamaño
inahabomɨco sihidɨ iijɨri afajɨɨnɨmɨsiro diitoco quehecutusuuhi.
33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ diitoco galluuhi:
Sajeebɨɨma mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.*
35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi Antioquiavɨ fitafutuuhi. Jaamo sihidɨ
saatohoma jɨɨbogomoro icahicauhi Jesucristo jɨɨbogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨɨbogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino
faacuumivavɨ monahabomɨco memeecɨtequi, ¿naa mɨllɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.
38 Jaarunaa diibo diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumiuhi diitɨsico
idudɨcamaajeque amusutɨɨbo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutɨhi
asatyunoco.
39 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumɨsi dugaavocasiuhi. Bernabe
Marcoma ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi.
40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨɨcɨuboma fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ
agalluudɨ.
41 Jaamɨsi fatyuuhi Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco
quehecutusumɨsiro Cristotaco.

16

Pablomɨsima Timoteo Gataavehi.

1 Pablo, Sila icamɨsi ɨfutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovɨ. Jahɨ
atyɨmeumɨsi miyaavogomɨnaafi Timoteo onooboco miyaavogomɨnaago ju-
diomɨogo griegooboma iicaugo achico.
2 Jaabotɨ inahabomɨ Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitɨsima igataavequi. Jaaboro iimeeheque
quitɨcɨsuhi tahɨ iicaumo judiomɨ iimuguujitɨruneguiiha famooro diibo caani
griegoobo iicaunoco agaajaumaño.
4 Jaamɨsi faacuumivafañodɨ ufuumɨsi inahabomɨco jɨɨbogomɨsiro feehi-
cauhi Jerusaleri iicaumo minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo diitɨsico unuubadɨ.
5 Jaaneri paryɨ Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri
Cristota fafucuvaacɨvɨro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinɨjeomɨnaafi Gaijaco Atyɨmehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jɨɨbugusuutɨhi Moocaani iijɨco Asia jiinɨjevɨ.
Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinɨjefeenedɨ.

* **15:34** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

7 Jaamo ɨfutuuhi Misia jiinɨjejɨnivɨ. Jaamañotɨ esamaaiumo Bitinia jiinɨjevɨ
ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutɨhi.
8 Jaanegui Misia jiinɨjefeenedɨ sanotɨcovoro afatyumo ɨfutuuhi Troa
mɨcuvɨ.
9 Jaamañovɨ Pablo fucu gaijafaño atyɨmeuhi macedoniamɨnaafi
julleecɨnɨɨboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinɨjevɨ disaa. Jaaboro
mɨɨhaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyɨmeunegui mihimibaivo Macedoniavɨ mefeequi: Fɨne
Moocaani mɨɨhaico coovahi tahɨ taajasubogoco mɨjɨɨbeguequi, munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivɨ.

11 Jaadɨ Troa mɨcutɨ mɨjɨcafutuumoro sanotɨcovoro mufuumo mɨhɨfutuuhi
Samotracia chugaivɨ. Jaano seseevedɨ mɨhɨfutuuhi Neapolis mɨcuvɨ.
12 Toonotɨ mufuuhi Filipovɨ Roma cuumi Macedonia jiinɨjeri iicacuumi
imiyacuumivɨ. Jaamañovɨ gueenejɨsuno mihicauhi.
13 Jaamo jaguisɨfucusumi tuucuumitɨ jahisivɨ mufuuhi muuaijɨnivɨ
tomañovɨ Moocaanima ihiimaanɨcɨmañovɨ macasɨɨvuumoro Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbuguuhi gaigoomɨ igaivuumoco.
14 Jaamotɨu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono
gaachehunoco tɨfaihɨba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico
ejeecɨvehicaugo mɨjɨɨbogonoco guubunɨcɨhicauhi. Jaago jeebɨɨco Moocaani
faayɨcɨuhi Pablo ɨjɨɨbogonoco imino iguubunɨcɨqui.
15 Jaago paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiugo. Jaagoro mɨɨhaico neehi-
cauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiijɨ taajafa masaamoro mihicava,
noogoro mɨɨhaico iijavɨ fiitɨuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovɨ mufuumo
mahatyɨmeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañotɨ gaajacɨ ɨjɨ gaajacɨhicauhi.
Jaaneri diigo abajato sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi diigo agaa-
jacɨnohallɨvɨ.
17 Jaago mɨɨhai Pabloma mufuumo dojɨcutɨ fuugo coovadiicɨnɨgoro: Jito
Moocaani caamovohɨ iicaabo jeecɨvomɨnaa. Jaamo amɨɨhaico taajasu jɨɨhaico
jɨɨbeguehi, noogoro feehicaugo fahiijɨvaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojɨcuvɨro diigojaa acafesaavu-
uboro igaajacɨ ɨjɨco nuubo: Jesucristo momofeenedɨ ɨco tajɨɨbahi. Diigofañotɨ
diino, nooboro.
Jaasumiro diigotɨ ihɨjɨ iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyɨmeuhi diigofeenedɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨhicaurumo
ɨɨcɨcuujitɨnoma iicamo Pablomɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo aivojɨtojaago
naajetehasifeenevɨ.
20 Jaamɨsico fagomɨnaa ɨmega ɨɨfutusuumoro nuumo: Jitɨsi judiomɨsi
iicamɨsi muucuumico gañuhusuno ñaaɨsuvahi ijɨɨbegueneri.
21 Jaanoco mɨɨhai magaayɨcɨmoro mɨnɨsugotɨhi romanomɨ mihicamaño,
noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidɨ miyamɨnaa Pablomɨsijaa sɨfiiratuuhi. Jaanegui
ifagomɨnaa tajɨɨbauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitɨsico ɨmeiñeri
ihaamɨqui.
23 Jaamɨsico sihidɨ ahaamɨhicaumoro cɨvojafaño ficuumo. Jaamoro
itoomomɨnaafico tajɨɨbaumo imino iteemequi.
24 Jaanegui itoomomɨnaafi diitɨsico aivo fañoomecufa iicauhɨmonobafaño
cuhufono jɨɨhacuuhi.
25 Jaafucu fucufeene Pablomɨsi Moocaanima ihiimaamɨsiro Cristo
masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacɨvojamɨnaa guubunɨcɨhicauhi.

26 Jaanaa imimañobatɨ sefano icɨvoja nicuta maryɨbauhi. Jaaneri paryɨ icɨvoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icɨvojamɨnaa sisɨta ijɨgaiñehino sinanamaaiuhi icano.
27 Jaanaa itoomomɨnaafi aaicuuboro meecɨurunaaca paryɨ icɨvoja guhugano faayɨcɨnɨuhi. Jaanoco itoomomɨnaafi aatyɨmeuboro ihaamɨgaco guiiyɨcɨuhi ifiico iinoro igaicaauqui: Paryɨ fɨne icɨvojamɨnaa gaacuuhi, nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Mɨllɨ difiico moonɨdino. Famooro mihicahi, nooboro.
29 Jaanegui itoomomɨnaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano jɨcafutuubo icɨvojafaño sihidɨ vɨvɨvɨ iigutuuboro Pablomɨsiguiino memuɨɨvutuubo.
30 Jaanegui fañoomecutɨ diitɨsico ihiinusuuboro nuubo: Aivojɨtɨsi, ¿mɨllɨ uujoho moonɨji niquejefaño taajaqui? nooboro.
31 Jaanegui diitɨsi iimusuuhi: Aivojɨɨbo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryɨ diijaotoma, noomɨsiro.
32 Jaamɨsiro diiboco paryɨ iijaotoma jɨɨbuguumɨsi Moocaani iijɨco.
33 Jaafucuro itoomomɨnaafi diitɨsico ahaamɨhicauno tujaavonoco nitɨubo. Jaadɨ paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiumo.
34 Jaadɨ diitɨsico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryɨ iijamɨnaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.
35 Jaanaa fucuro ifagomɨnaa sisɨmɨnaaco galluuhi icɨvoja toomomɨnaafijaago diitɨsico isinaayuqui.
36 Jaanegui itoomomɨnaafi Pablomɨsico nuuhi: Fagomɨnaa uco tajɨɨbahi amɨɨsico sinaayuqui. Jaanegui sajeebɨɨ mihiinucu, nooboro.
37 Jaarunaa Pablo isisɨmɨnaaco nuuhi: Mɨsi romanomɨotɨsi mihicamɨsico miyamɨnaafeenevɨ ahaamɨhicamoro. ¿Mɨsivɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨmoro mɨsico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro mɨsico iinusuvamo, nooboro.
38 Jaanoco isisɨmɨnaa ufuumoro ifagomɨnaaco jɨɨbugutuuhi. Jaanoco romanomɨotɨsi diitɨsi iicaunoco uguubumoro sihidɨ iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitɨsima toonoco iimibachujeumoro diitɨsico iinusuumo. Jaamoro diitɨsico: ¿Jiicuumitɨ collɨhi mufuucuutɨhi? nuumo.
40 Jaadɨ icɨvojafañotɨ ihiinuudɨ Lidia onoogo iijajaa fuumɨsi. Jaamɨsiro inahabomɨco emeecɨjeudɨ diitoco equehecutusumɨsiro tuucuumitɨ fuumɨsi.

17

Tesalonica Cuumivɨ Ñaaɨvomo.

1 Jaanaa Pablomɨsi Silama ufuumɨsi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedɨ afatyumɨsi Tesalonica cuumivɨ ɨfutuuhi judiomɨ sinagogaja icamañovɨ.
2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ sinagogajafaño feehicauhi mijaguisɨcɨ, sajaguisɨ ɨdɨino fucuva diitoma iimaahicaubo.
3 Jaabo Caatɨnɨhaamefañodɨ diitoco jɨɨbeguehicaubo Cristo ɨdaasuno iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaanɨ Jesuco uujoho amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomɨtɨ imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamɨsijaa minifutuuhi, tollɨro sihidɨ griegomɨ Moocaanico ejeecɨvehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidɨ ajashutɨno obocɨfino gaigoomɨ miyaavuguuhi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ imiyaavuguutɨmo ataaquivuumoro iimitɨno gaifiimɨco iigaiyɨɨcɨumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaɨsumo. Jaamoro Jason

onoobo iijaco cabocɨumo Pablo, Sila icamɨsico agaayɨcɨmoro miyamɨnaaco ihacɨqui.
6 Jaarumo Pablomɨsico aatyɨmeutɨnegui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomɨma tuucuumi aivojɨtojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomɨsiditɨ: Jito faajiinɨjequere rugueenɨmoro efeehicamo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojɨɨbo* tajɨɨbaco imino moonɨtɨmo: Sifi aivojɨɨbo icahi Jesu neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa aivojɨto icamo uguubuumoro sihidɨ ñaaɨvuumo.
9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomɨjaago inɨhɨbamɨco ificuumoro iinuuhi.

Pablomɨsi Silama Berea Cuumivɨ.

10 Jaasumiro inahabomɨ Pablomɨsico fucu Berea cuumivɨ galluuhi. Jaadɨ tahɨ ɨɨfutuumɨsiro judiomɨ sinagogajafaño fuuhi.
11 Jaamo tomaño judiomɨ Tesalonica cuumiri iicaumo janaanɨcɨ imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijɨco imino agaayɨcɨumoro fafucuvaacɨvɨro Caatɨnɨhaamefaño onoonoco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi: ¿Naa miyaanoco mɨɨhaico noomɨsi? noomoro.
12 Jaamoro sihidɨ saatoho diitotɨ miyaavuguuhi. Tollɨro griegomɨtɨ sihidɨ gaigoomɨ obocɨfimo miyaavuguuhi, bu sihidɨ gaifiimɨ icano.
13 Jaanoco Tesalonicao judiomɨ Pablo tollɨro Bereavɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco uguubuumoro tahɨ fuuhi. Jaamoro tomaño miyamɨnaaco ñaaɨsutuuhi.
14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomɨ Pabloco goovano galluuhi muuaijɨnivɨ ifeequi. Jaanotɨ Sila, Timoteo icamɨsi Bereavɨ fitafutuuhi.
15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivɨ. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamɨsico mɨjɨɨbogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivɨ Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamɨsico Atenatɨ otoomoobo atyɨmehicauhi faacuumifañoro ɨjɨnɨta iicanoco. Jaaneri sihidɨ ɨdaasuvehicaubo.
17 Jaanoma iicaabo judiomɨ siicuumioto Moocaanico ejeecɨvehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadɨro fafucuvaacɨvɨro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo.
18 Jaanotɨ saatoho gaifiimɨ epicureo onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicaumo. Jaanotɨ saatoho estoico onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicauhi. Jaamo tɨconɨuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨhaico neejiruubo, jaanɨ ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Fɨne siomo diosmɨ jɨɨbogomɨnaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaɨvɨ: Mɨɨhaico dɨɨbogo jino bojɨɨbogoco ɨsɨvanoco.
20 Magaajatɨnehejeque mɨɨhaico dɨɨbeguehicahi, ¿mɨllɨ iicanehejeque neehicahi? noomoro.
21 Jaamo atenamɨnaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco moonɨtɨmo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.
22 Jaanegui Pablo Aeropagobaɨvɨ diitofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi: Amɨɨhai atenamɨnaa diosmɨ jeecɨvomɨnaa mihicamo.

---

* **17:7** Cesar onoobo.

23 Mɨɨro amɨɨhai diosmɨco mejeecɨvehicamañehejedɨ afatyoobo samañovɨ atyɨmehi, jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨnoco: Dios Agaajaratɨɨboco, onoonoco. Mɨɨro diiboco gaajatɨmo mejeecɨvehicaabotɨ jino uujoho iimaahicahi.

24 Jaabo diibo Moocaani jiinɨjeque paryɨ fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinɨje, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyamɨnaa eetavotajafaño icatɨɨbo, miyamɨnaa jeecɨvo sefari icatɨɨbo,

25 jinejetɨ cuujɨvaachutɨɨbo icano. Jaabo mɨɨhai famoocoro fiivoco acɨɨbo, guibuhubaco majaguisɨqui acɨɨbo, fanoovaco acɨɨbo icano.

26 Jaabo miyamɨnaaco saafi tɨɨjotɨro faacuumiva miyamɨnaaco fiivusuubo fanoojiinɨjehallɨvɨro iicaqui. Jaaboro jino paryɨ mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.

27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudɨɨvɨ mahatyɨmequi famoova cojɨtɨ tehesijitɨruuboco.

28 Jaabo Moocaanifeenedɨ mɨhɨguehi, mihicahi. Tollɨro amɨɨhai poeta caatɨnɨmɨnaafi: Mɨɨhai Moocaani yoto, nooboro, unuubadɨ.

29 ¿Mɨllɨ bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota, guiisi eetavota icano iicanoco? Jillɨ gaifiimɨ: Jillɨ fɨne jeevaabo, noomoro ijeebɨɨfañodɨ esɨcɨnɨmoro eheetavonoco.

30 Sɨɨcɨjenaha miyamɨnaa gaajatɨmo iicaunoco Moocaani aatyɨmetɨɨbobadɨ icauhi. Jaanotɨ jisumi Moocaani paryɨ fahɨgova miyamɨnaaco tajɨɨbahi iimitɨco ijeevesuqui.

31 Jaabo Moocaani oovɨcɨcuuhi miyamɨnaaco ijaadaco aacɨjifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedɨ miyamɨnaaco miyaajɨri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevefeenetɨ ubuheeteunofañodɨ Moocaani gaajasucuhi, nooboro.

32 Jaanoco diito miguijevenebuunatɨ siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotɨ saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotɨ muguubuji, noomoro.

33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinɨuhi.

34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojɨcutɨ fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaɨvɨ efeefimo bocɨɨbo iicaubo, bu tollɨro saafigo gaigo Damari onoogo, bu saatoho icamo.

18

1 Jaanobuunatɨ Pablo Atena cuumitɨ fuuhi Corinto cuumijaago.

2 Jahɨ atyɨmeubo saafi judiomɨoobo Aquila onoobo, Ponto jiinɨjeooboco, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseuhi. Tahɨgo aivojɨɨbo Claudio onoobo iinusuuhi paryɨ judiomɨco Roma jiinɨjetɨ ifeequi. Jaamɨsico Pablo baatuuhi.

3 Jaabo diitɨsi ududɨcamaaiño yomonocoro bu dudɨcamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitɨsima fitafutuubo sano idudɨcamaaiqui.

4 Jaabo Pablo fajaguisɨvavɨro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomɨ, griegomɨ icamoco miyaavugusuhicaubo.

5 Jaanaa Sila, Timoteo icamɨsi Macedonia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseunaa Pablo judiomɨco ɨjɨɨbogohɨgovɨro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amɨɨhai meteemehicaabo, nooboro.

6 Jaarunaa diito tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨhevemere ɨdicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivɨrɨsuubo diitoco ejeevesuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amɨɨhai tɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨro icaji, tahallɨvɨ icajitɨno. Jisumitɨro judiomɨ iicatɨmojaagovɨro fuucuuji, nooboro sinagogajatɨ iinuubo.

7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecɨvehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufequeriro iicaujajaago.
8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojɨibo Jesuco miyaavuguuhi paryɨ iijari iicaumo iyotoma. Tollɨro bu sihidɨ Corinto cuumimɨnaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitɨsuquimaaiuhi.
9 Jaanobuunatɨ Jesu, fucu gaijafeenedɨ Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenɨtɨibo dɨibogo.
10 Ɨima uujoho icahi, mɨihaiñooba ɨco mɨllɨ moonɨjitɨhi, jiicuumiri sihidɨ tamiyamɨnaa iicamaño, nooboro.
11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovɨ saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano Moocaani iijɨco diitofeenevɨ jɨibogooboro.
12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinɨjevɨ aivojɨibotɨ iicaudɨhivɨ. Judiomɨ ɨjɨcucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojɨibo itajɨiba icagahallɨri gɨcɨnɨubojaago.
13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaanɨ miyamɨnaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadɨro ijeecɨvequi tajɨibafa onootɨbadɨ, noomoro.
14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojɨibo Galion onoobo judiomɨco nuuhi: Jaanɨ imitɨno iicaaboro sitaaco imoonɨruva amɨihai judiomɨ monoonoco miyaano uujoho guubunɨcɨjirahi.
15 Jillɨ tɨcovo iimaano, bu tɨcovo momonoro, bu jillɨ amɨihai tajɨibaro icano iimaanoco: ¿Mɨllɨ bu uujoho moonɨjirahi? Tahɨ amɨihairyo mihimibachucasi imogotɨhi uujoho tonehejeri ihiimaanoco,
16 nooboro diitoco tomañotɨ galluubo.
17 Jaanoma iicamo paryɨ griegomɨ, sinagogaja aivojɨibo Sostene onooboco agaayɨcɨumoro aamɨumo Galion ɨmefeene. Jaarunoco Galion mɨllɨ nuutɨhi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavɨ.

18 Jaanobuunatɨ Pablo toonovɨ gueenene icauhi. Jaadɨ inahabomɨco ifitacuuboro Pricila, Aquila icamɨsima fuumo Cencrea cuumivɨ. Jahɨgo iinigaɨco cɨidaubo Moocaani unuunoco ihɨfutusuqui. Jaadɨ ɨjɨcafutuumoro Siria jiinɨjevɨ muuairi fuumo.
19 Jaamo Efeso cuumivɨ ɨifutuudɨ Aquilamɨsico ificuhinɨuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomɨma iimaahicaubo.
20 Jaaboco inahabomɨ fiitɨuhi. Jaarunaa diibo imuguutɨhi.
21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiijɨ siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesotɨ.
22 Jaabo Cesarea mɨcuvɨ ɨifutuudɨ Jerusalejaa fuubo Moocaani iijamɨnaaco idillutuubo. Jaadɨ Antioquiavɨ fuubo.
23 Jaanobuunatɨ gueenene nijequetɨ tuucuumitɨ fuubo siino dojɨcuvɨro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinɨje cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivɨ Jɨibeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivɨ gaseubo Apolo onoobo judiomɨoobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino agaajauboro jɨibeguehicauhi.
25 Jaabo imino jɨibogocɨnɨuhi Moocaani jɨihaitɨ. Jaabo imo imo foovono Jesutɨ jɨibeguehicauhi Jua nitɨcoro gaajauruubo.
26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jɨibeguehicauhi. Jaanoco Pricilamɨsi uguubuumɨsiro iijajaago diiboco asatyumɨsiro imino jɨibuguuhi Moocaani jɨihaitɨ.
27 Jaabo Apolo Acaya jiinɨjevɨ uufuujinegui inahabomɨ aamusuumoro diibedi aameque caatɨnɨuhi. Tahɨ iicaumo Cristotaco ihacɨqui diiboco imino

igaayɨcɨqui. Jaabo Acayavɨ ɨɨfutuudɨ sihidɨ amusuhicaubo Moocaani imihiijɨri imiyaavuguumoco.
28 Jaabo mityano judiomɨco miyamɨnaafeenevɨ taajahicaubo, Caatɨnɨhaamefeenedɨ diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ɨjɨibogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivɨ.

1 Apolo Corinto cuumivɨ iicaunaaca Pablo ifagajɨnofeenedɨ ofoocɨnɨjɨri fuubo Efesovɨ. Jahɨ atyɨmeubo fiivaamova Cristotaco.
2 Jaamoco dilluubo: ¿Amɨihai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨuhi mimiyaavuguusumi? nooboro.
Jaanegui diito iimusuuhi: Mɨihai magaajatɨhi Moocaani Gaijaco magaayɨcɨnoco, noomoro.
3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitɨco jana amɨihai magaayɨcɨuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Etɨ bu Jua initɨunoco, noomoro.
4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyamɨnaaco nitɨhicauhi iheedehifiico ejeevesuno jɨibogobadɨ iicanoco. Jaabo tollɨro bu neehicauhi tabuunatɨ asaaboco mimiyaavegueji neehicauhi Jesuditɨ.
5 Jaanoco uguubuumoro nitɨsuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedɨ.
6 Jaadɨ Pablo ihuseque diitohallɨvɨ ificuuneri Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niituuhi. Jaaneri diito sijɨijeri iimaaumo. Jaamoro Moocaani iijɨco jɨibeguehicaumo.
7 Jaamo paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmou.
8 Jaabo Pablo toonovɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi ñɨhicugotɨibo miyamɨnaaco ijɨibeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyamɨnaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco.
9 Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesɨcɨnɨumoro miyaavuguutɨhi. Jaamoro Jesu jɨibogotɨ miyamɨnaafeenevɨ imitɨno iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaaboro Cristotaco ɨicɨuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque ɨjɨibequehicajafaño. Jaamoma fafucuvaacɨvɨro iimaahicaubo mificabacɨ tɨcovovɨ.
10 Jaamaño paryɨ Asia jiinɨjeri iicaumo Moocaani iijɨco guubuuhi Jesutɨ ɨjɨibeguehicaunoco judiomɨ, bu judiomɨ iicatɨmeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedɨ Moocaani sihidɨ ejeevano mityaco moonɨhicauhi.
12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivɨ ɨjɨvonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitɨno ɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi icano.
13 Jaarunaa saatoho judiomɨ gaifiimɨ ɨiguefifimo: Mɨihai ɨjɨmɨco magañɨifihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojɨibo Jesu momoco nɨsuumo iimitɨno ɨjɨmɨco igañɨiqui.
14 Jillɨ moonɨhicaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo icamo saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemɨ aivojɨibou. Jaanofeene safoono ɨjɨco nuumo: Ɨco matajɨibahi Pablo ɨjɨibeguehicaabo Jesu momofeenedɨ saafiitɨ dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihɨjɨ iimusuuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tollɨro Pabloco gaajacuuhi icano. ¿Jaanotɨ nacu mɨijoho amɨihai? nooboro.
16 Jaasumiro ihɨjɨma iicaubo diitohallɨvɨ tɨgaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guinonɨubo sefano diitoco ahaamɨiboro iijatɨ gaasuubo diitoco utujaacuuboro sɨcaimehejeque.
17 Jaanoco paryɨ Efeso cuumiri iicaumo judiomɨ, bu judiomɨ icatɨmo icano agaajaumoro sihidɨ iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidɨ imehicaumo.

18 Tollɨro bu sihidɨ imiyaavuguumeheje itɨconɨ imitɨno iicahicaunehejeque
jɨɨbogomoro saahicauhi.
19 Jaabadɨro bu sihidɨ apichuco ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque
ɨsɨvaumoro miyamɨnaafeenevɨ jɨgasuhicauhi ijaada cincuenta mildɨno
tɨcovovɨ nɨhɨbamɨ icanoco.
20 Jillɨ Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi imityafeenedɨ.
21 Jaanobuunatɨ Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiinɨjejaago.
Jaamañotɨ Jerusalevɨ fatyuguubo. Jaanobuunatɨ tollɨro Roma cuumivɨ feeji,
nuubo.
22 Jaaboro Macedoniavɨ galluubo Timoteo, Erasto icamɨsi
ihamusumɨnaatɨsico. Jaanobuuna diibo Asia jiinɨjevɨ ifitafutuubo tomañovɨ
gueenene icauhi.

Efeso Cuumivɨ Ñaaɨsumo.

23 Tusumi sihidɨ ñaaɨumo Jesu jɨɨbogotɨ.
24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotɨɨboro miyamɨnaaco fajɨɨnɨubo
Jesujaagodɨ iicatɨmo iicaqui. Jaabo nɨhɨbamɨri eetavehicauhi diosa
Diana onoogo* iija ɨjɨnɨtagayɨɨnoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadɨ
ududɨcamaaimo sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi.
25 Jaamoco paryɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo magaajahi
jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco magaayɨcɨhicanoco.
26 Jaano icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere muguubuhicacuuhi diibo
Pablo: Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaa-
maño miyamɨnaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro
icatɨno fahɨgovavɨro jino Asia jiinɨjevɨ.
27 Jaamaño mududɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu sihidɨ ejee-
vago diosa Diana jeecɨvo iija ibocɨma chahacuuji. Jaadɨ jillɨtɨ diigoco
bocɨgucuujitɨrumo paryɨ Asia jiinɨjemɨnaa, bu paryɨ jiinɨjemɨnaa icamo
ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivu-
umo: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamɨsi
macedoniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo sinehe-
jeque ihiimaaqui iigaivojafaño.
30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyamɨnaama iimaaqui. Jaarunaa
Cristota diiboco galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje aivojɨto iicaumo
saatohoma jɨɨbogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi saatoho siibadɨ onoono,
saatoho siibadɨ onoono icano ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto
gaajautɨmo jinejefiri fɨne iigaivuunoco. Jaamoro sɨcamañehejeque coovadi-
inamaaihicaumo.
33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonotɨ
imino jɨɨbuguumo. Jaamoro judiomɨ diiboco chimucumoro satyuuhi
miyamɨnaama diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaanegui imiyamɨnaaco ihuseri
faguuruubo illɨɨvequi.
34 Jaarunaa Ihalejandro judiomɨyoobo iicaunoco agaajacɨumoro sefatu-
umo janaanɨcɨvɨro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoocɨ nɨhɨba oovo
tɨcovoocɨvɨ: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
35 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ tuucuumio aivojɨto nahabonɨmɨnaafi miyamɨnaaco nu-
uhi: Efeso miyamɨnaa, mɨɨro famooro miyamɨnaa gaajahi jiicuumivɨ sihidɨ

* **19:24** Griego iijɨri, Artemis onoogo.

ejeevago diosa Diana caamotɨ Mercurio onoobo† iicahɨgotɨ ihɨjɨ iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso.
36 Jaanoco bu ¿mɨɨjoho tuunamaaijirahi? Jaanegui mɨllɨvucu. Jaamoro imino esamaaitɨmoro siibadɨ momoonɨdino.
37 Mɨɨro jiitɨsi gaifiimɨsico amɨɨhai mɨsɨvahi amɨɨhai diosa Dianatɨ imitɨno omoonɨmɨsiro ɨdicuno ihiimaatɨmɨsico.
38 Jaanotɨ Demetrio, bu diiboma ududɨcamaaihicamo icano sitahallɨvɨ ihiimaajihachiijɨ jaafa fagomɨnaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui.
39 Jaanotɨ sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiijɨ aivojɨto atajɨɨbanɨcɨbadɨ iminoro mihigaivomoro mihiimaa.
40 Jillɨ ñaaɨmoro mihicamaño jimañoo jiinɨje aivojɨɨbo mɨɨhaiditɨ imitɨno neejirahi. ¿Jaanoco mɨllɨ mɨɨhai mihiimusujirahi jino mañaaɨnotɨ? nooboro.
41 Jillɨ nooboro diitoco llɨɨcaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinɨje, Bu Grecia Jiinɨje Icanoco Meecɨɨboro Fuuhi.

1 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ Pablo Cristotaco coovaubo ijɨɨbeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinɨjevɨ.
2 Jaabo paryɨ Macedonia jiinɨjeotoco emeecɨɨboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadɨ ɨɨfutuubo Grecia jiinɨjevɨ.
3 Jahɨgo icaubo minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaadɨ meenegari fuujiruubo Siria jiinɨjevɨ. Jahɨgo judiomɨ diiboco agaicaauguunoco agaajacɨuboro dojɨcuvɨro Macedoniavɨ uumiubo siino.
4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamɨsi Tesalonica cuumiotɨsi, bu Gayo, Timoteo onoomɨsi Derbe cuumiotɨsi, tollɨro bu Tiquico, Trofimo onoomɨsi Asia jiinɨjeotɨsi icano.
5 Jaamo ɨmegavɨ ufuumoro ɨɨfutuumo Troa mɨcuvɨ mɨɨhai Pablomɨma mihicaumoco iteemetequi.
6 Jaadɨ jari mɨɨhai ijɨcutaama achahano maahuno, jɨɨbaimobuunatɨ, Filipo cuumitɨ meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvatɨ Troa mɨcuvɨ mɨhɨfutuuhi. Jahɨgo sajaguisɨ toono mihicauhi.

Pablo Troa Mɨcuco Meecɨtuubo.

7 Jaanaa jaguisɨbuunatɨ Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jɨɨbogooboro fucuvuubo.
8 Jaamo igaicɨnɨuhi caamo mecufaño sihidɨ cuugahuno aachɨcɨnɨhɨgo.
9 Jaanaa saafi sɨcafefi Eutico onoobo gɨcɨnɨuhi iventanavɨ. Jaanaa Pablo gueenene ɨjɨɨbugumaño sihidɨ diiboco cɨgara aivuuhi. Jaaneri ɨcɨgaubo tercer pisotɨ caamotɨ acutuuhi. Jaaboco gañɨɨyɨcɨmo chuumucuuboco.
10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiibɨcɨuhi. Jaaboro nuubo inahabonɨmɨnaaco: Mihiguetedino. Jaanɨ buheebe, nooboro.
11 Jaadɨ Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ɨɨfunoco machumo. Jaanobuunatɨ siino ihiimaaboro seseeveubo. Jaadɨ fuubo.
12 Jaanaa isɨcafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidɨ imo imo icauhi.

Pablo Troa Mɨcutɨ Mileto Cuumivɨ Fuuhi.

13 Jaanaa mɨɨhai ɨmegavɨ mufuuhi meenegari Ason cuumivɨ toonotɨ Pabloco meteemequi, diibo jɨɨhairi asaajiiboco.

† **19:35** Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanotɨ sihaamefaño imomoco ficuutɨmo.

14 Jahɨ diiboco mahatyɨmedɨ Asontɨ meenegari saano mufuucuhi. Jaamo
Mitilene cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
15 Jaano seseevedɨ Quio cuumi cojɨdɨ mafatyuuhi. Jaano sifucutɨ
Samo mɨcuvɨ mɨhɨfutuumo majaguisɨhi Trogilio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ
mɨhɨfutuuhi Mileto cuumivɨ.
16 Jillɨ momoonɨuhi Pablo gueenene Asia jiinɨjevɨ icanoco iimuguutɨmaño
Efeso cuumivɨ footɨɨbo iicaqui goovano Jerusalevɨ ihɨfetequi, tahɨ Pascua
jɨɨbaimoco ifatyequi.

Efesovɨ Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumitɨ Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovɨ Moocaani iija
quillahutoco.
18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi Asia jiinɨjevɨ
icausumi iicahicaunoco.
19 Mɨɨro fahiijɨvaro amɨɨhaifeenevɨ icahicauhi Aivojɨɨbo Jesuco
jeecɨvooboro: Uujoho sihidɨ gaajahi, nootɨɨbo. Jillɨ icahicauhi sihidɨ ɨdaasuno
icahicauhi judiomɨ uco aamɨgueneri tahaallɨɨ tofaihuco filluuboro.
20 Jaarunaa suufenɨtɨɨbo jɨɨbeguehicauhi amɨɨhaidi iiminoco
miyamɨnaafeenevɨ, bu tollɨro iijanofaño icano.
21 Judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ icatɨmoco icano ɨjɨɨbogooboro neehicauhi:
¡Amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu Moocaani ɨmefeenevɨ! ¡Jaamoro Aivojɨɨbo
Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro.
22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevɨ feeji Moocaani Gaija tajɨɨbari, tahɨgo uco
omoonɨjinoco gaajatɨɨboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavɨ ɨjɨɨbogooboro neehicahi:
Ɨjoho Jerusalejaago ɨdaasuno cɨvojafaño diicaji, nooboro.
24 Jaarunoco uujoho esamaaitɨhi. Tafiico gaijɨtɨhi, ɨdɨɨnocoro imeguehi
tajɨɨhai niquejevɨ ɨɨfotonoco, bu tollɨro uco Aivojɨɨbo Jesu imino jɨɨbogoco
atajɨɨbahinɨno Moocaani imihusetɨ ɨjɨɨbogonoco imivequi icano.
25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobatɨ amɨɨhaifeenevɨ Moocaani aivojɨ
iijɨco ɨjɨɨbogomotɨ siino uco mahatyɨmecujitɨnoco.
26 Jaanegui jisumi uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai imitɨ jaadaco jisu
amɨɨhaihallɨvɨro icacujino, tahallɨvɨ icacujitɨno.
27 Jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi paryɨ Moocaani iijɨco tuunamaaitɨɨbo.
28 Jaanegui amɨɨhairyo mehesɨcɨnɨ. Tollɨro imino motoomo igaivomɨnaaco
Moocaani Gaija amɨɨhaico tajɨɨbauhi diitoco meteemequi atajɨɨbaunoco.
Aivojɨɨbo Jesu imiyatɨɨjeheri diitoco ajaaducumoco.
29 Jaanotɨ bu gaajahi uujoho, ofoonobuunatɨ saatoho amɨɨhaifeenevɨ gaseji
amɨɨhaico ifinɨsuqui jɨcu ovejamɨco ifinɨsunɨcɨbadɨ.
30 Mɨɨro amɨɨhaifañotɨ saatoho agañiivomoro jɨɨbeguejimo sɨcamañehejeque
miyaanobadɨ, toonoguiinodɨ amɨɨhai mimiyaavogonoco mejeevesuqui.
Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
31 majabajeevedino mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ paryɨ amɨɨhaico
fafucuvaacɨvɨro tahaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
32 Jaanegui jisumi tañahabomɨ Moocaanima mihica. Diibo imihiijɨ jɨɨbogoco
mehesɨcɨnɨ. Jaano toonofeenedɨ sefano mihicahi, jaano amɨɨhaico Moocaan-
ico ejeecɨvehicamofeenevɨ ificuqui.
33 Uujoho saatoho nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imeguehinɨtɨhi.
34 Amɨɨhairyo magaajahi tahuseri ududɨcamaaiboro ucuujɨvaachunoco
ɨɨcɨhicanoco, tollɨro bu uuma iicamedi ɨɨcɨhicanoco icano.
35 Mɨɨro saicɨno amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi jillɨ mududɨcamaaiqui. Jaamoro
ucuujɨvaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojɨɨbo Jesu unuubadɨ: Imicani

icaabo sitaaco aaciibo, toonoco agaayicii̇bo janaanicivi, unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.
36 Jaaboro ememuiivuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.
37 Jaadi famooro Pabloma ihiibicicasiumoro taaumo,
38 sihidi iidaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodi uco mahatyimecujitihi siino, unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafañoo.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

1 Jaamo monahabomico mejeevesuumoro meenegari sanoticovoro mufuuhi Cos onoochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi. Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuuhi.
2 Patarati Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari mufuuhi.
3 Jaamo mafatyuumo mahatyimeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovi iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jiinijevi Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.
4 Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi. Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi. Jaamo diito Pabloco jiibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevi feejirahana, noomoro.
5 Jaadi tojaguisi ifiniudi mufuumo famooro mogaimima, iseemema icano miihaico ficutuumo. Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro jiinigaibaahohallivi mememuiinamaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.
6 Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafañoo. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo iijanojaago.
7 Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuuhi Tolemaida cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu ticovovi.
8 Jaano sifucuti miihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jiibogominaafi iijafañoo mijicafutuuhi, sahuse juugahuseti miimisiici idiinomoobo diaconomiobo iijafañoo.
9 Jaabo Felipe igueenemehejedimo iseemema icauhi sano gaigoomiro ataajevatimo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.
10 Jaamo miihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onoobo Judea jiinijeti gaseuhi.
11 Jaabo miihaico emeeciiboro Pablo niivigai meeheque iciuhi. Jaaboro toomeeheri ifiico itihaiñoo, ihusene icanoco isisiuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomi jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicuumiotoco acijimo, nooboro.
12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevi ifootiqui.
13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collihi uuri mataahi, uco mihidaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitihi uco isisimoro agaicaaujinoco Aivojiibo Jesu momohalliti, nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui milli munuucuutihi. Jilliro: Jii, munuuhi tahi Moocaani Aivojiibo jeebii onoobadi diica, noomoro.
15 Jaanobuunati mihimibaivumoro Jerusalevi mufuuhi.
16 Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuhi. Jaamofañoo bu saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafañoo mihifutuumoro gueenene mihicahicauhi siicijetiro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafañoo.

Pablo Jacooboco Meecituuhi.

17 Jaamo Jerusalevi mihifutuudi monahabomi imo imo miihaico gaayiciuhi.

18 Jaano sifucutɨ mɨɨhaima Pablo fuuhi Jacooboco memeecɨtequi. Jahɨgo tollɨro icaumo famooro quillahuto.
19 Jaamoco Pablo idilluuboro jɨɨbuguhi, paryɨ Moocaani diibo jɨɨbogofeenedɨ judiomɨ iicatɨrumofeenevɨ omoonɨunoco.
20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañɨ, imiruno aivono. Jaarunaaca ɨɨro gaajacuuhi judiomɨtɨ sihidɨ ajashutɨmo, imiyaavugucuumo famooro Moise atajɨɨbaubadɨ iicaqui ejenaauhicanoco.
21 Jaamoro neehicahi ɨɨjohova dɨɨbeguehicahi paryɨ judiomɨ siicuumijejaa iicamoco, Moise atajɨɨbaunoco mimiyaaveguedino. Tollɨro bu seeme meeheque miquitɨcujitɨhi, siino mojeevamaajebadɨ momoonɨcujitɨhi, ɨɨjohova neehicahi, noomoro.
22 ¿Mɨllɨ jaanoco momoonɨji? Ɨɨjoho jinovɨ agasecuunoco agaajacumoro ñaaɨvejimo.
23 Jaanegui jillɨ moonɨ: Mɨɨhaifaño icamo igueenemehejedɨmo gaifiimɨ Moocaanico unuucuunoco omoonɨjimo.
24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemɨ unuubadɨ amɨɨhai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunatɨ inigaɨnoco cɨɨdasujimo. Jaanotɨ famooro gaajajimo ɨɨditɨ miyaano iicatɨnoco ihiimaahicanoco. Jillɨ ɨɨjoho imihusene Moise tajɨɨbajɨco edeetavehicanoco gaajajimo.
25 Jaanotɨ saatoho judiomɨ iicatɨmo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro matajɨɨbahi: Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro tɨɨjohoco mahaduudino, bu udusuucɨmoro amacanɨsumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayɨcɨmoro Cɨvojaanɨmo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedɨmo iicamoco ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaano sifucutɨ diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafaño ijɨɨbeguequi, ifiinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadɨ ijeecɨvonoco ificujinoco.
27 Jaamo sajaguisɨco imivusutɨmaacaro judiomɨ Asia jiinɨjetɨ agaseumo atyɨmeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyamɨnaaco añaaɨsumoro Pabloco gaayɨcɨumo.
28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyamɨnaa, mɨɨhaico mahamusu. Jaanɨ fahɨgovadɨ feehicahi imitɨno jɨɨbogooboro israelmɨnaahallɨvɨ, bu Moise tajɨɨbajɨhallɨvɨ icano. Jaaboro jino saatoho griegomɨco jiija templojafaño sɨvaabo toojaco imɨhɨninɨqui, noomoro.
29 Jillɨ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivɨ aatyɨmeumoro: Fɨne diiboma templojafaño foobo, noomoro.
30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro. Jaadɨ diiboco agaayɨcɨmoro templojatɨ sihɨgovɨ sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboocɨumo temploja guhuganoco.
31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jɨɨbogo gaseuhi amocasimɨnaa aivojɨɨbojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaɨunojɨɨbogo.
32 Jaanegui ihaivojɨɨbo, ihamocasimɨnaama, saatoho ihaivojɨtoco icano igaiyɨɨcɨubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyamɨnaa iicauhɨgo. Jaamo miyamɨnaa imiya aivojɨɨboco, bu amocasimɨnaaco icano aatyɨmeumoro Pabloco aamɨcuutɨmo.
33 Jaanegui imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ isisɨqui mihicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque moonɨɨbo? nooboro.

34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono, bu saatoho
siibadɨ onoono icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito iimaauno
toovodɨ. Jaanegui diibo galluubo esefano cɨvojano iicauhɨgo.
35 Jaadɨ toojafaño ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro
satyuhi miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha.
36 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro se-
fano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafaño ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo ihaivojɨɨboco:
Imeguehi ɨɨma ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco?
38 ¿Nacu ɨɨjoho egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono aivojɨtojaago
ɨsɨfiiratuuboro cuatro mildɨmo gaicaaumɨnaaco sɨcaihɨgovɨ asatyuubo
diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi, Cilicia
jiinɨjeocuumi obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musuufenɨ miyamɨnaama
iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ ujulleeveuboro
ihuseri faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ ɨllɨɨvɨudɨ iimaaubo hebreo iijɨri:

22

1 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ amɨɨhaifeenevɨ jino ihi-
imaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi:
3 Uujoho judiomɨoobo Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifiivoobo. Jaaru-
ubo jusihi jino Jerusale cuumivɨ. Jaabo uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi
imino sɨɨcɨjemɨnaa tajɨɨbajɨco. Jisumi amɨɨhai Moocaanico sefano imino
mejeecɨvobadɨro uujoho jeecɨvehicahi.
4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu
isisɨɨboro satyehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco cɨvojafaño diitoco
ijɨɨhacuqui.
5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro quillahuto iicamo miyaano
iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomɨ ju-
diomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivɨ ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi
Jerusalevɨ ɨdaasuno imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ fiitɨcuurunaaca imi-
mañobatɨ niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno.
7 Jaaneri uujoho baavɨ aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ uco unuunoco:
Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? noonoro.
8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui uco
iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ɨɨjoho bucasihi, noonoro.
9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ onoonoco uguubuumoro.
Jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi?
nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumi-
jaago tahɨ ɨco idiicajinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.

11 Jaabo uco aachicuneri tahallii jaabatuuhi. Jaanegui tañahaboniminaa uco tahusetii agaayicumoro feetuucumoro satyuuhi Damascaviii ihifutusuqui.
12 Jaanaa tahii icaubo saafi Anania onoobo sihidii imiyaaveguehicaubo Moise tajiibajico. Jaabeditii judiomii Damascaviii iicamo famooro imino iimaahicaumo.
13 Jaabo Anania uco emeecivaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyime, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyimecuuhi.
14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimii Dios ico ficuhi diibo jeebii iimogobadii iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyimequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano.
15 Jaabo iijoho faabohoco diibegueji paryii adaatyimeebere uguubunoco.
16 Jaanegui jisu, ¿collihi gañiivoobo nitisuquimaaitihi? Imino miyaavogoobo, Aivojiibo Jesu memeri dihimitii initicafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomii Iicatimoco Ijiibugunoco Jiibeguehi.

17 Jaadii Jerusalevii dojicuviiro uhuumiudii fuuhi templojafaño Moocaanima iimaaqui. Jaabo iimaanaaca gaijafañodii Aivojiiboco atyimeuhi.
18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaleti. Uutii iijoho onoonoco miyaaveguejitimo, nooboro.
19 Jaanegui Ihaivojiiboco nuuhi: Diito paryii gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ico imiyaavogomoco civojafaño asatyooboro ahaamihicaunoco.
20 Jaabadiiro Esteba dihiimaaminaafi tiijohoco agañiiusumi uujoho ujulleeciniiboro diiboco agaicaaumofañodii icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.
21 Jaaruuboco Aivojiibo Jesu uco nuuhi: Difo. Ico galluuji tehesino judiomii iicatimojaagoviii, nooboro.

Pabloco Amocasiminaa Aivojiibo Civojaniji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunicumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihimogotihi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidii ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamoviii gavaracuumo, bu baiguiijinoco iicimoro gaifificihicaumo caamoviii icano.
24 Jaanegui ihamocasiminaa aivojiibo tajiibauhi Pabloco civojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco tajiibaubo Pabloco niivigai meeheri ihaamiqui. Jaaneri ijiibeguequi collihi diibotii sihidii miyaminaa añaaiinoco.
25 Jaaboco ihaamiqui sisiumo. Jaanegui Pablo sahaivojiibo ifiitino iicauboco nuuhi: ¿Nacu iijoho niivigai meeheri dahaamijirahi romanomiooboco, iticonii milii iicanoco gaajatiiboro? nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojiiboco jiibugutuubo. Deesicinii omoonijinoco. Jaanii romanoobo, nooboro.
27 Jaanegui ihaivojiibo Pablovii ifiitivuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano iijoho romanoobo? nooboro.
Jaanegui Pablo: Jiihii, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojiibo nuuhi: Uujoho sihidii jaaduhinicuuhi romanoobo icaqui, nooboro.
Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotii uujoho romanoobo sahiijitiiro fiivuuhi, nooboro.
29 Jaanegui aamitimoro diibeditii sihigoviii minifutuumo. Jaanoco ihaivojiibo romanooboco isisinoco agaajauboro ñihicugucuuhi.

Pablo Judiomii Fagominaa Imefeenevii Icaaubo.

30 Jaanoco sifucuti ihamocasiminaa aivojiibo imuguuhi agaajanoco; milliti Pabloditi judiomi ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemi aivojitoco, famooro fagominaaco icano tajiibaubo iigaivequi. Jaadi Pabloco ijigaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito imefeenevi.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomi fagominaaco aatyimeuboro nuuhi: Amiihai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebiico esicinimañovi sajeebii Moocaani imefeenevi icahi jisumihachuta, nooboro.

2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemi aivojiibo tajiibauhi Pablo cojiri iicaaboco Pabloco ihaamiqui iijiti.

3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ico aamiji. Ijoho miyaminaa imefeenevi imiibobadi difiico omoonihicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gicinihi Moocaani tajiibafañodi tahimitico daatyimequi? Jaamoro bu uco mahaamisuhi Moocaani tajiiba onootibadi, nooboro.

4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tolli aivo iijoho neehi obociibo Moocaani sacerdotediti? noomoro.

5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatihi diibo jahi obocino sacerdote iicanoco. Miiro Moocaani Caatinihaamefaño noono: Diicuumi aivojiiboti imitino diimaajirahana, noonoro, nooboro.

6 Jaabo Pablo, diito fagominaati saatoho saduceomi iicaumoco, bu saatoho fariseomi iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomioobo guihirubimi fariseomi iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fine uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.

7 Jaanoco uguubuumoro fariseomi, saduceomi iicamo jenaaucasiuhi sanoomiro. Jaamoro ijeevadi dugaavocasiumo ifariseomi isaduceomiti.

8 Miiro saduceomi noonicihi uchuumucuumo buheetecuujitihi, bu Moocaani toomominaa chahahi, bu gaijami chahahi, noonicihi. Jaanoti fariseomi fanoocoro miyaavogonicihi.

9 Jaadi famooro sefano ocoovadiivuunobuunati saatoho caatinimiminaa gañiivuuhi fariseomijaagodi iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaani imitino moonitihi. Jaabofañodi baacho gaija iimaahi, Moocaani toomominaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonicasidino, noomoro

10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasiminaa aivojiibo ñihicuguuhi Pabloco fahigovati agallicujirunoti. Jaaboro ihamocasiminaaco tajiibaubo diitofeeneti Pabloco iicimoro civojafaño siino isatyequi.

11 Jaano sifucuti Pablojaa Aivojiibo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditi jino Jerusalefaño idiimaabadi tolliro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajiinicasiuno.

12 Jaanaa sifucuti sanoodimo judiomi iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro imitino unuunofañodi nuumo: Mamachujitihi, mahadujitihi icano diiboco magaicaautinohachuta, noomoro.

13 Jaamou tolli unuumo cuarentadimou tolli esamaaiumo.

14 Jaanobuunati sacerdotemi aivojiibojaago, judiomi quillahuto icamojaago ufuumoro diitoco nuumo: Miihai munuucuuhi iimitinofañodi Pabloco magaicaautinohachuta mamachujitihi, noomoro.

15 Jaanegui amiihai fagominaama mofoomoro amocasiminaa aivojiiboco civohogo midilluto diiboco isivaqui amiihai imefeenevi, siino imino diiboco

midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetiibo imegaro miihai mihimibaivucu-
uji diiboco magaicaauqui, noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icivojafa fuubo Pabloco
ijiibeguequi.
17 Jaanegui Pablo saatohoti aivojitoco ocoovauboro nuuhi: Jaanico
sicafefico masatyo imiya aivojiibojaago siinoco diiboco ijiibeguequi,
nooboro.
18 Jaanegui tosicafefico ihaivojiibojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo
civojafañoti uco galluhi jaani sicafefico dijaago sivaqui icova siinoco
ijiibeguequi, nooboro.
19 Jaanegui ihaivojiibo tosicafefico ihuseti agaayiciuboro sihigovi diiboco
asatyuuboro dilluuhi: ¿Milli uco neejirahi? nooboro.
20 Jaanegui isicafefi nuuhi: Judiomi esamaaihi ico idilluqui civohogo
Pabloco satyequi fagominaa imefeenevi. Jaamo jilli ico neeji: Siino mi-
himeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro.
21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidi cuarenta janaaniciv icamo
teemeji Pabloco. Jaamo imitino onoonofañodiva machujitimo, adujitimo
icano Pabloco agaicaautinohachuta. Jaamo imibaicinicuumo iijohova: Jiihi,
Pabloco galluji, eneejinoco otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojiibo isicafefico ifitacuuboro nuuhi: Diibeguedino
miihaiñoobaco jino uco idiibogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadi ihaivojiibo coovauhi saatisi aivojitisico. Jaaboro diitisico nuuhi:
Mihimibaivusu doscientodimo amocasiminaa baadi efeejimoco, bu seten-
tadimo jeejimiri efeejimoco, bu doscientodimo aamiganoma efeejimoco
icano Cesarea cuumivi tufucuro ifeequi, nooboro.
24 Jaamoma ihaivojiibo galluhi Pabloco jeejiri ifeequi. Imino Pablo tahi
ihifetequi aivojiibo Felix onoobojaago.
25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jilli onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijico galluuhi iijoho idiimihusene aivojiibo
idiicaabo Felixjaago.
27 Jaani Pabloco judiomi icivojanimoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa
romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomima ofooboro diiboco taajasuhi
judiomi useti.
28 Jaadi diiboco judiomi fagominaa imegavi satyehinihi jinejeque diibediti
ihiimaanoco gaajaqui.
29 Jaarunaa judiomi tajiibajihalliti idilluhicaunoco agaajauboro milli
nuutihi: Toonohalliti magaicaaujirunoco, micivojaanijirunoco icano uujoho
atyimetihi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago.
Tolliro bu jito diibediti ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahi dihimefeenevi
diibediti ihiimaaqui. Tahi imino diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasiminaaco ihaivojiibo unuubadi fucu satyumo Pabloco
Antipatri cuumivi.
32 Jaano sifucuti ihamocasiminaa baadi ufuumo uumiumo dojicuviro
icivojajaago. Jaanoti jeejimiri ufuumo Pabloma fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivi iifutuudi aivojiibo Felix onooboco aciumo
Pabloco toohaamema.
34 Jaahaameque emeeciuboro ihaivojiibo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaoobo
iijoho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jiinijeoobo iicanoco.

35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco ɨdɨɨbogonoco guubunɨcɨtɨhi. Jaanotɨ jarihiica
ɨɨditɨ ihiimaamo asaadɨ ɨɨjoho onoonoco bu guubunɨcɨji, nooboro Pabloco
ficusuubo Herode palaciojafaño, toomomɨnaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivojɨɨbo Felix Ɨmefeenevɨ Iimaahi.

1 Jaadɨ sahuse fucuvabuunatɨ Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo
ɨfutuuhi sanoodɨmo quillahutoma Cesarea cuumivɨ. Jaamoma saafi
iimaamɨnaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ
ujulleecamaaiumoro Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo.
2 Jaanaa Pabloco agasesuudɨ Tertulo onoobo tɨcovauhi ihiimaaubo jillɨ
nooboro: Aivojɨɨbo Felixco, imino aivo ɨɨjoho aivojɨɨbo mɨɨhaico teemehi.
Jaamaño aivo sajeebɨɨ mihicahi imino mɨɨhaico atajɨɨbamaño.
3 Jaanoco fanooro aivo imino magaayɨcɨhi fahɨgova ɨɨjoho aivojɨɨbo Felix
idiimihuseebe idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotɨɨbo diicatɨqui imeguehi ajashuno ɨɨma ihiimaanoco.
5 Mɨɨhai jaanɨ Pabloco magaajacuhi gañuhusuno ɨsɨramaaihicanoco.
Jaabo fahɨgovavɨ judiomɨco dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomɨ
dugaavomɨnaa aivojɨɨbo iicamaño.
6 Jaamaño templojaco mɨhɨninɨjiruubo. Jaarunaa mɨɨhai diiboco mag-
aayɨcɨuhi diiboco midilluqui motajɨɨbajɨ onoobadɨ.
7 Jaarunaa amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio onoobo asaauboro sefano
dumɨtɨɨcɨuhi mɨɨhaitɨ.
8 Jaabo ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo galluuhi, Pablodɨtɨ ihiimaamoco,
dihɨmefeenevɨ diibedɨtɨ ihiimaaqui. Jaabo eneecau ɨɨro diiboco dillu. Jaabo
ɨɨro gaajahi mɨɨhai monoono miyaano icanoco, nooboro.
9 Jaanoco paryɨ judiomɨ: Aivo miyaano, neehicauhi.
10 Jaanegui ihaivojɨɨbo Felix Pabloco tajɨɨbauhi ihiimaaqui.
Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihɨmefeenevɨ ihiimaanoco. Ɨco
uujoho gaajahi sɨɨcɨjetɨro jiicuumi aivojɨɨbo idiicanoco.
11 Jaabo eneecahicau bu ɨɨro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevɨ Moocaanico
imequi asaahinɨɨbo agasehinɨnotɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ mifucucɨ ɨdɨɨno fucu-
varo iicanoco.
12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucu-
umifeenevɨ buhɨgueeje icano ñaaɨsuuboro ofoonoco atyɨmetɨmo.
13 Jaamo jino uuditɨ iimaano miyaano icatɨno.
14 Jaanotɨ naha miyaano uujoho tadimɨhai Caani Moocaani iicaaboco
jeecɨvehicahi bohono jɨɨhai onoobadɨ. Jaanoco oono diito dugaacumɨnaa
neehicahi. Jaarunaa jillɨ uujoho Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, bu
Moocaani tajɨɨbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi.
15 Jaabo uujoho tollɨro Moocaanico miyaaveguehi diitobadɨro. Jaabo
teemehi paryɨ uchuumucumo iimifiimo, bu iimitɨfimo icano ubuheetejinoco.
16 Jaamaño uujoho quehecuno tajeebɨɨco ficuhicahi Moocaani ɨmefeenevɨ,
bu miyamɨnaa ɨmefeenevɨ icano imino icaqui.
17 Jaabo uujoho siicuumijeri ɨgooboro efeehicadɨ taacuumijaago saahinɨhi
judiomɨco nɨhɨbamɨco acɨqui, Moocaanidi jeecɨvoco ficuqui icano.
18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomɨ Asia
jiinɨjetɨ asaaumo uco templojafaño atyɨmeuhi tafiico iimibachuuboco. Jaaru-
ubo miyamɨnaama sihidɨ igaivuutɨhi, ñaaɨsuuboro icautɨhi icano.
19 ¿Jaamo judiomɨ Asia jiinɨjeoto collɨhi saatɨhi jinoovɨ dihɨmefeenevɨ ihi-
imaavamo uuditɨ imitɨno iicanoco eesɨcɨnɨhachiijɨ?

20 Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomi fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacihinimo imitino iicanoco?
21 Ivi idiinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.
22 Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutiibo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiibo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.
23 Jaaboro Felix saafi aivojiiboco galluuhi Pabloco palaciojafaño ijiihacuqui. Jaaruubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauhi diiboco siinoco ihaciqui.
24 Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomiogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiibogonoco iguubuuqui.
25 Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu mofiicoro miguiinoninoti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiibuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuuhuvaji? nuubo.
26 Jaadi Felix esamaaihicauhi: Fine Pablo uco nihibamico acijiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma ihiimaaqui.
27 Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiibo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco civojafañoro ficuubo iinusutiiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiiboti icacuudi fuubo Cesareati Jerusalevi.
2 Jahigo sacerdotemi aivojito judiomi obocifimo iicamo, Pablohallivi imitino iimaaumo.
3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, iifurumo Pabloco jiihaivi igaicaausuqui.
4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro uujoho goovano feeji tahigo.
5 Jaanegui amiihai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihiimaaqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachiiji, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine icacuuhi. Jaadi siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahallivi acasiivuuboro Pabloco cuuhuvaubo.
7 Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaaumo judiomi diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadijere aivo imitino Pablodiri. Jaarunoco inisuurunofaño miyaano icautino.
8 Jaanegui Pablo ihallivi iimaauhi: Uujoho judiomiditi, templojaditi, bu romanomi aivojiibo Cesarditi icano imitino iimaatatihi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomima imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uujoho tahi dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojiibo Cesar onoobo tajiibamañeri icahi imino uco idilluqui iiro imino gaajacuhi imitino judiomiti ihiimaatinoco.

11 Jaanotɨ miyaano imitɨno omoonɨhachiijɨ jaafa uco magaicaau. Jaanotɨ sɨcamañooco ihiimaahicahachiijɨ diito usefaño mɨɨhaiñooba uco acɨjitɨhi. Jaanegui imeguehi romanomɨ aivojɨɨbo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.
12 Jaanegui toonobuunatɨ Festo ifajɨɨnɨmɨnaama ihiimaauboro Pabloco nuuhi: Łco romanomɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomɨ aivojɨɨbojaago ɨɨjoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Onoobo Łmefeenevɨ Icauhi.

13 Jaanobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa onoobo Berenice onoogoma ɨɨfutuhi Cesareavɨ Festoco abaatuumɨsi.
14 Jaamɨsi tahɨ gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pablodɨtɨ ɨjɨɨbuguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix cɨvojafaño ificuhinɨɨbo.
15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitɨno imoonɨqui Jerusalevɨ uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨɨhai romanomɨ mejeevamaaitɨhi tɨcovono miyamɨnaafico magaicaaunoco. Itɨconɨ diiboco diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaano ɨmefeene ifihallɨvɨ ihiimaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene icatɨɨbo sifucutɨ tatyajɨɨbamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco.
18 Jaabedɨtɨ diito iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho esamaaiubadɨ icautɨno.
19 Łdɨɨnocoro diibedɨtɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu tollɨro Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotɨro icano.
20 Jaanoco, uujoho mɨllɨ fɨne moonɨji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevɨ diimeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idilluqui? nooboro.
21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojɨɨbo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluuqui? nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro diiboco uguubuunɨcɨnoco imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei guubuunɨcɨ, nooboro.
23 Jaano sifucutɨ Agripa, Berenice icamɨsi atajɨɨbafimañovɨ aivo sihidɨ jeevano ɨɨfutumɨsi miyamɨnaa diitɨsico iimuunofeenedɨ. Jaamɨsima saaumo amocasimɨnaa aivojɨto, bu tuucuumio bocɨfimo icano. Jaanobuunatɨ Festo Pabloco cuuhuvauhi.
24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojɨɨbo Agripa, famooro jino mɨɨhaima mihicamo, memeecɨ jaanɨco. Jaanɨdɨtɨ sihidɨ judiomɨ Jerusalevɨ, bu Cesareavɨ icano uuma iimaahinɨhi. Jaafa guijeveebe, sefano noomoro.
25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨllɨtɨ bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehinɨɨbo aivojɨɨbo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojɨɨbojaago acaatɨnɨjiruno diibohallɨvɨ. Jaanegui tahaivojɨɨbo, Agripa, dihɨmefeenevɨ diiboco sɨvahi. Jaabo ɨɨjoho diiboco idilluudɨ fɨne diibohallɨvɨ iicanoco caatɨnɨji.
27 Mɨɨro uudi imitɨno cɨvojamɨnaafico agalluuno aivojɨɨbojaago mɨllɨ diibedɨtɨ icanoco jɨɨbogotɨɨbo, nooboro.

26

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Łmefeenevɨ Iimaauhi.

1 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Ɨiro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañiiyɨcɨuboro tɨcovauhi jillɨ iimaaubo:
2 Aivojɨibo Agripa aivo imo imo icahi dihɨmefeenevɨ tafihallɨvɨ ihiimaaboro jɨibeguequi famooro judiomɨ uuditɨ ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro ɨijoho imino gaajahi paryɨ judiomɨ jeevamaajeque, tollɨro fanooro mihiimaanɨcɨnoco icano. Jaanegui ɨco dilluhi uco guubunɨcɨqui sɨicuno.
4 Mɨiro famooro judiomɨ uco seemenetɨro gaajauhi. Itɨconɨ taacuumivɨ iicahicaunoco, bu Jerusalevɨ iicahicaunoco icano.
5 Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiijɨ ɨmɨidɨusumi fariseobadɨ iicaunoco jɨibogomo. Jaamo mɨihai fariseomɨ mihicamo Moocaanico saatoho janaanɨcɨ aivo imino mejeecɨvonɨcɨhi.
6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohɨmegaotoco Moocaani unuubadɨ. Jinohallɨtɨ jino uco sɨvamo ihaamɨqui.
7 Jaamaño mɨiro Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icano iicamo. Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecɨvehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohallɨtɨ uuditɨ judiomɨ jisumi imitɨno iimaahi.
8 Ɨijoho aivojɨibo Agripa, ¿nacu amɨihai judiomɨ mimiyaavogotɨhi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Ɨdaasuno Omoonɨhicaunoco Jɨibuguhi.

9 Mɨiro uujoho itɨconɨ imino moonɨhi nooboro Jesu Nazareoobo momohallɨtɨ sihidɨ imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicauhi.
10 Jillɨ uujoho moonɨhicauhi Jerusalevɨ, sacerdotemɨ aivojɨto iijɨtɨ cɨvojafaño ficuhicauhi sihidɨ Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodɨ uujoho icahicauhi.
11 Jaaboro Cristotaco sihidɨ aamɨhicauhi paryɨ sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidɨ ɨsɨfiiratooboro diitoco bucasihicauhi fahɨgova jiinɨjenedɨ.

Pablo Siino Jɨibeguehi Cristoco Agaayɨcɨunoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavɨ sacerdotemɨ aivojɨto iijɨco uco aacɨumoro agalluuneguiiha.
13 Jaabo aivojɨibo Agripa, uujoho jɨihairi fuunaaca gadɨcɨiba niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno sano uuma ufuumoma, nɨhɨba aachɨcɨno janaanɨcɨ icano sefano namecuno.
14 Jaaneri famooro baavɨ mahaifuuhi. Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ guubuuhi uco hebreo iijɨri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? Ɨiro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadɨ iicanoco imogotɨiboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro iicanɨcɨbadɨ, unuunoco.
15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mɨijoho ɨijoho, aivojɨibo? nooboro. Jaanegui Aivojɨibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ɨijoho uco bucasihi.
16 Jisumiro gañiivo. Toonegui ɨivɨ uujoho buhugaavehi uco deecɨvequi fanoocoro uuditɨ adaatyɨmecunoco, tollɨro adaatyɨmejinoco icano dɨibeguequi.
17 Jaabo ɨco uujoho taajasuji judiomɨ usetɨ, bu judiomɨ iicatɨmo usetɨ icano. Jaamojaago ɨco galluhi jisumi diito aallɨinoco faayɨcɨsuqui.
18 Jaamo imitɨno icacutɨmo iicaqui cɨvonoguiinodɨ ɨgotɨmo seseehɨ iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayɨcɨmo imitɨco buusuji Moocaani ɨcɨumofeenevɨ iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojiibo Agripa, uujoho niquejeti gaijafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi.
20 Jaaboro jiibeguehicauhi iticoni Damasca cuumivi. Jaadi jiibeguehicauhi Jerusale cuumivi, bu fahigova Judea jiinijevi icano, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. Jaamo famoocoro jiibeguehicauhi iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagoviro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodi ihifusuqui.
21 Jinohalliti judiomi uco templojafaño agaayicicumoro gaicaaujirahi.
22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jiibeguehi paryi miyaminaaco obocifitimoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahiijivaro jiibeguehicahi siibadi jiibogotiibo Moocaani iimaaminaa, bu Moise icamo jilli iicajino unuubadi.
23 Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaasuno icajiibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticoniibo. Jaanoco jilli jiibuguubo mataajajinoco judiomidi, bu tolliro judiomi iicatimedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicinoco.

24 Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine iijoho jilli deegavehi. Toono sihidi agaajano ico jeegavusuhi, nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotihi. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi.
26 Jaani jino aivojiibo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñihicugotiiboro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatinoco.
27 Jaanegui aivojiibo Agripa ico dilluuhi: ¿Naa Moocaani iimaaminaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo iiro icatino, paryi jaachiiji jino uco uguubuunicimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinitimo iicaqui, nooboro.
30 Jilli Pablo unuunobuunati aivojiibo Agripa, bu aivojiibo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro
31 fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaani imitino moonihicatiibo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misinaayujirahi jaanico inoro romano aivojiibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadi miihaico Italia jiinijevi igalluuqui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivojiibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasiminaa Augusto onoomo amocasiminaa aivojiibo iicaubo.
2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco muuaijiniri iicamicujeque emeecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jiinijeoobo miihaima fuuhi.
3 Jaano seseevedi Sidon onoomicuvi mihifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino omooniuboro galluuhi inahabonimiaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui.

4 Jaadɨ tomɨcutɨ mufuumo Chipre onoochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidɨ guibuhuba mɨɨhaico sihɨgovɨro asatyuneri.
5 Jaadɨ Cilicia jiinɨjeque, bu Panfilia jiinɨjeque icano mafatyumoro mɨhɨfutuuhi Mira unuucuumivɨ, Licia jiinɨjevɨ.
6 Jahɨgo amocasimɨnaa aivojɨɨbo Alejandria meenegaco atyɨmeuhi Italia jiinɨjevɨ ufuugaco. Jaaboro mɨɨhaico togafaño jɨcafutusuubo mefeequi.
7 Jaadɨ guiraafucuva mɨhɨguunobuunatɨ sihidɨ jeevanotɨ mɨhɨfutuuhi Gnido cuumi onegueehivɨ. Jaanaa guibuhuba sihidɨ iicaunegui sihɨgodɨ mufuumo Salmon onoocuumi onegueehidɨ, Creta onoochugaihallɨdɨ mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidɨ jeevaneri mufuumo mɨhɨfutuuhi Imimɨcu onoomɨcuvɨ Lasea cuumi fiitɨno.
9 Jaamo gueenene tahɨ mihicaumaño ñɨhicucuuno muuairi mufuujino jɨɨnija guibuhubama iicacuujino ifiitɨcuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajɨɨnɨuboro nuuhi:
10 Amɨɨhaico gaifiimɨco neehi: Ñɨhicuno aivo sihidɨ jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidɨ sineheje gañɨɨcafeteji, jaabadɨro saatoho miyamɨnaa ifiino gañɨɨcafeteji icano, nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo miyaavugutɨhi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga tɨcuvusumɨnaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatɨmɨcu jɨɨnijadɨɨhivɨ. Jaanegui masɨɨgo mufuucuqui jinootɨ Creta jiinɨjevɨ Fenice mɨcuvɨ mɨhɨfetequi, noomoro. Tomañotɨ noreste, sureste icahɨgo ɨɨfuvusuhicauneguiiha, tomɨcuvɨ jɨɨnijaco mafatyequi.

Sihidɨ Guibuhuba Muuaifeenevɨ.

13 Jaadɨ guibuhuba sɨɨcuɨba surjaagotɨ iguibunegui: Imino fɨne mefeeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitɨnodɨ.
14 Jaanobuunatɨ gueenejɨsunotɨ momeenegahallɨvɨ sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba.
15 Jaano sefano guibuhuba mɨɨhaico agaayɨcɨnoro ɨɨgusuutɨnegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mɨɨhaico iguibuhuba sihɨgovɨro satyucuuhi.
16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujɨnaagodɨ iguibuhuba sefano achahauhɨgodɨ. Jaamoro sihidɨ jeevanotɨ imɨɨdɨ meenegaco imino mudujenɨuhi iguiraagatɨ.
17 Jaadɨ ihajashugaco caamo iguiraagajɨnibaavɨ duujenɨumo. Jaamoro iguiraagaco sisɨumo gaibaɨneri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinɨgaibaaho Sirte onoobaahohallɨvɨ ifiigatyujirunoco ɨñɨhicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihɨgovɨro diitoco isatyequi.
18 Jaano sifucutɨ guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaifiificɨumo muuaifaño.
19 Jaano sifucutɨ bu famooro siino magaifiificɨuhi togaonehejeque muuaifaño.
20 Jaamo fiiva fucuva mahatyɨmehicautɨhi nɨhɨbaco meecɨrɨ icanoco sihidɨ guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitɨhi fɨne, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutɨnegui Pablo diitofeenevɨ ujulleeveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehinɨnoco muguubuhinɨruva Creta chugaivɨ masaajitɨrahi. Jaarunaa masaamaño ɨdaasuno mihicahi monehejeque magaifificɨhi.
22 Jaarunaa ñɨhicugotɨmo quehecuno mihica. Saatohobatɨ miguijevejitɨhi ɨdɨgaaro meenega fiimaveji.

23 Jaanoco uujoho gaajacɨhi Moocaanico ejeecɨvehicaabofañodɨ uujoho
icamaño. Jaabo itoomomɨnaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:
24 Pablo diguetejirahana, romano aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ dɨhɨfeteji. Tollɨro di-
fañodɨ ɨɨri Moocaani taajasuji famooro ɨɨma meenegafaño iicamoco, nooboro.
25 Jaanegui quehecuno mihica ñɨhicugotɨmo. Uco Moocaani
itoomomɨnaafifañodɨ onoobadɨ iicajinoco miyaaveguehi.
26 Jaarunaa mɨɨhaico sachugaivɨ gañɨɨjino guibuhuba, nooboro.
27 Jaadɨ mijaguisɨcɨhachuta mɨhɨgucuudɨ Adria muuaivɨ mɨhɨfutuuhi.
Jaamañovɨ sihɨgovɨ agañɨɨno, sihɨgovɨ agañɨɨno fuuhi. Jaanaa toga
dudɨcamaajemɨnaa fucufeenevɨ gaajacuuhi jiinɨjetɨ ifiitɨvuunoco.
28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metro-
hachuta inɨfaihu faicuva icauhi. Jaano janaanɨcɨ siino uuvumo. Jaarunaa
veintisiete metrohachuta inɨfaihu faicuva icauhi.
29 Jaanegui guiisihallɨvɨ imeenegaco agañɨɨjirunoco iiguiumoro igueen-
emehejedɨno obocɨnoonoco toga dojɨcuogatɨ udujenɨumoro imuuaifaño
gañɨɨumo sihɨ footɨga iicaqui. Jaamoro tuumuumo iseseevequi.
30 Jaamoro toga dudɨcamaajemɨnaa togatɨ itaajaqui moonɨuhi
ihajashugaco togatɨ imuuaifaño iiniitusuumoro isivɨ ifeequi. Jaamoro
ibocɨsutaco niitusumobadɨ nijequeogatɨ moonɨumo abañɨsumo.
31 Jaanegui Pablo ihamocasimɨnaa aivojɨɨboco nuuhi: Diito meenegatɨ
ofoohachiijɨ amɨɨhai mataajajitɨhi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasimɨnaa ihajashuga sisɨtaaco iquitɨumoro togaco
muuaifaño gañɨɨuhi.
33 Jaadɨ Pablo cuujetavɨ diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisɨcɨ
mɨcɨgacutɨhi, bu mamachucutɨhi icano.
34 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataa-
jahi. Mɨɨro saatohoba mɨllɨ icacujitɨhi, nooboro
35 Pablo maahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaauhi diito ɨmefeenevɨ.
Jaadɨ toonoco iquisicuuboro machuubo,
36 bu tollɨro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi.
37 Jaamo mɨɨhai meenegafaño mihicauhi doscientas setenta y seisdɨmo
miyamɨnaa.
38 Jaadɨ machuta iicaunoco muuaifaño gañɨɨumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

39 Jaanaa eseseeveudɨ toga dudɨcamaajemɨnaa gaajautɨmo comañoo
jiinɨjerihacho mihicaunoco. Jaadɨ ifadɨcaico atyɨmeumo. Jaamañovɨ
jiinɨgaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo.
40 Jaadɨ imeenega duujeneque quitɨumo. Jaaneri ibocɨsutano muuaifañoro
fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco
itɨcɨvusuqui. Jaamoro ɨmegaogaachehuco guibuhuba naagonovɨ
miniiyuumo. Jaaneri fiitɨvuga jiinɨgaibaahojaagovɨ.
41 Jaadɨ ɨɨfutumo samaño fahɨgovacɨtɨ sefano cucuumañovɨ. Jaaneri
jiinɨgaibaahohallɨvɨ nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojɨcuoga
gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri.
42 Jaanegui ihamocasimɨnaa gaisiraicɨujirahi icɨvojamɨnaaco isimoro ataa-
jaujiruneguiiha.
43 Jaarunaa diito aivojɨɨbo Pabloco itaajasuqui mɨllɨ moonɨsuutɨhi. Jaaboro
iisico agaajamoco itɨconɨ tajɨɨbaubo muuaifaño acasiniivomoro ijɨɨnija
iisiqui.
44 Jaadɨ saatoho agaajatɨmoco tajɨɨbaubo cubujeneri, bu imeenega udija-
vanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinɨjevɨ ɨɨfutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaiviɨ Icauhi.

1 Jaamo famooro mataajacuudɨ tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaajacɨuhi.
2 Jaamo toojiinɨjeoto imino mɨɨhaico gaayɨcɨuhi. Jaamoro sihidɨ niija sɨɨcura icaneri mihicahicauneguiiha cɨɨjɨgaico mɨɨhaidi ebasumo. Jaamoro mɨɨhaico famoocoro feemesuumo.
3 Jaanaa Pablo ɨcɨuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro cɨɨjɨgaifañoo cabicuubo. Jaanaaca toono aiguucuri toonotɨ jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihusetɨ eheedumañovɨro gueenene feetucɨnɨubo.
4 Jaanoco tuchugai miyamɨnaa atyɨmeuhi ijiinimo Pablo usetɨ efeetucɨnɨunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaanɨ gaicaaumɨnaafi. Jaamañoo muuaifañoo ifiimaavonotɨ ataajacuruuboco Moocaani ɨmucugai icasujitɨhi, noomoro.
5 Jaaboco Pablo cɨɨjɨgaifañoo ijiinimoco efeefaiquiyuuboro mɨllɨ icautɨhi.
6 Jaarunaa famooro esɨcɨnɨumo: Fɨne ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo gueenene ihesɨcɨnɨcuuruhɨ mɨllɨ iicacutɨnegui boobanɨumo ihesamaajeque. Jaamoro Pablotɨ nuumo: Fɨne diibo saafi dios, noomoro.
7 Jaano fiitɨno tuchugai aivojɨɨbo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo mɨɨhaico imino gaayɨcɨuhi mifucucɨ, safucu icano tɨcovovɨ imino mɨɨhaico ficuubo.
8 Jaabo Publio caani iguihuvaubo icɨgaiijefañoo icauhi. Jaabo sihidɨ guihuvari, fatiicɨri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecɨtuuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro diibohallɨvɨ ihuseque ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo.
9 Jaanobuunatɨ tollɨro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui.
10 Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mɨɨhaico imino jeecɨvuuhi. Jaadɨ bohoga meenegafañoo mɨjɨcafutuudɨ acɨumo mɨɨhaico sihidɨ duvirucuco.

Pablo Ɨfetehi Roma Cuumivɨ.

11 Jaanobuunatɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanotɨ tuchugaitɨ meenegari mufuuhi jɨɨnijaco tuchugaivɨ afatyugari. Jaagau Alejandria jiinɨje meenega. Jaagahallɨvɨ eetavocɨnɨumo jihovo diosmɨ Casto onoobo, Polu onoobo icamɨsi ɨjɨmɨ.
12 Jaagari mufuumo mɨhɨfutuuhi Siracusa onoomɨcuvɨ. Jaamañovɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno mihicauhi.
13 Toonotɨ mufuuhi Italiajɨni fiitɨno. Jaadɨ mɨhɨfutuhi Regio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ guibuhuba saauhi surjaagotɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuhi Puteoli cuumivɨ.
14 Jaamañovɨ mahatyɨmeuhi Cristotaco. Jaamo mɨɨhaico gaijɨuhi diitoma mihicaqui sajaguisɨ tɨcovovɨ. Jaadɨ mufuuhi Roma cuumivɨ.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mɨɨhai tahɨ mufuunoco. Jaamoro saaumo mɨɨhaico otoomovaumo. Jaamovɨ macabɨvuuhi jɨɨhaivɨ, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovɨ. Jaamoco Pablo aatyɨmeuboro Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo.
16 Jaadɨ Romavɨ mɨhɨfutuudɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo icɨvojamɨnaaco acɨuhi Roma cɨvojamɨnaa toomomɨnaa aivojɨɨboco. Jaanotɨ Pabloco ijeevadɨ ficuumo saafi amocasimɨnaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavɨ Ɨjɨɨbogono.

17 Jaabo Pablo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno iicauno nijequetɨ cuuhuvaubo Romari iicaumo judiomɨ aivojɨtoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi:

Tañahabomɨ, uujoho judiomɨditɨ mɨllɨ iimaatɨhi, tollɨro motadimɨ jeevamaajeditɨ mɨllɨ iimaatɨrahi icano. Jaarunaaca Jerusalevɨ uco romano cɨvojafaño ficuumo.

18 Jadɨ uco idilluumo uuvɨ imitɨco atyɨmeutɨhi: Jaamoro ¿mɨllɨtɨ bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.

19 Jaarunaa judiomɨ sihidɨ uuditɨ imitɨno ihiimaauneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojɨɨbo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumimɨnaahallɨvɨ, ¿mɨllɨ nootɨhi?

20 Jaanegui amɨɨhaico cuuhuvahi amɨɨhaico aatyɨmeebere iimaaqui. Jaano israelmɨ imiyaavogobadɨ uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyɨmehi jɨgaiñeri sisɨcɨnɨɨboco, nooboro.

21 Jaanegui nuumo: Mɨɨhai aamebaco magaayɨcɨtɨhi Judea jiinɨjetɨ ɨɨditɨ iimaanoco. Tollɨro saatohoba monahabomɨ judiomɨ tahɨgotɨ agaserumo imitɨno idiicanoco mɨɨhaico jɨɨbogotɨhi.

22 Jaanegui mihimeguehi ɨɨjoho edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bohono iijɨtɨ fahɨgovavɨ imitɨno ihiimaahicanotɨ muguubuhicanotɨ, noomoro.

23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi Pablo iicaujafañ. Jaamoco fucurotɨro Moocaani aivojɨ iijɨtɨ ɨjɨɨbogoobo suufenɨuhi iijɨcuuvɨ. Jaabo Moise tajɨɨbafañodɨ, bu Moocaani iimaamɨnaa aamenefañodɨ Jesuditɨ jɨɨbeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.

24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutɨhi icano.

25 Jaamañ sabadɨro ihesamaaje iicautɨmañ Pablodit fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimɨco Moocaani Gaija nuuhi ihiimaamɨnaafi Isaiafeenedɨ. Jillɨ nooboro:

26 Foobo tomiyamɨnaaco dinoo: Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarunoco magaajajitɨhi. Fɨne bu mahatyɨmeji. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.

27 Amɨɨhai jeebɨɨ cuhufono iminifotomañ, imitɨno muguubumo. Amɨɨhai aallɨɨno mihicɨcɨnɨhi. Jaaneri amɨɨhai aallɨɨneri aatyɨmetɨmo mihicaji. Bu amɨɨhai nohojɨri guubutɨmo mihicaqui. Bu jaamo amɨɨhai jeebɨɨri gaajatɨmo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha, nooboro. nuubo.

28 Jaanegui amɨɨhai magaaja, jisumitɨro Moocaani taajasu jɨɨbogoco judiomɨ iicatɨmediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

29 Jillɨ Pablo unuunoco uguubumoro toonotɨ fuumo sanoomɨro jenaaucasimoro.*

30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabacɨ tɨcovovɨ sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahɨ diiboco imeecɨtomoco imino gaayɨcɨhicaubo toojafañ.

31 Jaaboro ñɨhicugotɨɨbo jɨɨbeguehicaubo Moocaani aivojɨ iijɨco. Tollɨro Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ jɨɨbeguehicaubo. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba Pabloco mɨllɨ neehicautɨhi.

---

* **28:29** Sahaamefañ toversiculoco ficuutɨmo.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.

Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ Caatɨnɨhaamefaño unuucuuno.
3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo diibo miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou aivojɨɨbo David iyaachimɨhaiooboti icaubo.
4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi diibo momofañodɨ mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui.
6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimehicanoco aacɨɨbo amɨɨhai miyaavogotɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa ijɨɨbogocasimaño.
9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo Illi jɨɨbogoco jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amɨɨhaiditɨ esafetehicanoco.
10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho tahɨ jisumi amɨɨhaico baateji.
11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihicahi.
12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ omoonɨhicabadɨ moonɨqui.
14 Uco Moocaani tajɨɨbahi famoovahallɨvɨro jɨɨbogooboro feequi añɨmɨnaa iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano. Tollɨro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatɨmoco icano jɨɨbogooboro feequi.
15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco paryɨɨcɨno amɨɨhai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jɨɨbogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetɨhi Jesucristo jɨɨbogo iiminotɨ Moocaani mitya iicamaño paryɨɨcɨno toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño itɨconɨ judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.

17 Jibogo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani mɨɨhaico gaayɨcɨhi momiyaavogotɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Jaamaño Moocaani agaayɨcɨɨbo imiyaavogofeenedɨ icaji.
18 Jaamaño Moocaani sɨfiira paryɨ iimitɨmo miyamɨnaahallɨvɨ ñɨhicuno niquejefañotɨ saahi. Jaamaño diito iimitɨ diitoco miyaanoco gaajasutɨhi.
19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaanitɨ magaajajirunoco. Jaanoco diiboro ɨɨfusucuhi,
20 Moocaanitɨ aatyɨmeratɨno gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedɨ. Foovono mahatyɨmejirahi jiinɨjeque ifiivusuusumitɨ, diibo Moocaani imityaabo fahiijɨvaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallɨvɨ agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jillɨ Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecɨvotɨhi bu tollɨro diiboco imotɨmo. Jillɨro ajaaducafototɨno esamaajeneriro ijeebɨino mɨtahi. Jaamaño iguubutɨjeebɨɨ diitoco cɨvono minifetehi.
22 Magaajahi, unuurumo gaajatɨhi.
23 Jillɨro Moocaani sihidɨ ejeevaabo ufucuro ifinɨjitɨɨboco ejeecɨvotɨmoro cafaryuhacumo, miyamɨnaafi ifinɨfiibo ɨjɨmɨriro, bu tollɨro joomɨ ɨjɨmɨri, jiinimomɨ ɨjɨmɨri, paryɨɨcɨno faaboho asimɨ* ɨjɨmɨri icano.
24 Jillɨtɨ Moocaani diitoco iimitɨ iimogovɨro jeevesuhi toonocoro imegueneguiiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahɨgova moonɨmo.
25 Moocaani miya iijɨco iimiyaavogotɨmoro sɨcamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeecɨvomoro imehicamo, Moocaanico imotɨmoro ɨdɨɨbocoro naha diiboco fahiijɨvaro mihimejiruubo. Fɨne.
26 Jillɨtɨ Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogovɨro; aivo gaigoomɨtɨ mɨɨhaiñomaryo gaifiimɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro sano gaigoomɨro fahɨgovavɨ icacasihicahi.
27 Jaabadɨro buunajɨ gaifiimɨ gaigoomɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro aivo sihidɨ imogomo sifiima sano gaifiimɨro iicacasinoco. Sano gaifiimɨro nucufesunoonoco moonɨhicahi fahɨgovavɨ. Jaamaño toono iimitɨ jaada ifihallɨvɨro guihuvanehejeque ɨcɨmo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototɨmaño; diitoco iimitɨ esamaajefañovɨro jeevesuubo momoonɨtatɨnehejeque imoonɨqui.
29 Fanoova imitɨma icamo ifiico ɨdicunonoomonɨneheje, imitɨneheje, sitaanoco imoyɨɨcɨneheje, sitaaco imitɨno omoonɨneheje icano. Siinohallɨtɨ sitaaco jɨɨheveme, gaicaaufifimo, ɨbacasifiifimo, bañɨfiifimo, sitaaco jɨɨhevefiifimo, sɨcamañehejeque jɨɨbocasifiifimo.
30 Sitaaditɨ iminotɨno iimaamo, Moocaanico jɨɨheveme, sitaaco gaijɨtɨmo, uujoho sihidɨ jeevahi noomoro ifiico cahacɨsumo, imitɨno omoonɨjinehejequere esamaaimo, caanimɨco: Jii, nootɨmo.
31 Aivo esɨcɨnɨtɨmo, unuucuunoco eheetavotatɨmo, gaijɨtɨmo, sitaaco imitɨno omoonɨnoco iimibachunoco gaajatɨmo, sitaaco ɨdaasugotɨmo.
32 Moocaani atajɨɨbanoco imino gaajacurumo. Tollɨ omoonɨfimo ifinɨjitɨno guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenɨtɨmo moonɨhicahi, tollɨro sita omoonɨnoco atyɨmemere imo imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jillɨ iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ɨɨjoho sitaaco imitɨco udugaacuubo. Ɨɨjoho cajaanɨhacho idiicaruubo, sita: Imitɨco, onooboro

* **1:23** Griego iijɨri: faaboho asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamo, noono.

udugaacuubo, ɨɨro bu difiicoro toonofaño gañɨɨsuhi sita: Imitɨco, onooboro bu ɨɨjoho tobadɨro moonɨhicahi.

2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tollɨ omoonɨmoco ijaadaco acɨfinoco.

3 ¿Nacu ɨɨjoho fɨne deesɨcɨnɨhi: Moocaani ɨdaasuno omoonɨnotɨ taajaji, onoobo? Jaaboro ɨɨjoho sitaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaabo, bu diito omoonɨbadɨro moonɨhicahi.

4 ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi Moocaani imihuseque, bu ijaabɨcɨfifihicanoco; ɨɨjoho gaajatɨhi diibo imihuse ɨco dihimitɨco ejeevesusujirunoco?

5 Dijeebɨɨ aivo ɨco ucuhufomaño dihimitɨco deevesugotɨhi. Jaamaño dihallɨvɨro sihidɨ titibanɨhi Moocaani ɨco ɨdaasuno omoonɨjinoco ufucu atyɨmecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acɨjifucuvɨ.

6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco itɨcovoocɨvɨ iiminoco omoonɨɨboco iimineri, bu iimitɨnoco omoonɨɨboco iimitɨneri icano.

7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano iguiinomoco, ifinɨjitɨno fi-ivofeenedɨ iminoco suufenɨtɨmo omoonɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo.

8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoomoco, jaamoro miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro iimitɨnocoro eheetavomoco

9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco omoonɨhicamedi, ɨmegavɨ judiomɨdi, tollɨro bu judiomɨ iicatɨmedi.

10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco icano paryɨɨcɨno imino iicahicamoco, ɨmegavɨ judiomɨco, bu jaabadɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.

11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro iicamaño.

12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo finɨji to-tajɨɨbama chahamo. Jaanotɨ Moise tajɨɨbama iicacuurumo imitɨco omoonɨmo totajɨɨbafeenedɨ dugaacucafetejimo ifinɨqui.

13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono uguubumoco. Jaanotɨ imino uguubumocoro imino iicamoco gaayɨcɨɨbo.

14 Jaanotɨ siicuumioto Moise tajɨɨbama chaharumo ijeebɨɨtɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ moonɨmo. Jaamo Moise tajɨɨbama chaharumo, tollɨ ijeebɨɨ onoobadɨ omoonɨno. Toono diitedi tajɨɨbabadɨ jeevahi.

15 Iimihiicafeenedɨ gaajasumo ijeebɨɨfañO Moocaani tajɨɨbama iicanoco ijeebɨɨ diitoco jɨɨbeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jɨɨbegueji iminoco, bu imitɨnoco icano omoonɨhicanoco.

16 Ufucu Moocaani paryɨɨcɨno miyamɨnaa toovono omoonɨhicanoco emeecɨɨboro jaaduji Jesucristofeenedɨ taajasujɨɨbogoco uujoho ɨjɨɨbogooboro eneehicabadɨ.

Judiomɨ Moise Tajɨɨbaguiino Icahi.

17 Jaanotɨ cajaatyohacho: Uujoho judiomɨoobo, onooboro Moise tajɨɨbafañodɨ icahi, bu Moocaani uco gaijɨhi, neehicahi.

18 Jaabo ɨɨjoho Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ iicanoco gaajahi. Jaaboco ɨco Moise tajɨɨba gaajasuhi iimino ifiico dɨɨcɨqui.

19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomañO diito Moocaanico agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu imitɨfañO iicamoco gaajasujirahibadɨ deesɨcɨnɨhi.

20 Agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu uguubutɨmoco fajɨɨnɨjirahi, nooboro deesɨcɨnɨhi, tajɨɨbafañO miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamañO.

21 JaarunofañO ɨɨjoho sitaaco ɨdɨɨbeguehicaabo, ¿collɨhi jaabo difiicoro dɨɨbeguehicatɨhi? Ɨɨjoho sitaaco: Mananidino, nooboro ɨdɨɨbeguehicaruubo, ¿collɨhi jaabo nanivahicahi?

22 Ɨɨjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo ɨɨjoho sifigoma diicahicahi? Ɨɨjoho sitaaco: Ɨjɨnɨtaco jɨɨheguehi, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo jihovono caanimɨ iijano busumijeque nanihicahi?
23 Tajɨɨbafañodɨ quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmaño.
24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨɨhai tollɨ mihicamaño judiomɨ iicatɨmo Moocaaniditɨ imitɨno iimaahicahi, noonoro.
25 Moise tajɨɨbaco imino moonɨruva dimeehe nijequeque iquitɨcɨno ɨɨdi imijirahi. Jaanotɨ Moise tajɨɨbaco imino omoonɨtɨhachiijɨ Moocaanita iicatɨmobadɨ diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquitɨcɨnotɨ jinehejebaco mɨhɨcɨjitɨrahi?
26 Jaanotɨ iquitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨɨbo imeehe nijeque iquitɨcɨnɨɨbobadɨ gaayɨcɨcafetehi quitɨcɨratɨruubo.
27 Imeehe nijeque quitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaabo ɨco dihimitɨco atyɨmesuji, ɨɨjoho tajɨɨbaco: Jii, eneehicatɨmaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quitɨcɨnɨruubo icano.
28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadɨ omoonɨtɨmaño miya judiobadɨ jeevatɨɨbo. Jaano tollɨro quitɨcɨnɨrumo ijeebɨɨfañodɨ imino imiyaavogotɨmo miya quitɨcɨma icatɨno.
29 Jaanotɨ naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadɨ ijeebɨɨfañodɨ omoonɨɨbo miya quitɨcɨma iicaabo. Jillɨ aamefaño acaatɨnɨbadɨro iicaqui icatɨno, bu mojeebɨɨfaño Moocaani Gaija onoobadɨ miicaqui. Jillɨ omoonɨɨboco miyamɨnaa imotɨhi, ɨdɨɨboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collɨhi judiotɨ mihicajirahi? ¿Collɨhi bu miquitɨcɨjirahi? neejirumo.
2 Jaarunofaño aivo sihidɨ imino judiomɨtɨ mihicano judiomɨco Moocaani ijɨɨbogoco aacɨumaño.
3 ¿Jaanaa mɨllɨjiru, diitotɨ saatoho imino imoonɨtɨruva? ¿Nacu jillɨ diito iicanotɨ Moocaani diitoco aacɨguunoco dumɨtɨɨcɨjirahi?
4 ¡Cha, tollɨ icatɨno! Tollɨ icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutɨhi. Jillɨ Moocaani imino paryɨ miyaanoco onoobadɨ eetavehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaafi bañɨfifirunaaca. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:

Iimiibotɨ diicaji dihimi icafeenedɨ, bu ɨco ɨnɨsumoro emeecɨrunotɨ imino dihiineji, onoonoro.

5 Jaanotɨ mohimitɨfeenedɨ Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco jillɨ: Moocaani imitɨhi, monoonɨcɨhi mɨɨhaico ɨdaasuno diibo omoonɨmaño. Jillɨ miyamɨnaa esamaaje ɨmɨtacɨnɨmo noonɨcɨhi.
6 ¡Jaarunaa tollɨ icatɨno! Moocaani imitɨmɨnaafi iicaruva, ¿mɨllɨ bu jaabo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno moonɨjirahi?
7 Jaanotɨ saatoho esamaaje ɨmɨtacɨnɨɨbo neejirahi: Uujoho abañɨfifiibotɨ saatoho Moocaani miya iijɨco onoonoco agaajamoro janaanɨcɨ diiboco acahacɨsuhachiijɨ, ¿collɨhi jana uco imitɨmɨnaafibadɨ ɨdaasuno moonɨjiibo?
8 Jaaneguiiha iimitɨnoco momoonɨqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jillɨ saatoho imitɨno esamaaimoro neehicahi mɨɨhaiva iminotɨno mɨjɨɨbeguehicanoco. Jaarumo tollɨ eneehicamo ɨdaasuno moonɨcafeteji toonovɨ ɨɨfotomo.

Famooro Mihimifitɨhi.

9 ¿Mɨllɨ jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mɨɨhai judiomɨ diito janaanɨcɨ mihimifihi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Mɨɨro: Judiomɨ imitɨco, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadɨro, imitɨguiino paryɨ famoovaro mihicahi.
10 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonɨɨbo chahahi.
11 Mɨɨjoho agaajamo chahahi. Mɨɨjoho chahahi Moocaanico iguiinomo.
12 Famooro mɨtacuhi, iimitɨjɨri famooro iimitɨhɨgovɨro fuucuuhi. Mɨɨhaiñooba iiminoco omoonɨmo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iijɨ cɨɨhojɨco mafaayɨcɨjirubadɨ jeevahi aivo ɨdicuno ihiimaamaño. Jaamo bañɨfifihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadɨ jeevano imitɨno moonɨsumo.
14 Sano iminotɨnocoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenɨjinojaagovɨro goovano foomo.
16 Ɨdaasuno moonɨmoro finɨsumoro ɨgomo.
17 Jaamo sajeebɨɨ icaco gaajatɨmo.
18 Moocaanico ɨñɨhicugonoco esamaaitɨmo, noono Caatɨnɨhaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbafaño iicano totajɨɨbaguiino iicamedi noono. Jaanotɨ famooro ɨllɨɨvomoro Moocaani aivojɨguiino iminifetequi.
20 Mɨɨhaiñooba Moocaani ɨmefeene gaayɨcɨcafetejitɨhi tajɨɨba onoonoco omoonɨnofeenedɨ. Jillɨ tajɨɨba mɨɨhaico mohimitɨco gaajasuhi.

Miyaavogofañodɨro Mataajatahi.

21 Jaanotɨ jisumi tajɨɨba uufocodɨ magaajahi mɨllɨtɨ Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨnoco. Jaarunofaño tajɨɨba aamefaño, bu Moocaani iimaamɨnaa aamefaño icano toono mataajajinohallɨtɨ ihiimaacuno.
22 Jaanotɨ jino naha Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨno Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Chahamo saatoho sita janaanɨcɨvɨ iicamo icano.
23 Famooro imitɨco momoonɨuhi. Jaamaño Moocaani imi iijɨtɨ tehesino mihicahi.
24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jillɨ iimihuseri tɨcovono gaayɨcɨhi, Cristo Jesufañodɨ ataajasucumaño.
25 Moocaani Cristoco miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ guijenɨsuhi. Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jillɨ moonɨubo iimihuseque igaajasuqui sɨɨcɨjeo imitɨ icarunoco ajaabɨcɨuboro jeecɨvotɨɨbo fatyuubo.
26 Jillɨ moonɨubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseneque igaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco agaayɨcɨcunofeenedɨ gaajasuubo jisumihachuta iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño mɨllɨ bu mofiicoro quehe quehe mehesɨcɨnɨjirahi? Tollɨ mihicahicano chahacuuhi. ¿Collɨhi jaano tollɨ icatɨno? Cha, tajɨɨba onoonoco momoonɨnotɨ icatɨno jillɨ Jesucristoco mimiyaavogonotɨ.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenedɨro Moocaani mɨɨnoco agaayɨcɨnoco. Jillɨ tajɨɨba onoonoco momoonɨmaño icatɨno.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomɨtahere? ¿Nacu bu tollɨro judiomɨ iicatɨmotahe icatɨno? ¡Janabuu! Tollɨro bu diitotahe.
30 Ɨdɨɨboro Moocaani saafiiro iicamaño miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo judiomɨco, bu judiomɨ iicatɨmoco icano.*
31 ¿Jillɨ miyaavogofañodɨ mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajɨɨbaco imitɨno meneehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Jillɨro janaanɨcɨvɨ tajɨɨba miyaano iicanoco meneehi.

---

* **3:30** Griego iijɨri: miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo iimeehe nijeque iquitɨcɨnɨmoco, bu iquitɨcɨnɨratɨmoco icano, noono.

4

Abrahamtɨ Magaajano.

1 Masɨɨ Abraham mɨɨhai judiomɨ eedeebeditɨ mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fɨne gaayɨcɨubo?
2 Siinoco omoonɨunofeenedɨ Moocaani diiboco igaayɨcɨuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ icatɨno.
3 ¿Naa mɨllɨ noono Caatɨnɨhaamefaño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi, noonoro.
4 Jaanotɨ saatoho idudɨcamaaje jaadaco agaayɨcɨno tɨcovono diiboco aacɨno icatɨno. Jillɨ idudɨcamaajeque ajaaduno.
5 Jaanotɨ saatoho jinejeque moonɨtɨrumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitɨrumoco agaayɨcɨɨboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayɨcɨhi jillɨ tɨcovono diiboco imiyaavogomaño.
6 Tollɨro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiico Moocaani agaayɨcɨɨbo. Jaaruno iimihusetɨ agaayɨcɨno icatɨno.
7 Jillɨ David nuuhi:

Imicani icamo jaatyo diito imitɨco Moocaani ubuusumo; diito imitɨco esafototɨɨbo ejeecɨvucuutɨno.

8 Imicani icaabo diibo imitɨco Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fɨne jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquitɨcɨnɨmedi? ¿Nacu bu fɨne tollɨro iquitɨcɨnɨratɨmedi? Mɨɨro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayɨcɨunoco.
10 Jaaboco, ¿cusumi gaayɨcɨubo iimeeheque iquitɨcɨunobuunatɨ? ¿Nacu ɨmegavɨro? Toonobuunatɨ icatɨno, ɨmegavɨro.
11 Buunatɨ Abraham meehe quitɨcɨco gaayɨcɨuhi imiyaavuguunofeenedɨ diiboco Moocaani agaayɨcɨuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jillɨtɨ Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi. Jaamo imeehe quitɨcɨratɨrumoco Moocaani tollɨro gaayɨcɨhi.
12 Miyaano Abraham imeehe iquitɨcɨnɨmo caanitɨ icahi. Moheedeebe Abraham iquitɨcɨrautɨsumi imiyaavuguubadɨ, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani icatɨɨbo, iimeehequere iquitɨcɨumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayɨcɨhi Miyaavogofeenedɨ.

13 Mɨɨro Moocaani: Amɨɨhaico jiinɨjeque acɨji, nuuhi Abrahamco, iyaachimɨhaico icano; atajɨɨbaco omoonɨumaño acɨguutɨɨbo. Jillɨ imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayɨcɨuboro: Jiinɨjeque acɨji, nuuhi.
14 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaco omoonɨmo ɨdɨɨmoro Moocaani aacɨguunoco igaayɨcɨruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutɨhi, tollɨro bu Moocaani aacɨguuno miyaano icacuutɨhi jahi.
15 Mɨɨro tajɨɨba mɨɨhaico gaajasuhi Moocaani mohimitɨhallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨjinoco. Jaanotɨ tajɨɨba achahahɨgo magaajatɨhi imitɨno mihicanoco.
16 Jaamaño miyamɨnaa imiyaaveguenegui iha Moocaani unuunoco acɨguubo tɨcovono, paryɨɨcɨno Abraham iyaachimɨhaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani aacɨguuno ɨdɨɨmoro Moise tajɨɨbaco omoonɨmediro icatɨno, tollɨro buunajɨ Abraham imiyaavuguubadɨ paryɨ imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi
17 Moocaani ɨmefeenevɨ, diiboco Abraham imiyaavuguubo ɨmefeenevɨ. Jillɨ Moocaani Abrahamco Caatɨnɨhaamefaño neehi: Ɨco ficuuhi ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ, nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acɨhi. Jaabadɨro bu ifiivejitɨrunehejeque fiivusuubo.

18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyɨmeratɨrunoco eesɨcɨnɨuboro miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautɨruuboco: Tonoodɨmeji diiyaachimɨhai, unuunoco imiyaavuguumaño.
19 Jaasumi Abraham icauhi ciendɨno ficabavano tɨcovoocɨvɨ. Jaaruubo jeevesuutɨhi imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatɨsi iicacu-umaño eseemevacuujitɨrunoco
20 guucɨbautɨibo. Bu tollɨro bañɨguutɨibo Moocaani unuunoco. Jillɨro imiyaavuguuboro esɨcɨnɨubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro
21 esɨcɨnɨubo Moocaani imityari aacɨguuno imiyacarujinoco iyaachimɨhaiditɨ.
22 Jillɨtɨ diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayɨcɨuhi.
23 Tollɨ diibo miyaavogoco Moocaani gaayɨcɨuhi, toono diibo Abra-hamditɨro caatɨnɨrautɨhi,
24 tollɨro bu mɨihaidi caatɨnɨumo. Mɨihai miyaavogoco tollɨro Moocaani gaayɨcɨhi mɨihai Jesu Mohaivojɨiboco guijevefañotɨ ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño.
25 Jaabo Jesu mohimitɨhallɨvɨ acɨcafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeenedɨ mɨihaico Moocaani igaayɨcɨqui.

5

Mohimitɨco Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani mɨihaico momiyaavogofeenedɨ mohimitɨco ubuusu-uboro agaayɨcɨcuumo, sajeebɨi Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojɨibo Je-sucristofeenedɨ.
2 Diiboco mimiyaavogonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvehi, diibo imihuseque magaayɨcɨqui. Jaanofeenedɨ quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaajamaño.
3 Toonotɨro imo imo mihicatɨhi, tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunofeenedɨ imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabɨcɨnoco mɨihaico agaajasumaño.
4 Jaano majaabɨcɨnofeenedɨ Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨihaico imino omoonɨjinoco.
5 Jaanoco mehesɨcɨnɨno mɨihaico jeevesutɨhi Moocaani mojeebɨinoco igaijɨri gahafusucuuhi Igaijaco aacɨnofeenedɨ.
6 Mɨihairyo mofiico mataajasujitɨrahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryɨicɨno imitɨmɨnaahallɨvɨ.
7 ¿Cajaanɨ fɨne guijevejirahi sifi Moise tajɨiba onoobadɨ omoonɨibohallɨvɨ, nacahajiru? Jaarunaa fɨne tahɨ icaabo saafi iimihuseebehallɨvɨ iguijevejiru-ubo.
8 Jaanotɨ naha Moocaani mɨihaico agaijɨnoco ɨfusuuhi, mihiimi-fiitɨrumohallɨvɨ Cristo iguijeveunofeenedɨ.
9 Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedɨ mɨihaico Moocaani agaayɨcɨcuumaño, diibofeenedɨ mataajacuuhi ɨdaasuno mɨihaico Moocaani omoonɨjirunotɨ.
10 Itɨconɨ imɨnaatɨ mihicaurumo Moocaanima sajeebɨi miminifutuuhi Illi mohallɨvɨ iguijeveunofeenedɨ. Jaamo sajeebɨi mihicacuumaño magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedɨ.
11 Jaano toonoro icatɨno. Tollɨro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojɨibo Jesucristofeenedɨ. Mɨiro diibofeenedɨ Moocaanima sajeebɨi mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamɨsiditɨ Pablo Iimaano.

12 Jaamaño saafi Adan onoobofeenedɨro jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jɨcafutuuhi. Jaano imitɨfeenedɨ, bu tollɨro guijeve jɨcafutuuhi. Jaano guijeve paryɨ miyamɨnaavɨ fatyuuhi famooro imitɨco eheetavuumaño.
13 Tajɨɨba chahaunaaca ɨmegavɨro imitɨ jiinɨjehallɨvɨ icacuuhi. Jaasumi tajɨɨba achahaumaño imitɨco omoonɨuno gaajaveechurautɨhi.
14 Jaanotɨ tusumi Adan iicaudɨhitɨ Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitɨco omoonɨumohallɨvɨ. Moocaani tajɨɨbaco Adan ɨjɨɨhɨvuutɨmaño imitɨco omoonɨubadɨ diito miyamɨnaa imitɨ icatɨhi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jɨɨbogobadɨ iicaubo.
15 Jaaruno Adan imitɨ oovɨcɨcafotono ɨfototɨhi mɨɨhaico Moocaani aacɨnovɨ. Mɨɨro saafi Adan imitɨfeenedɨ famooro guijeveuhi. Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico tɨcovono taajasuco acɨhi, saafiiro Jesucristofeenedɨ. Jino aivo allɨnoocɨvɨ guiraahi, ajashutɨmoco imino omoonɨjino.
16 Saafi imitɨro ɨfototɨhi Moocaani mɨɨhaico taajasuco aacɨnovɨ. Saafiiro imitɨco omoonɨuno famoohallɨvɨro javuvehi. Jaabadɨro bu miyamɨnaa sihidɨ imitɨco moonɨrumoco Moocaani tɨcovono taajasuco acɨhi.
17 Mɨɨro saafi imitɨfeenedɨro guijeve mityatehi famoohallɨvɨro. Jaano janaanɨcɨ imi tɨcovono Moocaani agaayɨcɨmo mityano icaji bohofifaño saafiiro Jesucristofeenedɨ.
18 Jaamaño saafiiro Adan imitɨfeenedɨ famooro ɨdaasufaño icahi. Jaanotɨ Jesucristofeenedɨ famoocoro Moocaani agaayɨcɨɨboro bohofico acɨhi, diiboro Cristo omoonɨuno Moocaanidi iimiumaño.
19 Mɨɨro saafi guubutɨɨfeenedɨ ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ javuvuuhi. Jaanotɨ bu saafi guubufeenedɨ ajashutɨmoco Moocaani gaayɨcɨji.
20 Jaamaño tajɨɨba saauhi imitɨco omoonɨno ihatyɨmecafetequi. Imitɨ ajashutɨrunaaca, Moocaani mɨɨhaico agaijɨno aivo allɨnoocɨvɨ.
21 Jaabadɨ imitɨ imityari guijeveque ɨsɨvaubadɨro bu Moocaani imi iijɨ mitya iguiraatono mɨɨhaico diibovɨ ifiitɨvusuqui. Jaano mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.

6

Mohimitɨ Ifiico Mifinɨsucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

1 ¿Jaanoco mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco moonɨmoro mihicaji toonotɨ mɨɨhaima Moocaani gaijɨ iguiraatequi?
2 ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨhai mohimitɨ ifiico miguijenɨcuumo, ¿mɨllɨ bu jaamo imitɨfaño icamoro mihicajirahi?
3 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi nitɨ Cristo Jesujaago mɨɨhaico iminiiyuno eneejirunoco? Jaabadɨro diibo guijevefaño mɨɨhaico iminiiyuno eneejiruno.
4 Jaamaño nitɨsumi Cristoma sano miguijevemere mɨcɨɨcafotonobadɨ jeevahi. Jillɨ mohimitɨ ifiico mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollɨro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitɨco momoonɨjitɨno eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevefañotɨ ubuheeteubadɨ.
5 Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitɨhi mohimitɨ ifi onoobadɨ. Jaanotɨ bohono ifi onoobadɨro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunotɨ ubuheeteubadɨ.
6 Mɨɨhai imino magaajacuuhi itɨconɨ mihicauno ifi Cristoma etetecucafutucuunoco, mɨɨhai ifi iimitɨnoco iimeguehicano ifinɨcuuqui. Jaamoro siino imitɨ jɨjovoto icacuutɨmo miicaqui, mɨɨno aivojɨɨbo atajɨɨbanoco momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨcuutɨmo miicaqui.
7 Mɨɨro iguijevecuumo imitɨ mityatɨ sihɨgovɨ icacuuhi.

8 Mɨɨhai mohimitɨ ifiico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadɨ jeevahi. Jaanotɨ mehesɨcɨnɨhi diiboma sano mihicajinoco.
9 Jaamaño magaajahi safooro Cristo guijevefañotɨ ubuheeteubo siino uchuumucuujitɨnoco. Guijeve diibohallɨvɨ janaanɨcɨ imityama chahacuuhi.
10 Mɨɨro Cristo sano paryɨɨcɨno imitɨhallɨvɨ safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.
11 Jaabadɨro bu amɨɨhai imitɨco momoonɨcudino. Jaarumo Moocaani iimogobadɨro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhai ifi iguijeveji ifihallɨvɨ imitɨco mimityacarusucuudino, amɨɨhai ifi iimoyɨɨcɨnehejeque momoonɨnofañodɨ.
13 Amɨɨhai ifiico imitɨguiinovɨ mificuudino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanɨcɨbadɨ. Amɨɨhai ifiico Moocaanidi mificu iiminocoro momoonɨqui.
14 Mɨɨro imitɨ amɨɨhaihallɨvɨ mityacuujitɨhi. Amɨɨhai tajɨɨbaguiino mihicacuutɨhi Moocaani gaijɨfaño mihicacuumaño.

Jeecɨvomɨnaavɨ Oovɨcɨno.
15 ¿Jaaneguiiha mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco momoonɨji tajɨɨbaguiino icatɨmo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tollɨ meneejitɨrahi!
16 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jɨjovonotɨ miminifutusumi diibo atajɨɨbanocoro: Jii, meneehi. Jaabadɨ mihicatahi ifinɨjitɨno guijeveque aacɨnoguiino. Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbanoco: Jii, monoohachiijɨ ɨtɨcovono ifiima mihicaji.
17 Jaamaño uujoho Moocaanico imehi; itɨconɨ amɨɨhai imitɨ jɨjovoto mihicaurumo, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ magaayɨcɨcuuhi toono jɨɨbogojaagovɨ miminifutucumaño.
18 Imitɨtɨ mataajacuumo imino jeecɨvomɨnaatɨro mihicacuuhi.
19 Miyamɨnaa ihiimaanɨcɨbadɨ iimaahi amɨɨhai jeebɨɨtɨro magaajajitɨrahi jinooco. Jaabadɨ amɨɨhai itɨconɨ amɨɨhai ifiinoco, fanoova ɨɨdicunoono iimitɨnoco icano momoonɨqui mificuubadɨro, bu jisumi amɨɨhai ifiinoco mificu ɨtɨcovono ifi eetavoguiiharo ijeevadɨ Moocaanidiro iicaqui.
20 Amɨɨhai imitɨ jɨjovototɨ mihicausumi ɨtɨcovono ifi ica eetaveguiiha mihicautɨhi.
21 ¿Jinejeque nacu mɨhɨcɨuhi tonehejetɨ toono amɨɨhai jisumi munucufegueneti? Mɨɨro toono guijevejaagovɨro mɨɨnoco asatyono.
22 Jaanotɨ jisumi imitɨ mɨɨnoco ɨjɨjuvusunotɨ mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha ɨdɨɨnocoro amɨɨhaidi iimino. Mɨɨro amɨɨhaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinɨjitɨno fiivojaago satyono.
23 Mɨɨro imitɨ jaada ifinɨjitɨno guijeve. Jaanotɨ Moocaani aacɨno ifinɨjitɨno fiivo Cristo Jesu Mohaivojɨɨbofeenedɨ.

7

Taabavavɨ Oovɨcɨno.
1 Tañahabomɨ, amɨɨhai tajɨɨbaco magaajacuumo, magaajahi tajɨɨba mityaguiino mihicafinoco mochoomotɨnohachuta. Jaanotɨ miguijevenebuunatɨ toojiinɨje tajɨɨbatɨ mataajacuumo.
2 Mɨɨro gaigo atajevacuugo aijɨvɨ gataacɨnɨhi tajɨɨba onoobadɨ aijɨ iguijevetɨnohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevecuudɨ toono tajɨɨba, diigoco diibovɨ agataacɨnɨsuhicanotɨ taajacuugo.
3 Jillɨ iicamaño aijɨ icanaaca sifiima iicago ajeva imitɨco eetavehi. Jaanotɨ aijɨ iguijevecuudɨ tɨcovono minifutucuugo. Jaadɨ ɨvɨ sifiico atajevaruno, toono ajeva icatɨno.

4 Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo tajiibaguiino iicacuutibadi mihicacumañoo, Cristojaagoviro miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuqui.
5 Jaanoti miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuurunoco janaaniciviro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevefañoo satyuuhi.
6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguiino iicacuutibadi, mihicacuuhi. Jaamañoo toonoti mataajacumañoo Moocaanicoro mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeenedi eedeetajiiba acaatinicininofañodi mihicacuutimo.

Imiti Miino Ififañoo Iicano.

7 ¿Jaanoco, milli meneeji? ¿Tajiiba nacu imitihi? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miiro uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootiruva.
8 Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno.
9 Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco.
10 Jilli moonuno tajiiba fiivoco aacivauruno. Jaaruno aacitinoro jilliro uco ifinijitino guijevefañoo ficuuhi.
11 Tajiibaco imino omoonuiboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri ciijigaifañoo efeejinoco gaajacuuhi. Jilli tahimiti toono tajiibafeenedi uco bañiuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajiibauno imitino icatino. Jilliro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono.
13 ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajiiba uco guijeniuhi? ¡Cha, tolli icatino! Imiti uco guijeniuhi. Jaanoti tajiibafeenedi magaajahi toono imiti aivo iimitinoco.
14 Magaajacuuhi tajiiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanoti tafi jilli ticovo miyaminaa ifi imiti jijovonoti iicano.
15 Uujoho gaajatihi millitihacho fine tolli iicanoco. Iimogonoco omoonitiiboro, iimogotinocoro ijiiheguenеque moonihicahi.
16 Uujoho: Imitino, onoobadi bu tajiiba: Imitino, onoomañoo tajiiba miyaano.
17 Jaamañoo uujoho toono omooninoco imogotirahi. Jaarunaa imiti tafañoo iicano moonisuhicahi.
18 Uuro gaajahi tafifañoo iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omooninoco imogorahi. Jaaruubo moonihicatihi.
19 Iiminoco iimugurunoco moonihicatihi, iimitinoco iimogotirunocoro moonihicahi.
20 Jaabo iimogotinocoro omoonuibo, uujoho moonihicatihi imiti tafifañoo iicano moonisuhicahi.
21 Jaamañoo jilli uudi icahicano; iiminoco omoonijirusumi iimitinocoro moonihicahi tafifañoo sano imitiro iicamañoo.
22 Tajeebiifañodi Moocaani tajiibaco imogorahi.
23 Jaarunaaca tafifañoo iicano tajeebiifañodi iimugurunoco tihiisuhicahi; imiti tafiico isisinoro atajiibacumañoo.
24-25 Miiro tajeebii tajiibahicahi Moocaani onoobadi moonique. Jaarunaaca tafi uco imitijaagoviro satyehicahi. Ɨdaasucaniji fine uujoho. ¿Miijoho fine

uco taajasuji jino ifiniijitino guijevefaño asatyono ifiiti? Ididiiboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. Jaamaño ¡Moocaanicoro mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodi Iicano Ifi.

1 Jaanoti jisumi Cristo Jesufañodi iicacuumo idaasuno mooniracuujitihi.
2 Miiro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedi aaciibo tajiiba uco taajasuhi imiti jijovooboti, ifiniijitino guijeve mityati icano.
3 Miiro Moise tajiibafeenedi miihaiñooba taajajitirahi. Tajiibaco saatohoba miyaminaa imino mooniijitirahi iniinovamaño. Jaanoti naha Moocaani didiibocoro Illico galluuhi miyaminaafi ifiiti iminiiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedi imitico guiinoniubo, miihaico imiti guiinonicuutino iicaqui.
4 Jilli mooniubo Moise tajiiba onoobadi meheetavehicautineguiiha, jilliro tajiiba onoobadi imino miicaqui. Miiro mofi onoobadi mihicacuutihi, Moocaani Gaija onoobadiro mihicacuuhi.
5 Miiro ifi onoobadiro iicamo ifi onoonehejequere moonifihi. Jaanoti Moocaani Gaija onoobadi iicamo toonojaagoviro ijeebii icahi.
6 Mofi onoonocoro momooniino guijevejaagoviro miinoco satyehi. Jaanoti Moocaani Gaija onoonoco momooniino miinoco satyehi sajeebii, bu fiivo icanojaago.
7 Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajiibaco omooniijirumo.
8 Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo mooniitihi.
9 Jaanoti amiihai, amiihai ifiguiiharo mihicatihi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amiihaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo.
10 Jaanoti Cristo amiihaifaño iicahachiiji amiihai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amiihai jeebii buheehi, Moocaani agaayicicumaño.
11 Cristoco guijevefañoti ubuheetesuubo Gaija amiihaifaño iicahachiiji, diiboro Moocaani amiihai ifi echeemejirunoco bohofiti aciijiibo diibo Moocaani Gaija amiihaifaño iicanofeenedi.
12 Jaamaño tañahabomi, miihai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.
13 Jaanoti amiihai, amiihai ifi onoobadiro mihicahachiiji miguijeveji. Jaanoti Moocaani Gaijafeenedi amiihai ifi imitinoco atajiibahicanoco mejeevesuhachiiji mihicaji.
14 Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi.
15 Miiro amiihai miinoco ijijuvusuno gaijaco magaayicihinitihi, siino toonofañodi miñihicuguequi icatino, miinoco Moocaani seemeti eheetavono Gaijaco magaayiciuhi. Jaamo Togaijafeenedi Moocaanico meneehi: Iijoho Guihirubi, monooniciihi.
16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jiibeguehi mojeebiifaño miihai Moocaani seeme mihicanoco.
17 Jaamo miihai diibo seeme mihicamaño magaayiciji Moocaani aacigonoco. Jaamo toonoco magaayiciji sano Cristoma. Jisumi diibo idaasuno iicaubadi mihicamo tolliro ufucu diiboma ihaivojifaño sano imo imo mihicaji.
18 Jisumi idaasuno mihicaruno sihidi jeevatihi iifototino aivo ufucu imino mihicajinovi.
19 Paryi fanoova Moocaani ifiivusuudino, Moocaani seeme ihifusucafetejifucuco ihatyimequi sihidi iimogonoro teemehicahi miyaminaa icatiruneheje.

20 Jaaruno paryɨ fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan imitɨnoco omoonɨusumi Moocaani afaijacuuno imicuutɨhi. Jaarunofaño esɨcɨnɨno,
21 toonoco unucusuhicanotɨ, ifinɨsuhicanotɨ icano ufucu ataajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino ataajasucafotonofeenedɨ, bu tollɨro fanoova taajasucafetejino.
22 Magaajacuuhi paryɨ fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta, acanɨfehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanɨfonɨcɨbadɨ.
23 Jaano ɨdɨɨnoro toono ɨdaasuno icatɨhi. Tollɨro bu mɨɨhai, ufucu sinehejeque sihidɨ magaayɨcɨji. Jaanotɨ jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi. Mojeebɨɨfañodɨ mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemetɨ mɨɨhaico agaayɨcɨjifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.
24 Mɨɨro Moocaani Jesufeenedɨ mataajaji, eneehicanoco mehesɨcɨnɨhicanofeenedɨ mataajahinɨcuuhi. Jaanotɨ mahatyɨmecuunoco mehesɨcɨnɨno toono esɨcɨnɨ icatɨno. ¿Mahatyɨmecuunoco collɨhi bu mehesɨcɨnɨjirahi?
25 Jaanotɨ mahatyɨmetɨnoco mehesɨcɨnɨmo tollɨ icarunofaño majaabɨcɨmoro meteemehi.
26 Jaamaño Moocaani Gaija mɨɨhaico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco magaajatɨmaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallɨvɨ dilluhicahi Moocaanico siijɨri magaajatɨrujɨri.
27 Jaabo Moocaani famoo jeebɨɨnofañooco agaajaabo gaajahi mɨllɨ Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebɨɨ onoobadɨ dilluhicahi diibota iicamohallɨvɨ.

Fanoohallɨvɨ Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijɨmedi fanoovaaco imino omoonɨnoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebɨɨ onoobadɨ.
29 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani agaajacuumoco ɨmegavɨro ijeevadɨ dugaacucuubo, Illibadɨro iicaqui. Jaamo ajashutɨmofeenetɨ, Illi diito amiyaabotɨ iicaqui.
30 Jaamoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro udugaacucuumoco bu tollɨro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayɨcɨubo. Jaamo agaayɨcɨumoco, bu tollɨro ihaivojɨco acɨubo.
31 ¿Jaanoco bu mɨllɨ meneejirahi? Moocaani bu mojaagodɨ iicacuunofaño, momɨnaa mɨɨhaico guiinonɨcujitɨrahi.
32 Mɨɨro Moocaani Illi icaruuboco mɨɨhaiditɨ gaijɨtɨɨbo paryɨ mohallɨvɨ acɨubo iguijevequi. ¿Mɨllɨ bu jaabo mɨɨhaico sano Illima fanoovaaco acɨtɨɨbo icajirahi?
33 ¿Mɨɨjoho bu Moocaani ananɨcuumoco: Iimitɨ, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani agaayɨcɨɨbo iimimo unuucuumoco.
34 ¿Mɨɨjoho bu jaamoco iimitɨ neejirahi? Ɨdɨɨboro Cristo mohallɨvɨ iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovɨ jisumi iicaabo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui.
35 ¿Mɨɨjoho nacu mɨɨhaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno mɨɨnoco omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨɨnoco ɨtɨhɨɨsuhicaneheje? ¿Nacu fɨne Moocaani iijɨhallɨtɨ mɨɨnoco ijɨɨheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje? ¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu fɨne guijeve? Cha, chahano.
36 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ mihicahi. Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:

Moocaanihallɨtɨ mɨɨhaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco iguijenɨqui asatyonɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo, noonoro.

37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨɨhaico agaijɨubofeenedɨ.

38 Jaamañо uujoho gaajahi chahano jineje mɨɨhaico Moocaani agaijɨnotɨ
udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomomɨnaa
icarumo, mityano icaruno, bu iimitɨno gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu
ufucu iicajineheje icaruno,
39 bu caamo iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo
sanooba Moocaani ifiivusuuno mɨɨhaico udugaacujiruno Moocaani Cristo
Jesu Mohaivojɨɨbofeenedɨ mɨɨhaico agaijɨnoco ɨɨfusuunotɨ.

9

Moocaani Israel Cuumico Ɨɨcɨumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumañо bañɨtɨhi. Mɨɨro tahe-
samaajeque Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨɨbeguehi miyaano iicanoco.
2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨɨfañо fahiijɨvaro ɨdaasuno aivo icahicahi.
3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ, bu Moocaani
ɨmucugaiguiino icajirahi toono tollɨ iicano tayotoco itaajasujiruva.
4 Mɨɨro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani iseemetɨ
agaayɨcɨcuumo. Mɨɨro diitofeenevɨ Moocaani icauhi ihaivojɨ ifiima.
Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo, Moise tajɨɨbaco, Moocaanico iijafañо
iimejinehejeque, imino moonɨji unuunehejeque icano acɨubo.
5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo
imiyamɨnaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ iicaabo. Jaaboco
fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.
6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel cuumifañо ifiivu-
rumo miya israelmɨbadɨ icatɨhi.
7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ imiya seeme icautɨhi. Mɨɨro Moocaani
diiboco nuuhi: Isaacfeenedɨro diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo.
8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo paryɨ Moocaani seeme iicatɨnoco.
Jillɨ ɨdɨɨmoro Moocaani unuubotɨ ifiivomo Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai
iicamo.
9 Mɨɨro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ɨcо unuufucu gaseji. Jaasumi
diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.
10 Jaano toonoro icatɨno, Rebeca achimɨsiu saafi seemenetɨsiruu mo-
heedeebe Isaac seemenetɨsi.
11-13 Jaamɨsi fiivuutɨnaaca bu iimino, iimitɨnoco icano moonɨutɨmɨsihaaca
Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitɨsitɨ ihamiyaabo iguihooboco jeecɨveji,
nooboro. Jaano jino bu tollɨro Caatɨnɨhaamefañо onoobadɨro neehi: Jacobco
gaijɨhi. Jaanotɨ Esauco jɨɨheguehi, nooboro. Jillɨtɨ magaajahi Moocaani
miyamɨnaaco omoonɨrunehejeque jeecɨvotɨɨboro iimogobadɨ ɨɨcɨnoco.
14 ¿Jaanoco bu mɨllɨ: Moocaani imitɨhi, meneejirahi? ¡Tollɨ icatɨno!
15 Mɨɨro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijɨji bu diitocoro ɨɨdaasugueji,
nooboro.
16 Jaamañо miyamɨnaa mihimogonotɨ, bu toonegui mesefaquimaaiñotɨ
icatɨno. Jillɨ Moocaani ɨɨdaasugomañо.
17 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañо Moocaani Faraoco nuuhi: Ɨcо aivojɨɨbotɨ ficuuhi,
tamityaco ɨɨvɨ ɨɨfusuqui. Jaanofañodɨ tamomoco gaajasuqui fanoojiinɨjeri,
nooboro.
18 Jaamañо iimogomoco ɨdaasugoobo. Jaabadɨro bu saatoho jeebɨɨco
Moocaani iimogobadɨ cuhufutusuubo.
19 Jaano bu tollɨ icanaaca, ¿mɨllɨtɨ jaabo Moocaani miyamɨnaa imitɨco
neejirahi? ¿Nacu mɨɨjoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jillɨ fɨne uco
saatoho noonɨcɨhi.

20 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nɨfaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collɨhi uco jillɨ deetavehi? neejirahi?
21 Mɨɨro guirihilluno nicumɨnaafi sabaatɨro siibadɨje iimogobadɨ eetavejirahi; sabaatɨro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatɨro sihilluco eetavejiruubo oovosɨɨtɨhillu fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu mɨllɨ Moocaanidit̀ meneejirahi? Jaabo imitɨno iicahicamo ufucu ifinɨsujimoco ɨdaasuno moonɨjiruubo. Jaaruubo jaabɨcɨhicahi imityaco igaajasuqui.
23 Jillɨ moonɨɨbo ihaivojɨ sihidɨ ejeevanoco igaajasuqui. Mɨɨro mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro sɨɨcɨjetɨro ificucuumo ihaivojɨfaño miicaqui.
24 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani judiomɨfañotɨ ɨcɨhi, bu tollɨro saatohoco judiomɨ iicatɨmofañotɨ ɨcɨɨbo icano.
25 Oseas onoobo aamefaño jillɨ caatɨnɨcɨnɨno:
Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautɨrucuumijeque. Jaacuumijequere agaijɨutɨrucuumijeque: Amɨɨhaico gaijɨhi, neejiibo.
26 Amɨɨhai taacuumi mihicatɨhi, unuurumañovɨro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.
27 Jaanotɨ Isaia israelmɨditɨ nuuhi: Israel iyaachimɨhai ajashutɨno muuaijɨnio jiinɨgaiyɨhaidɨmo icarumotɨ mɨɨdɨmoro taajasucafeteji.
28 Mɨɨro Aivojɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ paryɨ unuunoco goovano moonɨjiibo, nooboro.
29 Mɨɨro itɨconɨ tollɨro diiboro bu Isaia nuuhi:
Niqueje Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo mɨɨhaico ihatyucaruutɨruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadɨ mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedɨ Imino Omoonɨno.

30 ¿Mɨllɨ bu jaanoco meneejirahi? Judiomɨ iicatɨmo tajɨɨbafeenedɨ Moocaani diitoco igaayɨcɨqui guiinotɨrumo gaayɨcɨcafetehi miyaavogofeenedɨ.
31 Jaanotɨ israelmɨ moonɨhicauhi diitoco Moocaanivɨ ɨɨfutusujiruno tajɨɨbaco. Jaarumo toonovɨ ɨfutuutɨhi.
32 ¿Jaamo mɨllɨtɨ ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ iicautɨmaño jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨɨno iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guiisibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo,
33 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ, aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevevetɨmo taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10

1 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamaño uujoho Moocaanima diitohallɨvɨ iimaahicahi.
2 Uujoho neehi diito Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaajatɨmaño.
3 Mɨɨro gaajatɨmehiica mɨllɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco, jillɨ iinoro: Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomaño tollɨ moonɨmo. Moocaani miyaano toonofañodɨ agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro.
4 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayɨcɨhi.
5 Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise jillɨ caatɨnɨuhi: Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi, nooboro.
6 Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono: Cristo ɨɨtɨ tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino: ¿Mɨɨjoho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro.

7 Bu ¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui?
Jillɨ meneedino.
8 ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefaño neehi: Uujoho
Moocaani taajasu iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ icano,
nooboro. Jino iimaa miyaavogojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
9 Jaamaño Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani
guijevefañotɨ ubuheetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
10 Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomaño mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi.
Jaabadɨro bu moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi,
noono.
12 Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesu-
cristo famoo Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano imino moonɨɨbo.
13 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro diiboco ejeecɨvomo taajaji,
noono.
14 Jaaboco bu ¿mɨllɨ jeecɨvejirumo imiyaavogotɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaaboco
miyaaveguejirumo diibotɨ ɨjɨɨbogonoco agaajatɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaanoco gaaja-
jimo mɨɨjoho diitoco ɨjɨɨbogotɨnoco?
15 ¿Mɨllɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro
agalluutɨnoco? Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno
jɨɨbogoma asaamo, bu iimino jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.
16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatɨhi. Jaamaño
Isaia jillɨ nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo mojɨɨbogoco imiyaavogomo, nu-
ubo.
17 Jillɨ iicamaño muguubunofañodɨ miyaavogo saahi. Jaano toono mugu-
ubuno Cristo jɨɨbogo.
18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo tobogoco? Cha, imino du
guubucuurumo. Mɨɨro toonotɨ Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi, diito iimaa jiinɨjejɨnibacɨvɨ
ɨfutucuurahi, noono.
19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa jaanoco gaa-
jatɨhi? Cha, Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi taacuumi
icatɨcuumihallɨtɨ. Bu tollɨro amɨɨhaico sɨfiiratusuji igaajatɨ
munuurucuumiditɨ, nooboro.
20 Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco iguiinomoro atyɨmehi,
uutɨ idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ jafevehi, nooboro.
21 Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro coovaaboro ic-
ahicahi uguubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Israel cuumico
jeevesucuuhi? ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho Pablo israelmɨoobo, Abraham
iyaachimɨoobo, Benjamimɨo cuumioobo.
2 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani israelmɨ ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamaño jisumi
diitoco jeevesutɨɨbo. ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi Moocaani iimaamɨnaafi Elia-
ditɨ ɨjɨɨbogohaame Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco? Diibo Elia Moocaanima
ihiimaaunofañodɨ israelmɨ imitɨco nuubo:

3 Aivojiibo, dihiimaaminaaco guijenicuumo, bu jaabadiro dijeecivomañehejeque finisucuumo. Jaanoti uujoho saafiiro atyuuvooboco guijenigomo, nooboro.
4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, iiro diicatihi. Ajashutimo siete mildimoco uujoho ijeevadi dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani ijinitaguiino ememuiivotimoco, nooboro.
5 Jaabadiro bu jisumi miidimoco Moocaani iidaasugooboro gaayicihi.
6 Jaano Moocaani iidaasugomaño agaayicino. Jaaneguiiha miihai imino momoonimaño miihaico agaayicino icatino. Jaanoti miihaico mohimihuseti igaayiciruva, toono Moocaani iidaasugono icajitirahi.
7 ¿Nacu milli? Miiro israelmi iguiinuurunovi iifutuutihi. Jaanoti sanoodimoco Moocaani iiciumo toonovi ifutuuhi. Jaanoti sanoodimo ijeebiino ucuhufomoco nuubo: Jilli mihimogobadi mihica, nooboro.
8 Jilli Caatinihaamefaño onoobadi:
Moocaani diito jeebiinoco cuhufutusuhi ihaalliinoco jabacaruubo atyimetimobadi iicaqui, inohojinoco jabacaruubo guubutimobadi iicaqui. Jaamaño jisumihachuta tolli iicamoro Moocaani jiibogoco gaajatimo, noonoro.
9 Jaabadiro bu David nuuhi:
Jaafa diito jiibaimono jegañibadi, sinicuuhunobadi icano minifeteji toonoti ananigaivamoco idaasuno imoonigui.
10 Jaafa ihaalliino ajabayiitobadi Moocaani iimaanoco gaajatimo iicaqui, tolliro bu iyoobaiño diitoco iimitibociri ijebeiivequi ufucuro gañiivucuutimo iicaqui, nooboro.

Judiomi Iicatimo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fine judiomi ananigaivaumoco Moocaani siino gaayicicuujitihi? ¡Cha, tolli icatino! Diito tolli guubutimo iicamaño judiomi iicatimo itaajaqui diitofeenedi Israel cuumiminaa eesafotomoro diito iicabadi iicaqui.
12 Jaanegui judiomi imitino iicauno jiinijeminaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunoti aacutuuno judiomi iicatimedi aivo imino iminifutuuno. Imi fine janaanici imijino paryi judiomi siino iimitoodi.
13 Jaanegui amiihai judiomi mihicatimoco neehi, judiomi iicatimojaago Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudicamaajeque cahacisuhi.
14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototi amiihaibadi iicanoco imogomoro ataajanoco.
15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedi jiinijeminaaco sajeebii Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fine imi diitoco Moocaani siino agaayicidi guijevefañoti siino ubuheetemebadi icajimo.
16 Moocaani judiomi eedeetemihaico iiciuneguiiha, jisu bu paryi judiomi iicicafotomo icano. Miiro iticoni meheetavohica maahu Moocaani jeecivoguiiha iimibadiro bu iisihi faasihiro Moocaanidi imihi. Jaabadiro bu imohohife Moocaanidi iimibadiro bu ihaafenema imihi.
17 Jaabadi judiomiti saatoho miya olivohohaafeneque iquitinicibadi quiticafutuuhi. Jaanobuuna iijoho siicuumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitiunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo tohifefañodi idiicamaño toohoti diicahi. Toono jilli eneejiruno: Moocaani judiomico uufocovi ificuuboro judiomi iicatimoco igaayiciqui, onoono.
18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanicivi sihidi sihidi jeevahi, needino. Jaanoti tolli onoohachiiji imino deesicini, disefari tohife icatihi, iijoho tohife sefari diicahi.

19 Jaanoco fɨne: Jɨɨhɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quitɨcafutuuhi iibuuna
uujoho toohovɨ camayaacucafetequi, nooboro.
20 Jɨɨhɨ; mɨɨro toohaafeje quitɨcafutuuhi imiyaavuguutɨmañoo. Jaanotɨ ɨɨjoho
tohotɨ diicahi imiyaavogomañoo. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi,
needino. Imino deesɨcɨnɨ.
21 Buhɨcaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijɨutɨhi. Jaabadɨro imi ɨco
gaijɨjitɨruubo.
22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitɨmoco
gaijɨjitɨruubo. Jaamañoo aacutuumoco ɨdaasuno moonɨubo. Jaaruubo
amɨɨhaima imihuseebe. Jaanegui iimihusefañoo imino diiboma diica. Jaanotɨ
imino mihicatɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaico iquitɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.
23 Jaanotɨ bu judiomɨ siino imiyaavogohachiijɨ diitoco siino toohovɨ ca-
mayaacujiibo, Moocaani sihidɨ imityamañoo diitoco siino dojɨcuvɨro ca-
mayaacujiruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.
24 Jaabadɨ ɨɨjoho judio diicatɨruuboco jihovo olivohohaafetɨ iquitɨcɨuboro
imiya olivohovɨ ɨco camayaacuubo. Jaanegui judiomɨ imiya olivoho aafe
iicamo siino dojɨcuvɨro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhai jino agaajarautɨnoco magaajanoco:
Jaamo amɨɨhai: Aivo sihidɨ mɨɨhai magaajahi, nootɨmo mihicahi. Mɨɨro is-
raelmɨtɨ sanoodɨmo cuhufutusucafetehi, israelmɨ iicatɨmo Moocaanijaagovɨ
paryɨ ɨjɨcamañohachuta.
26 Jaanobuunatɨ jari paryɨ famooro israelmɨ taajasucafeteji,
Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨ:
Taajasumɨnaafi saaji Sion cuumitɨ. Jaabo israelmɨ* imitɨco buusuji.
27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitɨco ubuusuudɨ, nooboro.
28 Taajasujɨɨbogoco agaayɨcɨtɨmañoo judiomɨ Moocaanimɨnaabadɨ icahi,
amɨɨhai Moocaanijaagovɨ miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijɨhi diito
eedeeteque diibo ɨɨcɨumañoo.
29 Mɨɨro Moocaani aacɨcuunoco dumɨtɨɨcɨtatɨɨbo, bu tollɨro diito ucuuhuvac-
uumoco sihɨgovɨ siino jeenesutatɨɨbo.
30 Amɨɨhai itɨconɨ Moocaanico muguubutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani
ɨdaasuguehi judiomɨ diiboco uguubutɨmañoo.
31 Jaamañoo jisumi diito Moocaanico guubutɨhi, tollɨtɨ Moocaani diitoco
ihɨdaasuguequi amɨɨhaico iicabadɨro.
32 Mɨɨro famoovaro guubutɨhi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatɨhi,
nuuhi diito famoovaacoro sabadɨro ihɨdaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivojɨ icano icahi, aivo
diibo esamaaje jɨɨbogoratɨno, aivo diibo jɨɨhai gaajaratɨno.
34 ¿Nacu mɨɨjoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Mɨɨjoho nacu diiboco
jɨɨbeguejirahi?
35 ¿Cajaanɨ nacu Moocaani Aivojɨɨboco jinejeque acɨjirahi toono jaadaco
igaayɨcɨqui?
36 Mɨɨro paryɨ fanoova Moocaanitɨ saahi diibo usetɨ fanoova eetavocafutu-
uhi. Jaano paryɨɨcɨno diibonoro. Imicani Moocaani fahiijɨvaro. Fɨne.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

---

* **11:26** Griego iijɨri: Jacob iyaachimɨhai, noono.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, amɨɨhaico aivo neehi Moocaani ɨdaasugofeenedɨ:
Amɨɨhairyo amɨɨhai ifi ubuheeneque Moocaanico mahacɨ jeecɨvobadɨ di-
ibediro iicaqui diiboco imo imo imoonɨqui. Tollɨ aivo Moocaanico imino
mejeecɨvotahi mojeebɨɨfañodɨ.
2 Jaanegui Moocaanico agaajatɨmo onoobadɨ* siino mihicacuudino. Jillɨro
amɨɨhai esamaajeneque paryɨ siibadɨ mubuunanɨ tollɨtɨ amɨɨhai ifiino
paryɨ ibuunanɨcafetequi. Jaadɨ jari magaajaji conoocohacho Moocaani
iimogonoco, bu paryɨ iiminoco, bu diiboco imo imo omoonɨnoco, bu aivo
iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedɨ atajɨɨbanegui famoocoro amɨɨhaico neehi:
Amɨɨhaitɨ saatohoba amɨɨhai ifiitɨro janaanɨcɨ mehesamaaidino. Jillɨro imino
mehesamaaje amɨɨhaico Moocaani dudɨcamaajeque aacɨno tɨcovovɨro. Jino
dudɨcamaajeque miyaavogofeenedɨro meheetavejirahi.
4 Mɨɨro mofiivɨ oovɨcɨnɨno; mofi saafiiro mihicaruubotɨ fiivaano icano.
Sano mohaallɨɨ, bu sano motɨhai, bu janaanɨcɨ sihidɨ icano. Jaaruno sanegui-
iharo icatɨno.
5 Jaabadɨro paryɨ mɨɨhai miyaavogomɨnaa saafiibadɨro mihicahi Cristo-
fañoo. Jaamo famooro sahɨ magataacɨnɨhi saafi ififañoro.
6 Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico dudɨcamaajeque acɨhi saatohoco siibadɨ,
saatohoco siibadɨ icano, diibo iimihusefeenedɨ aacɨbadɨ. Jaano diibo
aacɨnoco imino momoonɨ. Moocaani iimaaco mɨjɨɨbeguejinoco magaayɨcɨɨbo
mimiyaavogono tɨcovovɨ momoonɨ.
7 Jaabadɨro sitaaco mejeecɨvejinoco magaayɨcɨɨbo imino mejeecɨvo,
mɨjɨɨbogonoco magaajamo toonojaagovɨro miminifoto.
8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagovɨro mihica.
Jaanotɨ saatohoco mahacɨmo, amɨɨhaiguiiharo gaijɨtɨmo mahacɨ. Sitahallɨvɨ
aivojɨɨbotɨ mihicamo, esɨcɨnɨmoro momoonɨ. Jaanotɨ sitaaco mahamusumo,
imo imo mahamusu.

Cristota Jillɨ Iicano.

9 Miyaanoro imino fahɨgova magaijɨcasi, iimitɨnoco mɨjɨɨhegue, jaamoro
iiminocoro momoonɨ.
10 Fahɨgova magaijɨcasi momiyanahaboco magaijɨɨboma mihicanɨcɨbadɨ,
goovano mobocɨgocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojɨɨbo Moocaanico quehecuno
jeebɨɨri mejeecɨvehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, majaabɨcɨhica ɨdaasuno
mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogomɨnaaco ucuujɨvaachunehejetɨ mahamusuhica, amɨɨhaico
abaamoco imino magaayɨcɨhica.
14 Amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨrumoco imino momoonɨ diitohallɨvɨ
Moocaanico iimitɨnoco dillutɨmoro iiminocoro midillu.
15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanotɨ ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahɨgovavɨ sabadɨro mihicacasi. Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, meneed-
ino. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.
17 Sita amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco bu iimitɨneri macabɨɨacudino,
iiminocoro momoonɨ famoova ɨmegavɨ.
18 Fanoovavɨro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebɨɨ mihicahi.
19 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhairyo, amɨɨhaiño jaadaco mɨhɨcɨdino. Jillɨro
Moocaani usefañoo mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihɨcɨqui. Mɨɨro

* **12:2** Griego iijɨri: Jaanegui jiinɨje onoobadɨ, noono.

Caatɨnɨhaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco ɨcɨji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani.†

20 Jaabadɨro bu noono: Dimɨnaafi ajebavahachiijɨ machusu. Jaanotɨ bu adufirari iicahachiijɨ diisu; tollɨ momoonɨno diiboco inucufevesuqui, noono.

21 Jaaneguiiha iiminotɨno amɨɨhaico sahɨgotɨro guiinonɨdino, sahɨgotɨro iimineri iimitɨnoco miguiinonɨ.

13

1 Famooro aivojɨto tajɨɨbaguiino miminifoto, chahano aivojɨto mitya Moocaanijaagotɨ asaatɨno, paryɨɨcɨno aivojɨto mitya iicamo Moocaani ificuumo.

2 Jaamaño aivojɨtoco ejenaauumo Moocaani atajɨɨbaanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco ɨdaasuno moonɨmo.

3 Mɨɨro aivojɨto, imino omoonɨmoco iigutusuqui icatɨmo. Jaanotɨ imitɨno iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojɨtotɨ iguitɨɨbo idiicanoco? Imino diica ɨco aivojɨto icahacɨsuqui.

4 Diito Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨmo, ɨɨjoho imino diicaqui. Jaanotɨ imitɨno idiicahachiijɨ ɨvɨ diigui. Sɨcamañotɨ iicajitɨno ɨco aivojɨto ɨdaasuno omoonɨjino, Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño miyaanohallɨtɨ imitɨno iicamoco ɨdaasuno moonɨjimo.

5 Jaaneguiiha aivojɨto onoobadɨ mihicatahi, mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨjirunotɨ mihiguimoro icatɨno, jillɨ diito atajɨɨbanoco: Jii, monoono imino momoonɨnoco magaajamaño.

6 Jaamaño amɨɨhai impuestoco majaaduhicahi aivojɨto Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño tonehejeque tajɨɨbamo.

7 Majaadu paryɨ medebemeque siomo impuesto nɨhɨbamɨco aivojɨto idillunoco mahacɨ, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanotɨ mobocɨgomoco mobocɨgo, magaijɨjimoco magaijɨ.

8 Sitaaco medebedino ɨdɨɨnoro sitaaco magaijɨjinehejequere miguiino. Mɨɨro sitaaco agaijɨmo Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco imino moonɨcuuhi.

9 Mɨɨro Moise tajɨɨba jillɨ neehi: Sifigoma diicadino, gaicaaudino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryɨ tajɨɨbano icaruno sanoovɨro jinoovɨ ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.

10 Gaijɨma iicaabo sitaaco imitɨno moonɨtɨhi. Jaamaño sitaaco magaijɨnovɨ tajɨɨba onoobadɨ paryɨ momoonɨcuuhi.

11 Jaanegui paryɨ tonehejetɨ mehesɨcɨnɨcu jino mihicasumico cɨgaabobadɨ iicatɨmoro jillɨro aaicucuubobadɨ Cristodiro mududɨcamaaje. Mɨɨro mataajacuujino jisumi mɨɨhaitɨ aivo fiitɨvucuuhi. Itɨconɨ taajasujɨɨbogoco mimiyaavuguunotɨ aivo jisumi fiitɨcuuno.

12 Toojiinɨjehallɨvɨ gueenene mihicacuuhi. Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajino fiitɨvucuuhi. Jaamaño mejeevesucu cɨvohɨgo imitɨco momoonɨfinehejeque. Jaamoro seseehɨ momoonɨfinehejeque mɨjɨcamaaicuuqui amocasimɨnaa moonɨcasi gaachehunoco ɨjɨcamaainɨcɨbadɨ.

13 Iminoro mɨhɨguequi cuuje mɨhɨgonɨcɨbadɨ guiriicavofaño icacuutɨmo miicaqui, bu jɨɨbaimono agañuhusunofaño icacuutɨmo miicaqui, bu gaigoomɨma imitɨno icanehejefaño icacuutɨmo miicaqui, bu iiminotɨno imoyɨɨcɨco, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallɨtɨro mɨjɨɨheguenehejefaño icano icacuutɨmo miicaqui.

† **12:19** Griego iijɨri: Aivojɨɨbo, noono.

14 Jillɨro Aivojɨɨbo Jesucristocoro amɨɨhaihallɨvɨ mificu amocasigaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨcafotonɨcɨbadɨ. Jaamoro amɨɨhai ifi imitɨ atajɨɨbanoco momoonɨqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahaboditɨ Imitɨno Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutɨmoco magaayɨcɨ. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatɨnohallɨvɨ.
2 Mɨɨro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanotɨ saatoho icahi asimɨco duutɨmo botɨ basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.
3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutɨmoco dejecujitɨrahi. Jaabadɨro fanoovaaco uduutɨmo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayɨcɨcumaño.
4 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui? Ɨdɨɨboro diiboco ihaivojɨɨbo: Jino imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo imityari imitusujirahi.
5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo. Jaanotɨ saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavogonojaagovɨro mihicacuqui.
6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojɨɨbo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu safucu sihidɨ jeevahibadɨ ificuutɨɨbo, bu: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, noobo. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallɨvɨ Moocaanico iimomaño. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduutɨɨbo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duutɨhi, amachujinohallɨvɨro Moocaanico iimooboro.
7 Mɨɨro mɨɨhaitɨ saatoho ifiguiiharo icatɨhi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetɨhi icano.
8 Jaamaño mihicasumi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanotɨ bu miguijevecuudɨ Aivojɨɨbo Cristojaagovɨ mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojɨɨbo Cristotaro mihicaji.
9 Mɨɨro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo Aivojɨɨbotɨ iicaqui.
10 ¿Jaabo ɨɨjoho, collɨhi: Dinahabo imitɨco, neehi? ¿Collɨhi jaaboco dɨɨheguehi? Mɨɨro famooro ufucu Cristo ɨmefeenevɨ mihigaiveji mɨɨhaico diibo imeecɨqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho iicaabo noobo Aivojɨɨbo, Moocaani tahɨmefeenevɨ paryɨ miyamɨnaa memuɨɨveji. Jaadɨ paryɨ famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.
12 Jaamaño paryɨ mɨɨhai Moocaanico jiijehallɨvɨ mihicahicadɨnoco mɨjɨɨbegueji.

Dinahaboco Gañɨɨsudino.

13 Jaaneguiiha fahɨgova tɨhɨɨsucasicuutɨmo mihica. Jaamo amɨɨhai nahaboco nanigaañɨsutɨmo mihicahi, bu imitɨfaño gañɨɨsutɨmo mihicahi icano.
14 Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitɨno. Jaanotɨ saatoho toono iimitɨno iicanoco eesamaaimedi bu imicutɨno.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho uduunoco dinahabo aatyɨmeebere iimitɨnobadɨ eesɨcɨnɨɨboro ɨdaasuvohachiijɨ diiboco imino gaijɨtɨhi. Jaaneguiiha dinahaboco mɨtasudino fanoovaaco uduunofeenedɨ diibohallɨvɨ Cristo iguijevecuuboco.

16 Jaanegui toono amɨihaidi iiminoco momoonɨdino, sita amɨihaiditɨ:
Imitɨnoco moonɨibo, eneejiruneguiiha.
17 Mɨiro Moocaani aivojɨ mamachujiruno, mahadujiruno icanohallɨvɨ
mejenaaucasiqui icatɨno. Jillɨ ɨtɨcovono ifi ica, sajeebɨi ica, imo imo ica icano
Moocaani Gaijafeenedɨ mihicahi.
18 Jillɨ Cristoco ejeecɨvoobo Moocaanico imo imo moonɨhi. Jaabo
miyamɨnaa ɨmega imino iinehi.
19 Jaaneguiiha masɨi guiinomoro mefeequi sajeebɨi icaco aacɨnoco. Jaaneri
fahɨgova mahamusucasiqui mɨihai miyaavogo jeebɨi ijusiqui.
20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebɨifaño omoonɨnoco ɨijoho fanoovaaco
amachunoco aatyɨmenefeenedɨ mɨtasudino. Mɨiro paryɨ machutaano
ɨdicunootɨhi. Jaarunofaño mamachunofañodɨ sifiico imitɨfaño magañɨisuno
imitɨhi.
21 Imijiruno asimɨco duutɨibo idiicano, bu vino aivofaihuco adutɨibo idi-
icano icano, bu saneheje toonofañodɨ dinahaboco imitɨfaño agañɨisujirunoco
icano.
22 Ɨiro dimiyaavogoma diica ijeevadɨ Moocaani ɨmegavɨ. Imicani icajiibo
ijeebɨifañodɨ imino iicanoco eesɨcɨnɨibo.
23 Jaanotɨ siinoco ñɨhicugooboro uduubo imitɨco ɨcɨhi miyaavogooboro
uduutɨmaño. Jaamaño imiyaavogotɨmoro esamaaimoro omoonɨno imitɨ.

15

Sitaguiiharo Moonɨ Imo Imo Iicaqui.

1 Mɨihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco
mahamusuji mɨihaiguiiharo moonɨtɨmo.
2 Jaanegui paryɨ mɨihai sitaaco imo imo momoonɨsu diitedi imino mo-
moonɨnofeenedɨ imiyaavogo iquehecutequi.
3 Mɨiro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautɨhi. Jillɨro Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ icaubo: Ɨco Moocaanico imitɨno eneehicano tahallɨvɨ jɨfaifetehi,
nuubo Cristo.
4 Mɨiro sɨicɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño paryɨ unuunoco caatɨnɨumo
toonotɨ mɨihaico ijɨibeguequi toonofeenedɨ Moocaani mɨihaico
aamusunoco mehesɨcɨnɨmofeenedɨ fanoovaaco majaabɨcɨhi. Jaanofañodɨ
majacusucafetehi.
5 Moocaani mɨinoco fanoova jaabɨcɨco, jacusuco icano aacɨibo, jaafa
amɨihaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebɨi fahɨgova mihicacasihi Cristo
Jesu onoobadɨ.
6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojɨibo Jesucristo Caanico.

Judiomɨ Iicatɨmoco Taajasujɨibogoco Acɨmo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahɨgova sitaama magaayɨcɨcasi,
mɨihaico Cristo agaayɨcɨbadɨ.
8 Mɨiro uujoho amɨihaico neehi: Cristo saauhi judiomɨco ejeecɨvovaubo,
moheedetemɨhaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui
Moocaani onoonoco abañɨtatɨnoco.
9 Tollɨro bu saaubo judiomɨ iicatɨmo Moocaanico iimequi miyamɨnaaco
ɨidaasugueneguiiha, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaamaño Moocaanico imeji judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaafeenevɨ, bu diibeditɨ
imino masivaji, noono.
10 Jaabadɨro bu simañoohaamefañovɨ noono:
Judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaa imo imo mihica, Moocaani cuumimɨnaama.
11 Jaabadɨro bu simañovɨ noono:

Aivojɨɨbo Moocaanico mihimo, paryɨ cuumimɨnaa diibo mityaco famooro
miyamɨnaa macahacɨsu, noono.
12 Jaabadɨro bu Isaia caatɨnɨuhi:
Isai onoobo iyaachimɨhaioobo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨɨbotɨ icaji.*
Jaabo diitoco ataajasujinoco esɨcɨnɨjimo, nooboro.
13 Moocaani mɨɨhaico taajasu, esɨcɨnɨ icanoco aacɨɨbo. Jaafa Moocaani amɨɨhaico imo imo omoonɨɨboro sajeebɨɨ icaco acɨhi diiboco mimiyaavogonofeenedɨ, amɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨvɨ mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.
14 Tañahabomɨ, uujoho imino gaajacuuhi amɨɨhai mihimihuseneque, sihidɨ magaajanoco, bu fahɨgova mafagocasinoco magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefaño amɨɨhaidi caatɨnɨhi nucufeguetɨɨbo ɨjɨɨbogonotɨ. Jaanoco jaamo jabajeevetɨmo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodɨ atajɨɨbaaboro acɨhi moonɨqui,
16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Diiboco ejeecɨvoobo uujoho jɨɨbeguehicahi Moocaani jɨɨbogoco taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco Moocaanijaagovɨ satyequi, ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨqui Igaijafeenedɨ ijeevadɨ iiguiiharo ificucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi Moocaani dudɨcamaajeque omoonɨmaño.
18 Uujoho jinejetɨ iimaatɨhi ɨdɨɨnoro Jesucristo tafañodɨ omoonɨnotɨ. Judiomɨ iicatɨmoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonɨhi tafañodɨ Jesucristo ihiimaaneri, bu iiminoco omoonɨneri,
19 bu gaajasu mityafeenedɨ, bu aatyɨmeratɨno eetavofeenedɨ, bu Moocaani Gaija mityafeenedɨ icano. Jiibadɨ Cristo taajasujɨɨbogoco jɨɨbuguucuuhi Jerusaletɨ fahɨgovadɨ ɨfutusucuuhi Iliricu jiinɨjevɨ.
20 Jaanoco iimogooboro jillɨ jɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco johono Cristo momo agaajaratɨcuumijefaño sita itɨconɨ ɨjɨɨbogonohallɨvɨ ɨjɨɨbogonoco iimogotɨmaño.
21 Jillɨro moonɨhi Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaatyo diibotɨ agaajatɨmo atyɨmeji, bu diibotɨ uguubutatɨmo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovɨ Feeguehi.

22 Jillɨtɨ jimañovɨ sihidɨ dudɨcamaaje iicamaño uujoho feehicatɨhi fahiijɨva amɨɨhaico abaateguehicaruubo.
23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefaño tadyudɨcamaajeque iimivucumaño, bu sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico abaatonoco iimeguehicamaño,
24 España jiinɨjejaago ofoodɨ amɨɨhaico baahinɨji. Jaadɨ imino mahatyɨmecasinobuunatɨ uco mahamusu Españavɨ feequi.
25 Jaanotɨ jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahɨ iicamo monahabomɨco mahamusunoco asatyoobo.
26 Mɨɨro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nɨhɨbamɨco Jerusaleri monahabomɨ ɨɨdaasumoco ihamusuqui.
27 Tollɨ moonɨmo judiomɨoto imiyaavogomo Cristo jɨɨbogoco diitojaagovɨ asatyuneguiiha. Jaaneguiiha diito judiomɨtɨ imiyaavogomoco inehejetɨ acɨmo.
28 Jaaneguiiha jinehejeque paryɨ iimivooboro toono nɨhɨbamɨco diitoco aacɨdɨ Españajaago ofoobo amɨɨhaico meecɨhinɨji.
29 Imino uujoho esɨcɨnɨhi, tahɨgo ɨɨfotoodɨ Cristo iimihuseri imino uco moonɨji.

---

* **15:12** Griego iijɨri: Isaia onoobo caacamɨtɨ ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨɨbotɨ icaji, noono.

30 Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ amɨɨhaico neehi, bu
Moocaani Gaija gaijɨco aacɨnofeenedɨ: Tajaagovɨ miminifoto. Jaamoro
mesefaquifoto Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaamo.
31 Tahallɨvɨ Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehi-
catɨmeditɨ uco itaajasuqui. Jaabadɨro jino monahabomɨ Jerusaleri iicamedi
asatyonoco imino igaayɨcɨqui.
32 Jaabadɨro bu Moocaani iimogohachiijɨ uujoho imo imo amɨɨhaico
atyɨmequi, bu jaabo amɨɨhaico abaatonofeenedɨ jaguisɨqui icano.
33 Jaafa sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani amɨɨhaima icahi. Fɨne.

16

Iijɨco Agalluuno.

1 Amɨɨhaico neehi, monago Febe onoogohallɨvɨ sɨɨcɨjetɨro Cencrea cuumiri
iicaja Moocaani iijafaño ejeecɨvehicagotɨ:
2 Jaagoco imino magaayɨcɨ Mohaivojɨɨbo momofeenedɨ miyaavogona-
habomɨma mihicanɨcɨbadɨ. Diigoco mahamusu ucuujɨvaachunehejetɨ, mɨɨro
diigo sihidɨ saatohoco amusuhicahi, bu uco tollɨro amusuhicago.
3 Tollɨro bu Aquila, itaaba Pricila icamɨsi taajɨco mahacɨ Cristo Jesu
dudɨcamaajetɨ uco anahabonɨhicamɨsico.
4 Diitɨsi ifiico ñɨhicunofaño tahallɨvɨ ficuuhi uco agaicaaujirunotɨ itaaja-
suqui. Jaamɨsico uujoho toonohallɨvɨ imehi. Jaabo uuro icatɨno, tollɨro bu
famooro monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa judiomɨ iicatɨmo icano.
5 Tollɨro bu paryɨ monahabomɨco taajɨco mahacɨ Aquilamɨsi iijafaño
iigaivehicamoco. Tollɨro bu tagataavomɨnaafi Epeneto onooboco taajɨco
mahacɨ diibo aivo itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Cristoco imiyaavuguubo.
6 Tollɨro bu Mariaco taajɨco mahacɨ amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ
ududɨcamaaihicagoco.
7 Tollɨro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamɨsico taajɨco mahacɨ,
cɨvojafaño iicausumi uco anahabonɨumɨsico, Jesucristo minɨsumɨnaafeenevɨ
aivo obocɨmɨsi, diitɨsi Cristoco itɨconɨ tahɨmegaro imiyaavuguumɨsi.
8 Tollɨro Ampliatu onooboco Aivojɨɨbofañodɨ agaijɨɨbo tagataavomɨnaafico
taajɨco mahacɨ.
9 Jaabadɨro bu Urbano Cristo Jesu dudɨcamaajeque mɨɨhaico aamusuhi-
caaboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu agaijɨɨbo Estaqui onooboco.
10 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Apele onooboco sihidɨ Cristoco imiyaavo-
gonoco ɨɨfusuhicaaboco. Jaabadɨro bu Aristobulo yotoco.
11 Tollɨro bu tayoobo Herodio onooboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu
Aivojɨɨboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajɨco mahacɨ.
12 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Trifena, Trifosa icamɨfeque Aivojɨɨbo
dudɨcamaajefaño ududɨcamaaimɨfeque. Tollɨro bu magaijɨgo monago
Persidaco sihidɨ Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaihicagoco.
13 Tollɨro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obocɨɨboco taajɨco mahacɨ.
Tollɨro bu seejɨco tamiya seejɨbadɨ uco omoonɨugoco.
14 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas
onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryɨ mona-
habomɨ diitoma iicamoco icano.
15 Tollɨro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo,
inago icamɨsico. Tollɨro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedɨ
monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano.
16 Fahɨgova mihibɨcɨcasimoro midillucasi Moocaani sajeebɨɨco ihɨfusuqui.
Paryɨɨcɨno Cristo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.

17 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Imino mehesɨcɨnɨ miyaavogomɨnaaco
udugaacumoro agañɨɨsuhicamotɨ. Diito omoonɨno amɨɨhaico mɨɨhai
mɨjɨɨbeguehicabadɨ icatɨhi. Jaamotɨ buhɨgovɨ mihica.
18 Tollɨ omoonɨɨbo Mohaivojɨɨbo Jesucristoco jeecɨvotɨhi ifi onoobadɨro
omoonɨmoro bañɨhicamo cɨvojeebɨɨba iicamehejeque imo imo ihiimaanehe-
jefeenedɨ bañɨhicamo.
19 Famooro gaajacuuhi amɨɨhai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho imo
imo icahi. Imeguehi amɨɨhai iiminocoro momoonɨqui mihimibaicɨnɨnoco
imitɨnocoro momoonɨqui icatɨno.
20 Jaanofañodɨ sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani saajiibo ɨjɨ Satanasco
ifinɨsuvaqui* amɨɨhaiguiino. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico
imino moonɨhi.
21 Tollɨro buunajɨ Timoteo tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafi amɨɨhaijaago
iijɨco galluuhi. Tollɨro bu Lucio, bu Jason, bu tollɨro Sosipatu onoobo icamo
tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatɨnɨɨbo amɨɨhaijaa
taajɨco galluuhi Mohaivojɨɨbofeenedɨ.
23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo iijafaño
uujoho iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijamɨnaaco. Tollɨro bu
Erasto onoobo jiicuumi nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi, bu tollɨro monahabo Cuarto
icamɨsi.†

Moocaanico Iimono.

25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco
equehecutusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu Jesucristoditɨ
ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi iicauno agaajaratɨnoco
ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadɨ icano.
26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba
onoobadɨ, Moocaani iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono
agaajarautɨruno jisumi gaajacafutucuuhi paryɨ faacuumivariro. Jaanoco
uguubumoro imiyaaveguequi.
27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo,
Jesucristofeenedɨ diiboco mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

---

* **16:20** Griego iijɨri: ijɨmatajeruqui, noono. † **16:23-24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintomɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi, Moocaani onoobadɨ, bu
nahabo Sostene onoobo icano
2 Moocaani iija Corintori iicajamɨnaadi caatɨnɨhi. Jaamo Cristo Jesufeenedɨ
Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryɨ fahɨgova
jiinɨjevɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo, bu diito Aivojɨɨbo icaabo momoco mihi-
imaahicamo icano.
3 Jaamo imino sajeebɨɨma mihica Moocaani Diosfañodɨ, bu Aivojɨɨbo Jesu-
cristofeenedɨ icano.

Cristofeenedɨ Moocaani Imino Omoonɨno.

4 Fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufeenedɨ
Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨnohallɨvɨ.
5 Mɨɨro Cristofañodɨ mihicamaño Moocaani amɨɨhaico acɨuhi mojeebɨɨ gai-
jadi fanoova busumijebadɨ fanoohiijɨco, bu fanoogaajaco icano.
6 Oono amɨɨhaivɨ Cristotɨ jɨɨbogo miyaano iicano imino agaajacafotobadɨ.
7 Jaamaño amɨɨhaiditɨ jinehejeba cuujɨvaachutɨhi Moocaani
aacɨnehejeonotɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta.
8 Jaabo amɨɨhaico imino teemejiibo niinofucuvɨ. Jaamo imino
mɨhɨnivatɨmo mihicahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo agasejifucu.
9 Bañɨtatɨɨbo Moocaani. Jaabo amɨɨhaico cuuhuvahinɨhi Illi Jesucristo
Mohaivojɨɨbojaagodɨ miicaqui.

Moocaani Iijamɨnaa Udugaacamaaiuno.

10 Jaanegui jino amɨɨhaico neehi; Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristo mo-
mofeenedɨ, famooro sabadɨro sayomonocoro mihiimaa, bu amɨɨhaifeenevɨ
dugaavocasineheje icadino. Jillɨ iminoro sahɨgovɨro miminifoto sano
eesamaajejaagovɨro sabadɨro miminifoto.
11 Tañahabomɨ, mɨɨro amɨɨhaiditɨ uco jɨɨbogomo Cloe onoobo yoto,
amɨɨhaifeenevɨva ɨɨbacasi iicanoco.
12 Toonotɨ jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Amɨɨhaiva jillɨ meneehicahi: Saatohova
uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨvaha bu saatoho uujoho Apoloobo,
bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanotɨ saatoho uujoho Cristoobo, menee-
hicahivaha.
13 ¿Nacu Cristo dugaacɨnɨhi? ¿Nacu uujoho Pablo amɨɨhaihallɨvɨ tetecucafu-
tuuhi? ¿Nacu amɨɨhai uujoho Pablo memeri minitɨcafutuuhi?
14 Mɨɨro uujoho, amɨɨhaitɨ mɨɨhaiñoobaco nitɨhinɨtɨhi, ɨvɨ ɨdɨɨmɨsiicoro
nitɨuhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallɨvɨ
uujoho Moocaanico imehi.
15 Jaamo mɨɨhaiñooba: Uujoho Pablo memeri nitɨcafetehinɨhi, nootɨmo
mihicahi,
16 bu tollɨro nitɨuhi Estefanoco iijamɨnaama. Jaanotɨ saatohobaco gaa-
jacuutɨhi tahɨ fɨne cajaatyocohacho nitɨuhi.
17 Mɨɨro uco Cristo nitɨfiiri galluutɨhi, iimino jɨɨbogocoro jɨɨbeguequi uco
galluubo. Jaaruno bu sihidɨ gaaja iijɨri jɨɨbeguequi icatɨno jillɨ Cristo
ɨmoholliigavɨ iguijeveuno sɨcamañovɨ minifototɨno iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño miiro Cristo imohohalliviı iguijeveuno jiibogo jilliı jihovonobadiı jeevahi ciijigaifaño efeejimedi. Jaanotiı ataajajimedi, jino miihaidi, Moocaani mitya icahi.
19 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Finisuji gaajaminaa gaajaco, bu tihiisuji gaajaciminaa esicinico, noono.
20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajaminaafi? ¿Cuuca icaabo jiibogominaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaauminaafi? Miiro Moocaani jeegavusucuhi jiinijeminaa gaajaco.
21 Imoonıqui jiinijeminaa, Moocaani gaajafeenediı, Moocaanico gaajacihinitihi. Jaabo Moocaani igaajafeenediı diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogominaaco iimino jiibogofeenediı saatehedi tobogo jihovonobadiı iicarunofañodiı.
22 Miiro judiomiı dilluhicahi sihidiı ejeevano gaajataco. Bu tolliro griegomiı jiije gaajacoro guiinehicahi.
23 Jaarunaaca miihai mijiibeguehicahi Cristo etetecucinıiboco. Jaanoco judiomiı unucufeguemere tiimejetasuhicamo. Tolliro judiomiı iicatimedi jilliı jihovono.
24 Jaanotiı naha ucuuhuvacinimedi, judiomitiı, bu judiomiı iicatimedi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano.
25 Miiro Moocaani gaajatiı iicarunovaha miyaminaa gaajahallinohocivi sihidiı jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno miyaminaa sefa janaaniciı sihidiı jeevahi.
26 Eneecau magaaja, tañahabomiı, Moocaani amiihaico ucuuhuvaumotiı bu miidimo jijeogaajaminaaotou. Jaabadiro bu miidimo aivojima iicamootou miyaamo iyaachimihaiototiı.
27 Jaanotiı naha Moocaani iciuhi jiinijeminaadi mihiifomo iicamoco agaajafiimoco inucufevesuqui, tolliro bu Moocaani jiinijeminaadi iniinovafimoco iciuhi esefafiimoco inucufevesuqui,
28 tolliro bu iciubo jiinijehallivi jihovono iicanoco, mihiifomo iicamoco icano jiijehallivi miyaamo iicamoco inucufevesuqui.
29 Jilliti diibo imefeenevi miihaiñooba: Uujoho aivo sihidiı jeevahi, nootimo iicaqui.
30 Miiro Moocaani amiihaico Cristo Jesujaagovi miniiyuhi, tolliro bu moonıubo Cristo miihai gaaja iicaaboco. Diibofañodiı Moocaanima sajeebii miicaqui, mataajacuumoro diibediro miicaqui.
31 Jaanegui Caatinihaamefaño onoobadiı: Difiico iidiimuuruubo; Aivojiibocoro diimo.

2

Cristo Etetecucinıiboco Mijiibogono.

1 Tañahabomiı, miiro Moocaanitiı jiibeguequi amiihaijaago eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutihi.
2 Jilliro amiihaifeenevi jinejebaco gaajatiibobadiı minifutuuhi idiibocoro Jesucristoco jaaniı etetecucinıiboco gaajauhi.
3 Jaabo uujoho amiihaifeenevi niinovano icauhi. ¿Milliı fine diitoco jiibegueji? nooboro sihidiı iguiiboro veveveve.
4 Jaabadiro bu tahiimaa, tojiibogo icano miyaminaa gaajasuri icautino. Jilliro Moocaani Gaijari, mityari icano ifusuhinihi.
5 Jilliti amiihai miyaavogo miyaminaa gaajafañodiro icatino Moocaani mityafañodiro iicaqui.

Moocaani Gaijafeenediı Magaajaciıno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicuumofeenevɨ.
Jaaruno jijeo gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto iimitɨmo gaaja goovano
ifinɨfineri icatɨno.
7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno ɨtɨhɨɨnoco toovonono
iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ficucuuhi mɨɨhai taajasuco.
8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto gaajacɨutɨhi. Mɨɨro igaa-
jacɨuruva tetecujitɨrumo niquejeo imi Aivojɨɨboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque, bu miyamɨnaa
jeebɨɨfaño ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco
agaijɨmeguiiha, noonoro.
10 Jaarunoco Moocaani mɨɨhaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ. Mɨɨro Igaija paryɨ
fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebɨɨ faicuvahɨ iicarunoco.
11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨɨboro igaija diibofaño
iicaabo gaajahi. Jaabadɨro buunajɨ mɨɨjoho gaajatɨhi Moocaani esamaajeque,
ɨdɨɨboro diibo Gaija gaajahi.
12 Jaabadɨ mɨɨhai magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨɨboro Moocaanitɨ
asaano Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaajaqui Moocaani mɨɨhaico
iimihuseri aacɨhinɨnoco.
13 Jaanehejeque mɨɨhai mihiimaahi Moocaani Gaija mɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ.
Jaano mɨɨhai gaajariro magaajanoco icatɨno. Jillɨ mɨjɨɨbeguehi Moocaani
jɨɨbogoco miyaavogomɨnaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi Moocaani Gaijaone-
hejeque, diibedi jillɨ jihovonobadɨ icano, agaajatɨmaño. Jaanoco Moocaani
Gaijariro magaajacɨtahi miyaano iicanoco.
15 Jaanotɨ naha Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ fanoovaaco agaajaaboro
dugaacuhi. Jaabo imitɨco, mɨɨjoho neejitɨrahi.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: ¿Nacu, mɨɨjoho gaajacɨuhi Moocaani
esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico mɨɨjoho conooco jɨɨbeguejirahi? Jaanotɨ
naha mɨɨhai Cristo esamaajema mihicahi.

3

Moocaani Amusumɨnaa.

1 Jaamaño tañahabomɨ, uujoho amɨɨhaima Moocaani Gaijama iicamoma mi-
hicanɨcɨbadɨ iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gaijama achahamoma mihicanɨcɨbadɨ
iimaahi, Cristojaagodɨ seemehiica iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi.
2 Amɨɨhaico ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi oono seemeneque machuco
acɨtɨmoro mɨfañocoro ihiisunɨcɨbadɨ. Ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi
magaayɨcɨujitɨruneguiiha, bu jisumihiica magaayɨcɨtɨhiica icano.
3 Jillɨ amɨɨhaihiica tɨcovomiyamɨnaarehiica. Mɨɨro amɨɨhaifeeneri icane-
hejehiica siinohallɨtɨ sitaaco mɨjɨɨheveneheje, ɨɨbacasineheje, dugaacamaa-
jeneheje icano. Jillɨ tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi. Jaamaño paryɨ
miyamɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨro momoonɨhicahi.
4 Mɨɨro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨ
bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jillɨ meneehicamaño
tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu mɨɨjoho Pablo? ¿Nacu mɨɨjoho Apolo? Jillɨ mɨɨhai Moocaani
amusumɨnaa toonofeenedɨ amɨɨhai mimiyaaveguehinɨno. Jaano toonoco
meheetavehi motɨcovohocɨvɨ mɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨdɨneheje.
6 Mɨɨro uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco Moocaani
jusisuhi.

7 Jaamañoo abasuubo sihidɨ ejeevano icatɨno, bu amaaisuubo sihidɨ ejeevano icatɨno. Jaanotɨ naha Moocaani fanooco omoonɨɨbo toohoco ujusisuubo.
8 Mɨɨro jaamañoo abasuubo, amaaisuubo icano sabadɨro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadɨsahaje idudɨcamaajedɨno ijaadaco Moocaanitɨ gaayɨcɨji.
9 Mɨɨro mɨɨhai Moocaani nahabonɨmɨnaa. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje faguibadɨ mihicahi. Jaanotɨ bu tollɨro Moocaani iijaco eheetavojabadɨ mihicahi.
10 Jaamañoo Moocaani imihusetɨ uco aacɨdɨno, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadɨ ihɨmahacɨnoco cuhufono basuhi. Jaanohallɨvɨ sita ifajaaco majaanɨjihachiijɨ imino esɨcɨnɨmoro majaanɨ.
11 Mɨɨro siino sita ihɨmahacɨtɨ ficuucuujitɨrahi ihɨmahacɨ Jesucristo iicacuumañoo.
12 Jaanotɨ diibo iicacuunohallɨvɨ saatoho orori, nɨhɨbajeneri, sihidɨ ijaadama icano guiisiyɨneri icano iijaco eetavoobo. Jaanotɨ saatoho ɨmohoneri, jaaɨneri, jɨɨhuneri icano ajaanɨhachiijɨ
13 eheetavodɨɨbo dudɨcamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; mɨɨro cɨɨjɨgairi nɨsucafetejino. Jaadɨ gaajacafetejino naa cajaanɨ miyaanoco eheetavuunoco.
14 Jaanotɨ cajaanɨ dudɨcamaajehacho Moocaani nɨsufañodɨ afatyoobo ijaadaco gaayɨcɨji.
15 Jaanotɨ cajaanɨnocohacho finɨsujino diibo dudɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaarunofañoo diiboro taajaji oono cɨɨjɨgai iijaco ɨjɨgasunotɨ ataajanɨcɨbadɨ.
16 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amɨɨhaifañoo iicanoco?
17 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho Moocaani iijaco ifinɨsuuboco, bu Moocaani diiboco finɨsuji. Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iija. Jaaja mɨhɨnivatɨja.
18 Jaanegui cajaanɨ amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino. Cajaanɨhacho amɨɨhaifañotɨ: Jidɨhivɨ uujoho gaajamɨnaafi, monoobo gaajatɨɨbobadɨ miminifoto. Jaabo miya gaajamɨnaafitɨ minifetehi.
19 Mɨɨro jijeo gaaja Moocaanidi jillɨ jihovono. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noocɨnɨno: Moocaani gañɨɨsuhi agaajamoco abañɨficamañovɨ, noonoro.
20 Tollɨro bu noono: Aivojɨɨbo gaajahi gaajamɨnaa esamaaje jillɨ sɨcamañoo iicanoco, onoono.
21 Jaanegui mɨɨhaiñooba miyamɨnaafi jɨɨbegueri amɨɨhai ifiico mitya mitya momoonɨdino. Mɨɨro paryɨ sabadɨro amɨɨhaiñeheje.
22 Mɨɨro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amɨɨhaico mɨjɨɨbeguequi fanooro Moocaani amɨɨhaico aacɨno jiinɨjehallɨvɨ mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryɨ amɨɨhaiguiiha. Tollɨro guijevefeenedɨ Moocaanijaago mɨhɨfetejineguiiha icano.
23 Jaanotɨ amɨɨhai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minɨsumɨnaa Dudɨcamaaje.

1 Jaaneguiiha amɨɨhai mɨɨhaico Cristo jeecɨvomɨnaatɨ mehesɨcɨnɨ, bu Moocaani jɨɨbeguejɨ ɨtɨhɨɨno jɨɨbogomɨnaatɨ icano.
2 Jaamo paryɨ diito toono tajɨɨbama iicamo imino omoonɨfimotɨ mihica.
3 Jaanotɨ naha uudi mɨllɨ icatɨno miyamɨnaa tahimitɨ unuuruno, bu miyamɨnaa aivojɨ icagavɨ tahimitɨco unuuruno icano, bu uuro tahimitɨco neejitɨrahi.

4 Jinejeti uujoho tahesamaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafototihi. Jaanoti naha idiiboro Aivojiibo Moocaani uco tahimitico neejirahi.
5 Jaanegui amiihaico neehi: Ɨmegaviro sifi imitico, meneedino Aivojiibo Jesu asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoiicaruji, bu tolliro civoguiino toovono iicarunehejeque. Bu tolliro jaabo jiibeguejiibo miyaminaa jeebiino eesamaaiñehejeque. Jaadi naha jari iticovoocivi Moocaaniti gaayicijimo diitoco acahacisunoco.
6 Tañahabomi, jilli amiihaico neehi amiihai imiguiiha Apoloti, uuti icano, jaamo magaajahi. Jaanoco misiti magaaja. Jaamoro oono Caatinihaamefaño onoono janaanicivi esamaaicuutimo mihicahi. Jaamo saafiiditi mitya mitya mihicamoro sifiico tihiisutimo mihica.
7 ¿Nacu miijoho ico miyaaboti ficuuhi? ¿Nacu cono iima chahahi agaayicitino? Jaano bu agaayicicunoco, ¿collihi sifiiti agaayicitiibobadi: Aivo uujoho mityahi, neehi?
8 Miiro paryiicino toonoma mihicacuuhi. Miiro sihidi mubusumijevacuuhi. Miihai aivo aivojitorucu, monoomoro miihaico uufocovi miminiiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojiivejirahi, miihai amiihaima bu sano mahaivojiivequi.
9 Miiro jilli tahesicini neehi: Moocaani miihai minisuminaaco famooguiinoviro ficuuhi iguijeniguucuumoco iicaniicibadi. Miiro miihaico miyaminaa iimogotimoro ajabafiinovi mihifutucuuhi, Moocaani toomominaa ihatyimequi, miyaminaa ihatyimequi icano.
10 Miihaico naha jihovotobadi esiciniumo Cristohalliti. Jaanoti naha amiihaico Cristoti: Aivo gaajafiimo, neehicamo. Miihai miniinovafihi. Jaanoti amiihai mequehecufihi. Amiihaico: Miyaamo, noomo. Jaanoti miihaico jilli: Mihiifomo, noomo.
11 Jisumihachuta ajebanoco jaabicimoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganiicicafetehi, moojanoma machahahi,
12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududicamaaimo. Miihaico iminootino noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Miihaico idaasuno omooninehejeque majaabicihicahi.
13 Miihaiti aivonoono neehicamo. Jaarumoco siicuno mihiimusuhicahi. Jiinije beevabadi miihaico mooninihicamo beemeubadi jisumihachuta mihicahi.
14 Jino amiihaico nucufevesuqui jilli caatinitihi. Jilli amiihaico fajiiniqui agaijimo taseemeque icabadi.
15 Miiro diez mildimo amiihai jiibogominaa Cristoti amiihaico ijiibogomo icarunaaca, diito amiihai caanimibadi icatihi. Miiro uuro amiihaico seemevahinihi Cristo Jesufañodi iimino jiibogofeenedi.
16 Jaanegui amiihaico neehi: Uujoho jino iicabadiro mihica.
17 Tooneguiiharo bu amiihaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadi agaijiibo Aivojiibofañodi imino iicaabo. Jaabo diibo amiihaico imino esaayuji Cristofañodi uujoho omooninoco, fahigova iicajahaje Moocaani iijanofaño jiibogooboro efeehicabadi.
18 Saatohovaha amiihaiti mitya mitya icahicahi uujoho amiihaijaago ufucuro ufuucujitiivibadi.
19 Jaanegui amiihaijaago goovajino ofoono Aivojiibo iimogohachiiji. Jaadi jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omooniitinoco icano.
20 Miiro Moocaani aivoji jilli ticovo iimaa icatino, mityaono.
21 Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amiihaijaa feeji imeima, nacu gaijima, siicu ifi gaijama?

5

Ajevatɨ Onoono.

1 Miyaano amɨɨhaifeenevɨva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatɨmofeenevɨ. Mɨɨro saafivaha caanimɨ taabamɨma icahi.

2 Jaamo amɨɨhai mitya mitya mihicahicahi. Jillɨ toonotɨ munucufevemere ɨdaasuno mihicatano. Tollɨ omoonɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨgovɨ magañɨɨ.

3 Mɨɨro uujoho, tafi sihɨgo icarunaaca tajeebɨɨ amɨɨhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tollɨ iicaabo imitɨco, nuucuuhi amɨɨhaifeeneri iicaabobadɨ.

4 Mohaivojɨɨbo Jesucristo momofañodɨ amɨɨhai mihigaicɨnɨmoma sano tajeebɨɨ icahi, bu tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo imityama amɨɨhaima icaji icano.

5 Jaabo diibo iimitɨɨboco Satanasco mahacɨ ifi iimogonoco ifinɨsuqui oomoonɨruubo, ɨdaasuno iicaneguiiha dojɨcuvɨro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivojɨɨbo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebɨɨ itaajaqui.

6 Aivo imitɨno toono momoonɨnotɨ mitya mitya mihicano. ¿Nacu magaajatɨhi ajashuruno levaduraguiijɨ paryɨ ifaasɨhifaño acaɨsecafetefinoco.

7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijɨco magañɨɨnɨcɨbadɨ toonoco amɨɨhaifeenetɨ magañɨɨ. Jaamo boosɨhi toguiijɨma achahasɨɨhibadɨ mihicahi, toono amɨɨhai mihicabadɨ. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua jɨɨbaimo iicajisumi. Jaanotɨ jisumi Cristo Jesuco guijenɨumo safooro mɨɨhai imitɨhallɨvɨ.

8 Jaanegui masɨɨ Pascua jɨɨbaimoco meheetavequi tohimitɨco magañɨɨmoro, oono eedeelevaduraguiijɨ iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ. Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma achahano maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno jeebɨɨri, miyaaneri icano.

9 Mɨɨro amɨɨhaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi: Aajevafiimoma magataavedino, nooboro.

10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo aajevafiimotɨ, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimotɨ, bu ananivafifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefimotɨ icano nootɨhi. Mɨɨro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva toojiinɨjetɨ siijiinɨjevɨ mefeejirahi.

11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuuruubo ajevaco imoyɨɨcɨɨbo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguifiifiibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo, sɨcamañooco ɨjɨɨbocasifiifiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaifiifiibo icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma ajashuno safooba mamachudino.

12-13 ¿Mɨllɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo: Iimitɨco, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha amɨɨhai miyaavogomɨnaa mihicacuumo: Imitɨco, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimitɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨ magañɨɨ.

6

Dugaacumɨnaa Ɨmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

1 Amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai nahaboma imitɨno mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi?

2 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiinɨje amɨɨhairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi toono sihidɨ ejeevatɨnoco amɨɨhaifeenevɨro mihimibachutɨhi?

3 ¿Nacu magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨɨhai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco dugaacutɨmo mihicajirahi?

4 Jaamo bu amɨɨhai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨɨbacasinoma mihicamo
bu, ¿collɨhi jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ tonehejeque
mihimibachuqui mefeehicahi?
5 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amɨɨhaifeenevɨ gaajamɨnaafi
saafiiba chahahi inahabomɨfeenevɨ udugaacujiruubo?
6 Jaano icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨɨhai nahabomɨco miyaavo-
gomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaa ɨmefeenevɨ?
7 Amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasima mihicamaño aivo imitɨno mihicacuuhi.
¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ amɨɨhaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨɨhai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi, mananihicahi
amɨɨhai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco agaayɨcɨjitɨnoco?
Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa, jihovo caanimɨco ejeecɨvefimo,
sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimɨmaryo iicafimo,
10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu iguiriicavefi-
fimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco imitɨno omoonɨfifimo icano
Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
11 Jillɨ icauno amɨɨhaitɨ itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafu-
tucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebɨɨ icacuumo Aivojɨɨbo Jesu
momofeenedɨ, bu Moocaani Gaijafeenedɨ icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Paryɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa paryɨ fanoovaro
tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi.
Jaarunotɨ conooba uco guiinonɨjitɨhi.
13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta mɨɨno jeebɨɨguiiha, mojeebɨɨ
machutaguiiha icano. Jaarunohocɨco sabadɨro Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ
mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo
mofiguiiha iicaabo.
14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu mɨɨhaico imityari
tollɨro buheetesujiibo.
15 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco?
¿Nacu Cristo ifiitɨ ɨɨcɨɨboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨɨhai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨɨcɨcasiibo diigoma saafi
ifibadɨro iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi:
Famɨsicɨro sahucurucuuji, noonoro.
17 Jaabadɨro Aivojɨɨbojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco miyamɨnaafi
moonɨfihi mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨɨbo ifiicoro imitɨno
moonɨhi.
19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo
amɨɨhaifaño iicaabo, Moocaani amɨɨhaico aacɨɨbo. Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai ifi
abajatoro mihicatɨhi.
20 Mɨɨro amɨɨhaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducu-
uhi. Jaanegui Moocaanico amɨɨhai ifiiri macahacɨsu.*

7

Taabavaditɨ Onoono.

1 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨɨhaico neehi: Aivo imi-
jiruno gaifi gaigooco dudɨɨcɨtɨɨbo iicano.

* **6:20** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨɨhai ifiiri, amɨɨhai gaijari icano maca-
hacɨsu. Jaano toonocɨ fanoocɨro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai
taabamɨma mihica. Jaabadɨro bu gaigoomɨ amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai
tajemɨma mihica.
3 Amɨɨhai tajemɨ amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu
amɨɨhai taabamɨ amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo.
4 Mɨɨro mogai ifi abajagoro icatɨhi, ɨdɨɨboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ
ifi abajaaboro icatɨhi, ɨdɨɨgoro mogai abajago.
5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro
famɨsicɨro sabadɨro mihiimaacasimɨsiro: Jillɨ tɨcovono miicaqui
Moocaanima mihiimaanohachuta, munuusumi ɨvɨ tɨcovono mihicaji.
Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas onoobo amɨɨhaico
abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨɨhaico uujoho neehi, tajɨɨba icatɨno.
7 Aivo imeguejirahi famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco.
Jaarunofaño itɨcovoocɨvɨ Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ,
bu saatohoco siibadɨ icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano imicani-
jiru aivo jino uujoho uuro iicabadɨro mihicano.
9 Jaanotɨ saatoho tɨcovono mihicajitɨruumo siino matajeva. Jillɨ imicanijiru
siino atajevacuuno mihicano, majaabɨcɨjitɨruneri ɨdaasuno mihicatɨqui.
10 Jaanotɨ bu mogaimɨma iicacuumoco tajɨɨbahi. Jaaruno uujoho icatɨno
Aivojɨɨbo tajɨɨbahi, mogai aijɨco jeevesutɨgo iicaqui.
11 Jaanotɨ mejeevesuhachiijɨ siino tajevacuutɨno mihica. Jaanotɨ jillɨro siino
ditajema dojɨcuvɨro dimijɨɨvo. Jaabadɨro aijɨmɨ mogaimɨco mejeevesudino.
12 Jaanotɨ bu jino uujoho onoono, Aivojɨɨbo onoono icatɨno: Miyaavo-
gomɨnaatɨ saafi taaba miyaavogomɨnaago icatɨrugo diiboma imino iica-
gogoco mejeevesudino.
13 Jaabadɨro bu saafigo miyaavogomɨnaago taje miyaavogomɨnaafi
icatɨruubo diigoma imino iicagohachiijɨ mejeevesudino.
14 Mɨɨro aijɨ imiyaavogotɨruubo mogaifañodɨ Moocaanidi imicuubobadɨ
icahi. Jaabadɨro bu imiyaavogotɨgo gaigo aijɨfañodɨ Moocaanidi imicugobadɨ
icahi. Jaanotɨ tollɨ mihicaova amɨɨhai seeme imifijitɨrahi imiyaavogotɨmo
seemebadɨ icajirahi. Jaanotɨ saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocaanidiro
icacuuhi.
15 Jaanotɨ oono imiyaaveguehicatɨmo ejeevesugohachiijɨ, jaafa jeevesumo.
Jillɨtɨ tollɨ iicaabo ejeevesugo, bu tollɨ iicago ejeevesuubo icano sajeebɨɨ
icacuuhi. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico sajeebɨɨguiiharo cuuhuvauhi.
16 ¿Nacu fɨne ɨɨjoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadɨro
bu, ¿ɨɨjoho gaifi diitaabaco fɨne miyaavugusujirahi itaajaqui?
17 Oono amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨuno iicabadɨ, bu
Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvausumi mihicaubadɨro icano mihica. Jillɨ
tajɨɨbahi paryɨɨcɨno Moocaani iijanofaño.
18 Saatoho mucuuhuvacafutuuhi amɨɨhai meehe quitɨcɨnɨmo mihicamo,
tobadɨro quitɨcɨcɨnɨmo mihica. Jaabadɨro bu saatoho quitɨcɨratɨmo mihicamo
mucuuhuvacafutuuhi tobadɨro quitɨcɨratɨmo mihica.
19 Miquitɨcɨnɨno sihidɨ jeevatɨhi. Jaabadɨro bu miquitɨcɨratɨno sihidɨ jee-
vatɨhi. Ɨdɨɨnoro Moocaani tajɨɨbaco meheetavano naha sihidɨ jeevahi.
20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro mihica.
21 ¿Sifi jɨjovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco deesɨcɨnɨdino.
Jaanotɨ bu toonotɨ ataajajino iicahachiijɨ, tollɨ moonɨ.

22 Mɨɨro sifi jɨjovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojɨɨbo ataajasucuuborucu. Jaabo jillɨ sajeebɨɨ diiboco jeecɨvucuji. Jaabadɨro bu sajeebɨɨ iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jɨjovonurucu.
23 Mɨɨro ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyamɨnaa jɨjovototɨ amɨɨhai ifiico meheetavedino.
24 Jaanegui tañahabomɨ, oono amɨɨhai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro, bu jisumi Moocaanima mihica.
25 Jaanotɨ ɨvɨ bagocajamɨhallɨvɨ Aivojɨɨbo tajɨɨbama chahahi. Jaarunaa jino eesɨcɨnɨnoco neehi, uco Aivojɨɨbo ɨdaasugonofeenedɨ imihuseebe iicamaño, jillɨ amɨɨhaico neehi:
26 Uudi imino gaifi oono iicabadɨro iicano jisumihije jino ɨdaasuno mihicaneheje iicamaño.
27 Gaigooma idiicacuubo, diigotɨ dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino.
28 Jaaruubo bu ataabavahachiijɨ, imitɨco dɨɨcɨjitɨhi. Jaabadɨro bu bagocaja atajevago imitɨco ɨcɨtɨhi. Jaarumo ɨdaasuno icaji. Jaanoco jeedɨ uujoho amɨɨhaitɨ buhɨgovɨ miniiyujirahi.
29 Tañahabomɨ, jillɨ uujoho eneejiruno: Jiijehallɨvɨ gueenene mihicajitɨhi. Jaanegui amɨɨhai taabamɨma mihicamo mataabavatɨmobadɨ mihica.
30 Jaanotɨ bu mataamo mataatɨmobadɨ mihica, bu imono mihicamo imono mihicatɨmobadɨ mihica. Jaanotɨ bu manaajeme siinoma mihicatɨmobadɨ mihica.
31 Jaanotɨ bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotɨmobadɨ mihica. Mɨɨro jijeononeheje jillɨ ihɨfuvusuro icaruno finɨfihi.
32 Uujoho imogotɨhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatɨɨbo Aivojɨɨbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojɨɨboco imo imo imoonɨqui.
33 Jaanotɨ ataabavacuubo jiinɨjeonehejejaagovɨro icahi mogaico imo imo imoonɨqui.
34 Jaabadɨro bu atajevacuugotɨ atajevatɨmo siibadɨro diitotɨ icahi. Atajevatɨgo Aivojɨɨbo nehejeque imino moonɨhi; ijeebɨɨ, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanotɨ bu atajevacuugo jiinɨjeonocoro imino moonɨfihi aijɨco imo imo imoonɨqui.
35 Jaanoco jillɨ neehi amɨɨhaidi iimiqui, amɨɨhai ɨmega jegaiteereque ficuuqui icatɨno, jillɨ iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojɨɨboco miyaano fanoovari jeecɨvomoro mihicahi.
36 Ɨvɨ jaanotɨ saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatɨgo iicano imitɨhachiijɨ, matajenɨ. Matajenɨno imitɨ icatɨno.
37 Jaanotɨ ijeebɨɨfañodɨ quehecuno eesɨcɨnɨɨbo: Jinejetɨ ucuujɨvaachutɨɨbo ifi, onoobadɨro iicaabo ijeebɨɨfañodɨ ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonɨhi.
38 Jaanotɨ bu atajenɨɨbo imino moonɨhi. Jaanotɨ bu atajenɨtɨɨbo aivo sihimi moonɨhi.
39 Gaigo atajevacuugo tajɨɨbari aijɨmaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevehachiijɨ, toonotɨ taajacuugo. Jaadɨ iimogooboco tajevajirugo ɨvɨ miyaavogomɨnaafi iicaabocoro.
40 Jaanotɨ ɨvɨ uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Mɨɨro uujoho tafiico esɨcɨnɨhi, tollɨro bu fɨne Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimɨco Ejeecɨvono.
(Rm 14.1-23)

1 Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti amiihaico neehi:
Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja miihaico
mofiicoro mitya mitya momooninoviro jusisuhi. Jaanoti naha saatohoco
magaijimo diito miyaavogoco mujusisuhi.
2 Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica
gaajatimo.
3 Jaanoti saatoho Moocaanico agaijiiboco, bu Moocaani diiboco gaayicihi.
4 Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco mamachunoti neehi:
Miyaano ijinita jiinijehallivi sihidi jeevatihi ivi idiiboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefañoo, bu jiinijehallivi icano bu sihidi jaatyo diosmi
onoomo icahi, tolli eneehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi
aivojito onoomo icano.
6 Jaanoti naha miihaidi icaabo saafiiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani
paryi fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiiha miihai mihicahi. Tolliro bu icaabo
saafiiro Aivojiibo, Jesucristo, diibofeenedi paryi fanoova icahi, bu miihai
mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatihi. Jaanoti saatoho ijinitaco
ejeecivejibuumañoo, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje ini-
inovamañoo, toonoti ijeebiico mimihininibadi esicinimo.
8 Miiro mamachunoti Moocaani miinoco gaayicitihi. Miiro mamachunoti
mojeebii imitejitihi, bu mihinivatejitihi icano.
9 Jaarunoco mehesicini, amiihai siibadi esicinitimo mamachunofañodi, sifi
imiyaavogo iniinovaaboco imitifañoo magañiisudino.
10 Eneecau bu amiihaico neequi: Ijoho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco
ejeecivehicamañovi acasiivooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi
miyaadi imiyaavogo equehecutiibo aatyimeebere, bu machujiruubo ijinitaco
ejeecivucuunoco.
11 Jaamañoo jillitii iijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehe-
cutiiboco mitasujirahi diibohallivi, bu tolliro Cristo iguijevecuuboco.
12 Jaamañoo jillitii amiihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebiico
mimitasumañoo amiihairyo Cristoco imitino momoonihicahi.
13 Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifañoo igañiisujiruva uujoho
ufucuro asimico duujitihi.

9

Minisuminaafi Dudicamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

1 Miiro uujoho sifi jijovono icatihi, uujoho minisuminaafi. Uujoho Aivojiibo
Jesuco atyimehinicuuhi. Jaamo amiihai Aivojiibedi ududicamaaiñofañoti
mihicamo.
2 Saatehedi uujoho minisuminaafi icatihi. Jaanoti naha amiihaidi uu-
joho minisuminaafi. Amiihai Aivojiiboco magaayicimañoo uujoho miyaano
minisuminaafi iicanoco magaajasuhi.
3 Jilli uujoho neehi imitino uuditi eneehicamoco:
4 Miiro famoovadiro imino. Jaanoco misi paryi magaayicihi machuqui
aacinoco, aduqui aacinoco icano.
5 Tolliro bu imuguruva imijiruno miyaavogominaagoco ataabavano uuma
ihiguequi. Tolliro bu Bernabe ihiciruva diiboma ihiguequi, oono saatoho
minisuminaa iicabadi, oono bu Aivojiibo Jesu nahabomi iicabadi, bu oono
Pedro iicabadi icano.
6 Jaanegui fine amiihai mehesicinihi idiimisiro misi Bernabe, uujoho icano
dudicamaajeque jeevesutimisiro, bu jiibegueriro mihicanoco.

7 ¿Nacu cajaani amocasiminaafiti iicaabo iinoro inehejeque naajenicihi?
Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu baacuco abasuubo inoovati gueenetiibo icaniciihi?
Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu ihovejamico imifañoco amaamiibo toonoti
adutiibo icaniciihi?
8 Jilli onoonoco miyaminaaro onoono noomoro mehesiciniidino. Miiro bu
tajiibafaño tolliro noono.
9 Moise tajiibahaame jilli neehi: Buey itrigohallidi iigoneri jehetiibo. Jaabo
iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Jaaruno
jilli bueymicoro agaijiumaño nuutiibo.
10 Miihaiditi unuunoco jilli nuubo. Miihai imiguiiha totajiibaco eetavuubo.
Miiro jiinijeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetiibo icano ufucu inoovataco
iicijinoco esiciniiboro moonifihi.
11 Jaaneguiiha amiihaifeenevi Moocaani dudicamaajeque meheetavomo.
¿Milli bu jaamo busumijeque gaayicitimo mihicajirahi?
12 Buhicaga sita icarumo amiihaiti ijaadaco gaayicihicahi. Jaanegui imi
miihai.
Jaarumo miihai toonoco midillutihi. Jilliro paryi jaabicimoro mihicahicahi
Cristo iiji jiibogoco jeevesutimo miicaqui.
13 Miiro amiihairyo magaajahi temploja jeecivominaa tooja jeecivo sefari
iicafinoco. Jilli eneejirunoco jilli neehi: Tooja jeecivo asimico agaicaaumoro
ejeecivefimo toonoti duufihi.
14 Jaabadiro bu Aivojiibo nuuhi: Cristo jiibogoco ijiibogomo Moocaanico
ajaaduno sefari iicaqui.
15 Jaarunoco uujoho safooba dillutihi, bu jilli nooboro caatinitihi uco
siinoti mahaciqui. Imeguehi aivo miihaiñooba uuti: Miihaico dilluhicaabo,
nootimaacaro iguijeveneque.
16 Uujoho Cristo jiibogoco ijiibogonoti tafiico sihidi mityano esicinitihi.
Miiro toono dudicamaajeque Moocaani uco tajiibauhi. Jaamaño
idaasucanijiru uudi toonoco jiibogotiibo icaruva.
17 Jaamaño jilli uuro iimogooboro toonoco moonıruva ijaadaco
gaayicijirahi. Jaanoti tajiibari omoonimaño jino toono tadyudicamaaje
Moocaani uco atajiibauno.
18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayicino? Ijaada uudi Cristo jiibogoco
ijiibogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutiibo iicano.
19 Miiro uujoho sifi jijovono icatiruubo famoojijovonoti minifetehi Cristodi
sihidi miyaminaaco iciqui.
20 Judiomifaño iicasumi judiomibadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui.
Oono judiomi Moise tajiiba onoobadi iicamo iicabadi icafihi, diitoco iciqui;
miyaano totajiibaguiino icatiruubo.
21 Jaabadiro bu Moise tajiibaguiino iicatimofaño iicasumi diitobadiro
minifetefihi miyaano Moocaani tajiibaguiino icaruubo, Cristo tajiibaguiinodi
iicamaño.
22 Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofaño iicasumi diitobadi minifetefihi
diitoco Cristodi iciqui. Jilli oono famoova iicabadiro minifetehicahi tolliti
diitoti saatohobaco taajasuqui.
23 Paryi jilli moonihicahi taajasujiibogoguiiha, tobogo iminoco
isivanofañodi icaqui.
24 Amiihairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo paryi famooro jineefihi.
Jaarumoti saafiiro ijaadaco gaayicifihi. Jaaneguiiha tolliro amiihai Cristo
iimogobadi imino momooni. Jaamo ijaadaco magaayicihi.
25 Miiro paryi bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco
moonitatihi. Jaamo tolli moonifihi ijaada minihaico igaayiciqui, jilli

gueenene iicajitirunoco. Jaanoti naha miihai momoonihi ufucuro ifinijitino jaadaco magaayicicqui.
26 Jaanoti naha uujoho mihicicciniiboro ijiinoobobadi icatihi. Jaabadiro bu sicamañehejeque aganihiciibobadi amocasitihi.
27 Jilliro ivi tafiico uuro tajiibafihi uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoco ijiibogonobuunati uujoho imitino ihiinejiruneguiiha.

10

Ijinitaditi Afajiinino.

1 Tañahabomi imeguehi amiihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodi efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico fatyuuhi.
2 Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufuunofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuhi.
3 Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aaciuno machutaaco,
4 bu paryi famooro aduumo Moocaaniti asaanonifaihuco. Miiro diito Cristoti sefaco agaayicinoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutonicibadi. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo.
5 Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño jiihaifeeneviro sicaisituvi finiumo ofoohigovi iifototimoro ijiinijevi.
6 Jilli icauno toonoti miihai magaajaqui. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro moonitimo miicaqui diito omooniubadi.
7 Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecivedino diitoti saatoho ejeecivuubadi. Miiro Caatinihaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiibaiminicuumo, noonoro.
8 Ajevaco momoonidino, diitoti saatoho ajevaco omooniubadi. Jaamoco safucuro finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco.
9 Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatoho inisuubadi. Jaamoco jiinimomiri eheedusuneri finiumo.
10 Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaaubadi. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomominaafi, finisuuhi.
11 Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefaño ficuumo toonoti miihai mihiguicivomoro magaajaqui. Jino niinosituvi mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaquetedino.
13 Amiihaico iji inisunicibadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanicoro mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico inisunofaño gañiisutiibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicihi.
14 Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecivedino.
15 Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino amiihaico afajiininoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaajaci.
16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicihi, Cristo itiijohoco etetecucafutusumi agañiiunofañodi, famooro sahigoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicaruniciihi Cristo ifiico itetecucafetequi aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco.
17 Miiro miihai Mohaivojiibo Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica

tohica idiihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogonicihi.
18 Eneecau oono Israel cuumiminaati magaaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi.
19 Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihi. Jaabadiro bu: Diitoco ejeecivonicimaño asimico ificunicimaño sihidi jeevano, nootihi.
20 Jaanoti naha jilli neehi: Saatoho Moocaanico agaajatimo jeecivoco eheetavomo jihovo gaijamicoro jeecivefihi Moocaanico jeecivotimoro. Jaaneguiiha uujoho imogotihi amiihai imitino gaijamifañodi mihicanoco.
21 Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu ijimi adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojiibo imi machutati mamachumoro, bu ijimi machutati mamachuno.
22 Mohaivojiiboco misifiiratusudino. Miihai diibo janaanicivi sihidi mejeevatihi.

Jilli Cristotaco Magaijineri Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco noonicimo: Jilli mihimogonoco paryi fanoovaaco momoonijirahi, onoomo. Jaaruno paryi fanoovaro miinedi imitatihi. Jiihi, miyaano fanoovaaco momoonijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutihi.
24 Ivinaaca naha mofiicoro imino moonitimoro sitaacoro imino momoonijirahi.
25 Jaabadiro bu paryi fanoovano machuta naajehasivi anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillutimo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi ejeecivugucuuno asimi iicanoco? magaajaruva amiihai esamaajedi iimijitiruneguiiha.
26 Miiro paryi jiinijehalliri iicano Aivojiibo Moocaanino.
27 Jaanoti bu saafi miyaavogominaafi iicatiibo amiihaico diiboma mamachuqui ucuuhuvasumi, mamachu paryi fanoovaaco amiihaico aacinehejeque dillutimo, amiihai esamaajedi imijitiruneguiiha.
28 Jaanoti saatoho amiihaico: Jino asimi ijinita jeecivo, noomoro ijiibogohachiiji muduudino, diibo amiihaico ijiibegueebedi imijitiruneguiiha, bu ihesamaajedi imijitiruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collihi sifi esamaajedi imitirunoco, uudi iminoco uujoho moonitiibo icajirahi?
30 Uujoho bu amachunohallivi Moocaanico graciaco aacicunoco, bu ¿collihi sita uujoho amachunoti: Imitino, neejirahi? noomoro.
31 Jii, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonisumi icano paryi Moocaani imiguiiharo momooni.
32 Miihaiñoobaco toonofañodi imitifañovi magañiisudino judiomico, bu judiomi iicatimoco, bu Moocaani iijanominaaco icano.
33 Jaanoti naha uujoho paryi famoovaaco fanoovavi imino moooniiboro icaji. Tafiiguiiharo imino omoonoco imogotihi, sitaaco imino omoonoco imeguehi, Moocaani diitoco itaajasuqui.

11

1 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadiro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadi iicanoti.

Jilli Gaigoomi Cultofaño Mihica.

2 Tañahabomi, amiihaico sihidi imehi, fahiijivaro uuti mehesafotomoro, amiihaico ijiibeguehinibadi mihicahicaneguiiha.

3 Jinooco bu imeguehi magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu
mogai abajaabo gaifi. Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani.
4 Jaamaño gaifi iinigaɨco afabaacuuboro Moocaanima cultofaño ihiimaa-
jisumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano imoonɨruva Cristo ihabajaabo
iicaabedi nucufesujiruno.
5 Jaabadɨro bu gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima cultofaño ihiimaa-
sumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbugusumi icano imoonɨruva ihabajaabo iicaabo
aijɨdi nucufesujiruno diibo omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva
iicajirubadɨ.
6 Jaamaño gaigo iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ iinigaɨco
icɨɨdacuqui. Jaanotɨ gaiguedi iinigaɨco iquitɨcɨno, bu icɨɨdano icano unucufe-
suhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro ifiivusumaño, bu
diibo iminehejequere omoonɨnofañodɨ Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomaño
icano. Jaanotɨ naha gaigo iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi
ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco eetavutɨɨbo.
Jaanotɨ naha gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo.
9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotɨ gaifi gaigooguiiha
eetavocafututɨhi.
10 Jaamaño jillɨtɨ gaigo iinigaɨco fabaacunɨcɨhi aijɨ mityaguiino iicanoco
Moocaani toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi
chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco.
12 Jaamaño miyaano gaigo gaifiitɨ eetavocafutuhi. Jaabadɨro bu gaifi
gaigootɨ fiivehi. Jaaruno paryɨ Moocaanitɨ saahi.
13 Eneecata amɨɨhairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo
Moocaanima iimaano?
14 Mifiivucubadɨro mihicanotɨ magaajahi gaifi imeebaiguima iicano un-
ucufesunoco.
15 Jaanotɨ naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaɨco tooneri
ifabaacuqui aacɨumaño.
16 Jaanotɨ saatoho toonotɨ ejenaauhachiijɨ igaajaqui mɨɨhai, bu Moocaani
iijanomɨnaa iicamo magaajatɨhi uufocovɨ siinoco.

Aivojɨɨbo Imi Machu Onoonovɨ Miyamɨnaa Imitɨno Omoonɨno.

17 Jaanotɨ naha jinooco amɨɨhaico onoonovɨ amɨɨhaico imotɨhi. Mɨɨro
amɨɨhaivaha mihigaivusumi imino moonɨtɨmoro imitɨno momoonɨhicahi.
18 Mɨɨro uco jɨɨbogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi
sabadɨro icatɨmo mefeehicahi. Jaano fɨne miyaano.
19 Jaano miya tollɨ iicahachiijɨ ijeevadɨ diitotɨ mudugaavo miya miyaavo-
gomɨnaa iicamo igaajacafetequi.
20 Jaamaño tollɨ mudugaacɨnɨmaño Aivojɨɨbo Imi Machuco meheetavono
miyaano Aivojɨɨbo Imi Machu icacutɨno.
21 Mɨɨro mamachucujisumi saatohova ijeevadɨsahaje ɨmegavɨro
mamachuhicahi. Jaamaño saatoho ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro
miguiriicavocɨnɨhicahi.
22 ¿Nacu amɨɨhai iijano chahahi mahadujiruhɨgo, mamachujiruhɨgo
icano? Jaamaño jillɨtɨ Moocaani iijaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi, bu
imachutama achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿mɨllɨ fɨne
uujoho amɨɨhaico neeji? ¿Nacu toonotɨ amɨɨhaico imeji? Chaha, imotɨhi.

Aivojɨibo Imi Machu.
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jillɨ uco Aivojɨibo ɨjɨibugunoco amɨihaico jɨibuguhi: Mɨiro Aivojɨibo Jesuco
aacɨjifucu ihusefaño maahuco gaayɨcɨubo.
24 Jaaboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuudɨ iquisicuuboro nuuhi: Ɨfaaji,
mamachu. Jino taahucu amɨihaihallɨvɨ iquisicucafotono. Jillɨ momoonɨhica.
Jaamo uco mehesafetehicahi, nooboro.
25 Jaabadɨro bu toonoco amachunobuunatɨ ihusefaño ihadutahilluco
agaayɨcɨuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotɨro eheetavono
tatyɨijohofañodɨ. Jaanoco fahiijɨvaro mahaduno tɨcovovɨ uco mehesafete-
hica, nooboro.
26 Jaaneguiiha amɨihai fahiijɨvaro tohɨcaco mamachusumi, tohilluco ma-
hadusumi icano toonofañodɨ magaajasuhicahi Aivojɨibo Jesucristo iguijeve-
unoco, diibo siino asaajinohachuta.

Jillɨ Mamachu Aivojɨibo Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojɨibo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi ca-
jaatyohacho Aivojɨibo maahuco imitɨno amachumo, bu ihaduhillutɨ imitɨno
aadumo icano imitɨno moonɨhi Aivojɨibo ifiico, itɨijohoco icano.
28 Jaaneguiiha itɨconɨ paryɨ amɨihai imitɨco mehesamaaimoro Moocaanico
mɨjɨibogo. Jaadɨ jari tohɨcatɨ mamachu, bu tohillutɨ mahadu icano.
29 Jaanegui toono Aivojɨibo ifi eneejirunoco gaajatɨmo toonoco amachumo,
aadumo icano ifihallɨvɨro imitɨno iicajinoco ɨcɨhi.
30 Jaamaño amɨihaitɨ ajashutɨmo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi,
bu saatoho guijevecɨnɨcuhi icano.
31 Jaaneguiiha imino mɨihai mofiico mehesamaaimoro Moocaanico
mɨjɨibogomoro momoonɨruva Moocaani mɨihaico tollɨ moonɨtɨibo iicaqui.
32 Jaamaño Moocaani mɨihaico mohimitɨhallɨtɨ jillɨ moonɨfihi mɨihaico
ahaamɨibo sano Moocaanico imiyaavogotɨmoma mɨihaico cɨijɨgaifaño
igañɨijiruneguiiha.
33 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Aivojɨibo Imi Machuco mamachuqui mihi-
gaivusumi motoomocasimoro sano mamachu.
34 Jaanotɨ saatoho sihidɨ mahajebavahachiijɨ itɨconɨ amɨihai iijafañerehiica
mamachu, amɨihaico Moocaani imitɨno mihigaivomoro momoonɨnohallɨtɨ
aamɨdiibo. Jaanotɨ sanehejeque ufucu amɨihaico uujoho Pablo abaatodɨ
imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija mɨihaico
aacɨfinehejeque.
2 Amɨihairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutɨsumi jillɨ jihovoto
ɨjɨnɨta ihiimaatɨmoco mejeecɨvehicaunoco.
3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaatyohacho Jesuco afai-
jamo Moocaani Gaijari toono ihiimaano icatɨno. Jaanotɨ naha saatoho: Jesu
Aivojɨibo, onoomo naha jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Mɨiro icano siibadɨhɨje Moocaani Gaija aacɨnoco miyamɨnaafi agaayɨcɨno.
Jaaruubo saafiiro Moocaani Gaija toonoco aacɨibo.
5 Jaamaño siibadɨhɨje omoonɨno dudɨcamaajeri Aivojɨiboco jeecɨvefimo.
Jaaruno saafiiro iicaaboco Aivojɨiboco mejeecɨvehi.

6 Jaabadiro bu Moocaani dudicamaajeque momoonimo fanoovaaco siibadihije momooninicihi. Jaarunoco saafiiro Moocaani famoovafeenedi tolli moonihi.
7 Moocaani famoovaaco siibadihije aacinoco momoonihi Igaija diitoma iicanoco igaajasuqui famoova imiguiiharo.
8 Moocaani Igaijafañodiro saatohoco aciibo gaaja iimaaco. Jaabofeenediro bu saatohoco aciibo sihidi gaajari ihiimaanoco.
9 Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi miyaavogoco. Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.
10 Jaanoti bu saatoho gaayicihi sihidi ejeevano mityaco omoonijinoco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi Moocaani iimaaco ijiibogonoco. Jaanoti bu saatohoco Moocaani acihi agaajacijino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayicihi agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi toojiri ihiimaanoco agaajaciiboro ijiibogono mityaco.
11 Jaano paryi jinehejeque omooninoco idiiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco ijeevadisahaje omoonino mityaco acihi diibo imogobadi.*

Saafi Ifiihotoro Miihai.

12 Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihidi dugaacaciniineheje iicanobadi, bu Cristota famañova jeecivomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihicahi.
13 Jaabadiro miihai judiomi mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jijovoto mihicarumo, bu sifi jijovoto mihicatirumo icano, sagaijariro miniticafotonofeenedi saafi ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryi miihai magaayicicuumaño.
14 Miiro mofiiti fiivaano inonohocinihi sanooro icatino.
15 Jaamaño tihai: Uujoho use iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
16 Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aallii iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
17 Jaamaño paryi mofi sano aalliiro iicaruva, ¿milli bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro iicaruva, ¿milli mininihicijirahi?
18 Jaamaño Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevi ficuubo.
19 Jaanoti sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?
20 Miiro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
21 Jaamaño mohaallii muhuseque: Ɨco imogotihi, neejitirahi. Jaabadiro bu monigai motihaico: Ɨco imogotihi, neejitirahi.
22 Tolli icatino. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihi.
23 Jaabadiro bu mofiiti miiviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi. Jaabadiro bu oovosiitimañehejeque imino mofoboocihi gaachehuri.
24 Jaanoti naha oovosiimañehejeque mofoboocitihi oovosiimaño. Jilli Moocaani mofiico eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiqui.
25 Toonoti mofiioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro igaijicasiqui.
26 Jaaneguiiha samaño aaivuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.

---

* **12:11** Meeci Col 4.7-16.

27 Jaamañoo jaabadɨ amɨɨhai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo
ifiioneheje mihicamo.
28 Jaamañoo Moocaani famooco saafiisari itɨcovoocɨvɨ acɨhi Moocaani
iijafañoo dudɨcamaajeque: Itɨconɨ minɨsumɨnaaco, jaanohallɨvɨ Moocaani
iimaaco agaayɨcɨnoco ɨjɨɨbeguefimoco, jaanohallɨvɨ jɨɨbogomɨnaaco,
jaanohallɨvɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨfimoco, jaanohallɨvɨ
iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusumɨnaaco, bu aivojɨtoco, bu
agaajaratɨno iijɨneri ihiimaafimoco icano.
29 ¿Nacu jaamo famooro minɨsumɨnaa? ¿Nacu famooro Moocaani
iimaamɨnaa? ¿Nacu bu famooro jɨɨbogomɨnaa? ¿Nacu famooro sihidɨ
ejeevano eetavomɨnaa?
30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu
famooro iimaafihi agaajaratɨno iijɨneri? ¿Nacu bu famooro jɨɨbeguefihi toojɨri
ihiimaanoco? Chaa, tollɨ icatɨno.
31 Jaaneguiiha janaanɨcɨ iiminoco Moocaanitɨ magaayɨcɨjinoco miguiino.
Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico jɨɨbegueji aivo janaanɨcɨ jino imino esamaa-
jeque.

13

Gaijɨma Mihica.

1 Mɨɨro uujoho miyamɨnaa iijɨneri, bu Moocaani toomomɨnaa iijɨneri icano
iimaaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ cɨɨmɨbaco ahaamɨno tɨcovono ojɨbadɨ
jeevajirahi, bu jɨgaiñoo meehuco mohojɨsuno ɨdicuno iicabadɨ jeevajirahi.
2 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco jɨɨbuguruubo, bu fanoova ɨtɨhɨɨnehejeque
gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidɨ miyaavogoma
iicanofeenedɨ ifabaɨnoco sihɨgovɨ afatyusunoma icaruubo, gaijɨma
chaharuva, jillɨ uujoho mɨhɨfoobejiru.
3 Jaabadɨro bu paryɨ tabusumijeque sitaaco ɨɨfehicaruubo, bu tollɨro tafiico
gaijɨtɨɨbo acɨjirahi Moocaanico imogobadɨ ijɨgasuhachiijɨ, jaarunaa gaijɨma
chaharuva, ¿jillɨ tollɨ omoonɨruno uudi jinehejeguiiha imijitɨrahi?
4 Jaanotɨ naha gaijɨma iicaabo, bu fanoova jaabɨcɨma icahi. Jaabo bu im-
ihusehi, sitaaco inohallɨtɨro jɨɨhevetatɨɨbo, uujoho sihidɨ jeevahi nootatɨɨbo,
tafiico mitya mitya moonɨtatɨɨbo icano.
5 Bu tollɨro ɨdicunoono moonɨtatɨɨbo, gaijɨfifitatɨɨbo icano. Tollɨro bu
sɨfiiratotatɨɨbo, bu imitɨno omoonɨmoco gueenene jɨɨhevetatɨɨbo.
6 Bu tollɨro sita imitɨco omoonɨneri imo imo icatatɨɨbo miyaaneriro imo imo
iicafiibo,
7 fanoovaaco miyaavogooboro jaabɨcɨfiibo toomooboro sɨɨcujeebɨɨri.
8 Gaijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaanotɨ naha ufucu iicajinoco jɨɨbogoneheje finɨji.
Jaabadɨro bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaa llɨɨveji. Jaabadɨro bu gaajahañoo
finɨji.
9 Mɨɨro Moocaani iijɨtɨ sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro
mɨjɨɨbeguehicahi.
10 Jaanotɨ fanoocoro imino magaajacuudɨ toono mɨɨdɨmañehejequere maga-
ajahicano finɨji.
11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanɨcɨbadɨ iimaahicauhi,
esamaaihicauhi, esɨcɨnɨhicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudɨ
seemenebadɨ iicahicaunoco jeevesucuhi.
12 Jaabadɨro jisumi mɨɨhai jaabaɨba mahatyɨmehi oono meecɨmefañoo
jaabaɨba mahatyɨmenɨcɨbadɨ. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyɨmeji.

Jaabadɨ jisumi uujoho paryɨɨcɨno gaajatɨhi. Jaaruubo ufucu paryɨɨcɨno gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadɨ.
13 Jaamaño ɨdɨɨnoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onoono miyaavogo, bu gaijɨ icano ufucuro finɨjitɨhi. Jaarunehejetɨ aivo gaijɨ janaanɨcɨ jeevahi.

14

Agaajaratɨno Iijɨneri Iimaanoco Onoono.

1 Jaaneguiiha gaijɨma miicaqui imino miguiino. Tollɨro bu Moocaani Gaija aacɨnoco miguiino. Jaano janaanɨcɨ miguiino Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejinoco amɨɨhaico ihacɨqui.
2 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyamɨnaaguiiha iimaatɨɨbo, mɨɨhaiñooba toonoco uguubutɨmañoɨ. Jillɨ Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco.
3 Jaanotɨ naha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo sitaaco jɨɨbeguehi. Jaanofeenedɨ diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.
4 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanotɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo paryɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco jusisuhi.
5 Uujoho imogorahi paryɨɨcɨno amɨɨhai agaajaratɨno iijɨri mihiimaanoco. Jaano janaanɨcɨvɨ imeguehi Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogonoco. Mɨɨro Moocaani iijɨ jɨɨbogo aivo janaanɨcɨvɨ imihi. Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri iimaano miyaadɨ jeevatɨhi. Toojɨri onoonoco saatoho ɨjɨɨbogotɨruva aivo sihidɨ jeevajitɨruno. ¿Mɨllɨ bu Moocaani iijamɨnaa uguubuneri imiyaavogo jusijirahi?
6 Jaabadɨ tañahabomɨ amɨɨhaico abaatoobo agaajaratɨno iijɨri amɨɨhaima iimaaruva, ¿jinejeque toonotɨ magaayɨcɨjirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhaico Moocaani agaajasunotɨ, bu amɨɨhaico miyaanotɨ jɨɨbuguruva, Moocaani iijɨco jɨɨbuguruva icano naha amɨɨhaidi imijirahi.
7 Eneecau bu masɨɨ oono ifiima achahano siruubavɨ, arpavɨ icano mohoovɨcɨqui. Jaanoco jillɨ tɨcovono mohojɨsuruva, ¿mɨllɨ bu magaajajirahi imasijɨco?, ¿cojɨɨco ojɨsunoco?
8 Jaabadɨro bu corneta jillɨ tɨcovono ihojɨruva, ¿mɨɨjoho bu imibaivejira imoonɨcasiqui?
9 Jaabadɨro bu amɨɨhaidi magaajatɨjɨri onoonoco, ¿mɨllɨ bu muguubujirahi? Jillɨ sɨcamañoma ihiimaamobadɨ jeevajiruno.
10 Fɨne jiinɨjehallɨvɨ ajashutɨno iijɨno icahi. Jaaruno paryɨ fanooro gaajaveechuhi.
11 Jaanotɨ uujoho agaajatɨno iijɨri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho siijiinɨjeoobobadɨ jeevajirahi, uutɨ bu diibo siijiinɨjeoobobadɨ jeevajirahi.
12 Jaamaño amɨɨhai Moocaani Gaija aacɨnoco mihimogomañoɨ, miguiinomoro magaayɨcɨ oono Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco ujusisunoco.
13 Jaanotɨ bu agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo toono iimaahallɨvɨ Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ɨjɨɨbeguejino mityaco Moocaani diiboco ihacɨqui.
14 Jaanotɨ uujoho agaajaratɨno iijɨri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodɨro iimaahi. Jaaruno imino eesɨcɨnɨno icatɨno.
15 Jaaneguiiha fɨne, ¿mɨllɨ moonɨjirahi? Jillɨ fɨne Moocaanima ihiimaasumi tagaijari, bu tahesɨcɨnɨma icano sano iimaajirahi. Jaabadɨro bu Moocaani masinoco amasivasumi tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.
16 Jaamaño ɨɨjoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jillɨ tɨcovono iicaabo, ¿mɨllɨ bu ɨco nahabonɨjirahi? Mɨɨro ɨɨjoho onoonoco gaajatɨɨbo.

17 Jaano toono ɨɨjoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedɨ
diibo miyaavogo jusijitɨrahi.
18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryɨ amɨɨhai janaanɨcɨvɨ agaa-
jaratɨno iijɨri iimaanohallɨvɨ.
19 Jaaruubo Moocaani iijafaño imeguehi ajashunogayɨ ihiimaarunoco
imino muguubunoco, toonotɨ sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidɨ imihi,
agaajaratɨno iijɨri diez mildɨno munuuruno janaanɨcɨvɨ.
20 Jaaneguiiha tañahabomɨ, fɨne seemebadɨ mehesamaaiño. Jaanotɨ
iimitɨnojaagodɨro seeme agaajatɨsejebadɨ mihica. Jaarumo amiyatobadɨro
mehesamaaje iiminojaagodɨro.
21 Mɨɨro Moise tajɨɨba Caatɨnɨhaamefañо jillɨ neehi: Jiicuumimɨnaaco si-
icuumimɨnaa iijɨri neeji siicuumiotofeenedɨ. Jaarunaaca uco: Miyaano
neejitɨmo, noobo Moocaani, noonoro.
22 Jaamañо agaajaratɨno iijɨri iimaano imiyaavogotɨmocoro igaajasuqui
iicano; imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatɨno. Jaanotɨ bu Moocaani iijɨ
jɨɨbogo mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanotɨ imiyaavogotɨmoco
agaajasuno icatɨno.
23 Jaabadɨro bu paryɨ Moocaani iijamɨnaa sahɨgovɨro iigaivomoro sabadɨro
agaajaratɨno iijɨneri ihiimaamofeenevɨ saafi agaajatɨɨbo, bu imiyaavogotɨɨbo
icano ijɨcafuturuva: Jillɨ fɨne jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanotɨ famooro Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogomofeenevɨ imiyaavogotɨɨbo,
bu agaajatɨɨbo icano ijɨcafuturuva, diibo imitɨno iicahicanoco gaajacujiru-
ubo, toono paryɨ amɨɨhai monoonoco uguubunofeenedɨ.
25 Jillɨtɨ jari diibo jeebɨɨfañо iicano agaajarahicatɨno foovoɨɨveji. Jaadɨ jari
ememuɨɨvooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amɨɨhaifeenevɨ Moocaani
icahi, nooboro.

Moocaani Iijafañо Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Mihigaivusumi
amɨɨhaitɨ saatoho masima iicahachiijɨ, bu ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu
Moocaani agaajasunoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu agaajaratɨno iijɨri
ihiimaanoma iicahachiijɨ, bu toojɨri ihiimaanoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ
icano, imino momoonɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco ujusisujino
iicahachiijɨ.
27 Jaamo bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaajisumi miimɨsiicɨro mihiimaa;
sihidɨ iicasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaarumo sano icatɨno,
saafiisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho ijɨɨbequi diito onoonoco.
28 Jaanotɨ toonoco ɨjɨɨbeguejirumo achahahachiijɨ sijɨɨjeri mihiimaadino
mihigaivusumi. Jillɨro amɨɨhaifañodɨro mihiimaa Moocaanimaryo.
29 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejino iicahachiijɨ miimɨsiicɨro mi-
hiimaa. Jaanotɨ iguiraasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaanoco saa-
toho muguubunɨcɨmoro mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro.
30 Jaanotɨ bu ɨgɨcɨnɨɨboco sabogoco Moocaani igaajasuruva ɨmegavɨ ihi-
imaabo illɨɨvequi.
31 Jillɨtɨ paryɨ amɨɨhai Moocaani iijɨco magaayɨcɨhicamo saafiisari mɨjɨɨbogo,
famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi.
32 Jaaneguiiha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogomo ihesamaajeque iguiinonɨqui
saafi ihiimaanohachutahiica.
33 Mɨɨro Moocaani sajeebɨɨ icaco aacɨɨbo ɨmɨtasuubo icatɨno.
Oono fahɨgova iicamo miyaavogomɨnaa Moocaani iijanofañо iicanɨcɨbadɨ.
34 Jaabadɨro bu gaigoomɨ cultofañо llɨɨvɨ iimaatɨmo iicaqui, Moise
tajɨɨbafañо onoobadɨ iicaqui.

35 Jaanoti agaajanoco iimogohachiiji jari iijafaño ofoodi aijico idilluqui. Imijitiruno gaigo cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadiro bu magaaja Moocaani iiji amiihaiti ticovahinitihi, bu idiimoro amiihai toonoco magaayicihinimo mihicatihi.
37 Amiihaiti saatoho: Moocaani iijico ijiibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani Gaijafeenedi gaajahi, noomoro mehesicinimo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodi jilli amiihaico onoono jino Aivojiibo Moocaani tajiiba iicanoco.
38 Jaanoti jinooco imiyaavogotiibo onoonoco: Miyaano, meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomi, Moocaani iijico mijiibeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratino iijineri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ivi iminoro meheetavo mitasutimo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunoti Ijiibogono.
(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaaneguiiha tañahabomi, imeguehi taajasujiibogoco amiihaico uujoho ijiibeguehininoco mehesafotonoco. Tobogoco amiihai magaayicihinibogofaño quehecuno mihicabogo.
2 Jaabogofeenediro bu amiihai mataajacuhi amiihaico ijiibeguehinibadiro mihicahachiiji miyaano mimiyaaveguehinihachiiji.
3 Miiro amiihaico iticoni jiibeguehinihi Moocaaniti agaayicihinibogoco: Cristo mohimitihallivi iguijeveunoco, oono Caatinihaamefaño unuubadi.
4 Jaaboco iciicuruubo siino mifucuci, safucu icanoti buheeteubo, oono bu Caatinihaamefaño unuubadi.
5 Jaabo Pedrovi jafeveuhi. Jaadi bu tolliro saatoho paryi famooro iminisuminaavi icano.
6 Jaabadiro bu tolliro safoono saatoho miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinientodimo janaaniciviicaumovi. Jaamehiica icacinihi, Pablo unuusumi. Jaanoti saatoho diitoti choomocinicuhi.
7 Jaanobuunati bu Jacoobovi jafeveubo. Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.
8 Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisituviro minisuminaafiti iciuhi, oono oovago iseemeneque sisituviro agañiiniicibadi iicauboco.
9 Miiro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatiibo uco minisuminaafi monootatiruubo Moocaani iijaminaaco imitino omoonihinimaño.
10 Jaaruubo jino uujoho diiboti icahi Moocaani uco agaijimaño. Jaamaño diibo uco imino omoonuno sicamañovi footihi. Miiro paryi diito janaaniciviidudicamaaihi. Jaaruno uujoho omoonino icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino.
11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mijiibeguehi. Jaabogoco amiihai mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojiibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi onoono bu iicanaaca, bu ¿milli amiihaiti saatoho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi?
13 Jaano bu tolli iicaruva, ¿jaana milliti bu Cristo siino buheeteuhi?
14 Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachiiji jino mojiibogo jilli sicamañovi, bu oono amiihai miyaavogo jilli sicamañovi icano.
15 Jaaneguiiha jahi bu miihai Moocaaniti sicamañooco mijiibeguehicahi, Moocaani Cristoco guijevefañoti buheetesuuhi, monoomo. Jaanoti miyaano

uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, jaanaa ¿mɨllɨtɨ bu siino Cristo buheeteuhi?
16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, Cristo siino buheetesurautɨhi.
17 Jaanotɨ bu Cristo siino ubuheetesurautɨhachiijɨ, amɨɨhai miyaavogo jillɨ sɨcamaño. Jaaneguiiha jahi amɨɨhai imitɨfañerehiica mihicahi.
18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitɨhi.
19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesɨcɨnɨno jillɨ jiijehallɨvɨro mihicaquiguiiharo iicahachiijɨ mɨɨhai famoo janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno mihicahi.
20 Chaha, tollɨ icatɨno miyaano aivo Cristo uchuumucuuboco siino Moocaani ubuheetesuuno. Jaamañо Cristo ɨmegaoobo ufucu siino ubuheetejimotɨ ubuheetecuubo.
21 Mɨɨro oono saafi Adan onoobofañodɨro guijeve asaaubadɨro, bu saafi Cristofañodɨro iguijevecumo siino ubuheetejino saahi.
22 Oono paryɨ Adanoto iicamañо iguijevenɨcɨbadɨro, bu oono paryɨ Cristooto iicamañо fiivoma icaji.
23 Jaarumo sano diiboma icajitɨno; itɨconɨ diibo buheetehinɨcuuhi. Jaadɨ jari diito, diibota iicamo, buheeteji diibo asaadɨ.
24 Jaadɨ jari jiinɨje ifinɨjino icaji. Jaasumi Cristo finɨsuji paryɨ jihovo tajɨɨbaco, bu fanooro paryɨ aivojɨco, bu paryɨ mityaco icano. Jaadɨ Moocaanico ihaivojɨco acɨjiibo.
25 Mɨɨro Cristo aivojɨɨveji jari paryɨɨcɨno Moocaani imɨnaaco iguiinomɨcudɨ.
26 Jaadɨ bu guijeveque niinoono finɨsujiibo.
27 Mɨɨro Moocaani paryɨɨcɨno Cristoguiinovɨ ficucuuhi. Jaaruno Caatɨnɨhaamefañо paryɨ diiboguiino ficucafotono nuurunaaca ɨdɨɨboro Moocaani diiboguiino ficucafototɨhi. Mɨɨro diibo paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuuhi.
28 Jaadɨ paryɨɨcɨno Cristoguiinovɨ ificuucafutucuudɨ, Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovɨ ficuucafeteji; mɨɨro diibo Cristoguiinovɨ fanoovaaco ificuubo. Jaamañо jillɨtɨ Moocaani fanoovahallɨvɨ icaji.
29 Jaanotɨ bu saatoho ochoomocɨnɨhicaumeguiiha ifiinoco nitɨhicahi. ¿Collɨhi bu jaamo tollɨ moonɨhicahi? Mɨɨro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotɨruva tollɨ moonɨhicajitɨrumo.
30 ¿Nacu mɨllɨtɨ mɨɨhai fahiijɨvaro ñɨhicunofañо mihicahicahi?
31 Mɨɨro uujoho fahiijɨvaro guijevefañо icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomɨ, oono amɨɨhai Cristoco mimiyaavogomañо uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadɨ.
32 Uujoho jillɨ onoomañо Efeso cuumivɨ jɨcumɨbadɨ iicahinɨmo miyamɨnaama moonɨcasihinɨhi. Jaaneguiiha, ¿toonotɨ jinejeque ɨcɨjirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutɨmo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho eneehicabadɨ imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui icano cɨvohogo miguijevecujimañо, noomoro.
33 Amɨɨhaico sita bañɨdino. Mɨɨro noonɨcɨmo: Imitɨno gataavomɨnaa imino iicafiruuboco imitɨno jeevamaaisufihi, noomoro.
34 Jaaneguiiha amɨɨhai iminoro mihica ɨtɨcovono ifiima. Jaamoro imitɨco momoonɨdino. Mɨɨro oono amɨɨhaitɨ saatehehiica Moocaanico gaajatɨhi. Jillɨ amɨɨhaico neehi, jaanotɨ jaamo munucufevehi.

Jillɨ Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
(1 Ts 4.14-17)

35 Fɨne saatoho dillujirahi: ¿Mɨllɨ fɨne uchuumucuumo siino buheeteji? ¿Mɨllɨ jeevano ifiinoma fɨne icajimo? noomoro.

36 Jeedɨ fɨne aivo agaajatɨmo. Mɨɨro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunatɨ ifaho iinefihi.
37 Mɨɨro trigoco, bu tobadɨ iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno ihiinotatɨhi itoogaico mabasuno iinefihi.
38 Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadɨ fiivusufihi siyomono toogaico siibadɨ, bu siyomono toogaico siibadɨ icano.
39 Mɨɨro sabadɨro ifiino icatɨhi: Siibadɨro miyamɨnaa ifi, bu siibadɨro asimɨ ifi, bu siibadɨro joomɨ ifi, bu siibadɨro taava ifi icano.
40 Jaabadɨro bu icano niquejemɨnaa ifi, bu jiinɨjemɨnaa ifi icano. Jaarunaa niquejemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro, bu jiinɨjemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro icano.
41 Jaabadɨro bu cuujeo nɨhɨba sesee siibadɨro, bu fucuo nɨhɨba sesee siibadɨro icano. Jaabo sesee bu meecɨrɨ seseetɨ siibadɨro. Jaabadɨro bu meecɨrɨ sesee saafi sesee siibadɨ, bu sifi sesee siibadɨ icano.
42 Jaabadɨ bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucɨfino ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaanobuunatɨ siino mubuheeteedɨ utuucɨcujitɨno ifiima mihicaji.
43 Ɨdicunoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ ovosɨɨcɨnɨcuhi. Bu niinovanoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ sefacuno.
44 Miyamɨnaafi ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ gaija ifiirucu iicano. Jaamañɔ miyamɨnaa ifi iicabadɨro, bu gaija ifi icahi.
45 Mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefañɔ noono: Itɨconɨɔ miyamɨnaafi Adan onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunatɨ Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jillɨ Gaijafeenedɨ fiivoco aacɨneguiiha.
46 Jaaruno Gaija ifi itɨconɨ mihicatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa ifiitɨ itɨconɨ mihicahi. Jaadɨ jari Gaija ifiitɨ mihicatahi.
47 Itɨconɨɔ miyamɨnaafico jiinɨjetɨ eheetavuubo jiinɨjemɨnaafiu. Jaano allɨvɨoobo iicaabo Aivojɨɨbo Jesucristo niquejeoobo.
48 Jaamañɔ jiinɨjemɨnaa ifiino johono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ jeevahi. Jaanotɨ niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadɨ jeevahi.
49 Jaabadɨro mɨɨhai oono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ mejeevamañɔ, bu ufucu oono niquejeoobo ifibadɨ mejeevaji.
50 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo Moocaani aivojɨfañɔ feejitɨhi. Mɨɨro oono gueenene iicatɨno ufucuro ifinɨjitɨnofañɔ icajitɨhi, eneejiruno.
51 Imeguehi bu jino agaajaratɨnoco magaajanoco: Famooro miguijevejitɨhi. Sano famooro siibadɨ mifiiveteji.
52 Jillɨ goovanogayɨ oono mɨɨno aallɨɨco mimichɨhɨyaacuno iicanɨcɨbadɨ, niinoono trompetaco ojɨsucudɨ. Jaasumi toono trompeta ojɨdɨ uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chuumucuutɨmo iicaqui. Jaanotɨ mɨɨhai sifiitɨ miminifeteji.
53 Oono mofi gueenene icatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ fiiveteji. Jaabadɨro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ fiiveteji.
54 Jaano oono mofi gueenene iicatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ icano, Caatɨnɨhaamefañɔ onoono miyaaveji:

Guijeveque Moocaani mitya guiinonɨji.
55 Guijeve, ¿cuuca icano dimitya mɨɨhaico iguijenɨhicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guiinonɨji eneehicano? Caatɨnɨhaamefañɔ onoono.
56 Mɨɨro imitɨ, guijeveque mityaco acɨhicahi, mɨɨhaico iguijenɨqui. Jaabadɨro bu Moise sɨɨcɨjeo tajɨɨba imitɨco mityaco acɨhicahi.

57 Jaanoti naha jisumi miihai Moocaanico mihimehi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi miihai guijevecuutimo mihicajino mityaco aacinohallivi.
58 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, quehecuno sefano mihica, fahiijivaro janaaniciviro Mohaivojiibo dudicamaajeque eetavomoro mihica. Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojiibedi mududicamaaiño sicamañovi iicatinoco.

16

Cristofañodi Monahabomi Iicamedi Nihibamico Mahallacaruno.

1 Jaanoti bu amiihaico neehi Cristofañodi monahabomi iicamedi nihibamico mahallacarunoti: Johono Galacia jiinijeri iicajano Moocaani iijanominaaco ijiibuguubo unuubadi momooni.
2 Fajaguisivaviro famooro amiihai magaayicinoti ijeevadi mudugaacumoro mificuhica magaayicidinoti gaajacimoro. Jaamo uujoho iifotodi toonoco eheetavotimo mihicahi.
3 Jaabo uujoho iifotodi amiihai monoomoco galluji Jerusalevi aamenema, diito isatyequi monahabomi tahigo iicamedi amiihai mahallacaruno nihibamico.
4 Jaanoti bu uuro ofoono uudi iimihachiiji, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaañ.

5 Jaabo amiihaijaago ofoodi, iticoni fatyeji Macedonia jiinijefañodi. Jaadi jari amiihaivi Corinto cuumivi ifeteji.
6 Jaabo amiihaima gueenejisuno iicahachiiji. Jaanoti bu paryiicino jiinijaco toonoviro afatyohachiiji. Jaachiiji uco mahamusu efeejihigovi ofooboco.
7 Imogotihi amiihaijaago ofoobo jilli ifatyodi ofoonoco. Imeguehi amiihaima gueenene iicanoco Mohaivojiibo Jesucristo iimogohachiiji.
8 Jaaruubo jino Efeso cuumivi icajihiica Pentecoste jiibaimo afatyonohachuta.
9 Jisumi jimañovi aivo imino Moocaani dudicamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu sihidi saatoho imogotimo uco ijiihegueme iicamaño icano.
10 Jaanoti Timoteo amiihaivi iifotohachiiji imino diiboco magaayici sajeebii iicaqui. Diibo bu uubadiro Mohaivojiibedi ududicamaaibo.
11 Jaaneguiiha amiihaiti saatohoba diiboco mitihimejetasudino. Jilliro diiboco mahamusu sajeebii ofooboro uco imeecivaqui. Jinoti diiboco teemehi, bu saatoho monahabomi asaajimoco icano.
12 Jaanoti Apolo onooboti amiihaico jiibeguehi: Monahabomima diiboco galluucuurahi amiihaico ibaatequi. Jaaruubo foogotihi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajiinino.

13 Jaaneguiiha allivano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifiimi mihica, sefano mihica.
14 Paryi fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijinofañodiro meheetavo.
15 Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi Estefano iijaminaama iticoni Acaya jiinijevi Jesu jiibogoco agaayicimoco, bu tolliro miyaavogominaaco ejeecivehicamoco icano.
16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadi momoninoco, bu saatoho diitobadi iicamo onoobadi, bu jaamoco aamusumo ududicamaaimo onoobadi icano momoninoco.
17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amiihai uco mahamusutinoco, juuga machahamaño.

18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai
mihicahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.
19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi.
Jaabadɨro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi
iijafaño iigaivehicamo icano, amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco gal-
luuhi.
20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ
fahɨgovavɨ midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.
21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ
uujoho caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.
22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno
iicaqui.
Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.
24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ iicanoco. Fɨne.

2 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ. Jaabo
uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ
Moocaani iijamɨnaa Corintori iicamedi, jaabadɨro bu paryɨ Acaya jiinɨjeri
iicamo, paryɨ Moocaanita iicamedi icano.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨqui imi icaco, sajeebɨɨ icaco icano Moocaanitɨ, bu
Mohaivojɨɨbo Jesucristotɨ icano.

Pablo Ɨdaasuno Iicano.

3 Masɨɨ Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimequi. Mɨɨro diibo
Moocaani mɨɨhaico ɨdaasugoobo, bu jaabo diibo Dios mɨɨhaico fahiijɨvaro
ajacusuhicaabo.
4 Mɨɨro Moocaani mɨɨnoco jacusufihi paryɨ fanoovari ɨdaasuno mihi-
camoco. Jaabadɨro bu mɨɨhai ɨdaasuno iicamoco majacusuqui, oono mɨɨhaico
Moocaani ajacusubadɨro.
5 Mɨɨro mɨɨhai Cristo ɨdaasufañodɨ mihicamaño, bu diibo Cristofañodɨro
ajashutɨno majacusucafetehi.
6 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogonotɨ ɨdaasuno mihic-
ahi. Jaanotɨ amɨɨhai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadɨro bu
mɨɨhaico Moocaani ajacusuneri amɨɨhai bu majacusucafetequi. Jaamo bu
tollɨro amɨɨhai sɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhi jino mɨɨhai ɨdaasuno mihicanehe-
jeque majaabɨcɨhicabadɨ.
7 Jaamañо amɨɨhaico mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨhi. Oono mɨɨhai ɨdaasuno
mihicanofañodɨ tollɨro amɨɨhai mihicamaño, bu tollɨro Moocaani ajacusuno-
fañodɨ mihicajinoco icano.
8 Monahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhai magaajanoco sihidɨro imitɨneri
Asia jiinɨjevɨ mɨɨhai mihicahicahinɨnoco, sihidɨ jeevano ɨdaasuno mihicahi-
caunoco. Jaaneri mosefama machahacuuhi majaabɨcɨcujitɨhi: Fɨne aivo
muchuumucuuji, munuurahi.
9 Iguijenɨcuujimo iicanɨcɨbadɨ mihicahicauhi. Jaaruno fɨne jillɨ
mofiivɨro esɨcɨnɨtɨmo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro
mehesɨcɨnɨqui iicauno.
10 Jaabo Moocaani mɨɨhaico toonotɨ taajasuuhi, bu jisu mɨɨhaico taajasu-
uboro icahi, toono sihidɨ ejeevano mɨɨhaico iguijenɨjirunotɨ. Diibovɨro mɨɨhai
mohesɨcɨnɨco mificuuhi mɨɨhaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amɨɨhai mɨɨhaico mahamusu, mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa.
Jaaneguiiha ajashutɨmo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaahachiijɨ, diibo
mɨɨhaico imino moonɨji. Jaanoco aatyɨmemere ajashutɨmo Moocaanico
imeji, mɨɨhaico Moocaani imino omoonɨnohallɨvɨ.

Jillɨtɨ Pablo Corintovɨ Fuutɨhi.

12 Mɨɨro icano sano mɨɨhaico imo imo omoonɨno; jiijehallɨvɨ mɨɨhai
miyanotɨro Moocaani imogobadɨ imino mihicanoco magaajaneri imo imo
mihicahi. Jaamo aivo amɨɨhaifeenevɨ imino mihicahicahi. Moocaani
mɨɨhaico iimihuseri amusuhicahi tollɨ imino miicaqui. Jaaruno mɨɨhai gaa-
jariro tollɨ mihicano icatɨno.
13 Mɨɨro amɨɨhaidi paryɨ aameneque macaatɨnɨhaamenefañо meneehicahi
amɨɨhai memeecɨmoro magaajajidɨnoco. Jaanoco imeguehi imino magaa-
janoco.

14 Oono samañosacoro magaajacuubadɨ, jaamo ufucu, Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristo asaajifucu, mɨɨhaitɨ imo imo mihicahi, bu mɨɨhai amɨɨhaitɨ mihicajibadɨ
icano.
15 Jino miyaanoco eesɨcɨnɨɨboro itɨconɨ esamaaihinɨrahi amɨɨhaico mifoocɨ
abaahinɨjinoco, amɨɨhaico imo imo moonɨqui.
16 Uujoho esamaaihinɨhi Macedoniajaago ofoobo amɨɨhaico
abaahinɨjinoco, bu siino tahɨgotɨ uhuumiibo amɨɨhaico abaahinɨjinoco icano.
Jaamo amɨɨhai uco mahamusuhi imino Judeavɨ feequi.
17 Jillɨ nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fɨne uco bañɨɨbobadɨ
mehesɨcɨnɨhi? ¿Nacu fɨne uco amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi oono imiyaavogotɨmo
saatohoco: Jɨɨhɨ, onoomoro, bu saatohoco: Chahano, onoonɨcɨmobadɨ?
18 Mɨɨro Moocaani gaajahi mɨɨhai amɨɨhaico: Jɨɨhɨ, monoomoro, bu siino:
Chahano, monootatɨnoco.
19 Mɨɨro mɨɨhai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani
Achi jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicaabo: Jɨɨhɨ, onooboro, bu siino: Chahano, nee-
jibuutɨhi. Mɨɨro Cristofañodɨ paryɨɨcɨno miyaano mɨɨhaiñoobaco bañɨtatɨɨbo.
20 Mɨɨro diibovɨ paryɨ miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico
mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonɨcɨhi Cristo Jesuco magaa-
jacuunofeenedɨ.
21 Jaabo diibo Moocaani mɨɨhaico, bu amɨɨhaico icano Cristofaño quehe-
cuno ificuuboro itaatɨ miicaqui ijeevadɨ ficuuhi.
22 Jaaboro mɨɨhaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebɨɨnofaño ficuubo,
toonotɨ magaajaqui ufucu niquejefaño magaayɨcɨjinoco.
23 Jaanotɨ eesamaahinɨbadɨ Corintovɨhiica footɨhi amɨɨhaico agaijɨmaño.
Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanotɨ miyaano iicatɨhachiijɨ
imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.
24 Jaarumo mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhaico: Jillɨ mimiyaavogo, noomoro
amɨɨhaico matajɨɨbanoco. Mɨɨro amɨɨhairyo, miyaavogofaño quehecuno
mihicacuuhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhaico janaanɨcɨ imo imo mo-
moonɨsunoco.

2

1 Jillɨtɨ imeguehinɨtɨhi amɨɨhaico siino abaatonoco siino ɨdaasuno amɨɨhaico
omoonɨjiruneguiiha.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨruva, ¿mɨɨjoho bu uco imo imo
moonɨjirahi? Amɨɨhaico bu uujoho ɨdaasuno omoonɨnobuuna.
3 Jillɨtɨ amɨɨhaidi jino uujoho aameque jillɨ caatɨnɨuhi amɨɨhaijaago
ofooboco, uco amɨɨhai imo imo momoonɨjirumo, jillɨro ɨdaasuno mo-
moonɨjirunoco iimogotɨmaño. Jaamaño amɨɨhai imitɨco mejeevesuhachiijɨ
uujoho imo imo icaji. Jaaneri tollɨro amɨɨhai imo imo mihicaji.
4 Mɨɨro toohaameque amɨɨhaidi acaatɨnɨusumi ɨdaasuno iicaneri tafi uco
nɨjɨ nɨjɨ iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatɨnɨutɨhi
amɨɨhaico ɨdaasuvusuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhaico gaajasuqui sihidɨ amɨɨhaico
agaijɨnoco.

Imitɨno Omoonɨuboco Iimibachuno.

5 Jaanotɨ oono saafi ɨdaasuno omoonɨubo saafiicoro uco ɨdaasuno
moonɨutɨhi. Tollɨro bu paryɨ amɨɨhaico moonɨubo. Jillɨro mɨɨvɨro neehi.
Imogotɨhi janaanɨcɨ sefano ɨhɨɨbanoco.
6 Mɨɨro amɨɨhai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amɨɨhaifañotɨ mihii-
nusucuuhi. Jaanotɨ eesafotooboro gaajacuubo.
7 Jaaneguiiha jillɨro ɨvɨ jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco maja-
cusucu, sihidɨ ɨdaasuno iicaneri janaanɨcɨvɨro imitɨno icaadiibo.

8 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijɨnoco.
9 Miɨro itɨconɨo aamefañodɨ toonotɨ amɨɨhaico nooboro caatɨnɨuhi, amɨɨhaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadɨ moonɨjimo? onoomañoo.
10 Jaanegui jisumi amɨɨhai oono iimiutɨɨboco mihimibachucuuhachiijɨ, bu uujoho tollɨro diiboco imibachucuuhi. Miɨro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo ɨmefeenevɨ amɨɨhaico agaijɨɨboro.
11 Toonotɨ mɨɨhaico Satanas quehevediino iguiinonɨɨboro, mɨɨro diibo omoonɨgonoco mɨɨhai imino magaajahi.

Troa Cuumivɨ Pablo Jeebɨɨ Nɨjɨ Nɨjɨ Icauhi.

12 Jaanotɨ Troa mɨcuvɨ Cristo jɨɨbogoco jɨɨbeguequi ufuubo ɨɨfutusumi, aivo uudi imiuno Aivojɨɨbo dudɨcamaajeque toonovɨ eetavuujino.
13 Jaarunofañoo tajeebɨɨ uco sajeebɨɨ icautɨhi, monahabo Titoco toonovɨ aatyɨmeutɨmañoo. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonotɨ fuuhi Macedonia jiinɨjejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mɨɨhaico Cristo Jesuta ɨjɨmɨtaco iguiinonɨmoro miyamɨnaa mitya mitya agaimuaivomofañoo mɨɨhaico asatyefinohallɨvɨ. Bu jaaboro mɨɨhaifeenedɨ ijɨɨbogoco jɨɨbugusuhicaabo. Oono facɨcɨ uusuno fahɨgovadɨ ofoonɨcɨbadɨ icaqui.
15 Miɨro mɨɨhai oono aimoguiijɨco, Cristo Moocaanico ejeecɨvoobo, ɨjɨgasuno uusu fahɨgovadɨ ataajajimofañodɨ, bu ataajajitɨmofañodɨ icano ofoonɨcɨbadɨ mɨɨhai paryɨ miyamɨnaa iicadɨmoco mɨjɨɨbeguehicahi.
16 Jaano ataajajitɨmedi namita uusunɨcɨbadɨ jeevahi. Jaanotɨ ataajajimedi facɨcɨno uusuno, fiivoco aacɨno uusubadɨ jeevahi. ¿Jaanoco mɨɨjoho fɨne iinoro eetavejirahi?
17 Miɨro mɨɨhai nɨhɨbamɨguiiharo Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogotɨhi, saatoho iicabadɨ simañehejedɨro iinoro ubuunanɨmoro ɨjɨɨbeguehicabadɨ. Miyanotɨro naha mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, diibo Moocaani mɨɨhaico agalluumo mihicamañoo, bu Cristo jeecɨvomɨnaa mihicamañoo icano.

3

Bohono Iijɨ Jɨɨbogo.

1 ¿Nacu mɨɨhai jillɨ munuusumi fɨne amɨɨhaidi, mɨɨhai mofiitɨro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collɨhi jaamo mihimeguehi mɨɨhaiditɨ sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amɨɨhairyo imino mɨɨhaico magaajacuuhi. Jaabadɨro mɨɨhai magaajagotɨhi sita aameri amɨɨhaiditɨ ɨjɨɨbogonoco. Jaamañoo uujoho ¿collɨhiica aamema icajirahi uuditɨ sita: Imiibo, noomoro acaatɨnɨhaamema?
2 Miɨro uujoho amɨɨhaico ɨjɨɨbugusumi, amɨɨhai jeebɨɨfañoo mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyɨmemere tadyudɨcamaaje imino iicanotɨ gaajajirumo.
3 Miɨro amɨɨhai toohaamebadɨ mihicahi, Cristo acaatɨnɨuhaamebadɨ mihicacuuhi. Miɨro mɨɨhai mɨjɨɨbogomo amɨɨhai jeebɨɨfañoo macaatɨnɨcuunobadɨ mificuhicacuuhi. Jaanotɨ caatɨnɨiri macaatɨnɨcɨnɨtɨhi. Jillɨ Moocaani iicaabo Gaijariro macaatɨnɨcɨnɨhi. Guiisibabujehallɨvɨ Moise tajɨɨbano acaatɨnɨcɨnobadɨ icatɨno. Jillɨ miyamɨnaa jeebɨɨfañoro acaatɨnɨcɨnɨcuuno.
4 Jaano mɨɨhaidi toono miyaano iicanoco mɨɨhai magaajahi Moocaanifañodɨ, bu Cristofañodɨ icano.
5 Jaamañoo mɨɨhai momityariro siinoco momoonɨno icatɨno. Paryɨɨcɨno fanoovaaco momoonɨno Moocaanitɨ saahi.

6 Mɨɨro diibo mɨɨhaico mityaco aacɨneri bohono iijɨ onoobadɨ diibedi
mududɨcamaaihi. Jaano toono bohono iijɨ oono eedeetajɨɨbano
acaatɨnɨcɨnɨno iicabadɨ icatɨhi. Jillɨ Moocaani Gaijatɨ magaayɨcɨnotɨonoro
iicamaño. Mɨɨro oono acaatɨnɨcɨnɨno tajɨɨba Moise tajɨɨba, guijevefaño
satyefihi. Jaanotɨ naha Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi.
7 Jaano toono Moise tajɨɨba guiisibabujehallɨvɨ acaatɨnɨcɨnɨno arɨcuno
saauhi. Jaamaño israelmɨ Moise ɨmeque meecɨhicautɨhi ihɨme sihidɨ arɨcuno
ɨɨfuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharɨcu jaabavonoro fuuhi jaano to-
tajɨɨba guijevefaño asatyefiruno sihidɨ iimima saauhi.
8 Jaanegui fɨne, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijɨɨbogoco mojaago
ɨsɨvano.
9 Buhɨcagaha oono mɨɨnoco guijevefaño asatyefiruno tajɨɨba iimima icauhi.
Jaanegui fɨne aivo sihimi icano, oono Moocaani jɨɨbogo mɨɨhaico: Amɨɨhai
imitɨma machahacuuhi, onoobogo.
10 Mɨɨro totajɨɨba itɨconɨ iimima iicaruno jisumi miyaadɨ jeevacuutɨhi, jino
sihidɨ iimima iicanoguiinodɨ.
11 Jaano toono gueenene iicaujitɨruno iimima icauhi. Jaano janaanɨcɨ aivo
imijino ufucuro ifinɨjitɨno iimima icahi.
12 Jaamaño mɨɨhai toonoco imino magaajamaño, nucufeguetɨmo
mɨjɨɨbeguehicahi.
13 Jaamo mɨɨhai Moise omoonɨubadɨ momoonɨtɨhi diibo naha ihɨmeque
gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmɨ toono gueenene iicajitɨno arɨcu
ajaabavonoco atyɨmetɨmo iicaqui.
14 Jaarunoco diito gaajatɨhi. Jaabadɨro bu jisumi toono eedeetajɨɨbaco
emeecɨsumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacucɨnɨno iicabadɨ jeevamo
gaajatɨmo. Mɨɨro tobaryu diitotɨ gañɨɨcafototɨhiica ɨdɨɨboro naha Cristofañodɨ
tobaryu gañɨɨcafetejirahi.
15 Mɨɨro jisumihachuta Moise tajɨɨba aameneque emeecɨsumi tobaryubadɨ
diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatɨmo iicaqui.
16 Jaano naha jari gañɨɨcafetefihi Aivojɨɨbojaagovɨ iminifutusumi.
17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo
Moocaani Gaija iicahɨgo sajeebɨɨ icahicahi.
18 Jaamaño paryɨ mɨɨhai tobaryuri mohɨmeque mafabaacucɨnɨcuutɨmo.
Mofiivɨ Mohaivojɨɨbo imi ɨfuvusuhi, oono meecɨmefaño mofi
ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨɨhai janaanɨcɨvɨro diibobadɨ minifotomoro
mefeehi fahiijɨvaro janaanɨcɨvɨro diibo imibadɨ minifotomoro mofoomaño.
Jaano toono Aivojɨɨbo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masɨɨ suufenɨtɨmo momoonɨqui, Moocaani mɨɨhaico
ɨɨdaasugooboro idudɨcamaajeque atajɨɨbaunoco.
2 Mɨɨro mɨɨhai toovono omoonɨfinehejeque, bu unucufesunehejeque icano
mihimugucuutɨhi. Bu tollɨro sitaaco bañɨmoro mofootɨhi, bu Moocaani iijɨco
simañehejedɨro buunanɨmoro mofootɨhi icano. Jillɨ miyaanocoro meneehic-
ahi. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani ɨmefeenevɨ saatohoco magaajasuhi, mɨɨhai
Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihicanoco.
3 Jaanotɨ jino Moocaani taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogono toovono iicahachiijɨ,
oono cɨɨjɨgaifaño ufuucuujimediro toovono.
4 Mɨɨro diito imiyaavogotɨmo, jiije caani ɨjɨ ijeebɨɨnoco mɨtasucuuhi. Jaaneri
gaajacuutɨmo Cristo jɨɨbogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.
5 Jaamo mɨɨhai Moocaani jɨɨbogoco mɨjɨɨbugusumi, mofiiditɨro
mɨjɨɨbeguehicatɨhi, ɨdɨɨboro Jesucristo amɨɨhai Aivojɨɨbo iicaabeditɨ

mɨjɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ naha mɨɨhai jillɨ amɨɨhai jeecɨvomɨnaa mihicamo Cristoco magaijɨmaño.
6 Mɨɨro diiboro Moocaani: Ɨcɨvuuneguiiha daachɨcɨsu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebɨɨnofaño achɨcɨsuhi. Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo ɨmefañotɨ ɨɨfuvusunoco.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nɨfaqui eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadɨ jeevano. Toonotɨ igaajaqui toono sihidɨ ejeevano mitya mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.
8 Jaamaño fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataajanɨcɨhi, bu fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri ɨdaasuno mihicatatɨhi,
9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico jeevesutatɨhi, bu mɨɨhaico iguiinonɨrumo, miguijevetatɨhi icano.
10 Jaamaño fahɨgovadɨ mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumaño. Jaaneguiiha mofifañodɨ bohono ifiico Jesu aacɨnoco mɨhɨfusuhicahi.
11 Mɨɨro mɨɨhai jino mihicanohachuta fafucuvaacɨvɨro ñɨhicunofaño mihicahi mɨɨhaico agaicaaujirunofaño Jesuco magaijɨmaño. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu aacɨno ihɨfusucafetequi.
12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ mɨɨhaico sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico magaajaqui.
13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi, noonoro. Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro, mimiyaavogomoro mihiimaahi.
14 Jaamaño mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesuco ubuheetesuubo, bu mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheetesujiibo, Jesuma miicaqui.
15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufaño mihicahi amɨɨhai iiminofaño miicaqui. Jaamo sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco agaayɨcɨmo, toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico sihidɨ ihiimequi.
16 Jaamaño mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo mɨɨhaico mofiino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro fafucuvaacɨvɨro buheetenere feehi.
17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañotɨ magaayɨcɨji ifinɨjitɨno imi, aivo aajashutɨnoco.
18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi. Jillɨ jisumi mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro mahatyɨmeneheje gueenene icatatɨhi. Jaanotɨ jisumi mahatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno iicajino.

5

1 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadɨ ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani mɨɨhaidi niquejefaño ifinɨjitɨno ifiico aacɨnoma. Toonoco miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjitɨrahi.
2 Mɨɨro miyaano jino mofiima mihicanohachuta macanɨfehicahi, niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma mihicacujirunotɨ.
3 Jaanofaño mɨjɨcafeteji mofi gaachehufaño iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mojeebɨɨ sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifaño mihicanohachuta macanɨfehicahi, ɨdaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehifiico mujujuuvequi icatɨno. Jillɨ bohono ififaño mɨjɨcafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofitɨ iminifetequi.

5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro Igaijaco acɨuhi ufucu
magaayɨcɨjino gaajatabadɨ iicano.

6 Jaamaño mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino jiijehallɨri muuhu-
cuma mihicanohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ mihicanoco. Aivojɨɨboma niquejefaño mihicatɨnequehiica.

7 Jaamaño miyaavogofañodɨro mihicahi. Jijeonoco mahatyɨmenejaagodɨ
mihicatɨhi.

8 Jaamaño mɨɨhai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififaño mihi-
canoco mejeevesumoro Aivojɨɨboma mihicatonoco.

9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro Mohaivojɨɨboco imo imo mo-
moonɨnoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudɨ icano.

10 Mɨɨro paryɨ famooro Cristo aivojɨ icaga ɨmegavɨ mihigaiveji
paryɨɨcɨno motɨcovoocɨvɨ momoonɨhicano jaadaco magaayɨcɨqui, jiijehallɨri
mihicausumi imino momoonɨuno jaadaco, bu imitɨno momoonɨuno jaadaco
icano.

Sajeebɨɨco Aacɨno Jɨɨbogo.

11 Jaamaño mɨɨhai Aivojɨɨbo ñɨhicuno omoonɨjinoco magaajamaño
paryɨɨcɨno miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui momoonɨhicahi. Mɨɨro
Moocaani mɨɨhaico gaajacuuhi. Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨɨhai mɨɨhaico
magaajanoco.

12 Jillɨ monoomo, mɨɨhaiditɨro siino imino mihiimaano icatɨno.
Jillɨ amɨɨhaico meneehi. Jaamo mɨɨhai imino momoonɨnoco amɨɨhai
magaajamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saatoho ijeebɨɨfañoonoco
esɨcɨnɨtɨmo ifiicoro: Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi
mɨɨhaihallɨtɨ.

13 Jaamo mɨɨhai mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa Moocaaniguiiharo
mejeegavehi. Jaanotɨ jeegavotɨmo mihicahachiijɨ jaafa amɨɨhaidi mihimimo.

14 Mɨɨro Cristo mɨɨhaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro famoohallɨvɨro
iguijeveunoco magaajamaño. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco.

15 Jaabo Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo
icacuutɨmo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo
iicaqui.

16 Jaamaño mɨɨhai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcɨnɨbadɨ mehesɨcɨcuutɨhi,
itɨconɨ naha mɨɨhai Cristoco jijeo miyamɨnaa iicabadɨ mehesɨcɨnɨhicauhi.
Jaarumo jisu tollɨ mehesɨcɨnɨcuutɨhi.

17 Mɨɨro Cristoma iicacuubo bomiyamɨnaafirucu eedeeneheje finɨcuuhi,
jisu paryɨ bonehejerucu.

18 Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨɨhai diiboma
sajeebɨɨ miicaqui. Jaaboro mɨɨhaico tajɨɨbaubo famoovaaco diiboma sajeebɨɨ
miminiiyuhicaqui.

19 Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco ifiivɨ sajeebɨɨ iminiiyuhi-
caabo diito imitɨco jeecɨvotɨɨbo. Jaabo mɨɨhaico tajɨɨbauhi toono sajeebɨɨ ica
jɨɨbogoco miyamɨnaaco magaajasuqui.

20 Jaamaño mɨɨhai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo mɨɨhaifeenedɨ
Moocaani amɨɨhaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amɨɨhaico mɨɨhai meneehi
Cristo mɨɨhaico atajɨɨbaneguiiha: ¡Moocaanima sajeebɨɨ miminifoto! meneehi.

21 Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco mohallɨtɨ
Moocaani iimitɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ moonɨuhi, diibojaagovɨ mɨɨhai mimini-
fotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadɨ.

6

1 Jaaneguiiha mɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje nahabonɨmɨnaa mihicamaño amɨɨhaico meneehi: Sɨcamañovɨ magañɨɨsudino Moocaani imihuseque aacɨnoco.
2 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño jillɨ Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨɨhaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.
3 Jaamaño mɨɨco mɨɨhai mihiijevesutɨhi, mɨɨhai dudɨcamaajeditɨ mɨɨhaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
4 Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani jeecɨvomɨnaa mihicanoco mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari iminotɨno mihicaneri icano, sɨɨcuno jeebɨɨri fanoovaaco majaabɨcɨnofeenedɨ.
5 Mɨɨro mɨɨhaico aamɨhicamo, mɨɨhaico cɨvojaanɨhicamo, mɨɨhaiditɨ ñaaɨhicamo, bu sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mihicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro mihicahicahi, bu sihidɨ ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano.
6 Jaanoco mɨɨhai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ, miyaanoco magaajanofañodɨ, bu mosɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhicahi, mohimihusefañodɨ, bu mofifaño Moocaani Gaija iicanoco mɨhɨfusunofañodɨ, bu mɨɨhai miya gaijɨma mihicanofañodɨ,
7 bu miyaavogoco mɨjɨɨbogonofeendɨ, bu mɨɨhaifaño Moocaani mitya iicanofeenedɨ icano. Jaamo toono ɨtɨcovono icaco magaayɨcɨnɨhi, mahamocasiqui niisugaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamoro tooneri mofiico magaihuɨnɨmoro mefeehi imitɨmehejeditɨ, bu mahamocasihi imitɨnehejema icano.
8 Jaamo safo mɨɨhaico imino obocɨgomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Jaanotɨ safo mɨɨhaico aatajagomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Safo mɨɨhaitɨ imino iimaamo. Jaanotɨ safo mɨɨhaiditɨ imitɨno iimaamo. Safo mɨɨhaico abañɨfifimoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai abañɨfifimo mihicatɨhi.
9 Jaamoco mɨɨhaico agaajaratɨmoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuumoco iicanɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨrumo. Jaarumo ¿mɨllɨ mihicatɨhi? Safo mɨɨhaico aamɨmo. Jaarumo miguijenɨcafototɨhi.
10 Ɨdaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijɨvaro Cristofañodɨ imo imo mihicahicahi. Siinotɨ mucuujɨvaachurumo, ajashutɨmoco mubusumijenɨhi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomɨ, corintomɨnaa, aivo amɨɨhaico imino miyaanoco meneehi, paryɨ mojeebɨɨfaño iicanoco.
12 Chahacuuno mojeebɨɨfaño amɨɨhaico meneejiruno. Jaanotɨ naha amɨɨhai jeebɨɨfaño icano mɨɨhaico amɨɨhai meneejiruno.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi. Oono caani iseemeque paryɨ miyaanoco onoonɨcɨbadɨ, paryɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanoco uco monoo, oono amɨɨhaico uujoho iicabadɨ.

Mɨɨhai Moocaani Iijatɨ Mihicahi Mojeebɨɨfaño Diibo Iicamaño.

14 Amɨɨhaico neehi: Imiyaavogotɨmehejema magataavocasidino. Tollɨ mihicaruva sabadɨro mihicajitɨrahi. ¿Mɨllɨ bu iimino iimitɨnoma gataavejirahi? Jaabadɨro bu, ¿mɨllɨ cuuje fucuma gataavejirahi?
15 Jaabadɨro bu ¿mɨllɨ Cristo ɨjɨma gataavejirahi? Jaamaño ¿mɨllɨ imiyaavogoobo imiyaavogotɨɨboma gataavejirahi?

16 Miiro Moocaani jeecivo iijafaño ijinitama sano diibo jeecivotatimo. Miiro
miihai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jilli unuubadi:
Diitofaño iicaaboro diitoma igueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacu-
umiminaa icano, nooboro.
17 Jaadi bu jilli noobo Aivojiibo:
¡Diito iimitimofeeneti mihiinomoro sihigovi mudugaavo! ¡Jaamoro iidicunoco
mududiicicuudino! Jaachiiji amiihaico gaayiciji.
18 Jaaboro amiihai caaniti icaji. Jaanoti amiihai taseemeti mihicaji, noobo
Aivojiibo sihidi ejeevaabo.

7

1 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jilli Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha
miihaico mofiico, mojeebiico icano imihininijirunoco moonitimo miicaqui,
bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadi mofiico mificuuqui
icano.

Corintio Cuumiminaa Iimitono.

2 Jaanegui miihaima imino mihica. Miiro miihaiñoobaco miihai imitino mo-
moonitihi, bu miihaiñoobaco imitino mejeevamaaisutihi, bu miihaiñoobaco
mabañihicatihi icano.
3 Jaaruubo jilli onoobo amiihai imitico onoono icatino. Miiro iticoni
amiihaico unuucubadi: Amiihaico uujoho sihidi gaijihi. Taciidiiti muduu-
jecinihi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.
4 Amiihaico imino eesicniiboro aivo amiihairi imo imo icahi. Jaamaño jino
sihidi idaasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.
5 Jino Macedonia jiinijevi magasehininotiro aivo mojaguisibama macha-
hahi. Jilli fahigovavi mofoohigo idaasuno mihicahicahi, saatoho miihaico
aamineri, bu mojeebiifañoti mihiguinehejeri icano.
6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, miihaico imo
imo miniiyuhi Tito agaseneri.
7 Jilli agaseneriro icatino, bu diibo Tito amiihaiti imo imo iicaneri icano.
Jaabo miihaico jiibeguehi amiihai miihaico mahatyimegueneque sihidi mi-
himogonoco, bu tolliro jiibogoobo idaasuno mihicanoti, bu tahalliti mi-
hicagonoti icano. Jaaneri sihidi janaanici aivo imo imo icahi.
8 Amiihaijaago agalluhinihaame amiihaico idaasuvusuhinirunaaca
jaaruneri uujoho idaasuvotihi. Iticoni naha idaasuvehinirahi amiihaico
toohaame idaasuno omoonihinineri. Jaaruno jilli jihachutarehini.
9 Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amiihai idaasuno mihi-
caneri imo imo icatihi, jilli toono idaasuno mihicahinineri amiihai imitico
mejeevesumaño. Jaanoco amiihai majaabiciuhi Moocaani iimogonicibadi.
Jaamaño miihai amiihaico imitino momoonino icatino.
10 Miiro oono miino imitico mehesafotomoro mihidaasuvonoco Moocaani
imeguehi. Jaaneri miino imitico mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco
miticonino. Jaaneri mihidaasuvotatihi. Jaanoti naha idaasuvurumo
Moocaanico agaayicitimo ifinijitino guijevefaño feeji.
11 Miiro amiihai imitico mehesafotomoro mihidaasuvehinihi Moocaani
iimogonicibadi. Jaamaño amiihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaa-
maño magaajacuuhi iimitiiboco. Bu amiihai jaabojaago misifiiratucuuhi.
Bu jaamoro amiihai mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyimeneque mi-
himeguehi. Bu jaamoro tohimitico omooniiboco toonohalliti mihiibaumoro
Moocaani iijati magañiiuhi. Jaamaño miihai magaacuuhi amiihai diibo
omoonihinibadi momoonihinitinoco.

12 Miiro uujoho toohaameque acaatinihinisumi toono imitico eheetavu-
uboti eesamaaiumaño icatino, bu saafiico imitino omooniuboco eesamaaiu-
maño icatino. Jilli miihaico sihidi aivo amiihai magaijinoco, Moocaani
imefeenevi magaajasuqui.
13 Jaanoco miihai muguubumoro imo imo miminifetehi.
Jaano bu iicanaaca aivo janaanici imo imo mihicahi Tito aivo imo imo
iicanoco mahatyimeneri. Miiro amiihai diiboco mahamusuhinihi sajeebii
iicaqui.
14 Jaamaño amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetihi.
Miiro paryi amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco:
Imimo, munuuno miyaanoti icahi.
15 Jaamaño amiihaico sihidi gaijiibo, paryi amiihaico onoonoco mehee-
tavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco mobocigumoro imihusene mag-
aayicicumaño icano.
16 Jaamaño amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogominaa Gaijitimo Aacino.

1 Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico mijiibogonoco Macedonia jiinijeri
iicajaje Moocaani iijaminaavi Moocaani imihuse iifusucafotonoco.
2 Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo
idaasufiirumo gaijitimo aciuhi sihidi inihibamima iicamobadi.
3 Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitimo iicadinoco aaciunoco.
Jaarunofaño bu aivo janaanicivi aciumo.
4 Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeenedi Judeari
iicamojaa uujoho nihibamico asaatyonoco inahaboniqui.
5 Jaamo aivo miihai imino mehesicinuno janaanicivi mooniumo. Miiro
iinoro Mohaivojiibojaagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo,
Moocaani imuguubadi.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidi munuuhi toono amiihai mihimihusemaño ma-
hacinoco igaayicicqui, bu toono nihibamico ticonihinicuubo iicinoco tahimega
ificuqui.
7 Miiro amiihai sihidi janaanici fanoovama mihicahi; sihidi miyaavogoma
mihicahi, bu mijiibogonoco imino magaajahi, bu sihidi gaajama mihicahi,
bu sihidi imogoma mihicahi, bu miihaico magaijinoma mihicahi icano.
Jaabadiro bu toono sitaaco magaijimoro mahamusunovi janaanicivi mihica.
8 Jilli uujoho onoobo toonohallivi amiihaico atajiibano icatino. Jilli
imeguehi amiihai imino momooninoco, toonoti amiihai miyaano sitaaco
magaijino igaajacafetequi.
9 Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojiibo Jesucristo imihuseeque.
Miiro diibo sihidi busumijeevauruubo amiihaico agaijimaño iidaasuuboti
minifutuhi. Jaamo amiihai diibo idaasufañodi sihidi mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amiihaidi iimiqui toonoti jino eesicininoco neehi: Miiro
amiihairyo juufaijio ficabatiro miticovaumo imino momoonihicahi. Jaaruno
ticovono momoonihicautihi. Jilli mihimogomoro momoonihicauhi.
11 Jaaneguiiha jisumi tolli momooninoco mihimivusu, oono iticoni mi-
himugumoro momooniubadiro, amiihaima iicadinoti acimoro.
12 Miiro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadinoco aacino Moocaanidi
aivo imino. Jaaruubo Moocaani miinoma achahano janaanicivi miinoco
dillutatiibo.

13 Jaamaño uujoho nootɨhi: Saatohoco mahacɨmoro amɨɨhai ɨdaasuno
miicaqui.
14 Jillɨ sabadɨro miicaqui neehi. Jisumi amɨɨhaima sihidɨ icano. Jaaneguiiha
diitoma achahanoco mahacɨ. Jaabadɨro bu safo amɨɨhai mucuujɨvaachusumi
diito amɨɨhaico acɨji. Jillɨtɨ jaamo sabadɨro mihicahi.
15 Oono Caatɨnɨhaame onoobadɨ iicaqui: Sihidɨ ɨɨcɨubedi atyuuvuutɨno.
Jaabadɨro bu mɨɨdɨno ɨɨcɨuruubedi, cuujɨvaachutɨno, onoobadɨ.

Tito Inahabonɨmɨnaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebɨɨfañо amɨɨhaico
agaijɨɨboro amusunoco ificuunohallɨvɨ jino uco iicabadɨro.
17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi
amɨɨhaico aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amɨɨhaico
emeecɨtoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diibotɨ fahɨgova iicajaaje
Moocaani iijamɨnaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujɨɨbogotɨ aamusuhica-
mañо.
19 Bu tollɨro diiboco Moocaani iijamɨnaa ɨɨcɨmoro galluuhi mɨɨhaima
ɨɨgooboro mɨɨhaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijɨno dudɨcamaajeque
meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mo-
haivojɨɨboco mihimequi, bu amɨɨhai mihimogomoro momoonɨhicanoco ma-
gaajasuqui icano.
20 Jillɨtɨ mɨɨhaiditɨ mɨɨhaiñooba jino nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ imitɨno
iimaatɨmo iicaqui.
21 Mɨɨro mɨɨhai mihimeguehi imino momoonɨnoco Mohaivojɨɨbo
ɨmefeenevɨro imino momoonɨno icatɨno. Tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa
ɨmefeenevɨ imino momoonɨhicahi.
22 Jaamɨsima bu tollɨro monahabomɨtɨ saafiico magalluhi. Jaabo
fanoovaaco momoonɨnoco iimogooboro mɨɨhaico amusuhicahi. Jaabo
bu jisumi amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨcumañо aivo imeguehi amɨɨhaico
aamusunoco.
23 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico Titoditɨ idilluhachiijɨ diitoco monoo: Pablo
gataavomɨnaafirucu diiboma dudɨcamaaibo amɨɨhaico ihamusuqui,
noomoro. Jaabadɨro bu oono saatoho monahabomɨsitɨ idilluhachiijɨ monoo:
Moocaani iijamɨnaa agalluumɨsi, Mohaivojɨɨbo Cristoco iimehicamɨsi,
noomoro.
24 Jaaneguiiha diitoco magaayɨcɨ amɨɨhai gaijɨma mihicanoco fahɨgova
Moocaani iijafañо iicadɨmo igaajaqui, bu amɨɨhaitɨ mɨɨhai imo imo mihicahi-
cano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijamɨnaadi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ miyaavogofeenedɨ monahabomɨ Judeari iicamedi nɨhɨbamɨco
mahallacarunotɨ siino amɨɨhaidi caatɨnɨcujitɨhi.
2 Mɨɨro amɨɨhai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijɨvaro
amɨɨhaiditɨ imo imo iicaaboro Macedonia jiinɨjemɨnaaco neehicahi: Amɨɨhai
Acaya jiinɨjemɨnaa juufaijɨo ficabatɨro mehesɨcɨnɨhicauhi monahabomɨ
Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonotɨ saatoho sihidɨ Macedonia
jiinɨjemɨnaa agaajamoro imeguehi tollɨro diitoco aamusunoco.
3 Jaaneguiiha jito monahabomɨco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaiditɨ
toonotɨ imino eneehicano sɨcamañо iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadɨ tollɨ
momoonɨqui mihimibaicɨnɨcuuhi.

4 Jillɨ amɨɨhaico neehi saatoho Macedonia jiinɨjemɨnaa uuma ofoomo
amɨɨhaico atyɨmedino mihimibaivotɨmoco. Jaaneri mɨɨhai munucufevejirahi
sihidɨ amɨɨhaiditɨ imino mihiimaahicarumo. ¿Mɨillɨ bu amɨɨhai nucufesuco
neejirahi?
5 Tooneguiiha jito monahabomɨco ɨmegavɨ galluuhi amɨɨhaico ibaatequi.
Jaamo amɨɨhai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jillɨtɨ amɨɨhai ma-
hallacaruno imitucuuno. Tollɨtɨ amɨɨhai imihuse igaajacafetequi, mɨɨhai
amɨɨhaico midilluneguiiharo mahacɨno iicatɨqui.
Jaaneguiiha amɨɨhai
6 ollɨ onoonoco mehesafoto: Mɨɨdɨno abasuubo, bu mɨɨdɨno ɨcɨji. Jaanotɨ bu
guiraano abasuubo guiraano ɨcɨji.
7 Jaaneguiiha famooro mahacɨ amɨɨhai jeebɨɨ onoodɨno, gaijɨmoro icatɨno,
bu sita idilluneguiiharo icatɨno. Mɨɨro Moocaani gaijɨhi gaijɨtɨɨbo imo imo
aacɨfiiboco.
8 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico fanoovaaco sihidɨ acɨjirahi. Jaamo jinehe-
jebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi. Jaamoco bu janaanɨcɨvɨ acɨjiibo, tooneri
iminoono dudɨcamaaje eheetavomoco mahacɨqui.
9 Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Jaabo imihuseebe gaijɨtɨɨbo ɨɨdaasumoco acɨfihi. Jaanɨ iimihuse ufucuro
finɨjitɨhi, noonoro.
10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacɨfiibo, bu amɨɨhaico
machutaaco acɨji. Jaaboro bu amɨɨhaico acɨji paryɨ diibo dudɨcamaajeque
meheetavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo
ajashutɨno iiminoono dudɨcamaajeenetɨ.
11 Jaamo tollɨtɨ amɨɨhai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijɨtɨmo ma-
hacɨhicahi. Jaano toono nɨhɨbamɨco mahallacarunoco mofeenedɨ magallu-
unohallɨvɨ monahabomɨ Moocaanico imeji.
12 Jaano toono nɨhɨbamɨco monahabomɨco mahacɨno
ucuujɨvaachuneguiiharo mahacɨno icatɨno, bu tollɨro toonohallɨvɨ
Moocaanico sihidɨ iimequi icano.
13 Mɨɨro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedɨ gaajajimo, amɨɨhai
Cristo jɨɨbogo onoobadɨ momoonɨhicanoco. Jaanohallɨvɨ bu Moocaanico
bocɨguejimo amɨɨhai gaijɨtɨmo diitedi, fameeguiiharo icano mahacɨnohallɨvɨ.
14 Jaamoro amɨɨhaico sihidɨ agaijɨmoro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima iimaa-
jimo amɨɨhaifeenedɨ Moocaani iimihuseque ɨɨfusumaño.
15 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidɨ ejeevaaboco mɨɨhaico
aacɨnohallɨvɨ.

10

Pablo Idudɨcamaajehallɨtɨ Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amɨɨhaico dilluhi Cristo sɨɨcujeebɨɨri, imihuseri icano.
Mɨɨro uco neehicamo, amɨɨhaima iicasumivaha, uujoho sɨɨcuno iimaahicahi.
Jaanotɨvaha sihɨgo iicasumi mityaabobadɨ amɨɨhaima iimaahicahi icano.
2 Jɨɨ, jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Uujoho amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uco
mɨsɨfiiratusudino, oono amɨɨhaitɨ saatoho mɨɨhaico: Jillɨ tɨcovo jiinɨje
miyamɨnaa iicahicabadɨro moonɨhicamo, eneehicamohallɨvɨ. Mɨɨro diitoma
ɨɨbacasijinoco imibaicɨnɨcuuhi.
3 Jɨɨ, miyaanoco, noomo mɨɨhai miyamɨnaa mihicanoco. Jaarumo mɨɨhai
jillɨ tɨcovo jiinɨjemɨnaa aamocasinɨcɨbadɨ mahamocasitɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhai jiinɨjemɨnaa ɨɨbacasinɨneri, abañɨneri, bu fanoovari
omoonɨcasinɨcɨbadɨ momoonɨcasitɨhi. Jillɨ Moocaani mityariro miyamɨnaa
sefa eesamaaiñehejeque mifinɨsuhi.

5 Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨɨhaiditɨ iminootɨno eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitɨrunehejeque icano. Jaamoro paryɨ miyamɨnaa esamaajeque Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco imityaguequi.
6 Jaamo amɨɨhai imino muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨɨhai mahaamɨji.
7 Mɨɨro amɨɨhai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨɨhai Cristota mihicanoco.
8 Jaabo uujoho Cristo mɨɨhaico aacɨno mityama mihicanotɨ sihidɨ ihiimaaruubo, uujoho toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro Mohaivojɨɨbo mɨɨhaico jino mityaco acɨuhi amɨɨhai miyaavogoco mujusisuqui, jillɨ mifinɨsuqui icatɨno.
9 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aamenefañodɨ jillɨ iigutusuuno, noomoro saatoho eesamaaiñoco imogotɨhi.
10 Mɨɨro neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanotɨ amɨɨhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sɨɨcuno iimaahicahi icano, noomoro.
11 Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨɨhai sihɨgotɨ aameneque magalluhaamejefaño mihiimaahicabadɨro, bu amɨɨhaifeenevɨ mihicadɨ momoonɨjinoco.
12 Mɨɨro mɨɨhai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifiiditɨro imino ihiimaahicamo tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu diitobadɨ mejeevaqui icatɨno icano. Diito jillɨ mɨhɨɨfomo icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmaño, bu samɨnaaro fahɨgova ohoovɨcɨcasimaño icano.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi mɨɨhaiño iicatɨneri. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Moocaani mɨɨhaico onoodɨnoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ amɨɨhaijaago mɨhɨfetehi Corintovɨ.
14 Jaamaño mɨɨhaico Moocaani atajɨɨbano janaanɨcɨvɨ mafatyotɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaivɨ mɨhɨfututɨruva naha, Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatyejirahi mɨɨro mɨɨhai itɨconɨ amɨɨhaijaago Cristo jɨɨbogoco masatyuuhi.
15 Jaamaño mɨɨhai sita dudɨcamaajeriro quehe quehe mihicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhai miyaavogo iguiraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi amɨɨhaifeenevɨ janaanɨcɨ mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨɨhaico uhuuvuunoco mafatyejitɨhi.
16 Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨɨhai janaanɨcɨ iicamojaago, diitoco taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi icano. Jaamaño uujoho sita dudɨcamaajeriro quehe quehe icatɨhi.
17 Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonɨhachiijɨ, Aivojɨɨboditɨro quehe quehe iicaqui.
18 Mɨɨro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo iimiibo icatɨno. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minɨsumɨnaaditɨ Ijɨɨbogono.

1 Jaanovaha uco majaabɨcɨjirahi sɨcamañotɨ mihiimaabadɨ ihiimaaboco. Jillɨ tollɨ icarunofaño uco majaabɨcɨ.
2 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho cɨgueguehi Moocaanitɨ asaano cɨgueegueri. Mɨɨro amɨɨhaico uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamaño diiboco amɨɨhaico acɨguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanɨcɨbadɨ. Jaamo mihicahi.

3 Jaarunofaño oono jiinimo ibañɨfiirari Evaco abañɨubadɨ, bu amɨɨhaico
mabañɨcafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotɨro Cristoco
mejeecɨvehicanoco mejeevesujirahi.
4 Mɨɨro sita asaamoro mɨɨhai mɨjɨɨbogoyomoobo iicatɨɨbo siyomo Jesutɨ
ɨjɨɨbogonoco muguubunɨcɨhicahi. Jaamoro bu magaayɨcɨhinɨcuubo iicanaaca
siyomo gaijaco imo imo magaayɨcɨhicahi. Bu tollɨro magaayɨcɨhinɨcuubogo
iicanaaca, bu siyomo jɨɨbogoco imo imo magaayɨcɨhicahi.
5 Bu oono diito ifiicoro: Sihidɨ mejeevano minɨsumɨnaa, eneehicamo
onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovɨ icatɨhi.
6 Tahiimaajaagotɨ naha sɨɨcuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagotɨ
sihidɨ gaajahi. Mɨɨro jaanoco amɨɨhaico magaajasuhicahi fahiijɨvaro
fanoovaaco momoonɨhicanofeenedɨ.
7 ¿Nacu fɨne imitɨno moonɨuhi, oono taajasujɨɨbogoco amɨɨhaico
ɨjɨɨbuguusumi jaadusutɨɨbo iicaumaño, bu amɨɨhaico bocɨgusuqui tafiico
guiinovɨ ificuumaño icano?
8 Mɨɨro fahɨgova iicajahaje Moocaani iijamɨnaa nɨhɨbamɨco tajaa
agallunoco mudumɨtɨɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨhicauhi, toono sefatɨ amɨɨhaico
amusuqui.
9 Jaabo amɨɨhaima iicausumi siinotɨ cuujɨvaachuuruubo mɨɨhaiñoobaco
dilluutɨhi. Mɨɨro monahabomɨ Macedonia jiinɨjetɨ agaseumo uco acɨuhi
ucuujɨvaachuunoco. Tollɨ iicauboro idilluutɨbadɨro, bu icaji.
10 Mɨɨro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebɨɨfaño iicabadɨro, bu toono
idilluutɨneri imo imo iicanoco mɨɨhaiñooba paryɨɨcɨno Acaya jiinɨjeri iicamo
dumɨtɨɨcɨjitɨhi.
11 ¿Jaanoco mɨllɨtɨ fɨne jillɨ uujoho neehi? ¿Nacu fɨne amɨɨhaico agaijɨtɨmaño?
Chaa, tollɨ icatɨno. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico guiraano agaijɨnoco, Moocaani
gaajahi
12 Jaabo jino uujoho iicahicabadɨro moonɨhicaji. Jaaneri: Diitobadɨ
mududɨcamaaihi, eneehicarumo abañɨno gaajacafeteji.
13 Mɨɨro jaamo diito jillɨ jihovo minɨsumɨnaa, jillɨ bañɨsumɨnaa iicamo,
Cristo minɨsumɨnaabadɨ minifetehicahi.
14 Jaano jillɨ agaajaratɨno icatɨno. Mɨɨro ɨjɨ Satanas Moocaani
toomomɨnaafibadɨ iminifotooboro saajirahi.
15 Jaabadɨro bu tɨhɨɨtɨno diiboco ejeecɨvomo iminoco omoonɨmobadɨ
minifetejirahi. Jaamo oono omoonɨno jaadaco ɨɨcɨneri finɨji.

Pablo Moocaani Minɨsumɨnaafi Ɨdaasuno Iicano.

16 Jaaneguiiha siino amɨɨhaico neehi: Mɨɨhaiñooba uco jillɨ jeegavoobo
needino. Jaanotɨ tollɨ uco mehesɨcɨnɨhachiijɨ, muguubunɨcɨhica amɨɨhaima
iimaanoco, toonofañodɨ uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui.
17 Jaaruno uco Aivojɨɨbo atajɨɨbaneguiiha tollɨ nootɨhi. Jillɨ ejeegavoobobadɨ
neehi mitya mitya iicanoco.
18 Mɨɨro sihidɨ saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditɨro. Jaabadɨro
bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi.
19 Mɨɨro amɨɨhai: Sihidɨ magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryɨ ejeegavo-
moco imino muguubunɨcɨfihi.
20 Mɨɨro amɨɨhai imino muguubunɨcɨfihi, oono: Mɨɨhaico mejeecɨvo,
noomoro amɨɨhaico atajɨɨbahicamoco, bu amɨɨhaico ananihicamoco, bu
amɨɨhaico iguiinonɨhicamoco, bu amɨɨhaico jihovotobadɨ omoonɨhicamoco,
oono bu amɨɨhai ɨmefaño amɨɨhaico agabacuhicamoco icano.
21 Jaanotɨ naha mɨɨhai tollɨ momoonɨutɨhi mesefautɨmaño. Jaano nucufesu-
runoco jino neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo iicaniicibadi.
22 ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomioobo. ¿Nacu Israel jiinijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi.
23 ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaaniciviui uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onooniicibadi neehi. Miiro diito janaaniciviui uujoho dudicamaaihi, bu diito janaaniciviui uujoho gaicicafetehi, bu diito janaaniciviui uujoho civojaniicafetehi, bu fiiva foova uujoho guijeveti fatyehicahi,
24 bu sahusefoova uco judiomi aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo.
25 Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guiisibaneri aamiumo. Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma ciijigaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño.
26 Bu ajashutino igooboro feehicahi teehino ñihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa ñihicumehejefañodi, bu tolliro taajiinijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo ñihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi.
27 Tolliro bu sihidi dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi feehicahi. Fiiva foova cigaraco jaabiciiboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabiciiboro feehicahi. Guiraafoova machutiibo icauhi. Bu siicuraco jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.
28 Jaana janaaniciviui bu iicarunehejeque nootihi. Miiro fafucuvaaciviui paryui Moocaani iijaminaati eesamaaiñeri tajeebii niji niji icahicahi.
29 Miiro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita imitinofaño agañiisusumi, uujoho sifiirari idaasuno icahicahi.
30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco iifusunocoro uujoho iimaajirahi.
31 Miiro Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo Caanico fahiijivaro iimono ufucuro finitino icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.
32 Miiro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojiiboti, imiya aivojiibo Aretas onoobo ificuubo itoomominaaco tuucuumi guhuganovi ficuuhi, uco agaayicimoro civojafaño isatyequi.
33 Jaarunaaca uco jiiibaifaño ijiihacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusuumo. Jaamaño jilliti taajauhi diibo useti.

12

Gaijanoco Pablo Aatyimeuno.

1 Miinoditiro imino mihiimaano jilli mihiifono. Jaarunofaño iimaaji Aivojiibo uco gaijaco iifusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.
2 Miiro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuuhi niquejefaño, aivo janaanici iicajefaño, siicije toonoti fahuseeci siino mificabaci, mificabaci idiino ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatihi fine ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco iidiiboro Moocaani gaajahi.
3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho idiiboro Moocaani toonoco gaajahi.
4 Miiro Moocaani iicahigo niquejefaño satyocafutuubo. Jahigo guubuubo agaajaratino iimaaco aivo miihaiñooba ijiibeguejitirunoco.

5 Jaabediẗi uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanoẗi tafiidiẗiro: Aivo mityahi, nooẗihi; ïdïïnoro naha tañïïnovaẗi iimaajirahi.
6 Jaanoẗi naha tafiidiẗiro imino jïïbuguruva, bu s̈icamaño icajiẗiruno, miyaanehejequere ïjïïbogomaño. Jaaneguiiha tafiidiẗiro imino jïïbogoẗihi, saatoho uudiẗi janaan̈ic̈i eesamaajiruneguiiha. Jill̈i uco aatÿimeneẗiro, bu tahiimaaco uguubunoẗiro icano igaajaqui.
7 Jaano toono Moocaani uco ïïfusuno, aivo uudi sihid̈i ejeevauno. Jaaneri uujoho sihid̈i tafiico mitya mitya omoon̈ijiruneguiiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuhi. Jaano taahucufaño icahi januutu macafatÿic̈in̈ibad̈i. Jaanoco ïjïro juvivehi, tooneri uco ïdaasuno imoon̈iqui.
8 Jaano toonohall̈iv̈i mifooc̈i, safo ïdïïno Aivojïïboco dillucuurahi toono aivoco uuẗi ibuusuqui.
9 Jaarunofaño Aivojïïbo uco neehi: Ɨco agaijïnofañodï fanoovari diica. Mïïro ifi iniinovamofañodï tamitya aivo janaan̈ic̈i ïfusucafetehi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedï Cristo mitya ihïfusucafetequi.
10 Jaamaño tañïïnovaneri imo imo icahi, bu toll̈iro uco imiẗino onoonehejeri, bu fanoovaẗi ucuujïvaachunehejeri, bu uco ïjïïheguenehejeri icano. Mïïro uujoho niinovaabobad̈i iicasumi aivo janaan̈ic̈i Cristo sefama icahi.

Pablo Corintom̈inaaco Agaijïïboro Esamaaihi.

11 Amïïhai uudiẗi imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafiidiẗiro ihiimaamaño jeegavom̈inaafibadïrucu. Mïïro uujoho sihid̈i jeevaẗiruubo, oono amïïhai: Sihid̈i ejeevano min̈isum̈inaa, noomoro diito doj̈icuẗi mefeehicamo guiinov̈i icaẗihi.
12 Mïïro oono amïïhaifeenev̈i sihid̈i fanoovaaco jaab̈ic̈iïboro ududïcamaaihicauno imino gaajacafutuuhi ïïfusuneri, aatÿimerataẗinehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanoẗi magaajahi uujoho miya min̈isum̈inaafi iicanoco.
13 Mïïro sijahaje Moocaani iijanom̈inaaguiinov̈i amïïhaico moon̈iẗirahi ïdïïnoro naha tafiiguiiha n̈iḧibam̈ico amïïhaico dilluuẗihi. Jaaneri fine amïïhaico imiẗino omoon̈iunoco mihimibachucasiqui sajeebïï miicaqui.
14 Mïïro amïïhaico mifooc̈i baajecuuhi. Jaabo siino bu amïïhaico baatequi imibaivucuuhi. Jaabo amïïhaico uujoho jinejebaco dillujiẗihi. Mïïro amïïhai nehejeguiiha feejiẗihi, jill̈i amïïhaiguiiharo feeji. Mïïro caanim̈i iseemeguiiha n̈iḧibam̈ico allacarufihi, iseeme caanim̈iguiiha allacarutaẗihi.
15 Jaabad̈i uujoho parÿi tañehejeque amïïhaihall̈iv̈i gañïïjirahi imo imo. Jaabadïro bu tafiico uujoho fin̈isujirahi amïïhai jeebïïnohall̈iv̈i. Mïïro uujoho amïïhaico sihid̈i agaijïẗonaaca, amïïhai uco guiinovïro mïïdïno magaijïhi.
16 Mïïro amïïhaiẗi saatoho, uujoho amïïhaico jinejebaco idilluuẗinoco, imino gaajarumo neehicahi: Amïïhaico abañïuborovaha tacuraihufaño gañïïsuuhi, noomoro.
17 ¿Nacu amïïhaico bañïuhi amïïhaijaago oono saatohoco agalluumofeenedï?
18 Mïïro Titoco uujoho tajïïbauhi amïïhaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito amïïhaico bañïuhi? Mïïro m̈isi sabadïro mihicafihi, bu sagaijafeenedïro.
19 Fine amïïhai mehes̈ic̈in̈ihi; jill̈i mofeenev̈i ifiguiiharo icam̈isi, noomoro. Jaaruno toll̈i icaẗino. Mïïro m̈isi Cristotaoẗisi Moocaani ïmefeenev̈i mihiimaahi. Jaamo parÿi agaijïno nahabom̈i, amïïhai miyaavogoco amusuqui.
20 Mïïro uujoho ñïhicuguehi amïïhaico emeec̈itodï, uujoho iimogobad̈i mihicaẗimoco aatÿimeneque, jaabadïro bu amïïhai mihimogobad̈i iicaaboco mahatÿimejiẗinoco icano. Bu toll̈iro ñïhicuguehi amïïhaifeenev̈i ïïbacasino

iicanoco, bu sitaaco inohallɨtɨro mɨjɨɨheveneheje, bu icajɨɨsuhaño, bu gaijɨraneheje, bu sɨcamaño jɨɨbogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igaivusumi imino momoonɨtɨneheje icano iicanoco.
21 Bu tollɨro ñɨhicuguehi jino siino amɨɨhaico abaatoobo, Moocaani amɨɨhai imitɨco aatyɨmeneri unucufeveneque. Bu jaabadɨro ajashutɨmo saatoho amɨɨhaitɨ sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicamo; toono iimitɨco jeevesutɨmo iicahicamoditɨ, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitɨno imogonehejeque icano omoonɨhicamoditɨ uujoho aivo ɨdaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

1 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amɨɨhaico baateji. Jaamo saatoho imitɨco omoonɨmohallɨvɨ mɨjɨɨbogodɨ miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo diibohallɨvɨ mɨjɨɨbogohachiijɨ miyaaveguеji.
2 Jaamo sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryɨ famoocoro jino siino tehesinotɨ neehi: Jino siino amɨɨhaico abaatodɨ amɨɨhaico ɨdaasugucujitɨhi.
3 Jaadɨ jari magaajaji, Cristo tafeenedɨ ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amɨɨhaico omoonɨdɨ niinovajitɨɨbo mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ isefaco gaajasujiibo.
4 Mɨɨro miyaano iniinovaaboco iicanɨcɨbadɨ tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadɨro bu mɨɨhai diibo niinovajaagodɨ mihicahi. Jaarumo diibofañodɨ mihicacumañо Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedɨ amɨɨhaico mahamusuqui.
5 Jaaneguiiha amɨɨhairyo amɨɨhai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino miyaavogofañо mihicanoco? Amɨɨhai ifiico imino mɨnɨsu. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi Jesucristo amɨɨhaifañо iicanoco, miya miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ.
6 Jaabadɨro bu uujoho imeguehi amɨɨhai magaajanoco, mɨɨhai miya miyaavogomɨnaa mihicanoco.
7 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicahi, imitɨco amɨɨhai moonɨtɨmo miicaqui. Jaaruno mɨɨhai imino mihicanoco magaajasuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhai iminocoro momoonɨquiguiiha, jillɨ mɨɨhaiditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨrunaaca.
8 Mɨɨro mɨɨhai miyaanoditɨ imitɨno momoonɨtatɨhi, miyajɨɨbogoguiiharo momoonɨhicahi.
9 Jaamañо mɨɨhai niinovano mihicarunaaca amɨɨhai sefano iicamañо mɨɨhai imo imo mihicahicahi. Jaamo mɨɨhai Moocaanima amɨɨhaihallɨvɨ iimaamoro mihicahi, aivo amɨɨhai imitɨbama ufucu chahamo miicaqui.
10 Jaaneguiiha jihaameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi amɨɨhaico abaatejino ɨmegavɨro. Jaabo amɨɨhaijaago ufuusumi sefano amɨɨhaico moonɨtɨɨbo icaqui, jino tamitya Aivojɨɨbo uco aacɨhinɨno mityari. Tooneri amɨɨhaico jusisuqui aacɨhinɨno, jillɨ amɨɨhaico finɨsuqui icatɨno.
11 Jaaneguiiha tañahabomɨ, tahɨgo imino mihica, bu amɨɨhai jeebɨɨfañо iimitɨnobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amɨɨhaico afajɨɨnɨnoco magaayɨcɨ, bu sabadɨro imo imo mihicamoro sajeebɨɨ mihica icano. Jaafa Moocaani gaijɨco, sajeebɨɨ icaco icano aacɨɨbo amɨɨhaima icahi.
12 Fahɨgovavɨ midilluucasi ihiibɨcɨcasimoro.
13 Jimañeri iicamo miyaavogofañodɨ monahabomɨ paryɨ iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi.
14 Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino omoonɨnoco magaayɨcɨ, bu Moocaani gaijɨco, bu Igaija amɨɨhaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨɨcɨmoro agalluubo icatɨno.
Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevefeenetɨ ubuheetesuubo
Moocaani uco agalluubo.
2 Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo jihaameque
macaatɨnɨhi Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaadi.
3 Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi aacɨno
sajeebɨɨ imino omoonɨno icanoma mihica.
4 Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico
itaajasuqui jihimitɨ jiinɨjetɨ; Dios Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ.
5 Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

6 Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro Moocaanico
mejeevesuneri Cristo mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ amɨɨhaico ucuuhu-
vahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano jɨɨbogocoro magaayɨcɨhi.
7 Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita amɨɨhaico ca-
sivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasujɨɨbogoco sibogotɨ ubuu-
nanɨnoco.
8 Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ uujoho, bu
niquejefañotɨ asaabo Moocaani toomomɨnaafi iicaruubo, bu saatoho sita
iicaruva icano siibadɨ iicabogoco mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afai-
janoguiino mihicajirahi.
9 Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi:
Amɨɨhai taajasubogoco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ sita amɨɨhaico sibogoco
ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani faijaguiino icahi.
10 ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha, tollɨ icatɨno
Moocaani uco acahacɨsunoco imeguehi. Uujoho jaanotɨ imogotɨhi uco
miyamɨnaa acahacɨsujirunoco omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco ca-
hacɨsuruva, uujoho Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

11 Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi esamaajere icatɨno.
12 Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco
jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ judiomɨ iijɨco omoonɨhicausumi
imino omoonɨhicaunoco. Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani
iijanomɨnaaco finɨsuqui ɨdaasuno omoonɨhicaunoco.
14 Jaabo uujoho judiomɨ iijɨco aivo tayoto tatyɨcovovɨro ificabano iicau-
rumo janaanɨcɨvɨ imino moonɨuhi. Uujoho aivo imino moonɨhicauhi mo-
heedetemɨhai iijɨco.
15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijɨtɨro ɨcɨuhi fiivuutɨɨbocoro, sihidɨ
agaijɨmaño uco ɨcɨubo.
16 Tollɨ iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujɨɨbogoco
jɨɨbeguequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Jaabo jillɨ iicausumi mɨɨhaiñoobajaago
fuutɨhi toonotɨ uco ijɨɨbeguequi.

17 Bu Jerusalevɨ fuutɨhi itɨconɨ tahɨmegavɨ minɨsumɨnaatɨ iicacuumoco toonotɨ idillutoobo. Jillɨro gueenene icatɨɨboro fuuhi Arabia jiinɨjevɨ. Jahɨgotɨ uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivɨ.
18 Jaabo mificabacɨ, saficaba icanobuunatɨ jari Jerusalevɨ fuuhi. Jahɨgo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseecɨ satɨhai ɨdɨino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minɨsumɨnaaco atyɨmeutɨhi ɨdɨibocoro Jacoobo Aivojɨibo Jesu nahaboco atyɨmeuhi.
20 Moocaani ɨmefeenevɨ miyanotɨro jino neehi acaatɨnɨibo.
21 Jaanobuunatɨ fuuhi Siria, Cilicia icano jiinɨjevɨ.
22 Jaaboco uco monahabomɨ Cristota Judea jiinɨjeri iicamo imino atyɨmeutɨhi.
23 Jillɨro uguubuumoro uuditɨ neehicauhi: Itɨconɨ mɨihaico toonohallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaubo, jisumi taajasujɨibogoco jɨibogooboro feehicahi toonoco itɨconɨ ifinɨsuqui omoonɨhicaurunoco, noomoro.
24 Jillɨ noomoro uuditɨ Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minɨsumɨnaa Pabloco Gaayɨcɨhi.
(Hch 11.1-30)

1 Jaanobuunatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ igueenemeheje ɨdɨino ficabavabuunatɨ siino fuuhi Jerusalevɨ, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahɨgo Tito onooboco.
2 Tahɨ fuuhi, Moocaani uco tahɨ difo unuuneguiiha. Jahɨ Jerusalevɨ Moocaani iijamɨnaa imiyaamoma ijeevadɨ mihigaivuuhɨ diitoco imino jɨibuguuhi taajasujɨibogotɨ judiomɨ iicatɨmofeenevɨ ɨjɨibeguehicaabotɨ. Jillɨ moonɨuhi ududɨcamaaihicauno jihovonobadɨ iicajiruneguiiha.
3 Jahɨgo uuma ufuubo Tito judiomɨoobo icautɨruuboco iimeeheque mɨihai miquitɨcɨsuutɨhi.
4 Jaarunaa miya nahabomɨ iicautɨmo mofañodɨ toovono ɨjɨcafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquitɨcɨunoco. Jaamo diito mofeenevɨ jɨcafutuuhi gaajamɨnaatɨ ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedɨ judiomɨco atajɨibahicanotɨ mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro mɨihaico siino Moise tajɨiba jɨjovototɨ imoonɨsuqui ufuumo.
5 Jaarumoma sihidɨ mejenaaucasiuhi. Amɨihai taajasujɨibogoco miyaanoco magaayɨcɨcuunoco jeevesutɨmo toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadɨ iicanoco ajashuno jɨibuguutɨhi. Jaaruno diito tollɨ iicano uco millɨ moonɨtɨhi, Moocaani miyamɨnaaco udugaacutɨmaño.
7 Jaamo uco bohonobatɨ jɨibogotɨmoro jillɨro gaajacɨumo uco Moocaani judiomɨ iicatɨmojaago taajasujɨibogoco satyequi aacɨuboro atajɨibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomɨjaago isatyequi acɨubo.
8 Mɨiro diiboro Moocaani Pedroco minɨsumɨnaafitɨ judiomɨfeenevɨ agalluubo, uco minɨsumɨnaafitɨ galluuhi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ.
9 Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo eneehicaumo gaajacɨuhi Moocaani uco toono dudɨcamaajeque aacɨunoco. Jaamoro mɨsico ihuseneque acɨumo uco, Bernabeque icano. Jillɨ moonɨumo magaijɨcasimoro manahabovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo mɨsi judiomɨ iicatɨmofeene mududɨcamaaituujinoco. Jaanotɨ diito judiomɨguiiha toonovɨro fitafutuuhi diitofeenevɨ idudɨcamaaiqui.
10 Jaamo mɨsico ɨdɨinocoro tajɨibauhi ɨidaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetɨibo imino moonɨhicahi.

Pablo Ɨibahi Pedroco Antioquia Cuumivɨ.
(Hch 11.1, 2)

11 Jaanobuunatɨ Pedro Antioquia cuumivɨ ufuuboco ihɨmefeenevɨ uujoho ɨibauhi, imitɨno omoonɨunohallɨtɨ.
12 Itɨconɨ machuhicaubo sano judiomɨ iicatɨmehejema. Jaanaa Jacoobojaagodɨ iicaumo saatoho judiomɨ agasecuudɨ diito judiomɨ iicautɨmotɨ udugaavuuboro siino diitoma machucuutɨibo, diito ibaɨ meehe quitɨcɨ tajɨibamɨnaa iicaumaño diitoco iiguiuboro.
13 Jaabadɨro bu saatoho judiomɨtɨ Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro abañɨsuubo omoonɨhicaubadɨro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadɨro minifutuuhi.
14 Jaamo diito miyaano taajasujɨibogo onoobadɨ icatɨmo iicaunoco aatyɨmeuboro Pedroco famoohɨmefeenevɨ nuuhi: Ɨɨjoho judiomɨoobo diicaruubo judiomɨ iicanɨcɨbadɨ icatɨiboro, judiomɨ iicatɨmo iicabadɨ diicahicahi. Bu, ¿mɨllɨ jaabo toono judiomɨ iicatɨmoco judiomɨbadɨ iicaqui tajɨibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomɨ, Saatohobadɨro Miyaavogofeenedɨ Taajahi.

15 Mɨihai naha mifiivuunotɨro judiomɨ. Jaamo mɨihai siijiinɨjeoto imitɨmɨnaa iicabadɨ mihicatɨhi.
16 Jaarunofañoo magaajahi, Moise tajɨibaco omoonɨrumoco mɨihaiñoobaco Moocaani agaayɨcɨjitɨnoco. Jaanotɨ ɨdɨinotɨro mɨihaico gaayɨcɨjiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Jaamañoo bu mɨihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi mɨihaico toonofeenedɨ Moocaani igaayɨcɨqui. Jaamo mɨihai tajɨibaco momoonɨnotɨ magaayɨcɨcafototɨhi. Jaamañoo mɨihaiñoobaco Moocaani gaayɨcɨjitɨhi tajɨiba onoonoco omoonɨmoco.
17 Jaanotɨ Cristofeenedɨ mɨihaico Moocaani agaayɨcɨnoco momoonɨnaaca saatoho mɨihaico neehicahi: Imitɨmo, Moise tajɨiba onoobadɨ moonɨtɨmo, noomoro. ¿Nacu fɨne Cristo mɨihaico imitɨmɨnaatɨ eetavehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno!
18 Jaanotɨ naha ifinɨsucuuno tajɨibaco, bu siino dojɨcuvɨro eetavuruva uujoho imitɨmɨnaafitɨ icajirahi.
19 Mɨiro uujoho tajɨibatɨ iguijevecuubobadɨ icacuuhi; toonoro tajɨiba uco gaajasuuhi toonofeenedɨ taajatɨibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadɨ moonɨhicahi diibeguiiharo iicacumañoo.
20 Jaabo Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijevehinɨsumi uuma sano guijevehinɨcuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadɨ. Jaamañoo uujoho diibo icacuutɨhi, Cristorucu jino tafifañoo iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedɨ. Diibo uco agaijɨuboro tahallɨvɨ ifiico acɨubo guijevefañoo.
21 Jaamañoo Moocaani imihuseque uujoho tɨhɨisutɨhi. Jaanotɨ tajɨiba onoonoco momoonɨnotɨ mɨinoco Moocaani igaayɨcɨruva, Cristo iguijeveuno jaaduveechujitɨrahi.

3

¿Tajɨiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

1 ¡Ayɨ! Aivo jihovoto amɨihai Galata cuumioto. ¿Mɨijoho amɨihaico bañɨhi miyabogo taajasujɨibogoco miyaavogotɨmo miicaqui? Mɨiro amɨihaico mɨjɨibogomoro imino amɨihaico mɨhɨfusucuuhi diiboro Jesucristo etetecucɨnɨiboco foovono magaajaqui.

2 Eneecata jinoti uco mijiibogo: ¿Milliti amiihai Moocaani Gaijaco magaayicihinihi? ¿Nacu Moise tajiiba onoonoco momoonihicaunoti? ¿Nacu muguubuhininoco mimiyaaveguehininoti?
3 Milliti jaamo amiihai jihovotobadi mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari miticonihininoco, jilli mosefariro mihifutusuji, noomoro mehesicinihi?
4 Sicamañobadiro mafatyusudino toonohalliti idaasuno mihicanoco. Tolli fine icajitino.
5 ¿Nacu milliti amiihaico Moocaani Igaijaco aaciiboro amiihaifeenevi aatyimeratinehejeque moonihicahi? Tajiiba onoonoco momoonihicamaño icatino, muguubunoco mimiyaavuguumaño.
6 Miiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayiciuhi.
7 Toonoti amiihai magaaja, paryi imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimihai.
8 Miiro Moocaani siicijetiro judiomi iicatimoco imiyaavogofeenedi agaayiciujinoco aatyimeuboro Abrahamco siicijetiro jiibugucuuhi jino iimino jiibogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi paryiicino jiinije cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro.
9 Jaamaño paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonicafotonicino.
10 Jaamaño paryi Moise tajiiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Miiro Caatinihaame neehi: Paryi tajiiba Caatinihaamefaño onoonoco imino iifutusutimo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.
11 Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicitihi tajiiba onoonoco omooninoti. Miiro Caatinihaame neehi: Moocaani agaayicimo, imiyaavogofeenedi icaji, noonoro.
12 Jaamaño Moise tajiiba miyaavogoyomono icatihi. Miiro noono: Jinehejeque paryi imino omoonimo toonofeenedi icaji, noonoro.
13 Jaano toono tajiiba faijati Cristo miihaico taajasucuuhi. Miiro diibo mohalliti faijaguiino minifutuuhi. Miiro Caatinihaamefaño noono: Afaijacinimo paryi imohohallivi etetecucafotomo, noonoro.
14 Jilli icauno Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofeenedi judiomi iicatimo igaayiciqui, bu famooro miyaavogofeenedi Moocaani Igaijaco aaciguuboco magaayiciqui icano.

Tajiiba, Bu Aaciguuno Icano.

15 Tañahabomi, miyaminaa ifiivi oovicciiboro jino amiihaico jiibeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi imomoco acaatininoco miihaiñooba siino toonohallivi cuhubarutatihi, bu buusutatihi icano.
16 Jaabadi Moocaani Abrahamco, iiyaachico icano aacijinoco eetavuuhi. Miiro Caatinihaamefaño: Ajashutimoco monoonicibadi, diiyaachimihaico, nootino. Miiro: Diiyaachico, noono. Jaabo saafiiro diibo Cristo.
17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimaauboro diiboco aaciguunoco eetavuubo miyanotiro iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajiiba cuatrocientos treintadi ficabavabuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji unuunoco jaaduveechucuutinobadi moonijitirahi.
18 Jaano bu Moocaani aaciguuno Moise tajiibafeenedi isaaciniruva, ticovono aaciguuno icajitiruno. Jaarunaa miiro Abrahamco Moocaani aciguuhi jilli ticovono.

19 Jaanegui, ¿nacu, collɨhiicaqui Moise tajɨɨba icahi? Jillɨro imitɨno mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diiyaachi, unuubo asaautɨnohachutaro Moise tajɨɨba iicaqui. Jaano tajɨɨbaco Moocaani itoomomɨnaafeenedɨ Moiseque jɨɨbuguuhi diibo miyamɨnaaco ijɨɨbeguequi.
20 Jaanotɨ saafiiro jillɨ tɨcovono aacɨguunoco aacɨmaño sifiifeenedɨ acɨtatɨɨbo. Jaabo Moocaani saafiiro ihacɨguunoco jillɨ tɨcovono acɨɨbo.

Tajɨɨba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajɨɨba Moocaani aacɨguunojaagodɨ icatɨhi, eneejiruno? Cha, icano. Mɨɨro fiivoco ihacɨqui tajɨɨbaco ihacɨruva Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨjirahi tajɨɨba onoonoco momoonɨnofeenedɨ.
22 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro miyamɨnaa imitɨ jɨjovoto, noonoro. Jaano tollɨ icamaño Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedɨ Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨji.
23 Itɨconɨ jino miyaavogo agaseutɨsumi tajɨɨba mɨɨhaico iiguiinovɨ jɨjovototɨ ficuhicauhi, miyaavogoco aacɨno agaajacafutuutɨnohachuta.
24 Jaamaño tajɨɨba, seeme toomomɨnaabadɨ jeevauhi. Seemeque mihicanɨcɨbadɨ mɨɨhaiotoco jɨɨbeguehicauno Cristo asaautɨnohachuta. Jaamo mɨɨhai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayɨcɨqui.
25 Jaamaño jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumaño tajɨɨba mɨɨhaico otoomonoguiino mihicacuutɨhi.
26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro amɨɨhai Moocaani seemetɨ mihicahi Cristo Jesuma mihicacumaño.
27 Paryɨɨcɨno famooro amɨɨhai Cristo Jesujaagovɨ miminifetequi minitɨcafutuumo diiberi mɨjɨɨcɨnɨhi gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨɨcɨnɨbadɨ.
28 Jaamaño judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu jɨjovoto, bu jɨjovoto iicatɨmo, bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ oono icamo. Mɨɨro Cristo Jesujaagodɨ mihicacumaño paryɨ famooro saafiiro mihicacuuhi.
29 Jaamo Cristota mihicacumaño Abraham iyaachimɨhaitɨ mihicacuuhi. Jaamo magaayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4

1 Jaamaño uujoho neehi: Mɨɨro seemene caanimɨ busumijeque agaayɨcɨjiibo seemene iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi, paryɨ toneheje abajaabo icajiruubo.
2 Mɨɨno saatoho tonehejeque otoomomoro imino ficufihi caanimɨ: Jino dinoo, noomoro ohoovɨcɨjifucu agasenehachuta.
3 Jaabadɨ mɨɨhai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ ujusitɨnohachuta. Jillɨ miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi.
4 Jaarunaa tufucu agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigootɨ ifiivuuboco. Jaabo jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ tajɨɨbaguiino iicaubo.
5 Jillɨ saaubo mɨɨhai toono tajɨɨbaguiino toono jɨjovototɨ mihicamoco itaajasuqui; Jaadɨ mɨɨhaico Moocaani iseemetɨ igaayɨcɨqui.
6 Jaamo amɨɨhai Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedɨ Igaijaco* amɨɨhai jeebɨɨfaño galluubo. Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi: Moocaani, ɨɨjoho Taacaani, noomoro.
7 Jaamaño ɨɨjoho Moocaani seemenerucu, jɨjovono diicacuutɨhi. Jaabo ɨɨjoho iseemene idiicamaño ɨco Moocaani ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

Pablo Jeebɨɨ Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.

---

* **4:6** Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

8 Iticoni naha amiihai Moocaanico magaajautisumi, jihovoto caanimi
jijovototi mihicauhi.
9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tolli icatino, imiga
amiihaico Moocaani agaajacuumo. ¿Colliihi jaamo siino dojicuviro mi-
minifetehi toono iniinovano esamaajefaño, bu iidaasunofaño icano siino
toonoguiinovi jijovotobadi?
10 Amiihaihiica suufenitimo mificuhicahi siibadi iicafucujeque,
bu nihibanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise tajiiba
unuubadirehiica.
11 Aivo ñihicuguehi tadyudicamaaje amiihaifeenevi sicamañovi
ofoomañovi.
12 Tañahabomi, amiihaico neehi: Jaamo uubadi miminifetehi, uujoho
amiihaibadi iminifotobadiro. Amiihai uco imitino momooniuno icatino.
13 Amiihairyo magaajacuuhi iticoni amiihaico taajasujiibogoco iguihuvau-
maño sihigo footiibo amiihaico ijiibuguunoco.
14 Jaano toono iguihuvauno jilli amiihaico inisuuno. Jaaruuboco amiihai
uco mitihisuutihi, mijiihegueutihi icano. Jilliro Moocaani toomominaafico,
bu Cristo Jesuco icano mihicaniciibadi uco magaayicihi.
15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amiihaiditi
neehi: Sihidi jeevatino iicauruva amiihai aalliinoco tusumi mihiciumoro uco
mahacijirahi sihidi uco magaijiumaño.
16 ¿Nacu jaabo jisumi amiihaiminaafiti minifutucuuhi, amiihaico
miyaanoco onoonohalliti?
17 Diito Moise tajiiba jiibogominaa amiihaico imeguehicahi, jilli amiihaico
imino imooniqui icatino. Jilliro amiihaico miihaiditi sihigovi udugaacunoco
imogomo. Jaamo amiihai diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amiihaico agaijinoco mihimogono. Jaarunofaño
amiihaima iicasumiro icatino uujoho iicabadi fahiijivaro.
19 Taseemegayimi, siino bu uujoho aiveneri idaasuno icahi amiihaiditi,
gaigo iseemevaqui aivogo iicaniciibadi. Jaabo idaasuno icaaboro icaji
amiihaifaño Cristo jiibogo ujusitino, bu diibobadi mihicatinohachuta icano.
20 Jaachiijiro amiihaima iicacuujirahi, simañodi amiihaima iimaaqui.
¿Jaaruubo milli bu amiihaico neejirahi tahi iicatimaño?

Sara, Agar Icamifevi Ohoovicino.

21 Amiihai Moise tajiibaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco
monoo: ¿Nacu amiihai muguubutihi toono tajiiba onoonoco?
22 Miiro Abraham miiseeciico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo
ijijovogo Agar onoogoma. Jaanoti saseeque seemevaubo imiyataaba Sara
onoogoma jijovogo iicautigoma.
23 Ijijovogo seemene fiivuuhi paryi famoova seeme ifiivoniciibadiro.
Jaanoti imiyaago seemene fiivuuhi diibofeenedi Moocaani aaciguuno
imiyaavequi.
24 Jaano jino jilli diitifevi oovicicafetehi minooci unuuno. Agar
oovicicafetehi Sinai onoogajivi unuunoco. Tusumivi unuuno seeme fiivehi
tajiiba jijovototi iicaqui.
25 Jaago Agar oovicicafetehi Arabiari iicagaji Sinaigajivi, bu Jerusale cu-
umi jisumi iicacuumivi icano. Jaamaño tuucuumi paryi judiomima toono
tajiibaguiino jijovototi icahi.
26 Jaanoti niquejefaño iicano Jerusale sajeebiima iicacuumi. Jaacuumi
seeme miihai.
27 Miiro Caatinihaame neehi:

Imo imo diica ɨɨjoho achiba idiicago, eseemevatɨgo. Imo imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro coovadiinamaahicahi ɨɨjoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨɨro ɨɨjoho edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma iicago janaanɨcɨvɨ, noonoro Moocaani aacɨguuno Moise tajɨɨba janaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi, eneejiruno.

28 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai Isaac iicabadɨ mihicamo. Mɨɨhai Moocaani aacɨguuno seeme.

29 Jaamaño mɨɨro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonɨcɨbadɨ fiivuubo. Jaanotɨ Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadɨ ifiivuuboco Ismael jɨɨheguehicauhi. Jaabadɨro bu jisumi Ismael yoto jɨɨheguehi Isaac yotoco.

30 ¿Nacu mɨllɨ Caatɨnɨhaame neehi? Mɨɨro noono: Buhɨ gallu dijɨjovogoco illima. Mɨɨro ijɨjovogo seemene ibusumijeque gaayɨcɨjitɨhi sano imiyaago seemenema, noono.

31 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai ijɨjovogo seemebadɨ mihicatɨhi. Imiyaago seemebadɨro mihicahi.

5

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

1 Mɨɨro mɨɨhaico Cristo taajasuhinɨcuuhi sajeebɨɨ mihicacuuqui. Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ miminifutucuudino.

2 Uujoho Pablo jino amɨɨhaico onoonoco muguubu. Siino amɨɨhai meehe quitɨcɨ eetavoguiino miminifotohachiijɨ, Cristo amɨɨhaico taajasujitɨrahi.

3 Siino bu neehi: Cajaanɨhacho amɨɨhai meeheque miquitɨcɨɨbo matajɨɨbacafetehi paryɨ Moise tajɨɨba onoonoco imino momoonɨqui.

4 Tajɨɨbaco imino momoonɨmaño Moocaani mɨɨhaico gaayɨcɨji, noomoro mehesɨcɨnɨmo. Cristoditɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi, bu Moocaani gaijɨtɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi icano.

5 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani Gaijafeenedɨ, bu miyaavogofeenedɨ icano mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨcuunoco.

6 Jaamo Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño mɨɨhaidi sihidɨ jeevacuutɨno miquitɨcɨnɨno, bu miquitɨcɨratɨno icano. Jaanotɨ naha miyaano ijaadama iicano magaijɨmoro mimiyaavogono.

7 Itɨconɨ amɨɨhai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿mɨɨjoho amɨɨhaico miyaanoco jeevesusuhi?

8 Toono ejeevesusuno amɨɨhaico ucuuhuvaubo Moocaanitɨ asaano icatɨno.

9 Mehesɨcɨnɨ, ajashuruno levaduraguiijɨ sɨɨhifaño paryɨ adɨcɨfihi.

10 Uujoho aivojɨɨboco amɨɨhaiditɨ esɨcɨnɨhi. Jaamo amɨɨhai siino simañodɨ esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaanotɨ amɨɨhaico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨsuhicamoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji, cajaanɨhacho icaruuboco.

11 Tañahabomɨ, mɨɨro uujoho quitɨcɨcoro jɨɨbuguruva judiomɨ uco jɨɨhevejitɨrahi. Jaanova bu Cristo guijeve ɨmoho jɨɨbogo diitoco taficugusujitɨruno.

12 Jaamaño oono amɨɨhaico quitɨcɨco jɨɨbogomoro efeehicamo. ¡Jaanova paryɨ jisumiro finɨcuujirumo fanuucu!

13 Tañahabomɨ, mɨɨro amɨɨhai mɨhɨcɨcafutuuhi tajɨɨba mityaguiinotɨ mataajaqui. Jaarumo: Mɨɨhai jisumi mihimogobadɨ momoonɨjirahi, meneedino. Jillɨro fahɨgovavɨ mejeecɨvocasi magaijɨcasinofañodɨ.

14 Mɨɨro paryɨɨcɨno tajɨɨba onoono jinoovɨ sano ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.

15 Jaanoti amiihai meheeducasimoro muduucasihachiiji, imino mehesicini sanomiro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.
(Rm 8.5)

16 Jino amiihaico onoono: Moocaani Gaijafeenediro mihica. Jaachiiji amiihai ifi iimogonoco momoonijitihi.
17 Miiro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodi icatihi. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodi icatihi. Jaamaño amiihai mihimugurunoco momoonijitihi.
18 Jaanoti Moocaani Gaija amiihaico isiigohachiiji tajiibaguiino mihicacuutihi.
19 Tihiitino magaajacinicihi mofi atajiibanocoro omoonimo omoonifinoco: Jahisihijedi mogaimi iicatimehejema icamo, iidicunehejeque moonimo, fanoova imogocoro,
20 jihovocaanimico iimomoro jeecivomo, gaibanicoro eetavomo, sitaaco jiihegueme, iibacasifififimo, cigueeguefififimo, chahanoti sifiiratefimo, dugaacufififimo, ijeevadi sitaama dugaavefimo,
21 sitaaco iinohallitiro jiihevefimo, sitaaco gaicaaufififimo, guiriicavefififimo, machufififimo jilli iicanehejequere moonifimo. Jaanoco jino amiihaico nuucuuhi iticoni eneehinicubadi: Paryi jinehejeque omoonihicamo Moocaani aivojifaño feejitihi.
22 Jaanoti naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaiji, imo ica, sajeebii ica, jaabici, sitaaco magaijino, imihuse, miyaavogo icano, bu
23 siicujeebii mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonino icano. Jinehejehallivi chahano tajiiba tolli momoonijirahana onoono.
24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitico iimeguehicanehejeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadi.
25 Jino Moocaani Gaijafeenedi mihicabadiro bu jaafa miihaico diiboro ticuvusuhi paryi meheetavonehejefaño.
26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusucuutimo miicaqui, bu iinohallitiro sitaaco jiihevecuutimo miicaqui icano.

6

Fahigovavi Mahamusucasi.

1 Tañahabomi, saafi imitifaño aacotooboco mahatyimesumi amiihai miyaavogofaño imino mihicacumo tolli iicamoco mahamusu siino miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo siicuno amiihai jeebiico miminiiyumoro momooni. Amiihai ifiico gaihuinimoro, tolliro bu amiihai toonofaño mahaquetedino.
2 Fahigovavi mahamusucasimoro sifi idaasuno iicanoco mahamusu sifi bocinoma ofooboco mihicaniciibadi. Tolliti jaamo imino Cristo tajiibaco mihifutusuhi.
3 Jaanoti saatoho: Uujoho aivo sihidi gaajahi, noomoro ifiico esicinimo. Tolli iicamo ifiicoro bañihi.
4 Famoovaro amiihai ifiinoco imino magaaja. Jaadi jari imo imo mihica, amiihai ifiiditiro sita ifiiditiro icatino.
5 Miiro famoova ijeevadisahaje iticovoocivi ibocico imiti jaadabadi iicano bocico satyeji.
6 Jaaneguiiha amiihaico taajasujiibogoco ijiibogomo amiihai jiibogominaa iicamoco amiihai busumijeti fanoovati mahaci.

7 Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino: ¿Mɨɨjoho Moocaanico dejecutɨhi? Paryɨ miyamɨnaa abasuno, paryɨɨcɨno ɨcɨcafeteji.
8 Jaanotɨ saatoho ifiico imo imo omoonɨnocoro abasumoco toono ifiiro diitedi ifinɨjitɨno guijeveque noovasuji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaco imo imo omoonɨnoco abasumoco Moocaani Gaija ifinɨjitɨno fiivoco onoovasuuboro acɨji.
9 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo iiminoco momoonɨqui. Jaamo suufenɨtɨmo imino momoonɨhachiijɨ ufucu inoovaco mɨhɨcɨji.
10 Jaaneguiiha fahɨgovaro imino momoonɨjino iicanohachuta famoovaacoro imino momoonɨqui, imi janaanɨcɨ miyaavogofañodɨ iicamo monahabomɨco imino momoonɨqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatɨnɨcuuno.

11 Memeecɨ cono noono tyɨgabaje jino amɨɨhaidi tahuseri caatɨnɨhi.
12 Amɨɨhaico meehe quitɨcɨguiinovɨ ificuunoco iimeguehicamo moonɨhicahi, jillɨ miyamɨnaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mɨɨjoho Cristo guijeve ɨmohohallɨtɨ jɨɨhevetɨmo.
13 Jaarumo diito meehe quitɨcɨguiinovɨ icarumo tajɨɨba onoonoco imino moonɨhicatɨhi. Jaarumo imeguehicahi amɨɨhai tollɨro amɨɨhai meeheque miquitɨcɨnoco. Jaamoro toonotɨ ifiico quehe quehe imoonɨqui amɨɨhai ifi tollɨ iicanoco agaajacɨmoro.
14 Jaanotɨ naha uujoho jinehejetɨ tafiico quehe quehe omoonɨnoco imogotɨhi, ɨdɨɨnoro Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmohovɨ iguijeveuneri imo imo icahi. Mɨɨro Cristo guijeve ɨmohofeenedɨ uudi paryɨ jiinɨjeoneheje finɨhinɨcuuhi. Jaabadɨro bu uudi toojiinɨje imitɨco iimeguehicauno finɨhinɨcuuhi.
15 Jaamaño Cristo Jesufañodɨ mihicacuumedi jaaducafutucuutɨno miquitɨcɨnɨno, miquitɨcɨnɨtɨno icano sabadɨro ɨdɨɨnoro naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano.
16 Jaanegui amɨɨhai sajeebɨɨma, Moocaani ɨdaasugonoma icano mihica. Amɨɨhai jiibadɨ iicanoco momoonɨmo, bu paryɨ famooro miyanotɨro Moocaani cuumimɨnaa mihicamo icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutɨhi mɨɨhaiñooba uco siino ɨtɨhɨɨsunoco. Mɨɨro jino tahallɨri iicano tatyujaavono jɨɨbeguehi uujoho Aivojɨɨbo Jesu jeecɨvomɨnaafi iicanoco.
18 Tañahabomɨ, jaafa paryɨ amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi. Fɨne.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadɨ Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi.
Jaabo uujoho jihaameque caatɨnɨhi Moocaanita iicamo Jesucristoco
imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi
imino omoonɨnoco, sajeebɨɨco aacɨnoco icano.

Moocaani Cristofeenedɨ Iiminoco Aacɨno.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, mɨɨro
Cristofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani Cristofañodɨ ɨcɨcuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje
fiivuutɨnaacaro, aivo imimo mɨhɨnivatɨmo diibo ɨmega miicaqui.
5 Igaijɨfeenedɨ sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico ficuubo, Jesucristofañodɨ mɨɨhaico
iseemetɨ igaayɨcɨqui ijeebɨɨ unuubadɨ.
6 Jaamaño Moocaanico fahiijɨvaro mihimehicahi iimihuse ovosɨɨhallɨvɨ.
Jaano iimihuseri mɨɨhaico imino omoonɨmaño agaijɨɨbo Illima sano mɨɨhai
mihicahi.
7 Jaamaño ajashutɨno Moocaani gaijɨ iicanofeenedɨ Illi mɨɨhaico taajasuhi
iguijeveunofeenedɨ mohimitɨco ubuusuuboro.
8 Jaabo Moocaani mɨɨhaico ajashutɨno igaijɨ iicanoco ɨfusuhi fanoovaaco
magaajaqui gaajaco aacɨnofeenedɨ.
9 Jaamaño mɨɨhaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautɨnoco
ijeebɨɨfañodɨ eesamaaiuboro iinoro omoonɨjinoco.
10 Jaano toono ufucu ficabano ifinɨjino oovovɨ ɨɨfotodɨ eetavocafetejino.
Jaasumi Moocaani igaiyɨɨcɨjiibo Cristo tajɨɨbaguiino, paryɨ fanoovaaco nique-
jefaño iicanehejeque, paryɨ jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano.
11 Jaamo Cristofaño mihicamaño sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico Moocaani ɨɨcɨuboro
ficuuhi ufucu diibo aacɨjinotɨ magaayɨcɨqui, Moocaani ijeebɨɨ iimogobadɨ
fanoovaaco omoonɨmaño.
12 Jillɨ moonɨubo mɨɨhai itɨconɨ Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mi-
himequi fanoova imihallɨvɨ.
13 Jaabadɨro bu amɨɨhai taajasujɨɨbogoco muguubuusumi Cristoco
mimiyaavuguumo diibojaagovɨ miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui
Igaijaco acɨji unuubofeenedɨ Moocaani amɨɨhaifaño igaajataco ficucuuhi.
14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mɨɨhaico aacɨnoco
magaayɨcɨji ufucu niquejefaño mufuucuudɨ. Jaabo Moocaanico sihidɨ ejee-
vanohallɨvɨ mihimequi.

Pablo Miyaavogomɨnaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojɨɨbo Jesuco amɨɨhai mimiyaavogonotɨ, bu
Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano uguubuuboro
16 suufenɨhicatɨhi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijɨvaro
ihiimaano tɨcovoocɨvɨ,
17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico,
amɨɨhaico gaajaco ihacɨqui. Jaamo Moocaani ɨjɨɨbogonoco imino magaajahi.
18 Tollɨro bu Moocaanico dilluhi amɨɨhai esamaajeque foovono imini-
iyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha amɨɨhaico
ucuuhuvanoco, tollɨro bu aivo sihidɨ iimino busumijeque Moocaani ita
iicamoco aacɨjinoco magaajahi icano.

19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebavɨ ɨɨfotoratɨno. Jaano toono mitya mɨɨhai diiboco mimiyaavogomofaño dudɨcamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ɨfusuuhi sihidɨ sefano
20 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuuboro imiyanaagonovɨ casɨɨhacuubo niquejefaño.
21 Fanoo aivojɨ janaanɨcɨ, fanootajɨɨba iijɨ janaanɨcɨ, fanoomitya janaanɨcɨ, fanoovaro jiijehallɨvɨ iicano aivojɨ janaanɨcɨ icano, jisumi iicano janaanɨcɨ, ufucu iicajino janaanɨcɨ icano iicaqui.
22 Paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuubo. Tollɨro bu Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristoco acɨubo diito nigaɨbadɨ iicaqui.
23 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa Cristo ifibadɨ mihicahi. Jaamo mɨɨhai ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahɨgovavɨ icaabo.

2

Moocaani Gaijɨri Mataajano.

1 Mɨɨro Moocaani Cristofeenedɨ amɨɨhaico fiivoco acɨhi amɨɨhai imitɨfaño muchuumucuurumoco.
2 Jaamo jijeonocoro momoonɨhicauhi niqueje feenesituo aivojɨɨbo iimitɨno gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootɨmo iicahicamoco.
3 Jaabadɨro bu paryɨ mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mihicahicauhi mofi iimogonocoro momoonɨhicauhi, toono onoobadɨ meheetavehicaumaño, bu mohesamaaje onoobadɨro momoonɨhicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadɨro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofaño mihicauhi.
4 Jaarunofaño Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamaño mɨɨhaico sihidɨ agaijɨuboro,
5 Cristofeenedɨ mɨɨhaico fiivoco acɨubo, mohimitɨfaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amɨɨhaico taajasucuuhi.
6 Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨɨhaico sano diibo cojɨvɨ niquejefaño casɨɨhacujiibo.
7 Jillɨ moonɨɨbo ajashutɨno mɨɨhaico agaijɨnoco ufucu ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨɨhaico iimihuseque aacɨhicanoco.
8 Mɨɨro Moocaani gaijɨri amɨɨhai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano jino amɨɨhairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨɨhaico aacɨno.
9 Mɨɨhairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano jeevari mɨɨjoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno.
10 Mɨɨro Moocaani fiivusutamo mɨɨhai Cristo Jesufeenedɨ mɨɨhaico fiivusuubo iiminoonocoro momoonɨqui sɨɨcɨjetɨro Moocaani eheetavucuunoco imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨɨ Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨɨhai judiomɨ cuumioto mihicautɨhi. Jaamaño judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro ifiicoro: Mɨɨhai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨɨhaico iquitɨcɨratɨmo, neehicahi.
12 Tusumi naha amɨɨhai Cristoma machahaumaño israelmɨ cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo, jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama chahamo icano.
13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño itɨconɨ tehesino mihicaurumo fiitɨno mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tɨɨjohofañodɨ.

14 Miiro Cristo sajeebii miihaico omooniibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomima judiomi iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco udugaacunoro iminaaninsuhicaunoco ifininsucuuboro.
15 Jaabo Cristo ifiivi fininsucuuhi judiomi tajiiba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jilli sajeebii icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicico iminaaninsuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri fininsucuuhi. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebii ficuubo saacuumiro tuucuumicico eheetavuuboro.
17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebiico aacino jiibogoco jiibuguuhi, amiihai tehesino mihicaurumoco, bu judiomi fiitino iicaurumoco icano.
18 Jaamañoo Cristofeenedi Sagaijariro Moocaanijaagovi mifiitivehi judiomi mihicarumo, bu judiomi iicatirumo icano.
19 Jaamañoo amiihai jisumi siicuumiotobadi mihicacuutihi, icaminaatiro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyaminaa iijaco imitoohacijehallivi eheetavonicibadi, Moocaani imitoonohallivi amiihaico ficuuhi iminisuminaa, bu ihiimaaminaa icamo ijiibugucuunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacibadi iicaabo.
21 Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo miihai mimiyaavogomo Moocaani iijabadi mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojiibofañodi.
22 Jaabadiro bu amiihai Cristoma magataacininofeenedi paryi saatohoma famoomaryo sano magataacini. Jaamo sajaabadiro Moocaani iijaminaati miicaqui. Jaamofañoo Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomi Iicatimocoro Jiibeguehi.
(Col 1.24-27)

1 Jillitii uujoho Pablo amiihaico jiibeguehi Cristo Jesu jiibogoco amiihai judiomi mihicatimoco. Jaanohallitii civojafañoo icahi.
2 Amiihairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amiihaiguiiha taajasujiibogoco atajiibahininoco.
3 Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco iifusuuboro gaajasuhi toonoti amiihaidi jihaamefañoo miidino unuucubadi.
4 Jaanoco memeecidi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco.
5 Jino agaajarautinoco siicije cajaatyobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani Igaijafeenedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiimaaminaaco icano.
6 Jino toono agaajarautino: Jesucristo taajasujiibogofeenedi judiomi iicatirumo, bu gaayiciji judiomico aacijinoti saafi ifiotoro mihicamañoo magaayiciji Moocaani Cristo Jesufañodi aaciguunoco.
7 Toono jiibegueguiiha uujoho icicafutuuhi Moocaani mitya toonoco ticovono uco aacimañoo.
8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guiinovi uujoho icaabo. Jaaruuboco uco aciibo judiomi iicatimoco jiibeguequi taajasujiibogoco aivo ohoovoratino Cristo busumijeti.
9 Amiihaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro iicauno agaajarautinoco.
10 Jilli icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedi paryi niquejefañoo iicano aivojito, bu tajiibaminaa icamo igaajaqui, paryi Moocaani sihidi agaajanoco.

11 Jillɨ Moocaani moonɨuhi sahiijɨtɨro eesamaaicuunoco Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.
12 Jaamaño Cristofañodɨ iguitɨmoro Moocaanijaagovɨ mifiitɨvehi nucufeguetɨmo diiboco mimiyaavogonofeenedɨ.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mejeevesudino, jillɨ uujoho ɨdaasuno amɨɨhaihallɨtɨ icarunaaca. Jillɨ uujoho iicano, amɨɨhai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Mɨɨhaico Agaijɨno.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caaniguiinovɨ memuɨɨvehicahi,
15 diibotɨ saamo paryɨ cuumimɨnaa jiinɨjehallɨri iicamo, paryɨ niquejefaño iicamo icano.
16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amɨɨhaiguiiha dilluhi; iimi busumijetɨ mityaco, sefaco icano amɨɨhaico ihacɨqui Igaijari amɨɨhai jeebɨɨfaño,
17 bu Cristo amɨɨhai jeebɨɨfaño iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedɨ amɨɨhai gaijɨ sefano Moocaanifaño ibacocoovaqui.
18 Jaamo famooro miyaavogomɨnaama magaajahi, ajashutɨno Cristo gaijɨ iguiraanoco tehesino ofoocɨnɨnoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano.
19 Amɨɨhaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijɨco magaajahi, amɨɨhai ifiinofaño gatyuucɨ Moocaani igahafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro mɨhɨfetejitɨrahi fanoocoro Moocaani gaijɨco magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo mɨɨhai midillunoco mehesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedɨ.
21 Jaaboco mihimo diibo iijamɨnaa Cristo Jesufeenedɨ fahiijɨvaro ufucuro finɨtɨno. Fɨne.

4

Moocaani Gaijafeenedɨ Sano Magataacɨnɨhi.

1 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojɨɨbo Cristohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo, amɨɨhaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo.
2 Sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco momoonɨ, imihusene mihica, fanoovaaco fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi magaijɨcasimoro mequehecu.
3 Jaamo Moocaani Gaija amɨɨhaico aamusuneri sabadɨro mihicahi, sajeebɨɨ ica amɨɨhaico agataacunofañodɨ.
4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadɨro oono meteemehicano sanooro iicabadɨ tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvano.
5 Saafiiro Aivojɨɨbo, sanooro miyaavogo, sanooro nitɨ,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano. Jaabo famoohallɨvɨro icahi, famoofañodɨro icaabo, fahɨgova fanoovafaño icaabo icano.
7 Jaabotɨ mɨɨhaico iimihusetɨ acɨhi Cristo mɨɨhaico aacɨuno tɨcovovɨ.
8 Jaamaño Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono:
Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutɨmo cɨvojamɨnaaco. Jaaboro miyamɨnaaco acɨɨbo fanoovaaco, noonoro.
9 Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿mɨllɨ eneejiruno? Mɨɨro jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ niituubo jiinɨje dojɨbavɨ aivo faicuvano
10 diiboro jiinɨje dojɨbavɨ eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiiri paryɨ fanoovaaco igahafusuqui.
11 Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acɨhi saatohoco acɨubo Moocaani minɨsumɨnaa iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo Moocaani iimaamɨnaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro

efeejimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo jiibogominaati iicajimoco icano.
12 Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijeecivominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui
13 famooro mihifetequi sano miyaavogofañoo, bu Moocaani Achi gaajafañoo icano. Tolliti imino mujusiji miguiraateji Cristo ifiidino.
14 Jaadi seemebadi mihicacuujitihi sibogoguiinodi agaajacuunoco ejeevesunicimobadi, sita iimitimo miihaico abañimoro iimitino jiihaijaagovi asatyonoco mimiyaavugucuujitihi.
15 Jilliro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihi Cristo mitya ticovovi, diibo Moocaani iijaminaa Aivojiibo inigaibadi iicaabodimo miicaqui.
16 Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaiyiicisuhi. Tolliro bu paryi miihai imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui gaijima guiraatonoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amiihaico miyaano iicanoco onooboro jiibeguehi Mohaivojiibo momofeenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatimo iicanicibadi, diito imihiifo esamaaje onoobadiro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje civono minifutucuuhi. Jaamo Moocaaniti asaano fiivoma chahahi aivo gaajatimo ucuhufojeebiimañoo.
19 Inucufeguema achahacumañoo iimitinoono imogocoro ifiico aciimo. Jaamoro fanoova imitico imo imo moonimo.
20 Jaanoti amiihai tolli Cristoti magaajahinitihi.
21-22 Diibofañoo miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinihachiiji, bu miyaano diiboti magaajahinihachiiji icano, amiihai eedeehifi imitiri utuucicu ifiico mejeevesucu imiti abañihicahifiico.
23 Amiihai jeebiico, esamaajeque icano bohofiti miminiiyu
24 bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadi. Jaanofeenedi mihifusu miyaano ifiico, iticovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.
25 Jaamoro sicamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama miyaanocoro mihiimaa miiro famooro miihai saafi ifiiotoro.
26 Misifiiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amiihai icajiisuco gueenene mificuudino.
27 Toonofañodi ijico amiihai ififañoo mijiihacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliro dudicamaaje. Jaabo ududicamaajeebere idiicinoti ucuujivaachumoco daacihi.
29 Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imooniqui.
30 Moocaani Gaijaco mihidaasuvusudino. Diiberi amiihaico, Moocaanita miicaqui ihoovoco ificucuumañoo amiihaico ataajasujifucu iicadi, mihicicafetequi.
31 Fanoova iibacasiti buhigovi miminifoto, bu sifiiratoti, sitaaco mihiibamo mocoovadiivonoti, sitaaco aivonoono monoonoti, fanoova imititi icano buhigovi miminifoto.
32 Tolli icatimoro imino mihica fahigova mihidaasugocasi. Fahigovavi amiihai iibacasico mihimibachucasi, amiihaico Moocaani Cristofeenedi amiihai imitico iimibachucubadi.

5

Jillɨ Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani seeme agaijɨmo. Jaamo diibo iicabadɨro mihica.
2 Gaijɨma mihica, oono Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro mohallɨvɨ
aacɨcafutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecɨvono
imono usuhicaubadɨ Moocaanidi aivo imino.
3 Jaamaño amɨɨhai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amɨɨhaifeenevɨ
miguiiyɨcɨcuudino gaigoomɨma ica iimaaco, bu siomo imitɨbaco, bu fanoova
imogo imitɨbaco icano.
4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sɨcamañehejeque,
bañɨfiiranehejeque icano, imino iicamo tollɨ icatatɨhi. Jillɨro Moocaanico
mihimo fanoovahallɨvɨ.
5 Jaanotɨ saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimɨco
ejeecɨvefimobadɨro jeevahi, saatoho jahisihijedɨ gaigoomɨma iicafimo,
bu fanoova imitɨco omoonɨno icano Cristo Moocaani icamɨsi aivojɨfaño,
efeejitɨnoco amɨɨhairyo magaajacuuhi.
6 Amɨɨhaico sita bañɨdino ibañɨfiira iimaari, toneheje imitɨhallɨtɨ Moocaani
ñɨhicuneri ɨdaasuno moonɨji diiboco uguubuhicatɨmoco.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai diitojaagodɨ toonofañodɨ mihicadino.
8 Itɨconɨ naha amɨɨhai cɨvonoguiino mihicabadɨ mihicahicauhi Moocaanico
magaajautɨsumi. Jaarumo jisumi seseehɨ mihicacuuhi Aivojɨɨbo Cristoma
mihicacumaño. Jaanegui seseehɨ iicamobadɨ mihica.
9 Mɨɨro seseehɨgo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu ɨtɨcovo ifiima
icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojɨɨboco imo imo omoonɨnoco.
11 Mɨhɨɨfono ifijaagodɨ mihicajirahana; cɨvonoguiino iicamo omoonɨfinoco.
Jaanoco jillɨro eseseehɨgovɨro miminiiyu.
12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejetɨ mihiimaano.
13 Jaaruno paryɨ fanoovaaco seseene aachɨcɨcuuno foovohɨ icafihi, sesee
fanoovaaco aatyɨmesufimaño.
14 Jaamaño jillɨ noono:
Ɨɨjoho Moocaanico uguubutɨɨbo cɨgarama iicaabobadɨ idiicaabo, deesɨcɨnɨ.
Jaaboro Moocaanico agaajatɨmo uchuumucuumobadɨ iicamofeenetɨ
sihɨgovɨ diica. Jaadɨ ɨco Cristo gaajasuji, noonoro.
15 Jaaneguiiha imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai icaco, agaajatɨmo iicabadɨro mihi-
cadino, agaajamo iicabadɨro mihica.
16 Jifucuje iminootɨhi. Jaaneguiiha ifafucuvaaco sɨcamañovɨ mafatyusudino.
17 Jaanegui fɨne jihovotobadɨ mihicano, magaaja conooco Mohaivojɨɨbo
Moocaani iimogonoco.
18 Guiriicabobaco meheetavedino toono mɨɨnoco ɨmɨtasuno. Jillɨro Moocaani
Gaijari amɨɨhai jeebɨɨco magahafusu.
19 Fahɨgova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryɨ amɨɨhai
jeebɨɨnofañodɨ, Mohaivojɨɨboco mihimo, masivamoro.
20 Fahiijɨvaro Moocaanico fanoovahallɨvɨ mihimo Mohaivojɨɨbo Jesucristo
momofeenedɨ.
21 Fahɨgovavɨ sifi guiinovɨ miminifotocasi Moocaanico mobocɨgomoro.

Jillɨ Miyaavogomɨnaa Iijamɨnaama Iicano.

22 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto Mohaivojɨɨbo
iijɨguiinovɨ mihicabadɨ.

23 Mɨɨro aijɨ mogai aivojɨɨbo inigaɨbadɨ, oono Cristo Moocaani iijamɨnaa
Aivojɨɨbo inigaɨ iicabadɨ iicaabo. Mɨɨro monigaɨ onoobadɨ meheetavonɨcɨhi.
Jaabo bu Cristo, Moocaani iijamɨnaa Taajasumɨnaafi.
24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijamɨnaa iicabadɨro, gai-
goomɨ amɨɨhai tajemɨ mityaguiinovɨ fanoovavɨ miminifoto.
25 Jaabadɨro bu amɨɨhai taabamɨco magaijɨ oono Cristo Moocaani ii-
jamɨnaaco agaijɨuboro diitohallɨvɨ ifiico acɨubo.
26 Jaamaño jillɨ moonɨuhi diitoco iimibachuuboro ijeevadɨ ificuuqui,
inɨfaihuri, itaajasujɨɨbegueri icano ifilluuboro,
27 iimino iijamɨnaatɨ ihɨmefeenevɨ ificuuqui, imɨhɨnibama ichahaqui,
ajashunogayɨ añahiicɨnɨmañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadɨ
iicanobama chahamo iicaqui, jillɨ imimo ijeevadɨ diibedi ificucafetequi.
28 Jaabadɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ amɨɨhai ifiico magaijɨbadɨro. Mogaico
agaijɨɨbo ifiico gaijɨhi.
29 Mɨɨro cajaatyoba ifiico ɨjɨɨheguemeba chahahi. Jillɨro amachusumoro
imino toomomo. Jaabadɨro Cristo moonɨhi Moocaani iijamɨnaaco,
30 mɨɨhai diibo ifibadɨ mihicamaño.* toofiioto diibo uucu, diibo bacɨ icano,
onoonoco.
31 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano
jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamɨsi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa gaajatɨhiica. Jaanoco bu
uujoho jɨɨbegueji jillɨ eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico
ataabavasumi iicanɨcɨbadɨ mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijamɨnaaco
ataabavaabobadɨ iicanotɨ noono.†
33 Jaaneguiiha famooro amɨɨhai, amɨɨhai taabamɨco magaijɨ mɨɨno ifiicoro
magaijɨnɨcɨbadɨ, bu jaabadɨro gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨco mobocɨgo icano.

6

1 Seeme amɨɨhai caanimɨco: Jii, monoo Cristofeenedɨ jino aivo iimino.
2 Jino aivo tajɨɨba aivo itɨconɨono aacɨgonoma iicano: Diicaani, diiseejɨ,
icamɨsico bocɨgo.
3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinɨjehallɨri diicahi icano,
noonoro.
4 Jaabadɨro bu amɨɨhai caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino. Jillɨro
fajɨɨnɨmoro mujusisu jɨɨbogomoro Aivojɨɨbo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadɨro bu amɨɨhai jeecɨvomɨnaa, amɨɨhai aivojɨtoco: Jii, monoo jiije-
hallɨvɨ mihicanohachuta, bocɨgomoro, ñɨhicugomoro, miyanotɨro Cristoco
mejeecɨvomo mihicabadɨ.
6 Imino mejeecɨvo, diito amɨɨhaico ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro diito ɨmefeenevɨ imi-
mobadɨ mihicaquiro icatɨno. Jillɨ Cristo jeecɨvomɨnaabadɨro mihica, paryɨ
amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imino meheetavo Moocaani iimogobadɨ.
7 Imo imo amɨɨhai dudɨcamaajeque meheetavo, miyamɨnaaco mihicabadɨ
icatɨno. Jillɨ Mohaivojɨɨbo Moocaanico mejeecɨvono iicabadɨ.
8 Amɨɨhairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco,
jaabadɨro Aivojɨɨbotɨ magaayɨcɨjinoco jɨjovoto icarumo, bu jɨjovoto icatɨrumo
icano.
9 Jaabadɨro bu amɨɨhai diito aivojɨto, tobadɨro bu diitoma mihica, di-
itoco aamɨgotɨmo. Mehesafoto diitobadɨro bu amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefaño
iicaaboguiinovɨ mihicahi. Jaabo miyamɨnaaco dugaacutɨhi.

---

* **5:30** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamo mɨɨhai † **5:32** Griego iijɨri ficuumo: Jino aivo sihidɨ ejeevano agaajaratɨno. Jino uujoho Cristoditɨ, Moocaani iijamɨnaaditɨ icano, onoonocoro.

Moocaani Moonɨcasi Gaachehuno.

10 Tañahabomɨ, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojɨɨbofañodɨ, diibo
sefa mityari.
11 Mɨjɨcamaaje Moocaani moonɨcasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno
mihicahi ɨjɨ amɨɨhaico abañɨjiruneguiiha.
12 Mɨɨro ihuucuma, itɨɨjohoma icano, miyamɨnaama mahamocasitɨhi,
imitɨ gaijamɨ mityama momoonɨcasihi, caamo jisituo gaijama, ɨcɨvo jiinɨje
aivojɨtoma, jisumi jiijehallɨvɨ atajɨɨbamoma icano.
13 Jaaneguiiha mɨjɨcamaaje paryɨ Moocaani moonɨcasi gaachehunoco.
Jaamo majaabɨcɨhi iimitɨfucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodɨ quehecuno
mihicahi.
14 Amɨɨhaifeeneebetɨ miyaanoco misiyaavo niivɨgai meeheque
mihicanɨcɨbadɨ, miya iijɨri amɨɨhai feeyɨjeque mafabaacu amocasimɨnaafi
cuhufeneri ifeeyɨjehallɨdɨ ɨjɨcafetefibadɨ,
15 mihimibaivomo mɨjɨɨbeguehi sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoco amo-
casimɨnaafi iimibaivoobo itɨhaipaajeque ɨjɨcafotonɨcɨbadɨ.
16 Aivo fanoohallɨvɨro miyaavogoma mihica. Jaamo toono tɨcovo mafa-
taniivehi ɨjɨ ɨnɨsunotɨ oono amocasimɨnaa ijagabamaaje bujeque ihusevari
cɨɨjɨgaima icaneri diitoco ɨtɨhɨbunoco ijagabamaaiqui asatyonɨcɨbadɨ.
17 Taajasuco amɨɨhai nigaɨhallɨvɨ majavuuvo amocasimɨnaafi jɨgaiño
nɨjegaco ajavuvonɨcɨbadɨ. Jaamoro Moocaani iijɨco magaayɨcɨ aamɨgabadɨ
iicanoco Moocaani Gaija amɨɨhaico aacɨnoco.
18 Paryɨ jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenɨtɨmo midillu
Moocaanico Igaijafeenedɨ. Jaamo paryɨ jinooco momoonɨhi mehesɨcɨnɨ.
Jaamo niinovatotɨmo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavo-
gomɨnaahallɨvɨ.
19 Tahallɨvɨ bu tollɨro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahiijɨco
ihacɨqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratɨno taaja-
sujɨɨbogoco.
20 Mɨɨro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo tobogohallɨtɨ
cɨvojamɨnaafitɨ jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa
quehecuno jibogoco jɨɨbeguequi.

Niino Iimaa.

21 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojɨɨbo dudɨcamaaje
amusumɨnaafi amɨɨhaico uuditɨ paryɨ imino jɨɨbegueji, bu jisumi
eetavonehejetɨ icano.
22 Tooneguiiha diiboco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaico, jillɨ mɨɨhai mihic-
ahi, ineequi. Jaamo toonofeenedɨ mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi monahabomɨco acɨhi
sajeebɨɨ icaco, gaijɨco miyaavogoma.
24 Bu jaafa Moocaani imino moonɨhi paryɨ famooro Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristoco agaijɨmoco, mɨllɨ iicajitɨno gaijɨri.

FILIPENSES

Filipomɨnaadi Acaatɨnɨuhaame Cɨvojafañotɨ Pablo Jihaameque Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecɨvomɨnaatɨsi jihaameque macaatɨnɨhi paryɨ monahabomɨguiiha, bu tollɨro Moocaani iija aivojɨtedi, bu tollɨro diito nahabonɨmɨnaa diaconomɨ onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodɨ iicamedi.

2 Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iimihuse, isajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Amɨɨhaiditɨ fahiijɨvaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amɨɨhaihallɨvɨ.

4 Moocaanima fahiijɨvaro ihiimaasumi imo imo paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi.

5 Mɨɨro amɨɨhaima sano miyaavogofaño mihicamoro mɨjɨɨbeguehi mɨtɨconɨunotɨ jisumihachuta.

6 Uujoho imino gaajahi, Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño iimihiijɨco ificuunoco. Jaabo suufenɨtɨɨbo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jiijehallɨvɨ asaadɨ.

7 Imino aivo jillɨ uujoho amɨɨhaiditɨ eesamaaiño, amɨɨhaico agaijɨmaño, bu tollɨro tajaagotɨ uco Moocaani imino omoonɨnoma mihicamaño. Jaamaño uujoho cɨvojafaño icarunaaca, bu aivojɨto ɨmega uco asatyurunofaño jillɨ diitoco jɨɨbegueji taajasujɨɨbogoco, bu miyaano iicanoco neeji.

8 Moocaani gaajahi amɨɨhaico uujoho paryɨ sihidɨ agaijɨnoco Jesucristo gaijɨri.

9 Moocaanico amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi amɨɨhai gaijɨ sihidɨ iguiraatequi sihidɨ gaajama mihicamoro paryɨ Moocaani agaijɨbadɨ sitaaco magaijɨqui.

10 Jaamo magaajahi aivo iiminoco mɨhɨcɨnoco. Jaamo mɨhɨnivatɨno ifiima mihicahi. Jaadɨ Cristo asaasumi iimitɨno amɨɨhaihallɨvɨ chahaji.

11 Jaachiijɨ Jesucristo amɨɨhai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidɨ ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiijehallɨri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonɨhi, Noobo.

12 Tañahabomɨ, imeguehi magaajanoco uuma jillɨ iicanofañodɨ janaanɨcɨ taajasujɨɨbogo ɨjɨɨbogocafotonoco.

13 Jaamaño toomomɨnaa paryɨ tuucuumi aivojɨɨbo iijaco eteemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristotɨ ɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ uco ɨcɨvojaanɨnoco.

14 Cɨvojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomɨ aatyɨmemere quehecutehi Moocaani jɨɨbogoco Aivojɨɨbofeenedɨ iguihitɨmo ijɨɨbeguequi.

15-16 Jaanotɨ saatoho Cristotɨ jɨɨbeguehicahi uco ɨjɨɨhevemere uuma ɨhɨɨbacasimaño. Jaamo Cristotɨ jɨɨbeguehicahi jillɨ imiyaavogomoro icatɨno. Jillɨ ɨɨfurumo cɨvojafaño iicaaboco uco janaanɨcɨ ɨdaasuno imoonɨsuqui. Jaanotɨ saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi.

17 Jaamo uco agaijɨmoro imino moonɨhicahi, gaajamo uujoho taajasujɨɨbogohallɨtɨ jineeri iicanoco.

18 Jaaruno uudi mɨllɨ icatɨno. Tollɨ icarunaaca saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ saatoho jillɨ miyaavogotɨrumo jɨɨbeguehicahi. Paryɨ jaaruno uudi imino Cristoditɨ ɨjɨɨbogono. Jaano uco imo imo moonɨhi, imi janaanɨcɨ imo imo icaqui.

19 Uuro gaajahi paryɨ tollɨ fanoova icarunofañotɨ cɨvojafañotɨ ihiinejinoco
amɨɨhai tahallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicanofeenedɨ, bu Jesucristo Gaija
uco aamusunofeenedɨ icano.
20 Uujoho sihidɨ iimogooboro esamaahicahi nucufeguetɨɨbo icaqui,
iguitɨɨbo jɨɨbeguequi jisumi, fahiijɨva iicahicabadɨro janaanɨcɨ Cristo sihidɨ
ejeevanoco fahiijɨvaro uuvɨ ihɨfuvusuqui uujoho iicaabovɨ, bu iguijevecuudɨ
icano.
21 Uujoho jiijehallɨri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonɨhi.
Jaabadɨro bu iguijevedɨ janaanɨcɨ iiminoco gaayɨcɨji.
22 Jaanegui guijevetɨɨbo icaruva Aivojɨɨbo Jesuguiiha dudɨcamaaijirahi.
Jaamaño gaajatɨhi conooco uujoho iimogonoco.
23 Uudi tɨhɨɨno toonoocɨtɨ conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imegue-
hicahi iguijeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino.
24 Jaanotɨ saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amɨɨhaiguiiha iimi-
maño.
25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallɨvɨ
amɨɨhaima gueenene iicajinoco amɨɨhaico amusuqui. Jaamo janaanɨcɨ
mefeehi, bu jaamo janaanɨcɨ imo imo mihicahi amɨɨhai miyaavogofaño.
26 Jillɨtɨ amɨɨhaima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesu-
fañodɨ.
27 Jaanegui amɨɨhai ifiico imino momoonɨ Cristo Jesu jɨɨbogo onoobadɨro
miicaqui. Jaaneguiiha amɨɨhaico meecɨturunaaca, bu tollɨro amɨɨhaitɨ
tehesino icarunaaca sabadɨro imeguehi amɨɨhai quehecuno sahɨgovɨro mi-
hicanoco. Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai miyaavogo taajasujɨɨbogofañotɨ
asaanohallɨvɨ quehecuno mihicano jɨɨbogoco uguubunoco.
28 Amɨɨhaico amɨɨhai mɨnaa omoonɨnotɨ mihiguetedino. Toono diito
omoonɨnotɨ foovono magaajajirahi diito ifinɨjihɨgo efeejinoco. Jaabadɨro bu
diito amɨɨhaico omoonɨnotɨ foovono ɨɨfusumo amɨɨhai mataajacuudɨmoco.
Jino amɨɨhai mataajacuuno Moocaanitɨ asaano.
29 Mɨɨro Cristo amɨɨhaico acɨhi diiboco mimiyaavogonocoro icatɨno, tollɨro
bu amɨɨhaico diibohallɨtɨ sita ɨdaasuno omoonɨjinoco.
30 Amɨɨhai, bu uujoho icano sabadɨro ɨdaasunofaño miicaqui. Amɨɨhairyo
mahatyɨmehinɨcuuhi toonohallɨvɨ equehecucafetehinɨnoco. Jisumi bu
jaamo uuditɨ muguubuhicahi toonohallɨtɨ quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadɨ Ifiico Iguiinonɨsuno, Bu Sihidɨ Ejeevasuno Icano.

1 Jaanegui Cristo amɨɨhaico equehecutusuhachiijɨ, diibo gaijɨ amɨɨhaico
ajacusuhachiijɨ, diibo Gaija amɨɨhaima iicahachiijɨ, gaijɨco, ɨdaasugoco icano
magaajahachiijɨ,
2 uco sihidɨ imo imo miminiiyu famooro sabadɨro mihicanofeenedɨ,
gaijɨfaño sahɨgo mihicanofeenedɨ, bu sagaijafeenedɨro, bu sabadɨro mo-
moonɨnofeenedɨ icano.
3 Amɨɨhaiguiiharo momoonɨdino, bu quehe quehe amɨɨhai ifiico
mehesɨcɨnɨmoro momoonɨdino. Jillɨ sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro
momoonɨ. Amɨɨhaitɨ famooro amɨɨhai janaanɨcɨvɨ diitoco mejeevasu.
4 Paryɨ amɨɨhai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro
miguiino.
5 Amɨɨhaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadɨ iicanoco.
6 Mɨɨro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadɨ iicanoco gaijɨutɨɨbo
7 uufocovɨ ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecɨvomɨnaafi ifibadɨro ifiico
miniiyuuhi ifiivovaunofeenedɨ.

8 Jaabo miyamɨnaafi ifibadɨ iicauboro ifiico guiinovɨ miniiyuubo ejenaautɨmaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve ɨmohobujehallɨvɨ guijeveubo.
9 Jaamaño Moocaani diiboco acɨuhi janaanɨcɨ allɨnoocɨvɨ bocɨco, bu fanoohallɨnoocɨvɨ sihidɨ ejeevano momoco acɨubo icano.
10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuɨɨvequi paryɨɨcɨno niquejefaño iicamo, jiinɨjehallɨri iicamo, bu jiinɨjeguiino iicamo icano.
11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojɨɨbo, meneequi, Dios Moocaani obocɨcafetejineguiiha.*

Cristota Jiinɨjehallɨvɨ Aachɨcɨnɨnobadɨ Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaima iicasumi uco: Jii, meneehicabadɨro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amɨɨhaico ataajasunofañoro mududɨcamaaje. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyumoro ɨñɨhicunoguiinoro mihica.
13 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico acɨhicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amɨɨhaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ.
14 Paryɨ fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canɨfobamaaitɨmo, bu jenaautɨmo icano.
15 Amɨɨhaivɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhai imitɨco atyɨmejitɨhi. Jillɨro iimitɨno jihovotobadɨ iicano miyamɨnaafeenevɨ Moocaani seemetɨro mihica. Amɨɨhai diitofeenevɨ imino mihicaneri mahachɨcɨnɨ, meecɨrɨ ɨcɨvono jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ.
16 Fiivo jɨɨbogoco masatyonofeenedɨ tollɨro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amɨɨhaitɨ, sɨcamañovɨ ɨjɨɨbeguehicatɨmaño, bu sɨcamañovɨ tadyudɨcamaaje ofootɨmaño icano.
17 Bu tafiico guijenɨsujirahi amɨɨhai miyaavogofeenedɨ Moocaanico mejeecɨvonoco ɨfutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryɨ amɨɨhaima uujoho dugaacuhi.
18 Amɨɨhai bu tollɨro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodɨ mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamɨsico Pablo Agalluuno.

19 Aivojɨɨbo Jesu iimogohachiijɨ Timoteoco goovano galluji amɨɨhaico imeecɨtequi. Jaabo amɨɨhaiditɨ uhuumiibo uco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.
20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadɨ eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotɨro amɨɨhai imino mihicajinoco aivo iimogomo.
21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omoonɨnoco. Jaamo imogotɨmo Cristo Jesuguiiha imino omoonɨnoco.
22 Jaanotɨ amɨɨhairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque ɨɨfusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunɨcɨbadɨ uco amusuhicaabo taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbeguehicaaboco.
23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco agaajacudɨ diiboco amɨɨhaijaago galluuji amɨɨhaico imeecɨtequi.
24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico goovano emeecɨtejinoco.
25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amɨɨhaijaago agalluuno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.

---

* **2:11** (Apocalipsis 5.13-14)

26 Jaabo imogoobo amɨihaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨibo diibo iguihuvaunoco amɨihai muguubuhinɨnotɨ.
27 Miyaano guihuvahinɨibo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani ɨdaasuguehinɨhi, diibocoro icahinɨtɨno, tollɨrehinɨ bu uco. Jino ɨdaasuno iicano diibo iguijevehinɨneri janaanɨcɨ ɨdaasuno iicajiruneguiiha.
28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maatyɨmemere imo imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno icatɨibo icaqui.
29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ Aivojɨiboco mimiyaavogonofeenedɨ monahabo iicamaño. Jaanegui fahiijɨvaro mobocɨgusuhica diibobadɨ iicamehejeque.
30 Jaabo Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaaujirunotɨ iiguitɨmaño uco amusuubo amɨihai uco mahamusujitɨrunotɨ.

3

Miyaano Ɨtɨcovono Ica.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨiboco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutɨno sano ɨivɨcoro amɨihaidi acaatɨnɨno amɨihaico imino ificuuqui.
2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ, iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehequere iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨihai miyanotɨro mojeebɨifañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo. Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro macahacɨsujitɨrahi.
4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨihaiñooba tajanaanɨcɨ tonehejeque eetavejirumo chahahi.
5 Mɨiro uco judiomɨooboco tameeheque quitɨcɨumo ifiivuunotɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨino icauboco. Mɨiro uujoho israelmɨoobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiomɨ tajɨibaco imino miyaavuguuhi.
6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi, tajɨiba onoobadɨ imino iicahicaumaño. Jaamaño mɨihaiñooba uutɨ mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaano jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidɨ jeevacutɨhi Cristomaryo icacuuqui.
8 Jaamaño paryɨicɨno fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanɨcɨ iicanoco Cristo Jesu Tahaivojɨiboco agaajacumaño. Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco ejeevesucuunoco jihovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨiboro diibomaryo icacuuqui.
9 Moise tajɨibanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨibo icaqui. Jillɨ Moocaani uco igaayɨcɨqui Cristoco imiyaavogonofeenedɨ. Mɨiro Moocaani imiyaavogomoco gaayɨcɨhi.
10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tollɨro bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ icaqui, bu diibo iguitɨiboro iguijeveubadɨ guijevequi,
11 diibo guijevefañotɨ siino ubuheeteubadɨ buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotɨhi. Jillɨ gaɨmicɨnɨhi ofoobo toonovɨ ɨifetequi Cristo Jesu itɨconɨ uco ɨicɨumaño.

13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi. Dojɨcuvɨ iminifotonoco iimogotɨɨboro sefaquifetehi tahɨmega iicanovɨ ɨɨfetequi,
14 nijequevɨ ɨɨfetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui. Tooneguiiha Moocaani mɨɨhaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro mehesɨcɨnɨcuuhi. Jaanotɨ siibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico tollɨro gaajasuji.
16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehecuno mihicacuuqui.
17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo maatyɨmemere magaaja, ¿naa mɨɨjoho imino amɨɨhaico monoobadɨ icahi?
18 Fahiijɨvaro amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro. Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveubo jɨɨbogoco jɨɨheguemere iicamo. Jaamo ufucu finɨji.
19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi. Jillɨ ifi iimogonocoro moonɨhicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetɨmoro: Aivo sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ jiinɨjehallɨonocoro esamaaimo icano.
20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumimɨnaa, tahɨgotɨ Motaajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque iguiinonɨjino mityari.

4

Aivojɨɨbofañо Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ aivo aatyɨmeguehicamo, amɨɨhai tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada mihicamo, agaijɨmo quehecuno Aivojɨɨbofañо mihica.
2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto Aivojɨɨbofañodɨ.
3 Bu ɨɨjoho tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafico neehi: Diitɨfeque daamusu. Mɨɨro diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma, taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguuboma, tollɨro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefañо fiivohaamefañо caatɨnɨcɨnɨcuuhi.
4 Jaaneguiiha Aivojɨɨbofañо imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica,
5 famoovaro amɨɨhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ, Mohaivojɨɨbo fiitɨcuuhi.
6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo.
7 Jaachiijɨ amɨɨhaico Moocaani isajeebɨɨco acɨji, miyamɨnaafi eesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ afatyocɨnɨnoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨco, bu amɨɨhai esamaajeque icano imino teemeji Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨɨbogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro mehesamaaje: Paryɨɨcɨno mɨɨnoco obocɨgusunehejeque, paryɨɨcɨno ɨtɨcovonehejeque, ɨɨdicutɨnehejeque, aivo oovosɨɨnehejeque, mɨɨnoditɨ imino unuusunehejeque, paryɨɨcɨno iiminehejequere mehesamaaje mɨɨnoco acahacɨsusunehejequere icano.
9 Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco momoonɨ ɨɨfusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨɨco aacɨɨbo amɨɨhaima icaji.

Filipomɨnaa Pablococ Aacɨno.

10 Jaanegui Aivojɨɨbofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha:
Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno
nɨhɨbamɨma machahanoco.
11 Ucuujɨvaachumaño, nootɨhi. Uuma iicadɨnomaryo imo imo iicanoco
jeevamaaicuuhi.
12 Gaajacuuhi ɨdaasuno iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco
icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco
ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ, achahanovɨ icano.
13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacɨmañoo.
14 Jaarunofañoo amɨɨhai uco imino momoonɨhi tahɨdaasufañodɨ mihica-
mañoo.
15 Mɨɨro amɨɨhai Filipo cuumimɨnaa magaajacuuhi taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbuguubo ɨtɨconɨunoco. Jaabo Macedoniatɨ ufuusumi ɨdɨɨmoro amɨɨhai
Filipori iicaja Moocaani iijamɨnaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno
nɨhɨbamɨco tafeenedɨ Moocaani amɨɨhaico aamusunoco magaayɨcɨno jaada.
16 Mɨɨro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amɨɨhai tajaa nɨhɨbamɨco
magalluhicauhi;
17 uuro gaayɨcɨqui icatɨno, tollɨro bu amɨɨhai ufucu toono jaadaco
Moocaanitɨ magaayɨcɨqui.
18 Jaanotɨ uujoho iimogono janaanɨcɨvɨ gaayɨcɨcuuhi. Epafroditoma tajaa
magalluuno uudi imino ɨfutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeecɨvobadɨ
jeevano. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa Moocaanico afacɨcɨneri ejeecɨvuunoco Moocaani
imo imo gaayɨcɨuhi. Jaabadɨ uco mejeecɨvonoco Moocaani imo imo gaayɨcɨhi.
19 Jaanegui amɨɨhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acɨhi
paryɨ mucuujɨvaachudɨnoco, diiboma niquejefañoo fanoo ajashutɨno iica-
mañoo.
20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedɨ tajɨɨco paryɨ famoocoro mahacɨ Moocaanita iicamoco.
Paryɨ monahabomɨ uuma iicamo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
22 Tollɨro bu iijɨco galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tollɨro
imi janaanɨcɨ Roma aivojɨɨbo Cesar onoobo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco
galluuhi.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma
2 jiihaameque macaatɨnɨhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi diiboma amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro.
4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro. Jaamo amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco muguubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano iicaunoco.
7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo jɨɨbuguuhi. Diibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco jeevesutɨɨbo ejeecɨvehicaaboma.
8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaanitɨ asaanoco igaajasuqui icano.
10 Tollɨro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ fahiijɨvaro momoonɨ diiboco imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi.
11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabɨcɨhi.
12 Jaamoro Moocaanico mihimo mɨɨhaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohɨ aacɨjinotɨ niquejefaño magaayɨcɨjinohallɨvɨ.
13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono mityatɨ. Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo Illi aivojɨfaño ficuucuubo.
14 Diibo mɨɨhaico taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveunofañodɨ mohimitɨco ububuuuboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedɨ.
(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri. Jaabo diibo sahiijɨtɨro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.
16 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque, jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano; ɨɨfuvusunehejeque,

bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano. Tollɨro bu paryɨ aivojɨnoco, paryɨ guiinonɨnehejeque, bu paryɨ tajɨɨbanehejeque, paryɨ gaijano mityanehejeque icano, paryɨ diibofeenedɨ eheetavocafutuuno diibeguiiharo.
17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ paryɨ fanoova sahɨgo imino icahi.
18 Jaabadɨro buunajɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa mihicamo. Jaanotɨ Cristo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ iicaabo. Jaabo sefari mɨɨhai mihicahi. Jaabo aivo itɨconɨ guijevefañotɨ buheeteuhi fanoova mityahallɨvɨ diibo iicaqui.
19 Mɨɨro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tollɨro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadɨ iicamaño.
20 Tollɨro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodɨ paryɨɨcɨno fanoovaaco sajeebɨɨ ificuunoco, paryɨɨcɨno jiinɨjehallɨri iicanehejeque, bu paryɨɨcɨno niquejefaño iicanehejeque icano. Paryɨɨcɨno sajeebɨɨ fanoovaaco Cristo ɨmohovɨ itɨɨjoho ucuunofañodɨ ificucuuboro.
21 Itɨconɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ Moocaanimɨnaatɨ mihicauhi, iiminotɨnoco momoonɨhicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo sajeebɨɨ ficucuuhi,
22 Cristo ɨdaasuno ifiiri iguijeveunofeenedɨ. Jillɨ moonɨubo diiboco amɨɨhaico diibo ɨmefeenevɨ ihɨfusuqui iimibachuuboro mɨhɨnivatɨmoco, imitɨbama chahamoco icano.
23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujɨɨbogoco mimiyaavuguunofeenedɨ mehesɨcɨnɨnotɨ buhɨgovɨ minifototɨmo. Jaabogo jɨɨbogocafetehi paryɨ fanoojiinɨjeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ɨjɨɨbogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecɨvomɨnaafitɨ Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amɨɨhaihallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨruneri imo imo icahi. Jaamaño jillɨtɨ ɨɨfutusuuboro feehi tafiivɨ, oono Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristo dudɨcamaajeque eheetavomaño ɨdaasuno iicanofeenedɨ.
25 Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecɨvomɨnaafitɨ icahi amɨɨhaico imino moonɨqui Moocaani uco atajɨɨbaumaño, bu tollɨro paryɨ jiinɨjemɨnaaco imino Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguequi icano.
26 Tollɨro bu aivo sɨɨcɨjetɨro agaajaratɨno, paryɨ sɨɨcɨjemɨnaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi.
27 Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosɨ busumijeque, toono agaajaratɨnofaño iicanoco judiomɨ iicatɨmedi. Jaano toono agaajaratɨno Cristo amɨɨhaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesɨcɨnɨɨbo.
28 Jaamaño mɨɨhai Cristotɨ mɨjɨɨbeguehicahi, bu famoovaaco mafajɨɨnɨhicahi. Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodɨ ijusiqui.
29 Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacɨnofeenedɨ dudɨcamaaihicahi.

2

1 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amɨɨhaihallɨtɨ omoonɨcasinoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamohallɨtɨ, bu paryɨ uco tahɨmeque aatyɨmetɨmohallɨtɨ icano.

2 Imeguehi amɨihai diito jeebɨinoco mequehecutusunoco sano gaijɨfaño
iminifotomoro paryɨicɨno gaajaco igaayɨicɨqui. Jaamoro imino Cristoco igaa-
jaqui diibo Moocaani iijɨ gaajaratɨno iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco
magaajacuuhi.
3 Mɨiro diibofaño paryɨ gaaja, bu gaajacɨ icaneheje busumije paryɨ fi-
cucɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨihaico neehi mɨijoho amɨihaico ihiimaari bañɨtɨmo iicaqui.
5 Amɨihaitɨ tehesino icaruubo tahesamaajeri amɨihaifeenevɨ iicajirubadɨ
icahi. Jaaboro imo imo icahi amɨihai sabadɨro mihicamoro quehecuno
Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amɨihai jeebɨi aivojɨibotɨ magaayɨicɨuhi. Jaaneguiiha
jisumi sano diiboma mihica,
7 diibofañodɨ amɨihai ifiico quehecuno mabacooconɨmoro mificu, sefano
amɨihai miyaavogoma oono amɨihaico ɨjɨibuguubadɨ, fahiijɨvaro Moocaanico
imomoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedɨ mehesɨicɨnɨ. Amɨihaico sita sɨcamañehejeque onoomoro abañɨnoco
miyaano meneedino diito Cristofañodɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa jeevamaaje-
quere sɨvamo, miyamɨnaa ejeecɨvefinocoro sɨvamo icano.
9 Jaanotɨ Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tollɨro bu Dios.
10 Jaamañо amɨihai paryɨ fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamañо.
Diiboguiinovɨ icano paryɨ tajɨibaneheje, gaijano mityaneheje icano.
11 Jaabadɨro bu amɨihai miquitɨicɨcafutuuhi. Jaaruno ifiico iquitɨicɨfibadɨ
icatɨno, jillɨ amɨihai ifi iimogonotɨ mataajacuuneri. Jino naha Cristotɨ asaano
quitɨicɨ.
12 Mɨiro minitɨcafotoneri amɨihai sano Cristoma mɨicɨhacafetehi. Jaamoro
bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañotɨ
siino ubuheetesuunoco mimiyaavogomañо.
13 Itɨconɨ naha amɨihai muchuumucuuhi amɨihai jeebɨifañodɨ amɨihai
imitɨri, bu miquitɨicɨnɨutɨmañо icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco
acɨcuuhi sano amɨihaico Cristoma, paryɨ amɨihai imitɨco ubuusuuboro.
14 Moocaani paryɨ mohallɨvɨ jaaducuuhi. Mɨihaico mohimitɨco eneehi-
caunoco finɨsucuubo ɨmohovɨ etetecuuneri.
15 Mɨiro Cristo ɨmohovɨ iguijeveuneri paryɨ guiinonɨcuuhi tajɨibanoco,
gaijano mityanoco icano miyamɨnaa ɨmefeenevɨ guiinonɨuhi. Jaanoco
ɨcɨvojaanɨuboro satyuubo ɨmohovɨ iguijeveuneri toonoco iguiinonɨuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha mɨihaiñooba amɨihaico mamachunotɨ, mahadunotɨ icano
amɨihaico dejecudimo, bu tollɨro bohono nɨhɨba iinuusumi jɨibaimonoco
meheetavonoditɨ, bu jaguisɨfucujeditɨ icano amɨihaico dejecudimo.
17 Toneheje jillɨ asaaujino ɨjɨno iicauno. Jaanotɨ naha miyaabo iicaabo
Cristo.
18 Jaanegui mehesɨicɨnɨ, oono saatoho sɨicujeebɨimobadɨ iicahicarumo
Moocaani toomomɨnaacoro ejeecɨvehicamo, amɨihaico ufucu ajaadunoco
magaayɨicɨjirunoco ɨcɨsutɨmo icadino. Diito jillɨ aatyɨmetɨnehejeque
omoonɨmoro: Aivo sihidɨ mejeevahi, noomoro quehequimaaihicamo, jillɨ
sɨcamañocoro ifiitɨro tollɨ jeevanobadɨ eesamaaimoro.
19 Jaamo diito, Cristo monigaɨbadɨ iicaaboma gataacɨnɨtɨhi. Jaanotɨ
mɨihai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadɨ ficuubo,
Moocaani esamaaje onoobadɨ icano.

20 Jaanoti naha amiihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyaminaa esamaajeque momoonicuutihi. Jaamaño ¿collihi jaamo jiinijeminaa agaajatimobadi mihicahicahi, jiinijeoneheje atajiibanoguiinovi miminifotomoro?
21 Oono:
Jinooco dudiicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, onoonehejequere momoonimo.
22 Paryi toneheje jilli miyaminaa tajiibanehejere. Jaano paryi finijino itajiiba omoonihicanehejema.
23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadi jeevajirahi, sihidi ejeevano iijicoro atajiibamaño siicujeebii icanehejequere, sihidi jeevanehejeri ifiinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3

1 Jaanegui amiihai Cristoma sano mubuheetehinicuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri igicinioohigonehejequere.
2 Jiinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje.
3 Miiro amiihaima sano Cristo miguijevehinicuuhi. Jaamaño jisumi amiihai ifi diiboma sano Moocaanifaño fataniicinicuuhi.
4 Jaabo Cristoro jino miihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amiihai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosiihaivojifaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinijeono amiihai ififaño iicanehejeque miguijeni. Miihaiñooba buhigueejedi amiihai taabami iicatimehejema mihicadino, bu tolliro iidicunehejeque momoonidino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitino imogonehejeque icano momoonidino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicinidino toono jihovo caanimi jeecivobadiro jeevahi.
6 Tonehejehalliti ñihicuneri idaasuno Moocaani omoonino saahi, paryi diibo onoonoco: Jii, onootimohallivi.
7 Tonehejeque amiihai paryi momoonihicauhi eedeehifiima mihicausumi.
8 Jaarumo paryi jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sifiiratedino, icajiisunehejeque mifinisu, bu imitinoco momoonidino, sitaaco aivono noojohoco, iidicuno iimaaneheje amiihai iijiti ihiinejirunehejeque icano mifinisu.
9 Fahigovavi mabañicasidino. Amiihai eedeehifiico, bu iticoni momoonihicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonicuudino.
10 Bohono ififaño mijicafutucuuno janaanicivi imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadi. Jaamo imino diiboco magaajanovi mihifetehi.
11 Diibofaño chahano diito griegomi, diito judiomi, diito iquiticinimo, bu iquiticinitimo, siijiinijeoto, bajiminaa, jijovoto, bu sajeebii iicamo icano oononeheje. Jilli paryiicino fanoovaro Cristo. Jaabo paryi famoovafañoro icahi.
12 Amiihaico Moocaani gaijihi diibotaro miicaqui amiihaico iicicuumo. Jaaneguiiha idaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinoviro iicasunoma mihica, siicujeebiiba omooninoma, bu fanoova jaabicima icano.
13 Jaamoro sabadiro fahigovavi majaabicicasi, fahigovavi amiihai iibacasico mihimibachucasi. Jaanoti bu saatoho sitaama imitino iicahachiiji oono Cristo amiihai imitico iimibachucubadiro mihimibachucasi.

14 Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataa-
cunoro imino fanoovaaco ɨɨfutusuno.
15 Jaaneguiiha jaafa amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani isajeebɨɨri tɨcuvusuhi.
Tooneguiiha amɨɨhaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco
mihimehicamotɨ mihica.
16 Tollɨro bu jaafa Cristo jɨɨbogo amɨɨhai jeebɨɨnoco paryɨ imino gahafusuhi.
Jaaneri fahɨgovavɨ mɨjɨɨbogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecu-
tusucasi. Tollɨro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo
masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco
amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imomoro mamasiva.
17 Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano mo-
moonɨ Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico
imomoro.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨɨbo
Cristoco imiyaavogomo tollɨ icafihi.
19 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaifiimɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro
diitoma mɨsɨfiiratedino.
20 Jaabadɨro bu amɨɨhai seeme amɨɨhai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨɨbanoco:
Jii, monoo. Toono mohaivojɨɨboco imo imo omoonɨno.
21 Caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico
mejeevevesudino.
22 Jaabadɨro amɨɨhai jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii,
monoo, jiijehallɨvɨ mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito
ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro icatɨno, jillɨ miya jeebɨɨri Moocaanico mɨñɨhicugomoro.
23 Paryɨ fanoovaaco momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨɨbo Jesuco
mejeecɨvonɨcɨbadɨ, miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno.
24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono jaadabadɨ iicano Aivojɨɨbo ibusumi-
jeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro amɨɨhai Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai
miya Aivojɨɨbo iicaaboco.
25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco gaayɨcɨji. Mɨɨro
Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijeevadɨsahaje.

4

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco imihuseme
omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu amɨɨhai, amɨɨhai
Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi.
2 Suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaa imino mehesɨcɨnɨmoro, bu
Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro mihica icano.
3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo mɨɨhaico
aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi, Cristo jɨɨbogo agaaja-
rautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro tobogohallɨtɨ jino uujoho cɨvojafaño
icahi.
4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaa-
jasuqui omoonɨjibadɨ.
5 Quehecuno mihica miyaavogomɨnaa iicatɨmoma sɨcamañovɨ ifafucu-
vaaco mafatyusudino.
6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihi-
imusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

7 Magaijɨibo monahabo Tiquico onoobo mɨihaico jeevesutɨibo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨiboco ejeecɨvehicaabo, amɨihaico paryɨ uutɨ imino jɨibegueji.
8 Tooneguiiha amɨihaijaago diiboco galluuhi amɨihaico jillɨ mihicahi ineequi, bu amɨihaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomɨ.
9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨibo mɨihaicoro ejeevesuhicatɨibo monahabo Onesimo diibo amɨihaitɨ saafi iicaabo. Diitɨsi amɨihaico jɨibegueji paryɨ juu iicanoco.
10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨibo Aristaco onoobo amɨihaijaago iijɨco galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amɨihaijaa iijɨco galluuhi. Diibo amɨihaico ɨjɨibeguehicacuubo. Jaabo amɨihaico abaatohachiijɨ diiboco imino magaayɨcɨ.
11 Tollɨro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijɨco amɨihaijaago galluuhi. Jito ɨdɨimoro judiomɨtɨ imiyaavugucuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo. Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi.
12 Tollɨro bu Cristo jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo amɨihaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi amɨihaioobo iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨihaihallɨvɨ Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨihai quehecuno mihicamoro aivo imino amɨihai jeebɨico miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagovɨro.
13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨihaiditɨ ifiico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamedit̨ɨ, bu Hierapoli cuumiri iicamedit̨ɨ icano iicahicanoco.
14 Tollɨro bu magaijɨibo taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨihaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo icano.
15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu Ninfa onoogoco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.
16 Jaamoro jihaameque amɨihaifeenevɨ memeecɨdɨ magallu, bu tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨihai memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque.
17 Bu jinooco mɨjɨibogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨibo ɨco diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.
18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ. Jaafa amɨihaico Moocaani imino moonɨhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Caatɨnɨuhi Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamɨsima caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ Tesalonica cuumivɨ iicajahaje Moocaani iijamɨnaadi. Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsima sano agataacɨnɨmedi. Jaamo amɨɨhai Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iiminoco aacɨnoma, sajeebɨɨma icano mihica.

Tesalonicamɨnaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijɨvaro mɨɨhai Moocaanico graciaco mahacɨhicahi paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaasumi.
3 Mehesafetehicahi suufenɨtɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ guiraano amɨɨhai miyaavogofeenedɨ mududɨcamaaihicano, sihidɨ amɨɨhai gaijɨfañodɨ mejeecɨvehicahi, amɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mehesɨcɨnɨhicano quehecuno iicaneguiiha.
4 Tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico gaijɨhi. Jaamaño diibo amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ificuunoco mɨɨhai magaajahi,
5 amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbuguusumi tɨcovohiijɨri mɨjɨɨbuguutɨhi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro mɨjɨɨbuguuhi. Amɨɨhairyo magaajahi amɨɨhaifeenevɨ mɨɨhai imino mihicaunoco, amɨɨhai imino miicaqui.
6 Jaamo amɨɨhai, mɨɨhaitɨ, Aivojɨɨbo Jesucristotɨ icano magaajauhi. Jaamoro mɨɨhaibadɨro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayɨcɨuhi imo imo amɨɨhaico Moocaani Gaija aacɨuneri, ɨdaasuno sihidɨ mihicaurunofeenedɨ.
7 Amɨɨhaitɨ paryɨ imiyaavugucuumo Macedonia jiinɨjemɨnaa, Acaya jiinɨjemɨnaa icamo igaajaqui.
8 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Aivojɨɨbo Jesu jɨɨbogoco. Macedonia, Acaya icano jiinɨjevɨro icatɨno. Tollɨro fahɨgova jiinɨjemɨnaa gaajacuuhi, amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño mɨɨhai diitoco mɨllɨ munuucujitɨrahi.
9 Diitoro mɨɨhaico sahɨgotɨro jɨɨbeguehicacuuhi, mɨɨhai amɨɨhaijaago mɨhɨgutuumoco imino magaayɨcɨunoco, bu tollɨro amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecɨvequi diibojaagovɨ miminifutuumoco,
10 tollɨro bu jɨɨbeguehicamo amɨɨhai, Jesu niquejefañotɨ asaajiiboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi. Jaabo diibo Jesu mɨɨhaico taajasuji ɨdaasuno mihicajirunotɨ.

2

Pablo Tesalonica Cuumivɨ Ududɨcamaaihinɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajahi, amɨɨhaico mabaajeunoco sɨcamañovɨ icautɨnoco.
2 Itɨconɨ Filipo cuumivɨ mɨɨhaico: Imitɨno, unuumoro ɨdaasuno moonɨurumo amɨɨhairyo magaajacuno. Jaarunofaño mɨɨhaico Moocaani amusuuhi itaajasujɨɨbogoco amɨɨhaico iguitɨmoro mɨjɨɨbeguequi sihidɨ jeevarunofeenedɨ.
3 Tobogoco sɨcamañodɨ mɨjɨɨbuguutɨhi imitɨno momoonɨqui icautɨno, bu mabañɨqui icautɨno.

4 Iticoni Moocaani miihaico inisuuboro aciubo tajiibaubo fiivo jiibogoco.
Jaabadi miihai mijiibeguehicahi. Jilli miyaminaaco imo imo mihicasuqui
icatino Moocaanicoro imo imo mihicasuqui mojeebiinoco agaajaciiboco.
5 Amiihairyo magaajacuuno miihai amiihaico mabañamaaihicautihi
oovosiinoono ihiimaaneri. Jilli nihibamicoro amiihaiti mihiciqui
icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi.
6 Tolliro bu miyaminaa miihaico obociigonoco miguiinotihi amiihaiditi,
bu sitaaditi icano. Miihaico Cristo agalluumoco amiihai mobociguejiruno
icarunaaca,
7 jilli amiihaico miihairyo icigusuno momooniuhi gaigo iseemegayiimico
otoomoniciibadi.
8 Sihidi amiihaico magaijimaño Moocaani jiibogocoro mahacitihi, tolliro
bu amiihaihallivi mofiico mahacijirahi sita iguijeniqui, amiihaico sihidi ma-
gaijicumaño.
9 Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi miihai dudicamaajeque sihidi
jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaaihicauhi toono sefati
miicaqui, amiihaiñoco mudumitiiciqui icatino Moocaani iijico amiihaico
mijiibeguehicaunohachuta.
10 Jaanoco amiihai magaajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amiihai
mimiyaavogomofeenevi mojeebii imino iicaunoco imino momoonihicauhi,
miihaiñooba miihaiti: Imitino, nootimo iicaqui.
11 Tolliro bu magaajahi amiihaico saafiisari mafajiinihicauhi, majacusuhi-
cauhi icano caani iseemeque iicaniciibadi.
12 Amiihaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita iicamo
iicaniciibadi. Jaabo amiihaico cuuhuvahi diibo bociguiino ihaivojifaño
miicaqui.
13 Jaamaño jilliti miihai fahiijivaro Moocaanico graciaco mahacihicahi
amiihai Moocaani iijico miihaiditi muguubuusumi magaayiciuhi miyabogo
Moocaani jiibogoco; miyaminaatiobogobadiro icatino. Jaabogo amiihai
miyaavogominaafeeneri sihidi ejeevanoco eetavehicauhi.
14 Monahabomi, amiihai yotoro amiihaico idaasuno moonihi. Moocaani
iijaomo Judeari iicajahajeminaa Cristota iicaubadi mihicahi. Diitoco tolliro
iyotoro judiomi idaasuno moonituhi.
15 Diito judiomi, Mohaivojiibo Jesuco guijeniuhi. Tobadiro bu iticoni
Moocaani iimaaminaa iicaurumoco guijeniumo. Jaamoro miihaico buhigovi
gañiimo. Moocaanidi imino moonitimo. Jaamoro paryiicino miyaminaaco
jiiheveme.
16 Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui mijiibeguejirunaaca imegue-
hicatimo. Jillitti janaaniciviro imitico guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino
Moocaani ñihicuno omoonijino gasecuhi diitohallivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

17 Tañahabomi, amiihaiti sihigovi miminifutusumi, amiihaico fafucu-
vaaciviro mahatyimetirumo mojeebiifañodi amiihaico mehesiciniihicahi.
Tolliro bu sihidi mihimeguehi amiihaico mabaatonoco.
18 Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi
moonihicaurahi. Jaarunofaño iji miihaico casivusuhicahi.
19 ¿Nacu cono miihai esicini, cono miihai imo ica? ¿Toono jinejeti nacu miihai
imo imo mihicahi? Fine toono, Mohaivojiibo Jesucristo asaabo imefeenevi
amiihai mihicajineguiiha miihai imo imo mihicahi.
20 Amiihaiti miihai macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.

3

1 Jaamo amɨihai mihicanoco magaajagonoco majaabɨcɨcuutɨmoro Atenavɨro mifitafetehi.
2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amɨihaijaago magalluuhi Moocaani jeecɨvomɨnaafi iicamaño, bu mohamusumɨnaafi Jesucristo jɨibogoco mɨjɨibogonoco meheetavehicamañovɨ. Jaabo amɨihaico afajɨiniiboro iquehecutusuqui amɨihai miyaavogoco.
3 Jillɨ iicanotɨ saatohoba Moocaani iijɨco jeevesutɨmo iicaqui, amɨihairyo magaajahi tollɨ iicanehejeri ɨdaasuno mihicanoco.
4 Jaanotɨ amɨihaima mihicausumi mɨjɨibugucuuhi ɨdaasuno mihicajinoco, jaabadɨ icauno magaajacuubadɨ.
5 Jaarunaaca jaabɨcɨcuutɨhi uujoho galluuhi amɨihaico idilluqui, amɨihai miyaavogotɨ gaajaqui, ɨjɨ amɨihaico iimitɨnofaño agañɨisujirunoco iiguiiboro. Jaanotɨ mɨihai dudɨcamaaje sɨcamañovɨ iicajiruneguiiha.
6 Jaarunaaca Timoteo amɨihaijaagotɨ uhuumiubo mɨihaico imino amɨihai miyaavogo iicaunotɨ mɨihaico jɨibuguuhi, tollɨro bu amɨihai gaijɨtɨ icano. Tollɨro bu mɨihaico magaijɨmoro mehesafetehicano mahatyɨmeguehicanoco icanotɨ. Tollɨro bu mɨihai amɨihaico mihicabadɨro.
7 Tañahabomɨ, tobogotɨ mɨihai, iminootɨno ɨdaasuno mihicahicaurumo imo imo miminifutuuhi amɨihai miyaavogo imino iicanotɨ.
8 Jaamaño mɨihai bohono ifiima mihicabadɨ mihicahi amɨihai Aivojɨibofañodɨ sefano mihicahachiijɨ.
9 Jaamo mɨihai sihidɨ janaanɨcɨ graciaco Moocaanico mahacɨji amɨihaihallɨvɨ, amɨihaiditɨ Moocaani ɨmefeenevɨ sihidɨ imo imo mihicaneguiiha.
10 Fahiijɨvaro suufenɨtɨmo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi mɨihaico amɨihaico ihatyɨmesuqui. Amɨihaico imino mɨhɨfutusuqui amɨihai miyaavogo imino ɨifototɨnoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojɨibo Jesucristo icano aamusunoco, amɨihaico mabaatequi.
12 Jaabo Aivojɨibo amɨihai gaijɨco iguiraatusuqui. Jaamo magaijɨcasihi fahɨgova jino mɨihai amɨihaico mihicabadɨ.
13 Amɨihai jeebɨinoco diibo quehecuno ijeevadɨ ificuqui Moocaani ɨmefeenevɨ iimitɨnobama icatɨno iicaqui, ufucu Aivojɨibo Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Momoonɨno.
1 Tañahabomɨ, tooneguiiha amɨihaico monoomoro matajɨibahicahi Aivojɨibo Jesufañodɨ. Imino mihicamoro Moocaanico imo imo momoonɨqui amɨihaico mɨjɨibeguehicabadɨro amɨihai momoonɨhicaqui janaanɨcɨ.
2 Amɨihairyo magaajacuuhi amɨihaico Aivojɨibo Jesu onoobadɨ mɨjɨibeguehicanoco.
3 Moocaani imeguehi amɨihai ifiinoco diibojaagovɨro miminiiyumoro saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icacuutɨmo mihicanoco.
4 Tollɨro bu famooro amɨihai taabamɨma iminoro mihicamoro magaijɨqui.
5 Sihidɨ aivo iimitɨnoco mihimogomoro icatɨno, siicuumije miyamɨnaa Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨno.
6 Mehesɨcɨnɨ, mɨihaiñooba amɨihai nahaboco imitɨno momoonɨdino, toonohallɨtɨ Aivojɨibo Jesucristo aivono aamɨjirahi amɨihaico meneehicacubadɨ.
7 Moocaani mɨihaico imitɨgui cuuhuvatɨhi, imino mihicaquiro cuuhuvaabo.

8 Jibogoco agaayicigotiibo miyaminaafico guubutiibo icatihi jilliro
Moocaanicoro guubutiibo. Jaabo Moocaani miihaico Igaijaco aaciuboco
guubutihi.
9 Jaanoti amiihai nahabomima magaijicasiqui amiihaidi caatinitihi;
amiihairyo Moocaaniti magaijicasinoco magaajacuuneguiiha.
10 Jaamoro tolli momoonihicahi famoomaryo monahabomima Maceda-
nia jiinijeri iicamoma. Jaarunofaño monohabomi, amiihaico meneehi:
Janaaniciviro amiihai imihuseque miguiraatusu.
11 Jaamoro sajeebii mihicamoro amiihai dudicamaajeeneriro mihica
amiihairyo dudicamaaimoro mihica amiihaico munuubadi.
12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotimo amiihaico imityaguequi, bu amiihai
jinejebati cuujivaachutimo mihicahi.

Aivojiibo Asaajino.

13 Monahabomi, iguijevecumo milli iicajinoco gaajatimo iicaniicibadi mi-
hicadino. Jaamo idaasuvotimo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iica-
jinoco eesicinitimo iicaniicibadi icatimo mihicahi.
14 Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadiro, bu diitoco
Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadiro diiboco imiyaavogomoro igui-
jeveumoco.
15 Jilli iicanegui amiihaico meneehi Aivojiibo jiibogo onoobadi: Miihai jino
Aivojiibo asaajinohachuta guijevetimo mihicajimo, iguijevehinicuumoco
misiiguejitihi.
16 Aivojiibo Jesu ticoniji niquejefañoti iniitoobo imitya iijima. Jaasumi
Moocaani toomominaa aivojiibo mityano sahagueji. Moocaani miriicuco
iguisinofeenedi niitejiibo. Jaasumiro Jesucristoco imiyaavuumoro igui-
jeveciniumo ticoniji siino ubuheeteme.
17 Jaasumiro miihai miguijevetimo jiinijehalliri mihicamo sano diitoma
magañiiveji aimuufaifeenedi Aivojiibo Jesuma mahatyimecasiqui caamovi.
Jaamo tolli fahiijivaro diiboma mihicacuuji.
18 Jaanegui fahigovavi mequehecusuquimaje jinofeenedi.

5

1 Tañahabomi, jaanoti diibo asaajisumiti ifafucu oovoti icano amiihaico
caatinitihi.
2 Amiihairyo imino magaajacuuhi, Aivojiibo asaajifucu gaseji imimañobati
fucu nanivaminaafi agasenicibadi.
3 Jaasumi miyaminaa sajeebii mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca di-
itohalliivi imimañobati aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivoniicibadi, aivo
ifinisujinoti taajajitimo.
4 Jaanoti tañahabomi, amiihai gaajatimo mihicatihi. Jaamaño amiihaivi
tufucu nanivaminaafi iicaniicibadi iicafucu gasejitihi iiguitusuqui.
5 Jaamo paryi amiihai magaajacumo cuuje eseseenefañodi mihigobadi
mihicacuumo. Miihai fucu icivonofaño mihicacutihi.
6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatimobadi micigadino imino
esicinimoro motoomo.
7 Jaanoti icigamo fucu cigahi, tolliro iguiriicavomo fucu guiriicavehi.
8 Jaanoti miihai Cristoco magaayicicuumo imino mehesicinihi miyaavogo,
gaiji icaneri mofiico mofoboocihi, amocasiminaafi jigaiño meehuri ifiico
ofoboociniicibadi. Tolliro mataajajinoco mehesicinineri, monigainoco mofo-
boocihi amocasiminaafi jigaiño nijegari iinigaico ofoboociniicibadi.
9 Moocaani miihaico idaasuno imooniqui ficuutihi jilli Mohaivojiibo Jesu-
cristofañodi mataajaquiro ficuubo.

10 Diibo Jesucristo mohallɨvɨ guijeveuhi diibomaryo miicaqui
mubuheerumo, miguijevecuurumo icano.
11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahɨgovavɨ mequehecutusucasi toono
mihicabadɨ.

Pablo Inahabomɨco Fajɨɨnɨhi.

12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Jaamo amɨɨhaifaño ududɨcamaaimoro
amɨɨhaico Aivojɨɨbo Jesufañodɨ ɨjɨɨbogomoro afajɨɨnɨmoco mobocɨgusu.
13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaijɨ toono
dudɨcamaajemɨnaa iicamaño. Jaamoro sajeebɨɨ fahɨgovavɨ mihica.
14 Tañahabomɨ, tollɨro bu amɨɨhaico meneehi: Mafago ududɨcamaaiñoco
iimogotɨmoco, bu tollɨro imiyaavogotɨ iniinovamoco mequehecutusu iniino-
vafimoco mahamusu fanoovaaco jaabɨcɨmoro famoomaryo mihica.
15 Mehesɨcɨnɨ saatohoba mɨɨhaiñoobaco imitɨno omoonɨmoco, bu imitɨno
moonɨdimo. Tollɨro moonɨtɨmoro iminoro mihica fahɨgovavɨ, bu famoova-
maryo icano.
16 Fahiijɨvaro imo imo mihicahica.
17 Fahiijɨvaro Moocaanima iimaamoro mihicahica.
18 Fanoohallɨvɨro graciaco acɨmoro jillɨ Moocaani iimogono amɨɨhaiditɨ
Cristo Jesufañodɨ.
19 Moocaani Gaijaco mojeebɨɨfañotɨ miguihanɨsudino.
20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaamɨnaa ɨjɨɨbogonoco mɨtɨɨsuguedino.
21 Fanoonɨsuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutɨmo toonoma
mihica.
22 Paryɨ iiminotɨnotɨ amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ.
23 Diiboro Moocaani sajeebɨɨ iicaabo amɨɨhai ifiico imino ijeevadɨ ificuuqui,
paryɨ amɨɨhai ifiico amɨɨhai jeebɨɨco, amɨɨhai gaijaco icano mɨhɨnivatɨno
ificuuqui Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajino ɨmega.
24 Jeevesutatɨɨbo amɨɨhaico ucuuhuvaabo. Jaabo mɨɨnoco bañɨsutatɨɨbo jillɨ
moonɨji onoonoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomɨ, Moocaanima mohallɨvɨ fahiijɨvaro mihiimaahica.
26 Moojɨco mahacɨ paryɨ monahabomɨco imino iijɨri.
27 Amɨɨhaico tajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo mityari. Jaamo jihaameque paryɨ
monahabomɨdi mihiimaasuhi.
28 Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahabonimiinaama Moocaani Iijaminaadi Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijaminaa Tesalonicari
iicamedi macaatinihi Moocaani, Aivojiibo Jesucristo icamisifeenedi.
2 Jaamo amiihai imino mihica, sajeebiima mihica icano Dios Moocaani,
Aivojiibo Jesucristo icamisifeenedi.

Moocaani Dugaacuji Imitiminaaco Cristo Asaadi.

3 Monahabomi, amiihaihallivi miihai fahiijivaro Moocaanico graciaco ma-
hacihicaji imino aivo jilli momoonino amiihaihallivi amiihai miyaavogo
iguiraatomaño, tolliro fahigova magaijicasino fahiijivaro janaanici igu-
iraatomaño.
4 Jaamaño miihairyo imo imo amiihaiditi mihiimaahicahi Moocaani
iijanofaño amiihai, amiihai idaasuno mihicarunofañodi majaabicimoro
mimiyaaveguehicamaño.
5 Jilliti amiihai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño
amiihai diibo aivojima mefeejinoma mihicahi toonohalliti idaasuno mihica-
maño.
6 Jaano amiihaico idaasuno omoonimoco Moocaani idaasuno mooniji.
7 Jaamo miihaima amiihaico sano jaguisisujiibo idaasuno mihicahicamoco
ufucu Aivojiibo Jesu niquejefañoti imitya toomominaama asaadi.
8 Jaabo ciijigaiguiihuma saajiibo idaasuno imooniqui Moocaanico agaa-
jatimoco, Mohaivojiibo Jesucristo taajasujiibogoco imiyaaveguehicatimoco.
9 Jaamoco idaasuno mooniijiibo ufucuro ifiniijitino guijevefaño. Tehesino
gañiicafetejimo Aivojiiboti, diibo boci, diibo mitya icanoti sihigo tehesino.
10 Jaabo Aivojiiboco ita iicamo icahacisuqui asaajifucu tolliro
diiboco imiyaaveguehiniminediti itoomominaa iheetyequi miihai jiibogo
amiihaifeenevi imiyaavogocafotomaño.
11 Jaaneguiiha jilliti miihai amiihaihallivi Moocaanico midilluhicahi
amiihaico iicihinimo Moocaani iicicumo iicaniicibadi miicaqui. Tolliro bu
midilluhicahi, Moocaani imityari imooniqui amiihai mimiyaavogomoro
meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi.
12 Amiihaifañodi Mohaivojiibo Jesucristo momo icahacisucafetequi. Tolliro
bu amiihai diibofañodi miicaqui Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo icamisi
imihusefañodi.

2

Iimiti Miyaminaafi.

1 Tañahabomi, jaanoti amiihaico meneehi, Aivojiibo Jesucristo miihaico
iigaiyiiciqui asaajifucuti amiihaico meneehi:
2 Bañigayiro mejeevesudino mihicahicabadi mihicanoco. Jihovoto
igaijafeenedi ijiibogono jiibogoco muguubumoro mihiguetedino.
Miyaminaa onoonoco muguubumoro miihai aamenebadi iicanoco jilli
noonoco: Aivojiibo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ijiibogonoguiinodi
mejeevesudino.
3 Miihaiñooba amiihaico abañinoco mimiyaaveguedino; iticoni diibo asaa-
jino imegavi icajino Moocaanico iminaaniivamo asaajino. Jaasumi gasevaji-
ibo imiti miyaminaafi ciijigaifaño igañiiqui iicacuubo.

4 Jaabo diibo paryɨ Moocaanitaco, bu fanooco ejeecɨvefimoco ɨmɨnaanɨfiibo. Jaabo diibo Moocaani iicanɨcɨbadɨ Moocaani templojafaño acasɨɨvooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.
5 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi amɨɨhaico amɨɨhaima iicausumi toonotɨ eneehicaunoco?
6 Jaarunoco amɨɨhai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucɨcarunoco ɨmegavɨro ihoovovɨ ɨɨfototɨnaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratɨno imitɨ mitya asaano icacuuhi ɨdɨɨboro icaabehiica toonoco ifiitɨcɨsuhicaaboco jiinɨjetɨ buhɨgovɨ ɨɨcɨdɨ.
8 Jaadɨ jari tohimitɨɨbo gaseji. Jaabo iimitɨɨboco Mohaivojɨɨbo Jesu finɨsuji ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.
9 Diibo tohimitɨɨboba asaajiibo ɨjɨjaagodɨ iicaabo. Jaabo saaji sihidɨ mityama sihidɨ ejeevanoono mityaco ɨɨfusunofañodɨ bañɨɨboro.
10 Fanoova imitɨco moonɨjiibo miyamɨnaaco ibañɨsuqui jaahaivofaño efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayɨcɨtɨmo iicaumaño.
11 Jillɨtɨ Moocaani diitojaago bañɨfiira mityaco galluuhi diibo abañɨnoco imiyaaveguequi.
12 Jaamo cɨɨjɨgaifaño igañɨɨcafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotɨnoma iicaabo jillɨ iimitɨnocoro iimegueneguiiha.

Itaajasuqui Ɨɨcɨmo.

13 Jaanotɨ mɨɨhai fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico graciaco mahacɨhicahi Mohaivojɨɨbofañodɨ amɨɨhai magaijɨno nahabomɨ mihicaneguiiha Moocaani amɨɨhaico sahiijɨtɨro mataajaqui ɨɨcɨcuumo Gaijafeenedɨ amɨɨhaico ijeevadɨ ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano.
14 Tooneguiiha amɨɨhaico Moocaani coovauhi taajasujɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogonofeenedɨ. Jaamo tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo bocɨfaño mɨhɨfetejinoma mihicahi.
15 Monahabomɨ, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amɨɨhaico moojɨri, bu aamefeenedɨ icano mɨjɨɨbeguehicanoco.
16 Diiboro Mohaivojɨɨbo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri mɨɨhaico agaijɨɨbo ifinɨjitɨno jacusuco aacɨɨbo, imino miyaavogo esɨcɨnɨco iimihuseri aacɨɨbo.
17 Jaabo amɨɨhai jeebɨɨnoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi icano.

3

Mohallɨvɨ Moocaanima Mihiimaa.

1 Monahabomɨ, jaamoro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa Mohaivojɨɨbo iijɨ goovano fahɨgovavɨ ihɨfetequi. Jaanoco gaijɨma igaayɨcɨqui amɨɨhai mihicabadɨ.
2 Tollɨro bu mihiimaa mɨɨhaico iimitɨmo miyaamo iicatɨmo usetɨ itaajasuqui. Famooro miyaavogomɨnaa icatɨmo. Jaanotɨ sanoodɨmoro miyaaveguehi.
3 Jaarunofaño Mohaivojɨɨbo mɨɨnoco jeevesutatɨɨbo. Jaabo amɨɨhaico esefasuuboro iimitɨɨbotɨ teemeji.
4 Mɨɨhai Mohaivojɨɨbofañodɨ magaajahi mɨɨhai amɨɨhaico matajɨɨbanoco suufenɨtɨmo momoonɨhicabadɨ momoonɨjinoco.
5 Jaabo Aivojɨɨbo amɨɨhaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijɨco magaajacɨhi, bu Cristofañodɨ majaabɨcɨnoco magaajahi icano.

Jillɨ Mududɨcamaaje.

6 Monahabomɨ, amɨɨhaico matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
momofeenedɨ. Jaamo imitɨno iicano nahabomɨditɨ mudugaavehi
ududɨcamaaigotɨmoditɨ, mɨɨhai mɨjɨɨbogobadɨ iicagotɨmoditɨ icano.
7 Amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨllɨ mihicamoro mɨɨhai mihicabadɨ mihica-
jinoco mɨɨhai amɨɨhaifeenedɨ dudɨcamaaitɨmo tɨcovono mɨhɨguutɨhi.
8 Mɨɨhaiñooba machutaaco safooba jaadutɨmo mamachutatɨhi. Tollɨ icatɨno
fucu, bu cuuje icano mududɨcamaaihicauhi amɨɨhaiñoco dumɨtɨɨcɨtɨmo mi-
icaqui.
9 Moocaani dudɨcamaajemɨnaaco sita oobajaji Moocaani unuurunofaño
mɨɨhai dillutɨmoro mududɨcamaaihicauhi, mɨɨhaitɨ magaajamoro mɨɨhai mi-
hicaubadɨro momoonɨqui.
10 Amɨɨhaima mihicausumi jillɨ amɨɨhaico matajɨɨbauhi cajaatyohacho
ududɨcamaaiñoco iimogotɨmo, bu machutɨmo iicaqui, noomoro.
11 Amɨɨhaifañotɨ saatoho imino icatɨmo dudɨcamaaitɨmoro sitaacoro ca-
sivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhicahi.
12 Jaamo diitoco mɨjɨɨbogomoro matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
mityafeenedɨ: Iinoro ududɨcamaaimoro sajeebɨɨ iicamoro iino sefatɨro
iicaqui.
13 Monahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhai imino momoonɨnotɨ muhuuchuvedino.
14 Jaanotɨ saatoho jihaamefañodɨ matajɨɨbanoco agaayɨcɨtɨɨbotɨ
mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amɨɨhai mɨnaafibadɨ mɨjɨɨhevedino. Jillɨro mafajɨɨnɨ amɨɨhai
nahabobadɨro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojɨɨbo sajeebɨɨco aacɨfiibo amɨɨhaico fahiijɨvaro sajeebɨɨco acɨji
siibadɨje mihicarunaaca. Aivojɨɨbo famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amɨɨhaidi jino taajɨco jihaamefaño tahuseri jimañogayɨcoro
caatɨnɨhi. Jillɨ tahiimaanogayɨcoro caatɨnɨhicahi paryɨɨcɨno agalluhica-
haamenefaño.
18 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨɨcɨno amɨɨhaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatɨnɨuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani Motaajasumɨnaafi
atajɨɨbaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icano, diibo
mohesɨcɨnɨ iicaabo.
2 Timoteo ɨɨdi caatɨnɨhi jihaameque ɨɨjoho tamiyaabo tamiyaavogofeenedɨ
ɨɨcɨɨbo taseemene idiicaabedi. Imeguehi ɨco Dios Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo
Jesucristo icamɨsi ɨɨdaasugomaño imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma
icano idiicanoco.

Sɨcamaño Jɨɨbogoco Sita Ɨjɨɨbeguejirunoditɨ Onoono.

3 Macedonia jiinɨjevɨ ufuusumi ɨco unuucuubadɨ: Efeso cuumivɨro fitafoto.
Jaabo tajɨɨbahi saatohoco, sɨcamañoo jɨɨbogoco jɨɨbogotɨmo iicaqui.
4 Jaamoco guubunɨcɨdimo eede jɨɨbogojɨnoco, ifinɨtɨno sɨɨcɨjemɨnaa
momono guicɨbadɨ iicanehejeque. Toneheje jillɨro mɨhɨɨfono
jenaaucasijaagovɨro satyehi. Toono mɨɨnoco amusutɨhi Moocaani atajɨɨbano
miyaavogovɨ imino mɨhɨfutusuqui.
5 Jaano tatajɨɨba imeguehi imɨhɨnima achahano jeebɨɨtɨ, bu iimino esamaa-
jetɨ icano ifiivono gaijɨri magaijɨcasinoco, bu miya miyaavogotɨ asaaneri
icano.
6 Saatoho jinootɨ ɨmɨtamoro mɨhɨɨfono jenaaucasicoro moonɨhicahi.
7 Imogomo Moise tajɨɨbano jɨɨbogomɨnaatɨ iicanoco. Jaarunoco gaajatɨmo
unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jillɨ icano, noomoro ɨjɨɨbugurunehejeque
icano.
8 Mɨɨhairyo magaajacuuhi toono Moise tajɨɨba onoobadɨ mihicahachiijɨ
tajɨɨba aivo imijino iicanoco.
9 Magaaja iiminoco omoonɨmohallɨvɨ tajɨɨba chahahi. Jaanotɨ naha toono
tajɨɨba icahi iiminoco omoonɨhicatɨmeguiiha, uguubuhicatɨmeguiiha, iimi-
hicatɨmo imitɨmɨnaaguiiha, imitɨ esamaajemɨnaa, Moocaanico, bu ihiimaa
iijɨco icano obocɨguehicatɨmeguiiha, bu caanico, seejɨco icano agaicaaufimo
bu paryɨ gaicaaumɨnaaguiiha icano ificuuno.
10 Bu tollɨro sitahajema buhɨgueejedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema iicahi-
camedi, bu tollɨro sano gaifiimɨro iicacasihicamedi, bu miyamɨnaaco anani-
hicamedi, bu abañɨfifimedi, bu abañɨmoro sɨcamañovɨ Moocaani momoco
iguiiyɨcɨhicamedi icano ificuuno. Tollɨro bu toono tajɨɨba ficucafetehi paryɨ
oono iimino jɨɨbogoco iimeguehicatɨmohallɨvɨ icano.
11 Jaano toono iimino jɨɨbogo, aivo iimibogo taajasujɨɨbogoco, Moocaani
uco utuumusuubogo.

Moocaani Mɨɨhaico Ɨdaasugonohallɨvɨ Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco imehi, diibo jinohallɨvɨ uco
sefaco aacɨɨboco. Mɨɨro diiboco ejeevesujitɨnoco agaajacɨɨboro uco
idudɨcamaajefaño ficuubo.
13 Paryɨ jillɨ uco imino moonɨɨbo itɨconɨ uujoho tahiimaari diiboco imitɨno
omoonɨhicauruuboco, diiboco ɨmɨnaanɨhicauboro imitɨnoono neehicauhi.
Jaaruuboco uco Moocaani ɨdaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogomɨnaafi
iicautɨmaño. Jillɨ gaajatɨɨbo tollɨhɨje moonɨhicauhi.
14 Jaamaño Mohaivojɨɨbo aivo ajashutɨno uudi imino moonɨhi sano
miyaavogoma icano, bu tollɨro gaijɨma Cristo Jesuma sano mihicamaño
toonoma mihicaneri icano.

15 Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo
Jesu jiijehallɨvɨ saauhi imitɨmɨnaaco itaajasuqui. Jaamo imitɨmaatɨ uujoho
ihaivojɨibo.
16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco ɨdaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedɨ
paryɨ Jesucristo ijaabɨcɨco ihɨfusuqui, bu jaanotɨ uutɨ agaajamoro diiboco
imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui.
17 Jaanegui masɨi fahiijɨvaro ufucuro ifinɨjitɨno Aivojɨiboco mobocɨgomoro
macahacɨsuqui, ufucuro iguijevetɨiboco, aatyɨmeratɨiboco, diibo ɨdɨiboro
Moocaani iicaaboco icano. Fɨne.
18 Timoteo taseemene, ɨco jinooco tajɨibahi. Jaabo iimino moonɨcasico
moonɨcasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano itɨconɨ mona-
habomɨ ɨitɨ ihiimaaumoro Moocaani momofañodɨ unuubadɨ.
19 Jaanotɨ saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonɨutɨmaño imiyaavo-
gotɨ acutuumo iimitɨnofañovɨ.
20 Tollɨ icaumɨsi Himeneo, Alejandro icamɨsi. Jaamɨsico uujoho acɨuhi ɨjɨ
Satanasco toonotɨ agaajamoro Moocaanico iijɨri: Imitɨno, nootɨmo iicaqui.

2

Moocaanima Jillɨ Mihiimaaqui Ɨjɨibogono.

1 Tɨconɨhi jinohallɨvɨ ɨco atajɨibaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaan-
ima ihiimaaqui, dillumoro miyamɨnaahallɨvɨ Moocaanico imomoro iicaqui
icano.
2 Moocaanico midillu miyamɨnaaco atajɨibamo aivojɨtohallɨvɨ imimo mi-
icaqui sajeebɨi Moocaanijaagodɨ mihicamoro, paryɨ fanoovaaco bocɨgomoro.
3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasumɨnaafi iimogono.
4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco
icano.
5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedɨ mɨhɨfetejirahi, bu
jaabofeenedɨ mɨihaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyamɨnaafi.
6 Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico acɨuhi famooro mataajaqui, mohallɨvɨ
jaaduubo. Jaano ɨfusucafutuuhi ihoovovɨ ɨifutuusumi.
7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jɨibogo satyomɨnaafitɨ,
minɨsumɨnaafitɨ icano, judiomɨ iicatɨmoco miyaavogotɨ, miyaanotɨ icano
jɨibeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañɨtɨibo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahɨgovatɨ gaifiimɨ Moocaanima ihiimaanoco
ihuseneque caamovɨ agañiiyɨcɨmobadɨro imino jeebɨiri, sɨfiirama, ɨibacasima
icano achahano jeebɨiri.
9 Jaabadɨro bu gaigoomɨ unucufesutɨno gaachehunofaño. Tɨcovono,
sɨicuno icano ijeebɨico omoonɨmoro ijɨcamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui.
Jaaruno siibadɨ iicaneheje feedamaajeeneri icatɨno, bu oroneri, perlaneri
icano aarɨcunehejeri icatɨno, bu sihidɨ ijaadama iicano gaachehuneri icatɨno
icano.
10 Jillɨro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amɨihai jeebɨico mi-
himibachucuumobadɨro mihica.
11 Jaamo amɨihai gaigoomɨ amɨihaico ɨjɨibogonoco llɨivɨ muguubunɨcɨ.
Jaamoro onoonoco: Jii, monoo.
12 Uujoho imogotɨhi gaigo miyamɨnaafeenevɨ ijɨibogonoco, bu tollɨro
imogotɨhi gaifiico gaigo iguiinonɨnoco. Jillɨ llɨivɨro iicaqui.
13 Mɨiro Moocaani tɨconɨuhi Adanco itɨconɨ eheetavuubo. Jaanohallɨvɨ
Evaco eetavuubo.
14 Jaabo Adan bañɨcafutuutɨhi, igaigo bañɨcafutuuhi. Jaago
abañɨcafutuumaño imitɨfaño jɨcafutuugo.

15 Jaaneguiiha gaigo ɨdaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadɨ iicano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutɨhachiijɨ, gaijɨfañoro iicahachiijɨ, bu mɨhɨnivatɨno iicahachiijɨ, sɨɨcuno ijeebɨɨco omoonɨhachiijɨ icano.

3

Moocaani Iija Jɨɨbogomɨnaa Aivojɨto.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidɨ ejeevano dudɨcamaajeque Moocaani iijafaño omoonɨnoco iimogono, toono aivo iimino dudɨcamaajeque omoonɨgono.

2 Jaamaño Moocaani iija aivojɨɨbotɨ iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diibotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sɨcamañehejequere eesamaaitɨɨbo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibocɨguequi, fahiijɨvaro baamɨnaaco imino igaayɨcɨhicaqui iijafaño, bu imino ijɨɨbeguequi,

3 guiriicavotɨɨbo iicaqui, amocasico guiinotɨɨbo iicaqui, bu nɨhɨbamɨco gaijɨtɨɨbo iicaqui. Jillɨro iimihusequi, sɨɨcujeebɨɨba iicaqui, nɨhɨbamɨjaagovɨro ijeebɨɨ icatɨɨbo iicaqui.

4 Imino iijamɨnaaco atajɨɨbanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijɨɨhɨcuqui, sitaaco ibocɨguehicaqui icano.

5 Mɨɨno iijaco imino matajɨɨbanoco magaajatɨɨbo, bu ¿mɨllɨ Moocaani iija sihidɨ ejeevanoco meteemejirahi?

6 Jaabo Moocaani iija aivojɨɨbo bohono Cristoco agaayɨcɨɨbo icajitɨno. Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, nooboro ifiico mityano eesɨcɨnɨnotɨ, ifiico iinoro gañɨɨsudiibo ɨjɨ aacutuuno ɨdaasuno yomonofañovɨ.

7 Tollɨro bu jaaboco ibocɨguequi miyaavogomɨnaa iicatɨmofeenevɨ, diiboco obocɨgotɨnehejetɨ aacototɨɨbo iicaqui, bu conohacho ɨjɨ itacuraco ificuuno-fañо aacototɨɨbo iicaqui icano.

Diaconomɨ.
(Hch 6.1-7)

8 Jaabadɨro bu diaconomɨtɨ iicamoco ibocɨguequi, unuucuunoco bañɨtɨmo iicaqui, guiriicavotɨmo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨmo iicaqui icano.

9 Tollɨro bu miyaavogono agaajarautɨnoco imino igaajaqui, bu tollɨro mɨhɨnivatɨno esamaajema iicaqui icano.

10 Jaamo imino inɨsucɨnɨqui. Jaadɨ jari iimihachiijɨ jari diaconotɨ icajimo.

11 Jaabadɨro bu diito gaigoomɨ sitaaco ibocɨguequi, bu sɨcamañehejeque jɨɨbocasififtɨmo iicaqui, sɨcamañehejequere eesamaaitɨmo iicaqui, fanoovavɨ iminoro iicaqui icano.

12 Jaabo diaconotɨ iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque, iijamɨnaaco icano atajɨɨbanoco icano.

13 Jaamo diaconomɨ imino idudɨcamaajeque eheetavomo ɨfetehi janaanɨcɨ iimino obocɨgonehejevɨ. Jaamo iguitɨmoro Cristo Jesuco mimiyaavogonotɨ imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iijɨ Agaajaratɨno.

14 Goovajino ɨco emeecɨtono. Jaarunaaca jihaameque ɨɨdi caatɨnɨhi.

15 Jaabo uujoho goovano ɨɨfototɨhachiijɨ, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogomɨnaama mɨllɨ mihicanɨcɨnoco. Jaamo Moocaani mɨllɨba iicatɨɨbo iijamɨnaa. Jaamoco Moocaani miya jɨɨbogoco acɨubo toonoco sitama ihiimaahicaqui.

16 Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajarautɨno aivo sihidɨ ejeevanoco:
Moocaani miyamɨnaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi, Igaijafeenedɨ:
Iimiibo, noocafutuubo. Itoomomɨnaa jaaboco aatyɨmeubo. Jaabo jɨɨbogocafutuuhi fanoojiinɨje cuumimɨnaariro. Fanoojiinɨjeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefaño agaayɨcɨcafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogotɨ Udugaavejimo.

1 Mɨɨro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogotɨ dugaacamaaiji, abañɨfifino gaijamaryo ifeequi, jillɨ ijɨmɨ demoniomɨtɨ asaano jɨɨbogocoro imoonɨqui.
2 Jaamo diito guubunɨcɨjimo abañɨfifimo miyamɨnaa abañɨsumo onoonehejequere, diito esamaajene aivo, ɨñɨhicugonoco gaajacuutɨhi. Jillɨ diito esamaajene mɨɨno usegaico miquitɨcɨnaagono uchuumucubadɨ jeevahi.
3 Jaamo diito imogotɨhi miyamɨnaa ataabavanonoco, bu tollɨro machusutɨmo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani eheetavucuunoco, toonohallɨvɨ diiboco iimomoro.
4 Mɨɨro paryɨ Moocaani eheetavuuno sabadɨro iminehi. Jaanegui jinejebaco jɨɨheguetɨmoro magaayɨcɨ toonohallɨvɨ Moocaanico mihimomoro.
5 Mɨɨro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucɨnɨcuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecɨvoobo.

6 Jaanotɨ jinooco dinahabomɨco ɨdɨɨbogohachiijɨ aivo iimino jeecɨvomɨnaafi Jesucristo jeecɨvomɨnaafitɨ diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jɨɨbogoco omoonɨno sefari icano.
7 Jaanotɨ jihovobogoje jiinɨje jɨɨbogono onoonoco uguubunɨcɨɨboro: Jii, needino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro dijeebɨɨco iminiiyunocoro nɨsuquimaaje.
8 Jaanotɨ naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiiha. Jaanotɨ Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo imihi. Jino jiijehallɨri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino icano.
9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.
10 Tooneguiiha bu mududɨcamaaihicahi, sita mɨɨhaico imitɨno onoonehejeri ɨdaasuno mihicahicahi icano, mɨɨhai iicaabo Moocaanicoro mehesɨcɨnɨhicamaño. Diibo Jesucristo miyamɨnaa Taajasumɨnaafiro iicaabo, diibo miyamɨnaa imiyaavogomo Taajasumɨnaafi iicaabo.
11 Jaanegui paryɨ jinehejeque tajɨɨbaabo dɨɨbogo.
12 Imino moonɨ ɨco tɨhɨɨsudimo aivo sɨcafefi idiicanotɨ. Jillɨro difiiri gaajasu miyaavogomɨnaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijɨma idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mɨhɨnivatɨno idiicaneri icano.
13 Uujoho ɨɨfototɨnohachuta miyamɨnaafeenevɨ Caatɨnɨhaameque ɨdɨɨfɨnɨcɨnɨnovɨro diica, monahabomɨco equehecutusuuboro jɨɨbogo diica.
14 Daabajeevedino Moocaani ɨco deetavequi aacɨhinɨnoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojɨri dihallɨvɨ ihuseneque ificuunoco.
15 Tonehejejaagovɨro dijeebɨɨco ficu. Difiico sahɨgovɨro miniiyu, famooro ihatyɨmequi janaanɨcɨvɨ imino ofoonoco.

---

* **3:16** (Jn 1.14) Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajaraut

16 Difiico imino deesicini, bu idiibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli idiicahachiiji iiro difiico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

5

Jilli Diica Miyaavogominaama.

1 Quillahutooboco dihibadino. Jilliro fagoo diicaanico idiicajirubadiro. Tolliro bu sicafeque mooni dinahabomibadiro.

2 Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idiicabadiro. Tolliro bu bagocajamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.

3 Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco.

4 Jaanoti safibaijito iseemema iicamoco, bu ihiyaachimihaima iicamoco icano diibogo seejimihaico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.

5 Jaanoti bu miyanotiro fibaijigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro esicinifihi. Jaago fahiijivaro Moocaanima iimaahicahi.

6 Jaanoti saafigo fibaijigo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotimobadi icahi.

7 Tolli iicagoco, bu paryi jinehejeque tajiiba imino iicaqui, toonohalliti ihiibajirunoma ichahaqui.

8 Jaanoti saatoho iijaminaa icarumoco toomotimo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco otoomotimo imiyaavogoco jilliro tuunamaaihi. Jaamo saatoho imiyaavogotimo iicano janaaniciviimitino jeevahi.

9 Jaanegui fibaijito toojafaño ududicamaaimo aamefaño mificu sesentadino janaaniciviificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco,

10 bu imino omoonihicanoco magaajacuugoco, seemeque imino iimibayicigocoro ifiivusuhicagoco, bu baaminaaco imino iijafaño agaayicihicagoco, bu miyaavogo nahabomi tihaiñoco initisugoro fanoovavi diitoco imino ejeecivehicahachiiji, idaasuno iicamoco aamusuhicahachiiji, bu conohacho sano iiminoco omoonihicahachiiji icano.

11 Jaanoti fibaijito momono aamefaño mificuudino saafigo fibaijigoguiinoviro ificabano iicagoco. Tonoodino ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristoti buhigovi iminiiyudi siino atajevanoco imeguejirugo.

12 Jaaneri imitico icijirugo diigo unuubadi imino omoonitimaño.

13 Jaabadiro bu iijaneriro igomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatino, tolliro bu sicamañeheje jiibocasicoro moonijirumo, sita iimaanehejefaño juvihicinimoro ofoomo.

14 Jaanegui tolli iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijito bagocajami iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotiro iicaqui. Jaamoro mominaafi ijico ijaagovi fiitivusutimo iicaqui: Diito imiti, nuusudiibo.

15 Miiro saatoho fibaijito gaigoomi udugaavomoro iji Satanas dojicutiro fuucuuhi.

16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogominaa ifibaijigoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nihibami sefari iicatigo iicaqui. Tolliti jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovati ucuujivaachuno fibaijigoco ihamusuqui.

17 Jaabadiro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomomoco guiraano
mobocigomoro imino majaadu. Jaano janaaniciviaivo mobocigo oono
Moocaani jiibogoco ihiimaamoro ijiibogonojaagoviro iicamoco.
18 Miiro Caatinihaame neehi: Buey itrigohallidi iigoneri jehetiibo. Jaabo
iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Bu tolliro
noono: Dudicamaajeminaafi idudicamaaje jaadaco gaayicihicaji, noonoro.
19 Miiro quillahutoobohallivi: Imitino icahicaabo, nooboro saafiiro
ijiibogonoco gaayicijirahana. Jaanoti diibohallivi miimisiici ijiibogohachiiji
jari miyaavogo.
20 Jaanoti imitino icamoro iicamoco dihiba famoo imefeeneviro, toonoti
saatoho ihiguetequi.
21 Jino ico tajiibahi Moocaani imefeenevi, bu tolliro Mohaivojiibo Jesucristo
imefeenevi, bu diibo toomominaa nanitamofeenevi icano. Jaabo jinooco
imino moonihi miyaminaaco dugaacutiibo, bu saatohoco guiinovi mini-
iyutiibo diicaqui icano.
22 Bu tolliro cajaanibaco imimañobati Moocaani iija quillahutooboti ficu-
udino. Sita imitifaño dicafetedino. Jaanegui paryi iimitino iicajirunoco
sihigoviro jeecivotiibo minifoto.
23 Dihibari saicino aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nifaihucoro
daadudino, vino aivofaihuti bu miidino daadu.
24 Saatoho imiti foovono ifuvusuhi diitoco udugaacujihigo footimocoro.
Jaanoti saatoho imiti ifuvusutatihi imegaviro jaribuunati iifuvusujino.
25 Jaabadiro bu iimino mooni foovono iifuvusufino, atyimeratiruno
toovono icajitihi.

6

1 Jeecivominaa iicamo ihaivojitoco sihidi ibociguequi. Toonoti imitino
nuusudimo Moocaani momoti, tolliro bu mojiiboditi icano.
2 Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachiiji diitoco
jiiheguedimo miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici imi-
noro ijeecivequi; toono diitoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavo-
gominaa, magaijino nahabomi. Jaanegui paryi jinehejeque diibogo imino.

Sicamaño Jiibogominaa.

3 Jaanoti bu cajaatyohacho sicamañooco ijiibogomo, miihai iiminoco
Mohaivojiibo jiibogoco mijiibeguehicanobadi bu mohiimaahiiji onoobadi
iicatinoco ijiibeguehicahachiiji,
4 jilli diibo ifiicoro mitya mitya omooniibo. Jaabo jinejeba ajashuno
agaajatiibo. Jilli sicamañeheje iimaahallivi ejenaaucasifiiibo. Jaaboro toono-
hallitti diitoco jiihevefiibo iibafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino
eesicinitiibo,
5 ifinitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimofaño icaabo. Jaabo
miyaanoco agaajacuutiibo. Jaabo esicinihi: Moocaani iimaa iijico fine sihidi
fine tooneri busumijeque sihidi magaayicino, noobo.
6 Jiihi, eti miya iimaahiiji imino icasunohiiji, oono diiboma iicadinomaryo
janaanici sinehejeque imogotiibo. Jaabo jilliro imo imo icaabo.
7 ¿Miiro jiijehallivi jinejebaco misivautihi, bu ajashuno jinejebaco masatye-
jitihi icano?
8 Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiiji
tonoodinomaryo imo imo miicaqui.
9 Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabicitihi diitoco
inisunoco. Jaamaño mihiifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono

miyaminaaco imitino omoninoro jinejebama achahanofaño, finisufaño
icano ficuhi.
10 Miiro nihibamima mihicanoco sihidi mihimogono, aivo fanoova
imititano. Jaamaño saatoho sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti
sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño ifiico jilliro idaasuno icariro
gahafusumo.

Iimino Moonicasi.

11 Jaanegui iijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro
iticovonocoro mooni, iminoco, miyaavogoco, gaijico, jaabicico, isiicuno
jeebiico icano mooni.
12 Iimino mooni casi, miyaavogo mooni casicoro daamocasi. Ifinijitino
fiivoco imino gaayici. Miiro tooneguiiha ico Moocaani cuuhuvahinihi.
Jaabo iijoho imino omoniiboro dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutimo
imefeenevi.
13 Siino bu jino ico tajiibahi Moocaani fanoova jiijehalliri iicanoco fiivoco
aaciibo imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio
Pilato imega miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajiibahi.
14 Jaabo jino ico atajiibanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadi toonoco bu-
unaniitiibo diicahi ico toonohalliti iibatimo icaqui Mohaivojiibo Jesucristo
asaatinohachuta.
15 Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinooco paryi mooniji diibo
idiiboro Moocaani imino omoniniciibo, sihidi ejeevaabo, tajiibaminaa
Tajiibaminaafi, bu fanoova aivojito Aivojiibo iicamaño icano.
16 Diibo idiiboro iguijevetiibo miihaiñooba ifiitivotihigo seseefeeneri
iicaabo. Jaaboco cajaani miyaminaafi aatyimetiibo, bu aatyimeratiibo icano.
Jaanegui diibonoro bocigo, bu mitya icano fahiijivaro. Fine.
17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya mitya icatimo iicaqui.
Bu toono ibusumijeviro ihesicinico ficuudimo toono miyaano icatihi. Jilliro
Moocaaniviro ihesicinico ificuuqui diibo iicaaboro miihaico fanoovaaco
ajashutino aaciibo imino miicaqui.
18 Tajiiba diitoco iiminocoro imooniqui, aivo ajashutino iimino iheetave-
qui, ihacifififiqui, ihifefififiqui icano diitoma iicanoti.
19 Tolliti jari janaanici niquejefaño sihidi busumijevajimo. Jaaneri jari
cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino imega igaayiciqui. Jaamo ifinijitino
fiivoco imino igaayiciqui.

Niinoono Timoteoco Atajiibano.

20 Timoteo, ico atajiibanoco imino toomo. Guubunicidino jiinije iimaano
sicamañeheje iimaanoco, bu tolliro sicamañehejeque ejenaaunehejeque, jino
miya gaaja onoonehejeque icano.
21 Miiro saatohosa toneheje miya gaaja onoonehejejaagoviro iminifo-
tomaño miyaavogoti mitacuumo.
Jaafa ico Moocaani imino moonihi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi, Moocaani iimogobadɨ uco agalluubo, Cristo Jesuma sano magataavonofañodɨ fiivoco aacɨguuno onoobadɨ.
2 Jaabo ɨɨdi jihaameque caatɨnɨhi Moocaanifeenedɨ taseemene, agaijɨɨbo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi ɨco ɨɨdaasugomaño imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma icano idiicanoco.

Cristoditɨ Ɨjɨɨbogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemɨhai iicaubadɨ imɨhɨnima chahano esamaajefañodɨ. Jaabo uujoho suufenɨtɨɨbo ɨɨtɨ esafetehicahi dihallɨvɨ Moocaanima ihiimaabo cuuje, bu fucu icano.
4 Bu fahiijɨvaro uujoho asaausumi ɨɨjoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ɨco atyɨmecuujirahi sihidɨ imo imo icaqui.
5 Tollɨro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Itɨconɨ diitaago Loida, bu diiseejɨ Eunice icamɨfe itɨconɨ tomiyaavogoma icauhi. Jaabadɨro bu ɨɨjoho tollɨro toonoma idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ɨco tajɨɨbahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ɨco dihallɨvɨ uujoho tahuseque ificuusumi aacɨuno dudɨcamaajeque dɨɨbeguehicaqui.
7 Mɨɨro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco mɨñɨhicugotɨhi. Jillɨro mityama mihicahi, saatohoco magaijɨhi, imitɨ esamaajeque imino esamaajeriro miguiinonɨhi.
8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojɨɨbo Jesucristoditɨ ɨdɨɨbogonoco. Bu uutɨ nucufeguedino jino diibohallɨtɨ cɨvojafaño iicanotɨ. Jillɨro dimañoonotɨ gaayɨcɨ taajasujɨɨbogohallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨnoco, Moocaani ɨco sefaco aacɨno tɨcovovɨ.
9 Moocaani mɨɨhaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofiico imino mihimibachumoro ijeevadɨ diibedi miicaqui. Iiminoco momoonɨnotɨ icatɨno. Jillɨ tollɨ diibo iimuguubadɨ, bu tollɨro Cristo Jesufañodɨ mihicacuunotɨ mɨɨhaico agaijɨɨboro. Jaabo Moocaani mɨɨhaico gaijɨuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro.
10 Jaabo toono igaijɨco ɨɨfusucuubo jisumi Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guijeve mityaco finɨsuuhi, bu taajasujɨɨbogofeenedɨ eseseehɨgovɨ ɨcɨcuubo mɨɨhaico ifinɨsujitɨno ifiico ihacɨqui.
11 Mɨɨro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jɨɨbeguequi. Jaaboro uco galluubo minɨsumɨnaafitɨ judiomɨ iicatɨmoco jɨɨbeguequi.
12 Jaamaño uujoho parɨ jinehejeri ɨdaasuno icahi. Jaaruubo toonotɨ nucufevetɨhi, cajaanɨvɨ tahesɨcɨnɨ iicanoco agaajamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño uujoho tafiico diiboco acɨhinɨcuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojɨcuvɨ asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenɨtɨɨbo moonɨ ɨco iimino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨbadɨ. Jaaboro diica miyaavogofaño, bu Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño gaijɨma mihicanofaño icano.
14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha diibo mɨɨhaico aamusuneri Moocaani ɨco atajɨɨbanoco imino toomo.
15 Ɨɨro agaajacuuno parɨ famooro Asia jiinɨjeoto uco jeevesuhinɨuhi. Jaamotɨsi bu tollɨro Figelo, Hermogene icamɨsi.
16 Jaanotɨ jaafa Moocaani ɨdaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco tafiico buheesuvahicauhi, cɨvojafaño iicanotɨ nucufevetɨɨboro.
17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atyɨmeteubo.

18 Jaafa ufucu niinofucuvɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo diiboco ɨdaasugueji. Ɨɨro imino gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivɨ mɨnoodɨno aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jɨɨbogomɨnaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonɨco magaayɨcɨneri sefano diica, ɨɨjoho taseemenebadɨ idiicaabo.
2 Fiivaamofeenevɨ eneehicanoco gaajamo; jaanoco ɨɨjoho uutɨ uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifiimɨco tajɨɨba sitaaco ijɨɨbeguequi.
3 Jaaboro ɨɨjoho Jesucristo jɨɨbogomɨnaafi, daabɨcɨ sihidɨ ɨdaasuno idiicarunoco, amocasimɨnaafi amocasinohachuta ɨdaasuno iicarunoco ajaabɨcɨnɨcɨbadɨ.
4 Mɨɨro cajaatyo amocasimɨnaatɨ iicamo sineheje naaje dudɨcamaajejaagovɨ minifototatɨhi ihaivojɨɨbo diiboco amocasimɨnaafitɨ iicaqui ɨɨcɨɨbo atajɨɨbanocoro imoonɨqui iicamaño.
5 Jaabadɨro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajɨɨba onoobadɨ imino omoonɨmoro sefano omoonɨtɨmo ijaadaco gaayɨcɨtɨhi.
6 Jaabadɨro bu faguinofaño sefano ududɨcamaaimo aivo ɨmegavɨro imañoonotɨ gaayɨcɨfihi.
7 Jino ɨco onoonoco deesamaaje. Jaadɨ Aivojɨɨbo paryɨ fanoocoro ɨco gaajasuji.
8 Desafoto Jesucristo, aivojɨɨbo David iyaachimɨoobo iicaubo guijevefañotɨ siino ubuheeteubeditɨ, tobogo uujoho taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbeguehicabogo.
9 Tobogohallɨtɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno iicarunoco jaabɨcɨhicahi, gaicaaumɨnaafi iicanɨcɨbadɨ jɨgaiñehiri isisɨcɨnɨnehejeque. Jaarunofaño Moocaani jɨɨbogo sisɨcɨnɨtɨhi.
10 Jaamaño paryɨ uujoho jaabɨcɨhicahi Moocaani ɨɨcɨcuumoco jɨɨbogohallɨtɨ. Jaamo oovosɨɨno taajama iicaqui ufucuro ifinɨjitɨnoma Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño diibotɨ asaanoma.
11 Jino aivo miyaano:
Diiboma sano miguijevehinɨcuhachiijɨ, bu diiboma sano mihicaji.
12 Tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunehejeque majaabɨcɨhachiijɨ, sano diiboma mahaivojɨɨveji. Jaanotɨ bu diiboco mutuunamaaihihachiijɨ, mɨɨhaico bu tuunamaaijiibo.
13 Diiboco mejeevesurumoco, diibo mɨɨhaico jeevesutɨhi, Moocaani ifibadɨ mihicacumoco, ¿mɨllɨ bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudɨcamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajɨɨba Mohaivojɨɨbo ɨmefeenevɨ jihovonehejeque jenaaucasitɨmo iicaqui, jillɨ mɨhɨɨfono toneheje. Jillɨ toonoco uguubumehejeque imitɨno omoonɨno.
15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani ɨmefeenevɨ iimino dudɨcamaajemɨnaafitɨ idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebatɨ nucufevetɨɨbo diicahi, imino aivo miyaano iicano jɨɨbogoco ɨdɨɨbeguehicamaño.
16 Sɨcamañeheje iimaa, jiinɨjeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jillɨ janaanɨcɨvɨro imitɨfaño feefihi.
17 Jaamo jɨɨbogono sitaavɨ jɨvonoro feehi cɨɨnisi ɨjɨvonɨcɨbadɨ. Jaamootɨsi Himeneo, Fileto icamɨsi.
18 Jillɨ miyaanotɨ ɨmɨtacuumɨsi. Jaamɨsi: Siino mubuheetejino, eneehicano sɨɨcɨje fatyehinɨcuuhi, noomɨsiro saatoho miyaavogoco sihɨgovɨro miniiyumɨsiro efeehicamɨsi.

19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri dojıbanıcuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame neehi: Aivojııbo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tollıro bu noono: Paryı famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitınotı sihıgovı idugaavequi, noonoro.
20 Mııro iguiraaja iijafaño sanooro oro eetavota, nıhıbamı eetavota icano icatatıhi. Bu tollıro ımohono, bu nıfaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatıno. Sanoodınoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanotı sanoodıno ııdicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano.
21 Jaabadı sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro ijeevadı Mohaivojııbo dudıcamaajeguiiharo mihicajimo iimitınehejetı mıhınivatıno mofiico mificuuqui. Jaachiijı jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.
22 Jaanegui ııjoho sıcafefi idiicaabo sıcafe iimogonehejeque jeecıvotııbo. Jaaboro ıtıcovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijıco, sajeebıı icaco icano sano imino jeebıırı Aivojııbo Jesucristoco ejeecıvomoma.
23 Bu mıhııfono fanoova jenaaucasico deecıvedino. Łıro gaajacuuhi toneheje amocasicoro omoonısufinoco.
24 Aivojııbo Jesucristo jeecıvomınaafi sitaama aamocasiiboro ıgotatıhi. Tollı icatııboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jııbogomınaafi fanoovaaco jaabıcııboro icafihi.
25 Jaabo sııcuno jeebıırı iicajıısumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tollı iicano ifiico ubuunanııboro miyaanoco agaajasujinoco esıcınııboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui ıjı diitoco itacurahiihufaño agañıısuneri ııcııboro diitoco iimogobadı imoonıqui ificuunotı.

3

Niinoosumi Jillı Miyamınaa Icaji.

1 Tollıro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadı ñıhicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyamınaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonıfifimo, sihidı nıhıbamıma iicanoco iimeguefifimo, ifiicoro sihidı jeevahi eneefifimo, mıhııfonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditı iminootıno ihiimaafifimo, bu caanimı onoonoco: Jii, nootımo iicafifimo, sita diitoco imino omoonırunehejeque diitoco cabııacujitımo, bu jaamo Moocaani iimaahiijıco bocıguejitımo,
3 sitaaco agaijımoro ıdaasuguejitımo, sıcamañehejeque jııbohocasififimo, iimoyııcınocoro omoonıfifimo, ıdaasugotımo omoonıfifimo, fanoova iimino jııheguemınaa iicamo,
4 iyotocoro imitıno omoonısufifimo, guucıbatımo fanoovaaco omoonıfifimo, sıcamañeheje mıhııfoneriro ijeebııno agahafucuumo. Moocaanico guiinotımoro jillı ifiicoro imo imo omoonısunehejequere iguiinomo.
5 Jaamo Moocaani iimaahiijıco jillı ihıfuvusuro allıohifiiriro imino moonıjimo. Jaarumo tuunamaaijimo toono mityaco miyaano iicarunoco. Tollı iicamotı diifiico gaihuını.
6 Diitoototi saatoho iijanofaño ıjıcafotomoro agaajatımo gaigoomıco bañıhicahi. Jaamo gaigoomı imitıri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere,
7 fahiijıvaro gaajamoro icarumo miyaanovı ufucuro ııfototımo.
8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamısi Moiseque ejenaauubadıro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene ımıtacumo, iimicuutımo icano, bu miyaavogofañodı agaajaracuutımo.

9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumɨsico gaajacɨumo jihovotɨsi iicaunoco. Jaabadɨro bu diito bañɨjitɨhi paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diito jillɨ jihovoto iicanoco agaajacɨcuudɨ icano.

Pablo Timoteoco Atajɨibano.

10 Jaanotɨ naha ɨijoho imino uujoho ɨjɨibeguehicabadɨ, bu uujoho iicahicabadɨ, uujoho omoonɨguehicabadɨ, tamiyaavogoco, tajaabɨcɨco, tagaijɨco icano, bu uco ɨjɨihevenehejeque ajaabɨcɨhicano,

11 bu uco ɨdaasuno omoonɨhicanehejeque, ɨiro bu gaajacuuhi uco ɨjɨihevenehejeri ɨdaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivɨ, Iconio cuumivɨ, Listra cuumivɨ icano. Jaaruno paryɨ tonehejetɨ Aivojɨibo uco taajasuhinɨhi.

12 Jaabadɨ paryɨ famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadɨ ificuumo. Toonohallɨtɨ diitoco ɨjɨiheveneri ɨdaasuno icaji.

13 Jaanotɨ iimifiitɨmo, abañɨfifimo icamo imitɨfaño janaanɨcɨvɨro feeji bañɨmoro, bu ifiicoro abañɨneri icano.

14 Jaanotɨ ɨijoho agaajahinɨnofañoro mityano diica, ɨiro toonoco imino agaajacuunofaño. Ɨiro gaajahi jaanoco mɨijoho ɨco ɨjɨibeguehinɨnoco.

15 Mɨiro seemenetɨro ɨijoho gaajahi iimino Caatɨnɨhaamefaño onoonoco. Toono ɨco ɨjɨibogonoro taajasufaño ɨco asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ.

16 Mɨiro paryɨicɨno Caatɨnɨhaamefaño onoono Moocaani ɨifusuuboro agaajasuunoco acaatɨnɨuno. Jaano mɨinoco jɨibeguehi. Jaanoro imitɨno mihicanohallɨtɨ mɨinoco ɨibano, fagoono, mɨinoco jɨibogono ɨtɨcovono ifiima miicaqui icano.

17 Jaaneri Moocaani jeecɨvomɨnaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryɨ fanoova imicoro imoonɨqui.

4

1 Jino ɨco guiraano tajɨibahi Moocaani ɨmegavɨ, bu Mohaivojɨibo Jesucristo aivojɨibobadɨ asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano emeecɨiboro ijeevadɨ sahaje udugaacujiibo ɨmefeenevɨ.

2 Jaabo dɨibeguehi taajasujɨibogoco suufenɨtɨibo, jaguisɨfucuro icatɨno, bu tollɨro miyamɨnaa agaajagomo iicasumi ɨdɨibeguejitɨrusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho imino omoonɨtɨmoco dɨhɨba, fanoovaaco daabɨcɨibo fagojɨibogo iijɨri.

3 Mɨiro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyamɨnaa jaabɨcɨcuujitɨhi aivo iimino jɨibogo iijɨco. Jillɨ iinoro iimogobadɨ ajashutɨmo jɨibogomɨnaatɨ iguiinomoro ficujimo diitoco ijɨibeguequi. Jillɨ diito uguubunɨcɨnoco iimogonocoro.

4 Miyaano jɨibogoco ibujɨnaago ificucuumoro jihovobogoje fanoova jɨibogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo.

5 Jaanotɨ ɨijoho iimino iijɨco imino ficu, ɨdaasuno idiicarunehejeque daabɨcɨ, taajasujɨibogoco ɨdɨibeguejinojaagovɨro minifoto, imino dididɨcamaajeque dɨhɨfutusu.

6 Jaanotɨ uujoho tafiico acɨcuuji Moocaani jeecɨveguiiha ɨdaasuno imoonɨcafetequi, fiitɨvucuuno iguijevejino oovo agasene.

7 Jaabo uujoho iimino moonɨcasico moonɨcasicuuhi, tooneguiiha ijineehicaabobadɨ nijecɨvɨ ɨfutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutɨiboro imino eetavucuuhi.

8 Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocɨnɨcuuhi. Jaanoco ufucu uco acɨjiibo Aivojɨibo iimino emeecɨiboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acɨjitɨibo, bu tollɨro paryɨ famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecivaabo.
10 Miiro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanici aivo iimoyiicimaño. Jaaboro Tesalonica cuumivi feehinicuubo. Jaanoti bu tolliro Crescente onoobo feehinicuuhi Galacia jiinijevi ijiibeguequi, bu tolliro Tito Dalmacia jiinijevi feehinicuuhi ijiibeguequi.
11 Jaanoti idiiboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco iguiinooboro siva juuga uco tadyudicamaajeti ihamusuqui.
12 Jaanoti uujoho Tiquicoco galluhinihi Efeso cuumivi.
13 Asaadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo onoobo iijafañovi ejeevesuhinichehuco, tolliro bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallivi acaatinihaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jigaiño dudicamaajeminaafi aivo uco imitino moonituhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco aciihi.
15 Jaaboti bu iijoho difiico gaihuini, mojiibogoco iimogotiiboro toono-jaagodi iicatiiboti.
16 Tolliro bu iticoni aivojitoma tahallivi ihiimaausumi miihaiñooba tahallíti icautihi uco aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhiniumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototiibo iicaqui.
17 Jaarunoti uco Aivojiibo Jesucristo uco aamusuubo sefaco aciuhi. Jaamaño uujoho imino imivehi taajasujiibogoco ijiibogoobo. Jaamaño faajiinijeminaacoro tobogoco guubusucuuhi, judiomi iicatimehejeque. Jilli Aivojiibo uco sihidi iñihicunehejeti taajasuuhi.
18 Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejeti ataajasuuboro ficujiibo niquejefaño iicano ihaivojiguiiha. Jaabo Mohaivojiibo Jesuco macahacisu fahiijivaro. Fine.

Niinoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro Onesiforo onoobo iijaminaaco icano.
20 Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumivíro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi onooboco ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi.
21 Jaabo asaadi jiinija imegavirocahi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tolliro paryi monahabomi icano iijico galluuhi.
22 Jaafa iima Aivojiibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amiihaico imino moonihi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo minɨsumɨnaafi
icano. Jaabo uujoho miyaavogojaagovɨ sɨvaqui Moocaani ɨɨcɨmoco, bu miya
iimaano ɨtɨcovono imino fiivojaagovɨ ɨsɨvajinoco igaajaqui,
2 bu ifinɨjitɨno fiivoma mihicajinoco mehesɨcɨnɨnoco igaajaqui icano.
Jaanoco Moocaani abañɨtatɨɨbo: Ifinɨjitɨno fiivoco acɨji, nuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje
fiivuutɨnaacaro.
3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, mɨɨhaico ijɨɨbogoco gaa-
jasucuubo, jino uco Motaajasumɨnaafi Moocaani ijɨɨbogoco jɨɨbeguequi
atajɨɨbanofeenedɨ.
4 Jaaneguiiha ɨɨdi jihaameque caatɨnɨhi Tito ɨɨjoho tamiyaavogo seemene
tamiyaabo idiicabedi. Jaano miyaavogoma ɨɨma mɨsi mihicano. Jaabo
uujoho imeguehi Dios Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi ɨco
imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Tito Creta Chugaivɨ Ududɨcamaaiño.

5 Ɨco uujoho Creta chugaivɨ ficuuhinɨuhi oono imibachurautɨnoco dim-
ibachuqui, bu quillahutoco ficuuqui Moocaani iijano faacuumivari iicajaje-
faño oono ɨco atajɨɨbaubadɨ.
6 Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibeditɨ: Imitɨno, nootɨmo
iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavo-
gomɨnaa iicamedit sita diitoco: Iimitɨmo, bu guubutɨmo icano, nootɨmo
iicaqui icano.
7 Mɨɨro Moocaani iija toomomɨnaafi obispo onoobo iimino ifi ɨtɨcovono
ifiima icanɨcɨhi. Jaabo jenaaufifitɨɨbo iicaqui, bu icajɨɨsutɨɨbo iicaqui, bu
guiriicavefitɨɨbo iicaqui, amocasifitɨɨbo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano
ajaadusuuboro guiraano nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨɨbo iicaqui icano.
8 Ɨvɨ jillɨro baamɨnaaco imino iijafaño igaayɨcɨhicaqui, bu iimino icaco
iimeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino imoonɨhicaqui, bu Moocaani-
diro ifiico ificuuqui, bu ifi imitɨnoco iimogonoco moonɨtɨɨbo iicaqui,
9 bu miyaano jɨɨbogoco diiboco ɨjɨɨbuguunoco jeevesutɨɨbo iicaqui icano.
Jaaboro sitaaco iimino jɨɨbogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco
imiyaavuvusuhicaqui icano.
10 Mɨɨro sihidɨ icamo aivo uguubuhicatɨmo, bu aivo janaanɨcɨ judiomɨfaño
icamo icano. Jaamo sɨcamañooco ihiimaamoro miyamɨnaaco bañɨhicamo.
11 Jaamoco llɨɨnocɨ iimaatɨmo iicaqui. Mɨɨro fajavamɨnaacoro mɨtasumoro
feehicamo mɨjɨɨbogotatɨnoco ɨjɨɨbogomo ɨɨfurumo toonohallɨvɨ nɨhɨbamɨco
igaayɨcɨqui.
12 Mɨɨro diito Cretamɨnaa jihovotoco acaanivamo iimaamɨnaafi iyotoditɨro
nuuhi: Cretamɨnaa aivo bañɨfifimo, bu aivo asimɨbadɨ jeevamo, aivo machu-
fifimo, gaiquifiifimo icano, nooboro.
13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino
imiyaavomoro iicaqui.
14 Bu jaamoro judiomɨ bañɨfiira jɨɨbogoco miyaavogotɨmo iicaqui, bu oono
miyaano jɨɨbogotɨ uuvuduvehicamo ɨjɨɨbogonehejetɨ icano.
15 Mɨɨro ihesamaaje ɨmɨhɨnivatɨmedi paryɨ fanoova mɨhɨnivatɨhi. Jaanotɨ
imiyaavogotɨmedi, bu ihesamaaje ɨmɨhɨnivamedi icano fanooro mɨhɨnivano.
Mɨɨro ihesamaaje, ijeebɨɨ icano paryɨ diitoco ɨmɨhɨnivamaño.

16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno omoonɨhicanofañodɨ gaajaveechuno miyaano iicatɨno. Mɨɨro ɨdicufimo, bu guubutɨmo, bu iimino moonɨco ajashuno gaajatɨmo icano.

2

Miyaano Jɨɨbogo.

1 Jaabo ɨdɨɨbugusumi miyaano jɨɨbogofañodɨro dɨɨbeguehica.
2 Bu amiyato gaifiimɨco dɨɨbogo guiriicavotɨmo iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijɨma iicaqui, bu jaabɨcɨma iicaqui icano.
3 Bu tollɨro amiyato gaigoomɨ Moocaani iimogobadɨro iicaqui, sɨcamañehejeque jɨɨbohocasitɨmo, bu guiriicavotɨmo iicaqui icano. Jaaneri imino,
4 bagocajamɨco ejeevamaaisuneri diito aijɨmɨco igaijɨqui, iseemeque igaijɨqui,
5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatɨgo iicaqui, bu iijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aijɨ onoonoco jenaautɨgo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofañodɨ mɨɨhaiñooba Moocaani jɨɨbogo imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
6 Jaabadɨro bu sɨcafeque dinoo: Imihusene iicaqui.
7 Paryɨ ɨɨjoho omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco ɨdɨɨbogosumi imihusene dɨɨbogo, jejeejeje icatɨɨbo,
8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨɨjoho: Ɨco dihimitɨ, needino. Tollɨtɨ nucufevejimo oono paryɨ Moocaani jɨɨbogoco imeguehicatɨmo. ¿Jaamo mɨllɨtɨ bu mɨɨhaitɨ imitɨno iimaajirahi?
9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨɨnɨ ihaivojɨto atajɨɨbanoco paryɨ: Jii, ineehicaqui, diitoco imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro igaajaqui Motaajasumɨnaafi Moocaani jɨɨbogo oovosɨɨnoco.
11 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico iimihuseque ɨɨfusuno sɨvahi taajasuco paryɨ miyamɨnaadi.
12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨɨhaico jɨɨbeguehi mohimitɨco mejeevesuqui, bu jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallɨvɨ imino miicaqui, tɨcovono ifiima Moocaanidiro.
13 Tollɨro bu mɨɨhaico gaajasuno oono oovosɨɨno sihidɨ ejeevaabo Moocaani Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨɨhaico unuunoco.
14 Jaabo mɨɨro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨɨhaico itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨɨbogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ɨvɨ saatohotɨ difiico taajavusudino.

3

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

1 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu paryɨ fanoova iiminoonocoro imoonɨhicaqui icano.
2 Tollɨro bu sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨɨma iicamoro sitaama imihiijɨno iicaqui, bu sɨɨcujeebɨɨma paryɨ famoovamaryo iicaqui icano.
3 Mɨɨro bu mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mɨhɨɨfomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautɨhi, jillɨ mɨmɨtacɨnɨuhi, bu fanoohimitɨ imogono,

bu fanoohimiti imo icaneheje icano jijovoto mihicauhi fanoohimitifaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mijiihevecinihi, bu fahigova sitaama mijiihevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasuminaafi igaijico, bu iimihuseque icano miyaminaaco iifususumi
5 miihaico taajasuubo. Jaaruno miihai iiminoco momoonihunoti icatino, jilli miihaico iidaasuguumañoo. Jaabo miihaico taajasuubo Igaijari miihaico initiuno bohofiico aacinofeenedi. Jaano Moocaani Gaija miihaico bohofiima icasuhi.
6 Tolliro bu Motaajasuminaafi Jesucristofeenedi Moocaani miihaico Igaijaco ajashutino aciuhi.
7 Jaaboro iimihusefañodi miihaico igaayicíqui jaanofeenedi miihai ifinijitino fiivoco meteemehicanoco magaayicíqui.
8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi iijoho jinooco sefano atajiibanoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro imoonihicaqui. Jino aivo paryi fameediro imino.
9 Jaanoti mihifono iimaaco deecivedino siicijeminaa momono guicibadi iicanehejeque, bu jiihevecasinehejeque, bu oono Moise tajiibahallivi jenaaucasinehejeque icano. Toono jilli mihiifoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanoti bu saatoho Moocaani iijaminaaco siibadije udugaacuhachiiji fagoo mifoociro. Jaanoco: Jii, onootihachiiji diiboco buhigovi gañii.
11 Jaano uguubutinoti gaaja diibo miyaanoti imitacuunoco, bu iimitiro diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudi, tolli icarunofañoo disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecitoobo. Uujoho tuucuumivi jiinijadiihico afatyonoco imeguehi.
13 Bu disefadino daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano. Jaamisi ucuujivaachunoco daaci jinejeti cuujivaachutimisi ifeequi.
14 Jaanoco aatyimemere mota iicamo igaajaqui imino moonico. Jaamoro ucuujivaachumoco ihaamusuhicaqui. Tolliti ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryi jino uuma iicamo dijaa iijico galluuhi. Ɨijoho bu moojico daaci miyaavogofañodi monahabomi iicamoco. Jaafa Moocaani paryi amiihaico imino moonihi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo jihaameque
caatɨnɨhi sano monahabo Timoteoma ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon mududɨcamaaje
nahabonɨmɨnaafidi,
2 bu Moocaani iijamɨnaa oono diijafaño igaivehicamedi, tollɨro bu monago
Apiadi, bu Arquipo mɨɨhaico mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano.
3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino
omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo diiboma ihi-
imaasumi ɨɨtɨ esafetehicahi,
5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco, imiyaavogonoco icano, bu paryɨ
Moocaanita iicamoco agaijɨnoco icano uguubuuboro.
6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco aatyɨmemere
imiyaavogomohallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ paryɨ iiminoco magaayɨcɨnoco
imino igaajaqui.
7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi, bu uujoho sihidɨ imo imo icahi ɨɨjoho sihidɨ
gaijɨma idiicanotɨ. Mɨɨro ɨɨjoho tañahabo, difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ
jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho
omoonɨjinoco.
9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu
jino Cristo Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
10 ɨco dilluhi jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino cɨvojafaño miyaavo-
gofeenedɨ taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Itɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi. Jaaruubo jisumi
miyaabotɨro mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi icano.
12 Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayɨcɨ tafiico
idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco ijeecɨvequi jino Cristo
jɨɨbogohallɨtɨ cɨvojafaño iicaaboco.
14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco omoonɨnoco. Jaabo
uudi ɨɨjoho omoonɨno uujoho atajɨɨbaneri icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimo-
gooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui. Jaaruubo jisumi
ɨɨma fahiijɨvaro icacuujiibo.
16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ jɨjovono janaanɨcɨvɨ imino icacu-
jiibo. Jaabo agaijɨɨbo dinahaborucuuji. Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi.
Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho diiboco gaijɨ dijɨjovono iicamaño, bu Mo-
haivojɨɨbofañodɨ dinahabo iicamaño icano.
17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ diiboco gaayɨcɨ uco
idiicajirubadɨ.
18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu ɨco edebehachiijɨ icano
ucoro toonoco daadusu.

19 Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho ɨco jaaduji.
Mɨɨro bu uujoho ɨco neejirahi: Ɨɨjoho tahallɨvɨ guijevejirahi uco edebeneque
daaduqui, neejirahi. Jaarunoco ɨco uujoho nootɨhi.
20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivojɨɨbo Jesuco
imiyaavogomo iicanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ
tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu jino ɨco onoonoco
janaanɨcɨvɨ omoonɨjinoco agaajaaboro icano.
22 Bu tollɨro uudi uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dimibachu. Mɨɨro jino
teemehi amɨɨhai Moocaanico midilluhicanoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho
amɨɨhaico emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo Jesuhallɨtɨ uuma
cɨvojafaño iicaabo.
24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lu-
cas icamo jino uco tadyudɨcamaajetɨ aamusuhicamo dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)

1 Sɨɨcɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi saicɨno siibadɨhɨje, jɨɨbogomɨnaafeenedɨ.
2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mɨɨhaima iimaabo Illifeenedɨ. Jaabo Illifeenedɨ Moocaani paryɨ jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ fanoovaaco iicaqui ficuubo.
3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨɨfusuubo Moocaani ifi tollɨ ejeevanoco ɨɨfusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova icahi imityahiijɨfeenedɨ. Jaaboro bu mohimitɨco ifilluuboro casɨɨvuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ, imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.

4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi Moocaani toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Mɨɨro caani busumijetɨ gaayɨcɨɨbo diito janaanɨcɨvɨ aivo imityamañovɨ.
5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji, nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amɨɨhai Moocaani toomomɨnaa, nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu ijeecɨvomɨnaaco cɨɨjɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano, noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro icahi, bu ditajɨɨba imino atajɨɨbano iicano.
9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro imitɨnoco dɨɨheguehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ɨco sihidɨ imono icaco acɨhi, digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ, noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi.
11 Jaaruno toneheje finɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho ufucuro finɨtɨɨbo fahiijɨvaro diicaji. Jaanotɨ toneheje queemeveji gaachehu ocoomovonɨcɨbadɨ.
12 Jaanoco gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu jaanoco buunanɨji gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ. Jaanotɨ naha ɨɨjoho diiboro fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi finɨjitɨhi, noonoro.
13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta, nooboro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaanico ejeecɨvomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono muguubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototɨmo miicaqui.

2 Jaanoti naha siicije Moocaani toomominaafeenedi aaciuno jiibogo sefano
icauhi. Jaanoco guubuutimo imitico omooniumoco toonohalliti idaasuno
moonicafutuuhi.
3 Jaabadiro bu miihai aivo aajashutino taajasuco mejeecivotihachiiji,
miihaico idaasuno moonijiruubo. Miiro toono taajasuco iticoni diiboro,
Aivojiibo jiibuguuhi. Jaanobuunati jari toonoco uguubuumo imino agaa-
jaciumoro miihaijaagovi fatyusuuhi.
4 Jaabadiro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco.
Toonoti igaajaqui ajabafiiranehejeque, sihidi ejeevano, mityano
aatyimeratinehejeque omoonihicaunofeenedi, bu tolliro miihaico Igaijaco
siibadihije aacinofeenedi icano ijeebii onoobadi.

Jesu Inahabomi Iicabadi Minifutuuhi.

5 Miiro oono toojeti mihiimaaje ufucu icajino jiinijeque Moocaani
itoomominaa usefaño ficuutihi toojeque itaajiibaqui.
6 Miiro samañoohaame Caatinihaamefaño saatoho neehi:
¿Milli iijoho Moocaani sihidi edeevaabo miyaminaa sihidi ejeevatimediti
deesamaajirahi? ¿Jaabo collihi diito iguijevefimojaago feejirahi?*
7 Miiro jihachutasituro diitoco diitoomominaaguiinovi ficuuhi. Jaaruumoco
fanoova imiri, bociri icano diitoco bocisuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco
daaciuhi paryi edeetavuunohallivi.
8 Paryi fanoovaaco diitoguiinovi ficuuhi, noono.
Jaamaño tolli paryi miyaminaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovi fanooro
icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyimetihiica paryi fanoovaro diito iijico
obocigonoco.
9 Jaarunofaño mahatyimehi Jesuco jihachutasituro Moocaani itoomominaati
guiinovi ificuunoco. Moocaani sihidi igaijima iicamaño imuguuhi di-
ibo famoohallivi ro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani
bocigusuhi idaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.
10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotihi diibofeenedi. Jaabo Moocaani
imeguehi famooro iseeme iimihigo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha
Moocaani Jesucristoco idaasuno moonisuuhi imi Taajasuminaafiti iicaqui.
11 Jaamaño paryi imibachucinicuumoco ijeevadi ificuucuumo, bu diitoco
imibachuubo icano paryi sacaanitaro. Tolli iicamaño Moocaani Achi nu-
cufeguetihi diitoco: Tañahabomi, onoobo
12 Caatinihaamefañodi:
Ihiti iimaaji uujoho tañahabomima. Jaaboro ico imeji dimasineri
igaivominaafeenevi, noonoro.
13 Tolliro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esicinji, noonoro.
Jaabadiro bu siino noono:
Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacihinimoma, noonoro.
14 Miiro jaamo miyaminaa seemere ihuucuma, itiijohoma icano iicamo.
Jaabadiro bu tolliro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itiijohoma icano igu-
ijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijeni mityama iicauboco ijico
ifinisuqui.
15 Jaamaño jillihi taajasuubo oono paryi famooro iguijeveneque iiguimoro
jijovotobadi iicacuumoco.
16 Jaamaño Moocaani toomominaaco ihamusuqui saautiibo. Jilli Abraham
iyaachimihaicoro aamusuvaubo saauhi.

---

* **2:6** Sahaamefaño noono: Miyaminaafi.

17 Jaamañoo diito inahabomi iicaubadiro icaubo sacerdotemi aivojiiboti
iicaqui jeevesutiibo iicamañoo, bu sihidi idaasugoma iicaqui Moocaani
imefeenevi, tolliro bu miyaminaa imitico ibuusuqui ifiico idaasuno
omoninofeenedi.
18 Miiro idaasuno iicauneri ifi nisucafutuuhi. Jaamañoo jisumi amusuubo
tolliro inisucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanicivi Jeevahi.

1 Tañahabomi, amiihai mihimibachucinicumañoo ijeevadi mihicamo,
Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja Cristo
Jesu mohiimaa iiji minisuminaafiti iicanoco, bu sacerdotemi aivojiibo diibo
iicanoco icano.
2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino
dudicamaajehallivi ficuuhi. Jaabadiro bu tolliro Moise imino icauhi
Moocaani iijano miyaminaaco ejeecivuunovi.
3 Jaarunofañoo Jesu janaanici toonovi ibocima icahi Moise janaanicivi; oono
iijaco eheetavoobo tooja janaanicivi ibocima iicanicibadi.
4 Miiro iijanoco eheetavomo iticovoocivi icahi. Jaarunofañoo paryi
fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.
5 Jaabadi Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecivehicaunovi:
Ududicamaaihicaunobuunati Moocaani eheetavuujinoco ijiibogono.
6 Jaarunofañoo aivo Cristo janaanici imino icahi Moocaani iijaminaa miihai
mihicamoco otoomoobo. Jaamo miihai Moocaani iijaminaa mihicamo se-
fano mihicamoro mehesiciniqui, diibo onoonoco imo imo momoonimoro
mimiyaaveguequi niinofucuvi.

Moocaani Cuumiminaa Ajaguisijino.

7 Miiro jaamañoo, Moocaani Gaija neehi Caatinihaamefañodi:
Jaachiiji amiihai Moocaani iijico muguubuhachiiji
8 amiihai jeebiico mucuhufutusudino, johono sicaihigovi iicausumi
Moocaanijaagovi isifiiratuumoro diiboco inisuumo iicaubadi.
9 Tahigo amiihai eedeetemihai uco nisuuhi, buhicagaha cuarentadi ficabava
ticovovi tahi uujoho omoonihicaunoco atyimehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa isifiiratuuboro nuuhi:
Jilli fahiijivaro ijeebiinoco imitasumoro fahigova igomoro icahicamo,
jaamoro imeguehicatimo taajiihaico agaajanoco, nooboro.
11 Jaamañoo uujoho toonohalliti diitojaa isifiiratuuboro tamomofañodi, nuuhi:
Uuma ajaguisijimañovi diitoco ifutusujitihi nooboro, noono.
12 Tañahabomi, jaaneguiiha mehesicini cajaatyoba amiihaiti iimitino
jeebiima iicamoro toonoco mitasudino iicaabo Moocaaniditi diiboco
mimiyaavogotimañoo.
13 Tolli icatimoro fahigovavi fafucuvaacivivro mequehecutusucasi jisumi
jino iicanohachuta. Jaamo amiihaiti cajaatyobaco imiti bañitino icadino.
Jaaneri amiihai jeebii Moocaaniditi jenaauno minifetedino.
14 Jaanoti siicijetiro mehesicininoco suufenitimo toonofañoro quehecuno
mihicamoro niinofucuvi mihifotohachiiji, Cristojaagoti samañoonoti
mataañovaji.
15 Miiro jilli noono:
Jaachiiji Moocaani onoonoco muguubuhachiiji amiihai jeebiinoco mucuhu-
futusudino, johono diibojaa isifiiratuumo iicaubadi.

16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa ɨsɨfiiratuumo? Etɨ bu
johono paryɨ Moise Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvaumo.
17 ¿Nacu bu cajaatyoma Moocaani sɨfiiratuuhi cuarentadɨno ficabava
tɨcovovɨ? Etɨ bu diito Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvaumo oono imitɨco eheetavuumoma.
Jaamo diito paryɨ finɨuhi sɨcaihɨgovɨ, iguijeveumo.
18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodɨ nuuhi: Tafaño majaguisɨjihɨgo
mɨhɨfetejitɨhi, nooboro? Etɨ bu diibo unuunoco: Jii, unuutɨmoco.
19 Mɨɨro magaajacuuhi imiyaavuguutɨmaño diito ɨɨfutuutɨnoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisɨjinoco aacɨguunoma
mihicanohachuta imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhaitɨ saatoho toonovɨ ɨɨfototɨmo
mihicadino.
2 Mɨɨro mɨɨhaico bu acɨumo tobogo taajasujɨɨbogoco diitoco iicaubadɨro.
Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino moonɨutɨhi uguubuurunoco
imiyaavuguutɨmaño.
3 Jaanotɨ naha mɨɨhai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisɨfaño
mɨhɨfetehi. Oono Moocaani jillɨ nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho ɨsɨfiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodɨ,
uuma ajaguisɨjimañovɨ ɨɨfetejitɨmo, nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro itɨconɨubo eetavuubo
imivuudɨ jaguisɨubo.
4 Jaamaño mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono jaguisɨfucuditɨ:
Sahuse juugahusetɨ safucu icano nigacɨtɨ idudɨcamaajetɨ Moocaani
jaguisɨuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatɨnɨhaamefaño noono:
Ɨɨfetejitɨmo uuma ajaguisɨjihɨgo, noonoro.
6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisɨfaño ɨjɨcafetejimo. Jaanotɨ
itɨconɨ toono taajasujɨɨbogoco uguubuurumo toonofaño ɨfutuutɨhi: Jii,
noomoro imiyaavuguutɨmaño.
7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu oovɨcɨuhi jisumico, jino mihicasum-
ico. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaima iimaahi, toonobuunatɨ goovacuutɨnotɨ David
unuunofeenedɨ. Oono Caatɨnɨhaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco
bu siino meneehi:
Jaachiijɨ Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ amɨɨhai jeebɨɨco mucuhufu-
tusudino, noono.
8 Jaanotɨ Josue diito israelmɨco toono jaguisɨco ihacɨuruva, Moocaani siino
sifucuditɨ iimaacuujitɨrahi.
9 Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumimɨnaa ajaguisɨjino.
10 Jaamaño mɨɨro Moocaanima ijaguisɨqui ɨjɨcafotoobo, idudɨcamaajetɨ
ajaguisɨcuubo, oono Moocaani iinotɨ ajaguisɨcuubadɨ.
11 Jaanegui masɨɨ mesefaquifetequi toono majaguisɨjinofaño mɨhɨfetequi.
Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutɨmo iicaubadɨ mihicadino.
12 Mɨɨro Moocaani iijɨ buheehi mityama icano aivo janaanɨcɨ sɨɨjevano
fanoova aamɨgano fahɨgovaacɨtɨ iijɨno iicano sɨɨjeva janaanɨcɨvɨ sɨɨjevano.
Jaamaño mojeebɨɨ, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adɨcɨno, bu
miyamɨnaafi ifiico faabeheri adɨcɨno icano. Jaanoro foovono miniiyuno
mohesamaajeque, mojeebɨɨ esɨcɨnɨco icano.
13 Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonotɨ afataniivejiruno.
Paryɨ fanoovaro foovono icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadɨ johono diibo
ɨmefeenevɨ mohimitɨco mihimibachujiibo ɨmefeenevɨ.

Jesu Aivo Janaanɨcɨvɨ Sacerdotemɨ Aivojɨɨbotɨ Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanɨcɨvɨ mɨɨhai sacerdote aivojɨɨbotɨ icahi.
Jaabo niqueje janaanɨcɨ Moocaani ɨmefeenevɨ aivo ɨɨfotoobo. Jaanegui imino
momoonɨqui mohiimaa iijɨco.
15 Mɨɨro mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhaico ɨdaasuguejirahi moni-
inovanotɨ, mɨɨro mɨɨhaico iicabadɨro diiboco fanoova ɨnɨsuuneri ɨdaasuno
icaubo. Jaaruubo imitɨco moonɨutɨhi.
16 Jaanegui masɨɨ imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidɨ gaijɨma
iicaabovɨ mifiitɨvequi. Toonotɨ mɨɨhaico ihɨdaasuguequi, jaaboro iimihuseri
mɨɨhaico ihamusuqui sihidɨ ɨdaasuno mihicasumi.

5

1 Famooro sacerdotemɨ aivojɨto iicamoco miyamɨnaafeenetɨ ɨɨcɨmoro
toonofaño ficuumo Moocaani ɨmefeenevɨ miyamɨnaahallɨvɨ iimaajinoco, bu
diibo jeecɨvoco iheetavequi, asimɨco agaisiraicɨmoro Moocaanico tooneri
ijeecɨvequi miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ icano.
2 Jaabo diibo sacerdotemɨ aivojɨɨbo, bu icaruubo ififañodɨ iniinovanoma
iicamaño, bu amusujiruubo agaajatɨmehejeque, iimino jɨɨhaitɨ
ɨmɨtamehejeque icano.
3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecɨvo asiri Moocaanico iimitɨhallɨvɨ
jeecɨvefihi, oono miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ iicanɨcɨbadɨro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jillɨ iinoro sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ icatatɨhi.
Moocaaniro ɨɨcɨɨboro toono obocɨmañovɨ ficufihi, johono Aaron onooboco
iicaubadɨ.
5 Jaabadɨ tollɨ Cristoco moonɨubo: Jillɨ iinoro diibo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ
icautɨhi. Jillɨ Moocaaniro diiboco toono bocɨfaño ficuuhi diiboco unuubadɨ:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, nooboro.
6 Jaabadɨro bu samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño diiboco nuubo:
Ɨɨjoho sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ fahiijɨvaro idiicaabo, Melquisede onoobobadɨ
edeevaabo, nooboro.
7 Jaabo Cristo jiijehallɨri iicausumi sihidɨ Moocaanima iimaahicaubo sefano
ihaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijeve-
fañotɨ ataajasuujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi
diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotɨro ejeecɨvehicamaño.
8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco ɨdaasuno iicauboro
iguijeveunofañodɨ.
9 Jaaneri aivo ifiico imino ɨɨfutusucuumaño ufucuro ifinɨtɨno taajasu aba-
jaabotɨ iicanovɨ ɨɨfutuubo paryɨ oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.
10 Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ ficuuhi Melquisede-
badɨ ejeevaaboco.

Aivo Ñɨhicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutɨno jinohallɨvɨ meneejino icahi. Jaaruno aivo tɨhɨɨno
mɨjɨɨbeguejiruno, amɨɨhai magaajagotɨmaño.
12 Aivo gueenecuuno mihicano jisumi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicatacuuno.
Jaarumehiica mihimeguehi siino amɨɨhaico sita ɨjɨɨbogonoco; Moocaani iijɨ
jɨɨbogo aivo ɨtɨhɨɨtɨnotɨ. Aivo jillɨ fañoovɨro miniinovatucuuhi. Aivo jillɨ
miyaavogofaño mujusitɨhi. Jillɨro mɨfañofaihuco aaducuujimobadɨ mejeevac-
uhi.
13 Mɨɨro Moocaani iijɨco ajashunoro agaajamo seeme mɨfañotɨotobadɨ
iicamo. Jaamehiica gaajatɨhi ɨtɨcovono ifi icaco.

14 Jaanoti fanoocoro imino emeeciмo oono jusitamobadi ejeevacuumo,
fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo, iimitinoco iiminofeeneti
aatyimeneque ejeevamaaicuumo icano.

6

1 Jaanegui masii janaaniciviro mefeequi miyaavogofaño jusimoro
Cristoditi iticoni miihaico ijiibuguunocoro meesudino, siino janaaniciviro
gaajamoro mofoo. Miinoco guijevefaño asatyefinehejeque mejeevesunoco
magaajacuuhi. Bu tolliro Moocaanico mimiyaavogonoco magaajacuuhi.
2 Bu nitihalliviі ijiibogonehejeque, bu miyaavogominaahalliviі ihuseque
ificujinehejehalliviі ijiibogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheete-
jinehejeque, bu ufucuro ifinijitino ciijigaifaño efeejinehejeque icano maga-
ajacuuhi. Jaarunaaca janaaniciviro gaajamorohiica mofoo.
3 Jaanoco tolli momooniji Moocaani iimogohachiiji.
4 Jaamaño miiro saatoho seseeque agaayicihinicuurumo, bu Moocaani
aacino imoco gaajacihinicuurumo, bu tolliro Moocaani Gaijati
agaayicihinicuurumo.
5 Moocaani jiibogo imoco gaajacihinicuurumo, bu ufucu iicajino jiinije
mityaco icano agaajacihinicuurumo,
6 siino dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco
ejeecivucuutimo siino eedeehifi jeevesufeenedi bohomoti miniiyuracuu-
jitihi. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojicuviro imohobujehalliviі
metetecubadi omoonimoro diiboco miyaminaa imefeenevi dejecumoro
icahicahi.
7 Jaamo jiinijebadi, fahiijivaro toojehalliviі niijaba aaigonoco adujere
iicaniicibadi jeevamo: Jaaje toojeque ududicamaaimedi imino basutaaco
ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonimoma icaje.
8 Jaanoti jariimocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiiji jinehejebaguiiha
imitije. Jaamaño Moocaani: Imitino, onooboro afaijanoguiinovi aaquetejije.
Jaanofeenevi jigasucafetejije. Jaabadi dojicuviro eedeehifijaagoviro uhu-
umimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesicini Miinoco Sefano Ficuuhi.

9 Agaijimo tañahabomi, jilli munuurunaaca, aivo imino magaajahi,
amiihaiti ajashutino Moocaani miihaico imino omoonino mohalliviі
taajasuma asaanoco.
10 Miiro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitiibo amiihai
momoonihicanoco, bu diiboco amiihai gaijico mihifusumoco,
miyaavogofeenedi monahabomi iicamoco mahamusuhicanofeenedi; bu
jaanoco jisumihachutahi moonimerehi mihicahi.
11 Jaanegui mihimeguehi famooro miihai toonoco mihifusumoro mo-
foomo nijequevi mihifotonoco. Jaamo imino mihifutusuhi oono meteeme-
hicanoco.
12 Miihai mihimogotihi amiihai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono
imiyaavogofeenedi, bu ijaabicifeenedi icano Moocaani aaciguunoco
agaayicimoro iicabadi mihicanoco.
13 Miiro Moocaani onoonoco Abrahamco aaciusumi ififañodiro ooviciuhi
miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaaniciviі iicamo momofeenedi
ohooviciujirumo achahaumaño.
14 Miiro jilli nuubo: Miyanotiro aivo ico imino mooniji. Jaaboro ico
ajashujitino diiyaachimihaiti aacino, nooboro.
15 Jaanoco Abraham tuumuuhi jaabiciiboro. Jaamaño gaayiciubo
Moocaani diiboco unuubadi.

16 Jaabadiro bu miyaminaa siinoco unuusumi noonicimo diito allinoocivi
iicaabo Moocaani momofeenedi. Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi
Moocaani momofeenedi unuucuunoco, ¿milli bu janaanicivi siino mejenaau-
ucuujirahi?
17 Jaamañoo Moocaani imomofeenedi nuuhi aaciguuno miyaano iicajinoco
foovono ihifusuqui toono ibusumijeque aaciguunoco agaayicijimoco, bu
jaano unuucuuno siino boobanicafutucuutihi iicaujinoco icano.
18 Jaamañoo icano minoociii diibo, bu diibo unuucuuno icano
oboobaniracuutino. ¿Jaanohocifeenedi milli bu Moocaani unuucuunoco
bañijirahi? Jaanofeenedi miihaico Moocaani aciihi sefano majacusucafoto-
moro meteemehicanoco mohimega ificuunoco magaayicicqui.
19 Jaano toono esicini sefano iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno. Jaano
jino esicini iicanoma miihai mihicano miihaico cuhufono ficuuhi niquejefañoo
iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyigaba ticovo.*
20 Jahigo tobaryu ticovo Jesu jicafutuuhi mohallivi miihaidi jiihaico
ifaayicicqui. Jaamañoo jillitii Jesu sacerdotemi aivojiibo fahiijivaro iicanovi
ifutuuhi. Jaamañoo Melquisedebadi jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemi Aivojiibo Melquisedebadi Jeevaabo.

1 Jaani Melquisede onoobou Salem cuumio aivojiibou. Jaabo Moocaani
caamovohi iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham minaavi
jiinijene aivojitoco iguiinonijeuhigoti uhuumiuboco acabaacutuuboro dii-
boco: Imino, nuuhi.
2 Jaaboco Abraham aciuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro toono
abajatoco iguiinoniunoti iiciunoco. Jaano Melquisede onoono momo jilli
eneejiruno: Iticoni, iimino Aivojiibo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojiibo
iicaumañoo, bu: Sajeebii ica aivojiibo, eneejiruno.
3 Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheedetemihaima icano
chahaabo. Jiibogoratino diibo fiivoti, bu iguijeveti icano. Jaabo Moocaani
Achibadiro iicacuubo sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro icacuubo.
4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidi jeevaabo iicaunoco.
Miiro moheedeebe Abraham icauruubo diiboco aciuhi fahuseecisaaje
iicanoti sanoosaacoro moonicasivi aivojito nehejeque udumitiiciunoti.
5 Miiro Moise tajiiba onoobadi Levi iyaachimihai sacerdotemi iicamo
miyaminaaco inehejeti fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro ajaadusuno
tajiibama icamo; buhicagaha diitobadiro bu Abraham iyaachimihai
icarumo.
6 Jaanoti Melquisede Levi iyaachimioobo icautiruubo Abrahamco
jaadusuuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham
Moocaani aaciguunoco agaayiciubo. Jaamañoo jillitii Melquisede Abrahamco:
Imino iicajinoco, nuuhi.
7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo
janaanici sihidi ejeevaabo iicafinoco.
8 Jaanoti jino mofeeneri iicamo fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro
agaayicimo, jilli ticovo miyaminaaro iguijevefimoro. Jaanoti Caatinihaame
iimaahi Melquisede iguijevetiibobadi iicaabediti.
9 Jaamo paryi Levi iyaachimihai sacerdotemiti iicamo jisumi
fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro miyaminaaco ajaadusuhicamo, bu

* **6:19** Sahaamefañoo jilli ficuumo: Toono esicini sefano iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno, ancla ciijigai meenegaco samañoviro cuhufono ificuunicibadi onoonoco.

Levi icano tollɨro Melquisedeque fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.
10 Mɨɨro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimɨhai icauhi Melquisede diiboco aatyɨmeteusumi.
11 Mɨɨro Israel cuumimɨnaa tajɨɨbaco gaayɨcɨuhi sacerdotemɨ Levitamɨ jaamoro Aaron iyaachimɨhaifeenedɨ. Jaano miyanotɨro toono tajɨɨbaco omoonɨmoco Moocaanijaagovɨ isatyejiruva collɨhiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitɨno Melquisedebadɨro iicaburucuuji.
12 Jaamaño sacerdotemɨ sifiitɨ ubuunanɨcafutucubadɨro, bu tajɨɨba buunanɨcafetehi.
13 Jaabo Mohaivojɨɨbo diibeditɨ jino Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo, siicuumi israelmɨ cuumioobo, tuucuumitɨ mɨɨhaiñoobahiica sacerdotetɨ iicatɨ cuumioobo.
14 Mɨɨro imino gaajaveechuno Mohaivojɨɨbo Juda cuumitɨ asaauno. ¿Mɨɨro Moise mɨllɨba nuutɨhi jiicuumiditɨ, sacerdotemɨditɨ ihiimaausumi?
15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadɨ ejeevaabo ajafevene.
16 Jaamaño miyamɨnaa tajɨɨba unuumaño diibo sacerdotetɨ icautɨhi. Jillɨ oono ifinɨsuratɨno ifi mityari diibo sacerdotetɨ icahi.
17 Mɨɨro jino Moocaani jillɨ diibeditɨ onoono:
Ɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo, Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
18 Jaamaño jillɨtɨ eedeetajɨɨba buhɨgovɨ ficucafetehinɨcuuhi, toono iniinovaumaño iimiutɨmaño.
19 Mɨɨro toono Moise tajɨɨba jinejebaco imitusuutɨhi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco mehesɨcɨnɨnoma mihicahi, toonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvonoma.
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedɨ unuuboro.
21 Jaanotɨ saatoho sacerdotemɨ jillɨ tɨcovonoro icauhi Moocaani imomofañodɨ unuutɨmo. Jaanotɨ naha diibo sacerdotetɨ iicajino Moocaani momofañodɨ noocafutuuhi. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañodɨ diibotɨ neehi:
Aivojɨɨbo imomofañodɨ unuucuuno, siino boobanɨcafutucuujitɨhi: Ɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
22 Jaamaño Jesu bohonohiijɨ eedeejɨhallɨvɨ aivo iiminoco agaajasuubo.
23 Mɨɨro itɨconɨo sacerdotemɨ aivo ajashutɨhi, iguijevehicaumaño gueenene icahicautɨmo.
24 Jaanotɨ Jesu iguijevetatɨmaño diibo sacerdotetɨ iicano sifiivɨ siino jeenetɨhi.
25 Jaamaño fahiijɨvaro taajasujiruubo diibofeenedɨ Moocaanivɨ ifiitɨvomoco, ufucuro mɨllɨ iicatɨmaño diitohallɨvɨ Moocaanico idilluhicaqui.
26 Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhai mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, ɨdicubama achahaabo imitɨbama achahaabo imitɨmɨnaatɨ ijeevadɨ udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanɨcɨvɨ agañiiyɨcɨcafutuubo icano.
27 Jaamaño saatoho sacerdotemɨ aivojɨto iicabadɨ jeevatɨibo diito naha asimɨco agaisiraicɨmoro fafucuvaacɨvɨro jeecɨvoco eetavehicamo. Jaanoco itɨconɨ sacerdote iimitɨhallɨvɨ jeecɨvehi. Jaanohallɨvɨ jari miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ jeecɨvomo. Jaanotɨ Jesu sano famoohallɨvɨro jeecɨvucuuhi, safooro ifiico iinoro aacɨusumi.
28 Jaanotɨ Moise tajɨɨba ficuuhi miyamɨnaa iimitɨmoco. Jaanotɨ toono tajɨɨbabuunatɨ Moocaani imomofeenedɨro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ. Jaamaño diibo mɨllɨ iicatɨibo fahiijɨvaro iicaqui imiibotɨ eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijɨhallɨtɨ Iicaabo.

1 Aivo jino imiyaanoco monoono, mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo Cristo
jillɨ ejeevaabo casɨɨvutuuhi niquejefañо Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ
imiyanaagonovɨ.
2 Jahɨgo sacerdotetɨ jeecɨvoobo imiyaaja iimija Moocaani iijafañо. Jaaja
miyamɨnaao usetɨ eheetavocafotoja icatɨno; Aivojɨɨbofeenedɨro iicaja.
3 Paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtotɨ ificucafotomo icahi asimɨco agaisir-
aicɨmoro Moocaanico ijeecɨvequi. Jaamañо bu tollɨro Jesucristo iguijeve-
uneri ita iicamohallɨvɨ jeecɨvuuhi.
4 Jaabo jiijehallɨvɨro iicaruva ajashunogayɨ sacerdotetɨ icajitɨruubo. Mɨɨro
icamehiica sacerdotemɨ Moise tajɨɨba onoono jeecɨvoquerehiica omoonɨmo.
5 Jaamo jito sacerdotemɨ ijeecɨvoco moonɨhicahi niquejefañо iicaja ɨjɨmɨco
ɨɨcɨjahajefañоro. Magaajahi jillɨ ihɨjɨmɨro iicanoco, mɨɨro Moise tabernac-
ulo onoojaco iheetavequi omoonɨusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meecɨ,
jaaboro imino deetavo paryɨ, johono ɨco ifagajɨhallɨvɨ ɨɨfusuujabadɨro,
nooboro.
6 Jaanotɨ naha mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo Cristo ijeecɨvoco eetavehi. Aivo
janaanɨcɨ imiyajeecɨvoco eetavoobo diibo bohono iijɨhallɨtɨ iicaabo toono
aivo imino onoocɨnɨnoco aacɨguunofañоtɨ iicano iicamañо.
7 Jaanotɨ itɨconɨ unuuno iijɨ iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijɨco
eheetavono.
8 Jaarunaa mɨɨro Moocaani tusumio miyamɨnaa imitɨco atyɨmeuhi
Caatɨnɨhaamefañо diitotɨ unuubadɨ:
Aivojɨɨbo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijɨco Israel
miyamɨnaama, Juda miyamɨnaama icano eheetavono.
9 Diito eedeetemɨhaima eheetavuno iicabadɨ icajitɨno, johono diitoco ihusetɨ
agaayɨcɨuboro Egipto jiinɨjetɨ ihiinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajɨco
imino moonɨutɨmo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.
10 Jaanotɨ ufucu iicaji tufucujebuunatɨ Israel cuumimɨnaama taajɨco ehee-
tavejino jillɨji, noobo Moocaani: Tatyajɨɨbaco ficuji diito esɨcɨnɨfañо. Jaaboro
ijeebɨɨnofañо toonoco caatɨnɨji. Jaadɨ jari uujoho diicaaniji. Jaanotɨ diito uutɨ
taacuumimɨnaaji.
11 Jaadɨ itɨcovoocɨvɨ saafiisari igataavomɨnaafico, bu inahaboco icano
Aivojɨɨboco igaajaqui jɨɨbogorajitɨno, famoovaro uco agaajajimañо. Famooro
diitotɨ uco gaajajimo iguiraabo, aajashuubo icano.
12 Jaamoco uujoho iimitɨco imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitɨco
esafutucuujitɨhi, nooboro.
13 Jillɨ Moocaani bohono eheetavono iijɨtɨ ihiimaaboro, itɨconɨo iijɨco:
Eedeenetɨ, nuucuubo. Jaano eedeenetɨ iicacuuno unuucucuubadɨ iicamañо
goovacuujino ifinɨno.

9

Moocaani Iijahacɨ Jiinɨjeoja, Niquejeoja Icano.

1 Mɨɨro itɨconɨ unuuno iijɨfañо noocɨnɨno mɨllɨ Moocaanico iimejinehejeque
jiijehallɨri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafañо.
2 Jaaja tooja jillɨ eetavocɨnɨuhi, ɨmeganaagonovɨ aivo iimimañо onoomañeri
icauno cɨɨjɨgai iicuno, sano mesa icano, tomesahallɨri ijeecɨvo maahuno
icauhi icano,
3 bu jaanohallɨvɨ iicaubaryutyɨgaba bujɨnago icauno aivo janaanɨcɨ iimi-
mañо onoomañо.

4 Jaamañeri icauno Moocaani jeecivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onoono. Jaaruno aivo fañoo icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi. Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno, bu Moocaani ihiimaauno jiibogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto onooba. Jaaba paryi ihallidi orori jeesuciniuhi. Jaabafañoo icauhillu guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahillufañoo icauno mana onoono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro icaubujeci guiisibabujeci. Tubujecihallivi Moocaani atajiibaunoco acaatiniubujeci.

5 Bu toobahallivi eetavuumo miimisiici Moocaani toomominaatisi querubin onoomisi ijico. Diitisiti miyaminaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijijecuhuciri toobahallidi foboociniihicauhi asimi tiijeheri efefachuhicamañoco miyaminaa imitico Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunoti jisumi fanooro mijiibugucuutihi.

6 Jaajaco tolli eheetavuudi toojafañoo sacerdotemi fafucuvaaciviro feejiibuuhi imegaomañoo imimañoo onoomañovi Moocaani jeecivoco iheetavequi.

7 Jaanoti naha janaaniciviv iicamañoo aivo iimimañoo onoohigovi saafiiro idiiboro diito sacerdotemi aivojiibo feejibuuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimi tiijohoco asatyooboro Moocaanico jeecivejiibuuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibuusuqui, bu miyaminaa imitico ibuusuqui icano.

8 Jaano toonoti Moocaani Gaija miihaico gaajasuhi, oono imegaomañoo imimañovi Moocaani jeecivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi iifetehicautinoco.

9 Jaano toonoti jisumi magaajaqui. Miiro oono tomañovi Moocaanico ejeecivono, bu asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejeecivomo jeebii imiti buusucafototatihi.

10 Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi icano onoono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajiibano. Jaarunoco Moocaani ubuunaniciuudi sihidi jeevacuutino.

11 Jaamañoo jisumi Cristo asaacuumañoo, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo icacuuhi, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeecivucuuhi janaanici aivo imijafañoo. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jiijehalliri iicatija, eneejiruno.

12 Miiro Cristo aivo imimañovi jicafutucuuhi. Jaaruubo asimi tiijeheri ijeecivequi icatino, jilli itiijeheriro ijeecivequi. Miiro jaabo safooro tahigo jicafutuubo famoohallivivro. Jaaneri ifinijitino fiivoco miihaidi iciubo.

13 Miiro asimi tiijoho, bu niivimi seemeque altar onoonohallivi ijigasuguijino icaneri, iimitima iicamohallivi fefachufimo. Jaano imityama iicamañoo ifihallinocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui.

14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fine imi Cristo tiijoho janaanici imityama icahi. Miiro milli iicatino Gaijafeenedi Cristo ifiiriro Moocaanico jeecivuuhi imihinibama achahano ifiico iguijeniuneri. Jaabo tiijoho mojeebii imiti miinoco guijevefañoo asatyonoco, miihaico nitihi, Moocaani iicaaboco mejeecivequi.

15 Jaamañoo Jesucristo jino bohono iimaa eetavominaafi. Miiro diibo guijevefeenedi, eedeehiimaaguiinovi imitinoco omooniuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinijitino busumijeque diibo unuunoco gaayiciji.

16 Miiro saafi inehejediti: Jillicahi momooni, nooboro ihiimaahaameque acaatinino. Jari diibo iguijevecuudi toohaame onoobadi moonicafetefino.

17 Miiro diibo iguijevetinohachuta toohaame onoobadi moonirataatino. Jari diibo iguijevecuunobuunati toohaame onoobadi moonicafetefino.

18 Jaamañoo iticonio iimaa eetavo ticonicafutuuhi tiijoho gañiifeenedi.

19 Miiro Moise paryi Moocaani atajiibaunoco paryi famoocoro
miyaminaaco jiibuguuhi. Jaaboro oveja ijeene taataco tifaiñoco iiciuboro, bu
hisopo onoohohaafeque iiciuboro, toohaafe nijequevi tootaataco ificuuboro,
asimi tiijoho nifaihuma icanofaño acaduuhacuuboro, itajiiba aameque
fefachuubo, bu tolliro paryi miyaminaahallivi icano.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tiijoho miyaavusuhi amiihaidi Moocaani
iimaaco atajiibanoco.
21 Jaabadiro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryi toojafaño iicaunehe-
jeque tooneri Moocaanico ejeecivehicauji nehejeque icano fefachuubo.
22 Jaano toono tajiiba onoobadi fiiticujiruno paryi fanoovaaro tiijeheri
imibachucafotonicino. Jaamaño tiijohoco igañiitiruva, imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitico Buusuuhi.

23 Miiro toono niquejefaño iicanobadi jiijehallivi iicaunoco imibachuhi-
caumo asimico agaisiraicinofañodi. Jaano toono niquejefaño iicaneheje
asimico agaisiraicino janaanici aivo iiminocoro esuhi.
24 Jaabadi Cristo miiro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafaño
jicafutuutihi. Miiro jilli tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli
niquejefañoro jicafutuubo. Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mo-
hallivi ihiimaaqui.
25 Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojiibo faficabaciviro safooro jicafetefihi
aivo iimihigo onoohigovi itiijoho iicatineri Moocaanico ijeecivequi. Jaanoti
Cristo saicino iguijeveneri jeecivotatihi.
26 Jaanoti tolli iicaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo siicijetiro jiinije
ifiivuunotiro. Jaaruno tolli icatino. Miiro jisumi jino niinosumi Cristo safooro
saauhi fanoohallivi viro. Jaaboro guijeveubo imitico ibuusuqui.
27 Jaabadi famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadu-
jino icaji.
28 Jaabadiro Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiinijeminaa imitico
ibuusuqui. Jaanobuunati siino saajiibo jiijehallivi. Jaaruno tusumi imitico
ibuusuqui icacuujitino. Jilli diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10

1 Jaanoti miiro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno.
Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatihi. Jaamaño tajiiba, toono asimi
gaicaauco faficabavaviro omoonifofeenedi Moocaanijaagovi ofoomoco imi-
tusutatihi.
2 Jaanoti miiro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino
tolli moonihicacuujitirumo. Miiro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuuruva,
iimitima iicanoco esicicinicujitirumo.
3 Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco fafi-
cabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi,
4 toono asimi tiijoho miyaminaa imitico ubuusuutimaño.
5 Jaamaño jiinijehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:
Uuro gaajacuhi iijoho idiimogotinoco asimico iidi agaisiraicinoco, bu asimico
ico aacinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi.
6 Miiro ico imo imo moonitino iidi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico
ibuusuuqui asimico agaisiraicineheje icano.
7 Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetave-
qui; oono uuti Caatinihaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.
8 Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihi, asimico diibedi agaicaaunoco, bu
asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibuusuqui asimico ijigasunoco icano.

Jaabadiro bu toono Moocaanico imo imo moonitihi, toono tajiiba onoobadi omooniruno.
9 Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi, nooboro. Toono eedeehasimi gaicaauco Moocaani ifinisuuboro, toonoco boobaniibo bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco.
10 Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuuhi, Moocaani iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.
11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeecivomoro icaniciihi, imitico buusuujitirunoco.
12 Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihalliviguijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casiivuubo fahiijivaro iicaqui.
13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguiinovi ificucafetejinoco.
14 Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro milli icacuutimo iicaqui.
15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Miiro iticoni jilli nuubo:
16 Miiro jilli noobo Aivojiibo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati diitoma jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebiifaño tatyajiibaco ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.
17 Jaadi bu siino noobo:
Ufucuro esafutucujitihi diito imitico, bu diito imitico omooninoco icano, nooboro.
18 Jaamaño imiti ubuusuucafutucuudi siino jeecivoco toonohalliviteetavoratacuutatihi.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii ñihicugotimo aivo iimihigovi mijicafetequi Jesucristo tiijohofañodi.
20 Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo Cristo ififañodi mafatyequi, eneejiruno.
21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuuhi, Moocaani iija niquejevi iicajafañoo.
22 Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebiima mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebiinoco niticuuhi mohimitico esicinicuutimo miicaqui, bu jaabadiro mofiinoco imino nifaihuri niticuubo.
23 Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofañoro miicaqui, siino iijijaagovi fatyucuutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañitatimañoo.
24 Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi mahamusucasinoco toonofeenedi sitaaco magaijinoco mihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano.
25 Bu tolliro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efeehicatimobadi iicatimo miicaqui. Ɨvi jilliro fahigovavi mesefasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi miicaqui, oono Aivojiibo Cristo asaajifucu ifiitivucuunoco magaajamoro.
26 Jaanoti miyaanoco magaajacuurumo jilli imitico mihimogomoro momoonihachiiji, chahacuuno siino imitico ibuusuuqui toonohalliviguijenimoro ejeecivejino.
27 Ɨdiinoro naha mohalliviicaji ñihicuneri miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi ciijigai, sihidi inifotono ijigasunoro, finisuji Moocaaniminaaco.

28 Mɨɨro saatoho Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmohallɨvɨ miimɨsiicɨ ɨjɨɨbugusumi, diitoco ɨdaasugotɨmoro gaicaaufimo.
29 Imi fɨne jaano janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno moonɨcafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadɨ omoonɨmoro, bu itɨɨjohoco ɨtɨhɨɨsumoro, bu tollɨro Moocaani Gaija diitoco agaijɨɨboco: Imitɨno, eneehicamo. Mɨɨro totɨɨjeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito nitɨcafutuuhi.
30 Mɨɨro magaajacuuhi Aivojɨɨbo Moocaani unuunoco: Uujoho ɨdɨɨboro ahaamɨjiibo. Uujoho ijaadaco acɨji, nooboro. Tollɨro bu nuubo: Aivojɨɨbo iicuumimɨnaaco ijaadaco acɨji, nooboro.
31 Jaamaño aivo sihidɨ jeevano ñɨhicuno iimitɨno miyamɨnaa Moocaani iicaabo usefaño ɨɨfetejino.
32 Jaaneguiiha amɨɨhai itɨconɨ mihicaunoco mehesafoto Moocaani jɨɨbogoco magaayɨcɨnobuunatɨ, amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨusumi majaabɨcɨunoco.
33 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi. Jaamohallɨtɨ mihicamoco mihimuguuneri tollɨro ɨdaasuno mihicauhi.
34 Tollɨro bu amɨɨhai cɨvojafaño iicaumoco mɨhɨdaasuguehicauhi, tollɨro bu imo imo majaabɨcɨuhi amɨɨhai busumijeque udumɨtɨɨcɨhicausumi, niquejefaño aivo janaanɨcɨ imino busumije ufucuro ifinɨjitɨno iicanoco magaajamoro.
35 Jaaneguiiha toono iguitɨmo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amɨɨhaico imino busumijeque acɨji.
36 Jaaneguiiha imino majaabɨcɨmoro Moocaani iimogobadɨ momoonɨ. Jaamo diibo unuunoco magaayɨcɨji.
37 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, gueenene icatɨɨbo.
38 Jaanotɨ imino iicamo imiyaavogo sefafeenedɨ icaji. Jaanotɨ dojɨcuvɨro iminifotohachiijɨ, diiboma imo imo icajitɨhi, noonoro.
39 Jaaruno mɨɨhai dojɨcuvɨro iminifetefimoco ifinɨsufimooto mihicatɨhi. Jillɨ miyaavogofeenedɨ ijeebɨɨco ataajasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

1 Jino miyaavogo: Ufucu magaayɨcɨjinoco imino magaajamoro motoomono, bu tollɨro mahatyɨmetɨruno miyaano iicanoco imino magaajano icano.
2 Mɨɨro moheedetemɨhai ɨvɨ imitocafutuuhi imiyaavuguumaño.
3 Bu miyaavogofeenedɨ magaajahi jiinɨjeque, bu paryɨ niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedɨ eheetavuunoco. Jaamaño sɨɨcɨje aatyɨmerautɨnotɨ jino mahatyɨmeneheje eetavocafutuuhi.
4 Mɨɨro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecɨvo janaanɨcɨ, aivo imineri Moocaanico jeecɨvuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijeecɨvoco gaayɨcɨuhi. Jaamaño Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jɨɨbogotɨ magaajahicahi.
5 Bu tollɨro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotɨɨboro niquejefaño satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyɨmecuutɨmo Moocaani asatyuumaño. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono diiboco asatyujino ɨmegavɨ: Enoc imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro.
6 Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonɨsujitɨrahi. Mɨɨro Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.

7 Jaabadiro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco
ijiibuguunoco atyimerautirunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco ee-
tavuubo paryi iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedi jiinije
miyaminaaco ifinisuqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuuhi
imiyaavuguumaño.
8 Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhu-
vaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aaciujino jiinijejaago. Jaabo
ijiinijeti fuuhi, jilli agaajatino jiinijejaago.
9 Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aaciguuno
jiinijehallivi siicuumiminaafibadi icaubo. Jaabo tahigo nijeganoguiinoro
icaaboro feehicauhi. Jaabadiro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano
icahicauhi toono unuunoco agaayiciurumisi.
10 Miiro Abraham guiinehicauhi ufucuro ifinijitinocuumico. Jaacuumi
oovominaafi, bu iheetavominaafi icano Moocaani.
11 Jaabadiro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo
seemevauhi. Miiro gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco
imiyaavuguumaño.
12 Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo si-
hidi iyaachimihaivauhi, ajashutino niqueje meeciridimo, bu paryi muuai
jiinigaiyihaiño ajashutino oovoratino iicadino.
13 Jaarumo paryi famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayicitimoro.
Jilli imiyaavuguumaño tehesinotiro aatyimeuneriro imo imo icahicaumo.
Jaamoro nuumo: Miihai jijeoto mihicacuutihi. Jilli jiijehalliri gueenene
mihicajitihi, noomoro.
14 Jaamaño tolli ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinije imiyajiinijeque gui-
inomoro ofoonoco.
15 Jaanoti miiro tahigoti asaauno jiinijequere ihesamaaiuruva, tahigovi
dojicuviro uumiujirumo.
16 Jaanoti iimino jiinije imiyajiinije iicajeque imuguumo, niquejefaño
iicano jiinijeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro
onooneri nucufevetiibo, miiro diibo diitedi cuumico tahi eheetavucuumaño.
17 Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco
inisuusumi, illi Isaac onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico
ijeecivequi. Miiro idiiboro illi iicauboco; diibofeenedi Moocaani unuunoma
iicaujiruuboco.
18 Miiro jilli nuubo: Isaacfeenedi diiyaachimihaima diicaji, nooboro.
19 Miiro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani
ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayiciuhi
iguijeniurunofañoti.
20 Jaabadiro bu Isaac imiyaavuguumaño illimisi Jacob, Esau icamisico:
Imino mihicaji, nuuhi.
21 Jaabadiro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino imegaviro Jose
seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivi esefaquifutuuboro
Moocaanico imuubo.
22 Jaabadiro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmico nu-
uhi, Egipto jiinijeti ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajiibauhi: Jilli jei
tabacinoco momooni, nooboro.
23 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimisi fataniuhi
ifiivuusumi miinihibaaci, sanihiba idiino ticovovi aivo oovosiiuneguiiha.
Jaamisiro iguiutimisi Egipto jiinije aivojiibo: Seemeque magaisiraici,
nooboro atajiibaunoti.

24 Jaabadiro bu diibo Moise ujusicuudi imiyaavuguumaño imuguutihi
Egipto jiinije aivojiibo aicigai iseemeneti ificujirunoco.
25 Jilliro imuguubo Moocaani cuumiminaama idaasuno iicaunoco.
Jaaboro imuguutiibo jiinije imitiri jihachutaro imo imo iicaunoco.
26 Miiro diibedi Egipto busumije janaanici aivo imiuno Cristohalliti
idaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aaciujinocoro utuumu-
maño.
27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiinijeti fuubo toojiinije aivojiibo
icajiisuco iguitiibo. Miiro sefano icaubo omooniujinofaño Moocaani
aatyimeratiiboco aatyimeubobadi.
28 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jiibaimoco eheetavuuboro
tajiibaubo iguhuganoco ovejami tiijeheri ijeesuqui toonoti Moocaani
toomominaafi guijeniminaafi, Israel seemeti ihamiyaaboco guijenitiibo
iicaqui.
29 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño israelmi Tifai Muuaifeenedi fatyuuhi,
imuuai nifaihuco fahigovaaciv udugaacusuumoro ijiinijehallidiro fatyu-
umo. Jaamo dojicuti egiptominaa ufuurumo jilliro macaniuhi.
30 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallidi emecucinuno
callajaavuuhi, israelmi tuucuumihallidi sahuse juugahuseti mifucuci icano
iviuvuuno nijequeti.
31 Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoogo imiyaavuguumaño Moocaan-
ico uguubuutimo iguijeveusumi guijeveutigo, diigo Israel gaajavi agallu-
umoco imino agaayiciumaño.
32 ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finijitiruno Gedeoditi jiibuguruva,
bu Barac onooboditi, bu Sansonditi, bu Jefte onooboditi, bu Daviditi, bu
Samueldi, bu paryi Moocaani iimaaminaaditi icano jiibuguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumaño siijiinijeminaaco ajashutino guiinoniumo, bu
tolliro imino ijiinijeque tajiibahicaumo, bu tolliro Moocaani aaciguunoco
gaayiciumo. Jaamoro bu tolliro jicumi eedujirumo iijinoco jimihicusuumo,
34 bu ciijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijeniujirunoti
taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu minaavi mityano iicau-
moro siijiinijeo amocasiminaaco guiinoniumo,
35 bu saatoho gaigoomi iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco
gaayiciuhi. Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omooniuneri, toono
diitoco idaasuno omooniunoti igutuutimo, siino ubuheetemere imino iica-
jinocoro imuguumoro.
36 Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu
ahaaminehejeri, bu jigaiñehineri isisimoro icivojaaniunehejeri icano.
37 Jaanoti saatoho guijeveuhi guiisibaneri ahaamiuneri. Jaanoti bu saato-
hofeenedi feeducucafutuuhi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi. Jaanoti
saatoho fahigovavi iguefiivomoro feehicauhi, asimibadi asimimeeheneri
ofoboocamaaimoro, diitoco idaasuno omoonineri sihidi idaasuno iicamoro.
38 Jaamo diito miyaavogofañodi aivo obociumaño jiijehalliri iicaujitirumo
icahicauhi. Jaamo sicaihiguehejedi igomoro feehicauhi, bu ifagajinohallidi,
bu jiinijepaajenefañodi, bu guiisihojinofañodi icano.
39 Jaarumo paryi diito imiyaavogofeenedi iimitusucafutuurumo Moocaani
aaciguunoco gaayiciutimehiica,
40 m-mihaidi aivo imino mohimegaro agaayicitino.* Jaadi jari diito
miihaima sano iimitusunoco gaayiciji.

---

* **11:40** Sahaamefaño noono: iminoco ificuumaño.

12

Jesucristocoro Mɨhɨɨfɨnɨcɨ.

1 Jaaneguiiha sihidɨ diito miyaavogoma iicaumo fahɨgovadɨ mɨɨhaico imibocɨnɨnoco magaajamoro, masɨɨ uufocovɨ mejeevesuqui paryɨ imitɨco mɨɨhaico iijeevesunoco, bu tollɨro jino imitɨ mɨɨhaico ɨmɨtasunoco icano. Jaamoro masɨɨ majaabɨcɨmoro sefano mefeequi jino mohɨmega ofoocɨnɨneri.
2 Jesucoro ɨɨfɨnɨcɨmoro, diibotɨ jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. Mɨɨro jaabo Jesu ɨmohobujehallɨvɨ guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecɨvotɨɨboro, tollɨ ɨdaasuno iicaunobuunatɨ aivo imo imo iicaujinoco agaajaumañoʼ. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
3 Jaanoco amɨɨhai mehesamaaje, jaamoro Jesuditɨ magaaja imitɨmɨnaa useri ɨdaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvomoro mejeevesudino.
4 Mɨɨro amɨɨhaihiica miguijevetɨhi imitɨma momoonɨcasihicanohallɨtɨ.
5 ¿Nacu fɨne amɨɨhai majabajeevecuuhi Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ afajɨɨnɨhicanoco? Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Taseemene, imino guubu Moocaani ɨco ahaamɨɨboro afagoonoco, bu deevesudino ɨco ɨhɨɨbasumi.
6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi, bu tollɨro aamɨfiibo iseemetɨ iicaqui agaayɨcɨcuumoco, noonoro.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai majaabɨcɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ iseemeque ahaamɨmoro fagotatɨhi?
8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨɨnɨbadɨ amɨɨhaico ahaamɨɨboro afajɨɨnɨtɨhachiijɨ, diibo miyaseeme mihicatɨhi, jillɨ ajevaseemebadɨro mihicahi.
9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi jiijehallɨvɨ mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico afajɨɨnɨmoro aamɨjiibuuhi. Jaamoco mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovɨ miminifoto fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico faguejiibuuhi jino gueenene mihicajitɨno jiinɨjehallɨvɨ miicaqui. Jaamo mɨɨhaico faguejiibuuhi diito imino iimogobadɨ. Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico faguehi mɨɨhai miyanotɨro imino mihicajineguiiha, mɨɨhaico iimimotɨ ificuuqui, diibo iimiibo iicabadɨ.
11 Mɨɨro magaajacuuhi mɨɨnoco ahaamɨmoro afagueeneri imo imo mihicatatɨhi, jillɨ mɨɨnoco aaivomañoʼ. Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo jeebɨɨma iicanoco, bu sajeebɨɨ iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mesefatusu miyaavogofañoʼ miniinovanoco, bu Cristoditɨ muhuumigonoco icano.*
13 Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaicoro miguiino amɨɨhai sefa niinovatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadɨ siino miniinovacujitɨhi.†
14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨɨ mihica. Jaamo iimino ifiima mihica. Mɨɨro iimino ifiima achahamo Aivojɨɨboco atyɨmejitɨhi.
15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani aacɨgonoco saatoho gaayɨcɨtɨmo mihicadino. Jaabadɨro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadɨ mejeevadino. Jaamo saatoho ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutɨmo mihicahi.

---

* **12:12** Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨɨhai usene iniinovatonoco, bu amɨɨhai memuɨɨjene iniinovatonoco icano. † **12:13** Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaico miguiino amɨɨhai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨɨhaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

16 Jaaneguiiha amiihaiti saatohoba buhigueejedi gaigoomima icadino,
bu Moocaaninehejeque mitihisudino. Miiro tolli Esau moonituhi iticonio
seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahalliviro.
17 Miiro amiihairyo magaajacuuhi dojicuviro toonoco Esau agaayicinoco
imuguurusumi diiboco tihisuubo. Jaaneri sihidi ataarunofañoo tolli
omoonituno siino imibachucafutucuutihi.
18 Miiro amiihai israelmi jogaji ifagaji mududiicijirugajivi ufuubadi
masaatihi. Jaagaji ciijigairi nifotocinituhi, bu jaagaji civonoguiino icauhi
fucubadi icanoguiino, bu tolliro sefano quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tolliro muguubuutihi miriicu oojinoco, bu Moocaani icooco diitoma
ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidi
dilluuhi: Miihaima iimaacuudiibo, noomoro.
20 Tolli nuumo Moocaani atajiibaunoco iguiumoro ajaabiciutimañoo. Jaano
jilli nuuhi: Ifagajico iquicumoco magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco
aamigari magaicaau icano, bu asi iicaruuboco, noonoro.
21 Aivo jano sihidi ñihicuno iifuvusuumañoo, Moise icauruubo nuuhi: Aivo
iñihicuri sihidi iguiiboro tererere icahi, nooboro.
22 Jaanoti naha amiihai masaahi Sion iicagajijaago, bu Moocaani iicaabo
cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifañoo sihidi
aivo ajashutino Moocaani toomominaa icahi.
23 Jaamo sahi igaicinihi Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi
Moocaani seeme niquejefañoo imomono acaatinicinimo iigaicinimojaagovi.
Tolliro bu Moocaani famoo dugaacuminaafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino
miyaminaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovi.
24 Tolliro bu Jesujaagovi, bohono iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro
bu itiijoho efefachucinino Abel tiijoho janaanicivi miihaico imino
ijiibogonojaagovi icano.
25 Jaaneguiiha mehesicini jaamo, miihaima ihiimaaboco tihisutimo mihic-
ahi. Miiro taajautimo, jaatyo jiijehallivi diitoco Moocaani unuurunoco ugu-
ubuutimo. Jaanegui imi miihai mataajajitirahi oono niquejefañoti miihaico
ocoovaaboco muguubutihachiiji.
26 Miiro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jiinijeque maryibasuuhi.
Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryibasuji jiinijeque, bu niquejeque icano,
nooboro.
27 Jaamañoo: Siino bu safooro maryibasuuji, onoonoti magaajahi, diibo
eheetavuuno paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idiinoro atyu-
uvejino amaryibatino.
28 Jaanoti naha Moocaani ihaivojico miihaico aacino maryibajitihi.
Jaanohallivi masii Moocaanico mejeecivomoro mihimequi, ñihicugomoro
bocigomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui.
29 Miiro Moocaani ciijigai ifinisufinobadi jeevahi.

13

Jilli Momoonihachiiji Moocaani Imo Imo Icaji.

1 Jaaneguiiha Cristofeenedi amiihai nahabomi iicamoma magaijicasinoco
mejeevesudino.
2 Amiihai iijavi agasemeque imino magaayicihiica. Miiro tolli
omoonihicaumañoo saatoho Moocaani toomominaaco iijafañoo gaayiciuhi,
diito Moocaani toomominaa iicaunoco gaajatimoro.
3 Tolliro bu mehesafoto civojafañoo iicamoti, diitoma sano civojafañoo mi-
hicamobadi. Bu tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amiihai
idaasuno mihicajirumañoo.

4 Tollɨro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amɨɨhai taabavacasico
mɨmɨhɨninɨdino. Mɨɨro Moocaani aamɨji aajevamoco, bu buhɨgueejedɨ sitaa-
jema iicamoco icano.
5 Bu nɨhɨbamɨco sihidɨ mihimoyɨɨcɨdino, amɨɨhaima iicadɨnomaryo imo imo
mihica. Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi:
Ɨco jeevesujitɨhi, bu ɨco gañɨɨjitɨhi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitɨmoro meneejirahi:
Aivojɨɨbo tahamusumɨnaafi iicaabo. Jaamaño iguitɨhi miyamɨnaa uco
omoonɨjirunoco, noomoro.
7 Tollɨro bu mehesafoto amɨɨhaico atajɨɨbajiibuumo iicajiibuunoco, bu tollɨro
amɨɨhaico Moocaani iijɨco ɨjɨɨbuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ɨvɨ
miyaavogoco magaajamoro tollɨro momoonɨ.
8 Mɨɨro Jesucristo diiboro fahiijɨvaro icaabo, ubuunavatɨɨbo iijɨ iic-
ahinɨɨboro, bu fahiijɨvaro iicajiibo icano.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai siyomojɨɨbogo agaajaratɨnoco magaayɨcɨcuudino.
Jaanotɨ naha aivo imino mojeebɨɨno Moocaani gaijɨ sefaco agaayɨcɨno. Jaanotɨ
toono machutahallɨvɨ atajɨɨbanotɨ mojeebɨɨno sefaco gaayɨcɨjitɨrahi. Mɨɨro
toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodɨ jinejebaco ɨcɨtatɨhi?
10 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico mejeecɨvono siibadɨro jeevahi. Jaa-
mañoo sacerdotemɨ, eedeehimihiijafañoo ejeecɨvejibuubadɨ omoonɨhicamo,
mɨɨhai jeecɨvofañoo iicajitɨrahi.
11 Mɨɨro judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbo asimɨ tɨɨjohoco aivo iimihɨgo
onoohɨgovɨ satyefihi, imitɨco ibuusuqui tooneri jeecɨvomo. Jaanotɨ ifaamoco
tuucuumitɨ buhɨgovɨ jɨgasunɨcɨmo.
12 Jaabadɨro bu cuumitɨ buhɨgovɨ Jesu guijeveuhi, miyamɨnaa imitɨco
itɨɨjeheri ibuusuqui.
13 Jaaneguiiha masɨɨ Jesujaago mefeequi cuumitɨ buhɨgovɨ, diibo nucufe-
suno iicaubadɨro miicaqui.
14 Mɨɨro jiijehallɨvɨ mɨɨhaidi chahacuumi ufucuro ifinɨjitɨno cuumi. Jaa-
mañoo miguiinehicahi ufucu asaajino cuumico.
15 Jaaneguiiha fahiijɨvaro masɨɨ Moocaanico mihimehicaqui
Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro jino mihimono mojeecɨvo iicanoco, masɨɨ fahiijɨvaro
meheetavehicaqui. Jaaneguiiha masɨɨ mihimequi moojɨri.
16 Jaamoro majabajeevedino imino momoonɨhicanoco, bu saatohoma
mɨhɨɨfocasihiica amɨɨhaima iicanehejeque icano. Mɨɨro jillɨ mejeecɨvono
Moocaanico imo imo moonɨhi.
17 Bu amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaguiinovɨ miminifotomoro diito amɨɨhaico
onoonoco: Jii, meneehica, mɨɨro diito amɨɨhai jeebɨɨnoco otoomomo
iicamañoo. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi diito amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ
Moocaanico ɨjɨɨbeguejinoco. Jaachiijɨ diito Moocaani dudɨcamaajeque
eheetavonoco imo imo moonɨjimo. Jaanotɨ imo imo moonɨtɨmo ɨdaasunoba
omoonɨhachiijɨ, ¿amɨɨhai jinejebaco toonotɨ mɨhɨcɨjitɨrahi?
18 Tollɨro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaahica. Mɨɨro mɨɨhairyo mag-
aajahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovavɨ imino mihicagonoco mihi-
mogomañoo.
19 Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Jaamo Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaahic-
ahi, diibo uco siino goovano amɨɨhaijaagovɨ igalluuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebɨɨco aacɨfiibo, Mohaivojɨɨbo Jesucristo
ita toomomɨnaafi aivo sihidɨ ejeevaabo itɨɨjeheneri bohono iimaaco
imiyaacaruuboco siino guijevefañotɨ ubuheetesuubo,

21 amɨɨhaico iimibachuqui. Jaamo fanoovavɨro imino mihicahi. Jaamoro
diibo imogobadɨ mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imoonɨqui Jesu-
cristofeenedɨ. Jaaneguiiha Cristoco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.
22 Tañahabomɨ, majaabɨcɨ jino amɨɨhaico afajɨɨnɨɨbo onoonoco. Mɨɨro
amɨɨhaidi jihaameque mɨɨdɨnoro caatɨnɨhi.
23 Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai magaajanoco, monahabo Timoteo cɨvojatɨ
ihiinucunoco. Jaabo goovano agasehachiijɨ, diiboco satyeji amɨɨhaico
emeecɨtodɨ.
24 Tollɨro bu paryɨ amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro paryɨ
miyaavogofañodɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano, tollɨro bu
Italiari iicamo monahabomɨ amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi icano.
25 Jaafa paryɨ amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi. Fɨne.

SANTIAGO

Santiago Fahɨgova Iicamedi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo jeecɨvomɨnaafi
icano iicaabo, taajɨco galluuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ ɨdɨino iicamo
Israel cuumimɨnaa faajiinɨjeri agavaracɨnɨmedi.

Moocaanitɨ Gaaja Saahi.

2 Tañahabomɨ imo imo mihica fanoova amɨihaico ɨnɨsusumi.
3 Mɨiro amɨihairyo magaajacuhi amɨihai miyaavogoco ɨnɨsusumi toonotɨ
magaajahicahi janaanɨcɨ majaabɨcɨnoco.
4 Jaanoco amɨihai jeebɨifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvo-
ratɨno imino majaabɨcɨhicaqui.
5 Jaanotɨ saatoho amɨihaitɨ gaajama machahahachiijɨ Moocaanico midillu
amɨihaico ihacɨqui. Diibo famoovaaco acɨhi gaijɨtɨibo, sɨguubutɨibo, bu mɨllɨ
nootɨibo icano.
6 Jaanegui midillu aacɨjinoco miyaavogomoro: Acɨjitɨibo, nootɨmo. Jaanotɨ
imiyaavogotɨibo muuai tyuucaibadɨ jeevahi guibuhuba juugahitɨ sinaague-
hivɨ asatyonɨcɨbadɨ.
7 Jaanegui tollɨ iicaabo Aivojɨibo Jesucristotɨ agaayɨcɨjinoco esɨcɨnɨdino.
8 Jaamaño tollɨ iicaabo jaachiijɨ sanooco imeguehi. Jaadɨ bu cɨvoho siinoco
imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebɨi sahɨgovɨro icatatɨhi.
9 Jaanotɨ saafi monahabo miyamɨnaa ɨmega jillɨ mɨhɨifoobo iicaabo, imo
imo iicaqui Moocaani ɨmega miyaabo iicaneri.
10 Jaanotɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo miyamɨnaa ɨmega obocɨtɨsumi imo
imo iicaqui. Mɨiro inɨhɨbamɨma iicaabo, ñaavahu deecano gueenene
iicatɨbadɨro gueenene icatatɨhi.
11 Nɨhɨba ihiinoobo sefano aachɨcɨsumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano
aifefihi. Jaamaño ihovosɨ goovano finɨhi. Jaabadɨ inɨhɨbamɨma iicaabo
inajeetefeenetɨ finɨji.

Mɨinoco Ɨnɨsunoco Majaabɨcɨno.

12 Imicani icaabo diiboco ɨnɨsunoco ajaabɨcɨibo. Jaabo ɨnɨsucɨnɨcuubo
toono jaadabadɨ iicano fiivoco gaayɨcɨjiibo chaahimɨgaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ
gaayɨcɨji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijɨmoco acɨji, unuunoco.
13 Jaanotɨ saatohoco ɨnɨsuno iimitɨnoco imoonɨqui eesamaaisunoco:
Moocaani mojeebɨico ɨnɨsuno, meneedino. Moocaani jeebɨifaño iimitɨno
eetavo esamaaje chahahi. Jaabadɨro bu mɨihaiñoobaco nɨsutatɨibo iimitɨnoco
imoonɨsuqui.
14 Jillɨ saatoho iinoro ifiitɨ iimitɨnoco iimoyɨicɨno asaano diitoco imitɨno
moonɨsuhi. Jaaneri tollɨ icafimo.
15 Jaano toono imitɨco mihimoyɨicɨnotɨ imitɨ fiivehi. Jaano imino ujusicuudɨ
guijeveque fiivusuno.
16 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, amɨihaico sita bañɨdino.
17 Paryɨ miyaano iiminoco mɨihaico aacɨno niquejetɨ, Moocaanijaagotɨ
saahi, jino aachɨcɨnɨmoco eheetavuubojaagotɨ. Jaabo Moocaani diiboro.
Jaamaño chahano ɨcɨvono diiboco ubuunavajiruno.
18 Jaabo mɨihaico fiivoco acɨhi miyaano jɨibogofeenedɨ. Jaamo diibo eheetavuuno basuta itɨconɨo onoovano iicabadɨ miicaqui. Jillɨ imuguubo, ijeebɨi onoobadɨ.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, goovano muguubuhica. Jaarumo
goovano mihiimaahicadino, bu goovano mɨsɨfiiratehicadino icano.
20 Jaanotɨ goovano ɨsɨfiiratefiibo Moocaani imogobadɨ moonɨtɨhi.
21 Jaaneguiiha mejeevesu paryɨ ɨɨdicunoco, imitɨno sihidɨ agahafucunoco
icano. Jaamoro sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro, magaayɨcɨ iimino
jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfaño abasucunoco. Jaabogo amɨɨhai jeebɨɨco ataajasu-
jino mityama icahi.
22 Jaanegui tobogo onoonobadɨ, momoonɨ. Jillɨ tɨcovono muguubunɨcɨdino.
Amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino.
23 Jaanotɨ tɨcovono uguubunɨcɨɨboro omoonɨtɨɨbo meecɨmefaño ihɨmeque
emeecɨɨbobadɨ jeevahi.
24 Jaabo ihɨmeque meecɨhi mɨllɨ ejeevanoco. Jaaruubo ofoodɨro jaba-
jeeveficuubo mɨllɨ ejeevanoco.
25 Jaanotɨ uguubunoco ajabajeevetɨɨbo imino mataajajino tajɨɨbaco
emeecɨɨboro toono onoobadɨ moonɨɨboro ofoobo imicani icahi omoonɨnovɨ.
26 Jaanotɨ saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco
ɨtɨcɨvusutɨno jillɨ ifiico bañɨsuhi. Jaabo miyaavogo jillɨ sɨcamaño.
27 Jaanotɨ miya miyaavogo, ɨmɨhɨnivatɨno Moocaani ɨmefeenevɨ icano jino;
jɨjovotoco mahamusuno, fibaijɨto ɨdaasuno iicamoco mahamusuno icano, bu
jaamoro jiinɨjemɨnaa imitɨri mɨhɨnivatotɨmo mihicano icano.

2

Miyamɨnaa Sabadɨro Mihicahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo caamovohɨgo iicaaboco
mimiyaavogomo saatohoco mobocɨgomoro saatohoco guiinovɨ mificudino.
2-3 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño
ɨjɨcamaaiboro, ihusetɨ iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino mag-
aayɨcɨmoro: Jino imimañovɨ casɨɨvo, meneejirahi. Jaanotɨ ɨɨdaasuubo
imitɨchehujema asaaboco, meneejirahi: Łɨjoho jahɨgovɨ jillɨ dulleeve, jahɨ
baavɨ casɨɨvo, noomoro.
4 Jaamo tollɨ momoonɨmaño amɨɨhaifeenevɨro saafiico guiinovɨ mificuhic-
ahi. Jaamo dugaacumɨnaatɨ mihicahicahi imitɨno esamaajema.
5 Agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco muguubu: Moocaani jiijehallɨtɨ ɨcɨhi
ɨɨdaasufiimoco, sihidɨ miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayɨcɨqui diiboco
agaijɨmoco aacɨguuno ihaivojɨco oono nɨhɨbamɨco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ.
6 Jaamaño amɨɨhai ɨɨdaasufiimoco munucufevesuhicahi. ¿Nacu diito
oono inɨhɨbamɨma iicamo amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoro, bu amɨɨhaico
guicɨmoro aivojɨto ɨmega asatyehicamo icatɨno?
7 Mɨɨro diito imitɨno iimaahicahi, sihidɨ ejeevaabo Jesucristo momotɨ, diibo
momofañodɨ amɨɨhai Cristota mihicaabotɨ.
8 ¿Nacu jeedɨ miyaano amɨɨhai imiya tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ
momoonɨhicahi? Mɨɨro noono: Sitaaco gaijɨ, difiico agaijɨbadɨro, onoonoro.
Jaabadɨ momoonɨhachiijɨ, imino momoonɨhi.
9 Jaanotɨ saatohoco mobocɨgomoro, bu saatohoco guiinovɨ mificuhachiijɨ,
imitɨco momoonɨhi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbaunohallɨvɨ
imitɨco mɨhɨcɨhi.
10 Jaanotɨ bu saafi Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco paryɨ onoobadɨ
imino moonɨhi, unuuruubo sanooco imino omoonɨtɨmaño paryɨ
fanoohimitɨfaño minifutucuuhi.
11 Mɨɨro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedɨ gaigoomɨma diicadino, un-
uuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedɨ

gaigoomima mihicatirumo, sitaaco magaicaaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajiibanoco imino momoonicutihi.
12 Jaanoti jisumi imino mihiimaamoro momooni, Jesu taajasu tajiiba onoobadi mihicatihachiiji ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaajacumaño.
13 Jaanoti sitaaco idaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino moonicafeteji. Jaanoti iidaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi.
15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama chahamo asaamoco, amiihaiti saatoho ciijigaico, machutaaco icano acitimo meneejirahi: Tahi feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacitihi ijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli bu jano imijirahi?
17 Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo sicamañejiru.
18 Jaanoti bu saatoho neejirahi: Ɨijoho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti uujoho tamiyaavogofañodi imino moonininicihi. Jaabo uco dihifusu jilli toono ticovono miyaavogocoro. Jaanoti uujoho ico ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi, nooboro.
19 Jaanegui iijoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro iicanoco. Jii, imino moonihi. Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere icamo.
20 Jaaruubo gaajatihi miiro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadi jeevahi.
21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño.
22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusiuhi tolli omoonimaño.
23 Jillitti miyaavuno Caatinihaamefaño onoono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayiciubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amiihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihi jilli ticovo miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti gaayiciibo.*
25 Jaabadiro bu Rahab onoogo ajevaminaago icauhi, gaajavi ufuumoco iijavi gaayiciugo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihigodi iicajiri galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani gaayiciuhi.
26 Jaabadiro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadiro bu miyaavogo imino momoonitino uchuumucuunobadi jeevahi.

3

Monejeba.

1 Tañahabomi, amiihaifaño sihidi jiibogominaati mihicadino. Miiro amiihairyo magaajacuuhi jiibogominaati mihicamoco janaanici idillujinoco.
2 Miiro famooro imitino momoonifihi. Jaanoti saafi imitino iimaatatiibo aivo ijeebii imino iicaabo. Jaabo tolliro bu paryi ifiico imino iticuvusunoco gaajahi.

---

* **2:24** (Rm 4.1-25)

3 Jaabadiro bu miihai caballomi iijifaño jigaiñehico mijiihacumoro muduujenitahi tohiri mihimogohigovi diiboco miticuvusuqui.
4 Jaabadiro bu mahatyime, tolliro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano sihigovi satyefihi. Jaarugaco iticuvusuminaafi ticuvusufihi ajashuruga iticuvusutagari imogohigodi.
5 Jaabadiro bu tolliro monejeba jeevahi ajashuruno mofiiti iicano iimaajirahi sihidi jeevanoco. Jaabadi guiraarubajico ajashuruno ciijigai jigasujirahi.
6 Jaano monejeba ciijigaibadi jeevahi, miino ifiivi ajashutino jiinijediino imiti ficuucinihi monejebavi. Jaano paryi mofiico faabohocoro mihininihi. Jaano ijimi ciijigairi nifotocinino. Jaamaño paryi diifi jiihaico jigasujirahi.
7 Miiro miyaminaa paryi faaboho asico jeevamaaisujirahi joomico, jiinimomico, bu paryi teehifañoo asimico icano. Jaamoco jeevamaaisunicicuumo.
8 Jaanoti miihaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitirahi. Toono imiti iicano aivo guiinoniratihi, namita agaicaaufineri mataanicinibadi jeevano.
9 Tobariro Mohaivojiibo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyaminaaco: Ɨdicuno, meneehicahi Moocaani ifibadiro eheetavumoco.
10 Miiro sahigotiro moojiti saano: Imino, monoono, bu: Imitino, monoono icano. Jaano tañahabomi tolli icatino.
11 Jaabadi ¿nacu bu sahojitiro nifaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano?
12 Jaabadi ¿nacu bu baacuho añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadi sahojitiro nifaihu saajitirahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanoti amiihaifeenevi saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachiiji toonoco ihifusuqui imino iicanofeenedi, bu toono igaaja diiboco ijeebiico siicutiyiba omoninofeenedi icano.
14 Jaanoti amiihai jeebiifaño sitaaco iinohallitiro mijiiheveneheje iicahachiiji, bu jilli amiihaiguiiharo sinehejeque momoonifihachiiji icano toono amiihai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidi gaajahi, noomoro. Jaamo tolli omoonimo miyaano iicanoco bañihi.
15 Jaamaño toono Moocaanijaagoti asaano gaaja icatino. Jilli jiinijeo gaajaro, miino esamaajetiro asaano gaajaro, bu ijitiro asaano gaajaro.
16 Miiro iinohallitiro sitaaco ijiihevene iicahigo, bu ifiguiiharo omoonifino iicahigo icano sajeebii chahahi. Jilli fanoova imitiro icahi.
17 Jaanoti Moocaanijaagoti asaano gaajama iicamo jeebii mihinivatihi. Jaamo sajeebii icahi, bu siicujeebiima icamo, imihuseme eesicinimo, bu iidaasugomo, imino moonimo, onoonoco jeenesutimo, jilli miyaanocoro neefimo icano.
18 Jaanoti bu sajeebii iicanoco imogomo, sajeebii icaco moonifihi ifi itiquevequi.

4

Jiinije Imitico Mihimeguedino.

1 ¿Cuucati amocasi, iibacasi icano amiihaifeenevi saahicahi? Amiihai jeebiifaño imiti imogoneheje, sihidi iicahigoti saahicano.
2 Miiro amiihai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatinoma mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohalliti mataquivomoro mihicitinohalliti momoonicasimoro mihiibacasihicahi. Jaamaño amiihai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutimaño.

3 Jaanoti midillurumo magaayicihicatihi imino midillutimaño. Jaamo mihimeguehicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañiiqui.
4 Amiihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaajatihi amiihai jiinije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miiro cajaatyohacho jiinijeque anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucuumo.
5 Miiro sicamaño iicatinoco jahi Caatinihaamefaño noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo miihaico sihidi gaijihi, noonoro.
6 Jaabo Moocaani miihaico amusuhi iimihuseri siinoco aacinofeenedi. Miiro jilli noono Caatinihaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico omoonimoma ibacasihi. Jaanoti iimihuseri amusuubo ijeebii isiicumoco, noonoro.
7 Jaanegui diibo iijiguiino mihica. Jaamoro ijico mejenaau amiihaiti igaaqui.
8 Moocaanijaagoviro mifiitivo, amiihaijaagovi bu diibo ifiitivequi icano. Imitiminaa amiihai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinije iicanoco magaijihicamo, amiihai jeebiinoco mihimibachucu.
9 Jaamoro idaasuno miminifotomoro, mataacasi macaninfobamaje, bu amiihai jejebaco, taafirati miminiiyu; imo imo mihicanoco, idaasuno miminiiyu.
10 Jaamoro Aivojiibo Jesuguiino amiihai ifiico miguiinoni. Jaadi amiihaico sihidi ejeevamoti ficujiibo.

Dinahaboti Diimaadino.

11 Tañahabomi, fahigova imitino mihiimaadino. Miiro inahabediti imitino eesamaaiboro: Iimitico, onoobo, bu Moise tajiibati imitino ihiimaaboro toonoco: Iimitico, onoobo. Jaabo: Tajiiba imitico, onoomaño, jilliro toonohallivi fagominaafiti minifetehi.
12 Jaanoti naha saafiiro icahi tajiibaco aaciubo. Jaabo diibo fagominaafi idiiboro ifinisujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanoti miijoho nacu iijoho: Sita imitico, eneejiruubo?

Gaajaratino Civohofucuvi Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amiihai jilli meneehicamo: Jaachiiji mefeeji. Jaanoti iicatihachiiji civohogo mefeeji tuucuumivi. Jaamoro tahigo mihicaji saficaba ticovovi naajeteuco mificumoro manaajeji sihidi nihibamico mihiciqui, meneehicamo.
14 Jaarumo magaajatihi civohofucu siibadi milliihacho mihicajinoco. ¿Milli fine miino ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenere goovano afatyoniciibadi jeevano.
15 Jaanegui jilliro meneehica: Moocaani iimogohachiiji tolli mihicamoro tolli meheetaveji, noomoro.
16 Jaaruno icanaaca amiihai suufenitimo mejenaauhicahi mitya mitya amiihai jeebiico momoonimoro. Jaano paryi toono imiti.
17 Jaanoti bu imino omooninoco gaajaruubo imino omoonitimaño imiticoro iciibo.

5

Inihibamima Iicamediti Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidi minihibamivamo, mataacasimoro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri.
2 Miiro oono amiihai nihibami tuucicuhi, amiihai imi gaachehuno nucucinicuuhi.

3 Amɨɨhai nɨhɨbamɨ, amɨɨhai oro icano tɨvacɨnɨcuuhi. Jaamaño magaaja-
cafutucuuhi jaabadɨro amɨɨhai ifi gueenene icajitɨhi cɨɨjɨgairi ɨjɨgasunɨcɨbadɨ
finɨji. Jaarunaa nɨhɨbamɨco sihidɨ aivo mititibaanɨhi jino niinoofucuje mihi-
cacuunaaca.
4 Mɨɨro bu amɨɨhai faguinoco ududɨcamaaihicamoco majaaduhicatɨnoco,
amɨɨhaico dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani mitya Aivojɨɨbo iicaabo,
amɨɨhai dudɨcamaajemɨnaa amɨɨhaico ajaadusunoco.
5 Jaamo amɨɨhai jiije jiinɨjehallɨvɨ iminoonoma mihicahicahi,
mihimogobadɨ. Jillɨ amɨɨhai ifiinoco mɨhɨcavasuhi niivɨmɨbadɨ jino
gaisiraicɨfucu gasecuunaaca.
6 Jaamo bu amɨɨhai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaa-
jirunobama achahamoco.

Majaabɨcɨmoro Moocaanima Mihiimaa.

7 Tañahabomɨ, jaanegui majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo Aivojɨɨbo
Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeecɨ, oono faguico abasuubo
ajaabɨcɨɨboro sajeebɨɨ toomonɨcɨhi itɨconɨo niija aigonoco. Jaadɨ niino niija
afatyonobuunatɨ ibasuta imino onoovanoco ihɨcɨqui iicanɨcɨbadɨ.
8 Jaabadɨ amɨɨhai majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo, quehecuno mihi-
camoro. Mɨɨro jino Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino fiitɨvucuhi.
9 Tañahabomɨ, sifiiditɨ fahɨgova imitɨno mihiimaacasidino, amɨɨhaico ufucu
toonoco jaadusudiibo. Mɨɨro Moocaani fagomɨnaafi iicaabo fiitɨcuuhi jino
guhugari icacuubo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, eneecau magaaja johono Moocaani iimaamɨnaa
diibeditɨ ɨjɨɨbeguehicaumo ɨdaasuno iicamoro ajaabɨcɨhicaunoco.
11 Mɨɨro mɨɨhai: Aivo imino icamo, meneehi ɨdaasuno iicanoco
ajaabɨcɨmoco. Mɨɨro amɨɨhairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo
ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨhicaunoco. Jaano nijequetɨ Aivojɨɨbo Moocaani
sihidɨ ɨɨdaasugunoco magaajacuhi. Mɨɨro Aivojɨɨbo mɨɨnoco agaijɨɨboro
ɨdaasuguefiibo.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico bu neehi: Jinooco imino mehesɨcɨnɨ. Siinoco
munuusumi niquejefañodɨ, jiinɨjefañodɨ, bu sinehejefañodɨ icano oovɨcɨmoro
meneedino. Jaanegui: Jɨɨhɨ, munuusumi: Jɨɨhɨ, meneehica sanooro. Jaanotɨ
bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Amɨɨhaico
Moocaani toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨdino.
13 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saafi ɨdaasuno iicasumi diibohallɨvɨ Moocaanima
mihiimaa. Jaanotɨ bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro
mamasiva.
14 Jaanotɨ bu saatoho iguihuvahachiijɨ Moocaani iija quillahutoco mu-
cuuhuva diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaamoro dɨɨrɨbari ihallɨ aivomañoco
ijeesuqui Moocaani momofeenedɨ.
15 Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji
Moocaani ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco omoonɨno ijeebɨɨfaño iicahachiijɨ
Moocaani diibo imitɨco buusuji.
16 Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco fahɨgovavɨ mihimibachucasi amɨɨhai na-
haboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ mihiimaa amɨɨhaitɨ toonoco
ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidɨ jeevahi.
17 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi.
Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba,
bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno icauno.
18 Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje basutaano
noovauhi.

19-20 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco saatoho dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ uhuumisuuboro diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo imitɨ sihidɨ iicanoco buususuubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi
ijiinɨjeneti sihɨ agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu Capado-
cia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadɨ. Jaamo
amɨɨhaico Igaijafeenedɨ itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii,
meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodɨ minitɨcafetequi icano. Jaamo
magaayɨcɨ sihidɨ Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ icanehe-
jeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo si-
hidɨ mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemetɨ fiivusucuubo. Jaabo Je-
sucristo guijevefañotɨ siino ubuheeteunofeenedɨ mɨɨhaico acɨhi imo imo
mehesɨcɨnɨno ifiico.
4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi Moocaani ibusumijeque
niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu
deecano ochoomobadɨ icajitɨno.
5 Jaamo amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amɨɨhaico
teemejiibo. Jaamo taajasuvɨ mɨhɨfetehi niinofucusumi ihacɨqui ificunovɨ.
6 Jaamaño amɨɨhai sihidɨro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amɨɨhaico
ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihicajihiica.
7 Mɨɨro amɨɨhai miyaavogo orobadɨ jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi
iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno
oro ifinɨfino janaanɨcɨvɨ sihidɨ jaaducafetehi. Jaamaño amɨɨhai miyaavogo
tollɨ ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano Jesu-
cristo siino asaadɨ.
8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo
jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidɨ imo imo
mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno.
9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai
miyaavogo jaada.
10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idilluumoro gui-
inehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amɨɨhaico
aacɨujinoco.
11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo ɨdaasuno iicauji-
nobuunatɨ iiminoco agaayɨcɨujinoco. Jaanoco diito esamaaihicauhi: ¿Mɨɨjoho
fɨne diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico
ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano.
12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi icatɨno, mɨɨhaidiro
iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amɨɨhaico jɨɨbogomo, bu di-
itoro amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco Moocaani Gaija niquejefañotɨ agalluubo
mityafeenedɨ ɨjɨɨbuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles
onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨɨhaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momoonɨ. Jaamoro imihusene
mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Jesucristo asaadɨ Moocaani amɨɨhaico iimi-
husefañodɨ aacɨjinoco.

14 Oono, amɨɨhai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaa-
jautɨsumi mihimeguehicaunehejeque momoonɨcuudino.
15 Jillɨro aivo imino mihica, oono Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaubo iimi-
ibo iicamaño.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨɨhai imimo mihica, jino uujoho
iimibadɨ, nooboro.
17 Jaamo amɨɨhai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryɨ
momoonɨhicanoco ɨhɨɨfɨnɨcɨɨboro gaajacɨhicahi sabadɨro saatohoco guiinovɨ
miniiyutɨɨbo. Jaaboco mihigui jino jiinɨjehallɨri mihicanohachuta.
18 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico taajasuhi amɨɨhai imitɨ ifiitɨ oono amɨɨhai
eedeetemɨhaitɨ magaayɨcɨunoco. Jaanoco amɨɨhai imino magaajahi jino
taajasu iicanoco oro, nɨhɨbamɨ icano ifinɨfineri ajaaduutɨɨboco.
19 Jaanotɨ naha ɨdɨɨnoro jino Cristo tɨɨjoho iimineri jaaduubo, oono cordero
iimiibo, imɨhɨnima achahaaboco agaicaaunɨcɨbadɨ diiboco agaicaauno
tɨɨjeheri.
20 Jaabo Cristo sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivutɨnaacaro tooneguiiha ificucafutuubo.
Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amɨɨhai iminoco magaayɨcɨqui.
21 Jaabo diibo Cristofeenedɨ amɨɨhai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo
Moocaani Cristoco guijevefañotɨ siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidɨ
bocɨco acɨhi. Jaamaño amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco
mehesɨcɨnɨhicahi.
22 Jaamo amɨɨhai jino miyaano jɨɨbogoco: Jii, monoomoro amɨɨhai
jeebɨɨnoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai nahabomɨco miyanotɨro
imino magaijɨ.
23 Mɨɨro amɨɨhai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetɨro miicaqui.
Jaaruno iguijevefino miyamɨnaatɨ mifiivono icatɨno, jillɨ Moocaani ifinɨjitɨno
iijɨfeenedɨ mifiivucuuhi.
24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Mɨɨro miyamɨnaa ñaavahubadɨ jeevahi, bu imitya ideecanobadɨ jeevahi. Mɨɨro
iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadɨ miyamɨnaa, bu im-
itya goovano finɨji, noonoro.
25 Jaanotɨ naha Aivojɨɨbo Moocaani iijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaajɨ jiijɨ toojɨ taajasu
iijɨco amɨɨhaico mɨjɨɨbogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitɨco mejeevesu, oono fanoo bañɨfiiranehejeque,
bu inehejehallɨtɨro mɨjɨɨhevenehejeque, bu fanoova sɨcamañeheje
jɨɨboocasico icano.
2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mɨfañoco iicanɨcɨbadɨ sihidɨ mi-
himogomoro miguiino Moocaani iijɨco aivo miyaano iicanoco. Jaamo
toonofeenedɨ mujusimoro mataajahi.
3 Mohaivojɨɨbo iiminoco magaajacuumo.

*Cristo, Ubuheeneguiisiba.**

4 Jaaneguiiha Mohaivojɨɨbojaa masaa, oono guiisiba ubuheeba iicaba iica-
jirubadɨ iicaabojaagovɨ. Mɨɨro jaaboco miyamɨnaa iimuguutɨmoro gañɨɨuhi.
Jaaruubo Moocaanidi imiyaabo iicaabo sihidɨ ijaadama iicaabo.
5 Jaabadɨ bu amɨɨhai diibo guiisibabadɨ ejeevaabobadɨ mejeevamoco,
Moocaani itemplojatɨ eetavehi, itaatɨro iicaqui sacerdotemɨtɨ eheetavoobo.
Jaamo amɨɨhai Jesucristofeenedɨ jeecɨvoco meheetavonoco Moocaani
igaayɨcɨqui.

---

* **2:3** Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadɨ jeevahi.

6 Jaamaño mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guiisibatɨ iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidɨ ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetɨmo iicaqui, noonoro.
7 Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidɨ ejeevaabo. Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono ɨfeteji:
Iija eetavomɨnaa ɨtɨhɨsuumoro agañɨɨuba jisumi aivo imiyaabatɨ minifetehi, onoono.
8 Jaabadɨro bu jillɨ noonoro onoono ɨfeteji:
Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañɨɨsuguiisiba icano, onoono.
Jaamo diito Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmo oono toba Cristo iicaabotɨ ananigaivacuumo, tollɨ iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

9 Jaanotɨ naha amɨɨhai Moocaani ɨɨcɨcucuumi, diiboco mejeecɨvequi sacerdotemɨtɨ mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosɨɨnehejeque mɨjɨɨbogo. Jaabo amɨɨhaico tajɨɨbahi ɨcɨvonoguiinotɨ mihiinomoro ihovosɨ seseefaño mɨjɨcafetequi.
10 Jaamo amɨɨhai itɨconɨ cuumibadɨ mihicautɨhi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumitɨ miminifutucuuhi. Jaamo amɨɨhaico itɨconɨ mɨɨjohoba ɨdaasuguutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecɨvequi Mihica.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhai jiinɨjetɨ sitabadɨ sihɨ mihicamoco neehi: Mihimeguedino amɨɨhai ifi imitɨnoco. Mɨɨro mofi imitɨ mojeebɨɨ imi esamaajeque finɨsujirahi.
12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatɨmo ɨmefeenevɨ. Tollɨtɨ diito jisumi amɨɨhaiditɨ imitɨmɨnaa iicanɨcɨbadɨ ihiimaarumo amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedɨ.
13 Jaaneguiiha jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimegueneguiiha miyamɨnaa aivojɨto onoobadɨ mihica. Emperador onoobo imiyahaivojɨɨbo onoobadɨ,
14 bu tajɨɨbamɨnaa iimitɨmoco icɨvojanɨqui, bu imino iicamoco ibocɨguequi icano agallumo onoobadɨ icano.
15 Mɨɨro Moocaani imeguehi amɨɨhai imino mihicanoco. Toonoco aatyɨmemere diito agaajatɨmo, bu jillɨ mɨhɨɨfomo iicarumoco icano amɨɨhaiditɨ: Imitɨmo, eneehicarumo illɨvequi.
16 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaguiino mihicatɨrumo mihimogomoro imitɨnoco momoonɨdino. Jaarumo ɨvɨ jillɨro Moocaani jɨjovotobadɨro mihica.
17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobocɨguehica, bu amɨɨhai nahabomɨco magaijɨ, Moocaanico mɨñɨhicugo, bu emperador aivojɨɨboco mobocɨgo icano.

Cristo Ɨdaasuno Iicaunotɨ Magaaja.

18 Jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨto onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amɨɨhaico ɨɨdaasugomocoro icatɨno, bu tollɨro iimitɨmoco icano.
19 Mɨɨro imino Moocaanico magaijɨmoro sɨcamañohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno.
20 Jaanotɨ bu, ¿mɨllɨtɨ amɨɨhaidi imijiruno iimitɨnoco momoonɨnohallɨtɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco majaabɨcɨno? Jaanotɨ naha iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno, toono naha Moocaani ɨmefeenevɨ aivo iimino.

21 Mɨɨro tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui.
22 Mɨɨro diibo sanooba imitɨco moonɨutɨhi, bu bañɨfiira diibofaño chahauhi icano.
23 Mɨɨro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautɨibo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi jaadamaaiutɨibo, jillɨro Moocaanico imino emeecɨiboro udugaacufiibovɨro sefahicaubo.
24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨicɨuboro ɨmohohallɨvɨ satyuuhi mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amɨɨhai mubuheeuhi.
25 Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhai ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi. Jaaboro amɨɨhaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro amɨɨhai jeebɨinoco imibaiyɨicɨhi.

3

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ atajɨibanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitotɨ saatoho imiyaavogotɨmo mɨjɨibogotɨrunaaca imiyaaveguequi amɨɨhai imino mihicanofeenedɨ;
2 jaamo amɨɨhai imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco aatyɨmemere.
3 Jaabadɨro bu amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanɨcɨ famañoovaje feedamaajebadɨ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno jɨcamaajeque icano.
4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨifaño aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu. Jaamoro ifinɨjitɨno ovosɨɨ sajeebɨɨ, sɨɨcuno icano jeebɨima mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.
5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.
6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨibanoco: Jii, onoogoro diiboco: Tahaivojɨibo, neehicauhi. Jaagobadɨ amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino momoonɨhachiijɨ.
7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaajacɨmoro mificu, bu mobocɨgo. Jillɨ iniinovaneguiiharo icatɨno, bu oono iimihuseri Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo ifiimaryo iicamaño. Jaanegui jillɨ mihica amɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨɨhaico neehi: Famooro sabadɨro imino mihica, bu fahɨgova mɨhɨdaasugocasi, bu mɨɨno nahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ, bu magaijɨcasi, bu sɨɨcujeebɨima mihica icano.
9 Bu amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jillɨro diitoco imino monoo. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi diibo amɨɨhaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui.
10 Mɨɨro ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitɨnoco iimaatɨmo iicaqui, bu bañɨfiiraco iimaatɨmo iicaqui icano.
11 Bu imitɨnotɨ buhɨgovɨ iminifotomoro iiminocoro imoonɨqui, bu sajeebɨɨ icaco iguiinomoro toonoma iicaqui icano.
12 Mɨɨro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanotɨ imitɨnoco omoonɨmoco imogotɨibo.

13 ¿Miijoho bu amiihaico imitino moonijirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momoonimoco?
14 Jaarumo iminohalliti idaasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui miiti mihiguidino, mihiguetedino.
15 Ivi jilliro Cristoco mobocigo amiihai jeebii Aivojiiboco. Jaaneguiiha fahiijivaro mihimibaicini. Jaamo amiihaico amiihai miyaavogoditi idillumoco mihiimusuji. Jilli Moocaanico bocigomoro siicujeebiiri mihiimaa.
16 Jaarumo imino mihica niji niji icatimo, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanoti imitino iimaahicamo inucufevequi.
17 Jaamaño iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tolli iimogohachiiji. Jaanoti imitinohalliti idaasuno mihicano imitihi.
18 Miiro Cristo mohimitihalliti idaasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino guijevecuutiibo iicaqui. Jaabo imitima chahauruubo miihai mihimitimohallivi Moocaanijaagovi miihaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi.
19 Jaano Igaijari ufuuboro bu siicije iguijevecinihicaumo jeebiino iji civojafaño iicaumoco jiibeguejeubo.
20 Jaamo diito siicije Noe iicausumi imiyaavuguutimo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitico ajaabiciiboro teemehicauboro: Fine imitejimobadi, esicinuboro. Jaagari nifaihuti taajaumo sahuse juugahuseti miitooci, saatoho idiinoro.
21 Jaano tonifaihu miinoco initino nifaihubadi iicano. Jaafaihufeenedi jisumi miihai mataajacuuhi. Jaano toono niti miino ifiico initino icatino, idiinoro Moocaanico miino esamaaje mihinivatino iicaqui midilluno. Jaanoro miinoco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedi.
22 Jaabo niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovi acasiivutuuboro giciniihi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomominaa, bu aivojito, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Miihaico Aacidineri Sitaaco Mahamusuno.

1 Jaaneguiiha bu amiihai idaasuno miicaqui mihimibaicini, oono Cristo idaasuno iicaubadi. Miiro idaasuno omooninoco ajaabicimo imitico ejeevesucuumo.
2 Jaamo jiinijehalliri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi iicaqui; ifi imogonocoro imooniqui icacuutino.
3 Miiro aivo ajashucutino oono Moocaanico agaajatimo omoonicibadi iticoni momoonihicauno. Miiro tusumi amiihai fanoova imitico mihimoyiicihicauhi, bu iimitino imogoco mihimoyiicimoro momoonihicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jiibaimonoco icano, bu jeebiibatiro adumoro, miihaiñoobaco mejeecivehicautihi, bu Moocaani afaguunoco fanoova ijimico eheetavonoco jeecivomoro mihicahicauhi icano.
4 Jaamoma siino magataavomoro iimitinoco momooniicuutineri eheetyemere amiihaiditi imitino iimaahicamo.
5 Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeeciiboro ijaadaco aacijiiboma paryi imibachujimo.
6 Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jiibogoco jiibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jiijehalliri iicausumi famoovaaco iicabadiro Moocaani omooniurumo.
7 Miiro jino fanoova ifinijino fiiticuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiimaa.

8 Jaano janaanicivi gaijicasima mihica. Miiro gaiji ajashutino imitico finisufihi.
9 Jaaneguiiha amiihai iijanofaño fahigovavi magaayicicasi iimaafiivotimo.
10 Bu fahigovavi mejeecivocasi amiihaico Moocaani aacidinehejeri. Jaano Moocaani amiihaico fanoovaaco aacinoco imino motoomomoro momooni.
11 Jaanoti bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiiji, Moocaani amiihaico aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahiijivaro. Fine.

Cristohalliti Idaasuno Mihicano.

12 Amiihai tañahabomi, sefaneri inisuno amiihaihalliivi asaasumi meheetyedino, ajabafiiranoti mihicaniciibadi.
13 Ivi jilliro imo imo mihica Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiima asaanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi.
14 Jaaneguiiha amiihaico Cristo iijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amiihai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amiihaihalliri iicamaño.
15 Jaanoti amiihai sita gaicaau, bu naniva, bu imiti mooni, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi idaasuno mihicadino.
16 Jaanoti naha saatoho Cristo momohalliti idaasuno mihicaneri munucufevedino. Jilliro toonohalliivi Moocaanico mihimo.
17 Miiro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani idaasuno omoonijino iseemeti iticovano. Jaano miihaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine Moocaani jiibogoco imiyaavogotimovi aallibaanijiibo omooniibo?
18 Miiro jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanegui milli fine icajimo iimitimo?
19 Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno iicarufeenedi imino iicamoro diitoco ifiivusuubo Moocaani usefaño ijeebiico ificuuqui. Miiro diibo abañitatiibo.

5

Miyaavogominaaco Afagoono.

1 Jino uujoho amiihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadiro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo idaasuno iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosiima ufucu asaadi.
2 Jaaneguiiha amiihai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco motoomo amiihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni Moocaani imogobadi. Jilli amiihaico atajiibaneguiiharo icatino, bu jilli nihibamicoro magaayiciquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje.
3 Amiihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo amiihai momooninoco aatyimemere igaajaqui.
4 Tolli momoonihachiiji, imiya toomominaafi agasedi amiihai magaayiciji imino chaahimigaco, milli icajitinoco.
5 Jaabadiro bu amiihai sicafe quillahuto iijiguiinovi miminifoto. Jaamoro sabadiro siicujeebiima mihicamoro fahigovavi: Jii, monoocasi:

Miiro Moocaani imogotihi: Aivo uujoho sihidi jeevahi, eneefimoco. Jaanoti naha siicujeebiima iicamoco iimihuseri amusufiibo.

6 Jaaneguiiha sihidɨ ejeevano Moocaaniguiino* miminifoto amɨɨhaico diibo
unuufucu agasedɨ sihidɨ mejeevamotɨ iminiiyuqui.
7 Jaaneguiiha paryɨ amɨɨhai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mɨɨro
diibo amɨɨhai imino mihicanoco imeguehi.
8 Jaamoro bu imino magaajamoro mehesɨcɨnɨ. Mɨɨro oono amɨɨhaimɨnaafi ɨjɨ
jɨcubadɨ nɨɨgooboro ɨguehi, aatyɨmeme miyaavogoco ifinɨsuqui.
9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodɨ sefano mihicamoro, tollɨro bu
fahɨgova iicamo amɨɨhai nahabomɨ, tobadɨro bu ɨdaasuno iicanoco
magaajamoro.
10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno mihicanobuunatɨ Moocaani amɨɨhaico
imino imibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo
diiboro Moocaani paryɨ fanoovaaco aacɨfiibo mɨɨhaico cuuhuvahi Jesu-
cristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño miicaqui.
11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco
caatɨnɨhi amɨɨhaico fajɨɨnɨɨboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ paryɨ ma-
gaayɨcɨneheje Moocaani mɨɨhaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨɨbogono. Jaanofañodɨ
quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani
amɨɨhaico iicaubadɨro ɨɨcɨumo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro diibo
taseemenebadɨ iicaabo Marco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨɨhai Jesucristota mihicamo sajeebɨɨma mihica.

---

* **5:6** Griego iijɨri janaanɨcɨ jillɨ noonɨcɨno: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, bu diibo minɨsumɨnaafi iicaabo amɨɨhaidi jihaameque caatɨnɨhi, mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi. Mɨɨro Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi famooro imiyaavogodɨmoco acɨhi iimico.
2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsico magaajanofeenedɨ amɨɨhaico sihidɨ imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ mofiguiiha mucuujɨvaachunoco, bu diiboco mejeecɨvequi mucuujɨvaachunoco icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco magaajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ, bu ovosɨɨnoonoco eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico ucuuhuvauboco.
4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano ajashutɨno, sihidɨ ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani iicabadɨ miminifetehi iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ mataajamoro.
5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanɨcɨ gaajari,
6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino matajɨɨbaneri, jaanoco bu mahamusu jaabɨcɨri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,
7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasineri, jaanoco bu mahamusu gaijɨma mihicaneri icano.
8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ amɨɨhai ifiino mɨhɨfonotɨ icajitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ feejitɨhi.
9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma chahahi, jabaiyɨɨmo; itɨconɨono iimitɨ initɨcafutuunoco ajabajevecuumo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro imitɨnofaño mahaquetejitɨhi.
11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mɨjɨcafeteji Mohaivojɨɨbo, Motaajasumɨnaafi Jesucristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco.
13 Mɨɨro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico eesaayuuboro afajɨɨnɨno.
14 Mɨɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ jiijeeque goovano ejeevesujinoco.
15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityatɨ, bu jiijehallɨvɨ asaaunotɨ icanoco mɨjɨɨbuguno sɨcamañooco mɨɨhairyo meheetavomoro mɨjɨɨbuguno icatɨno. Mɨɨro mɨɨhai mohaallɨɨri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨɨbo sihidɨ jeevaaboco.

17 Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco, bu imico icano diiboco aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi Moocaani ihovosɨɨri: Jaanɨ taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco.
18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨɨhai monohojɨneri muguubuuhi Mohaivojɨɨboma imibaaɨri mihicausumi.
19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨunoco. Jaanoco amɨɨhai mimiyaavogomo aivo imino momoonɨ. Jaano toono diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ cɨɨjɨgaimecu meseseevetɨnohachutaro ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaanotɨ Cristo cuujetavɨo meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco achɨcɨjiibo janaanɨcɨ imino Moocaanico magaajaqui.
20 Jaaneguiiha itɨconɨ jinooco magaaja, chahano Caatɨnɨhaamefañoo inoro ihesamaajeriro onoono.
21 Mɨɨro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨɨtɨro onoomoro acaatɨnɨuno icatɨno. Jillɨ Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaanidɨtɨ jɨɨbuguumo.

2

Sɨcamañooco Ɨjɨɨbeguefimo.

1 Jaabadɨro bu Israel cuumifañoo icaumo Moocaani iimaamɨnaabadɨ icarumo abañɨfifimo. Jaabadɨro bu icajimo bañɨfiira jɨɨbogomɨnaa. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ toovono ɨjɨcafotomoro sɨcamañehejeque jɨɨbeguejimo amɨɨhai miyaavogoco ifinɨsuqui, oono Aivojɨɨbo aamɨɨbo ataajasuubotɨ bañɨmoro. Jaarumo goovajino ifiicoro ifinɨsuno.
2 Jaamoco sihidɨ saatoho imiyaavogomoro diitobadɨro iminotɨno moonɨjimo. Jaamo tollɨ iicanotɨ sita miyahiijɨ jɨɨbogoditɨ imijitɨno ihiimaano.
3 Jaamo nɨhɨbamɨco sihidɨ iimogomoro amɨɨhaico nanijimo sɨcamañehejeque ɨjɨɨbogonohallɨvɨ. Jaarumo ifinɨjinotɨ taajajitɨmo mɨɨro sɨɨcɨjetɨro diitoco Moocaani ahaamɨjinofañoo icacuumo.
4 Buhɨcagaha itoomomɨnaa icaurumo imitɨco omoonɨumoco gaijɨutɨɨbo jillɨro diitoco jɨgaiñehiri isisɨuboro cɨɨjɨgaifañoo ɨcɨvohɨgo gañɨɨuhi, tahɨ iicaqui jaadusufucu agasejinohachuta.
5 Tollɨro bu sɨɨcɨjeo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ gaijɨtɨɨbo nɨfaibari amacanɨsuuboro diitoco finɨsuuhi. Jaaboro ɨdɨɨbocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyamɨnaaco ɨjɨɨbuguuboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedɨmomaryo.
6 Tollɨro bu Moocaani finɨsuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi icanoco cɨɨjɨgairi ɨjɨgasuuboro, baiguiijɨtɨ miniiyuuhi, toonobuunatɨ iicano imitɨ miyamɨnaa toonotɨ igaajaqui.
7 Jaanotɨ ɨdɨɨbocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitɨno iicanoco aatyɨmeebere ɨdaasuno iicahicauboco.
8 Mɨɨro diibo imino iicahicaubo fafucuvaacɨvɨro iimijeebɨɨfañodɨ ɨdaasuno icahicauhi diito imitɨno omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu imitɨno ihiimaanoco uguubuuboro icano.
9 Jillɨ Aivojɨɨbo taajasufihi ɨjɨ abañɨno ɨnɨsunotɨ diibota iicamoco. Jaanotɨ iimitɨmoco ficuubo jaadusufucusumi ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaabadɨro bu Moocaani ɨdaasuno moonɨji janaanɨcɨvɨ oono ɨɨdicunoco ifi iimogonoco omoonɨmoro, bu diibo tajɨɨbaco iimeguehicatɨmoco icano. Jaamo jenaaufifimo, jeebɨɨbatɨro moonɨfimo, iguitɨmo ɨñɨhicunoono mityatɨ imitɨnoono ihiimaanoco icano.

11 Buhɨcaga Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imityama icarumo diito
Aivojɨibo ɨmefeenevɨ: Imitɨno, onoomoro ɨibatɨhi.
12 Jaamo diito asimɨbadɨ ihesɨcɨnɨbama chahahi, oono sahiijɨtɨro iicacubadɨ
iicamo iimitɨmo, ifiivomoco agaayɨcɨmoro agaicaaufimo asimɨbadɨ iicacu-
umo. Jaamo diito agaajatɨnotɨ imitɨno iimaahicahi. Jaamaño asimɨ
iicanɨcɨbadɨ guijevejimo.
13 Jaamo ɨdaasuno icaji sitaaco ɨdaasuno omoonɨhicabadɨro. Jaamo: Imo
imo mihicahi, neehicamo gueenene icajitɨno safesugoco omoonɨmo. Jaamo
amɨihai jɨibaimonofaño ofoomoro amɨihaico nucufevesuhicahi jihovonehe-
jeri asafesuvomoro. Jaanotɨ amɨihaiditɨ sita imitɨno iimaahicahi.
14 Jaamo bu gaigooco jillɨ tɨcovono ɨifɨnɨcɨhicatɨmo, bu iimitɨco jeevesuhi-
catɨmo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaa-
jamo fanoovaaco iimogomoro ɨicɨnoco. Jillɨ Moocaani afaijacuumo iicamo.
15 Jaamo iimino jɨihaitɨ ɨmɨtacumo, johono Moocaani iimaamɨnaafi Bal-
aam onoobo Beor achibadɨ jeevamo. Mɨiro diibo imuguuhi iimitɨnoco
omoonɨunohallɨvɨ nɨhɨbamɨco agaayɨcɨujirunoco.
16 Jaaruuboco iimitɨhallɨtɨ asi burro ɨibauhi miyamɨnaafibadɨ
ihiimaauboro. Jaamaño fuutɨibo ijeegavoma.
17 Jaamo diito pisirigai inɨfaihuma achahanobadɨ jeevahi, bu aimuu-
faico guibuhuba sihɨgo asatyonɨcɨbadɨ jeevahi icano. Jaamo ficucɨnɨcuhi
fahiijɨvavɨro aivo ɨcɨvonoguiino iicacuuqui,
18 mɨhɨfonehejeque sihidɨ ejeevamobadɨ ihiimaahicamaño. Jaamo
iimitɨnoco ifi iimogonehejeque iimoyɨicɨhicanofeenedɨ jeevamaaisuhicamo
iimitɨnofaño iicahicaumotɨ miyanotɨro agaacuumoco.
19 Jaamoro diitoco: Amɨihaico iimino iicaco mahacɨji, neehicamo, diito bu
jɨjovoto icarumo. Mɨiro fanoohimitɨ iguiinonɨcumo imitɨ jɨjovotorucu.
20 Jaanotɨ bu Aivojɨibo, Taajasumɨnaafi Jesucristoco agaajaumoro jiinɨje
imitɨtɨ ataajacuurumo siino dojɨcuvɨro tonehejefaño ɨmɨtamo siino tonehe-
jeguiino minifetehi. Jaamo itɨconɨ Jesuco agaajautɨno janaanɨcɨvɨ imitɨno
minifetehi.
21 Jaamedi imijiruno oono imino jɨihaico gaajatɨmo iicano. Jaanotɨ iimino
tajɨibaco diitoco aacɨunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitɨno
icacuumo.
22 Jaamovɨ aivo imino ɨifotono jillɨ onoonɨcɨno: Jɨcu siino iguibamaajeque
dojɨcuvɨro faiyɨhi, bu faafaibaco initɨcuubo siino dojɨcuvɨro caamefaño jeefiji,
onoono.

3

Aivojɨibo Asaajino.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, jino siino amɨihaidi acaatɨnɨhaame. Jaahaamecɨfaño
imeguehi jino afajɨinɨnofañodɨ miyanotɨro amɨihaico eesamaaisunoco.
2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaamɨnaa unuunoco, bu Mo-
haivojɨibo Taajasumɨnaafi tajɨibaco gallumɨnaa amɨihaico ɨjɨibuguunoco
icano.
3 Jaaneguiiha jinooco itɨconɨ mehesɨcɨnɨ: niinosumi saajimo miyamɨnaa
Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitɨco iimogono onoobadɨro iicamo.
4 Jaamoro dillujimo: ¿Mɨillɨ iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Mɨiro
jiinɨjeque ifiivusuunotɨ moheedetemɨhaivɨ iguijeveunotɨ, bu jisumihachuta
jino jiinɨje iicabadɨro icahi, noomoro.
5 Mɨiro diito imogotɨhi agaajanoco niquejene sɨicɨjetɨro ifiivusucafutu-
unoco, bu Moocaani noojɨri nɨfaihufañotɨ jiinɨje iinuunoco jaanɨunobadɨ.
Jaanotɨ bu fahɨgovadɨ nɨfaihu iicanoco,

6 bu oono nɨfaihuri jiinɨjehallɨri iicaunoco ifinɨsunoco icano.
7 Jaabadɨro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinɨje icano jino iicano
cɨɨjɨgaiguiiharo ficuucɨnɨhi, diiboro Moocaani onoobadɨ. Jaagai cɨɨjɨgai
toonoco jɨgasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tollɨro iimihicatɨmo
finɨsucafeteji.
8 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco majabajeevedino, mɨɨro Mo-
haivojɨɨbedi safucu mil añobadɨ jeevahi, bu mil año safucubadɨro jeevahi
icano.
9 Jaabo Mohaivojɨɨbo unuunoco ajabajevecuuno icatɨno, oono saatoho
eneehicabadɨ. Jillɨ mɨɨhaico ajaabɨcɨɨboro imogoobo famooro iimitɨco
ejeevesunoco, mɨɨhaiñooba cɨɨjɨgaifaño footɨmo iicaqui.
10 Mɨɨro Mohaivojɨɨbofucu gaseji mehesɨcɨnɨtɨnaaca, oono nanivamɨnaafi
gaajacɨratɨnofucu asaanɨcɨbadɨ. Jaasumi niquejene paryɨ dubaicamaaiji
ñɨhicuno guubuvusunoro. Jahɨ paryɨ iicaneheje cɨɨjɨgairi finɨsucafeteji.
Jaabadɨro bu jiinɨje paryɨ toojehallɨri iicanoma jɨgasucafeteji icano.
11 Mɨɨro paryɨ jillɨ finɨsucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaanigui-
iharo mihicano, bu diiboco imino mejeecɨvono icano.
12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco ma-
hamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene cɨɨjɨgairi finɨcafeteji. Jaano
icɨɨjɨgairi tahɨ iicaneheje paryɨ chucucamaaiji.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono
niquejeneque, bu bojiinɨjeque icano. Jahɨgo paryɨ famooro imifiimo imino
mihicaji.
14 Jaaneguiiha, agaijɨmo tañahabomɨ, toonoco motoomonohachuta imino
mihica amɨɨhaico Moocaani sajeebɨɨma mihicamoco, bu mɨhɨnivatɨmoco
ihatyɨmequi. Jaanotɨ imitɨno icano mihicamoco atyɨmevadiibo.
15 Jaamoro magaajamoro Mohaivojɨɨbo asaatɨnohachuta sanoodɨmo
imiyaavogomoro itaajaquihica. Mɨɨro bu jinooco tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨubo
magaijɨɨbo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aacɨudɨneri.
16 Mɨɨro paryɨ ihaamenefañodɨ jinehejeque amɨɨhaico neehicaabo,
samañosafaño tɨhɨɨno noocɨnɨrunaaca. Jaanoco agaajatɨmoro, imino
imiyaavogotɨmo sihɨgovɨro iimitɨnojaagovɨro miniiyuhicahi, bu tollɨ
oono Caatɨnɨhaamefaño simañoohaamefaño onoonehejeque siibadɨ
iimitɨnojaagovɨro oovɨcɨmoro iimitɨnocoro moonɨhicamo icano. Jaamaño
ifiinocoro finɨsujimo.
17 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco ɨmegavɨro magaajacumaño
imino amɨɨhai ifiico motoomo. Jaamo iimitɨmo amɨɨhaico abañɨnofaño
minifototɨmoro amɨɨhai miyaavogofaño quehecuno mihicanotɨ aacototɨmo
mihicahi.
18 Jaaneguiiha aivo janaanɨcɨ imino Mohaivojɨɨbo Motaajasumɨnaafi Jesu-
cristoco magaajamoro diibo gaijɨfaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacɨsu
jisumi, bu fahiijɨvaro icano! Fɨne.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨɨhaidi macaatɨnɨhi jino itɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro iicacuunoco
mɨɨhai muguubuunoco, mohaallɨɨneri mahatyɨmeunoco icano. Jaaboco ma-
hatyɨmeumoro diiboco muhuseneri mududɨɨcɨuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa
iicaabo.
2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeumoro toonotɨ
mɨjɨɨbeguehicahi. Jaamo amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi jino ifinɨjitɨno fiivoco,
Moocaanima iicauhiijɨ mɨɨhaivɨ ubuhugaavuunoco.
3 Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi muguubuunoco, mahatyɨmeunoco icano.
Jaamo mɨɨhaima manahabovahi Moocaanima mɨɨhai mihicabadɨ, bu Illi
Jesucristoma mihicabadɨ icano.
4 Jaanegui amɨɨhaidi jillɨ macaatɨnɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨɨbo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨɨhaico jɨɨbuguhi. Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi
Moocaani seseene aachɨcɨnɨɨbo iicanoco. Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono chahahi.
6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mihicamo jillɨ
mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomaño, bu momoonɨmaño icano.
7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma magataacɨnɨhi.
Jaamaño mɨɨhaico Illi Jesucristo tɨɨjoho mohimitɨco paryɨ nitɨhi.
8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico mabañɨhi. Jaamaño
mojeebɨɨfaño miya iijɨ chahahi.
9 Jaanotɨ mohimitɨco Moocaanico mɨjɨɨbogohachiijɨ diibo aivo imihuseebe
abañɨtatɨɨbo, mohimitɨco ubuusuuboro paryɨ nitɨjiibo.
10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoohachiijɨ Moocaanico: Bañɨfifiibo,
meneehi. Jaamofaño diibo iijɨ chahahi.

2

Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo, Unuusumi Jesucristo Mohallɨtɨ Iicaabo.

1 Taseeme amɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco moonɨtɨmo mihic-
ahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco momoonɨhachiijɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.
2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano mɨɨhaidiro icatɨno, faa-
jiinɨjemɨnaadiro bu icano.
3 Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicahachiijɨ magaajaji diiboco mag-
aayɨcɨcunoco.
4 Jaanotɨ saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajɨɨbaco imiyaavo-
gotɨmaño, bañɨfifimo. Jaamofaño miya iijɨ chahahi.
5 Jaanotɨ diibo tajɨɨbaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaijɨɨbo.
Jillɨtɨ magaajahi diiboma magataavonoco.
6 Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadɨ iicaqui.

Bohono Tajɨɨba.

7 Tañahabomɨ, botajɨɨbaco amɨɨhaidi caatɨnɨtɨhi amɨɨhai Cristoco
mimiyaavuguunotɨro amɨɨhaico atajɨɨbacunoco. Jaano jino sɨɨcɨjetɨro
atajɨɨbauno jɨɨbogoco amɨɨhairyo muguubuhicacuuno.
8 Jaano tajɨɨbaco amɨɨhaidi acaatɨnɨno jino bohonobadɨ minifetehi. Jaano
aivo miyaano Cristofañodɨ, amɨɨhaifañodɨ icano. Jaamaño ɨcɨvono afatyu-
cunoguiinodɨ miya sesee achɨcɨnɨcuhi.

9 Jaanoti saafi: Seseehi icacuuhi, nuuruubo inahaboco ijiihegueebe civohiguerehiica icahi.
10 Jaanoti inahaboco agaijiibo seseehigo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimitinofaño gañiisujirahi?
11 Jaanoti inahaboco ijiihegueebe civonofaño icahi. Jaabo ofoohigoco gaajatihi, iciveri aatyimetimaño.
12 Taseeme, jaaneguiiha amiihaidi caatinihi, Moocaani amiihai imitico Jesucristofeenedi ubuusucumaño.
13 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaaca iicauboco magaajacumaño. Sicafe, amiihaidi caatinihi, iji Satanasco miguiinonicumaño.
Taseeme, amiihaidi caatinihi, Moocaanico magaajacumaño.
14 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaacaro iicauboco magaajacumaño. Sicafe, tolliro amiihaidi caatinihi, mequehecufimaño Moocaani jiibogoco amiihai jeebiifaño magaayicimoro ijico miguiinonicumaño.
15 Jaaneguiiha jiinijeque magaijidino, bu jiinijehalliri iicanoco magaijidino icano. Jaanoti saatoho jiinijeque agaijimo Moocaanico gaijitihi.
16 Miiro paryi jiinijehallivi iicano imiti Moocaaniti saatihi. Jilli jiinijehallitiro asaano, oono mofi imitinoco iimogoneheje, mohaallii imitinoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidi jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryi jino jiinijeonehejere.
17 Jaano jino jiinije paryi iimitinoco iimugusuhicanoma fininoro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo finijitihi.

Abañifiiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amiihairyo magaajacuuhi Cristominaaniminaafi asaajinoco. Miiro jino jisumi icacumo Cristoco iminaaniihicamo. Jinoti magaajahi jino niinosumi mihicacunoco.
19 Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo miihaioto icautimo, miihaioto iicauruva miihaima icajirumo. Jaamaño tolli fuumo famooro maatyimemere magaajaqui paryi famooro miihaioto iicatinoco.
20 Jaanoti naha amiihaico Cristo Igaijaco acicuhi. Jaamaño amiihai famooro imino magaajacuhi.
21 Jaaneguiiha amiihaidi caatinihi miyaanoco magaajacumaño, magaajatimaño icatino. Miiro amiihairyo magaajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitirunoco.
22 Jaabo, ¿nacu miijoho abañifiiibo? Eti bu oono: Jesuco Cristo icatiibo, eneehicaabo. Diibo Cristominaaniminaafi iicaabo. Miiro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.
23 Miiro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico ijiibogomo Moocaanima icahi.
24 Jaaneguiiha amiihai jeebiifaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amiihai jeebiifaño iicahachiiji Moocaanima, Illima icano mihicahi.
25 Miiro Jesucristo miihaico aciguuhi ifinijitino fiivoco unuubadi.
26 Jaaneguiiha jino amiihaidi caatinihi jilli amiihaico abañihicamoditi.
27 Jaanoti naha amiihai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amiihaico aaciuboma. Jaamaño sita amiihaico jiibeguejitirahi, Moocaani Gaijaro amiihaico paryi ijiibogomaño. Jaabo jiibogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiihaico ijiibogobadi.
28 Taseeme, jaaneguiiha amiihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui.

29 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

1 Jaaneguiiha magaaja miiro sihidi Moocaani miihaico agaijiiboro, iseemeti miihaico oovicihi. Jaano miyaano diibo seeme miihai. Jaamaño jiinijeminaa miihaico gaajatihi, Moocaanico agaajatimaño.
2 Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca miihaico gaajasutiibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño.
3 Jaanoco paryi eesicinimo, jeebii imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.
4 Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajiibaco imitino moonihi. Miiro imitinoco momoonino Moocaani tajiibaco: Jii, monootihi.
5 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitico ibuusuqui asaaunoco. Jaabofaño imiti chahahi.
6 Jaaboma paryi iicamo imitico moonitihi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano.
7 Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebebadi jeevahi.
8 Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifinisuqui.
9 Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitihi, Moocaani ifiico mojeebiifaño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutihi, Moocaani seeme mihicamaño.
10 Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

11 Miiro mimiyaavuguunotiro muguubuno jiibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi, onoono.
12 Cainbadi mihicadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.
13 Tañahabomi, majabafiitedino jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiiji.
14 Miihai naha guijeveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi monahabomico magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijeveti taajatihiica.
15 Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaaumiinaa. Amiihairyo magaajahi gaicaaumiinaa ifinijitino fiivoma ijeebiifaño achahanoco.
16 Miiro jilliti magaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifiico aaciunoti. Jaabadiro bu miihai mofiico mahacijirahi monahabomihallivi.
17 Jaanoti sihidi inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco iidaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijihi, neejirahi?
18 Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momoonifañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jilliti magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno mihicanoco.

20 Jaanoti mojeebii mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani
ajashutiibo mojeebiifaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi.
21 Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebii Moocaani imefeenevi miihaico milli
onootihachiiji Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi.
22 Jaabo miihaico siinoco midillunoco aciji diibo tajiibaco: Jii, noomoro
momoonimaño diibo iimogobadi.
23 Jaano jino itajiiba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama
sabadiro magaijicasino icano, diibo atajiibaubadi.
24 Jaamo itajiibaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo ic-
ahi icano. Jaanoco magaajahi diibo miihaima iicanoco Igaijaco miihaico
aacinofeenedi.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañifiibo Gaija Icano.

1 Agaijimo tañahabomi, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Iticoni minisu;
¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Miiro jiinijehallivi sihidi gahafucumo
bañifiiraminaa: Moocaani iijico mijiibeguehi, onoomo.
2 Jaamo jillitti magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Miiro paryi oono
Jesucristo miyaminaafibadi ifiivuuboro saauhi, nooboro ijiibogoobo, diibo
Moocaani Gaijama iicaabo.
3 Jaanoti Jesucristoditi tolli onootiibo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jilli
Jesucristominaaniminaafi gaijama iicaabo. Miiro amiihairyo muguubuhi-
cacuuhi togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jiinijehalliri icacuhi.
4 Taseeme, amiihai Moocaanita. Jaamo abañififimoco amiihai migui-
inonicuhi. Miiro amiihaifaño iicaabo janaanici mityahi jiinijeminaa iicamo-
faño iicaabo janaanici iicamaño.
5 Jaamo diito jiinijeminaa. Jaamaño jiinijeonehejequere iimaamo. Jaanoco
jiinijeminaa iicamo diitoco guubunicihi.
6 Jaanoti miihai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo miihaico gu-
ubunicihi. Jaanoti Moocaanioto iicatimo miihaico guubunicitihi. Jillitti ma-
gaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañififiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Miihaico Gaijihi.

7 Agaijino nahabomi, fahigova magaijicasi. Moocaaniti magaijicasino
saahi. Paryi famoovaaco agaijiibo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico
gaajahi.
8 Jaanoti sitaaco agaijitiibo Moocaanico gaajatihiica, Moocaani saatohoco
agaijififihicaaboco.
9 Miiro Moocaani miihaico agaijinoco ifusuhi miihaidi idiibocoro Illico
jiinijehallivi agalluunofeenedi, diibofeenedi fiivoma miicaqui.
10 Miiro miihai Moocaanico magaijinoti gaiji saatihi. Jaanoti naha
Moocaani miihaico agaijiuboro Illico galluuhi mohimitico ijaaduqui. Jaano
jino naha miya gaiji.
11 Agaijimo tañahabomi, miihaico Moocaani agaijibadiro miihai tolliro
sabadiro magaijicasiqui.
12 Miiro Moocaanico miihaiñooba atyimetatihi. Jaanoti sabadiro mag-
aijicasihachiiji, Moocaani miihaima icaji. Jaano igaiji miihaifaño aivo imino
jusiji.
13 Jaamo jillitti magaajahi Moocaanima mihicanoco, bu miihaima diibo
iicanoco icano Igaijaco miihaico aaciunofañodi.
14 Miiro miihai mahatyimeumoro mijiibeguehi Moocaani Illico
jiinijeminaaco itaajasuqui agalluunoco.

15 Jaamo paryɨ Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.
16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco. Mɨɨro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo. Jaabo gaijɨma iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano.
17 Jillɨtɨ gaijɨ mɨɨhaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨɨro mɨɨhai jiijehallɨvɨ Jesucristo iicabadɨ mihicahi.
18 Mɨɨro gaijɨ iicamañovɨ ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco buhɨ agañɨɨmaño. Mɨɨro ñɨhicugo ɨɨdaasuhɨgovɨ mɨɨnoco satyehi. Jaamaño iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.
19 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ mɨɨhaico diibo agaijɨumaño.
20 Jaanotɨ saatoho: Uujoho Moocaanico gaijɨhi, onoomo inahaboco ɨjɨɨhegueme bañɨfifihi. Jaamo mɨɨno nahabo mahatyɨmeebeque magaijɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu Moocaanico magaijɨjirahi mahatyɨmetɨɨboco?
21 Jaabo mɨɨhaico atajɨɨbauno jino Moocaanico agaijɨɨbo tollɨro inahaboco igaijɨqui.

5

Miyaavogo Jiinɨjeque Guiinonɨhi.

1 Paryɨ famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijɨmo tollɨro iseemeque gaijɨfihi.
2 Jaamo Moocaanico magaijɨmo, diibo tajɨɨbaco momoonɨsumi magaajahi diibo seemeque, bu magaijɨnoco.
3 Mɨɨro Moocaanico magaijɨno itajɨɨbaco momoonɨno. Jaano itajɨɨba sihidɨ jeevatɨhi.
4 Mɨɨro oono paryɨ Moocaani seeme iicamo jiinɨjeque guiinonɨhi. Jaano momiyaavogofeenedɨ jiinɨjeque miguiinonɨhi.
5 Mɨɨro ɨdɨɨboro jiinɨjeque guiinonɨhi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Mɨɨro diibo Jesucristo asaauno jɨɨbogocafutuuhi nɨfaihufeenedɨ, bu itɨɨjohofeenedɨ icano. Jaabo initɨcafutusumi unuuneriro icatɨno, bu tollɨro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jɨɨbeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño.
7 Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodɨmo icarumo saafiivɨro gataacɨnɨhi.*
8 Jaabadɨro bu minoocɨ, sano ɨdɨɨno icahi jiinɨjehallɨri; Moocaani Gaija, bu nɨfaihu, bu tɨɨjoho icano. Jaano jino minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano sabadɨro iimaahi.
9 Mɨɨro miyamɨnaa onoonoco mimiyaavogonɨcɨhi. Jaamo bu, ¿mɨllɨ mimiyaaveguejitɨrahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ɨjɨɨbogonoco?
10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jɨɨbogoma icahi ijeebɨɨfañO. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotɨɨbo Moocaanico: Bañɨfifiibotɨ, neehi, Moocaani Illiditɨ ɨjɨɨbogonoco imiyaavogotɨmañO.
11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno. Jaano toono fiivo Illima icahi.
12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinɨjitɨno fiivoma icahi. Jaanotɨ Moocaani Achima iicatɨmo toofiivoma chahahi.

---

* **5:7** SahaamefañO ficuutɨmo: Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefañO miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno, onoonoco.

Niino Fajɨɨnɨ.

13 Jaamo amɨɨhaidi jinoco caatɨnɨhi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi.
Jaamo magaajahi ifinɨjitɨno fiivoma mihicanoco.
14 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco
midillunoco, ijeebɨɨ onoobadɨ, mɨɨhaico uguubunoco.
15 Jaano mɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaa-
jabadɨro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco mɨɨhaico aacɨcunoco.
16 Jaanotɨ saatoho inahabo imitɨco omoonɨruno guijevefaño
ɨɨfutusutɨnehiica iicahachiijɨ, diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ
diiboco Moocaani acɨji fiivoco, guijevefaño ɨɨfutusuno imitɨ iicatɨhachiijɨ.
Mɨɨro jaanotɨ icano guijevefaño ɨɨfutusuno imitɨ. Jaanotɨ uujoho nootɨhi
toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaaqui.
17 Mɨɨro paryɨ fanooro imitɨ imitɨhi. Jaarunofaño icano sanoodɨno imitɨ
guijevefaño ɨɨfutusutɨno.
18 Mɨɨro magaajahi paryɨ Moocaani seeme iicamo iimitɨnoco
omoonɨtatɨnoco. Jaamoco Moocaani Achi otoomomaño ɨjɨ diitoco
dudɨɨcɨtatɨhi.
19 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tollɨro paryɨ
jiinɨjeoto ɨjɨ mityaguiinovɨ iicanoco icano.
20 Tollɨro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro mɨɨhaico gaajaco
aacɨnoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaqui. Mɨɨro bu
Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaanɨ
Moocaani Miyaabo, ifinɨjitɨno fiivoma iicaabo.
21 Taseeme, mehesɨcɨnɨ jihovo ɨjɨnɨta caanimɨtɨ.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨɨbogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ Moocaani
ificuuguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi. Saafiiro
uujoho icatɨno, bu paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico gaijɨhi miyaano mojeebɨɨfaño iicanofeenedɨ.
Jaano fahiijɨvaro mɨɨhaima iicajino.
3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi amɨɨhaico imino
moonɨji, bu ɨdaasugueji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu
gaijɨfañodɨ icano.
4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani
mɨɨhaico atajɨɨbabadɨ imino ɨɨgomoco aatyɨmeneri.
5 Jaanegui tañago, jisumi masɨɨ sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono
bohono tajɨɨba icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi:
6 Mɨɨro Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano
toono tajɨɨba itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifañoo mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo
jiinɨjehallɨvɨ miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ iicaabo,
jillɨ bañɨmɨnaafi, Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo.
8 Jaanegui amɨɨhai imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco
mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.
9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨɨbugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ iminifotomo,
bu Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo jɨɨbogofañoo mihicahachiijɨ
Moocaanima mihicahi, bu tollɨro Illima mihicahi icano.
10 Jaaneguiiha saatoho jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaijaago agasevamoro Cristo
jɨɨbogoma ofootɨmoco amɨɨhai iijafañoo magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo,
meneedino icano.
11 Mɨɨro diitoco ifitacumo diito imitɨfañoo bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ,
acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨɨhaima fañoo mihiimaacasiqui. Jaaneri
mohimohica imino ijusiqui.
13 Moocaani ɨɨcɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onoobotɨ, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque agaijɨɨbo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotɨro agaijɨɨbedi.

2 Agaijɨɨbo tañahabo, dihallɨvɨ Moocaanima iimaahicahi. Fanoova ɨɨma imino ifeequi tollɨro guihuvatɨɨbo diicaqui, bu oono imino dijeebɨɨ ofoobadɨ diicaqui icano.

3 Mɨɨro saatoho monahabomɨ asaaumo imino dijeebɨɨ miyaanofañodɨ iicanoco, bu imino jɨɨbogo onoobadɨ idiicanoco icano ɨjɨɨbuguunoco uguubuhinɨɨboro imo imo icahi.

4 Jaano toonobadɨ chahahi sanooba uco imo imo iminiiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodɨ imino mɨhɨgonoco guubuhi.

5 Agaijɨɨbo tañahabo, imino aivo moonɨhicahi monahabomɨco adaamusuubo sihɨgotɨ asaamoco adaamusunofeenedɨ aivo imino moonɨhicahi.

6 Jaanoco diito Moocaani iijanomɨnaafeenevɨ jɨɨbeguehicahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma idiicanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujɨvaachunehejeque daacɨ imino ifeequi, Moocaani imogobadɨ.

7 Mɨɨro diito Cristo dudɨcamaajeguiiha ɨɨgomo. Jaamo imogotɨhi Moocaanico agaajatɨmo aacɨnehejeque agaayɨcɨnoco.

8 Jaaneguiiha mɨɨhai diitoco imino momoonɨnofeenedɨ mahamusuqui iimino jɨɨbogoco.

Diotrefe Onoobo Imitɨno Iicano.

9 Uujoho caatɨnɨuhi aameque Moocaani iijamɨnaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutɨhi mɨɨhai iijɨco, diitofeenevɨ aivojɨɨbotɨ iicanoco imogooboro.

10 Jaaneguiiha ofoohachiijɨ faamo ɨmefeenevɨro neeji: Mɨɨhaiditɨ sɨcamañooco ihiimaaboro abañɨhicanoco, bu tollɨro monahabomɨ tahɨ ɨɨfotomoco gaayɨcɨhicatɨɨbo, bu agaayɨcɨgomoco gaayɨcɨsuhicatɨɨbo icano. Jaaboro Moocaani iijatɨ diitoco gañɨɨhicaabo.

11 Jaaneguiiha agaijɨɨbo tañahabo, diito imitɨno omoonɨbadɨ diicadino iminoro diica. Mɨɨro iiminoco omoonɨɨbo, Moocaanitahe. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨɨbo, Moocaanico atyɨmetɨhiica.

Demetrio Imino Omoonɨno.

12 Jaanotɨ famooro Demetriotɨ imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedɨ gaajacafetehi. Jaanoco mɨɨhai bu tollɨro mɨjɨɨbeguehi. Bu jaanoco amɨɨhai magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidɨ ɨco neejirahi. Jaaruubo imogotɨhi caatɨnɨtafaihu, bu caatɨnɨtai icanofeenedɨ eheetavonoco.

14 Imeguehi goovano ɨco aatyɨmeneque. Jaadɨ jari mihiimaacasiji fañо.

15 Jaanegui sajeebɨɨ diica. Juuga nahabomɨ dijaa iijɨco galluuhi. Ɨɨjoho bu paryɨ famooro monahabomɨco moojɨco daacɨ.

SAN JUDA AAME

Juda Caatiniuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecivominaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque
caatinihi Moocaani ocoovaaboro itati ijeevadi ificumedi. Jaamo imino
toomocinihi Jesucristofeenedi.
2 Jaabo Moocaani amiihaico sihidi idaasugueji, bu gaijiji, bu sajeebii icaco
aciji icano.

Sicamañooco Abañifimo.

3 Agaijimo tañahabomi, sihidi imogorahi mataajajinohallivi amiihaidi
acaatininoco. Jaarunaa momiyaavogoditi amiihaidi caatinihi. Jaamo
momiyaavogohalliti mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacinohalliti,
toonoco mubuunanijitirahi.
4 Jaanaaca sihidi bañiminaa amiihaifeenevi icacuhi. Jaamo gaajaciratino
amiihaifeenevi jicamaaimo siicijetiro Caatinihaamefaño diitoti ijiibugucumo,
ciijigaifaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitino miyaminaa, Moocaani im-
ihiijico iicimoro siibadi miniiyuhicamo fanoova imitinocoro iimoyiiciqui.
Jaamoro idiiboro Mohabajaabo Aivojiibo Jesucristoco tuunamaaihicamo.
5 Amiihairyo magaajacurunoco siino amiihaico esaayuhi. Moocaani Israel
cuumiminaaco Egipto jiinijeti taajasuuhi. Jaadi saatoho imiyaavuguutimoco
finisuubo.
6 Tolliro itoomominaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajiibauno
mityaco aacijirunoco iimogotimoro iijanoco jeevesuuhi. Jaamoco Moocaani
civojaniuhi civonoguiino ifinijitino jigaiñehineri isisiuboro niinofucuguiiha
ificuumo.
7 Jaabadiro Sodoma, Gomorra onoocuumici miyaminaa, bu ifiitino iicaucu-
umijeminaama Moocaani ifinijitino ciijigairi jigasuuhi, itoomominaa imitino
iicaumoco omoonibadiro. Jaamo Moocaani toomominaa iicaubadi imitino
icaumo: Sano gaifiimiro gaifiimima iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui
eheetavunoco ejeevesumoro, siibadiro iicaneheje fanoovaaco moonihicahi.
Jaamoco tolli moonii bo. Jaanoti famooro igaajaqui tolli iicahicamo ifinijitino
ciijigairi idaasuno ijigajinoco.
8 Jaamoco imitino gaija onoobadi omoonimo ifiico idicuno moonihi.
Moocaani iijico mityagotimo, niqueje toomominaati imitino iimaamo.
9 Jaarunaaca Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel icaruubo Moise
chuumuhuhalliti ijima ihiibacasiusumi iidicuno nuutihi idiinoro nuubo:
Moocaani jei ico iibaji, nooboro.
10 Jaanoti diito imitino iimaahicahi agaajatinoti. Jaamo sahiijitiro
jiibogoratino gaajamo bajio asimi ihesicinima chaharumo agaajamoro
omoonininicibadi, moonimo ifihalliviro ifiniqui.
11 ¡Idaasucani icajimo! Cain imiticoro agaajaumo, nihibamico iimoyiiciimaño
mitamo Balaam iicaubadi. Jaamo finiji Core iicaubadi isifiiratuuboro
Moocaani onoonoco imuguutimaño guijeveubo.
12 Jaabobadi iicamo amiihai imo imo mamachuqui mihigaivomoma
ofoomo amiihaico nucufevesuhicahi iimitiri. Jaamo amiihaifeenevi imo
imo iicamoro sihidi amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetimo.
Itaadimo iicarumoco jeecivotimo ifiicoro toomomo. Aimuufai nifaihuma
achahanoco guibuhuba asatyoniicibadi ejeevamo. Imoho onoovafisumi onoo-
vatihobadi aivo ifahifema agaijuyiciho aivo ochoomoniicibadi ejeevamo.

13 Muuai tyuucai aivo ɨsɨfiirano ijɨvaaseque agañɨɨnɨcɨbadɨ diito imitɨ ɨfuvusuhi nucufesuno. Meecɨrɨgai ijɨɨhaitɨ ɨmɨtaabo iicabadɨ. Moocaani diitoco ficuji cɨvono fucuro ifinɨjitɨnoguiino.
14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedɨ, diitediti Moocaani nuuhi: Memeecɨ, Aivojɨɨbo Jesu ajashutɨno itoomomɨnaama asaajinoco.
15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryɨ imifitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨji, imitɨno imoonɨhicanohallɨtɨ, paryɨ diibedit imifitɨmo aivo imitɨno iimaahicanohallɨtɨ icano, nooboro.
16 Jaamo fanoovatɨ famañovaje iimaafifimo, sitaaditɨ iimaafifimo, iimitɨco iguiraasumo, ifihallɨvɨro ifiico mityano eesɨcɨnɨmoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditɨ imino iimaamo siinoco diitedit ihɨcɨquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, mehesɨcɨnɨ, sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo minɨsumɨnaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecumɨnaa imitɨjeebɨɨ onoobadɨ iicamo, noomoro.
19 Jaamo amɨɨhaico dugaacusuji, jiinɨje iimogobadɨ iicamo Moocaani Gaijama chahahi.
20 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno mihica amɨɨhai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodɨ.
21 Moocaani gaijɨfaño mihicamoro, motoomo Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨɨdaasugofeenedɨ ifinɨjitɨno ifiico mɨɨhaico aacɨjinoco.
22 Imino imiyaavogotɨmoco, mimiyaavugusu.
23 Saatohoco mataajasu cɨɨjɨgaitɨ. Sitaaco mɨhɨdaasugo. Jaarumo diito imitɨtɨ gaihuɨnɨmoro, bu jɨɨheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Ɨdɨɨboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumɨnaafi icano imityari amɨɨhaico teemeji acototɨmo miicaqui, mɨhɨnivatɨmoco isatyequi imo imo iimihɨmefeenevɨ. Jaaboco mihimo, sihidɨ ejeevanoco, imityaco, itajɨɨbaco, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ sɨɨcɨjetɨro, bu jisumi, bu fahiijɨvaro icano. Fɨne.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ɨhɨɨfusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco acɨuhi diibo idudɨcamaajemɨnaaco ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ɨfusuuhi idudɨcamaajemɨnaafico Juaco itoomomɨnaafico agalluubofeenedɨ.

2 Jaabo uujoho Jua miyaanoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco, bu Moocaani iijɨco icano Jesucristo onoonofeenedɨ.

3 Imicani iicamo jihaameque ɨhɨɨfɨnɨcɨmo. Tollɨro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodɨ ihiimaanoco uguubunɨcɨmoro imino jihaamefaño onoonoco omoonɨmo. Mɨɨro tufucu fiitɨvucuuhi.

Jua Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨhi.

4 Uujoho Jua caatɨnɨhi Moocaani iijano Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajemɨnaadi. Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tollɨro sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano imino gaijamɨ Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri iicamo aacɨnoco magaayɨcɨ.

5 Bu tollɨro Jesucristo aacɨnoco magaayɨcɨ. Diibo miyaanoco ɨjɨɨbogoobo, bu iguijevemefeenetɨ itɨconɨ ubuheeteubo. Jaabo jiinɨjemɨnaa aivojɨto aivojɨɨbo iicaabo. Jaabo Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro itɨɨjeheri mohimitɨco nitɨuhi.

6 Jaaboro mɨɨhaico aivojɨtotɨ, bu sacerdotetɨ icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecɨvequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacɨsu icano icahi fahiijɨvaro finɨratɨno. Fɨne.

7 Memeecɨ oono Cristo aimuufaifeenedɨ saaji. Jaaboco famooro atyɨmeji, bu diiboco ahaamɨumo atyɨmeji icano. Jaaboco paryɨ jiinɨjemɨnaa aatyɨmemere taaji. Jɨɨhɨ tollɨji. Fɨne.

8 Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, abecedario itɨconɨ A iicabadɨ, bu allɨbatɨ Z iicabadɨ iicaabo, noobo Jesu Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

9 Uujoho Jua miyaavogofaño amɨɨhai nahabo. Jaabo amɨɨhaima sano ɨdaasuno icahi, bu Moocaani aivojɨfaño icahi, bu tollɨro jaabɨcɨco Jesucristo aacɨnofaño icano. Jaabo uco ɨcɨvojaanɨujirunohachuta uco gañɨɨumo Patmo onoochugaivɨ Moocaani iijɨ Jesucristofañodɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaunohallɨtɨ.

10 Jaanaaca Aivojɨɨbo fucu jaguisɨfucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedɨ esamaaihicaunaaca tabujɨnaagotɨ sefano guubuvusuuno mɨriicu ojɨbadɨ.

11 Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyɨmeneque aamefaño caatɨnɨ. Jaaboro Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajejaagovɨ gallu. Jino imomo iicajahajejaagovɨ; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meecɨuhi: ¿Mɨɨjoho ico, fɨne, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

---

* **1:11** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano A, Z icano iicabadɨ, onoonoco.

13 Jaanofeeneri Miyaminaafibadi Ifiivuubo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihaicivi ifotocinichehuco jiicinibboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyicinihi ifeeyijevi.
14 Jaabo nigaijeeneu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaalliinou ciijigaiguiihunobadi jeevauhi.
15 Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi bronce aparyicisucininobadi, ciijigaifañodi eheetavocininobadi. Jaanoti ico sefano guubuvusuuhi sihidi guiisino uguubuvusunicibadi.
16 Jaanoti imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaanoti iijifañoti inoociniga niisuga siijevaga fahigovahaciti siijevasuciniga. Jaanoti ihime nihiba sefano aachiciniisumi iicabadi jeevauhi.
17 Jaaboco aatyimeuneri iguiinovi acutuuhi chuumuhubadi. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho iticoniioobo, bu diiboro allivioobo iicaabo icano.
18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro milli icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaaniici mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemina iicahigo uudi sihidi jeevatino. Jilli iimogobadi moonijirahi.
19 Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.
20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meeciriico adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijano jiibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minooci icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi iigoobo icano:
2 Uujoho gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudicamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani gallumina eneehicarumo miyaano iicatimoco iijoho inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajacinoco.
3 Jaabo iijoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidi dudicamaaihicahi niinovatotiibo icano.
4 Jaarunaa dihallivi icano sano: Miiro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijiuhi. Jaaruubo jisumi miidinoro gaijicuuhi.
5 Jaaneguiiha deesafoto iticoni edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo iticoni omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonitihachiiji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumitiiciji, dihimitico edeevesutihachiiji.
6 Jaarunofaño jino iimino dihallivi icahi, Nicolaitami omoninoco idiiheguene. Jaanoco bu uujoho jiiheguehi.
7 Amiihai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihalliti icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo ɨmegaoobo, bu diiboro allɨvɨoobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:

9 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco, ɨdaasuno idiicahicanoco, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunoco icano. Jaaruubo ɨijoho jinejetɨ cuujɨvaachutɨhi. Tollɨro bu uujoho gaajahi: Mɨihai judiomɨ, unuurumo ɨiditɨ imitɨno ihiimaahicanoco. Jaamo judiomɨ unuurumo jillɨ Satanas ɨjɨ igaivomɨnaaro.

10 Jaaneguiiha diguetedino ɨdaasuno idiicajinotɨ. Mɨiro ɨjɨ amɨihaitɨ saatohoco cɨvojafaño jɨihacusuji. Jaamo paryɨ amɨihai mɨnɨsucafetehi. Jaamo fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨ ɨdaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenɨtɨibo diica iguijevejinohachuta. Jaachiijɨ toono jaada ɨco uujoho fiivoco acɨji.

11 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cɨijɨgaifaño feejitɨhi.

Pergamo Cuumijaago Iijɨco Agalluuno.

12 Tollɨro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iniisuga fahɨgovacɨtɨ ɨsɨijevasucɨnɨgama iicaabo:

13 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco, bu gaajahi Satanas atajɨibahɨgo ɨijoho idiicanoco. Jaaruubo ɨijoho uco jeevesutɨibo diicahicahi. Bu tamiya jɨibogomɨnaafi Antipa onooboco amɨihaifeenevɨ oono Satanas iicamañovɨ agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutɨibo diicahicahi.

14 Jaarunofaño dihallɨvɨ fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivɨ ɨima iicamo saatoho Balaam jɨibogoco jeevesutɨmo icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajɨinɨuhi israelmɨ imitɨco imoonɨqui jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨco uduuneri, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui icano.

15 Tollɨro bu ɨima icamo oono Nicolaitamɨ jɨibogoco jeevesutɨmo iicamo, toonoco uujoho ɨjɨiheguene.

16 Jaaneguiiha iimitɨco mejeevesu. Jaanotɨ mejeevesutɨhachiijɨ goovano amɨihaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajɨfañotɨ ihiinoga niisuga fahɨgovahacɨtɨ isɨijeva iicagari.

17 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicano manatɨ machusuji. Jaaboro diiboco acɨji seseeyɨ guiisiyɨco. Jaayɨhallɨvɨ bohono imomo caatɨnɨcɨnɨji. Jaamomoco mɨijoho gaajajitɨhi ɨdɨiboro toonoco agaayɨcɨibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

18 Tollɨro bu caatɨnɨ Tiatirari Moocaani iija iicaja jɨibogomɨnaafidi: Jillɨ noobo Moocaani Achi oono ihaallɨino cɨijɨgaiguiihunobadɨ iicaabo, bu itɨhaiño bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ iicaabo:

19 Uujoho gaajahi paryɨicɨno ɨijoho omoonɨhicanoco, gaijɨma idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edeecɨvehicanoco, dijaabɨcɨco icano. Bu gaajahi itɨconɨ omoonɨuno janaanɨcɨvɨ jisumi omoonɨnoco.

20 Jaarunaaca sano icahi dihallɨvɨ. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodɨ iimaahi, onoogoro tajeecɨvomɨnaaco ijɨibegueneri abañɨhicagoco adaabɨcɨhicanoco. Diigo jɨibeguehicahi diitoco gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui, bu tollɨro jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨnoco iduuhicaqui.

21 Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitɨco ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatɨgo.

22 Jaaneguiiha diigo omoonɨhicanoco diito ejeevesutɨhachiijɨ diigoco uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo ɨdaasuno iicaqui.

23 Jaaboro diigo seemeque gaisiraicɨji. Jillɨtɨ paryɨɨcɨno Moocaani ii-
janomɨnaa gaajaji uujoho miyamɨnaa esamaajeneque paryɨ agaajanoco, bu
paryɨ ijeebɨɨnofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryɨ amɨɨhaico
amɨɨhai momoonɨhicano jaadaco acɨji.
24 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco
mihimogotɨmo, bu oono diito sihidɨ ejeevano agaajaratɨno Satanas iijɨ enee-
hicanoco mɨnɨsutɨmoco neehi: Sibogoco siino amɨɨhaihallɨvɨ ficutɨhi.
25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahɨ asaajinohachuta.
26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nije-
quevɨ ɨɨfotomoco acɨji mityaco jiinɨjemɨnaahallɨvɨ.
27 Jino uco Guihirubi mityaco aacɨbadɨ. Jaamo jiinɨjemɨnaaco tajɨɨbaji
sefano jɨgaiñehiri nɨfaqui illunoco magasuucunɨcɨno iicabadɨ.
28 Jaamoco bu cuujetavɨo meecɨrɨgaico acɨji.
29 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Tollɨro bu caatɨnɨ Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi:
Jillɨ noobo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani gaijamɨma iicaabo,
bu tonoodɨmoro imeecɨrɨgaimɨma iicaabo: Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho
omoonɨhicanoco, bu saatoho: Buheebe, ɨco eneehicarunoco. Jaarunaa ɨco
dijeebɨɨ iguijevecunoco uujoho gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesɨcɨnɨɨboro sefatusu imino omoonɨnoco, mɨɨro oono
fiitɨcuuno mɨɨnoco imɨtasuquiguiiha. Mɨɨro uujoho gaajahi toono ɨɨjoho
omoonɨhicano Moocaani ɨmegavɨ imino iicatɨnoco.
3 Jaanegui desafoto oono jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco deevesudino. Jaaboro
dihimitɨco deevesu. Jaanotɨ edeesɨcɨnɨtɨhachiijɨ oono nanivamɨnaafi
ofoonɨcɨbadɨ gaajacɨratɨno uujoho dijaa feeji ɨco dihimitɨhallɨtɨ aamɨqui.
4 Jaarunofaño ɨɨma icamo tahɨ Sardi cuumivɨ mɨɨdɨmo imino iicamo imitɨco
eetavotɨmoro iicamo. Jaamo uuma seseechehujefaño ɨjɨcamaaimoro ɨgueji
imino iicamaño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jɨcucafeteji. Jaamo ifinɨjitɨno
fiivoma iicamo momoco caatɨnɨhi fiivohaamefaño. Toohaamefañotɨ imo-
moco fillujitɨhi. Jillɨro diitoco Guihirubi ɨmefeenevɨ, bu itoomomɨnaa
ɨmefeenevɨ icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji.
6 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

7 Tollɨro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi
caatɨnɨ: Jillɨ noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojɨɨbo David llavema
iicaabo. Jaabo afaayɨcɨnoco mɨɨjoho fabaacujitɨrahi, bu afabaacɨnɨnoco
mɨɨjoho faayɨcɨjitɨrahi icano:
8 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco. Jaabo uujoho dihɨmegavɨ
guhugaco faayɨcɨhi dɨɨbeguequi. Jaanoco mɨɨhaiñooba jillɨ: Dɨɨbeguedino, nee-
jitɨrahi. Mɨɨro sihidɨ sefatɨruubo tajɨɨbogoco agaayɨcɨɨboro uco tuunamaaitɨhi.
9 Jaaneguiiha Satanas igaivomɨnaaco galluji: Mɨɨhai judiomɨ, noomoro
abañɨfifihicamoco. Jaaboro diguiinovɨ diitoco tajɨɨbaji imemuɨɨnamaaiqui,
toonotɨ ɨco uujoho agaijɨnoco igaajaqui.

10 Jaanotɨ uujoho atajɨɨbanoco imino moonɨhi ɨɨjoho fanoovaaco
adaabɨcɨɨbo. Jaaneguiiha bu ɨco uujoho imino teemeji nɨsufucu paryɨ
jiinɨjehallɨvɨ asaajinotɨ, paryɨɨcɨno jiinɨje miyamɨnaaco nɨsuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ɨɨma iicanoco, sita dihacɨtaco
dumɨtɨɨcɨdino.
12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja
ɨmahacɨnobadɨ iicaqui; jaamo tahɨgotɨ ufucuro inuucuutɨmo iicaqui. Jaamo-
hallɨvɨ uujoho caatɨnɨji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco
icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañotɨ asaacuumi momo bohono Jerusale
onoocuumi. Tollɨro bu uujoho diitohallɨvɨ tamomo bomomo iicamomoco
caatɨnɨji.
13 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

14 Tollɨro bu caatɨnɨ Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jɨɨbogomɨnaafidi:
Jillɨ noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo, diibotɨ paryɨ
Moocaani ifiivusuno atanoocɨnɨɨbo:
15 Jaabo uujoho gaajahi ɨɨjoho paryɨ omoonɨhicanoco. Jaabo ɨɨjoho mɨɨdɨno
miyaavogoma idiicaabo mɨɨvɨ nɨfaihu aiguucufaihubadɨ edeevanoco gaajahi.
16 Jaaneguiiha iijɨfañotɨ foomovaɨba iicafaihuco agañɨɨnɨcɨbadɨ ɨco uujoho
esɨcɨnɨhi.
17 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ busumijema icahi, bu uuma aivo imino foono nee-
hicahi, bu jinejebatɨ ucuujɨvaachutɨhi, neehicahi. Jaaruubo ɨɨjoho gaajacɨtɨhi
ɨdaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatɨnoco, bu cuujɨvaachuma idiicanoco,
dihaallɨɨnoma achahanoco, bu botɨɨbo idiicanoco icano.
18 Jaaneguiiha ɨco uujoho neehi: Uutɨ naaje oroco cɨɨjɨgairi imino im-
ibachucɨnɨcunobadɨ iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotɨro sihidɨ busum-
ijema diicahi. Bu jaaboro uuditɨ naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo
ɨdɨcamaaiboro nucufesuno sɨcaibo diicacujitɨhi. Tollɨro bu uuditɨ aallɨɨno
taabutaco anaajeebere dihaallɨɨnofaño ficu. Jaabo imino daatyɨmehi.
19 Uujoho agaijɨmoco ɨbahi, aamɨhi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno
diicaabo dihimitɨco deevesu.
20 Meecɨ jino uujoho dihɨmegari julleecɨnɨhi coovaaboro. Jaanoco cajaaty-
ohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onooboma icaji, bu diibo uuma icaji
icano.*
21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivojɨ icagahallɨvɨ tacojɨvɨ
casɨɨhacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivojɨ icagahallɨvɨ
acasɨɨvobadɨ.
22 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi niquejefaño guhuga faayɨcɨnɨhugaco.
Jaanaaca oono uuma mɨriicu ojɨbadɨ itɨconɨ ihiimaauno uco nuuhi: Juu
caamovɨ disaa, jinobuunatɨ iicajinehejeque ɨco ɨɨfusuqui.
2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovɨ minifutuuhi.
Jaabo atyɨmeuhi aivojɨ icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallɨvɨ saafi
gɨcɨnɨɨboco atyɨmeuhi.

---

* **3:20** Griego iijɨri noono: Meecɨ jino uujoho guhuga ɨmegari julleecɨnɨhi tetecuuboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayɨcɨmo iijafaño jɨcafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

3 Jaanohallɨri ɨgɨcɨnɨɨbo ifi ɨfuvusuuhi namecuno jaspe onoono guiisiyɨ namecubadɨ, bu cornalina onoono guiisiyɨ namecubadɨ icanoco. Jaagahallɨdɨ bu tɨɨhi cajetacɨnɨuhi esmeralda onoono guiisiyɨ namecubadɨ inamecu icaabo.
4 Jaagahallɨdɨ bu sigaaje veinticuatrodɨgaava gɨcɨnɨgaaje icauhi. Jaagaajehallɨvɨ itɨcovoocɨvɨ quillahuto icauhi. Jaamo seseechehujefaño jɨcucuucɨnɨuhi, bu inigaɨnohallɨri icauno oro eetavota chaahimɨgano icano.
5 Jaagafañotɨ anamebanoro sefano sisiimɨ guubuvusuhicauhi. Bu jaaga ɨmegatɨ nɨfotocɨnɨhicauno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano.
6 Jaaga ɨmegavɨ bu icauno muuaibadɨ jeevano jacuno sinaagonovɨ foovono ɨɨfuvusuno. Bu jaagahallɨdɨ icaumo igueenemehejedɨmova fahɨgovatɨ sihidɨ ihaallɨɨnoma iicaumo.
7 Jaamotɨ saafiu leonbadɨ jeevauhi. Jaanotɨ allɨvɨoobo torobadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo miyamɨnaafi ɨmebadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo cɨɨmɨmɨ mogaaje agahafotoobobadɨ jeevauhi.
8 Jaamo paryɨ diito itɨcovoocɨvɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨɨno ijɨjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:
Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.
9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafaño ɨgɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjitɨɨboco acahacɨsusumi, iimosumi, obocɨgosumi icano
10 oono veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono ufucuro ifinɨjitɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco atafusumoro neehicamo:
11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamaño gaayɨcɨ; cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco icano, ɨɨjoho fanoovaaco edeetavumaño, ɨɨjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano, noomoro.

5

Afaayɨcɨratɨno Aame.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefaño aame paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨneri cuhufono sisɨcɨnɨuhi.
2 Jaanaa guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne aivo iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.
3 Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano mɨɨhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.
4 Jaaneri uujoho sihidɨro taahicauhi. Sano imifitɨmoro iicauneri toohaameque afaayɨcɨɨboro jillɨ ajashunogayɨ emeecɨjiruubo achahauneri.
5 Jaanaa quillahutotɨ saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mɨɨro Juda cuumi Leon onoobo, aivojɨɨbo David Iyaachimɨhaioobo iicaabo fanoohimitɨco guiinonɨcuuhi. Jaaboro paryɨ toohaame sisɨtaaco udubaicɨɨboro ifaayɨcɨqui.
6 Jaanaaca ihaivojɨ icaga, bu igueenemehejedɨmova iicamo, bu quillahutofeenevɨ icano atyɨmeuhi saafi Corderobadɨ iicaabo julleecɨnɨuboco. Jaabo agaicaaucɨnɨɨbo ifibadɨ ifi ɨɨfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iinicunoma icaubo, bu tonoodɨnoro icauno ihaallɨɨno. Jaano toono ihaallɨɨno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano Moocaani gaijano paryɨ faajiinɨjehallɨvɨro agalluuno.

7 Jaanaa diibo Corderobadɨ iicaabo ufuuboro ihaivojɨ icagahallɨri
ɨgɨcɨnɨubo miyanaagohusefañotɨ toohaameque ɨcɨjeuhi.*
8 Jaahaameque gaayɨcɨubaaca igueenemehejedɨmo iicaumo, bu vein-
ticuatrodɨmo quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadɨ iicaabo ɨmega
memuɨɨnamaaiuhi. Jaamo iquillahuto itɨcovoocɨvɨ iharpanoma icauhi, bu
oro guirihillunofaño maaniguijɨnoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita
iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijɨco ɨjɨgasuno diibojaa uusunɨcɨbadɨ
jeevahi.
9 Jaamo jiijɨ bohono masijɨco jillɨ masivahicauhi:
Ɨjoho aivo idiimimaño toohaameque ɨdɨɨcɨɨboro isisɨtaaco sinaayu. Mɨɨro
iguijeveumaño ditɨɨjeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fahɨgova
miyamɨnaatɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaatɨ, faacuumivatɨ, bu fanoojiinɨje
cuumino miyamɨnaatɨ icano.
10 Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojɨtotɨ, bu sacerdotemɨtɨ icano deetavehi.
Jaamo diito jiinɨjehallɨvɨ tajɨɨbaji, noomoro.
11 Jaadɨ emeecɨubo guubuuhi ajashutɨmo Moocaani toomomɨnaa
ihiimaaunoco, togahallɨdɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumohallɨdɨ, bu
quillahuto iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo itoomomɨnaa aivo ajashuutɨmo
millones y millonesdɨmo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaanɨ Corderobadɨ iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimimaño, jaafa
gaayɨcɨɨbo mityaco, sihidɨ busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu
bocɨgoco, bu cahacɨsuco, bu imoco icano, onoonoco.
13 Tollɨro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano,
bu jiinɨjehallɨri iicano, bu jiinɨjeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryɨ
tonehejefaño iicano jillɨ unuuno:
Bocɨgoco, bu imoco, bu cahacɨsuco, bu mityaco icano jaafa acɨcafetehi
oono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboco, bu tollɨro Corderobadɨ iicaaboco
fahiijɨvaacɨvɨro, unuunoco.
14 Jaanotɨ oono igueenemehejedɨmo iicamo neehicauhi: Jaafa tollɨ icano,
noomoro.
Jaanotɨ bu veinticuatrodɨmo iicamo iquillahuto ememuɨɨvuumoro
imuumo fahiijɨvaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahusetɨ Minoocɨ Ɨdɨɨno Isisɨta Icano.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi Icorderobadɨ iicaabo toohaame sisɨtaatɨ sanooco
ɨtɨconɨɨbo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicamotɨ
saafi sefano sisi ɨgɨɨrɨrɨbabadɨ: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.
2 Jaaneguiiha emeecɨubo atyɨmeuhi caballo seseebeque. Jaabohallɨri
iicaubo usefaño tɨɨbuga icauhi. Jaaboco Moocaani acɨuhi chaahimɨgaco.
Jaanoma fuubo guiinonɨɨboro, bu fahiijɨvaro guiinonɨɨboro iicaqui.
3 Jaanaa allɨvɨo sisɨtaaco siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ
guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro
uco unuunoco.
4 Jaabo atyɨmeuhi sicaballo tɨfaibo ihiinuuboco. Jaabohallɨri iicaubo
mityaco gaayɨcɨuhi jiinɨjehallɨtɨ sajeebɨɨ icaco ifinɨsuuboro miyamɨnaaco
fahɨgovavɨ imoonɨcasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutɨno niisugaco acɨuhi.
5 Jaano allɨvɨonoco bu siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ
guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro
uco unuunoco.

---

* **5:7** (Lc 1.33) † **5:14** (Filipenses 2.9-11)

Jaanegui emeeciibo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayicinuhi.
6 Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kiloviro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti diiribanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.
7 Jaanobuunati bu siino allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.
8 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo saafi guijeveminaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco aciuhi jiinije miyaminaati samañootohallivi diitoco iminaaninеri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinijehalliri iicamo iñihicufiino asimiri icano iguijeniqui.
9 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijiibugunohalliti iguijeniumo jeebiinoco.
10 Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojiibo, onoonoco abañitatiibo, ¿mihachutahiica diicaji miihaico iguijeniumo jiinijehalliri iicamoco emeeciiboro ijaadaco adaacijino? noomoro.
11 Jaasumiro diitoco Moocaani aciuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amiihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amiihaico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.
12 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi emeeciubo atyimeuhi jiinije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tiijohobadi minifutuuhi.
13 Bu meeciri niquejefañoti jiinijehallivi aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifoniicibadi.
14 Bu niqueje sano finiuhi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi.
15 Jaano ñihicuti jiinije aivojito ifahojinofaño, bu guiisigajinofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidi inihibaminoma iicamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidi ejeevafiimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu jijovoto iicatimoma icano
16 ifabainoco, ifagajinoco icano neehicauhi: Mohallivi mahaifo. Jaanoro miihaico jaadi johono ihaivoji icagahalliri igiciniibediti mafataani, bu oono sihidi jeevaneri Corderobadi iicaabo aamijino ñihicuti icano.
17 Miiro jino sihidi jeevano ahaamijifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu miijoho jaabicijirahi? noomoro.

7

Israel Cuumiminaati Ficimo.

1 Toonobuunati atyimeuhi igueenemehejedimo Moocaani toomominaa paryi jiinijejinibacihalliri jullelleeciniimoco. Jaamo igueenemehejedino iicano jiinije guibuhubaco gaayiciniuhi, jiinijehallivi ajashuno guibuutino iicaqui, bu muuaihallivi, bu imohonohallivi icano.

2 Tollɨro bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedɨmo iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno imoonɨqui mityaco agaayɨcɨumoco.

3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno momoonɨdino, bu muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta icano, nooboro.

4 Jaamo diito ɨɨcɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi: Ciento cuarenta y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuuminootot̃ɨ.

5 Jillɨ faacuumivatotɨ ɨɨcɨubo. Juda cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo Ruben cuumitɨ oovocafutuuhi, bu Gad cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,

6 bu Ase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,

7 bu Simeon cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,

8 bu Zabulo cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildɨmou.

Ajashutɨmo Seseechehujefaño Ɨjɨɨcucuucɨnɨmo.

9 Toonobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi ajashutɨmo miyamɨnaaco fanoojiinɨjemɨnaaototɨ, bu simiyamɨnaaototɨ, bu faajɨva miyamɨnaaototɨ, bu faacuumivaototɨ icano. Jaamo julleecɨnɨuhi aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmegavɨ icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutɨno icaumo oovorautɨmo seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo tucojɨhunoco gaayɨcɨnɨumo.

10 Jaamo paryɨ famooro sefano neehicauhi:

Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbotɨ, bu Corderobadɨ iicaabotɨ icano taajasu saahi, noomoro.

11 Jaanaa paryɨ Moocaani toomomɨnaa jullelleecɨnɨuhi Moocaani aivojɨ icagahallɨdɨ, bu quillahutohallɨdɨ, bu igueenemehejedɨno iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo toga ɨmega jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:

12 ¡Fɨne! Cahacɨsucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocɨgo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi fahiijɨvaro icano. Fɨne, noomoro.

13 Jaanaaca quillahutoobotɨ saafi uco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho jino jito seseechehunofaño ɨjɨɨcucuucɨnɨmo, cuucatɨ asaamo? nooboro.

14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo ɨɨro gaajahi, nooboro.

Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidɨ jeevano ɨɨdaasufañodɨ afatyomo. Jaamo imifiiutɨmoco Corderobadɨ iicaabo tɨɨjeri iimitusucuumo.

15 Jaamaño Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecɨvomoro icahicahi. Jaamoco ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbo imityaguiino ficuji; ¿Mɨllɨ icatɨmo iicaqui?

16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano ɨdaasuno icacujitɨhi, bu nɨhɨba ihaiguucuri diitoco jɨgasucujitɨhi, bu jinejeba aiguucu diitoco ɨdaasuno moonɨcujitɨhi icano.

17 Oono mɨɨro Corderobadɨ iicaabo aivojɨ iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamɨco motoomonɨcɨbadɨ. Jaaboro fiivoco aacɨno nɨfaihunojaagovɨ diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Icorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi niquejefaño lliivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro.
2 Jaadi atyimeuhi sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi aciuno miriicunoco.
3 Jaanobuunati saaubo sifi Moocaani toomominaafi maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecivobuje imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiijinoco paryi Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui. Jaaboro jeecivobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasuqui. Oono ihaivoji icaga imega iicabujehallivi.
4 Jaano imaaniguiijinoco ijigasuuno aimuufai itoomominaafi usefañoti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.
5 Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomominaafi iciuboro tubuje ciijigaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinijehallivi ganicaruhi. Jaaneri sihidi sisiimi icauhi, bu jiinije sefano guubuvusuuhi, sihidi namebahicauno, bu jiinije sefano maryibauhi icano.

Miriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumo Moocaani toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisiqui.
7 Jaadi saafi ticoniuhi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiinijehallivi aifuuno nifaihu ifiigatyono guiisiyinobadi ejeevano, bu ciijigai icano sano tiijohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuti icano.
8 Jaanaa alliviioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tiijohoti minifutuuhi.
9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guijeveuhi, bu tolliro ciijigai meeneneti samañoono finiuhi icano.
10 Jaanaa alliviioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi ajashutino meeciriigai niquejefañoti acutuuhi nifotociniiboro teehinoti samañoonohalliviı, bu pisirigañoti samañoonohalliviı icano.
11 Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuhi. Jaaneri sihidi miyaminaa chuumuuhi inifaihu faafaño iminifutuuneri.
12 Jaanaa alliviioobo bu imiriicuco iguiisiuno ticovovi nihibati samañoobo jabaavuuhi, bu fucuooboti samañoobo jabaavuuhi, tolliro bu meeciriti samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitoti samaño achicicuutihi. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuutihi. Jaabadiro fucuti samañoono achicicuutihi.
13 Jaadi emeeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi niquejefeenedi ciimimi mogaaje agahafobadi fuuhi, sefano jilli nooboro: ¡Ayii! Ɨdaasucani jiinijehalliri iicamo icaji siino miimisiici, saafi idiinehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguiisidi, nooboro.

9

1 Jaanaaca bu alliviioobo imiriicuco iguiisino ticovovi bu atyimeuhi saafi meeciriigai jiinijehalliviı aacutuuno. Jaaboco iñihicuno oji llaveque aaciunoco atyimeuhi.

2 Jaahojico afaayicuneri tohojifañoti sihidi aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufaibadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco fabaacuuhi. Jaaneri jiinije civutuuhi.
3 Jaano toono ihaimuufaifañoti inuumo sihidi chahacami jiinijehallivi gahafomoro. Jaamo mityaco gaayicuhi iniiqui oono jiinije juuvemi iicabadi.
4 Jaamoco tajiibaubo: Jiinije faijihuco imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti idiimocoro miyaminaaco Moocaani gaajatari ihimecunoti agaajaratimoco momooni, nooboro.
5 Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava ticovovi mahaivuvusu, nooboro. Jaamo iniino aivo juuvehu iniino aivobadi jeevauhi.
6 Jaasumi miyaminaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyimejitihi. Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.
7 Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi ihimeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi.
8 Jaanoti imeebaiguino gaigoomi meebaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi.
9 Jaanoti imeehene cuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijijecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icarronoco iguicino uguubuvusuunicibadi,
10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi nijequeneti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui.
11 Jaabo ichahacami aivojiibo toono iñihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi iijiri Abadon onoobo. Jaanoti griegomi iijiri Apolion onoobo. Jaanoti moojiri Finisuminaafi onoobo.
12 Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minooci.
13 Jaano allivioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi guubuuhi Moocaani imegari iicano ijeecivobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañoti diiboco unuunoco:
14 Sinaayu oono igueenemehejedimo iicaumo imitino toomominaa Eufrate onoomuuaijiniri isisicinimoco, noonoro.
15 Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuuhi miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi, bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifiivusuumo.
16 Jaamo amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi iifutuunoco guubuuhi.
17 Jilli uujoho icaballomico gaijafeenedi atyimeuhi. Jaamohalliri iicaumo ifeeyijehallivi cuhufono jigaiño meehu tifaiño, bu atyivano, bu guiguivano icaneri tifaisucinimoma iicaunoco. Jaanoti icaballomi nigainou jicu nigaibadi jeevauhi. Jaamo iijinoti ciijigai, aimuufai, azufre icano ineehicauhi.
18 Jaaneri miyaminaati sanoodimo guijeveuhi toono minooci, sano idiino icano imiti diito iijinoti iineehicauneri. Jaano toono minooci, sano idiino iicano imiti ciijigai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomi mitya icauhi iijinofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanoti ibuhuno nigacino jiinimo nigainobadi jeevauhi. Jaaneri imitino miyaminaaco moonihicaumo.
20 Jaanoti sanoodimo diitoco idaasuno omooniicuurunoti guijevetimo ataajaumo iimitico jeevesuutihi. Jilli suufenitimo imitino gaijamico, bu oro, plata,

bronce, guiisiba, ɨmoho icano eetavota ɨjɨmɨco icano jeecɨvehicauhi; jaamo ihɨjɨmɨ atyɨmetɨmo, bu guubutɨmo, ɨgotɨmo icamoco.
21 Bu tollɨro suufenɨutɨmo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibanɨnoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomomɨnaafi Aamegayɨma Iicaabo.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi bu sifi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo, aimuufairi minɨcɨnɨibo, inigaɨhallɨtɨ tɨihi cajetacɨnɨuboma niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo ɨme nɨhɨbabadɨ achɨcɨnɨuhi, bu idɨino cɨɨjɨgai ɨmahacɨnobadɨ jeevauhi.
2 Jaabo usefaño aamegayɨ faayɨcɨnɨhaamegayɨ icauhi. Jaabo imiyanaagotɨhaico muuaihallɨvɨ ficuuhi, jaanotɨ inaninaagotɨhaico jiinɨjehallɨvɨ ficuubo icano.
3 Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jɨcu sefano ɨnɨigonɨcɨbadɨ. Jaano tɨcovovɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino sisiimɨ ojɨuhi.
4 Jaamo isisiimɨ oojɨunoco uujoho caatɨnɨqui moonɨunaaca sifi niquejefañotɨ uco unuunoco guubuuhi: Jillɨ llɨivɨ guubunɨcɨ oono sisiimɨ ihiimaanoco. Jaaboro caatɨnɨdino, unuunoco.
5 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ, bu muuaihallɨvɨ icano ujulleecɨnɨubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovɨ gañɨiyɨcɨuhi.
6 Jaaboro fahiijɨvaro iicaabo niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñooco, bu paryɨ tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodɨ miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.
7 Niinoobo imɨriicuco iguiisɨcudɨ Moocaani esamaaje agaajarahicatɨno icacuuji ijeecɨvomɨnaa, ihiimaamɨnaa iicamoco unuubadɨ, nooboro.
8 Jaanaaca niquejefañotɨ uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo dɨhɨcɨto jaadi Moocaani toomomɨnaafi johono muuaihallɨri, jiinɨjehallɨri icano ujulleecɨnɨibo usefaño iicahaame afaayɨcɨnɨhaamegayɨco, nooboro.
9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayɨco diiboco dilluuhi uco ihacɨqui.
Jaanegui uco nuubo: Ɨfaaji machu. Jaano diijɨfaño imono naamejino iimɨhubadɨ. Jaanotɨ dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañotɨ toohaamegayɨco ɨicɨuboro machuuhi. Jaano taajɨfaño imɨino iimɨhu imobadɨ. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.
11 Jaadɨ uco nuumo: Siino dɨibogo ajashutɨno cuuminoditɨ, jiinɨjemɨnaaditɨ, siijɨmɨnaaditɨ, bu aivojɨtoditɨ icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimɨsiicɨ Moocaanitɨ Ihiimaamɨsi.

1 Jaadɨ uco acɨumo noofaijɨcuco metrobadɨ iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañɨivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecɨvobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa mɨnoodɨmo tomañovɨ ejeecɨvehicamo miyamɨnaa icahi?
2 Jaanotɨ ɨdɨinocoro igoohasico deevedino tohasi siicuumijeo miyamɨnaaguiiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdɨ nɨhɨbava tɨcovovɨ.
3 Jaasumi uujoho tajɨibogomɨnaatɨsico galluji uujoho onoonoco ijɨibeguequi mil doscientos sesentadɨ fucuva tɨcovovɨ, cɨvochehujefaño jɨicɨnɨmɨsico.

---

* **10:11** Sahaamefaño: nooboro, noono.

4 Jaamisi diitisi Moocaani jiinije Aivojiibo imega iicahooci olivohooci, bu cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi.
5 Jaamisico saatoho imitino omooniigohachiiji diitisi iijiti ciijigai iineeji diito iminaaco ijigasuqui. Tolli guijevejimo paryi diitisico imitino imooniqui omoonimo.
6 Jaamisi jiinijehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tiijohoti imini-iyujino mityama icahi, bu jiinijeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi omoonijino mityama icahi icano.
7 Jaamisi idudicamaajeque iimivucuudi iñihicuubo oono iñihicuhojifañoti asaaboro diitisico moonivaji. Jaabo diitisico iguiinoniiboro gaicaauji.
8 Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiiboco etetecuucuumi jiihaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi oovicinihi.
9 Bu jaamisi ciirajitihi mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiinije miyaminaa icamo ihatyimequi.
10 Jaamisi iguijeveneri jiinije miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti ijiibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri.
11 Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano nijequeti Moocaani diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo.
12 Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco guubumisi.
Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi.
13 Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucuumiti fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.
14 Jino allivino imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguiisino.

15 Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisiuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:
Jiinije aivojino Mohaivojiibedi, bu Icristodi icano icacuuhi. Jaabo tajiibaji fahiijivaro, noomoro.
16 Jaanaa veinticuatrodimo quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi,
17 jilli noomoro:
Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco. Iijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayiciiboro atajiibacuumaño icano.
18 Miiro jiinijeminaa dijaa sifiiratehi. Jaarunofaño iijoho adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa iijoho onoonoco ijiibeguehicamoco, bu iidiro iicahicamoco, bu dimomoco obociguehicamoco icano sabadiro sihidi ejeevamehejeque, bu sihidi ejeevatimehejeque icano adaadujifucu, bu tolliro jiinijeque ifinisuhicamoco ifinisujino icano, noomoro.
19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi

giiriribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guiisiyinobadi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

12

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

1 Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano iifuvusuuno: gaigo nihibari imibocinigobadi aricuno iifuvusuuno, fucuo nihibahalliri julleecinigo, docedimo meecirири ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo.
2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.
3 Jaanobuunati bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyiici idiino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaaubo.
4 Jaabo ibuhuri samañooto meecirico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinijehallivi gañiiuhi. Jaaboro iseemevaqui omooniugo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui.
5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinijeminaaco sefano tajiibaji jigaiñohiri iicaniicibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago.
6 Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi.
7 Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel onoobo iyotoma.
8 Jaaruubo idragonco sahigotiro guiinoniumo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi.
9 Jaamaño diibo sihidi ejeevano dragonco baavi gañiiumo, johono siicijeo jiinimo oono imomo iji, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinijeminaaco abañihicaaboco iyotoma baavi jiinijehallivi gañiiumo.
10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañoti unuunoco: Moocaaniti asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivoji icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi. Miiro baavi gañiicafutucuubo Moocaanico monahabomihallivi imitino ijiibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.
11 Jaaruuboco monahabomi guiinonicuuhi Corderobadi iicaabo tiijohofañodi, bu Moocaani jiibogo miyaano iicanoco ijiibeguehicaneri icano. Miiro ifiico gaijiutimo, bu guijeveque iguihiutimo icano.
12 Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amiihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti idaasucani mihicaji amiihai jiinijehalliri, bu muuaiñofaño mihicamo icano. Miiro oono iji tahigo sihidi isifiiratooboro niitehi gueenene iicajitinoco agaajaaboro.
13 Jaabo idragonco agañiiunoma iicaabo oono gaifiico eseemevaugoco bucasiubo.
14 Jaanegui diigoco ciimimi mogaaje jijecuucico aciumo jiinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi iimibachuuhigovi. Tahi diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu sificabatifeenedi icano ticovovi.
15 Jaago dojicuti ijiinimobadi iicaabo iijifañoti nifaihuco galluuhi muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.
16 Jaarunofaño jiinije diigoco amusuuhi, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri.
17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiiratuuboro fuuhi diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajiibaco imino

omoonɨmoro, bu Jesucristo jɨɨbogoco jeevesutɨmo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñɨhicumɨsi.

1 Jaadɨ muuai jiinɨgaibaahohallɨvɨ ujulleeveubo atyɨmeuhi ɨñɨhicuubo muuaifañotɨ inuuboco. Jaabo nigaɨnou sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ icano, bu iniicuno fahuseecɨdɨnou icano. Jaano iiniicuno itɨcovoocɨvɨ ichaahimɨganoma icauhi, bu inigaɨnohallɨvɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaaniditɨ ɨdicuno onoono momo icano.

2 Jaabo ɨñɨhicuubo jɨcubadɨ ejeevaubo, tɨhaiño jeejɨ tɨhaiñobadɨ jeevauhi, bu iijɨ leon iijɨbadɨ jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivojɨ icaga, sihidɨ bocɨ iijɨ icanoco acɨuhi.

3 Jaabo ɨñɨhicuubo nigaɨtɨ sahɨtɨ icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadɨ iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryɨ jiinɨje miyamɨnaa ajabafiituumoro diiboco miyaavuguuhi.

4 Jaamoro idragonco cahacɨsuumo diibo ɨñɨhicuuboco mityaco aacɨumaño. Jaabadɨro bu ɨñɨhicuuboco cahacɨsuumo jillɨ noomoro: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ ɨñɨhicuubobadɨ jeevahi? ¿Mɨɨjoho fɨne diiboma amocasijirahi? noomoro.

5 Bu tollɨro diibo ɨñɨhicuubo Moocaaniditɨ ɨdicunoono ihiimaauno jaabɨcɨcafutuuhi cuarenta y dosdɨ nɨhɨbava tɨcovovɨ tollɨ imoonɨqui.

6 Jaamaño tɨcovaubo Moocaaniditɨ imitɨno ihiimaaboro imomoco ɨdicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijatɨ, bu niquejefaño paryɨ iicamotɨ icano.

7 Tollɨro bu ajaabɨcɨuboro jillɨ ɨɨfɨnɨcɨubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinonɨunoco. Bu gaayɨcɨubo mityaco fahɨgova miyamɨnaahallɨvɨ, bu faacuumivahallɨvɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaahallɨvɨ, bu faajiinɨje miyamɨnaahallɨvɨ icano.

8 Jaabo diibo ɨñɨhicuuboco cahacɨsuumo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo oono jiinɨje ifiivuunotɨro diito momono Corderobadɨ iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatɨnɨrautɨmo.

9 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo jinooco imino muguubu.

10 Sitaaco cɨvojafaño asatyomo, bu tollɨro cɨvojafaño satyocafeteji. Jaanotɨ bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabɨcɨhicaqui.

11 Jaanobuunatɨ sifi ɨñɨhicuubo jiinɨjefañotɨ asaaunoco atyɨmeuhi. Jaabo iiniicuucɨ cordero iniicuucɨbadɨ jeevauhi. Jaaruubo dragonbadɨ iimaahicauhi.

12 Jaabo itɨconɨo ñɨhicuubo mityaco paryɨ gaayɨcɨuhi, diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ. Jaaboro jiinɨjeque, bu toojehallɨri iicamoco icano tajɨɨbaubo itɨconɨo ñɨhicuubo oono sihidɨ ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacɨsuqui.

13 Bu tollɨro sihidɨ ejeevanehejeque, bu niquejefañotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico iniitusunehejeque icano.

14 Tonehejeque diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ omoonɨhicaunofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco bañɨubo. Jaaboro diitoco tajɨɨbaubo diibo itɨconɨo ñɨhicuubo niisugari agavɨrɨɨcunoma iicauruubo ubuheeteubo ɨjɨco iheetavequi.

15 Jaadɨ diibohallɨvɨ asaauno ñɨhicuuboco mitya acɨcafutuuhi itɨconɨo ñɨhicuubo ɨjɨco eetavuuboco ijeebɨɨco aacɨɨboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotɨmoco igaisiraicɨsuqui.

16 Jaabadɨro bu tajɨɨbaubo paryɨ miyamɨnaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihɨmecunotɨ icano ificuuqui; sihidɨ ejeevatɨmoco, bu sihidɨ

ejeevamoco, bu ɨdaasumehejeque, bu sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jɨjovotoco icano.
17 Jaadɨ mɨɨhaiñooba tɨcovono naajejitɨhi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ɨñɨhicuubo momo, bu imomo oovo icano.
18 Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ɨñɨhicuubo oovoco gaajacɨ; jino saafi miyamɨnaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildɨmo Amasivano.

1 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi Corderobadɨ iicaaboco Sion cuumibaɨhallɨri julleecɨnɨuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildɨmo miyamɨnaa ihɨmecunotɨ Corderobadɨ iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatɨnɨcɨnɨumo.
2 Jaadɨ guubuuhi niquejefañotɨ sihidɨ teehiguiisi uguubuvusunɨcɨbadɨ, bu sisi sefano ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidɨ miyamɨnaa iharpanoco oojɨsunɨcɨbadɨ jeevauhi.
3 Jaamo bohono masijɨco masivahicauhi Moocaani aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumo ɨmegavɨ, bu quillahuto ɨmegavɨ icano. Jaajɨco mɨɨhaiñooba aivo gaajahicautɨhi ɨdɨɨmoro diito ciento cuarenta y cuatro mildɨmo iicaumo jiinɨje miyamɨnaafeenetɨ ataajasucafutuumoro.
4 Jaamo diito gaigoomɨvɨ ɨjɨvuutɨmo. Jaamaño mɨhɨnivatɨmo iicaumo. Jaamo Corderobadɨ iicaabo dojɨcutɨ feehicahi diibo fahɨgova ofoohɨgovɨ. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanotɨ Moocaani, bu Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi gaajacuhi sihidɨ ataajasucafetejinoco.
5 Jaamo Moocaani ɨmegavɨ mɨhɨnivatɨmo iicaumaño diitofaño bañɨfiira atyɨmerautɨhi.

Moocaani Toomomɨnaa Miimɨsiicɨ, Saafi Ɨdɨino Ɨjɨibogono.

6 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi niquejeguiinodɨ ifinɨjitɨno taajasujɨibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinɨjemɨnaaco, bu famoovaaco, bu faajɨva miyamɨnaaco, bu faacuumiva miyamɨnaaco icano ijɨibeguequi.
7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Mɨɨro jino tufucu gasecuuhi iimitɨhallɨtɨ jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno omoonɨjifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinɨjeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.
8 Jaanobuunatɨ bu sifi saauhi jillɨ nooboro: Acutucuuno, acutucuuno sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihajevari iguiriicavusumaño, nooboro.
9 Jaanobuunatɨ niinoobo saauhi sefano jillɨ nooboro: Oono ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano, imomoro ihoovotaco ihusevɨ, bu ihɨmecuvɨ icano ificuusumoco
10 Moocaani ñɨhicuno moonɨji. Jaamo ɨdaasuno moonɨcafeteji cɨɨjɨgai azufrema iicaneri Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmefeenevɨ icano.
11 Jaano diitoco ɨdaasuno omoonɨno aimuufai icaji fahiijɨvaro ufucuro finɨratɨno fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisɨsuratɨno diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano acahacɨsumoco, bu imomo oovoco agaayɨcɨmoco icano.
12 Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajɨibanoco omoonɨmo, bu Jesuco jeevesutɨmo iicamo icano jaabɨcɨma iicaqui.
13 Jaanaa guubuuhi niquejefañotɨ: Jinooco caatɨnɨ, noonoro uco unuunoco: Jisumitɨ imicani icajimo Aivojɨibo Cristo imiyaavogomo iguijeveme.

Jiihi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaajaveechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mihicinicibadi Moocaani Niinofucu Naniji Iimifiimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifiimoco Imitino Imoonqui Icano.

14 Jaadi emeeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihalliviv javuciniuhi, bu meeyuhu siijevahuco gaayiciniuboco.

15 Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inuuhi. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco: Dimeeyuhuri quiticiibo basuta noovataco diiciu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinije basuta noova tifaicuuhi, nooboro.

16 Jaaneguiiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro jiinije basuta noovataco iciuhi.

17 Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuuhi niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño siijevahu meeyuhu icahuma.

18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeecivobujejaagoti saauhi ciijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu siijevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticiibo diici jiinije baacuco oono icivucuunoco, nooboro.

19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro iciuhi jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifiira nitibafaño gañiiuhi imahamicafetequi.

20 Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuuhi. Jaano initibafañoti tiijoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ifutuuhi fahigovavi, bu ifaicuva ifutuuhi caballomi ujulleeciniimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiijoho eneejiruno baacutofaihuviro oovicicafutuuhi.

15

Niino Imiti Iicajino.

1 Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño iifuvusuuno jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa iticovoociviv niino idaasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sifiirataco.

2 Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciijigaima icano foovono sinaagonovi iifuvusunoco. Jaanojiniri jullelleeciniumo Moocaani aaciuno iharpanoma johono iñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinoniumoro, bu diibo momo oovotaco agaayiciutimo.

3 Jaamo masivahicauhi Moocaani jeecivominaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi iijoho edeetavono Aivojiibo Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica aivo tiquevehi, bu aivo miyaano icano, Ijoho jiinije miyaminaa Aivojiibo idiicaabo.

4 ¿Miijoho bu ico, Aivojiibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi famooro ico cahacisuji. Miiro iijoho idiiboro imihinivatiibo. Jaamaño fanoojiinije miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo iijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.

5 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiiba guiisibabujecico ificuhicaumaño.

6 Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti miimisiici idiimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno omoonijinoma iticovoociviv

iicaumo. Jaamo imichehuje, aricuchehuje, mihinivatichehujefaño jiicinium o. Jaamo oro niivigaimeeheneri ifeeyijenehallidi siyiyiicinium uhi.
7 Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhi iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahiijivaro iicaabo sifiira gahaficinin oma.
8 Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidi ejeevano, bu mityati icano asaauno. Jahigo miihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimisiici icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno omoonijinoco asatyumo toonoco omoonium o imivuutinohachuta.

16

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aamitaditi Ijibogono.

1 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañoti Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinijehallivi mutucaruto toono sihidi ejeevano Moocaani sifiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuhi jiinijehallivi iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu ihijico iimuumoco icano fiivuuno idicuno ciinisino sihidi aivonoono.
3 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhu tiijohobadi minifutuuhi. Jaaneri paryi tumuuaijefaño iicaumo chuumuuhi.
4 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallivi, pisirigañohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno tiijohoti minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojiibo Moocaani, iijoho aivo imino omoonifiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.
6 Miiro diito iidiro iicaumoco, bu dijiibogoco ihiimaaumoco icano itiijohoco agañiiumoro guijeniuhi. Jaamaño iijoho jisumi diitoco tiijohoco diisuhi tolli diito imogomaño, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecivobuje iicauhigoti unuunoco: Jii, Aivojiibo Moocaani sihidi mityama idiicaabo, miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.
8 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco nihibahallivi tucaruuhi. Jaaboro inihibaco mityaco aciubo miyaminaaco ihaiguucuri ijigasuqui.
9 Jaaneri paryi miyaminaaco ñihicuuno jigasuubo. Jaarunofaño iimitico jeevesuutimo, bu Moocaanico imuutimo icano; jilliro diibediti idicunoono iimaaumo toono iñihicuunoono imitihallivi mityama iicaubediti.
10 Jaano allivioobo iguirihillufaño iicaunoco oono iñihicuubo aivoji icagahallivi tucaruuhi. Jaaneri diibo aivoji jiinije civonoguiino minifutuuhi. Jaanaa miyaminaa aaivovomoro cuhufono imicicifotomoro majaabicinicibadiro diito inehejebanoco jimicamaaihicauhi.
11 Jaarumo iimitico jeevesutimo omoonimoro Moocaani niquejefaño iicaabediti imitinoono iimaauhi iciinisiino, bu aivono icanohalliti.
12 Jaano allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidi ejeevamuuai Eufrate onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jiihaiti iminifetequi tojiri aamijijaagoti jiinije aivojito isaaqui.
13 Jaadi atyimeuhi dragon iijifañoti, bu iñihicuubo iijifañoti, bu jihovo iimaaminaafi iijifañoti icano inuumoco, miimisiici, saafi idiimova iimitino gaijami jacucugamibadi jeevamoco.

14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu
jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamo-
casiqui.
15 Jaanegui mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi
asaanɨcɨbadɨ. Imicani icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco
imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo
nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo iicanɨcɨbadɨ.
16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ iijɨri Ar-
magedon onoomañovɨ.
17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sɨcaisituvɨ.
Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano unuuno
guubuvusuuhi: Fɨne imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu si-
hidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbauhi jiinɨjehallɨri
miyamɨnaa iicanotɨ amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ.
19 Jaaneri sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ, sano ɨdɨɨno.
Tollɨro bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadɨ bu
Moocaani sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico
isɨfiirafaihuco ifayɨɨsuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaɨno icano buuhicauno.
21 Tollɨro bu miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ guiisibanobadɨ ejeevano
aifuuhi. Jaanaa saba bocɨ cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ
miyamɨnaa Moocaanico: Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno
omoonɨunohallɨtɨ.

17

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa sɨfiira
guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ɨco ɨɨfusuqui
oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco ahaamɨnoco,
nooboro.
2 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno icahicahi. Jaaneri jiinɨjehallɨri
iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.
3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨɨfusuunofañodɨ Moocaani
toomomɨnaafi uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo atyɨmeuhi gaigooco
ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri gɨcɨnɨgoco. Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ
caatɨnɨcɨnɨuno Moocaaniditɨ ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaɨno sahuse
juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨdɨno iinicuno icano.
4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨɨcɨnɨuhi tɨfaihɨba iicachehuri, bu
atyɨvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaicɨnɨuhi orori, bu iminoono gui-
isiyɨneri, bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro guirihilluco ɨɨdicuneneri,
bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco.
5 Jaago ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨɨno momo: Sihidɨ ejeevano Babilonia
cuumi ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri iicano ɨɨdicunoono seejɨ icano,
onoono.
6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨɨjeheri, bu Jesu
miyaabo iicanoco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjeheri icano imo imo iicagoro guiri-
icavocɨnɨgoco. Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.
7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi? Ɨco
uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨɨno diigoco adaatyɨmene mɨllɨ eneejirunoco, bu
ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨ iinicuno iicaabo
diigoco ifiiseebetɨ icano.

8 Diibo iñihicuuboco adaatyimeebe johono iicahiniibo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino iñihicuhojifañoti saajiibo ifinicujihigovi efeejino imegavi. Jaaneri jiinijehalliri iicamo jiinije ifiivuunotiro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidiro jabafiiteji oono iñihicuubo iicahiniibo, achahacuubo, siino asaadi.

9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Miiro oono inigaino, sahuse juugahuseti mibaici idiino ifabaino iicanoco eneejiruno: Tobaijehalliri diigo igicinibaijediti.

10 Jaayiijere bu sahuse juugahuseti miimisiici idiino aivojito iicamediti eneejiruno. Jaamoti sahusediimo finicuuhi. Jaanoti saafi jino icahi. Jaanoti saafihiica gasetihi. Jaaruubo agasedi gueenene icajitihi.

11 Jaabo oono iñihicuubo iicahiniibo, achahacuuruubo diitobuunati asaajiibo aivojiiboti iicaqui. Jaaboma ochodimo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumooboro. Jaadi feejiibo ifinicujihigovi.

12 Jaanoti bu fahuseecidino iinicunoco adaatyimene fahuseecidimo aivojito iicajimoco onoono. Jaamo tajiibatihiica. Jaarumo sano nihiba oovoti aivoji iijico gaayicijimo sano oono iñihicuuboma.

13 Jaamo diito aivojito sabadi ihiimaamoro imitya, bu ihaivoji icanoco oono iñihicuuboco acijimo.

14 Jaamoro Corderobadi iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadi iicaabo guiinoniji, miiro diibo aivojito Aivojiibo, bu tajiibaminaa Tajiibaminaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro icituhi. Jaamo diiboco jeevesutimo icahi, nooboro.

15 Jaadi bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevaminaago tumuuaijehalliri gicinigoco adatyimemuuaije oono cuumino miyaminaa, bu fanoohiiji miyaminaa, bu jiinijeminaa icano.

16 Jaabadiro bu oono iñihicuubo nigainohalliviti fahuseecidino iinicunoco adaatyimene ajevaminagoco ijiihevenere sicaiigoco jeevesujimo, bu tolliro diigo uucunoco uduumoro diigoco ciijigaifaño jigasujimo icano.

17 Miiro Moocaani diito jeebiifaño ficuji diibo iimogobadi diito imoonigui. Jaamaño sabadiro ihiimaamoro ihaivoji iijico iñihicuuboco acijimo Moocaani unuuno imivocafotonohachuta.

18 Jaanoti bu gaigooco adaatyimene oono sihidi ejeevacuumi jiinije miyaminaa aivojitoco atajiibahicacuumiti onoono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinijino.

1 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi sihidi mityama icaabo niquejefañoti iniituunoco. Jaabo seseene jiinijeque achicituhi iharicuri.

2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi ijimi iijanotiro fiivutucuuno, bu fanoohimiti gaijami iijanorucu, bu faaboho jooi agahafomo iidicufiimo, bu ijiihechufiimo icamo iijanurucu icano.

3 Miiro paryi jiinijeminaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu jiinijeminaa aivojito diigoma ihajevari imitineheje icahicahi, bu jiinije naajeminaa tuucuumi imiti naajeteque omoonimoro sihidiro nihibamivahicahi icano, nooboro.

4 Jaadi siino guubuuhi niquejefañoti unuunoco: Amiihai tatya mihicamo tuucuumiti mihiino tuucuumi imitifañodi mihicadino, bu tuucuumico idaasuno omoonijino amiihaivi ifetedino.

5 Miiro tuucuumi imiti ajashutino jiinijeti niquejevi iifutucuuhi. Jaaneri
Moocaani diigo imitico esafutucuuhi.
6 Jaanegui diigoco mahaci oono saatohoco diigo aacihicabadiro buuna. Bu
diigoco majaadu oono diigo omooniuno alliinoocivi. Bu oono diigo sitaaco
iimitino eheetavehicano janaaniciviі meheetavo diiguedi.
7 Sihidiro aivono, idaasuno icano diigoco momooni oono diigo sihidi mitya
mitya icahicagoro, sihidi imitico iimogogoro omoonihicano ticovovi icano.
Miiro diigo ijeebiifañodi neehicahi: Jino uujoho aivojigobadi icahi, bu uujoho
fibaijigo iicatimaño idaasuno icajitihi, noogoro.
8 Jaamaño safucudiro diigoco idaasuno omoonijino ihalliviі gaseji: guijeve,
bu idaasu, bu ajeba, bu ciijigairi jigasucafetejigo icano. Miiro jishitiibo
Moocaani diigohalliviі jilli neehi.
9 Jaaneri jiinijeminaa aivojito diigoma iicahicamo, bu imitico sihidi
iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidi diigueri idaasuveji diigo ijigano
aimuufaico aatyimemere.
10 Jaamoro diigoco idaasuno omoonino ñihicuti tehesino iicahigoti nee-
jimo: ¡Ayi! Łdaasucani diicahi, iijoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidi
edeevacuumi. Dihalliviі sano goovanogayi ico idaasuno omoonino gasehi,
noomoro.
11 Bu tolliro jiinije naajeminaa tuucuumico iidaasuvomoro taacasiji diito
inaajeteque isivanoco miihaiñooba anaajecuujitineri.
12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosiino gui-
isiyineheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano,
aatyivaneheje, bu tifaihiba iicaneheje icano, bu tolliro fanoova imohono
afacicinoono, bu marfilneheje, bu iimino imohono, bu broncenehe je,
jigaiñoneheje, bu ucuhufono guiisibano marmol onooneheje,
13 bu canelaneheje naajete, bu afacicinoono, maaniguiijino, mirraneheje,
facicifaihuno, vinofaihuno, diiribano, bu harinaguiijino, bu ñaavaneheje, bu
tolliro asiminaajeteneheje, ovejami, caballomi, bu carrono, bu miyaminaa
jijovotehejeque icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Łijoho sihidi idimeguehicano chahacu-
uhi, bu fahiijivaro chahacuujino sihidi dibusumije, dihovosineheje icano,
noomoro.
15 Paryi jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidi inihibamivahicamo
tehesinotiro iicajimo tuucuumico idaasuno omoonino ñihicuti, ihidaasuri
ataamoro neeji:
16 ¡Ayi! Łdaasucani sihidi ejeevacuumi icahi. Miiro gaigo imichehuje-
faño, itifaihiba iicachehujefaño, aatyivachehujefaño icano jiicinigo, bu orori,
imino guiisiyineri, perlari icano imibachucinigobadi jeevauhi.
17 Jaano ajashutino busumije milli goovanogayi finihi, noomoro.

Jaabadiro bu paryi ciijigaimeenene aivojito bu togajeri iigomo, bu to-
gaje dudicamaajeminaa, bu paryi muuaiñofaño ududicamaaimeheje icano
tehesinoro julleecamaaiji.
18 Jaamoro tuucuumi ijigano aimuufaico aatyimene idaasuri coovadiive-
jimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi iviibadi iicacuumi chahahi? noomoro
19 inigainohalliviі jiininoco gavaracuuji iidaasuvomoro, taacasimoro gaiba-
casiji: ¡Ayi! Łdaasucani sihidi ejeevacuumi icahi. Miiro tuucuumi busumijeri
paryi muuaifaño iciijigaimeenenema iicamo sihidi nihibamivahicahi. Jaacu-
umi milli goovanogayi finihi, noomoro.
20 Jaarunofaño amiihai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu
amiihai Moocaani minisuminaa bu mihimoba, bu paryi Moocaani iijico

mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Mɨɨro tuucuumico tollɨ omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo guiisibatyɨgabaco gañiiyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisibatyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi.
22 Bu ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, mɨriicuno icano guubuvusucujitɨhi, bu fanoodudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi icano,
23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano cɨɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro ɨɨvɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.
24 Mɨɨro tuucuumifaño Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19

1 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Mɨɨro diibo imino miyaanoro emeecɨɨboro dugaacufihi. Mɨɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.
3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai suufenɨtɨno aimuuji, noomoro.
4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.
5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi: Moocaanico mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo mequehefimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano guubuvusuuhi guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo atajɨɨbacumaño.
7 Masɨɨ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacɨsuqui. Mɨɨro jino Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo iicajino gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu, arɨcuchehufaño jɨɨhacucuumo, noonoro.
Jaano toono iimichehufaño ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo mɨhɨnivatɨmo iicanoco eneejiruno.
9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani icajimo Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo, nooboro.
Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.
10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tollɨ moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ Jesu jɨɨbogoco suufenɨtɨmo ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo, nooboro.
Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohalliri Iicaabo.

11 Jaadi atyimeuhi niqueje faayiciniunoco. Jaanofañoti inuubo seseebe caballo. Jaabohalliri iicaubo momou Abañitatiibo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajiibahicaaboro miyaano iimitinoco iguiinoniqui minaaco eheetavefiibo.
12 Jaabo aalliino ciijigaiguiihunobadi jeevauhi, bu inigaihallivi sihidi chaahimigano icauhi, bu imomo caatinicinuhi. Jaamomoco idiiboro diibo gaajauhi.
13 Bu jaabo tiijohori jeesucinichehufaño jiicinuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa.
14 Jaabo dojicuti fuumo niqueje amocasiminaa imichehuje, mihinivatichehuje, seseechehujefaño jicucucinimo. Jaamo bu tolliro seseefiimo caballomihalliri icaumo.*
15 Jaabo iijifañoti siijevaga niisuga inoocinuhi. Togari jiinijeminaaco iguiinoniqui. Jaaboro tajiibajiibo jigaiñohiri iicanicibadi. Jaaboro aamijiibo oono baacufaihuco ihicicqui itihairi iquicunicibadi. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo idaasuno mooniji.
16 Jaabo idihallivi igaachehuti caatinicinuno aivojito Aivojiibo, bu tajiibaminaa Aivojiibo icano onoomomo.
17 Jaadi bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi nihibahalliri julleecinuiboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryi joomi asimi niquejeguiinodi agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutino Moocaani machutajaagovi.
18 Jaamo aivojito uucunoco, amocasiminaa aivojito uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomi uucunoco, bu diitohalliri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jijovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.
19 Jaadi atyimeuhi iñihicuuboco, bu tolliro jiinijeminaa aivojito ihamocasiminaama igaivuumoro oono eseseene caballohalliri iicaaboma, bu diibo amocasiminaama icano imoonicasiqui asaaumoco.
20 Jaadi iñihicuuboco, bu jihovo iimaaminaafico icano sano agaayiciuboro sisiibo. Jaabo diibo jihovo iimaaminaafi iñihicuubo imegavi jabafiiranehejeque omoonihicaubo. Tonehejefeenedi diibo jihovo iimaaminaafi miyaminaaco bañihicauhi oono iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu jaamoro diibo ijico iimuumoco icano. Jaamisico gañiiubo buheemisico ciijigai jicooba azufrema ijigabafaño.
21 Jaanoti diitisi yoto guijenicafutuuhi oono eseseene caballohalliri iicaubo iijifañoti niisuga iinoocinugari. Jaamo uucuneri paryi añimi sihidiro tuvauhi.

20

Mil Año Ticovovi Imino Iicajino.

1 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi ihusefaño iñihicuhoji llave, bu jigaiñehityigaba icanoma niquejefañoti niituuboco.
2 Jaaboro dragonco agaayiciuboro tohiri sisiuhi. Jaaboco siiciijeo jiinimo, iji, Satanas iicaaboco mil año ticovovi ficuubo.
3 Jaaboro diiboco iñihicuhojifaño agañiiuboro ihallivi maaninuhi. Jaaboro tuhuga imega igaajataco ficuuhi siino miyaminaaco bañicuutiibo iicaqui mil año ticovovi. Jaadi mil año afatyonobuunati siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo gueenene icajitiibo.

---

* **19:14** Griego iijiri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sifiira aivofaihuco.

4 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi sihidɨ aivojɨ icagano iicanoco. Jaanohallɨri gɨcɨnɨumo itajɨɨbaqui mityaco agaayɨcɨumo. Tollɨro bu atyɨmeuhi johono Moocaani iijɨco Jesucristofañodɨ ɨjɨɨbeguehicaunohallɨtɨ inigaɨnoco iquitɨumo jeebɨɨnoco. Jaamo diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano imuutɨhi. Tollɨro bu diibo oovotaco ficusuutɨmo ihɨmecutɨ, bu ihusetɨ icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año tɨcovovɨ tajɨɨbauhi.
5 Jaano toono itɨconɨo buheete iicajino. Jaanotɨ saatoho uchuumucuumo buheeteutɨhi. Jari toono mil año afatyonobuunatɨ buheetejimo.
6 Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunatɨ itɨconɨo buheetefañodɨ iicajimo. Jaamohallɨvɨ allɨvɨo guijeve imityama chahaji, diitoco cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjirunoma. Jillɨro ɨvɨ Moocaani Cristo iicamɨsi sacerdotemɨtɨro icajimo. Jaamoro diiboma mil año tɨcovovɨ tajɨɨbajimo.
7 Jaano toono mil año afatyonobuunatɨ Satanas siino sinaayucafeteji ɨñɨhicuhojɨfañotɨ.
8 Jaadɨ feejiibo paryɨ jiinɨjemɨnaaco ibañɨqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañɨtejiibo. Jaaboro tuucuumicɨ amocasimɨnaa ajashutɨmo muuaiño jiinɨgaiyɨhaiñobadɨ iicamoco igaiyɨɨcɨjiibo mɨnaaguiiha.
9 Jaadɨ saajimo jiinɨjejɨnibacɨdɨ. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijɨcuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallɨvɨ Moocaani cɨɨjɨgaico agalluuno paryɨ diitoco jɨgasuji.
10 Jaanotɨ ɨjɨ diitoco abañɨuboco gañɨɨjiibo cɨɨjɨgai azufrema ɨjɨgano jɨcoobafaño; oono ɨñɨhicuubo, bu jihovo iimaamɨnaafi icamɨsico agañɨɨubafaño. Jahɨgo ɨdaasuno aivono moonɨcafetejimo fahiijɨvaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidɨ Ejeevano Eseseene Aivojɨ Icaga.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi sihidɨ jeevano seseene aivojɨ icagaco, bu togahallɨri ɨgɨcɨnɨuboco icano. Jaabo ɨmefeenetɨ niqueje, jiinɨje icano sano finɨuhi atyɨmeratɨno. Jaamaño diito iicaujirumaño atyɨmerautɨhi.
12 Jaadɨ atyɨmeuhi paryɨ iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahɨgo Moocaani ɨmefeenevɨ jullelleecɨnɨmoco. Jaadɨ faayɨcɨumo aameneque, tollɨro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadɨ uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonɨhicaunoco toohaamejefaño iicaubadɨ.
13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadɨro bu famooro iguijeveumo jeebɨɨno buheeteuhi guijevemɨnaa iicahicaumañotɨ. Jaamoco paryɨ jaaducafutuuhi omoonɨhicaunehejeque emeecɨɨboro.
14 Jaadɨ guijeve, bu guijevemɨnaa iicahicaumaño icano gañɨɨcafutuuhi cɨɨjɨgai jɨcoobafaño. Jaaba toba cɨɨjɨgai jɨcooba allɨvɨo guijeve iicano.
15 Jahɨgo bu tollɨro gañɨɨcafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatɨnɨrautɨmo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinɨje Icano.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinɨjeque icano. Mɨɨro itɨconɨo niqueje, bu itɨconɨo jiinɨje icano ifinɨcuumaño, bu tollɨro muuaiño chahacuuhi icano.
2 Uujoho Jua, atyɨmeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucɨnɨuhi gaigo itajevaqui iimibaiquimaainɨcɨbadɨ.
3 Jaanaaca niquejefañotɨ sefano unuunoco guubuuhi: Meecɨ, jino Moocaani miyamɨnaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo.

Jaanoti diiteji diibo cuumiminaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano.

4 Jaamo taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuuji, bu taafiira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujimaño, noonoro.

5 Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.

Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiiji aivo miyaano iicano, nooboro.

6 Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihuti isuuji jaadusurati no.

7 Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinicibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano.

8 Jaanoti iñihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitiminaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahicamoco, bu jihovo caani ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañififihicamoco icano gañiijimo ciijigaima azufre ijigano jicoobafaño. Jino alliviо guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomominaafi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo niinoono Moocaani sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaauboro uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba iicagoco iifusuqui, nooboro.

10 Jaano toono uco Moocaani Gaija iifusuunofaño atyimeuhi Moocaani toomominaafi uco caamovobai guiraabai nijequevi asatyuuboro ifusuuhi iimino cuumi sihidi ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeeneti iniitucuumico.

11 Jaacuumi seseene achicinuhi Moocaani aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guiisiba aricubadi, jaspe guiisiba aricu imino oonogoonovi iifuvusunicibadi.

12 Jaacuumihallidi cuhufono guiisiri meeguecinuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno fahuseeci motihaiti mihugaaci idiino. Jaahugaje ticovovi Moocaani toomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallivi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicuumici idiino iicacuumije momono caatinicinuhi icano.

13 Jaano aamijinaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu nijequenaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu sanaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idiino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idiino icano.

14 Jaano tuucuumihallidi fahuseeci motihaiti miibaaci idiino guiisibaneri eetavocinuhi. Jaanohallidi imeegueta icauhi. Jaabaajehallivi Corderobadi iicaabo minisuminaa momono caatinicinuhi.

15 Jaabo Moocaani toomominaafi uuma ihiimaahicaubo oro imeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano.

16 Jaacuumi tehesi sanoodinoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomominaafi ihimeiri uhuuvuuno aciuhi, dos mil doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovi icaamovo, bu icarecu icano samañoviruu icano.

17 Jaadi bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo aciuhi sesenta y cuatro metrodino miyaminaa oovonicciyomoneri Moocaani toomominaafi uhuuvuuno.

18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri eetavocinuhi. Jaanoti ifaacuumiu boti orori nicucinuhi. Jaano vidriobadi mihinivatino ifuvusuuhi.
19 Jaanoti bu imeegueta tano guiisibano fanoova iminoono guiisibaneri imibachucinuhi: Iticoniooba jaspe guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba zafiro onoono guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba agata onoono guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba esmeralda guiisibari imibachucinuhi;
20 Jaano allivioba onice guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba cornalina guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba crisolito guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba berilo guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba topacio guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba crisoprasa guiisibari imibachucinuhi; jaano allivioba jacinto guiisibari imibachucinuhi; bu niinooba amatista guiisibari imibachucinuhi icano.
21 Jaanoti iguhugano docedino iicano perlanorou. Jaahugaje iticovoocivi sano perlariro eetavocinuhi. Jaanoti tuucuumifeene jiihai sano ororiro eetavocinuhi, imino vidriobadi foovono onoogoonovi ifuvusuuhi.
22 Jaacuumifaño templojaco atyimeutihi Aivojiibo Moocaani sihidi imityaabo, bu Corderobadi iicaabo icamisico famañovaviro tuucuumifaño mejeeciveji.
23 Jahigo cuujeo nihiba, fucuo nihiba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachicinimaño, bu Corderobadi iicaabo tuucuumico aachicinii bo iicamaño icano.
24 Jaacuumi seseefañodi jiinijeminaa ataajasucafutuumo igueji. Bu jiinijeminaa aivojito tuucuumijaago imitya, ibocí icanoco satyeji.
25 Jaacuumi guhugano foboocirahicajitihi tahigo fucu achahacujimaño.
26 Jahigo jiinijeminaa imityaco, ibocico icano satyeji.
27 Jaanoti imihinivanoba tahigo feejitihi, bu iidicunoonoco, bu bañifiiraco icano omoonihicamo tahi feejitihi icano. Jaanoti naha idiimoro Corderobadi iicaabohaame fiivohaamefaño imomono acaatinicinimo feeji.

22

1 Jaadi bu uco iifusuubo muuai imino inifaihu fiivoco aacimuuaico. Jaamuuai nifaihu jaacuhi cristalbadi icahi. Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivoji icagati iinoocinuhi cuumifeenedi.
2 Jaacuumi iicauji jiihai imiyaji guiiraaji. Jaaji guiraaro tumuuaijinicidiro icaji. Jaanojinivi fiivo imohooci icahi fanaagovaacijijinivi. Jaahooci faficabavaviro ifanihibava ticovovi noova icahi fanihibavaviro. Jaahooci aamene jiinijeminaaco itaabuqui iicano.
3 Bu jahigo afaijacinino chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivoji icaga icaji. Jaamisico ijeecivominaa imehicaji.
4 Jaamo bu diiboco faño ihimeque atyimehicaji, bu diibo momo ihimecunoti icanoma icajimo icano.
5 Jahigo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucuujitihi ciijigaimecuno seseeque, bu nihiba seseeque icano esucuujitihi Aivojiibo Moocaani diitoco ahachicinijimaño. Jahigo diito fahiijivaro aivojitoti icaji.

Jesucristo Asaajino Fiiticuuhi.

6 Jaadi bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiiji. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojiibo Moocaani ihiimaaminaaco, Igaijaco aacifiibo itoomominaafico jino galluuhi ijeecivominaafico ihifusuqui goovano iicajinehejeque.

7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño
Moocaani jiibogo acaatinicinino onoobadi omooniibo, nooboro.
8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyimeuhi icano. Jaadi diibo
Moocaani toomominaafi tonehejeque uco iifusuuboguiino memuiivuuhi di-
iboco imeequi.
9 Jaarunofaño uco nuubo: Tolli moonidino. Miiro uujoho Moocaani
jeecivominaafi iibadiro, bu oono dinahabomi Moocaani iijico
ijiibeguehicamobadi, bu paryi oono jihaamefaño acaatinicininoco
imiyaaveguehicamobadi icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.
10 Tolliro bu uco nuubo: Jino Moocaani jiibogo jihaamefaño
acaatinicininoco toovono ficuudino. Miiro fiiticuujino toneheje iicano.
11 Jaanegui jaafa iimitiibo iimitico mooniiboro icahi. Jaanoti bu iidicuubo
jaafa ihidicuunoco mooniiboro icahi. Jaanoti bu iimiibo jaafa iiminoco
mooniiboro icahi. Jaanoti bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutiibo
iicaqui.
12 Jiihi goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sivaji paryi
omoonihicaneheje jaadaco diitoco aaciqui.
13 Jaabo uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, bu iticoniioobo, bu nije-
queoobo oono A, Z icano iicabadi iicaabo, nooboro.
14 Imicani icamo imifiiutimoco iimitusucuumo fiivoco aacino imohoti
imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijicafetequi icano.
15 Jaanoti iidicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gaigooma
imitinoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ijimico
ejeecivefimo, bu paryi famooro bañifiiraco iimogomoro omoonifimo icano
buhigoro icaji.
16 Jaabo uujoho Jesu tatyoominaafico galluuhi paryi jinehejeque Moocaani
iijanominaaco ijiibeguequi. Jaabo uujoho David tyadimihai tanoobo,
bu iyaachimihaioobo icano. Bu tolliro uujoho aaricuubo cuujetavio
meecirigaibadi jeevahi, nooboro.
17 Jilli Moocaani Gaija, bu Corderobadi iicaabo taaba icano neehi: Disaa.
Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.
Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro ma-
haduva. Jino ifinijitino fiivoco ticovono mahaciji jaadusuratino.
18 Jaabadiro bu jihaamefaño acaatinicinino Moocaani iijico paryi ugu-
ubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño onoonehe-
jeque janaanici ucuubaryuhachiiji, bu diitohallivi Moocaani galluuji isifiira
idaasuno omooniijinoco jihaamefaño eneehicacuunoco.
19 Jaabadiro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iiji acaatinicininoti
samañooco agañiihachiiji, diiboco fiivo imoho noovatati iciticibocoro
imicuumifañoti gañiiji. Jihaamefaño fiivo imohohallidi, bu imicuumihallidi
icano fone iimaacuuhi.
20 Jinehejeque ijiibogoobo jilli neehi: Jiihi goovajino asaano, nooboro.
Jiihi. ¡Disaa, Aivojiibo Jesu!
21 Jaafa Mohaivojiibo Jesucristo paryi amiihaico imino mooniihi. Fine.